

V
B J
C

Zborowski

X. Maciej Wojcikowski.
1845. r. mp

Nowy Te-stáment Páná ná-szego IESVSA CHRISTVSA

Znowu z Láćińskiego y z Græckiego ná Polskie wiernie á szczyrze przełożony.

Przez D. IAKVBA WVYKA
Theologá Societatis IESV.

Z dozwoleniem Stárszych.

Pod rozsądek Kośćiołá S. powszechnego Rzymskiego wszytko niech podleże.

W KRAKOWIE,
W Drukárni Andrzeiá Piotrkowczyká. Roku Páńsk: 1605.

2 d

TLVMACZ

Czytelnikowi łáſkáwemu.

Po wydániu Nowego Teſtámentu / przez mię przeſzłego roku z Láćińſkiego y z Græckiego ięzyká ná Polſki przełożonego / z przydánim Annotáciy / Czytelniku miły: vmyśliłem był záraz wydáć tenże text Nowego Teſtámentu bez żadnych Annotáciy / ná mnieyſze modum, iáko zowią: dla tych / ktorzyby ábo więtſzego Teſtámentu kupić nie przemogli; ábo ſam goły text bez Annotáciy rádzi mieli. Jednom tego prágnął / áby pierwey text Bibliey świętey od wſzelákich przyſad y omyłek piſárſkich / y rożnego czytánia oczyściony / od nawyżſzey zwierzchności w Rzymie był skończony: żebych według niego tenże Polſki Teſtáment wydał. Bo iż variæ lectiones, ábo rożne czytánia (ktore iednák w piśmie biegłym y vczonym ludziom / á zwłaſzczá káznodzieiom y diſpucatorom do práwego wyrozumienia

pismá ś. wiele pomagaią) ná brzegách tego mnieyszego wydánia Nowego Testámentu zmieśćić sie nie mogły: tedy trzebá było / insze odrzućiwszy / z nich co naprawdziwsze y napewnieysze obráć. Ale iż tego żaden inny / bez omyłki rozsądzić y rozeznáć nie może; iedno ábo wálny Zbor/lub Synod Biskupow Kátholickich; ábo nawyższy po P. Christusie Pásterz kośćiołá powszechnego: ktory z vczonemi ludźmi te mieyscá rozebrawszy y dobrze vważywszy/ może y ma koniecznie rozsądzić y konkludowáć ktore czytánie z tych rożnych iest włásne / á ktore podrzucone: przeto wszyscy Kátholicy zdawna prágneli tego / áby tá popráwá Bibliey ś. dokończona byłá. Y zdárzył to Pan Bog / że práwie w tym czáśie wyszedł ná świát w Rzymie text Bibliey ś. od ludźi vczonych (ná to od kilku Papieżow wybránych y wysádzonych) z wielką pilnośćią przeyrzány / rostrząśniony / y z stáremi księgámi ták Láćińskiemi ręką pisánemi/iáko y z Greckiemi / Zydowskiemi / z Cháldeyskiemi y Syriyskiemi / y z stárych Doktorow pismy zniesiony/ y od omyłek pisárskich / y

popraw

popráw obłędnych/im nalepiey być mogło/oczyśćiony. W ktorym nie máło słow w Bibliey Lowáńskiey y Páryskiey ná brzeg z textu przeniesionych/záśie do textu wsádzono; á drugdźie niektore słowá/ktorych w texćie nászym nie było/z kśiąg stárych przydano: y záśie drugie ktore w texćie nászym były/ále sie w stárych kśięgách nie náydowáły/z textu wymázano: y odrzućiwszy rożne czytánia (ktore ludźiom niebiegłym w pismie ś. ráczey rostárgnienie y wątpliwość/á niżli pożytek przynoszą) iedno czytánie co napewnieysze obrano y zostáwiono. Ktora Biblia iáko rychło do rąk moich przyszłá/wnetem wszytek text Nowego Testámentu nászego z nią konferował: y gdźiem co ináczey nálazł/tom według niey wszędźie korrigował.

Jáko ná przykład/Matth: 3. ỿ. 2. y Matt: 4. ỿ. 17. miásto tego co w texćie Lowáńskim y Páryskim było; Abowiem przybliży sie krolestwo niebieskie: teraz popráwiono/położywszy to co ná brzegu stało; Abowiem przybliżyło sie krolestwo niebieskie: iáko miáły czwory stáre kśięgi/Láćińskie ręką pisáne/y Krolewskie/y

wſkie / y Græckie / y Syriyſkie. Tákże Matt: 4. ỷ. 6. miáſto tego co w texcie było; Anyołom ſwoim roſkaże o tobie: położono to co ná brzegu ſtało; Roſkazał o tobie. Tákże Matt: 5. ỷ. 1. A widząc Jeſus rzeſze / przydáno to ſłowo / Jeſus / ktore było ná brzeg wyrzucone. Jáko y Matt: 8. ỷ. 25. wſádzono w text te ſłowá; Vczniowie iego; ktore ná brzegu położone były: ktore miáły ſtáre kſięgi Láćińſkie / Græckie / y Krolewſkie / y Syriyſkie. A przećiwnȳ obyczáiem Matt: 12. ỷ. 2. Czego ſie im nie godźi czynić; odrzucono to ſłowo / Jm / ták położywſzy; Czego ſie nie godźi czynić: iáko czwory kſięgi / Láćińſkie / Krolewſkie / Græckie / y Syriyſkie miáły. Tákże Luk: 6. ỷ. 26. Kiedy was będą wychwálác wſzyſcy ludźie / to ſłowo / Wſzyſcy z textu wyrzucono; ktorego pewne kſięgi ſtáre Láćińſkie ręką piſáne / y Græckie y Syriyſkie nie miáły.

Tákich popraw przez wſzytkie kſięgi Nowego Teſtámentu naydźie ſię potroſze: ktore ácz ſię lekkie y máło potrzebne komu widźieć mogą / wſzákże w piſmie ś. nic nie ieſt lekkiego: kedy áni ie-

dná literá nie ma być odmieniona. A przetoż iest chwały godna pilność y wierność Theologow Páryskich y Lowáńskich / ktorzy chcąc text Bibliey ś. według przemożenia swego korrigowáć y oczyśćić / ácz niektore słowá z textu ná brzeg / á drugie z brzegu do textu przysádźili; wszákże żadney litery pismá ś. odmienić nie śmieli; ále wszytek rozsądek o tych rożnicách w czytániu / nawyższey zwierzchnośći zostáwili. Ktora ponieważ iuż zá pomocą Páńską z vrzędu swego to spráwiłá / co ná Tridentskim Concilium vchwalono było; áby text Bibliey ś. vulgatæ editionis co nászczerzey y nawierniey był wydrukowány: słusznie gi wszyscy Kátholicy wdźięcznie przyiąć / y Pánu Bogu zá ten zacny dar podźiękowáć máią.

Masz tedy / Chrześćiáński Czytelniku / w tych nie wielkich kśiąszkách wszytek Nowy Testáment vulgatę editionis Latinæ (ktora nie tylko nád wszytkie inne przekłády Łáćińskie / ále y nád Græckie teraznieysze Testámenty / dáleko iest szczersza y pewnieysza; iákom w Przedmowie ná Nowy Testáment pierwsze-

go wydánia ſzeroce pokazał) wiernie przełożony / y według tey oſtátniey korrekciey Rzymſkiey / wſzedy popráwiony. W ktorym ſam text piſmá ś. bez żadnych przyſad y przypiſkow / ábo Annotáciy maſz wyrázony: á ná brzegu nic innego nie naydźieſz / iedno Zaczáłá / to ieſt Rozdźiały Słowieńſkie / ktorych Ruś náśláduie; á Concordáncie / ábo mieyſcá podobne piſmá ś. położone. W ſámym texćie záſie / kedy naydźieſz ktore słowo inſzą literą wydrukowáne; o tym rozumiey / że go w texćie Láćińſkim nie máſz; áte iż dla lepſzego wyrozumienia potrzebnie ieſt przydáne. Wierſze lepák / y początki ich / liczbą / á znákiem kluczyká ſą náznáczone: y litery miedzy nimi rozſádzone / ktoremi inſze księgi co wierſzow nie máią / cząſtki rozdziałow dla prędſzego nálezienia dźieła. Ktemu początki Ewángeliy / ktore w Niedźiele y w świetá w kośćiele czytáią / gwiazdką z przodku ſą náznáczone; (wyiąwſzy te Ewángelie / ktore ſię od początku Rozdźiału záczynáią; bo tám gwiazdki nie było potrzebá) á koniec lepák tychże Ewángeliy / rączką pokázuie. Przydány

też iest ná przodku porządek Historiey Ewángeliey S. y o czym wszyscy ábo nie wszyscy Ewángelistowie / y w ktorym Rozdźiale pisáli ; y Dźieie Piotrá y Páwłá S. y Regestr Epistoł y Ewángeliy Niedźielnych y odswietnych / ná końcu. Vżywayże tedy tych świętych ksiąg / człowiecze Chrześćiyáński / w łásce Bożey / ku pożytku swemu duchownemu : á mnie też grzesznego w swych modlitwách nie rácz przepominác. W Poznániu / w dzień Náleźienia Krzyżá S.
Roku Páńskiego /
1594.

Porządek kśiąg Nowego Testámentu.

Summá

Summá y porządek Hystoriey Ewángeliey świętey / ze czterech Ewángelistow zebrány / y ná swe części y látá / ktorych sie co działo / rozdzielony.

A przytym porownánie Ewángelistow / y iásne pokazánie / o czym wszyscy czterzey / o czym trzey / o czym dwáy / ábo tylko ieden / y w ktorym Rozdziale pisze / kedy M. Mattheuszá / R. Márká / L. Lukászá / á I. Janá znáczy.

M.	R.	L.	I.		
			1	Národzenie Páná Christusowe przede wszemi wieki.	Pierwsza część o dziecińſtwie P. Iesusowym.
		1		Anyoł Gábriel Zácháryaszowi poczęcie Janowe opowiáda.	
		1		Tegoż ányolá poselstwo do Pánny Máriey / y wcielenie P. Christusowe.	
		1		Pánná Máriá Helżbiete náwiedza: Janowe národzenie y obrzezánie.	
1				Anyoł oznaymia Josephowi / iż Máriá małżonká iego poczęłá z Duchá S.	
1		2		Narod Páná Jesusow według ciáłá.	
1		3		Národzenie Páná Christusowe w Bethleem / y obrzezánie.	
2				Medrcy ze wschodu słońcá przyszedszy / czynią pokłon Pánu Christusowi.	
		2		Christus ofiárowan w kościele / od Symeoná y Anny był poznány.	
2				Joseph z dzieciątkiem y z mátką iego ucieká do Egiptu: y dziewiątego roku wraca sie do Názárethu.	Roku Pańſkiego, 9.

Summa y porządek

M	R.	L.	I.		
		2		Jeſus we dwunaśćie lećiech/ náleźion w kośćiele miedzy Doktorámi.	Roku Páńſkiego 12.
3	1	3		Jan Krzćićiel káże y krzći ná puſzczy: od ktorego y Pan Chriſtus okrzczon.	II. część o przygotowaniu
4	1	4		Pośći ſie czterdzieśći dni/ y da ſie kuśić ßátánowi.	ná obiáwienie ie-
			1	Jan iáwne świádectwo dáie o Chriſtuśie poſłom Zydowſkim/ ludowi y włáſnym vczniom ſwoim.	go. Roku Páńſkiego, 31.
			2	Chriſtus czyni ſwoie pierwße cudo/ odmieniáiąc wodę w wino ná weſelu.	
			2	W święto Páſchy wyrzuca kupuiące/ y przedáiące w kośćiele/ oznáymuiąc zy do śmierć y zmartwychwſtánie ſwoie.	Pierwßa Páſchá Roku Páńſkiego. 31.
			3	Vczy Nikodemá w nocy/ y krzći w Judzkiey ziemi przez poſługę vczniow ſwoich. Zkąd ſie wßczyna pytánie v Janá/ o tym krzćie dwoiákim.	
14	6	3		Jan Krzćićiel wſádzon do ćiemnice od Herodá/ że go ſtrofował z cudzołoſtwá iego.	
4			4	Po wſádzeniu Janá/ wraca ſie Pan Chriſtus do Gálileiey/ przez Sámáryą/ y rozmawia z Sámárytanką.	III. część od czáſu, ktorego ſię począł
			4	Vzdrawia ſyná Krolikowego.	
4	1	4		Przepowiáda w Gálileiey/ y ſławá ſie o nim ßeroko roſchodzi.	okázowáć.
4	1	5		Wzywa czterech vczniow w łodzi/ y náśláduią go.	(Matt:4. 12. y 17.)
	1	4		Opętánego wybawia w bożnicy.	przez ká-
8	1	4		Vzdrawia świekrę Piotrowę/ y inne rozmáite chore.	zánie y cudá.

Odprá-

M	R	L	I.		
8		9		Odpráwuie trzech / ktorzy go chćieli náśládowáć.	
8	4	8		Vśmierza nawálność ná morzu.	
8	5	8		Vzdrawia 2. opętánych w kráinie Gerázeńſkiey/ y dopuſzcza czártom wſtąpić w wieprze.	
9	2	5		Vzdrawia powietrzem ruſzonego / przez piętro ſpuſzczonego.	
9	2	5		Wzywa Máttheuſzá ze cłá: á z vczniámi Janowemi y Pháryzáyſkimi o pośćie rozmawia.	
9	5	8		Ożywia corkę Arcybożniczego / y vzdrawia niewiáſtę ćierpiącą krwáwą niemoc.	
9				Dwu ślepych oświeca y opętánego vzdrawia.	Wtora Páſchá. Roku Páńſkiego 32
			5	Vzdrawia w Sobotę onego / ktory leżał v owczey ſadzáwki / od trzydźieśći ośmi lat chorobą złożony.	
12	2	6		Strofuie Pháryzeuſze / zá złe máiące vczniom iego / że kłoſy wyćieráli w dźień Sobotny.	
12				Vzdrawia w ſzábát w bożnicy/ máiącego vſchłą rękę / y ſtrofuie Pháryzeuſze prze to obráżone.	
5 6	3	6		Obiera dwunaśćie Apoſtołow/ y czyni ná gorze ono oſobne kazánie o błogosłáwieńſtwách / y o doſkonáłośći Chrześćiáńſkiey.	
8	1	5		Vzdrawia trędowátego.	
8		7		Vzdrawia ſługę Setnikowego. (im.	
		7		Ożywia ſyná wdowy przed miáſtē Na-	

M.	R.	L.	I.		
				Ian posyła z więźienia vcznie swoie.	
11		7		Odpuszcza grzechy Máriey Mágdálenie (przekłádáiąc ią dáleko nád Pháryzeuszá/ ktory ią był wzgárdźił.	
12	3	11		Vzdrawia onego ktory miał czártá głuchego y niemego / y strofuie bluźnierstwo Pháryzeuszow.	
12	3	8		Záchowuiące słowo iego / przekłáda nád rodźice/bráty/y powinne swoie.	
13	4	8		Podobieństwo śieiącego.	
13	4			Podobieństwo o kąkolu / o náśieniu rostącym kiedy ludźie spálą. O gorczycznym źiárnie/y o kwáśie.	
13				Podobieństwo o skárbie zákrytym w roli/y o perle drogiey/y o niewodźie.	
13	6	4		Vcząc w Názárecie strofuie ludźie z niedowiárstwá.	
10	6	9		Posyła dwunaśćie Apostołow ná kázánie.	
14	6	9		Janá ścináią/á sławá o Iezuśie przychodźi do Herodá.	
14	6	9	6	Pięć tyśięcy ludźi pięćiorgiem chlebá násyca.	
14	6		6	Chodźi po morzu / y Piotrowi tákże chodźić káże.	
			6	V Káphárnáitow czyni rzecz o mánnie/ y o práwym chlebie/ ktory zstąpił z niebá.	Trzećia Pascha. Roku P. 33.
16	7			Strofuie Pháryzeusze / ktorzy zá złe mieli vczniom iego / iż iadáli nieumywszy ręku. (wiásty.	
15	7			Vzdrawia corkę Chánáneyskiey nie-	

Vzdra-

M.	R.	L.	I.	Vzdrawia człowieká głuche° y nieme°.
9	7	11		Siedmiorgiem chlebá cztery tyśiące
15	8			ludzi násyca.
16	8	12		Strofuie Pháryzeuszé/ ktorzy żądáli cudu/ y vcznie swe nápomina/ áby sie strzegli kwásu ich.
	8			Vzdrawia ślepego v Bethsáidy.
16	8	9		Piotrowi wyznawáiącemu / iż Iesus iest Synem Bogá żywego / obiecuie klucze krolestwá niebieskiego / y mękę ktorą miał w Ierusálem podiąć/ opowiáda.
17	9	9		Páńskie przemienienie.
17	9	9		Wyrzuca czártá/ ktorego vcznie wyrzućić nie mogli / zálecáiąc im post y modlitwę.
17				Płáci dwie dydráchmie / zá sie y zá Piotrá / pułtálárkiem w gębie rybiey od Piotrá nálezionym.
18	9	9		Vczniow spieráiących sie o przodkowánie náucza pokory.
18	9			Potępia tych/ktorzy gorszą málutkie.
18				Vczy odpuszczáć brátu przećiw nam grzeszącemu.
19	10	9		Opuśćiwszy Gáliley idzie do Iudzskiey ziemie/ á Sámárytanowie go nie przyimuią.
		17		Ná teyże drodze / vzdrawia dziesiąći trędowátych.
			7	Náucza w kośćiele w święto Kuczek ábo Námiotow.
			8	Wybawia niewiástę ná cudzołostwie

IIII część od czásu ktorego Pan przepowiádáć począł vczniō swoim (Matt: 16.21.) że miał iść do Hierusálem y tám wiele ćierpieć.

V. część o przyśćiu do Iudskiey ziemie ná vmęczenie

poimá-

M	R.	L.	I.	
				poimána. Náucza w kośćiele/ y vstępuie tym ktorzy go chćieli kámionowáć.
			9	Oświeca ślepo národzonego.
			10	Rozmawia o dobrym pásterzu y owcách iego.
		10		Wysyła śiedmidźieśiąt vczniow/ y wracáią się. Podobieństwo o Sámárytanie/ y tym co wpadł miedzy zboyce.
		11		Náucza sposobu y mocy modlitwy/ y strofuie opáczną czystość Pháryzáyską.
		12		Nie każe się bać tych/ ktorzy zábiiáią ćiáło: Przypowieść Bogaczá/ ktory rosprzestrzeniał gmuná swoie: y o wiernym słudze czekáiącym ná przyszćie Páná swego.
		13		Potępia ich/ ieśli nie będą pokutowáć: pokázuiąc ćierpliwość Bożą przez figę niepłodną/ ktorey ieszcze do roku czekał owocu. Vzdrawia niewiástę skurczoną/ y vczy że ćiásna iest drogá do niebá.
		14		Vzdrawia opuchłego w Sobotę/ y vczy że potrzebá wszytkiego się wyrzec dla niego.
			10	W święto kośćiołá poświecenia/ vchodzi ręku tych ktorzy go chćieli kámionowáć.
		15		Przypowieść o owcy zginioney/ o drachmie/ y o synie márnotrátnym.
		16		Przypowieść o száfárzu niespráwiedliwym.
19	10	15		O nierozdźielnośći małżeństwá.

O Bo-

M	R.	L.	I.	O Bogaczu/y o Łázárzu.	
18	9	16		Biádá tym/ktorzy drugich gorszą: O	
		17		skutku wiáry/ ktora sámym słowem gory przenośi.	
17				O Pháryzeuszu/y o Celniku/ modlących śie w kośćiele.	
19	10	18		Rece ná dźiatki wkłáda/ y młodźieńcá bogátego ku doskonáłośći wiedźie.	
20				Przypowieść o robotnikách náietych do winnice.	
			11	Łázárzá ożywia/ á Zydźi śie rádzą iákoby go strácić.	
20	10	18		Smierć swą opowiáda/y synom Zebedeuszowym proszącym pierwszych mieysc/ odpráwę dawa.	
		18		Vzdrawia ślepego przed weszćiem swym do Jerychá.	
		19		Zácheusz przyimuie Páná do swego domu: Przypowieść o dźieśiąći grzywnách dánych dźieśiąći sługom.	
20	10			Vzdrawia dwu ślepych wychodząc z Jerychá.	
26	14		12	Ná wieczerzy w Betháníey Márya wylewa oleiek ná głowę iego.	Kwietna Niedźielá. VI. część ktora ma w sobie tydźień święty męki w Hierusalem.
21	11	19	12	Siedząc ná ośle/ z wielką czćią y chwałą wieżdża do Jerusálem.	
21			12	Vzdrawia chrome y ślepe. A Pogánie widźieć go prágną.	
21	11	19		Przeklina figę/y wyrzuca kupuiące y przedáiące z kośćiołá.	
21	11	20		Zydom pytáiącym/ czyiáby mocą vczył/ zádawa questyą o krzćie Jáno-	

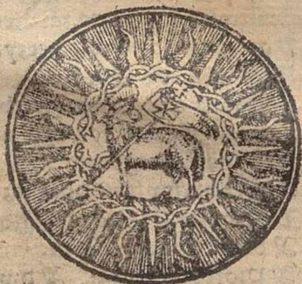
wym: y

M.	R.	L.	I.	
				wym : y opowiáda im odrzucenie / á náwrocenie Pogánow / przez przypowieść o dwu ſyniech / z ktorych ieden obiecał vczynić / á drugi vczynił oycowſkie roſkazánie.
21	12	20		Podobieńſtwo o winnicy náietey oráczom : ktorzy / y ſługi / y ſyná poſłánego / ná zbieránie owocow / zábili.
22				Podobieńſtwo o krolu / ktory vczynił gody ſynowi ſwemu / náproſiwßy gośći / ktorzy przyść niechćieli.
22	12	20		Odpowiedź ná pytánie o czynßu / má li być dány Ceſárzowi : y ná pytánie Sadduceußow o zmartwychwſtániu.
22	12			Odpowiedź ná pytánie Phárizeußow / o nawiętßym przykazániu.
22	12	20		Záwiera im vſtá / tym pytániem / iáko Chriſtus ieſt y Synem y Pánem Dawidowym ?
23	12	20		Káże im czynić iáko vczą / á nie iáko czynią Phárizeußowie.
	12	21		Ofiárę vbogiey wdowy przekłáda / nád ofiárę bogátych.
24	13	21		Opowiáda vczniom ſwym ſpuſtoßenie kośćiołá / y miáſtá Ieroſolimſkiego : wſpomináiąc y to co ſie ma dziać przed ſkończenim świátá / y o Antychriśćie : y o ſámym dniu ſądnym : ábyſmy gotowymi byli / czekáiąc ná przyßćie iego.
25				Przez podobieńſtwo o dźieśiąći Pánnách / y o tálentách / pokázuie co ſie ma

M.	R.	L.	I.		
				dźiać ná sądźie z dobrymi y ze złymi / z gotowymi y z niegotowymi : á iż ći co dobrze nie czynią będą potępieni.	
26	14	22		Judasz sie zmawia z Zydy / áby im wydał Páná : dwá z vczniow Pásche gotuią.	
			13	Po wieczerzy vmywa nogi vczniow swoich.	
26	14	22		Vstáwuie ofiáre ćiáłá y krwie swey w naświetszym Sákrámenćie.	Czwárta Páschá.
26	14	22	13	Opowiáda iż go ieden ze dwunaśćie wydáć miał (hámuiac spor ich o przełożeństwie) á iż sie go záprzeć mieli.	Roku P. 34.
			14	Kazánie iego po wieczerzy.	
			17	Modlitwá do Oycá.	
26	14	22	18	Historya o męce y pogrzebie iego/ od	
27	15	23	19	wieczorá Czwartkowego áż do wieczorá Piatkowego.	
28	16	24	20	Zmartwychwstáie dniá trzećiego/	Niedźielá Wielkonocna.
	16		20	Vkazał sie Máriey Mágdálenie.	
28				Y drugim niewiástom.	
		24		Y Piotrowi ℣. 34. Y dwiemá idącym do Emaus ℣. 15.	
	16	24	20	Y vczniom zgromádzonym w iednym domu w Jeruzalem/ kiedy wszedł zámkniónymi drzwiámi/ y dał im moc zátrzymánia y odpuszczánia grzechow.	
			20	Y záśie po ośmi dniách vczniom zgromádzonym pospolu z Thomaszem.	Przewodna Niedźielá.
			21	Potym nád morzem Tyberyádskim	

Piotro-

M	R.	L.	I.		
				Piotrowi / y innym ryby łowiącym / kedy też owce swe poruczył Piotrowi.	
28	16			Y záśie vczniom ná iedney gorze Gálileyskiey ; dáiąc im moc kazánia po wßytkim świećie.	Wniebowstąpienie Pańskie.
		24		Náostátek w Bethániey / kedy im obiecał Duchá świetego (kazac im poczekáć w Jeruſálem) y ták pożegnáwßy ie wstąpił do niebá.	
	16	24			

SWIETA

SWIETA EWANGELIA IESV CHRISTVSOWA, WEDLVG MATTHEVSZA.

ROZDZIAL I.

1 KSiegi rodzáiu Jeſuſá Zaczá-
A Chriſtuſá / ſyná Dawido- lo 1.
wego / ſyná Abráhámowe- Luk: 3.
2 go. Abráhám zrodźił Jſá- f 31.
áká. A Jſáák zrodźił Jákobá. A Jákob
3 zrodźił Jude / y bráćia iego. Judás
lepák zrodźił Pháreſá y Záre z Thámá-
ry. A Pháres zrodźił Eſroná. A Eſron
4 zrodźił Arámá. Arám záś zrodźił A-
minádábá. Aminádáb zrodźił Náásſo-
5 ná. A Náásſon zrodźił Sálmoná. A
Sálmon zrodźił Boozá z Ráháby. Bo-
oz lepák zrodźił Obedá z Ruthy. A O-
6 bed zrodźił Jeſſego. Lecz Jeſſe zro- 1. Krol:
dźił Dawidá królá. A Dawid krol zro- 16. 11.

2. Krol:12 f 24. dźił Sálomoná; z oney ktora byłá Vry-
aßowá. Sálomon záś zrodźił Roboá- 7
má. A Roboám zrodźił Abiámá. Abiám B
zrodźił Aſe. Aſá zrodźił Ioſápháthá. A 8
Ioſápháth zrodźił Iorámá. Iorám le-
pák zrodźił Oziaßá. A Oziaß zrodźił 9
Ioáthámá. A Ioáthám zrodźił Achá-
ſá. Achás záſię zrodźił Ezechiaßá. A 10
Ezechiaß zrodźił Mánáſſeſſá. A Má-
náſſes zrodźił Amoná. Amon lepák zro-
4. Krol: 23. f 30. dźił Ioſiaßá. A Ioſiaß zrodźił Iecho- 11
niaßá y bráćia iego / w záprowádzeniu
Bábilońſkim. Lecz po záprowádzeniu 12
Bábilońſkim / Iechoniaß zrodźił Sálá-
1. Eſd: 3 a 2. Agge: 1. a 1. thielá. A Sáláthiel zrodźił Zorobabelá.
A Zorobabel zrodźił Abiudá. Abiud 13
lepák zrodźił Eliákimá. A Eliákim zro-
dźił Azorá. Azor záſię zrodźił Sádoká. 14
A Sádok zrodźił Achimá. Achim też
zrodźił Eliudá. A Eliud zrodźił Ele- 15 C
ázárá. A Eleázár zrodźił Máthání.
Máthán lepák zrodźił Iákobá. A Iá- 16
kob zrodźił Ioſephá meżá Máriey: z
ktorey ſię národźił *Iesvs*, ktorego
zową Chriſtuſem. ☞
A ták wßytkiego pokolenia / od A- 17
bráhámá áż do Dawidá / ieſt pokolenia

czterna-

czternaście. á od Dawidá áż do záprowádzenia Bábilońskiego / pokolenia
czternaście. á od záprowádzenia Bábilońskiego áż do Chrystusá / pokolenia
czternaście.
18 ¶ A národzenie Christusowe ták było. Záczá-
*Gdy byłá poślubioná mátká ie° Mária lo 2.
Josephowi: pirwey niżli sie zeszli / náleziona iest brzemienna z Duchá świete- Luk: 1. c 27.
19 go. ¶ A Joseph mąż iey będąc spráwiedliwym / y niechcąc iey osławić: chciał
20 ią potáiemnie opuścić. ¶ A gdy to on
D myślił / oto ányoł Páński vkazał mu się we śnie mowiąc: Josephie synu Dawidow / nie boy się przyiąć Máriey małżonki twey. ábowiem co się w niey vro-
21 dziło; iest z Duchá świete°. ¶ A porodzi Luk: 1. c 31.
syná: y názowiesz imię iego IESVS. ábowiem on wybáwi lud swoy od grzechow Dzie: 4. b 12.
22 ich. ☞ ¶ (A to sie wszystko sstáło; áby się wypełniło to co iest powiedziano od
23 Páná przez Proroká mowiącego: ¶ Oto Isa: 7. c 14.
pánná będzie brzemienna / y porodzi syná: y názową imię iego Emmánuel: co
24 się wykłáda Bog z námi.) ¶ A Joseph ocuciwszy się ze snu / vczynił iáko mu był roskazał ányoł Páński: y wziął żonę swo-

ie. A nie vznał iey áż porodźiłá ſyná 25
ſwego pierworodnego : y názwał imię
iego *IESVS*.

ROZDZIAL II.

Zaczá-lo 3. *Luk: 2. a 7.*

A Gdy ſię národźił Jeſus w Betle- 1
hemie Judſkim / we dni Herodá A
królá : oto Mędrcy ze wſchodu
słońcá przybyli do Jeroſolimy / mo- 2
wiąc: Gdźie ieſt ktory ſię národźił Krol
Żydowſki? Abowiem widźieliſmy gwiá-
zdę iego ná wſchod słońcá / y przyiáchá-
liſmy pokłonić ſię iemu. Co gdy vſły- 3
ßał krol Herod / zátrwożył ſię / y wßytká
Jeroſolimá z nim. A zebrawßy wßyt- 4
kie Arcykápłany / y Doktory ludu / do-
wiedował ſię od nich / gdźie ſię miał
Chriſtus národźić. A oni mu rzekli: 5
W Betlehemie Judſkim. Bo ták ieſt
Mich: 5. a 2. nápiſano przez Proroká : A ty Betle- 6
Ian 7. f 42. hemie źiemio Judſka / z żadney miáry
nie ieſteś napodleyßy miedzy kśiążęty
Judſkimi. ábowiem z ćiebie wynidźie
wodz / ktory będźie rządźił lud moy J-
ſráelſki. Tedy Herod wezwawßy po- 7
táiemnie *onych* Mędrcow ; pilnie ſię wy- B
wiádował od nich czáſu / ktorego ſię im

gwiazdá

8 gwiazdá vkazáłá. ° A postawszy ie do
Betlehemá/ rzekł: Idźcie/ á wywiáduy-
cie się pilno o dzieciątku: á gdy náydzie-
cie/ oznaymicie mi/ ábym y ia przyiáchá-
9 wszy pokłonił się iemu. ° Ktorzy wysłu-
cháwszy królá/ poiácháli. A oto gwiazdá
ktorą widzieli ná wschod słońcá/ pro-
wádziłá ie/ áż przyszedszy stánęłá nád
10 *mieyscem* gdzie było dzieciątko. ° A vy-
źrzawszy gwiazdę/ vrádowáli się rádo-
11 ścią bárzo wielką. ° A wszedszy w dom/
náleźli dzieciątko z Márią mátką iego. y
vpadszy pokłonili się iemu: á otworzyw- *Psal: 71 b 10.*
szy skárby swe/ ofiárowáli mu dáry; zło-
12 to/ kádzidło/ y mirrę. ° A nápomnieni we
śnie/ áby się nie wracáli do Herodá/ inszą
drogą wrocili się do kráiny swoiey. ☞
13 ° Ktorzy gdy odiácháli/ oto ániol Pań- Zaczá-
C ski vkazał się we śnie Iosephowi/ mo- lo 4.
wiąc: Wstań/ á weźmi dzieciątko y má-
tkę iego/ á vciecz do Egyptu: y bądź
tám/ áżci opowiem. Abowiem będzie
Herod szukał dzieciątká/ áby ie zátrácił.
14 ° Ktory wstawszy/ wziął dzieciątko y
mátkę iego w nocy: y vszedł do Egyptu.
15 ° A był tám áż do śmierci Herodowey:
áby się spełniło/ co powiedziano iest od

Oze: 11. a 1. Páná przez Proroká mowiaceḡ: Z Egy-
ptu wezwałem Syná moiego. [1] Tedy 16
Herod widzac że był omylonym od Me-
drcow/ rozgniewał sie bárzo: y postaw-
szy pobił wszytkie dzieci/ ktore były w Be-
tlehemie/ y po wszytkich gránicách ie-
go/ ode dwu laty niżey/ według czásu
ktorego sie był dostátecznie wywiedział
od Medrcow. [1] Tedy sie wypełniło to co 17
Iere: 31. c 15. iest rzeczono przez Jeremiaszá Proroká
mowiaceḡ: [1] Głos był słyszan w Ramie/ 18
płácz y nárzekánie wielkie: Rachel płá-
czaca synow swoich/ y niechćiáłá sie dáć
poćieszyć/ iż ich nie mász. ☞
*[1] A gdy Herod vmárł/oto ányoł Páń- 19
ski vkazał sie we śnie Josephowi w E- D
gypćie/ [1] mowiac: Wstań/ á weźmi dzie- 20
ćiatko y mátkę iego/ á idź do ziemie J-
sráelskiey. Abowiem pomárli/ ktorzy
duszę dzieciecey szukáli. [1] Ktory wstaw- 21
szy/wział dzieciatko y mátkę iego/ y przy-
szedł do ziemie Jsráelskiey. [1] Lecz gdy 22
vsłyszał/ iż Archelaus krolował w Jud-
skiey ziemi/ná mieyscu Herodá oycá swe-
go/ bał sie tám iść: ále nápomniony we
śnie/ vstapił w strony Gáliley skie. [1] A 23
przyszedszy mieszkał w mieśćie/ ktore zo-

wa Názáreth: áby sie wypełniło co rzeczono iest przez Proroki: iż Názáreyskim będźie názwány.

ROZDZIAŁ III.

1 W Ewe dni one przyszedł Ian Krzćićiel/ kazac ná puszczy Iudskiey/ Zaczálo 5.
A
2 y mowiac: Czyńcie pokutę: ábowiem przybliżyło sie krolestwo niebieskie. Mar: 1. a 4.
3 Bowiem ten iest/ o ktorym mowił Isáiasz prorok/ rzekac: Głos wołáiacego ná puszczy; Gotuyćie drogę Pánska: proste czyńcie śćieszki iego. Luk: 3. a 3. Isa: 40. a 3.
4 A ten Ian miał odźienie z śierći wielbładowey/ y pás skorzány około biodr swoich: á pokarm iego był száráncze y Ian 1.c 23
5 miod leśny. Tedy wychodźiłá do niego Ierosolimá/ y wszytká Iudska źie-
6 miá; y wszytek kray około Iordanu. Y Dzie: 19. d 18.
byli krzczeni w Iordanie od niego/ spowiádáiac sie grzechow swoich.
7 A gdy
B widźiał wielu z Pháryzeuszow y Sádduceuszow przychodzacych do krztu swego/ mowił im: Rodzáiu iászczorczy/ ktoż Niżey 23. d 33.
wam pokazał ábyśćie vćiekáli od przyszłego gniewu?
8 Czyńcieś tedy owoc
9 godny pokuty. A niechćieyćie mowić Ian 8.c 39

ſámi w ſobie / Oycá mamy Abráhámá.
Abowiemći wam powiádam / iż może
Bog z kámienia tego wzbudźić ſyny A-
bráhámowi. ° Bo iuż siekierá do korze- 10
Nizey 7. c 19. niá drzew ieſt położona. Przeto wßel- C
kie drzewo ktore nie dáie owocu dobre-
go będźie wyćięte / y w ogień wrzucone.
Mar: 1. b 8. ° Jać was krzczę wodą ku pokućie: ále 11
ten ktory przyidźie zá mną (mocnieyßy
Ian 1. d 26 ieſt niż ia: ktoregom trzewikow nie ieſt
Dzie: 11. c 16. y 19. a 4. godźien nośić) tenći was okrzći Du-
chem świętym y ogniem. ° ktore° łopátá 12
w ręku iego / á wyczyśći boiowiſko ſwo-
ie / y zgromádźi pßenicę ſwą do gumná /
á plewy ſpali ogniem nieugáßonym.
Zaczálo 6. ° Tedy Jeſus przyßedł od Gálileiey 13
nád Jordan do Janá / áby był okrzczon
Mar: 1. b 9. od niego. ° A Jan mu nie dopußczał / 14
mowiąc: Ja potrzebuię ábym był okrz- D
Luk: 3. d 21. czon od ćiebie / á ty idźieß do mnie? ° A 15
Jeſus odpowiádáiąc rzekł mu: Zánie-
chay teraz. ábowiem ták ſię nam godźi
wypełnić wßelką ſpráwiedliwość. A
tákże go dopuśćił. ° A gdy był Jeſus o- 16
krzczony / wnet wyſtąpił z wody. A oto
ſię mu otworzyły niebioſá: y widźiał Du-
chá Bożego ſſtępuiącego iáko gołębi-

cę / y przy-

17 ce/ y przychodzącego nań. A oto głos Mar: 1. 11.
z niebios mowiący: Tenći iest Syn moy Luk: 3. c 22.
miły/ w ktorymem sie vkochał. 2. Piot: 1. c 17.

ROZDZIAŁ IIII.

1 TEdy JEsus był záwiedzion ná Zaczá-
A puszczą od Duchá/ áby był ku- lo 7.
2 szon od dyabłá. A gdy pośćił Mar: 1.
czterdźieśći dni y czterdźieśći nocy/ po- b 12.
3 tym łáknął. A przystąpiwszy kuśićiel/ Luk: 4.
rzekł mu: Jesliś iest Syn Boży/ rzecz a 1.
4 áby to kámienie sstáło sie chlebem. A
on odpowiádáiąc rzekł: Nápisano iest/
Nie sámym chlebem żywie człowiek: á- 5. Moy: 8.
le wszelkim słowem ktore pochodźi z vst a 3.
5 Bożych. Tedy go wźiął dyabeł do miá-
stá świętego/ y postáwił go ná ganku
6 kośćielnym: A rzekł mu: Jesliś iest
Syn Boży/ spuść sie ná doł. Abowiem
nápisano iest: Iż ányołom swoim roszká- Psal: 90.
zał o tobie/ y będą ćię ná ręku nosić/ á- 6 11.
byś snadź nie obráźił o kámień nogi swo-
7 iey. Rzekł mu Jesus: Záśie nápisano/
B Nie będźiesz kuśił Páná Bogá twego. 5. Moy: 6.
8 Wźiął go záś dyabeł ná gorę wysoką c 16.
bárzo: y vkazał mu wszytkie krolestwá
9 świátá/ y ozdoby ich: A rzekł mu: To

wßytko dam tobie/ ieśli vpadßy vczyniß
mi pokłon. ° Tedy mu rzekł Jesus: Podź
precz ßátánie. Abowiem nápiſano ieſt:
5.Moy:6. Pánu Bogu twemu kłániáć ſie/ á iemu
c 13. ſámemu *Boſkę* ſłużbę oddáwáć będźieß.
Mar: 1. ° Tedy opuśćił go dyabeł: á oto ányoło-
b 13. wie przyſtąpili/ y ſłużyli iemu. ☞
Zac: 8. ° A gdy vſłyßał Jesus iż Jan był po-
Mar: 1. imán/ odßedł do Gáliley. ° A opuśći-
b 14. wßy miáſto Názáreth/ przyßedł y mieß-
Luk: 4. kał w Kápharnaum/ ktore ieſt nád mo-
c 14. rzem/ ná gránicách Zábulońſkich y Ne-
Ian 4. phtálimſkich. ° Aby ſie wypełniło *to* co
f 43. ieſt rzeczono przez Izáiaßá Proroká:
Iſa:9.a1. ° Ziemiá Zábulońſka y ziemiá Nephtá-
limſka/ drogá morſka zá Jordanem/
Gálilea pogánow: ° Lud ktory śiedźiał
w ćiemnośći/ vyźrzał świátłość wielką:
y tym ktorzy śiedźieli w kráinie ćieniá
Mar: 1. śmierći/ weßłá im świátłość. ° Od tąd
b 15. począł Jesus kázáć/ y mowić: Pokutuy-
ćie: ábowiem przybliżyło ſię kroleſtwo
niebieſkie.

Zac: 9. * ° A gdy Jesus chodźił nád morzem
Mar: 1. Gálileyſkim/ vyźrzał dwu bráciey/ Sy-
b 16. moná ktorego zową Piotrem; y Andrze-
Luk:5.a1. iá brátá iego/ zápußczáiące śieći w mo-

rze (ábo

19 rze (ábowiem byli rybitwi.) ° A rzekł
im: Podźćie zá mną: á vczynię was że
20 bedźiećie rybitwámi ludźi. ° A oni ná-
tychmiaſt opuśćiwszy sieći / szli zá nim.
21 ° A poſtąpiwszy ſtámtąd / vyźrzał dwu-
D gich dwu bráćiey / Jákubá Zebedeuszowe-
go / y Janá brátá iego w łodźi z Zebede-
uszem oycem ich / opráwuiące sieći ſwo-
22 ie: y wezwał ich. ° A oni nátychmiaſt o-
puśćiwszy sieći y oycá / szli zá nim. ☞
23 ° Y obchodźił Jesus wszytkę Gálileą /
náuczáiąc w bożnicách ich / y przepo-
wiádáiąc Ewángelią króleſtwá: á vz-
drawiáiąc wszeláką chorobę y wszeláką
24 niemoc miedzy ludem. ° Y rozeszłá ſię
ſławá iego po wszytkiey Syryey. y przy-
nośili mu wszytkie ktorzy ſię źle mieli / á
byli źieći rozmáitemi chorobámi y drę-
czenim; y opętáne / y lunátyki / y powie-
25 trzem ruszone: y vzdrowił ie. ° Y szły zá Mar: 3.
nim wielkie rzesze od Gáliley / y Deká- a 7.
poley / y z Jeruſálem / y z Judſkiey źie- Luk: 6.
mie / y z *kráin* zá Jordanem. b 17.

ROZDZIAL V.

1 A Widząc Jesus rzesze / wſtąpił ná Zaczá-
gorę: á gdy vsiadł / przyſtąpili k lo 10.

niemu

Luk: 6. c 20. niemu vczniowie iego: á otworzywſzy
vſtá ſwe/ náuczał ich mowiąc: Błogo-
Pſal: 36. a 11. ſłáwieni vbodzy duchem: ábowiem ich
Iſa: 61. a 3. ieſt kroleſtwo niebieſkie. Błogoſłá-
wieni ćiſzy: ábowiem oni odziedziczą
ziemię. Błogoſłáwieni ktorzy ſą ſmet-
ni: ábowiem oni będą poćieſzeni. Bło-
goſłáwieni ktorzy łákną y prágną ſprá-
wiedliwośći: ábowiem oni będą náſy-
ceni. Błogoſłáwieni miłośierni: ábo-
Pſál: 23. a 4. wiem oni miłośierdźie otrzymáią. Bło-
goſłáwieni czyſtego ſercá: ábowiem oni
Bogá oglądáią. Błogoſłáwieni po-
koy czyniący: ábowiem názwáni będą
1. Piot: 2. d 20. ſynámi Bożymi. Błogoſłáwieni kto-
rzy ćierpią prześládowánie dla ſpráwie-
dliwośći: ábowiem ich ieſt kroleſtwo
1. Piot: 4. d 14. niebieſkie. Błogoſłáwieni ieſteśćie/
gdy wam złorzeczyć będą/ y prześládo-
wáć was/ y mowić wſzyťko złe przećiw-
ko wam kłámáiąc/ dla mnie. Ráduy-
ćie ſię y weſelćie: ábowiem zápłátá wá-
ſzá obfita ieſt w niebieśiech. ☞

Zaczá-lo 11. Boć ták prześládowáli Proroki/ kto-
rzy przed wámi byli.
Mar: 9. g 50. * Wy ieſteśćie ſol ziemie. A ieſli ſię
ſol ſkáźi/ czymże ſolić będą? Ni nacz ſię

więcey

wiecey niezgodzi / iedno áby byłá precz
14 wyrzucona y podeptána od ludzi. Wy
ieſteście świátłość świátá. Nie może
15 ſie miáſto zákryć ná gorze oſádzone: A- Mar: 4. c 21.
ni zápaláią świece / y kłádą iey pod ko- Luk: 8.
rzec / ále ná świeczniku: áby świeciłá w- b 16.
16 ßytkim ktorzy ſą w domu. Ták niechay 1. Piot: 2.
świeci świátłość wáßá przed ludźmi: á- c 12.
by widzieli vczynki wáße dobre / y chwa-
lili Oycá wáßego ktory ieſt w niebie-
17 ſiech. Nie mniemaycie ábym przyßedł
C rozwiezowáć zakon ábo Proroki. nie
przyßedłem rozwiezowáć / ále wypełnić.
18 Záprawdę bowiem powiádam wam: Luk: 16. d 17.
Aż przeminie niebo y ziemiá / iedno iotá
ábo iedná kreſká nie odmieni ſie w zako-
19 nie / áż ſie wßytko ſſtánie. Ktobykol- Iak: 2. b 10.
wiek tedy rozwiązał iedno z tych przyká-
zań namnieyßych / y tákby ludzi náuczał:
będzie zwan namnieyßym w kroleſtwie
niebieſkim: Lecz ktobykolwiek czynił y
náuczał; ten będzie zwan wielkim w
kroleſtwie niebieſkim. ☞
20 * Abowiem powiedam wam / iż ie- Zaczá-
ſli niebędzie obfitowáłá ſpráwiedliwość lo 12.
wáßá wiecey niż Doktorow zakonnych
y Pháryzeußow / nie wnidziecie do kro-
kroleſtwá

lestwá niebieskiego. Słyßeliście iż rze-
2.Mo: 20. czono iest stárym; Nie będzieß zábijał:
c 13. á ktobykolwiek zábił / będzie winien sa-
5.Moy: 5 du. A ia wam powiádam; iż káżdy kto- 0
b 17. ry się gniewa ná brátá swego / będzie wi-
nien sądu. A kto rzecze brátu swemu /
Ráká: będzie winien rády. A kto rzecze /
ßalony: będzie winien ogniá piekielne-
go. Jesli tedy ofiáruieß dar twoy do 1
ołtarzá / á tám wspomniß iż brát twoy
ma nieco przeciw tobie: zostaw tám 2
dar twoy przed ołtarzem / á idź pierwey
ziednáć się z brátem twoim: á tedy przy-
ßedßy ofiáruieß dar twoy.
Luk: 12. Zgodź się z przeciwnikiem twoim 3
g 58. rychło / pokiś iest z nim w drodze: by cię
snadź przeciwnik nie podał sędziemu / á 4
sędziaby cię podał słudze / á byłbyś wrzu-
con do ciemnice. Záprawdę powie-
dam ci; nie wynidzieß ztámtąd / áż od- 5
daß ostátni pieniążek.
Zac: 13. Słyßeliście iż powiedziano stárym:
2.Moy: 20 Nie będzieß cudzołożył. A ia powiá- 5
c 14. dam wam; iż káżdy ktory pátrzy ná nie-
Niz: 18. wiástę / áby iey pożądał / iuż ią zcudzoło-
a 8. żył w sercu swoim. Jesli tedy práwe o-
Mar. 9. ko twoie gorßy cię / wyrwi ie / á zárzuć od
g 47.

siebie.

siebie. Abowiem pożyteczniey ieſt to-
bie/ áby zginął ieden z członkow twoich/
niżliby miáło być wrzucone wßytko ćiá-
30 ło twoie do piekłá. A ieſli ćie práwa rę-
ká twoiá gorßy/ odetni ią y zárzuć od ſie-
bie. Abowiem pożyteczniey ieſt tobie/ á-
by zginął ieden z członkow twoich/ niżli-
by wßytko ćiáło twe miáło iść do piekłá. Zac:14.
31 Záſię powiedziano; Iż ktokolwiek 5.Mo:24.
opuśći żonę ſwoię/ niech iey da liſt roz- a 1.
32 wodny. A ia wam powiádam; iż wßel- Niżey 19.
ki ktory opuśći żonę ſwoię/ oprocz przy- a 7.
czyny porubſtwá/ przywodźi ią w cudzo- Mar:10. a 4.
łoſtwo: y ktoby opußczoną poiął/ cudzo- Luk:16.
33 łoży. Słyßeliśćie záſię iż powiedziano d 18.
ſtárym; nie będźieß krzywo przyśięgał: 1.Kor:7.
34 ále oddaß Pánu przyśięgi twoie. A ia b 10.
wam powiádam/ ábyśćie zgołá nie przy- Rzym:7. a 2.
śięgáli; áni ná niebo/ gdyż ieſt ſtolicá 2.Mo:20.
35 Boża; áni ná źiemię/ ábowiem ieſt a 7.
podnożkiem nog iego; áni ná Ieruſá- 1.Mo:19.
lem/ ábowiem ieſt miáſto wielkiego kro- c 12.
36 lá; Ani ná głowę twoię będźieß przy- 5.Moy:5. b 11.
śięgał/ ábowiem nie możeß vczynić ie- Niżey 23.
37 dnego włoſá białym ábo czarnym. Nie- c 22.
chayże mowá wáßá będźie; Ták/ ták: Iak:5.
Nie/ nie. A co nád to więcey ieſt/ od c 12.

złego

złego iest. ˀ Słyszeliście iż powiedziano:
2.Mo:21. Oko zá oko/ á ząb zá ząb. ˀ A ia wam po-
c 24. wiádam / żebyście się nie sprzeciwiáli
3.Mo:24. d 20. złemu: owszem kto cię kolwiek vderzy w
5.Mo:19. práwy policzek twoy/ nástaw mu y dru-
d 21. giego. ˀ A temu ktory się chce z tobą prá-
Luk:6. wowáć/ á suknią twoię wziąć / puść mu
d 29. y płaszcz. ˀ A ktoby cię kolwiek przymu-
1.Kor:6. szał ná iedne milę/ idź z nim y drugie
b 7. dwie. ˀ Temu ktory cię prośi / day mu:
á od tego ktory chce v ciebie pożyczyć/
nie odwracay się.

Zac:15. * ˀ Słyszeliście iż powiedziano; Bę-
3.Mo:19. dźiesz miłował bliźniego twego / á bę-
d 18. dźiesz miał w nienawiśći nieprzyiaćiela
Luk: 6. twego. ˀ A ia wam powiádam/ Miłuy-
d 27. ćie nieprzyiaćioły wásze: dobrze czyńći
Rzym:12 d 17. tym ktorzy was máią w nienawiśći: á
Luk: 23. modlćie się zá temi ktorzy was prześlá-
c 34. duią y potwarzáią: ˀ ábyśćie byli syná-
Dzie: 7. mi Oycá wászego ktory iest w niebieśiech:
g 60. ktory słońcu swemu dopuszcza wscho-
1 Kor: 4. dźić ná złe y ná dobre/ y spuszcza deszcz ná
c 13. spráwiedliwe y ná niespráwiedliwe. ˀ A
Luk: 6. bowiem ieslibyśćie miłowáli te co was
c 35. miłuią / coż zá zapłátę mieć będźiećie: á
záż y celnicy tego nie czynią? ˀ A ieslibyś-

ście pozdrawiáli tylko bráciá wáße / coż
więcey czynićie? ázaż y Pogáni tego nie
48 czynią? ˀ Bądźćież wy tedy doskonáli/
iáko y Oćiec wáß niebieski doskonáły iest.

ROZDZIAL VI.

1 A Strzeżćie ábyśćie spráwiedliwo- Zac:12.
śći wáßey nie czynili przed ludź-
mi/ *dla tego* ábyśćie byli widźiáni
od nich: bo ináczey zapłáty mieć nie bę-
dźiećie v Oycá wáßego ktory iest w nie-
2 biesiech. ˀ Gdy tedy czyniß iáłmużnę/
nie trąb przed sobą / iáko obłudnicy czy-
nią w bożnicách y po vlicách / áby byli
ważeni od ludźi: záprawdę powiádam
3 wam / iż wźięli zapłátę swoię. ˀ Ale ty Rzym:12. b 8.
gdy czyniß iáłmużnę / niechay niewie le-
4 wicá twoiá co práwicá twoiá czyni: ˀ á-
by iáłmużná twoiá byłá w skrytośći: á Luk: 14. c 14.
Oćiec twoy ktory widźi w skrytośći / od-
dá tobie. ☞
5 ˀ A gdy śię modlićie/ nie bądźćie iáko Isa: 29. d 15.
obłudnicy / ktorzy śię rádźi w bożnicách
y ná rogách vlic stoiąc modlą / áby byli
widźiáni od ludźi: Záprawdę powiá- 4. Krol: 4. c 33.
6 dam wam / *iż* wźięli zapłátę swoię. ˀ Ale Dzie: 10. a 9.
ty gdy śię modliß/ wnidź do komory swo-

iey/ á záwárszy drzwi/modl sie Oycu twe-
mu w skrytośći: á Oćiec twoy ktory wi-
dźi w skrytośći/ odda tobie. A modląc
sie nie bądźćie wielomowni/ iáko pogá-
ni: ábowiem mniemáią/ iż w wielomo-
wności swey będą wysłucháni. Nie
bądźćież tedy im podobni: Abowiem ći B
wie Oćiec wász czego potrzebuiećie/
pierwey niżbyśćie go prośili. Wy tedy
Luk: 11. a 2. ták sie modlćie: Oycze nász ktoryś iest
w niebieśiech: Swięć sie imie twoie.
Przydź krolestwo twoie. Bądź twa
wola iáko w niebie ták y ná ziemi. Chle-
bá nászego powszedniego day nam dźi-
śia. Y odpuść nam násze winy/iáko y
my odpuszczamy nászym winowáycom.
Y nie wwodź nas w pokuszenie. Ale
nas zbaw ode złego. Amen.
Zac:17. Niżey 18. d 35. Mar: 11. a 25. Syra: 28. a 2. Bo iesli odpuśćićie ludźiom wystę-
pki ich: odpuśći też wam Oćiec wász
niebieski grzechy wásze. Lecz iesli nie
odpuśćićie ludźiom:y Oćiec wász nie od-
puśći wam grzechow wászych.
* A gdy pośćićie/nie bądźćież iáko o-
błudnicy smętnymi. Abowiem oni twa-
rzy swoie niszczą/ áby sie ludźiom okazá-
li poszczącemi. Záprawdę powiádam

wam/

17 wam / iż wźieli zapłátę swoię. [f] Ale ty
kiedy pośćiß / námaż głowę twoię / y v-
18 myi oblicze swoie: [g] ábyś sie nie okazał
ludźiom iż pośćiß / ále Oycu twemu kto-
ry iest w skrytośći: á Oćiec twoy ktory
19 widźi w skrytośći / odda tobie. [h] Nie- Luk: 12. d 33.
C skarbćie sobie skárbow ná źiemi: gdźie 1. Tim: 6.
rdzá y mol psuie / y gdźie złodźieie wyko- d 19.
20 pywáią y krádną. [i] Ale skarbćie sobie
skárby w niebie: gdźie áni rdzá / áni mol
nie psuie / gdźie też złodźieie nie wyko-
21 puią áni krádną. [k] Abowiem gdźie iest
skarb twoy / tám iest y serce twoie.
22 [l] Swieca ćiáłá twego / iest oko two- Zac: 18.
ie. Jeśliby oko twoie było ßczere: wßy- Luk: 11.
23 tko ćiáło twoie świátłe będźie. [m] Ale ie- c 34.
śliby oko twoie złe było: wßytko ćiáło
twoie ćiemne będźie. Jeśliż tedy świá-
tło ktore iest w tobie / ćiemnośćią iest:
iákoż wielka będźie sámá ćiemność?
24 *[n] Zaden nie może dwiemá pánom słu- Luk: 16.
żyć. Bo ábo iednego będźie nienawi- c 13.
dźiał / á drugiego będźie miłował: ábo
iednego trzymáć sie będźie / á drugiego
wzgárdźi. Nie możećie Bogu służyć y
25 mámmonie. [o] Dla tegoż wam powiádam; Luk: 12.
nie troßczćie sie o żywot wáß cobyśćie c 22.

1.Piot:5. b 7. iedli / áni o ciáło wáße czymbyśćie sie o-
dziewáli. Azaż żywot nie iest ważniey-
Psal:54. d 23. ßy niż pokarm? y ciáło niżli odzienie?
Philip:4. a 6. Weyźrzyćie ná ptaki powietrzne / iż ći
nie sieią áni żną / áni zbieráią do gu-
1.Tim:6. b 8. mien: á Oćiec wáß niebieski żywi ie. A-
zaśćie wy nie dáleko ważnieyßy niż oni?
A ktoż z was troßczac sie może przy-
dáć do wzrostu swego łokieć ieden? A
o odzienie przecz sie troßczećie? Przy-
pátrzćie sie liliam polnym iáko rostą:
nie prácuią áni przędą. A powiádam
wam / iż áni Sálomon we wßytkiey o-
zdobie swey nie bywał ták przybrány / iá-
ko iedná z tych. A ieśliż trawę polną /
ktora dziś iest / á iutro będzie w piec w-
rzucona / Bog ták przyodziewa: iákoż
dáleko więcey was o máłowierni? Nie
troßczćieß sie tedy mowiąc: Coż bę-
dziem ieść / ábo co będziem pić / ábo czym
sie będziem przyodziewáć? Boć sie o
tym wßytkim pogáni wielce stáráią. A-
bowiem Oćiec wáß niebieski wie że te-
3.Krol:3. a 9. go wßytkiego potrzebuiećie. Szukay-
ćieß tedy naprzod krolestwá Bożego / y
spráwiedliwośći iego: á to wßytko bę-
dzie wam przydano. ☞

Nie

34 ʸ Nie troßczćieß ſie tedy o iutrze. A-
bowiem iutrzeyßy dźień o ſwoie potrze-
by troſkáć ſie bedźie. Doſyćći ma dźień
ná ſwey nedzy.

ROZDZIAL VII.

1 NJe ſadźćie / ábyśćie nie byli ſá- Zac:19.
2 dzeni. ʸ Abowiem ktorym ſadem Luk : 6.
A ſadźićie/ ſadzeni bedźiećie: y kto- c 37.
rá miárá mierzyćie / bedźie wam odmie- Rzym: 2.
3 rzono. ʸ A coż widźiß trzáßczkę w oku a 1.
brátá twego; á tramu w oku twoim nie Mar: 4.
4 widźiß? ʸ Abo iáko mowiß brátu twe- c 24.
mu; Dopuść *izći* wiymę trzaßczkę z oká Luk: 6.
twego; á oto tram ieſt w oku twoim? f 36.
5 ʸ Obłudniku / wyrzuć pierwey tram z o-
ká twego: á tedy przeyzrzyß ábyś wyrzu-
6 ćił trzáßczkę z oká brátá twego. ʸ Nie
dawayćie pſom świetego: áni mieććie
perel wáßych przed wieprze: by ich ſnadź
nie podeptáli nogámi ſwemi / y obroći-
wßy ſie áby was nie podrápáli.
7 ʸ Prośćie / á bedźie wam dáno: ßu- Zac:20.
B kayćie / á naydźiećie: kołáććie á bedźie Nizey 21.
8 wam otworzono. ʸ Abowiem wßelki kto- b 22.
ry prośi / bierze: á kto ßuka/ naydźie: á Mar : 11.
9 temu co kołáce/bedźie otworzono. ʸ Abo c 24.

Luk: 11. b 9. ktoryż z was iest człowiek / ktorego iesli-
by prosił syn iego o chleb / izali mu poda
Ian 14. b 13. y 16. c 23. kámień? ' Abo iesliby prosił o rybę / iza-
li mu poda węża? ' Jesli wy tedy / bę-
dąc złymi / vmiecie dáry dobre dáwáć sy-
nom wászym / iákoż więcey Oćiec wász /
ktory iest w niebiesiech / da rzeczy dobre
tym ktorzy go proszą?

Zac: 21. ' Wszytko tedy cobyśćie chćieli áby
Luk: 6. d 31. wam ludźie czynili: y wy im czyńćie.
Tob: 4. c 16. Boć ten iest zakon y prorocy. ' Wchodź-
ćie przez ćiásną bramę: Abowiem szero-
Luk. 13 c 24. ka bramá / y przestrona iest drogá ktora
wiedźie ná zátrácenie: á wiele ich iest /
ktorzy przez nię wchodzą. ' Jákoż ćiá-
sna bramá / y wąska iest drogá ktora wie-
dźie do żywotá: á máło ich iest / ktorzy ią
náyduią!

Zac: 22. *' Strzeżćie się pilnie fałszywych pro-
rokow / ktorzy do was przychodzą w o-
dźieniu owczym / lecz wewnątrz są wil-
Luk: 6. f 44. ki drapieżnymi. ' Z owocow ich poznać-
ćie ie. Jzali zbieráią z ćiernia groná win-
ne / ábo z ostu figi? ' Tákći wszelkie drze-
wo dobre / owoce dobre rodźi: á złe drze-
wo / owoce złe rodźi. ' Nie może drzewo
dobre / owocow złych rodźić: áni drzewo

złe owo-

19 złe owocow dobrych rodźić. ° Wszelkie Wyi: 3.
drzewo ktore nie rodźi owocu dobrego/ b 10.
20 będźie wyćięte y w ogień wrzucone. ° A
przeto z owocow ich poznaćie ie.
21 ° Nie káżdy ktory mi mowi/ Pánie/ Zac: 23.
Pánie/ wnidźie do krolestwá niebieskie- Niż: 25.
go: ále ktory czyni wolą Oycá mego kto- b 11.
ry iest w niebieśiech/ ten wnidźie do
krolestwá niebieskiego.
22 ° Wiele ich rzecze mi dniá onego/ Pá-
nie/ Pánie/ izaliśmy w imię twoie nie Dzie: 19.
prorokowáli/ y w imię twe czártow nie c 13.
wyganiáli/ y w imię twe wiele cudow Luk: 13.
23 nie czynili? ° A tedy wyznam im/ żem c 25. y 27.
D was nigdy nie znał: Odstępćie odemnie Ps: 6. a 9.
ktorzy nieprawość czynićie. Niz: 25. d 41.
24 ° Wszelki tedy ktory słucha tych słow Za: 24.
moich/ y czyni ie: będźie przypodobion Luk: 6.
mężowi mądremu/ ktory zbudował dom g 47.
25 swoy ná opoce. ° y spadł deszcz/ y przyszły Rzym 2.
rzeki/ y wiały wiátry/ y vderzyły ná on b 13.
dom/ á nie vpadł. Bo był ná opoce vgrun Iak: 1.
26 towány. ° A wszelki ktory słucha tych d 22.
słow moich/ á nie czyni ich/ będźie przy-
podobion mężowi głupiemu/ ktory zbu-
27 dował dom swoy ná piasku: ° y spadł Eze: 13.
deszcz/ y przyszły rzeki/ y wiały wiátry/ y b 11.

vderzyły ná on dom / y vpadł / y był vpá-
dek iego wielki. ⁹ Y stáło sie: gdy do- 9
Mar: 1. c 22 kończył Jesus tych mow / zdumiewáły sie
rzesze nád náuka iego. ⁹ Abowiem ie v-
Luk: 4. c 32. czył iáko władza máiacy / á nie iáko Do-
ktorowie ich y Pháryseuszowie. 10

ROZDZIAL VIII.

Gdy zstapił z gory / szły zá nim
Mar: 1. d 40. wielkie rzesze. ⁹ A oto tredowáty 11
Luk: 5. c 12. przyszedszy / pokłonił sie mu / mo- B
wiac: Pánie / iesli chcesz / możesz mie o-
czyścić. ⁹ Y ściagnawszy Jesus reke / do-
tknał sie go mowiac: Chce / badź oczy- 12
ściony. Y był zárázem oczyściony trad ie-
go. ⁹ Y rzekł mu Jesus: Pátrz ábyś ni- 13
komu nie powiádał: ále idź / vkaż sie ká-
płanowi. y ofiáruy dar ktory przykazał
3. Mo: 14. a 2. Moyzesz / ná świádectwo im.
Zac: 25. * ⁹ A gdy wszedł do Kápharnaum / 14
Luk: 7. a 1. przyszedł do niego Rotmistrz / prosząc
go / ⁹ mowiac: Pánie / sługá moy leży 15
Ian 4. g 46. w domu powietrzem ruszony / y srodze v-
trapiony. ⁹ Y rzekł mu Jesus: Ja przyi- 16
de / á vzdrowie go. ⁹ Y odpowiádáiac
Luk: 7. a 6. Rotmistrz / rzekł: Pánie / nie iestem go-
dzien ábyś wszedł pod dách moy: ále tyl- 17

ko rzecz

ko rzecz słowem / á bedźie vzdrowion
9 sługá moy. ° Bociem y ia iest człowiek
pod władzą postáwiony / máiacy pod so-
bą żołnierze: y mowię temu: Idź / á idźie:
á drugiemu: Chodź: á przychodźi. á słu-
10 dze moiemu / Czyń to / á czyni. ° A vsły-
szawszy to JEsus / dźiwował sie: y rzekł
tym ktorzy szli zá nim: Záprawdę powiá-
dam wam / nie nálazłem ták wielkiey | Isa: 41. f 25.
11 wiáry w Isráelu. ° A powiádam wam / | Mal: 1. c 11
B Iż wiele ich ze wschodu słońcá y z zacho- | Luk: 13. c 29.
du przyidźie / y vśiedą z Abráhámem / y
Isáákiem / y Jákobem w krolestwie nie- | Niz: 22. b 13.
12 bieskim: ° á synowie krolestwá będą wy-
rzuceni w ćiemnośći zewnętrzne: tám | Luk: 13. f 28.
13 będźie płácz y zgrzytánie zębow. ° R | Psal: 106. b 20.
rzekł Jesus Rotmistrzowi: Idź; á iá-
koś vwierzył niechći sie stánie. R o- | Mad: 16. b 12.
zdrowiał sługá teyże godźiny.
14 ° A gdy przyszedł Jesus do domu Pio- | Za: 26.
trowego / vyźrzał świekrę iego leżącą á | Mar: 1. c 29.
15 máiacą gorączkę: ° y dotknął sie ręki | Luk: 4. f 38.
iey / y opuśćiłá ią gorączká: y wstáłá / y
16 posługowáłá im. ° A gdy był wieczor / | Mar: 1. c 32.
przywiedli mu wiele opętánych: y wy-
rzucał duchy słowem: y wszytkie ktorzy | Luk: 40. g 4.
17 sie źle mieli vzdrowił: ° Aby sie wypeł-

niło/co ieſt rzeczono przez Iſáiaſzá Pro-
Iſa: 53. a 4. rokà mowiącego: On niemocy náſze przy-
iął/y choroby náſze nosił. ° A widząc Je-
1.Piot: 2. d 24. ſus wielkie rzeſze około siebie/ kazał ſię
przepráwić ná drugą ſtronę *morzá.* ° A
Luk: 9. g 59. przyſtąpiwſzy ieden Doktor zákonny/
rzekł mu: Náuczyćielu/ poydę zá tobą/
gdźie iedno poydźieſz. ° Y rzekł mu Je-
ſus: Liſzki máią jámy/ y ptacy powietrz-
ni gniazdá: á ſyn człowieczy nie ma gdźie
by głowę ſkłonił. ° A drugi z vczniow
iego rzekł mu: Pánie/ dopuść mi pier-
wey odeyść/ y pogrześć oycá mego. ° A
rzekł mu Jeſus: Podź zá mną/ á niechay
vmárli ſwe vmárłe grzebią.
Za: 27. *° A gdy on wſtąpił w łodź/ weſzli zá
Mar: 4. d 36. nim vczniowie iego. ° A oto wzruſzenie
wielkie ſtáło ſię ná morzu/ ták iż wały
Luk: 8. e 22. łodź okrywáły: á on ſpał. ° Y przyſtąpili
k niemu vczniowie iego/ y obudźili go/
mowiąc: Pánie/ záchoway nas/ giniemy.
° Y rzekł im Jeſus: Czemuśćie bo-
iázliwi/ máłowierni? Tedy wſtawſzy ro-
ſkazał wiátrom y morzu/ y ſtáło ſię v-
ćiſzenie wielkie. ° A ludźie ſię dźiwowá-
li mowiąc: Jákiż to ieſt ten/ że mu y
wiátry y morze ſą poſłuſzne? ☞

A gdy

28 A gdy ſie przewiozł ná drugą ſtronę/ Zac: 28.
D do krainy Gerázeńſkiey/ zábieżeli mu Mar: 5. a 1.
dwá opętáni/ z grobow wychodzący/
bárzo okrutni/ ták iż żaden nie mogł Luk: 8. d 26.
29 prześć oną drogą. A oto zákrzyknęli/
mowiąc: Coż ty masz z námi IEſuśie
Synu Boży? przyszedłeś tu przed czá-
30 ſem męczyć nas? A było nie dáleko od Mar: 5. b 1.
nich ſtádo wielkie wieprzow ná paszey. Luk: 8. d 32.
31 Tedy czártowie prośili go/ mowiąc:
Jeſli nas wyrzucasz/ puść nas w ſtádo
32 wieprzow. Rzekł im: Idźćie. A oni
wyszedszy/ weszli w wieprze. Alić oto w-
szytko ſtádo wielkim pędem z przykrá w-
pádło w morze/ y pozdycháło w wodách.
33 A páſturze vćiekli: y przyszedszy do miá-
ſtá/ opowiedźieli wszytko: y o onych kto-
34 rzy byli opętáni. A oto wszytko miáſto
wyszło przećiwko Jezuſowi: y vyźrzaw-
szy go/ prośili áby z ich gránic odszedł.

ROZDZIAŁ IX.

1 Wſtąpiwszy w łodź/ przewiozł Za: 29.
A ſię/ y przyszedł do miáſtá ſwego. Mar: 2. a 3.
2 A oto przynieśli mu powie- Luk: 5. d 18.
trzem ruszonego ná łożu leżącego. A wi-
dząc Jezus wiárę ich/ rzekł powietrzem Ian 5. a 1.
ruszone-

rußonemu: Vfay ſynu: odpußczáiąc ſię
grzechy twoie. ° A oto niektorzy z Do-
ktorow mowili ſámi w ſobie / Ten blu-
źni. ° A widząc Jeſus myśli ich / rzekł: 4
Przecz myślicie złe *rzeczy* w ſercách wá-
Iſa: 43. ßych? ° Coż ieſt łácniey / rzec / Odpuß-
d 25. czone ſą tobie grzechy twoie? czyli rzec / 5
Wſtań á chodź? ° Lecz ábyśćie wiedźie-
li że moc ma Syn człowieczy ná źiemi
odpußczáć grzechy (tedy rzekł powie-
trzem rußonemu:) Wſtań / weźmi łoże
Dzie: 9. twe / á idź do domu twego. ° Y wſtawßy 6
ſ 34. poßedł do domu ſwego. ° A widząc *to*
rzeße báły ſię / y chwaliły Bogá / ktory
dał tákową moc ludźiom. ☞
Za: 30. * ° A gdy ſtámtąd ßedł Jeſus / vyźrzał 7
Mar: 2. człowieká śiedzącego ná cle / Máttheu-
b 14. ßá imieniem. Y rzekł mu: Pódź zá mną.
Luk: 5. A wſtawßy / poßedł zá nim. ° Y ſtáło
e 27. ſię: gdy on śiádł do ſtołu w domu / oto
wiele celnikow y grzeßnikow przyßed- 8
ßy / śiedźieli weſpoł z Jeſuſem y z vczniá-
mi iego. ° A widząc Pháryſeußowie /
rzekli vczniom iego: Czemu z celniki y z
grzeßniki ie Náuczyćiel wáß? ° Lecz Je- 9
Már: 2. ſus vſłyßawßy / rzekł: Nie trzebá zdro- 10
c 17. wym lekárzá / ále źle ſię máiącym. ° Szed-

ßy tedy

ßy tedy náucżcie ſię / co *to* ieſt; Miło- *Oze:6.*
śierdźia chcę / á nie ofiáry. Bom nie *c 7.*
przyßedł wzywáć ſpráwiedliwych / ále *Niżey 12.*
grzeßnych. ☞ *a 7.* *1. Tim:1.*
4 Tedy przyßli do niego vczniowie *c 15.*
Janowi / mowiąc: Przecz my y Pháry- Zac:31.
ſeußowie pośćimy częſto: á vczniowie *Mar:2.*
5 twoi nie poßczą? Rzekł im Jeſus: *c 18.* *Luk:5.*
Izali towárzyße oblubieńcowi w żáło- *f 33.*
bie chodźić mogą / poki z nimi ieſt oblu-
bieniec? Alec przyidą dni / gdy będźie
wźięt od nich oblubieniec: á tedy będą
6 pośćić. A żaden nie wpráwuie płátá
grubego ſukná w wiotchą ßátę. Abo-
wiem ono záłatánie obrywa nieco od
7 ßáty / y ſtawa ſię gorße przedárćie. A-
ni leią winá młodego w ſtáre ſtátki: bo
ináczey / pukáią ſię ſtátki y wino ſię ro-
zlewa / y ſtátki ſię pſuią. Ale młode wi-
no zlewáią w ſtátki nowe: á oboie ſpo-
łem bywáią záchowáne.
8 * To gdy on do nich mowił / oto kśią- Zac:32.
żę iedno przyßedßy pokłoniło mu ſię / mo- *Mar. 5.*
wiąc: Pánie corká moiá dopiero ſkoná- *b 22.*
łá: ále podź / włoż ná nię rękę twoię / á *Luk: 8.*
9 ożyie. A wſtawßy Jeſus / ßedł zá nim / *f 41.* *3.Mo:15.*
10 y vczniowie iego. A oto niewiáſtá kto- *d 24.*

Mar: 5. c 25. Luk: 8. f 43.

ra krwáwa niemoc przez dwánaście lat
cierpiáłá / przystąpiwszy z tyłu / dotknełá
sie kráiu száty iego. ᵛ Bo mowiłá sámá
w sobie: Bych sie tylko dotknełá száty
iego/bede zdrowá. ᵛ A Jesus obrociw-
szy sie/y vyźrzawszy ią/rzekł: Vfay corko/
wiárá twoiá ciebie vzdrowiłá. Y vzdro-
wioná iest niewiástá od oney godziny.
ᵛ A gdy przyszedł Jesus w dom kśiąże-
ciá / y vyźrzał piszczki y tłum ludźi giełk-
czymący / rzekł: Odstąpcie: ábowiem
nie vmárłá dziewczká/ ále spi. Y smiá-
li sie z niego. ᵛ A gdy wygnano rzeszą,
wszedszy viął ią zá reke / y powstáłá dźie- 5
weczká. ᵛ Y rozeszłá sie tá stawá po w-
szytkiey oney źiemi.

Zaczá-lo 33.

ᵛ A gdy Jesus przechodził z onąd / szli
zá nim dwá slepi wołáiąc y mowiąc:
Zmiłuy sie nád námi / synu Dawidow. 8
ᵛ A gdy przyszedł do domu/przystąpili do
niego *oni* slepi. Y rzekł im Jesus: Wie-
rzycie iż wam to moge vczynić? Rzekli
mu: Ták / Pánie. ᵛ Tedy sie dotknął o-
czu ich / mowiąc: Wedle wiáry wászey
niechay sie wam sstánie. ᵛ Y otworzyły
sie oczy ich. A JEsus zágroźił im / mo- 2
wiąc: Pátrzcie áby nikt *o tym* nie wie-

dźiał. ° Lecz oni wyszedszy / rozsławili go
po wszytkiey oney źiemi. ° A gdy ći ode- Niżey 12.
szli / oto przywiedli mu człowieká nieme- b 22.
go / opętánego. ° A gdy był wygnan dya- Luk. 11.
beł / przemowił niemy / y dźiwowáły sie b 14.
rzesze / mowiąc: Nigdy sie ták nie oka- Niżey 12.
záło w Jsráelu. ° Ale Pháryseuszowie b 24.
mowili: Mocą kśiążęćią dyabelskiego Mar: 2.
wygania dyabły. ° Rozchodźił JEsus c 22.
wszytkie miástá y wśi / náucząiąc w bo- Luk: 11.
żnicách ich / y przepowiedáiąc Ewán- b 15.
gelią krolestwá / á vzdrawiáiąc wszelką Mar: 6.
chorobę y wszelką niemoc. a 6.
5 ° A widząc rzesze / rozlitował sie nád Luk: 13.
nimi: iż były spracowáne y porzucone e 22.
7 iáko owce nie máiące pásterzá. ° Tedy Zac: 34.
rzekł vczniom swoim: Żniwoć w prá- Mar: 6.
wdźie wielkie / ále robotnikow máło. c 34.
8 ° Prośćież tedy páná żniwá / áby wysłał Luk: 10.
robotniki ná żniwo swoie. a 2.
Ian 4.
c 36.

ROZDZIAL X.

1 A Zezwawszy dwunaśćie vczniow Mar: 6.
swoich / dał im moc nád duchy b 7. y 6.
nieczystymi / áby ie wyganiáli / y a 7.
vzdrawiáli wszeláką chorobę / y wszeláką Lu: 6. c 13
2 niemoc. ° A dwunaśćie Apostołow te są y 9. a 1. y
imioná: 10. a 1.

imioná: Pierwßy/Symon/ ktorego zo-
wią Piotrem/y Andrzey brátie°/° Jákub
syn Zebedeußow/y Jan brát iego: Phi-
lip y Bártłomiey/Thomaß y Mattheuß
celnik: Jákub Alpheußow/y Tháddeuß
° Symon Kánáneyczyk/y Judaß Jßká-
riot/ ktory go też wydał. ° Tych dwu-
naście posłał Jesus: rozkázuiąc im/ mo-
wiąc: Ná drogę Pogánow nie záchodź-
cie/ y do miast Sámárytáńskich nie w-
Dzie: 13. chodźcie: ° ále ráczey idźcie do owiec kto-
g 46. re poginęły z domu Jsráelskiego. ° A
ßedßy przepowiádaycie/ mowiąc: Jż się
przybliżyło krolestwo niebieskie. ° Nie-
mocne vzdrawiaycie/ vmárłe wskrze-
ßaycie/ trędowáte oczyściaycie/ czárty
wyrzucaycie: dármoście wźięli/ dármo
daway cie.

Zac:35. ° Nie mieyćie złotá/ áni śrebrá/ áni
Mar: 6. pieniędzy w trzosách wáßych: ° áni tái-
b 8. stry ná drogę/ áni dwu sukien/ áni bo-
Luk 9.a 3 tow/ áni laski. ábowiem godzien iest ro-
y 10.a 4 botnik stráwy swoiey. ° A do ktoregokol-
1.Tim: 5. wiek miástá ábo wśi wnidźiećie/ wywiá-
c 18. duyćie się kto w niey iest godzien: y tám
Mar: 6. że mießkayćie poki nie wynidźiećie. ° A
b 10. wchodząc w dom/ pozdrawiayćie gi mo-
Lu:9.44.

wiąc: Po

13 wiąc: Pokoy temu domowi. ˀ A ieśliby
był on dom godny: przyidźie nań pokoy
wáß. á ieśliby nie był godny: pokoy wáß
14 wroći śię do was. ˀ A ktoby was nie przy- *Mar: 6.*
iął/ áni słuchał słow wáßych: wychodząc *b 11.*
precz z domu ábo z miástá otrząśnićie *Luk: 9. a 5.*
15 proch z nog wáßych. ˀ Záprawdę powiá- *Dzie: 13.*
dam wam: lżey będźie źiemi Sodom- *g 51. y 18.*
skiey y Gomoreyskiey w dźień sądny/ á *b 6.*
niżli miástu onemu.
16 * ˀ Oto ia was posyłam iáko owce Zaczà
miedzy wilki: Bądźćież tedy mądrymi lo 36.
iáko wężowie; á ßczyrymi iáko gołębice. *Luk: 10.*
17 ˀ A strzeżćie śię ludźi. Abowiem was bę- *a 3.*
C dą wydáwáć do śiedzącey rády/ y w bo-
18 żnicách swoich was biczowáć będą. ˀ A
do stárost y do krolow będźiećie wodze-
ni dla mnie/ ná świádectwo im y pogá-
19 nom. ˀ A gdy was wydádzą/ nie myślćie *Mar: 13.*
iáko ábo co byśćie mowić mieli: Boć *b 11.*
wam będźie dano oney godźiny/ cobyś- *Luk: 12.*
20 ćie mowili. ˀ Abowiem nie wy iesteśćie *b 11.*
ktorzy mowićie; ále duch Oycá wáßego
21 ktory mowi w was. ˀ A wyda brát brátá *Luk: 21.*
ná śmierć/ y oćiec syná: y powstáną sy- *d 16.*
nowie przećiw rodźicom/ á mordowáć ie
22 będą: ˀ y będźiećie w nienawiśći v wßy-

tkich/dla imieniá mego. Ale kto wytrwa
áż do końcá/ten będźie zbáwion. ☞

Zaczá-lo 37.

*° A gdy was prześládowáć będą w
tym mieśćie; vćiekayćie do drugiego. Zá-
práwdę powiádam wam/ że nie ſkończy-
ćie miaſt Iſráelſkich/ poki nie przyydźie
Syn człowieczy. ° Nie ieſtći vczeń nád
miſtrzá/áni ſługá nád páná ſwego. ° Do-
ſyć vczniowi áby był iáko miſtrz iego; á
ſłudze/ iáko pan iego. Ieſliżeć goſpodá-
rzá Beelzebubem názwáli: iákoż dáleko
więcey domowniki iego? ° Nie boyćieſz
ſię ich tedy.

Luk: 6. f 40. Ian 13. b 16. y 15. c 20.

* Abowiem nie ieſt nic ſkrytego/coby
odkryto być nie miáło: áni táiemnego/
czegoby wiedźieć nie miano. ° Co wam
w ćiemnośći mowię/ powiádayćie ná
świátle: á co w vcho ſłyſzyćie/ przepo-
wiádayćie ná dáchách. ° A nie boyćie ſię
tych ktorzy zábijáią ćiáło/ á duſzę zábić
nie mogą: ále ráczey boyćie ſię tego kto-
ry y duſzę y ćiáło może zátráćić do pie-
kłá ☞

Mar: 4. c 22. Luk: 18. c 17. y 12. a 2.

° Izali dwu wroblikow zá pieniądz
nie przedáią: á wżdy ieden z nich nie v-
pádnie ná źiemię oprocz Oycá wáſzego?
° A wáſze y włoſy wſzytkie ná głowie ſą

policzo-

31 policzone. Nie boycieß ſie tedy: lepßy-
ście wy niż wiele wroblikow.
32 Wßelki tedy ktoryby mie wyznał przed Zac:38.
ludźmi / wyznam go ia też przed Oycem Mar: 8.
moim / ktory ieſt w niebieśiech. d 38.
33 A ktoryby ſie mnie zapzrał przed ludź- Luk: 9.
mi: zápirze ſie go y ia przed Oycem mo- c 26. y 12.
im / ktory ieſt w niebiesiech. b 8.
34 * Nie mniemaycie żebym przyßedł 2. Tim: 2.
puścząć pokoy ná źiemie. nie przyßed- b 12.
35 łem puścząć pokoiu / ále miecz. Bom Luk: 12.
przyßedł rozłączyć człowieká z oycem ie- f 51.
go / y corkę z mátką iey / y niewiaſtkę z Mich: 7.
36 swiekrą iey: y będą nieprzyiacioły czło- b 6.
wiekowi domownicy iego. Zac:39.
37 Kto miłuie oycá álbo mátkę nád Luk: 14.
mię / nie ieſt mnie godźien. á kto miłuie f 26.
ſyná álbo corkę nád mię / nie ieſt mnie Mar: 8.
38 godźien. A kto nie bierze krzyżá ſwego / d 34.
á nie náśláduie mnie / nie ieſt mnie go- Niżey 16.
39 dźien. Ktoby nálazł duße ſwoie / ſtráci d 24.
ią: á ktoby vtrácił duße ſwą dla mnie / Luk: 9.
40 naydźie ią. Kto was przyimuie / mnie c 24.
przyimuie: á kto mnie przyimuie / przyi- Ian 12.
41 muie tego ktory mie poſłał. Kto przyi- d 25.
muie proroká w imie proroká: zapłatę Luk: 10.
proroká weźmie. á kto przyimuie ſpráwie- c 16.
Ian 13.
c 20.

dliwego w imię spráwiedliwego: sprá-
Mar: 9. wiedliwego zapłátę weźmie. ° A ktoby- 41
f 41. kolwiek dał się nápić iednemu z tych to
máłych kubek źimney wody/ tylko w
imię vczniá: Záprawdę powiádam
wam/nie stráći zapłáty swoiey.

ROZDZIAŁ XI.

Y Stáło się: gdy Jesus przestał 1
roskázowáć dwiemánaśćie vcz- A
niom swoim/poszedł zonąd/ áby
vczył y przepowiádał w miástách ich.
Zac 40 * ° A Jan vsłyszawszy w więźieniu dźie- 2
Luk: 7. łá Christusowe; posławszy dwu z vcz-
c 18. niow swoich/ ° rzekł mu: Tyżeś iest on, 3
ktory ma przyść/ czyli inszego czekamy?
° A odpowiádáiąc Jesus/rzekł im: Szedł- 4
szy oznaymićie Janowi cośćie słyszeli y
Isa: 35. widźieli. ° Slepi widzą/chromi chodzą/ 5
a 5. y 61. trędowáći bierzą oczyśćienie/ głuszy sły-
a 1. szą/ vmárli zmartwychwstáią/ vbodzy
Ewángelią przyimuią: ° á błogosłá- 6
wiony iest ktory się ze mnie nie zgorszy.
Luk: 7. ° A gdy oni odeszli/ począł Jesus mowić 7
d 24. *onym* rzeszam o Janie: Cożeśćie wyszli
ná puszczą widźieć? czy trzćinę chwieią-
cą się od wiátru? ° Ale cośćie wyszli wi- 8

dziec? czy człowieka w miekkie *száty* o-
bleczonego? Oto ktorzy miekkie *száty* no-
9 szą/ w domiech krolewskich są. ⁹ Ale co-
B ście wyszli widziec? czy proroka? Záiste
powiádam wam/ y wiecey niz proroká.
10 ⁹ Boć ten iest o ktorym nápisano: Oto *Mala: 3. a 1.*
ia posyłam ányołá mego przed obliczym *Mar: 1. a 2*
twoim/ktory zgotuie droge twą przed *Luk: 7.*
tobą. ☞ *d 27.*
11 ⁹ Záprawde powiádam wam/ nie po-
wstał miedzy národzonemi z niewiast
wietszy nád Jana Krzciciela: Lecz kto-
ry iest mnieyszym w krolestwie niebie-
12 skim/wietszy iest nizli on. ⁹ A od dni Ja- *Luk: 16.*
ná Krzciciela áz do tąd/ krolestwo nie- *d 16.*
bieskie gwałt cierpi/ á gwałtownicy po-
13 rywáią ie. ⁹ Bo wszyscy prorocy y za-
14 kon/ áz do Jana prorokowáli: ⁹ á iesli
chcecie przyiąc/ tenci iest Eliasz ktory *Mala: 4.*
15 miał przyść. ⁹ Kto ma vszy ku słuchá- *b 5.*
niu/ niechay słucha.
16 ⁹ A komuz podobnym vczynie ten ro- Zac: 41.
dzay? Podobny iest chłopietam/ ktore *Luk: 7.*
siedzą ná rynku: y wołáiąc ku towárzy- *c 31.*
17 szom swoim ⁹ mowią: Spiewáliśmy
18 wam/ á wyście nie skakáli: lámentowá-
C liśmy/á wyście nie płakáli. ⁹ Abowiem

przyßedł Ian áni iedząc áni pijąc: y po-
wiádáią; Czártá ma. Przyßedł Syn 19
człowieczy iedząc y pijąc: y mowią; Oto
człowiek obżercá y pijánicá/ przyiaćiel
celnikow y grzeßnikow. A vſpráwiedli-
wiona ieſt mądrość od ſynow ſwoich.
Zac:42 Tedy począł wymawiáć miáſtam/ 20
w ktorych ſię oſtáło bárzo wiele cudow
Luk: 10. b 13. iego/ że nie pokutowáły. Biádá tobie 21
Korozáimie/ biádá tobie Bethſáido:
Bo gdyby ſię były w Tyrze y w Sydonie
te cudá oſtáły ktore ſię oſtáły miedzy wá-
mi/ dawnoby byli w włośiennicy y w
popiele pokutowáli. Wßákże powiá- 22
dam wam/ iż Tyrowi y Sydonowi lżey
będźie w dźień ſądny niżli wam. A ty 23
Kápharnaumie izali ſię áż do niebá wy-
nieśieß? áż do piekłá oſtąpiß. Bo gdyby
ſię były w Sodomie te cudá oſtáły ktore
ſię oſtáły w tobie/ ſnadźby były zoſtáły áż
do dniá dźiśieyßego. Wßákże powiá- 24 D
dam wam/ iż znośniey będźie źiemi So-
domitow w dźień ſądny/ niżli tobie.
Luk: 10. d 21. * W on czás odpowiádáiąc Ieſus/ 25
rzekł: Dźiękuię tobie Oycze Pánie niebá
y źiemie/ żeś te rzeczy zákrył przed mą-
dremi y roſtropnemi/ á obiáwiłeś ie má-

luczkim

26 lutkim. ⁹ Tákći Oycze: iż śię ták vpo-
dobáło przed tobą.
27 ⁹ Wszytkie rzeczy dáne mi są od Oycá Zac:43
mego. A nikt nie zna Syná iedno Oćiec: Ian 3.
áni Oycá kto zna/ iedno Syn/ á komuby d 35.
28 chćiał Syn objáwić. ⁹ Podźćie do mnie Ian 6.
wszyscy ktorzy prácuiećie / y iesteśćie ob- e 46.
29 ćiążeni/ á ia was ochłodzę. ⁹ Weźmićie Ier: 6.
iárzmo moie ná śię / á vczćie śię odemnie d 16.
żem iest ćichy y pokornego sercá: á nay-
30 dźiećie vspokoienie duszam wászym. ⁹ A- Ian 5. a 3
bowiem iárzmo moie słodkie iest; á brze-
mię moie lekkie.

ROZDZIAL XII.

1 WOn czás szedł JEsus w szábát Za:44.
A przez zboża: á vczniowie iego Mar: 2.
głodni będąc poczęli rwáć kło- d 23.
2 śie/ y ieść. ⁹ A vyźrzawszy Pháryseuszo- Luk: 6.
wie / rzekli mu: Oto / vczniowie twoi a 1.
czynią czego śię nie godźi czynić w szábá-
3 ty. ⁹ A on im powiedźiał: Nie czytáli- 1. Krol:21
śćie co vczynił Dawid kiedy łáknał / y ći b 6.
4 ktorzy z nim byli? ⁹ iáko wszedł do domu
Bożego/ y chleb pokłádny iadł; ktorego 3. Mo:24.
śię mu nie godźiło ieść / áni tym ktorzy z b 9.
5 nim byli/ tylko sámym káphłanom? ⁹ A- 2. Mo:29.
e 33.

boście nie czytáli w zakonie / że w ßábá-
ty kápłani w kośćiele gwałcą ßábát / á
bez winy ſą? ° Lecz mowię wam / iż *oto* 6
tu więtßy ieſt niż kośćioł. ° A gdybyśćie 7
Oze:6. 6. wiedźieli co ieſt; Miłosierdźia chcę á
nie ofiáry: nigdybyśćie byli nie potępiá-
li niewinnych. ° Abowiem y ßábátu pá- 8
nem ieſt Syn człowieczy. ° A poßedßy 9
ſtámtąd / przyßedł do bożnice ich.
Zac:45. Mar: 3. a 1. Lu:6.a 1. 5.Mo:22. a 4. ° A oto człowiek máiący vſchłą rękę: y 10
pytáli go mowiąc: Godźili ſię w ßábá-
ty vzdrawiáć? áby go oſkárżyli. ° A on 11
im rzekł: Ktory człowiek z was będźie
ktoryby miał owcę iedną: á gdyby oná
wpádłá w doł w ßábát / izali iey nie wyi-
mie y wynieśie? ° A iákoż dáleko waż- 12
nieyßy ieſt człowiek niżli owcá? Przetoż
ſię godźi w ßábáty dobrze czynić. ° Te- 13
dy rzekł człowiekowi: Wyćiągni rękę
twoię. A wyćiągnął: y ſtáłá ſię zdro-
wą iáko y druga.
Za:46. ° A Pháryſeußowie wyßedßy / vczynili 14
rádę przećiw niemu / iákoby go ſtráćili.
° Ale Jezus poznawßy *to* odßedł ſtám- 15
tąd: y ßło zá nim wiele ludźi / y vzdrowił
ie wßytki: ° y *srodze* im zákazał / áby go 16
nie obiáwiáli. ° Aby ſię wypełniło co co 17

było

było powiedziano przez Isáiaszá Proro-
18 ká/ mowiącego: Oto sługá moy ktore- Isa: 42. a 1.
gom sobie obrał/ vmiłowány moy w kto-
rym sobie vlubiłá duszá moiá. Położę
duchá moiego ná nim/ á sąd Pogánom
19 opowie. Nie będźie się wádźił/ áni bę-
dźie wołał/ y żaden nie vsłyszy po vlicách
20 głosu iego. trzćiny zgnieciony nie zła-
mie/ á lnu kurzącego się nie zágási: áż
21 wystáwi sąd ku zwyćięstwu: á w imie-
niu iego pogáni będą nádźieię mieli.
22 Tedy mu przywiedźion iest opętány/ Wyś: 9. d 32.
ślepy y niemy: y vzdrowił go/ ták iż mo-
23 wił y widźiał. Rzdumiáły się wszytkie Luk: 11. b 14.
rzesze/ y mowiły: Nie tenli iest on syn Da-
24 widow? A Pháryseuszowie vsłyszaw- Wyś: 9. d 34.
szy rzekli: Ten nie wygania czártow ie- Mar: 3. c 22.
dno mocą Beelzebubá kśiążęćiá czár-
25 towskiego. Ale Jesus wiedząc myśli
ich/ rzekł im: Wszelkie krolestwo rozdźie- Luk: 11. c 17.
lone przećiwko sobie/ będźie spustoszone;
y wszelkie miásto ábo dom rozdźielony
26 przećiwko sobie/ nie ostoi się. A iesli szá-
tan szátáná wyrzuca/ przećiwko sobie
iest rozdźielon: iákoż tedy ostoi się kro-
27 lestwo iego? A iesliż ia mocą Beelze-
bubá wyrzucam czárty: synowie wászy

czyiaż moca wyrzucáia? Dla tego oni
beda ſedziámi wáſzymi. Lecz ieſli ia
Duchem Bożym wyganiam czárty: te-
dyć ná was przyſzlo kroleſtwo BOżé.
Abo iáko może kto wnidź do domu mo-
carzowegó/y ſprzet iego rozchwyćić: ážby
pierwey zwiazał mocarzá onego? toż
wiec dopiero dom iego ſplundruie.
Zaczá-lo 47. Kto nie ieſt zemna/ przećiwko mnie
ieſt: á kto nie zbiera zemna/ roſpraſza.
Mar: 3. d 28. Dla tego powiádam wam: Wſzelki
grzech y bluźnierſtwo bedźie odpuſzczo-
Luk: 12. b 10. ne ludźiom: ále bluźnierſtwo Duchá nie
1. Ian 5. d 16. bedźie odpuſzczone. A ktobykolwiek
rzekł słowo przećiwko Synowi człowie-
czemu/ bedźie mu odpuſzczono: ále kto-
by mowił przećiw Duchowi świetemu/
nie bedźie mu odpuſzczono áni w tym to
wieku/ áni przyſzłym. Abo czyńćie
drzewo dobre/ y owoc iego dobry: ábo
czyńćie drzewo złe/ y owoc iego zły. ábo-
wiem z owocu drzewo bywa poznáne.
Rodzáiu iáſzczorczy/ iáko możećie do-
bre *rzeczy* mowić/ bedac złymi? ponieważ
Luk: 6. g 45. z obfitośći ſercá vſtá mowia. Dobry
człowiek z dobrego ſkárbu wynośi *rzeczy*
dobre: á zły człowiek ze złego ſkárbu wy-

wodźi

36 wodźi złe. A powiádam wam / iż z ká-
żdego ſłowá prożnego ktoreby wyrzekli
37 ludźie / dádzą liczbę w dźień ſądny. A-
bowiem z ſłow twoich będźieß vſprá-
wiedliwiony : y z ſłow twoich będźieß
potępiony.
38 * Tedy odpowiedźieli mu niektorzy z Zaczá-
Doktorow y z Pháryſeußow / mowiąc: ło 48.
Náuczyćielu / chcemy od ćiebie známię
39 widźieć. Ktory odpowiádáiąc rzekł
im: Rodzay zły y cudzołożny známienia Niżey 16. a 4.
ßuka: á známię mu nie będźie dano / ie- Luk: 11. d 29.
40 dno známię Ionaßá Proroká. Abo-
D wiem iáko był Ionaß w brzuchu wielo- 1. Kor: 1.
rybá trzy dni y trzy nocy: tákże będźie c 22.
Syn człowieczy w ſercu źiemie trzy dni Ion: 2. a 2
41 y trzy nocy. Mężowie Niniwitſcy po-
wſtáną ná ſądźie z tym narodem / y po-
tępią gi: iż pokutowáli ná kázánie Io- Ion: 3.
42 naßowe. A oto tu więcey niżli Ionaß. b 5.
Krolowa z południá powſtánie ná ſą-
dźie z tym narodem / y potępi gi: iż przy- 3. Kro: 10
iácháłá z kráiow źiemie ſłucháć mądro- a 1.
śći Sálomonowey. á oto tu więcey niż 2. Kron: 9
43 Sálomon. A gdy nieczyſty duch wyni- a 1.
dźie od człowieká / chodźi po mieyſcách Luk: 11.
bezwodnych ßukáiąc odpoczynienia / á c 24.

nie náy-

nie náyduie. ° Tedy mowi: Wrocę ſię 44
do domu mego ſkądem wyßedł. A przy-
ßedßy náyduie gi puſty / vmiećiony / y o-
chędożony. ° Tedy idźie / y bierze z ſobą 45
śiedmi inßych duchow gorßych niż ſam /
2.Piot:2. d 20. y wßedßy mießkáią tám: y bywáią oſtá-
teczne rzeczy człowieká onego gorße ni-
źli pierwße. Ták będźie y temu narodo-
Mar: 3. d 31. wi złemu. ° A gdy on ießcze mowił do 46
Luk: 8. c 20. rzeßey / oto mátká iego y bráćia ſtali
przed domem / chcąc z nim mowić.
Zac:49 ° Y rzekł mu niektory: Oto mátká 47
twoiá y bráćia twoi przed domem ſtoią
ßukáiąc ćię. ° A on odpowiádáiąc rzekł 48
temu ktory mu powiedźiał: Ktoraż ieſt
mátká moiá / y ktorzy ſą bráćia moi? ° Y 49
ściągnąwßy rękę ná vcznie ſwoie / rzekł:
Oto mátká moiá y bráćia moi. ° Abo- 50
wiem ktobykolwiek vczynił wolą Oycá
mego ktory ieſt w niebieśiech: ten ieſt
brátem moim / y śioſtrą / y mátką. ☞

ROZDZIAŁ XIII.

Mar: 4. a 1. A Dniá onego wyßedßy Jeſus z do- 1
Luk: 8. a 4 mu / śiedźiał nád morzem. ° Y ze- A
bráły ſię do niego wielkie rzeße / 2
ták iż wſtąpiwßy w łodź śiedźiał / á wßy-

3 tká *oná* rzeszá ná brzegu stałá : Y mó-
wił im wiele przez podobieństwá / rze-
kąc: Oto ten ktory śieie wyszedł śiáć.
4 A gdy śiał / niektore *ziárná* pádły przy Zaczá
drodze / y przylećieli ptacy powietrzni á lo 50.
5 pozobáli ie. Drugie záśie pádły ná *miey-
scá* opoczyste / gdźie źiemie nie wiele miá-
ły: y wnet weszły / iż nie miáły głęboko-
6 śći źiemie. á gdy słońce weszło / wygo-
rzáły / á iż nie miáły korzeniá / vschły.
7 Drugie też pádły w ćiernie : á ćiernie
8 wzgorę wyrosło / y zádusiło ie. Drugie
záśię pádły ná źiemię dobrą : y dáły o-
woc iednosetny / drugie sześćdźieśiątny /
9 á drugie trzydźiestny. Kto ma vszy ku
słuchániu niechay słucha.
10 Tedy przystąpiwszy vczniowie rze- Zaczá
kli mu : Dla czego im przez podobień- lo 51.
11 stwá mowisz? A on odpowiedáiąc rzekł
B im : Iż wam dano iest wiedźieć táiem-
nice krolestwá niebieskiego : á onym nie
12 iest dano. Abowiem ktokolwiek ma / Niż: 25.
będźie mu dano / y obfitowáć będźie: á c 29.
kto nie ma / y to co ma będźie wźięto od
13 niego. Dla tego im przez podobień-
stwá mowię : iż widząc nie widzą / y sły-
14 sząc nie słyszą / áni rozumieią. Y pełni

się w nich

Iſa: 6. c 9. ſie w nich proroctwo Jſáiaßowe ktory
Mar: 4. mowi: Słyßenim ſłucháć bedźiecie/ á
b 12. nie zrozumiećie: á widząc widźieć be-
Luk: 8. dźiećie/ á nie vyźrzyćie. Abowiem zá- 15
b 10. tyło ſerce ludu tego/ á vßymá ćießko ſły-
Ian 12. ßeli/ y oczy ſwe zámruzyli: żeby kiedy o-
f 40. czymá nie oglądáli/ y vßymá *nie* ſłyßeli/
Dzie: 28. á ſercem *nie* zrozumieli/ y *nie* náwroćili
f 26. ſię/ á vzdrowiłbym ie. Lecz wáße oczy 16
Rzym: 11. b 8. ßczęśliwe ſą iż widzą/ y vßy wáße iż ſły-
ßą. Abowiem záprawdę mowię wam/ 17
Luk: 10. iż wiele Prorokow y ſpráwiedliwych żą-
d 24. dáli widźieć/ co widźićie/ á nie widzieli:
Mar: 4. y ſłyßeć co ſłyßyćie/ á nie ſłyßeli. Wy 18
b 15. tedy ſłuchayćie podobieńſtwá *onego* roz-
Luk: 8. b 11. śiewce. Do káżdego ktory ſłucha ſło- 19
wá kroleſtwá á nie rozumie/ przychodźi C
złośnik/ y porywa to co ieſt wśiano w
ſercu iego. Tenći ieſt on przy drodze po-
śiany. A ná opoczyſtych *mieyſcách* po- 20
śiany/ ten ieſt/ ktory ſłucha ſłowá/ y zá-
rázem ie z rádośćią przyimuie: ále nie 21
ma korzeniá w ſobie/ owßem docześny
ieſt. á gdy przyydźie vtrapienie y prze-
śládowánie dla ſłowá/ wnet ſię gorßy.
A miedzy ćiernie wśiany/ ieſt ten/ kto- 22
ry ſłucha ſłowá/ ále pieczołowánie świá-

tą tego/

tá tego / y omamienie bogactw záduſza
23 ſłowo / y ſſtawa ſie niepożyteczne. [s] A
wsiany ná ziemie dobra / ieſt ten ktory
ſłucha ſłowá / y rozumie / y owoc przyno-
śi / y czyni ieden ſetny / drugi ſześćdzieśia-
tny / á drugi trzydzieſtny.
24 * [t] Inſze podobieńſtwo przełożył im / Zac: 52.
mowiąc : Podobne ieſt kroleſtwo nie- Mar : 4.
bieſkie człowiekowi śieiącemu dobre na- c 26.
25 śienie ná roley ſwoiey. [v] A gdy ludźie Mad: 2.
D ſpáli / przyſzedł nieprzyiaćiel iego / y ná- d 24.
śiał kąkolu miedzy pſzenicą / y odſzedł.
26 [x] A gdy vroſłá trawá / y owoc vczyniłá:
27 tedy ſie pokazał y kąkol. [y] A przyſtąpiw-
ſzy ſłudzy goſpodárſcy / rzekli mu : Pá-
nie / izaliś nie pośiał dobrego naśienia
ná roli twoiey? Skąd tedy kąkol ma?
28 [z] Rzekł im : Nieprzyiázny człowiek to
vczynił. A ſłudzy rzekli mu : Chceſzże iż
29 poydźiemy y zbierzemy gi? [a] A on rzekł:
Nie; byśćie ſnadź zbieráiąc kąkol / nie
30 wykorzenili záraz z nim y pſzenice. [b] Do-
puśććie oboygu ſpołu rość áż do żniwá:
á czáſu żniwá rzekę żeńcom : Zbierzćie
pierwey kąkol / á zwiążćie gi w ſnopki
ku ſpaleniu : á pſzenicę zgromadzćie do
gumná moiego. ☞

Inſze

Zac:53. * ° Inße podobieńſtwo powiedźiał 31
Mar: 4. im / mowiąc: Podobne ieſt króleſtwo
d 30. niebieſkie źiárnu gorczycznemu / ktore
Luk: 13. wźiąwßy człowiek wśiał ná roley ſwo-
d 18. iey. ° ktore namnieyßeć ieſt ze wßego 32
naśienia: ále kiedy vrośćie / więtße ieſt
ze wßech źioł ogrodnych: y ſtawa ſię
drzewem / ták iż przychodzą ptacy po-
wietrzni / y mießkáią ná gáłązkách iego.
Luk: 13. ° Inße podobieńſtwo powiedźiał im: 33
e 21. Podobne ieſt króleſtwo niebieſkie kwá- E
ſowi / ktory wźiąwßy niewiáſtá zákryłá
we trzy miáry mąki / áż wßytká ſkwá-
Mar: 4 śniáłá. ° To wßytko mowił Jeſus przez 34
d 33. podobieńſtwá do rzeßey: á krom podo-
bieńſtwá nie mowił im: ° áby ſię wypeł- 35
niło to co ieſt rzeczono przez Proroká
Pſal: 77. mowiącego: Otworzę vſtá moie w przy-
a 2. powieśćiách / opowiem ſkryte rzeczy od
záłożenia świátá. ☞
° Tedy roſpuśćiwßy rzeßę przyßedł do 36
domu:
Zaczá A przyſtąpili k niemu vczniowie ie-
lo 54. go mowiąc: Wyłoż nam podobieńſtwo
o kąkolu roley. ° A on odpowiádáiąc 37
rzekł im: Ten ktory śieie dobre naśienie /
ieſt ſyn człowieczy. ° A rola ieſt świát. 38

Lecz dobre naśienie / ći ſą ſynowie kro-
leſtwá. Kakol też / ſą ſynowie *onego* złe-
39 go. Nieprzyiaćiel záſię ktory go ná-
siał / ieſtći dyabeł. A żniwo / ieſt dokoná- *Obia: 14.*
nie świátá. Zeńcy też / ſą ányołowie. *c 15.*
40 Jáko tedy kakol zbieráią / y palą o-
F gniem: ták będźie w dokonániu świá-
41 tá. posle Syn człowieczy ányoły ſwo-
ie / á zbiorą z kroleſtwá iego wszytkie po-
gorszenia / y te ktorzy czynią nieprawość:
42 y wrzucą ie w piec ogniſty. Tám będźie
43 płácz y zgrzytánie zębow. Tedy ſpra- *Madr: 3.*
wiedliwi rozjáśnieią iáko słońce w kro- *b 7.*
leſtwie oycá ſwego. Kto ma vszy ku słu- *Dan: 12.*
chániu / niechay ſłucha. *a 3.*
44 * Podobne ieſt kroleſtwo niebieſkie *Zaczá-*
ſkárbowi ſkrytemu ná roley: ktory ná- *lo 55.*
lazszy człowiek / ſkrył. á z rádośći iego od-
chodzi / y wszytko co ma przedáie / á onę
45 rolą kupuie. Záſię podobne ieſt krole-
ſtwo niebieſkie człowiekowi kupcowi /
46 szukáiącemu dobrych pereł. A nálazszy
iednę kosztowną perłę / szedszy poprzedał
47 wszytko co miał / y kupił ią. Záſię podo-
bne ieſt kroleſtwo niebieſkie niewodo-
wi zápuszczonemu w morze / á z káżdego
48 rodzáiu ryb zgromadzáiącemu. Ktory

gdy ſie nápełnił/ wyćiągnąwßy/ á ná
brzegu vsiadßy wybráli dobre w naczy-
nia/ á złe precz wyrzućili. Tákći będźie 49
w dokonániu świátá. wynidą ányoło-
wie/ y wyłączą złe z pośrzodku ſpráwie-
dliwych/ y wrzucą ie w piec ognisty: 50
tám będźie płácz y zgrzytánie zębow. G
Wyrozumieliżeśćie to wßytko? Po- 51
wiedźieli mu: Ták. *A on* im rzekł: Prze- 52
toż káżdy Doktor náuczony w króleſt-
wie niebieſkim podobny ieſt człowieko-
wi goſpodarzowi/ ktory wyimuie z ſkár-
bu ſwego nowe y ſtáre *rzeczy*. ☞
A ſtáło ſie: gdy Jeſus dokończył tych 53
przypowieśći/ odßedł ſtámtąd.
Zac: 56 A przyßedßy do oyczyzny ſwoiey/ náu- 54
Mar: 6. czał ie w bożnicách ich/ ták iż ſie zdumie-
a 1. wáli/ y mowili: Skądże temu tá mą-
Luk: 4. drość/ y cudá? Izaż ten nie ieſt ſyn cie- 55
c 16. śle? Izaż mátki iego nie zową Márya/
Ian 6. á bráćia iego/ Jákub y Joſeph y Symon
c 42. y Judás: śioſtry też iego wßytkie izaż 56
Mar: 6. v nas nie ſą? Skądże tedy temu to wßy-
a 4. tko? A gorßyli ſie z niego. A Jeſus rzekł 57
Luk: 4. im: Nie ieſt Prorok beze czći iedno w oy-
d 24. czyźnie ſwey/ á w domu ſwoim. A nie 58
Ian 4. vczynił tám cudow wiele dla niedowiár-
f 44.
ſtwá ich. Won

ROZDZIAL XIIII.

1 W ON czás vſłyßał Herod Te- Zac:57.
A trárchá ſławę o JEſuśie: y Mar: 6.
2 rzekł ſłużebnikom ſwoim: Ten- b 14.
ći ieſt Jan Krzćićiel: on zmartwych- Luk: 9.
wſtał / y dla tego cudá ſie przezeń dzieią. a 7.
3 Abowiem Herod poimawßy Janá / Mar: 6.
związał go był: y wſádźił do ciemnice / c 17.
4 dla Herodyády żony brátá ſwego. Bo Luk: 3.
mu Jan mowił: Nie godźi ſie iey mieć d 19.
5 tobie. A chcąc go zábić / bał ſie ludu: Niżey 21.
6 ábowiem mieli go iáko Proroká. A c 26.
gdy obchodzono dźień národzenia He-
rodowego / táńcowáłá corká Herodyá-
dy w pośrzodku: y podobáłá ſie Herodo-
7 wi. Skąd pod przyśięgą obiecał iey
8 dáć czegobykolwiek żądáłá od niego. A
oná nápráwiona od mátki ſwey / rzekłá:
Day mi tu ná miśie głowę Janá Krzći-
9 ćielá. Y záſmućił ſie krol: lecz dla przy-
śięgi y tych ktorzy poſpołu śiedźieli / ká-
10 zał dáć. A poſtawßy śćiął Janá w ćie-
11 mnicy. Y przynieśiono głowę iego ná
B miśie: á oddano dźiewce / y odnioſłá ią
12 mátce ſwoiey. A przyßedßy vczniowie
iego / wźieli ćiáło iego / y pogrzebli ie: y
13 ßedßy opowiedźieli Jeſuſowi. Co vſły-

Luk: 9. ßawßy Jeſus/ vſtąpił zonąd w łodźi/ ná
a 10. mieyſce puſte oſobno: á vſłyßawßy rze-
Mar: 6. d 31. ße/ ßły zá nim z miaſt pießo.
Zaczá- A wyßedßy vyźrzał wielką rzeßę/ y 14
lo 58. vlitował ſię nád nimi/ y vzdrowił nie-
mocne ich. A gdy był wieczor/ przyſtą- 15
pili k niemu vczniowie iego/ mowiąc:
Puſte ieſt *to* mieyſce/ á godźiná iuż minę-
łá: roſpuść *te* rzeßę/ áby odßedßy do miá-
ſteczek/ kupili ſobie żywności. A Je- 16
ſus im rzekł: Nie potrzebá im odcho-
Mar: 6. dźić: daycie im wy ieść. Odpowiedźieli 17
e 37. mu: Nie mamy tu iedno pięcioro chle-
Luk: 9. bá/ á dwie rybie. A on im rzekł: Przy- 18
b 13. nieśćie mi ie tu. A roſkazawßy rzeßam 19
Jan 6. vśieść ná trawie/ wźiąwßy *ono* pięcioro
a 9. chlebá y dwie rybie/ poyźrzawßy w niebo
błogoſłáwił/ á łamiąc dawał vczniom
chleb/ á vczniowie rzeßam. Y iedli w- 20
ßyſcy/ y náiedli ſię. Y zebráli co zbywáło C
vłomkow/ dwánaśćie koßow pełnych.
A tych ktorzy iedli byłá liczbá pięć ty- 21
śięcy mężow/ oprocz niewiaſt y dźiatek.
Zac: 59 * A Jeſus zárázem roſkazał vczniom 22
Mar: 6. wſtąpić w łodź/ á vprzedźić go do dru-
f 45. giego brzegu/ áżby roſpuśćił rzeße. A 23
Jan 6. roſpuśćiwßy rzeße/ wſtąpił ná gorę ſam
b 15. ſię modlić.

sie modlić. A gdy był wieczor/sam tám Luk: 6.
24 był. ᵍ á łodź ná śrzodku morzá wáły śro- b 12.
dze tłukły. ábowiem był wiátr przeciw-
25 ny. ᵍ Lecz czwártey stráżey nocney po-
26 szedł do nich chodząc po morzu. ᵍ A vy-
źrzawszy go chodzącego po morzu / zá-
trwożyli się / mowiąc: Iż iest obłudá. A
27 od boiáźni krzyknęli. ᵍ A wnet im mo-
wił Jesus / rzekąc: Mieyćie vfność; ia-
28 ćiem iest / nie boyćie się. ᵍ A Piotr od-
powiádáiąc rzekł: Pánie ieśliś ty iest /
29 każ mi przyść do śiebie po wodách. ᵍ A
D on rzekł: Chodź. A wystąpiwszy Piotr z
łodźi / szedł po wodźie áby przyszedł do Je-
30 susá. ᵍ A widząc wiátr gwałtowny / zlekł
się: á gdy począł tonąć / záwołał mo-
31 wiąc: Pánie / záchoway mię. ᵍ A wnet
Jesus śćiągnąwszy rękę / záchwyćił go;
y rzekł mu: Máłowierny / przecześ wąt-
32 pił? ᵍ A gdy weszli w łodź / vćichnął
33 wiátr. ᵍ A ći ktorzy byli w łodźi / przy-
szedszy pokłonili mu się / mowiąc: Práw-
dźiwieś iest Syn Boży. ☞
34 ᵍ A przepráwiwszy się / przyszli do źie- Zaczá-
35 mie Genesár. ᵍ A poznawszy go mężo- lo 60.
wie miescá onego / posłáli po wszytkiey Mar: 6.
oney kráinie / y przynieśli mu wszytki g 53.

ktorzy ſie źle mieli : ⁹y prosili go áby 36
ſie tylko dotykáli kráiu ßáty iego. A kto-
rzy ſie kolwiek dotknęli / ozdrowieli.

ROZDZIAL XV.

Mar: 7. TEdy przyßli do niego Doktoro- 1
a 1. wie z Jeruſálem y Pháryſeußo- A
wie / mowiąc: ⁹Czemu vcznio- 2
wie twoi przeſtępuią vſtáwę ſtárßych?
ábowiem nie vmywáią ręku ſwych gdy
chleb iedzą. ⁹A on odpowiádáiąc rzekł 3
im: Czemu też wy przeſtępuiećie roſka-
zánie Boże dla vſtáwy wáßey? Abo-
2.Mo: 20. wiem Bog mowił : ⁹Czći oycá y má- 4
c 12. tkę. A / ktoby złorzeczył oycu ábo mát-
5. Mo: 5. ce/ śmierćią niechay vmrze. ⁹A wy po- 5
b 16. Epheſ: 6. wiedaćie : Ktobykolwiek rzekł oycu á-
á 2. bo mátce; Dar ktorykolwiek ieſt zemnie/
3.Mo: 20 tobie ſię w pożytek obroći : y nie będźie
b 9. czćił oycá ſwego ábo mátki ſwoiey : ⁹A 6
Przy: 20 ſkáźiliśćie roſkazánie Boże dla vſtáwy
c 20. wáßey. ⁹Obłudnicy/ dobrze o was pro- 7
2.Mo: 21. rokował Jſáiaß / mowiąc : ⁹Ten lud 8
c 16. Iſa: 29. czći mię wárgámi : ále ſerce ich dáleko
d 13. ieſt odemnie. ⁹Lecz dármo mię chwa- 9
Mar: 6. lą/vcząc náuk y vſtaw ludzkich. ⁹A we- B
a 6. zwawßy do śiebie rzeßey / rzekł im: Słu- 10

chaycie

11 chaycie á rozumieycie. Nie to co w-
chodzi w vſtá / pokala człowieká: ále co
wychodźi z vſt / to pokala człowieká.
12 Tedy przyſtąpiwßy vczniowie iego Zaczá-
rzekli mu: Wieß / iż Pháryſeußowie / v- lo 61.
13 ſłyßawßy to ſłowo zgorßyli ſie? A on
odpowiádáiąc rzekł: Wßelkie ßczepie- *Ian 15.a 2*
nie ktorego nie ßczepił Oćiec moy nie-
14 bieſki / wykorzenione bedźie. Zániechay- *Luk: 7.*
ćieß ich: ſą ślepi / y wodzowie ślepych. *c 39.*
A ślepy ieſliby ślepego prowádźił / obá-
15 dwá w doł wpádną. A Piotr odpowie-
dáiąc rzekł mu: Wyłoż nam to podo- *Mar: 6.*
16 bieńſtwo. A on rzekł: Ießczeß y wy bez *d 17.*
17 wyrozumienia ieſteśćie? Nie rozumie-
ćie iż wßytko co wchodźi w vſtá / do brzu-
chá idźie / y do wychodu ſie wyrzuca?
18 Ale ktore *rzeczy* z vſt wychodzą / z ſercá
pochodzą / á one pokaláią człowieká.
19 Abowiem z ſercá pochodzą złe myśli / *1. Mo: 6.*
mężoboyſtwá / cudzołoſtwá / porubſtwá / *a 5. y 8.*
kradźieſtwá / fałßywe świádectwá / blu- *d 21.*
20 źnierſtwá. Teć ſą ktore pokaláią czło-
wieká. Ale ieść nie vmytymi rękomá /
człowieká nie pokala. ☞
21 * A wyßedßy Jeſus z onąd odßedł w Zaczá-
22 C ſtrony Tyru y Sydonu. A oto niewiá- lo 62

Mar: 7. ſtá Chánáneyſka wyßedßy z onych krá-
b 25. iow záwołáłá / mowiąc mu: Zmiłuy ſię
nádemną Pánie Synu Dawidow: cor-
kę moię ſrodze dyabeł morduie. A on 23
nie odpowiedźiał iey słowá. A przyſtąpi-
wßy vcżniowie iego proſili go mowiąc:
Odpraw ią: bo woła zá námi. A on 24
Wyż: 10. odpowiádáiąc/ rzekł: Nie ieſtem poſłan
a 6. iedno do owiec/ ktore zginęły z domu I-
Luk: 19. ſráelſkiego. A oná przyßedßy pokłoniłá 25
b 10. mu ſię mowiąc: Pánie rátuy mię. A 26
Ian 10. on odpowiádáiąc rzekł: Nie dobrá ieſt
a 3. bráć chleb ſynowſki á miotáć pſom. A 27
oná rzekłá: Owßem Pánie; Bo y ßcze-
niętá iedzą odrobiny ktore pádáią z ſto-
łu pánow ſwych. Tedy odpowiádáiąc 28
JEſus/ rzekł iey: O niewiáſto/ wielka
ieſt wiárá twoiá: niechayći ſię ſtánie
iáko chceß. y ozdrowiáłá corká iey od o-
ney godźiny. ☞
A Jeſus poßedßy ſtámtąd/ przyßedł 29
Zaczá- nád morze Galileyſkie: á wſtąpiwßy ná
lo 63. gorę śiedźiał tám. Y przyßły do niego 30
Iſa: 35. wielkie rzeße/ máiąc z ſobą nieme/ ſle-
a 5. pe/ chrome/ vłomne/ y inßych wiele: y
Luk: 7. porzucáli ie v nog iego/ y vzdrowił ie:
d 22. ták iż ſię rzeße dźiwowáły widząc nie- 31

nie mowiące/ chrome chodzące/ slepe
widzące: y wielbili Bogá Israelskiego.
32 A Jesus przyzwawszy vczniow swo- Zaczá-
ich/rzekł: Zal mi tey rzeszey: ábowiem lo 64.
iuż trzy dni trwáią przy mnie / á nie má- Mar: 8.
ią coby iedli: á niechce ich opuscić gło- a 1.
33 dnych/áby nie vstáli w drodze. Y rze-
kli mu vczniowie: Skądże tedy dostá-
niem ták wiele chlebá ná pustyni / áby-
34 smy ták wielką rzeszą nákarmili? Y
rzekł im Jesus: Wiele maćie chlebá? A
oni rzekli: Siedmioro / y trochę rybek.
35 Y roskazał rzeszam siesć ná ziemi. A
36 wziąwszy *ono* siedmioro chlebá/y ryby/ y
dzięki vczyniwszy złamał/ y dał vczniom
swoim/á vczniowie rozdawáli ludziom.
37 Y iedli wszyscy/ y náiedli się: y zebráli
co zbywáło vłomkow/siedm koszow peł-
38 nych. A było tych ktorzy iedli/cztery ty-
siące meżow / oprocz dźiatek y niewiast.
39 A rospusciwszy rzeszę/wstąpił w łodź: y
przyszedł do kráiow Mágedáńskich.

ROZDZIAŁ XVI.

1 A Przystąpiwszy k niemu Pháryseu- Mar: 8. b 11.
A szowie y Sáduceuszowie/kuszac pro- Luk: 12.
2 sili go/áby im cudo z niebá okazał. g 54.

Zaczá- A on odpowiádáiąc rzekł im: Gdy 2
lo 65. bywa wieczor mowićie/ Pogodá będźie/
bo śię niebo czerwieni. A ráno/ Dźiś 3
będźie niepogodá/ ábowiem śię czerwieni
pochmurne niebo. Postáwę tedy niebá
rozśądźić vmiećie: á známion czásow
Wyż: 12. wiedźieć nie możećie? Rodzay zły y cu- 4
c 39. dzołożny známienia ßuka: á známię nie
Ion 2. a 2 będźie mu dano iedno známię Jonaßá
Proroká. Y opuśćiwßy ie/ odßedł. A 5
przybiwßy śię vczniowie iego do drugie-
go brzegu/ zápámiętáli wźiąć chlebá.
Zaczá- A on im rzekł: Pátrzćie/ á strzeżćie 6
lo 66. śię kwásu Pháryseußow y Sádduceu-
Mar: 8. ßow. A oni myślili sámi w sobie/ mo- 7
b 14. wiąc: Żesmy nie wźięli chlebá. Co wie- 8
Luk: 12. dząc Jesus/ rzekł: Coż myślićie miedzy
a 1. sobą máłowierni/ że chlebá nie maćie?
Wyż: 14. Jeßczeß nie rozumiećie/ áni pámięta- 9
c 21. ćie onego pięćiorgá chlebá ná pięć ty-
śięcy ludźi/ wieleśćie koßow wźięli?
Wyż: 15. áni onego śiedmiorgá chlebá ná czterzy 10
d 34. tyśiące ludźi/ y wieleśćie koßow wźięli?
Czemuż nie rozumiećie/ żem wam nie 11
o chlebie powiedźiał/ ábyśćie śię strzegli
kwásu Pháryseußow y Sádduceußow?
Tedy porozumieli że nie mowił áby śię 12

strzegli

strzegli kwásu chlebowego / ále náuki
Phárizeuszow y Sádduceuszow.
13 * ¶ A gdy przyszedł JEsus w strony Zaczá-
Cesáreiey Philippowey / pytał vczniow lo 67.
swoich / mowiąc: Kim powiádáią być Mar: 8.
14 ludźie Syná człowieczego? ¶ A oni rze- c 27.
C kli: Jedni Janem Krzćićielem / á dru- Luk: 9
dzy Eliaszem / inszy też Jeremiaszem / ábo b 18.
15 iednym z Prorokow. ¶ Rzekł im Jesus:
16 A wy kim mie być powiádaćie? ¶ A Sy-
mon Piotr odpowiádáiąc rzekł: Tyś iest Ian 6.
17 Christus Syn Bogá żywego. ¶ A odpo- g 69.
wiádáiąc Jesus / rzekł mu: Błogosłá-
wionyś iest Symonie Bárioná: bo ćiá- Ian 1. f 42
ło y krew nie obiáwiłá tobie / ále Oćiec
B 18 moy ktory iest w niebieśiech. ¶ A ia też
tobie powiádam / iżeś ty iest opoká: á ná
teyże opoce zbuduię kośćioł moy: á brá-
19 ny piekielne nie zwyćiężą go. ¶ Y tobie Niż: 18.
dam klucze krolestwá niebieskiego. A co- c 18.
kolwiek zwiążesz ná ziemi / będźie zwiá- Ian 20.
zano y w niebieśiech: á cokolwiek ro- c 23.
zwiążesz ná ziemi / będźie rozwiązano y
w niebieśiech. ☞
20 ¶ Tedy przykazał vczniom swoim áby
nikomu nie powiádáli że on iest Jesu-
sem Christusem.

Odtąd

Zaczá- ¶ Odtąd począł JEſus okázowáć v- 21
lo 68. czniom ſwoim iż mu trzebá odeyść do
Jeruſálem / y wiele ćierpieć od ſtárßych
y od Doktorow / y od Arcykápłanow /
y być zábitym / y trzećiego dniá zmar-
twychwſtáć. ¶ A odwiodßy go Piotr / 22
począł go ſtrofowáć / mowiąc: Nie
day tego Pánie / nie przyidźie to ná ćię.
¶ A on obeyźrzawßy ſię rzekł Piotrowi: 23
Mar: 8. Podź zá mną ßátánie / ieſteś mi zawá-
d 33. dą: iż nie rozumieß co ieſt Bożego / ále
co ieſt ludzkiego.
Zaczá- ¶ Tedy JEſus rzekł vczniom ſwo- 24
lo 69. im: Jeſli kto chce zá mną iść / niech
Wyj: 10. ſam śiebie záprzy / y weźmie krzyż ſwoy /
d 38. á náśláduie mię. ¶ Bo ktoby chćiał zá- 25
Luk: 9. chowáć dußę ſwoię / ſtráći ią: á ktoby
c 23. y 14 ſtráćił dußę ſwoię dla mnie / naydźie ią.
c 17. y 17. ¶ Bo coż pomoże człowiekowi / ieſliby 26
g 33. wßytek świát zyſkał / á vßkodźiłby duße
Ian 12. ſwą? ábo co zá odmiánę da człowiek zá
d 25. duße ſwoię? ¶ Abowiem przyidźie Syn 27
Pſal: 48. człowieczy w chwale Oycá ſwego z án-
a 8. yoły ſwoimi: á tedy odda káżdemu we-
Pſal: 61. b 13. dług vczynkow iego. ☞
Dzie: 17. g 31. ¶ Záprawdę powiádam wam / ſą nie- 28
Rzy: 2. a 6 ktorzy z tych co tu ſtoią ktorzy nie vku-

ßą śmier-

ßą śmierći / áż vyźrzą Syná człowieczе- Mar: 9. a 1.
go przychodzącego w króleſtwie ſwoim. Luk: 9. c 27.

ROZDZIAL XVII.

1 A Po ßeśći dniách wziął Jeſus Pio- Zaczá-
A trá y Jákubá y Janá brátá iego / lo 70.
y wprowádźił ie ná gorę wyſoką Mar: 9.
2 oſobno: y przemienił ſię przed nimi, a 2.
A oblicze iego rozjáśniáło iáko ſłońce; Luk: 9.
ßáty też iego zſtáły ſię białe iáko śnieg. d 28.
3 A oto ſię im vkazáli Moyzeß y Eliaß
4 z nim rozmawiáiący. A odpowiádá-
iąc Piotr / rzekł do Jeſuſá: Pánie / do-
brze ieſt nam tu być: Jeſli chceß / vczyń-
my tu trzy przybytki; tobie ieden / Moy-
5 zeßowi ieden / á Eliaßowi ieden. Gdy
on ießcze mowił / oto obłok iáſny okrył
ie. A oto głos z obłoku mowiący: Ten 2. Piot: 1.
ieſt moy Syn miły / w ktorym ſię mnie d 17.
6 dobrze vpodobáło: iego ſłuchayćie. A Wyś: 3.
vſłyßawßy vczniowie / vpádli ná twarz d 17.
7 ſwoię / y bali ſię bárzo. A przyſtąpiwßy
Jeſus / dotknął ſię ich / y rzekł im: Wſtań-
8 ćie / á nie boyćie ſię. A podniozßy oczy
ſwe / nikogo nie widźieli / iedno ſámego
9 Jeſuſá. A gdy zſtępowáli z gory / przy-
B kazał im Jeſus / mowiąc: Nikomu nie
powiáday-

powiádaycie widzenia *tego*, áż Syn człowieczy zmartwychwſtánie.

Zaczálo 71. A pytáli go vczniowie/ mowiac: Coż 10
tedy Doktorowie zakonni powiádáia
Mar: 9 iż Eliaß muśi pierwey przyść? A on od- 11
b. 11. powiádáiac/ rzekł im: Eliaßći przyi-
Mal: 4. dzie/ y náprawi wßytko. wßákże wam 12
a 5 powiádam/ iż Eliaß iuż przyßedł/ á nie
W. i: 1. poználi go/ ále vczynili nád nim cokol-
b 14. wiek chćieli. Tákći y Syn człowieczy bę-
Wyś: 14 dźie od nich ćierpiał. Tedy porozumie- 13
a 9. li vczniowie/ że im o Janie Krzćićielu
powiedźiał.

Zaczálo 72. A gdy przyßedł do rzeßey/ przyſtąpił 14
k niemu człowiek/ y vpadł przed nim ná
Mar: 9. koláná mowiac: Pánie zmiłuy śię nád 15
c 14. ſynem moim: ábowiemći lunátykiem
Luk: 9. ieſt/ y źle śię ma: bo czeſtokroć wpada w
c 37. ogień/ y czeſtokroć w wode. y przywio- 16
dłem go vczniom twoim: ále go nie mo-
gli vzdrowić. A odpowiádáiac Jeſus/ 17
rzekł: O rodzáiu niewierny y przewrot-
ny/ y pokiż bede z wámi? pokiż was bede
ćierpiał? przynieśćie mi go tu. A zfu- 18
kał go Jeſus/ á wyßedł z niego czárt/ y
vzdrowione ieſt pácholę od oney godźi-
ny. Tedy przyßedßy vczniowie do Je- 19

ſuſá oſo-

susá osobno/ rzekli: Czemużesmy go my
20 wyrzućić nie mogli? [g] Rzekł im Jesus:
Dla niedowiárstwá wászego. Bo wam Luk: 17.
zápráwdę powiádam: Będziećieli mieć b 6.
wiárę/ iáko ziárno gorczyczne/ rzeczećie
tey gorze/ przeydźi stąd ondźie: á przey-
dźie/ y nic niepodobnego wam nie bę-
21 dźie. [g] A tenći rodzay nie wychodźi ied-
22 no przez modlitwę y post. [g] A gdy oni Niż: 20.
przebywáli w Gáliley/ rzekł im JEzus b 18.
sus: Syn człowieczy ma być wydan w Luk: 9.
23 ręce ludzkie: [g] y zábiją go/ á trzećiego f 44.
D dniá zmartwychwstánie. y zásmućili Mar: 9.
się bárzo. c 31.
24 [g] A gdy przyszli do Káphárnaum/ przy- Zaczá
stąpili do Piotrá ći ktorzy podatki wy- lo 73.
bieráią/ y rzekli: Mistrz wász nie dáie
25 podatku? [g] Rzekł; Rowszem. A gdy wszedł w dom/ uprzedźił go JEsus/ mo-
wiąc: Co się tobie zda Symonie? Kro-
lowie źiemscy od kogo biorą podatek á-
bo czynsz? od synow swoich/ czyli od ob-
26 cych? [g] A on rzekł: Od obcych. Powie-
dźiał mu JEsus: Tedyć wolni są syno-
27 wie. [g] Wszákże ábysmy ich nie zgorszyli/
szedszy do morzá rzuć wędę/ á onę rybę
ktorą napierwey wynidźie/ weźmi: á o-

tworzyw-

tworzywßy gębę iey / naydzieß ſtáter:
ktory wziąwßy / day im zá mię y zá ſię.

ROZDZIAL XVIII.

Zaczá- W One godzinę przyßli do Jeſu- 1
lo 74. ſá vczniowie / mowiąc: Ktoli A
Mar: 9. więkßym ieſt w kroleſtwie nie-
f 34. bieſkim? A Jeſus wezwawßy dźiećię- 2
Luk: 9 ćiá / poſtáwił ie w pośrzodku ich / y 3
f 46. rzekł: Záprawdę powiádam wam; ie-
Niżey 19. śli ſię nie náwroćićie / y nie zoſtániećie ſię
b 14. iáko máłe dźiatki / nie wnidźiećie do kro-
1.Kor: 14 leſtwá niebieſkiego. Kto ſię tedy v- 4
d 20. niży iáko to dźiećiątko / tenći ieſt więk-
ßy w kroleſtwie niebieſkim. A ktoby 5
przyiął iedno dźiećiątko tákowe w imię
Mar: 9. moie / mnie przyimuie. A ktoby zás 6
f 42. zgorßył iednego z tych to máłych ktorzy
w mię wierzą / lepieyby mu było áby zá-
wießono kámień młyński v ßyie iego / y
zátopiono go w głębokośći morſkiey.
Luk: 17. Biádá świátu dla zgorßenia. Abo- 7
a 1. wiem mußąć przyść zgorßenia: á wßák-
że biádá człowiekowi onemu przez kto-
Niżey 5. rego zgorßenie przychodźi A ieśli rę- 8
e 30. ká twoiá / ábo nogá twoiá gorßy ćię: o-
Mar: 9. detni ią y zárzuć od śiebie. Lepieyći to-
g 43.

bie vłom-

bie vłomnym ábo chromym wniśc do ży
wotá / niźli máiąc dwie ręce ábo dwie
nodze być wrzuconym w ogień wieczy-
9 ny. ⁹ A ieśli oko twoie gorszy cię / wyłup
B ie / y zárzuć od śiebie. Lepieyći tobie ie-
dnookim wniść do żywotá / niźli dwie
oczy máiąc być wrzuconym do piekłá
ognistego.
10 ⁹ Pátrzćieß ábyśćie nie wzgardzáli ie- Zaczá-
dnego z tych to máłych. Abowiemći lo 75.
wam powiádam / iż ányołowie ich / w Psal: 33.
niebieśiech záwsze widzą oblicze oycá a 8.
mego / ktory iest w niebieśiech. ☞
11 ⁹ Bo syn człowieczy przyszedł áby zbá- Luk: 19.
12 wił to co było zginęło. ⁹ Co sie wam zda? b 10.
Jesliby kto miał sto owiec / á zábłądzi- Luk: 15.
łáby iedná z nich: ázaż opuśćiwszy dźie- a 4.
więćdźieśiąt y dźiewięć ná gorách / nie
13 idźie szukáć oney ktora zábłądziłá? ⁹ A
ieśli mu sie przyda náleść ią: záprawdę
powiádam wam / że sie z niey więcey
weseli / niż z onych dźiewiąćidźieśiąt
14 dźiewiąći / ktore nie błądziły. ⁹ Tákći
nie iest wola przed oycem wászym / kto-
ry iest w niebieśiech / áby zginął ieden
z tych namnieyszych.
15 * ⁹ A ieśliby zgrzeszył przećiwko tobie 3. Mo: 19.
d 17.

Syr: 19. brát twoy / idź / á karz go miedzy tobą y
b 13. onym sámym. Jeśli ćię vsłucha / zyskałeś
Luk: 19. brátá twego. Ale ieśli ćię nie vsłucha: 16
a 3. weźmi z sobą iescze iednego ábo dwu / áby
Iák: 5. d 19. w vśćiech dwu ábo trzech świádków
5. Mo: 19. stánęło káżde słowo. A ieśliby ich nie 17
c 15. vsłuchał / powiedz kośćiołowi: A ieśliby C
2. Kor: 13. kośćiołá nie vsłuchał: niechći będźie iá-
a 1. ko pogánin y celnik.
Zyd: 10. á 28. Zápráwdę powiádam wam: Coby- 18
Ian 8 c 17. 1. Kor. 5. śćie kolwiek związáli ná źiemi / będźie
c 11. związano y ná niebie: á cobyśćie rozwią-
Zaczá- záli ná źiemi / będźie rozwiązano y w
lo 76. niebie. Záśię powiádam wam; iż gdy- 19
Ian 20. by śię z was dwá zezwolili ná źiemi / o
d 23. wszelką rzecz ktorąby prośili / sstánie śię
im od Oycá mego ktory iest w niebieśiech.
Abowiem gdźie są dwá ábo trzey zgro- 20
mádzeni w imię moie / támem iest w po-
śrzodku ich. Tedy Piotr przystąpiwszy 21
Luk: 17. do niego / rzekł: Pánie / ilekroć brát moy
a 4. zgrzeszy przećiwko mnie / á mam mu od-
puśćić: izali áż do śiedmikroć? Rzekł 22
mu Jezus: Nie powiádamći áż do śied-
mikroć: ále áż do śiedmidźieśiąt śied-
mikroć. ☞
Za: 77. * Dla tego przypodobáne iest krole- 23

stwo nie-

ſtwo niebieſkie człowiekowi krolowi/
ktory chćiał kłáść liczbę z ſługámi ſwoi=
24 mi. ° A gdy począł liczbę kłáść; przywie=
dźiono mu iednego co był winien dźieśięć
25 tyśięcy tálentow. ° A gdy on nie miał
ſkąd oddáć/ kazał go pan iego záprzedáć/
y żonę iego y dźieći/ y wſzytko co miał/ y
26 zápłáćić. ° A vpadſzy ſługá on/ prośił
D go/ mowiąc: Miey ćierpliwość náde
27 mną/ á wſzytko tobie oddam. ° A pan
zlitowawſzy ſię nád onym ſługą/ wypu=
28 śćił go/ y dług mu odpuśćił. ° Lecz ſługá
on wyſzedſzy/ nálazł iednego z tych co z
nim ſłużyli ktory mu był winien ſto gro=
ſzy: y poimawſzy go duśił gi mowiąc:
29 Odday coś winien. ° A vpadſzy on to=
wárzyſz iego/ prośił go/ mowiąc: Miey
ćierpliwość nádemną/ á oddamći wſzy=
30 tko. ° A on niechćiał: ále ſzedſzy wrzućił
31 go do więźienia/ áżby oddał dług. ° A
vyrzawſzy towárzyſze iego co ſię dźiało/
záſmućili ſię bárzo: y ſzedſzy oznaymili
32 pánu ſwemu wſzytko co ſię dźiało. ° Te= Iak: 2.
dy wezwawſzy go pan iego/ rzekł mu: c 13.
Sługo złośćiwy/ wſzytek dług odpuśći=
33 łemći/ iżeś mię prośił: ° Izali tedy y ty
nie miałeś ſię zmiłowáć nád towárzy=

ßem twoim / iákom ſie y ia zmiłował
nád tobą? y rozgniewawßy ſie pan ie- 34
go / podał go kátom / áżby zápłácił wßy-
tek dług. Tákći y oćiec moy niebieſki 35
Wyż: 6. b 12. vczyni wam / ieſli nie odpuśćićie káżdy
brátu ſwemu z ſerc wáßych.

ROZDZIAL XIX.

Zaczá- lo 78. Mar: 10. a 1. M Stáło ſie / gdy dokończył Jeſus 1
tych mow / odßedł z Gálileiey / y A
przyßedł ná gránice Judſkie zá
Jordan. A ßły zá nim wielkie rzeße / y 2
vzdrowił ie tám.
Mar: 10. a 2. * A przyßli do niego Pháryſeußowie / 3
kußąc go / y mowiąc: Godźili ſie czło-
wiekowi opuśćić żonę ſwoię / dla kto-
reykolwiek przyczyny? A on odpowie- 4
dáiąc / rzekł im: Nie czytáliśćie / iż ten
1. Mo: 2. d 27. ktory ſtworzył człowieká od początku /
mężczyznę y niewiáſtę ſtworzył ie: y
1. Mo: 2. d 24. rzekł: Dla tego / opuśći człowiek oycá 5
y mátkę / y przyłączy ſię ku żenie ſwey: y
Ephe: 5. g 31. będą dwoie w iednym ćiele. A ták iuż 6
1. Kor. 6. d 16. nie ſą dwoie / ále iedno ćiáło. Co tedy
Bog złączył / człowiek niechay nie rozłą-
5. Mo: 24. a 1. cza. Rzekli mu: Przeczże tedy Moy- 7
żeß roſkazał dáwáć liſt rozwodny / y o-

puśćić?

8 puśćić? ° Rzekł im: Iż Moyżeſz dla
twárdośći ſercá wáſzego dopuśćił wam
opuſzczáć żony wáſze: lecz od początku
9 nie było ták. ° A powiádam wam / iż Wyż: 5.
B ktobykolwiek opuśćił żonę ſwoię/oprocz e 32.
dla porubſtwá / á inſzą by poiął/cudzoło- Mar: 10.
ży / á ktoby opuſzczoną poiął cudzoło- b 11. Luk: 16.
10 ży. ° Rzekli mu vczniowie iego: Ieſli d 18.
ták ieſt ſpráwá człowieká z żoną / nie 1. Kor: 7.
11 pożyteczno ſię żenić. ° A on im rzekł: b 11.
Nie wſzyſcy poymuią mowy tey / ále kto-
12 rym ieſt dano. ° Abowiem ſą rzezáńcy
ktorzy z żywotá mátki ták ſię národźili:
y ſą rzezáńcy ktorzy od ludźi ſą vrzezáni:
y ſą rzezáńcy ktorzy ſię ſámi vrzezáli dla
kroleſtwá niebieſkiego. Kto *to* może po-
iąć niechay poymuie.☞
13 ° Tedy mu przynieśiono dźiatki / áby Mar: 10.
ręce włożył ná nie y modlił ſię. A vcznio- b 13.
14 wie fukáli ie. ° Lecz Jezus rzekł im: Zá- Luk: 18.
niechayćie dźiatek / á nie zábrániayćie c 15.
im przychodźić do mnie: ábowiem tá- Wyż: 18.
15 kowych ieſt kroleſtwo niebieſkie. ° A a 3.
włożywſzy ná nie ręce / poſzedł z onąd. Zac: 79
16 ° A oto ieden przyſtąpiwſzy / rzekł mu: Mar: 10. b 17.
Náuczyćielu dobry / co dobrego mam Luk: 18.
17 czynić ábym miał żywot wieczny? ° A b 18.

on mu rzekł: Co mie pytaß o dobrym?
Jedenći ieſt dobry / Bog. A ieſli chceß
wniść do żywotá / chowayże przykazá-
nia. Rzekł mu: Ktore? A Jeſus odpo- 18
wiedźiał; Nie zábijay: Nie cudzołoż: C
2.Mo:20. Nie krádni: Nie świádcz fałßywie:
e 13. Czći oycá twego y mátkę twoie: Mi- 19
łuy bliźniego twego iáko sámego siebie.
Rzekł mu młodźieniec: Wßyſtkiegom 20
tego ſtrzegł od młodośći moiey: czegoż
mi ießcze nie doſtawa? Rzekł mu Je- 21
ſus: Jeſli chceß być doſkonáłym / idź/
przeday co maß/ y day vbogim/ á będźieß
miał ſkarb w niebie; á przydź / y podź zá
mną. A gdy to ſłowo młodźieniec vſły- 22
ßał/ odßedł ſmutny: ábowiem miał má-
iętnośći wiele. A Jeſus rzekł vczniom 23
ſwoim: Záprawdę powiádam wam / iż
bogáty trudno wnidźie do kroleſtwá
niebieſkiego. Záſię powiádam wam: 24
Łatwiey ieſt wielbłądowi przez dźiurę
igielną przeyść/ niż bogátemu wniść do
kroleſtwá niebieſkiego. A vſłyßawßy 25
to vczniowie / zdumieli ſię bárzo / mo-
wiąc: Ktoż tedy może być zbáwion? A 26
Jeſus poyzrzawßy / rzekł im: V ludźi D
to nie podobno ieſt/ ále v Bogá wßytko
ieſt podobno.

Tedy

27 *ᵃ Tedy Piotr odpowiádáiac / rzekł Mar: 10. d 28.
mu: Otośmy my opuścili wszytko / y po-
szlichmy zá toba: coż nam tedy bedźie? Luk: 18. c 28.
28 ᵃ A Jesus rzekł im: Záprawde powiá-
dam wam / iż wy ktorzyśćie szli zá mna /
w odrodzeniu gdy vśiedźie Syn czło-
wieczy ná stolicy máiestatu swego / be- Luk: 22. e 30.
dźiećie y wy śiedźieć ná dwánaśćie sto-
licách / sadzac dwoienaśćie pokolenia
29 Jsráelskie. ᵃ A wszelki ktoryby opuśćił
dom / ábo bráćia / ábo siostry / ábo oycá /
ábo mátke / ábo żone / ábo syny / ábo role Niż: 20. b 16.
dla imienia mego: tyle stokroć weźmie /
30 y żywot wieczny odźierży. ☞ ᵃ A wie- Mar: 10. e 31.
le pierwszych / beda ostátecznymi: á o- Luk: 13. f 30.
státecznych / pierwszymi.

ROZDZIAL XX.

1 A Podobne iest krolestwo niebie- Zaczá-
skie człowiekowi gospodarzo- lo 80.
wi / ktory wyszedł bárzo ráno
náymowáć robotniki do winnice swo-
2 iey. ᵃ A zmowiwszy sie z robotnikámi z
groszá ná dźień / posłał ie do winnice
3 swoiey. ᵃ A wyszedszy o trzećiey godźinie /
vyrzał drugie stoiace ná rynku proznu-
4 iace / ᵃ y rzekł im: Jdźćie y wy do win-

nice/ á co będźie ſpráwiedliwa/ dam
wam. á oni poßli. Rzáſię wyßedßy o 5
ßoſtey y dźiewiątey godźinie/ tákże vczy-
nił. A o iedennaſtey godźinie wyßedßy/ 6
nálazł drugie ſtoiące/ y rzekł im: Co tu
ſtoićie cáły dźień proznuiący? Rzekli 7
mu: Iż nas nikt nie náiął. Rzekł im:
Idźćie y wy do winnice moiey. A gdy 8
wieczor przyßedł/ rzekł pan winnice B
ſprawcy ſwemu: Záwołay robotnikow/
y odday im zapłátę/ począwßy od oſtá-
tnich áż do pierwßych. A gdy przyßli o- 9
ni ktorzy o iedennaſtey przyßli byli/ wźię-
li káżdy po großu. Przyßedßy też y pier- 10
wßy/ mniemáli żeby więcey wźiąć mie-
li: ále wźięli y oni káżdy po großu. A 11
wźiąwßy ßemráli przećiw goſpodarzo-
wi/ mowiąc: Ci oſtáteczni iednę go- 12
dźinę robili: á vczyniłeś ie rownymi
nam ktorzyſmy nieśli ćiężar dniá y v-
palenia. A on odpowiádáiąc/ rzekł ie- 13
dnemu z nich: Przyiaćielu/ nie czynięć
krzywdy: Azaś ſię zemną zá groß nie
zmowił? Weźmiż co twego ieſt/ á idź: 14
Chcę też y temu oſtátecznemu dáć iáko
y tobie. Czyli mi ſię nie godźi vczynić 15
co chcę? Czyli oko twoie złośćiwe ieſt

izem ią

16 izem ia iest dobry? [g] Tákći ostáteczni/ Wyz: 19.
bedą pierwszymi: á pierwszy ostáteczny- d 30.
mi. Abowiem wiele iest wezwánych: ále Mar: 10.
máło wybránych.☞ e 31. Luk: 13.
17 *[g] A wstepuiąc Jesus do Jerusálem/ f 31.
wziął dwunaśćie vczniow osobno/ y Zaczá
18 rzekł im: [g] Oto wstepuiemy do Jerusá- lo 81.
C lem/ á syn człowieczy bedźie wydan Ar- Niz: 22.
cykápłanom y Doktorom/ y osadzą go b 14.
19 ná śmierć: [g] y podádzą go pogánom ku Mar: 10.
nágrawániu y biczowániu/ y krzyżowá- e 32. Luk: 18.
niu/ á trzećiego dniá zmartwychwstánie. f 31.
20 *[g] Tedy przyszłá do niego mátká synow Mar: 10.
Zebedeuszowych z syny swemi/ czyniąc e 38.
21 *mu* pokłon/ y prosząc czegoś od niego. [g] A
on iey rzekł: Czego chcesz? Rzekłá mu:
Rzecz áby śiedźieli ći dwá synowie moi/
ieden po práwicy twoiey/ á drugi po le-
22 wicy w krolestwie twoim. [g] A JEsus
odpowiádáiąc/ rzekł: Niewiećie czego
prośićie. Możećież pić kielich/ ktory ia
23 bede pił? Rzekli mu: Możemy. [g] Rzekł
im: Kielich ći moy pić bedźiećie: ále śie-
dźieć po práwicy moiey y po lewicy/ nie
iest moiá rzecz dáć wam/ ále ktorym iest
zgotowano od oycá moiego.☞ Mar: 10.
24 [g] A vsłyszawszy dźiesieć/ nie miło im f 41.

Luk: 22. było ná *onych* dwu brátow. ° A JEsus 25
c 25. wezwał ich do siebie / y rzekł: Wiecie iż
książętá narodow pánują nád nimi: á
ktorzy więtszy są / vżywáią zwierzchno-
ści nád nimi. ° Nie ták będzie miedzy 26
wámi. ále ktobykolwiek miedzy wámi
chćiał więtszym być / niech będźie sługą
wászym: ° A ktoby miedzy wámi chćiał 27
pierwszym być / niech będźie sługą wá-
Phil: 2. szym. ° iáko syn człowieczy nie przyszedł 28
a 7. áby mu służono / ále służyć / y dáć duszę
swą ná okup zá wielu. ☞

Zaczá- ° A gdy oni wychodźili z Jerychá / szłá 29
lo 82. zá nim rzeszá wielka. ° A oto dwá slepi 30
Mar: 10. siedzący przy drodze / vsłyszawszy iż Je-
g 46. sus przechodźi / záwołáli mowiąc: Zmi-
Luk: 15. łuy się nád námi Pánie / synu Dawidow.
f 35. ° Lecz rzeszá fukáłá ná nie / áby milcze- 31
li. A oni bárźiey wołáli / mowiąc: Pá-
nie / zmiłuy się nád námi / synu Dawi-
dow. ° A Jesus stánąwszy záwołał ich / 32
y rzekł: Co chcećie ábym wam vczynił?
° Rzekli mu: Pánie / áby otworzone 33
były oczy násze. ° A Jesus vlitowawszy 34
się ich / dotknął oczu ich: á nátychmiast
przeyźrzeli y szli zá nim.

ROZ-

ROZDZIAL XXI.

1 AGdy sie przybliżáli ku Jeruzálem/ Zaczá-
A y przyszli do Bethphagi do gory lo 83.
oliwney: tedy Jesus posłał dwu Mar: 11.
2 vczniow/ ° mowiąc im: Idźcie do miá- a 1.
steczká ktore iest przećiwko wam / á ná- Luk: 19.
tychmiast naydźiecie oślicę vwiązáną y d 29.
ośle z nią: odwiązawszy/ przywiedźcie
3 mi. ° A ieśliby wam kto co rzekł/ po-
wiedźcie; iż Pan ich potrzebuie: á zá-
4 rázem puśći ie. ° A to sie wszytko sstáło/
áby sie wypełniło co iest powiedźiano
5 przez proroká/mowiącego: ° Powiedźcie Isa: 62.
corce Syońskiey; Oto krol twoy idźie d 11.
tobie ćichy/ śiedzący ná oślicy y ná ośle- Zach: 9.
6 ćiu synu podiárzemney. ° Szedszy tedy b 9.
vczniowie / vczynili iáko im był roska- Ian 12.
7 zał Jesus. ° Y przywiedli oślicę y ośle: y b 15.
włożyli ná nie odźienia swoie/y wsádźili
8 go ná nie. ° A rzesza bárzo wielka słáli
száty swoie ná drodze: á drudzy obćináli
9 gáłązki z drzew/y ná drodze słáli. ° A rze- Psal: 117.
sze naprzod y ná zad idące wołáły mo- d 26.
wiąc: Hosánná synowi Dawidowemu: Mar: 11.
błogosłáwiony ktory idźie w imię Páń- b 9.
skie: Hosánná ná wysokośćiách. ☞ Luk: 19.
10 * ° A gdy wiechał do Jeruzálem/ wzru- f 38.

szyło sie

ßyło ſie wßytko miáſto / mowiąc: Ktoż
to ieſt? A rzeße mowiły: Ieſt to Ieſus 11
Mar: 11. b 11. Prorok / z Názáretu Gálileyſkiego. Y 12
wßedł Ieſus do kośćiołá Bożego / y wy-
Ian 2. c 14 rzucał wßytkie ktorzy przedawáli y ku-
powáli w kośćiele: á ſtoły myńcarzow /
y ſtoły tych ktorzy przedawáli gołębie
poprzewracał: y rzekł im: Nápiſano 13
5.Mo: 14 d 25. ieſt; Dom moy / dom modlitwy názwan
bedźie: á wyśćie gi vczynili iáſkinią zboy-
Luk: 19. g 45. cow. Y przyſtąpili k niemu ślepi / y 14
Iſa: 56. a 7. chromi w kośćiele: y vzdrowił ie. A wi- 15
dząc Arcykápłani y Doktorowie dźiwy B
Ier: 7. b 11. ktore czynił / y dźieći wołáiące w kośćie-
le / y mowiące; Hoſánná ſynowi Dawi-
Mar: 11. c 18. dowemu: rozgniewáli ſie / y rzekli mu: 16
Słyßyß co ći mowią? A Ieſus rzekł im:
Luk: 19. g 47. Y owßem, nie czytáliśćie nigdy; Iż z vſt
Pſ: 8. a 3. niemowiątek y ſſących wykonałeś chwa-
łę? A opuśćiwßy ie / wyßedł precz z miá- 17
ſtá do Bethániey: y támże nocował.

Zaczálo 84. A ráno wrácáiąc ſie do miáſtá / łá- 18
knął. A vyźrzawßy iedno figowe drze- 19
Mar: 11. b 13. wo przy drodze / przyßedł k niemu: y nie
nálazł nic ná nim iedno tylko liśćie / y
rzekł mu: Niechay ſie więcey z ćiebie o-
woc nie rodźi ná wieki. Y vſchłá zárá-

20 zem oná figá. ° A vyrzawßy vczniowie Mar: 11.
dziwowáli ſię / mowiąc: Jákoć nátych- c 20.
21 miaſt vſchłá! ° A odpowiádáiąc Jeſus /
rzekł im: Záprawdę powiádam wam;
ieſlibyśćie mieli wiárę / á nie wątpilibyś-
ćie / nie tylko *to* z figowym drzewem v-
czynićie / ále też gdybyśćie tey gorze rze-
kli / Podnieś ſię á rzuć ſię w morze: ſtá- Wyſ: 7.
22 nie ſię. ° y wßytko o cobyśćie prośili w a 7.
modlitwie wierząc / weźmiećie. Mar: 11.
23 ° A gdy przyßedł do kośćiołá / przyſtą- c 24. Zaczá-
pili k niemu gdy vczył Arcykápłani y lo 85.
ſtárßy z ludu / mowiąc: Ktorą mocą to Mar: 11.
24 czyniß? á ktoć dał tę władzą? ° Odpo- d 28.
wiádáiąc Jeſus rzekł im: Spytam ia też Luk: 20.
was o iednę rzecz: ktorą ieſli mi powie- a 2.
ćie / ia też wam powiem ktorą mocą to
25 czynię. ° Krzeſt Janow ſkąd był? z nie-
bá / czyli z ludzi? A oni myślili ſámi w
26 ſobie / mowiąc: ° Jeſli powiemy z niebá /
rzecze nam / Czemużeśćie mu tedy nie
vwierzyli? Jeſli zás powiemy z ludzi /
boimy ſię rzeßę. bo wßyſcy mieli Janá Wyſ: 14.
27 zá Proroká. ° Y odpowiádáiąc Jeſuſo- a 5.
wi / rzekli: Niewiemy. Rzekł im też on: Mar: 6.
A ia też wam nie powiem ktorą mocą c 20.
to czynię.

Y coż

Zaczá- A coż ſię wam zdá? Niektory czło- 28
lo 86. wiek miał dwu ſynu: y przyßedßy do pir-
wßego/rzekł: Synu/idź rob dziś ná win-
nicy moiey. A on odpowiádáiąc rzekł: 29
Niechcę. Ale potym vpámiętawßy ſię/
poßedł. A przyßedßy do drugiego/rzekł 30
tákież. A on odpowiádáiąc/rzekł: Ide
pánie: á nie ßedł. Ktoryż z tych dwu v- 31
czynił wolą oycowſką? Rzekli mu: Pier-
wßy. Powiedział im Jeſus: Záprawdę
powiádam wam/ iż celnicy y wßetecz-
nice vprzedzą was do kroleſtwá Bożeg.
Abowiem przyßedł do was Jan drogą 32
ſpráwiedliwośći: á nie vwierzyliśćie
mu. celnicy záś y wßetecznice vwierzy-
ły mu: á wy widząc ániśćie ſię vpámię-
táli nápotym/ábyśćie mu vwierzyli.
Zaczá- *Drugiey przypowieśći ſłuchayćie: 33
lo 87. Był *niektory* człowiek goſpodarz ktory
Mar: 12. a 1. ſádził winnicę/ y płotem ią ogrodził/ y
wkopał w niey práſę/y zbudował wieżę/
Luk: 20. b 9. y náiął ią oraczom: y odiechał precz. A 34
gdy ſię przybliżył czás owocow/ poſłał
Iſa: 5. a 1. b 5. ſługi ſwe do *onych* oraczow/áby odebráli
Ier: 2. d 21. owoc iego. A oracze poimawßy ſługi 35
iego/iednego vbili/drugiego zámordo-
wáli/drugiego záś vkámionowáli. Zá- 36

ſię poſłał

ſię poſłał inſzych ſług więcey niżli pier-
37 wſzych. y tákże im vczynili. A náoſtá-
tek poſłał do nich ſyná ſwego/ mowiąc:
38 Będą ſię wſtydáć ſyná mego. A oracze
vyrzawſzy ſyná/ mowili miedzy ſobą:
Tenći ieſt dziedzic/ podźćie/ zábiymy go/ Niż: 26.
39 á otrzymamy dziedzictwo iego. A poi- a 3. y 27.
mawſzy go wyrzućili precz z winnice/ y a 2.
40 zámordowáli. Gdy tedy przyidzie pan Ian 11.
winnice/ co vczyni oraczom onym? g 53.
41 Rzekli mu: Złe źle potráci: á winnice
ſwą naymie inſzym oraczom/ ktorzy od-
dádzą mu owoc czáſow ſwoich.
42 Rzekł im JEſus: Nie czytáliśćie ni- Zac:88.
gdy w piśmiech: Kámień ktory odrzu- Pſal: 117.
ćili buduiący/ ten ſię ſtał głową wę- c 22.
gielną. Od Páná ſię to ſtáło: y dziw- Dzie: 4.
43 no ieſt w oczách náſzych? Przetoż po- b 11. Rzym: 9.
wiádam wam/ iż będzie odięte od was g 33.
kroleſtwo Boże/ y będzie dáne narodowi 1. Piot: 2.
44 czyniącemu owoce iego. A kto pádnie a 7.
ná ten kámień/ będzie ſkruſzon: á ná ko- Luk: 20.
45 goby vpadł/ zetrze go. A vſłyſzawſzy c 17. Mar: 12.
Arcykápłani y Pháryſeuſzowie przypo- a 10.
46 wieśći iego: poználi iż o nich mowił. A Zach: 12.
ſzukáiąc iákoby go poimáli/ bali ſię rze- a 3.
ſze: ponieważ go iáko proroká mieli. ☞ Dan: 2. c 34.

ROZ-

ROZDZIAL XXII.

Zacza-lo 89. *Luk*: 14. *d* 16. *Obiá*: 19. *b* 9.

A Odpowiádáiąc Jesus/ mowił im 1
záśię przez przypowieśći / rzekąc:
Przypodobáne iest krolestwo nie= 2
bieskie człowiekowi krolowi / ktory sprá= A
wił gody małżeńskie synowi swemu. Y 3
posłał sługi swoie wzywáć záproszonych
ná gody: á niechćieli przyść. Záśię po= 4
słał insze sługi / mowiąc: Powiedźćie zá=
proszonym / Otom obiad moy nágoto=
wał: woły moie y karmne *rzeczy* są pobi=
te / y wszytko gotowo: podźćie ná gody.
A oni zániedbawszy odeszli / ieden do 5
wśi swoiey: á drugi do kupiectwá swe=
go: á drudzy poimawszy sługi iego / zel= 6
żyli y pobili. A vsłyszawszy krol / roz= 7
gniewał się: y posławszy woyská swe/wy=
tráćił one morderze / y miásto ich spalił.
Tedy rzekł służebnikom swoim: Godyć 8
są gotowe: lecz záproszeni nie byli go=
dnemi. A przeto idźćie ná rozstánie 9
drog: á ktorychkolwiek naydźiećie / w=
zowćie ná wesele. Y wyszedszy słudzy 10
iego ná drogi / zebráli wszytki ktore nále=
źli/złe y dobre: y nápełnione są gody sie=
dzącemi. A wszedszy krol áby oglądał
śiedzące / obaczył tám człowieká nie o= 11

dźianego

12 dźianego odźienim weſela. ⁹ Y rzekł mu:
B Przyiaćielu / iákoś tu wszedł nie máiąc
13 odźienia weſela? A on zámilknął. ⁹ Te-
dy rzekł krol ſługom: Związawszy ręce y Wyż: 8.
nogi iego / wrzuććie go w ćiemnośći ze- b 12. y 13.
wnętrzne: tám będźie płácz y zgrzytánie f 42.
14 zębow. ⁹ Abowiem wiele ieſt wezwá- Niżey 25.
nych / lecz máło wybránych. d 30.
15 * ⁹ Tedy odszedszy Pháryſeuszowie / rá- Zaczá
dźili ſię iákoby go podchwyćili w mo- lo 90.
16 wie. ⁹ Y poſłáli mu vcznie ſwoie z He- Mar: 12.
rodyany / mowiąc: Náuczyćielu / wiemy b 13.
iżeś ieſt prawdźiwy / y drogi Bożey w Luk: 20.
prawdźie náuczasz / á niedbasz ni ná ko- d 20.
go. ábowiem nie oglądasz ſię ná oſobę
17 ludzką. ⁹ Powiedzże nam tedy coć ſię
zda / godźili ſię dáć czynsz Ceſárzowi / czy-
18 li nie? ⁹ A Jeſus poznawszy złość ich /
rzekł: Czemu mię kuśićie obłudnicy?
19 ⁹ Pokażćie mi monetę czynszową. A oni
20 mu przynieśli grosz. ⁹ y rzekł im Jeſus:
21 Czyi ieſt ten obraz / y napis? ⁹ Rzekli
C mu: Ceſárſki. Tedy powiedźiał im: Więc Rzym: 13.
oddawaycie Ceſárzowi / co ieſt Ceſá- b.
rſkiego: á Bogu / co ieſt Bożego.
22 ⁹ A vſłyszawszy dźiwowáli ſię / y opu-
śćiwszy go odeszli.

Zacza- ? Dniá onego przyßli k niemu Sáddu- 23
lo 91. ceußowie / ktorzy powiádáią iż nie máß
zmartwychwſtánia: y pytáli go / ? mo- 24
Mar: 12. wiąc: Náuczyćielu / Moyzeß rzekł / Je-
c 19. ſliby kto vmárł nie máiąc dźiatek / niech
Luk: 20. brát iego poymie żonę iego / y wzbudźi ná-
d 28. śienie brátu ſwemu. ? Otoż było śiedm 25
Dzie: 23. bráciey v nas: á pierwßy ożeniwßy ſię
b 6. vmárł: á nie máiąc potomſtwá / zoſtá-
5.Mo:25. wił żonę ſwoię brátu ſwemu. ? Tákże 26
a 5. też wtory y trzeći áż do śiodmego. ? A ná- 27
oſtátek po wßytkich vmárłá też y żoná.
? W zmartwychwſtániu tedy ktoregoż 28
z *onych* śiedmi będźie żoná: gdyż ią wßy-
ścy mieli. ? A odpowiádáiąc JEſus / 29
rzekł im: Błądźićie / nie rozumieiąc
piſm / áni mocy Bożey. ? Abowiem w 30
zmartwychwſtániu áni ſię żenić będą /
áni zá mąż poydą: ále będą iáko ányoło-
wie Boży w niebie. ? A o powſtániu v- 31
márłych nie czytáliśćie co wam powie-
dźiano ieſt od Bogá mowiącego: ? Jam 32
2.Mo:3. ieſt Bog Abráámow / y Bog Jſáákow /
b 6. y Bog Jákobow: Nie ieſtći Bog *Bo-*
giem vmárłych / ále żywych. ? A vſłyßaw- 33
ßy rzeße / zdumiewáły ſię ná náukę iego.
Zac:92. * ? A vſłyßawßy Pháryſeußowie iż v- 34

ſtá záwárł

ſtá záwárł Sádduceuszom / zeszli ſię ſpo- Mar: 12.
35 łu: y zopytał go ieden z nich zakonny d 28.
36 Doktor/ kuſząc go: Náuczyćielu/ kto-
re ieſt wielkie przykazánie w zakonie?
37 Rzekł mu Jeſus: Miłuy Páná Bogá 5. Mo: 6.
twego ze wszytkiego ſercá twego / y ze a 5.
wszytkiey duſze twoiey / y ze wszytkiey my- Luk: 10.
38 śli twoiey. Toć ieſt nawiętsze y pierw- c 27.
39 sze przykazánie. A wtore podobne ieſt
temu: Miłuy bliźniego twego iáko ſá- 3. Mo: 10.
40 mego śiebie. Ná tym dwoygu przyká- d 18.
zániu wszytek zakon y prorocy záwiſnęli. Mar: 12.
41 A gdy ſię Pháryſeuszowie zebráli/ ſpy- c 31.
42 tał ich JEſus/ mowiąc: Co ſię wam Mar: 12.
zda o Chriſtuśie? czyi ieſt ſyn? Rzekli mu: d 35.
43 Dawidow. Rzekł im: Jákoż tedy Da- Luk: 20.
wid w Duchu zowie go Pánem / mo- g 41.
44 wiąc: Rzekł Pan Pánu memu/ śiedź Pſal: 109.
po práwicy moiey / áż położę nieprzyiá- a 1.
cioły twoie podnożkiem nog twoich?
45 Jeſli tedy Dawid zowie go Pánem: iá-
46 koż ieſt ſynem iego? A żaden nie mogł mu
odpowiedźieć ſłowá: áni śmiał żaden
od onego dnia ni ocz go więcey pytáć.

ROZDZIAL XXIII.

1 TEdy Jeſus mowił do rzesze/ y do Zaczą-
2 A ucżniow ſwoich/ rzekąc: Ná lo 93.

2.Ezdr: 8 stolicy Moyzeßowey vsiedli Doktoro-
a 4. wie y Pháryseußowie. Wßytko tedy 3
cokolwiek wam roskaża / záchowywáy-
ćie y czyńćie: ále wedle vczynkow ich
nie czyńćie. Abowiem mowią á nie czy-
Luk: 11. nią. Bo wiążą brzemioná ćießkie y 4
g 46. nieznośne / y kłádą ná plecy ludzkie: á
Dzie: 15. pálcem swym niechcą się ich rußyć. A 5
b 10. wßytkie spráwy swe czynią / áby byli wi-
1.Mo: 22 dźiáni od ludźi. Abowiem rozßerzáią
b 38. bramy swe / y rospußczáią kráie. Miłu- 6
Mar: 12. ią też pierwße siedzenia ná wieczerzách /
d 38. y pierwße stolice w bożnicách / á ná 7
Luk: 11. rynku pozdrawiánia / á iżby ie ludźie
f 43. y 20 zwáli Rábbinámi: Ale wy nie dayćie 8
g 46. się zwáć Rábbinámi: ábowiem ieden
Iak: 3. iest náuczyćiel wáß / á wy wßyscy ieste-
a 1. śćie bráćia. Ani zowćie sobie oycá ná 9
ziemi: ábowiem ieden iest Oćiec wáß /
Mala: 1. ktory iest w niebieśiech. Ani się dayćie 10
b 17. zwáć náuczyćielmi: gdyż ieden iest náu- B
czyćiel wáß Christus. Ktory iest wiet- 11
Luk: 14. ßy z was / będźie sługą wáßym. A kto- 12
c 11. y 18 by się wywyżßał / będźie vniżon: á ktoby
c 14. się vniżał / będźie wywyżßon. ☞
Zaczá A biádá wam Doktorowie y Pháryse- 13
lo 94. ußowie obłudni: iż zámykáćie krolestwo

niebieskie

niebieſkie przed ludźmi. ábowiem wy nie
wchodźićie: áni wchodzącym dopuszczá-
14 ćie wniść. Biádá wam Doktorowie y
Pháryſeuszowie obłudni: iż wyiadaćie Mar: 12.
domy wdow/ długie modlitwy czyniąc: d. 40.
15 dla tego śroższy ſąd odnieśiećie. Biá- Luk: 20.
dá wam Doktorowie y Pháryſeuszowie g. 47.
obłudni: iż obchodźićie morze y źiemię/
ábyśćie vczynili iednego nowego Zydo-
winá: á gdy śię ſtánie/ czynićie go ſynem
potępienia dwákroć więcey niż wy *sámi*
16 *ieſteśćie.* Biádá wam wodzowie ślepi/
ktorzy mowićie; Ktobykolwiek przy-
śiągł ná kośćioł/ nic to: ále ktoby przy-
śiągł ná złoto kośćielne / ten winien.
17 Głupi y ślepi: ábowiem coż więtszego
ieſt/ złoto/ czy kośćioł ktory poświąca
18 złoto? A ktobykolwiek przyśiągł ná
ołtarz/ nic to: lecz ktoby przyśiągł ná
19 dar ktory ieſt ná nim/ ten winien. Sle-
pi: ábowiem coż więtszego ieſt/ dar/ czy-
20 li ołtarz ktory poświąca dár? Kto te-
C dy przyśięga ná ołtarz/ przyśięga nań y
21 ná wszytko co ieſt ná nim. á ktokolwiek
przyśięga ná kośćioł / przyśięgać nań / y
22 ná tego ktory w nim mieszka. y kto Wyi: 5.
przyśięga ná niebo/ przyśięga ná ſtolicę e 34.

Boža/ y ná tego ktory ná niey siedźi.
Zaczá- ° Biádá wam Doktorowie y Pháry- 23
lo 95. seußowie obłudni: iż dawaćie dźieśiećiż-
Luk: 11. ne z mietki/z ánysu/y z kminu/ á opuśći-
f 42. liśćie ważnieyße *rzeczy* zakonne: sąd y
miłośierdźie/ y wiárę. Toć było trzebá
dźiáłáć/ á owego nie opußczáć. ° Wo- 24
dzowie ślepi / ktorzy przecadzaćie komo-
Luk: 11. rá/á wielbłada połykaćie. ° Biádá wam 25
c 39. Doktorowie y Pháryseußowie obłudni:
iż oczyśćiaćie kubek y misę zwierzchu: á
wewnatrz pełni iesteśćie drapiestwá y
plugástwá. ° Pháryseußu ślepy/ oczyść 26
pierwey co iest wewnatrz kubká y misy:
áby y to co zewnatrz iest/czystym się stá-
ło. ° Biádá wam Doktorowie y Phá- 27
ryseußowie obłudni: iż iesteśćie podo-
bni grobom pobielánym / ktore zwierz-
chu zdádzać się piękne/ ále wewnatrz
pełne są kośći vmárłych / y wßelákiey
nieczystośći. ° Tákże y wy zwierzchu się 28
w prawdźie zdaćie ludźiom spráwiedli-
wi: lecz wewnatrz pełni iesteśćie obłu-
dnośći y nieprawośći.
° Biádá wam Doktorowie y Pháry- 29
Zaczá- seußowie obłudni: ktorzy buduiećie gro- D
lo 96. by prorokow / y zdobićie pámiatki sprá-
wiedli-

30 wiedliwych/ ° y powiádaćie: Byſmy by-
li zá czáſu oycow náſzych/ nie bylibyſmy
31 towárzyſzmi ich we krwi prorokow. ° A
ták świádczyćie ſámi o ſobie/ iżeśćie ſy-
nowie tych ktorzy Proroki pomordowá-
32 li. ° Wy też doſypćie miárki oycow wá-
33 ſzych. ° Weżowie/ rodzáiu iáſzczorczy; iá- Wyż: 3.
koż vćieczećie przed ſądem potępienia? c 7.
34 * ° Przeto oto ia poſyłam do was Pro-
roki/ y mędrce/ y Doktory/ á z nich *iedne*
zábijećie y vkrzyżuiećie/ á *drugie* vbiczu-
iećie w bożnicách wáſzych/ y będźiećie
35 *ie* prześládowáć od miáſtá do miáſtá: ° á-
by przyſzłá ná was wſzytká krew ſprá-
wiedliwa ktora rozlaná ieſt ná źiemi/
ode krwie Ablá ſpráwiedliwego áż do 1.Mo: 4.
krwie Zácháryaſzá ſyná Báráchiaſzowe- b 8.
go/ ktoregośćie zábili miedzy kośćio- Zyd: 11. a 4.
36 łem y ołtarzem. ° Záprawdę powiádam 1.Kro:24
wam; przyidźie to wſzytko ná ten na- f 22.
37 rod. ° Jeruſálem/ Jeruſálem/ ktore zá- Luk: 13.
bijaſz Proroki/ y kámionuieſz te ktorzy g 34.
do ćiebie ſą poſłáni. Jlekroć chćiałem 4.Eſdr:1. e 30.
zgromádźić ſyny twoie iáko kokoſz kur-
czetá ſwoie pod ſkrzydłá zgromadza/ á
38 niechćiáłoś? ° Oto wam zoſtánie dom
39 wáſz puſty. ° Abowiem powiádam wam/

nie vyźrzyćie mię od tąd áż rzeczećie:
Błogosłáwiony ktory idźie w imię Páń-
skie. ☞

ROZDZIAL XXIIII.

Zaczá A Wyszedszy JEsus z kośćiołá/ po- 1
lo 97. szedł. A przystąpili vczniowie ie- A
Mar: 13. go/ áby mu vkazáli budowánie
a 1. kośćielne. ° A on odpowiádáiąc rzekł 2
Luk: 21 im: Widźićie to wszytko? Záprawdę po-
a 5. wiádam wam/ nie zostánie tu kámień
ná kámieniu ktoryby nie był rozwálon.
Zaczá *° A gdy on siedźiał ná gorze oliw- 3
lo 98. ney/ przystąpili k niemu osobno vcznio-
Luk: 19. wie/ mowiąc: Powiedz nam kiedy się to
g 44. sstánie? á co zá znák przyśćia twego/ y
Ephe: 5. dokonánia świátá? ° A odpowiádáiąc 4
b 6. Jesus/ rzekł im: Pátrzćie áby was kto
Kolos: 2. nie zwiodł. ° Abowiem wiele ich przyi- 5
6 16. dźie w imię moie/ rzekąc: Jam iest Chri-
stus: y wiele ich zwiodą. ° Bo vsłyszyćie 6
woyny y wieśći o woynách. Pátrzćieś
ábyśćie sobą nie trwożyli. Boć się to
muśi sstáć: ále ieszcze nie iest koniec.
° Abowiem powstánie narod przećiwko 7
narodowi / y krolestwo przećiwko krole-
stwu: y będą mory/ y głody/ y drżenia źie-

mie po

8 nie po mieyscách. ⁸ A to wszytko są po-
9 czątki boleści. ⁹ Tedy podádzą was w Ian 15.
vdręczenie/ y będą was zábiiáć: y będzie- c 20. y 16.
ćie nienawidzeni od wszech narodow a 2.
Wyi: 10.
10 dla imienia mego. ¹⁰ A tedy wiele się ich c 17.
B zgorszy: á ieden drugiego wydádzą/ y Luk: 21.
11 nienawidźieć będą. ¹¹ Y wiele fałszywych c 12.
prorokow powstánie: y wielu zwiodą. 2. Piot: 2.
12 ¹² A iż się rozmnoży niepráwość: oziębnie a 1.
13 miłość wiela *ludźi.* ¹³ A kto wytrwa áż do
końcá/ ten będźie zbáwion. ☞
14 ¹⁴ Y będźie przepowiádána tá Ewán- Zaczá
gelia krolestwá po wszytkiey ziemi/ ná lo 99.
świádectwo wszytkim narodom. á tedy Rzym: 15.
c 20.
przyidźie koniec.
15 * ¹⁵ Gdy tedy vyźrzyćie brzydkie spusto- Mar: 13.
b 14.
szenie/ ktore iest przepowiedźiáne przez
Luk: 21.
Dániela Proroká / stoiące ná mieyscu d 20.
świętym (kto czyta niech rozumie.) Dan: 9.
16 ¹⁶ Tedy ktorzy są w Iudskiey źiemi/ niech g 27.
17 vćiekáią ná gory: ¹⁷ á ktoby *był* ná domie/
niechay nie sstępuie áby co wźiął z do-
18 mu swego: ¹⁸ á kto ná roley/ niech się ná
19 zad nie wraca bráć sukniey swoiey. ¹⁹ A
biádá brzemiennym y piersiámi karmią-
20 cym w one dni. ²⁰ Prośćie tedy áby v-
ćiekánie wásze nie było źimie ábo w szá-

Dzie: 1. bát. Abowiem ná on czás będźie wiel- 21
b 12. ki vćiſk/ iáki nie był od poczatku świátá
áż do tąd/ áni będźie. A gdyby nie były 22
ſkrocone one dni/ nie byłby záchowány
żaden człowiek: ále dla wybránych bę-
Mar: 13. dą ſkrocone dni one. Tedy ieſliby wam 23
c 21. kto rzekł: Oto tu ieſt Chriſtus/ ábo on-
Luk: 17. dźie: nie wierzćie. Abowiem powſtá- 24
c 23. ną fałßywi Chriſtuſowie/ y fałßywi pro-
rocy: y czynić będą známioná wielkie y
cudá/ ták iżby zwiedli (by mogło być) y
wybráne. Otomći wam opowiedźiał. 25
Jeſliby tedy wam rzekli: Oto ná pu- 26
ßczy ieſt/ nie wychodźćie. oto *ieſt* w zám-
knieniu: nie wierzćie.
Zaczá- Abowiem iáko błyſkáwicá wycho- 27
lo 100. dźi od wſchodu słońcá/ y okázuie ſię áż
Luk: 17. ná zachodźie: ták będźie y przyßćie ſyná
g 37. człowieczego. Gdźiekolwiek będźie 28
Mar: 13. ſćierw/ tám ſię y orłowie zgromádzą.
c 24. A nátychmiaſt po vtrapieniu onych 29
Luk: 21. dni słońce ſię záćmi/ y kśiężyc nie da
c 25. świátłośći ſwoiey/ á gwiazdy będą pá-
Ezec: 32. dáć z niebá/ y mocy niebieſkie poruſzone
b 7. będą. A ná on czás ſię vkaże znák ſyná 30
Isa: 13. człowieczego ná niebie: y tedy będą ná-
b 10. rzekáć wßytkie pokolenia źiemie: y vy-
Ioel: 2. g 31. y 3. c 15.

rza Sy-

rzą Syná człowieczego przychodzącego
w obłokách niebieskich z mocą wielką y
31 z máiestatem. Y pośle ányoły swoie z Obiá: 1.
trąbą/ y z głosem wielkim: y zgromádzą b 7.
wybráne iego ze czterech wiátrow od 1.Kor: 15.
32 kráiow niebios áż do kráiow ich. A od g 52.
figowego drzewá vczćie sie podobień-
stwá: gdy iuż gáłąż iego odmładza sie/
y liśćie wypuszcza/ znaćie iż blisko iest
33 láto. tákże y wy gdy vyźrzyćie to wszyt-
ko/ wiedzćie iż blisko iest we drzwiách.
34 Záprawdę powiádam wam/ iż nie Zaczá
przeminie ten narod/ áżby sie sstáło to lo 101.
35 wszytko. Niebo y ziemiá przeminą/ ále Mar: 13
słowá moie nie przeminą. ☞ d 31.
C 36 Lecz o onym dniu y godźinie nikt Zacza-
niewie/ áni ányołowie niebiescy/ iedno lo 102.
37 sam Oćiec. A iáko *było* zá dni Noego: Luk: 17.
D ták będźie y przyszćie syná człowieczego. f 26.
38 Abowiem iáko we dni one przed poto- 1.Mo: 7.
pem iedli y pili/ y żenili sie/ y zá mąż dá- b 5.
wáli/ áż do onego dniá ktorego wszedł 1.Piot: 3.
39 Noe do korabiá: y nie poználi áż przy- d 20.
szedł potop/ y zábrał wszytki: ták będźie
40 y przyszćie syná człowieczego. Tedy będą Luk: 17.
dwá ná roli: ieden będźie wźięt/ á drugi g 35.
41 zostáwion. dwie mielące we młynie: ie-

dná bę-

dná będźie wźięta / á druga zostáwioná.
Zaczá- *° Czuyćież tedy: ábowiem niewiećie 4
lo 103. ktorey godźiny wáß Pan przyidźie. ° A 4
Mar: 13. to wiedzćie / że gdyby wiedźiał gospo-
d 32. darz ktorey godźiny złodźiey ma przyść/
Luk: 12. czułby wżdy/á nie dopuśćiłby podkopáć
e 39. domu swego. ° Przetoż y wy bądźćie go- 4
1.Tess: 5
a 2. towi: bo ktorey godźiny nie mniemaćie
Luk: 12. Syn człowieczy przyidźie. ° Ktoryż te- 4
e 42. dy iest sługá wierny y rostropny / ktore-
go postánowił pan iego nád czeládźią
swoią / áby im dał obrok czásu swego:
Obiá:16. ° Błogosłáwiony sługá on / ktorego 4
e 15. przyßedßy pan iego / naydźie ták czynią-
cego. ° Záprawdę powiádam wam / że 4
go postánowi nád wßytkimi dobry swe-
mi. ☞
° A ieśliby rzekł on zły sługá w sercu 4
swoim; Długo pan moy przyść omieß-
kiwa: ° y począłby bić towárzyße swo- 4
ie / á ieść y pić z piiánicámi: ° Przyidźie 5
pan sługi onego w dźień ktorego się
nie spodźiewa / y w godźinę ktorey nie
Wyś: 13. wźwie: ° y rozetnie go / á część iego po- 5
f 42. łoży z obłudnymi: Tám będźie płácz y
Niżey 25 zgrzytánie zębow.
e 30.

ROZ-

ROZDZIAL XXV.

1 TEdy podobne będźie krolestwo Zaczá-
A Niebieskie dźieśiąći pánnam: lo 104.
ktore wźiąwszy lámpy swoie wy-
szły przećiw oblubienicowi y oblubieni-
2 cy. A pięć z nich było głupich/ á pięć
3 mądrych. Ale pięć głupich wźiąwszy
4 lámpy/ nie wźięły z sobą oleiu: á mą-
dre wźięły oleiu w naczynia swoie z lám-
5 pámi. Lecz gdy oblubieniec omieszká-
6 wał/ zdrzymáły sie wszytki y posnęły. A
w pułnocy sstáło sie wołánie: Oto oblu-
bieniec idźie/ wynidźćie przećiwko iemu.
7 Tedy wstáły one wszytkie pánny: y o-
8 chędożyły lámpy swoie. Lecz głupie
rzekły mądrym: Daycie nam z oleiu wá-
9 szego; boć lámpy násze gásną. Odpowie-
dźiáły mądre/ mowiąc: By snadź nam y
wam nie dostáło/ idźćie ráczey do przedá-
10 iących/ á kupćie sobie. A gdy szły kupo-
wáć/ przyszedł oblubieniec: á ktore były
gotowe/ weszły z nim ná gody/ y zámknio-
11 no drzwi. Náostátek przyszły też y dru-
gie pánny/ mowiąc: Pánie/ Pánie/ o-
12 tworz nam. A on odpowiádáiąc rzekł: Mar: 13.
Záprawdę mowię wam: nie znam was. d 33.
13 Czuyćież tedy: bo niewiećie dniá áni Wyś: 24.
godźiny. d 42.

Zacza- * ? Abowiem iáko człowiek precz od= 14
lo 105. iezdżáiac/ wezwał sług swoich/ y dał im
Luk: 19. máiętnośći swoie. ? y dał iednemu pięć 15
b 12. tálentow/ á drugiemu dwá/ á drugiemu
ieden/káżdemu wedle włásnego przemo=
żenia: y wnetże odiáchał. ? A poszedszy 16
on ktory był wźiął pięć tálentow/ robił
imi/ y zyskał drugie pięć. ? Tákże y ten 17
ktory był wźiął dwá/ zyskał drugie dwá.
? Lecz ten ktory wźiął ieden/ szedszy zá= 18
kopał w źiemi/ y skrył pieniądze páná
swego. ? A po niemáłym czáśie wroćił 19
się pan onych sług/ y vczynił liczbę z ni=
mi. ? A przystąpiwszy ten ktory wźiął 20
pięć tálentow/ przyniosł drugie pięć tá=
lentow/ mowiąc: Pánie/ dałeś mi pięć
tálentow: otom drugie pięć zyskał imi.
? Rzekł mu pan iego: Dobrzeć sługo do= 21
bry y wierny: gdyżeś nád máłem był
wiernym/ nád wielem ćię postánowię:
wnidź do wesela páná twego. ? A przy= 22
stąpiwszy y on ktory dwá tálenty wźiął/
rzekł: Pánie/ dałeś mi dwá tálenty: otom
drugie dwá *imi* zyskał. ? Rzekł mu pan 23
iego: Dobrzeć sługo dobry y wierny: gdy=
żeś był wiernym nád máłem/ nád wie=
lem ćię postánowię: wnidź do wesela

páná twego.☞ A przy=

24 ˀ A przyſtąpiwſzy y ten ktory był ieden
tálent wźiął/ rzekł: Pánie/ wiem iżeś
ieſt człowiek ſrogi/ ktory żnieſz gdźieś nie
25 śiał/ y zbieraſz gdźieś nie roſproſzył: ˀ á
boiąc śię odſzedłem/ y ſkryłem tálent
twoy w źiemię: Oto maſz co ieſt twego.
26 ˀ A odpowiádáiąc pan iego/ rzekł mu:
Sługo zły/ y gnuśny/ wiedźiałeś iż żnę
gdźiem nie śiał/ y zgromadzam gdźiem
27 nie roſproſzył: ˀ miałeś tedy pieniądze
moie poruczyć tym co pieniądzmi hán-
dluią/ á ia przyſzedſzy wżdybym był ode-
28 brał ſwe z lichwą. ˀ A przetoż weźmićie Wyſ: 13.
od niego tálent/ á dayćie temu ktory ma b 12.
29 dźieśięć tálentow. ˀ Abowiem wſzelkie- Mar: 4.
mu máiącemu będźie dano/ y obfitowáć c 25.
będźie: á temu ktory nie ma/ y to co śię Luk: 8.
30 zda mieć/ będźie wźięto od niego. ˀ A c 18. y 19. d 26.
niepożytecznego ſługę wrzuććie do ćie- Wyſ: 8.
mnośći zewnętrzney. Tám będźie płácz b 12. y 22.
y zgrzytánie zębow. b 23.
31 * ˀ A gdy przyidźie Syn człowieczy w Zaczá-
máieſtaćie ſwoim/ y wſzyſcy ányołowie z lo 106.
nim/ tedy śiedźie ná ſtolicy máieſtatu
32 ſwego: ˀ y będą zgromádzone przedeń
wſzytki narody/ y odłączy ie iedne od dru-
gich/ iáko páſterz odłącza owce od ko-

złow: y

złow: ° y poſtáwi owce po práwicy ſwo- 33
iey/ á kozły po lewicy. ° Tedy rzecze krol 34
tym ktorzy będą po práwicy iego: Podź- D
ćie błogoſłáwieni Oycá mego/ otrzymay-
ćie kroleſtwo wam zgotowáne od záło-
Iſa: 58. źenia świátá. ° Abowiem łáknąłem/ á 35
b 7. dáliśćie mi ieść: prágnąłem/ á nápoili-
Ezech: 18 śćie mię: byłem gośćiem/ á przyieliśćie
b 7. mię: ° *byłem* nágim/ á przyodźialiśćie 36
Syr: 7. mię: chorowałem/ á náwiedźiliśćie mię:
d 39. byłem w więźieniu/ á przyßliśćie do
mnie. ° Tedy mu odpowiedzą ſpráwie- 37
dliwi/ mowiąc: Pánie/ kiedyżeſmy ćię
widźieli łáknącym/ á nákarmiliſmy ćię;
prágnącym/ á nápoiliſmy ćię? ° kiedy- 38
ſmy ćię też widźieli gośćiem/ y przyieli-
ſmy ćię? ábo nágim/ y przyodźialiſmy ćię?
° ábo kiedyſmy ćię widźieli niemocnym/ 39
ábo w ćiemnicy: y przyßliſmy do ćiebie?
° A odpowiádáiąc krol/ rzecze im: Zá- 40
prawdę powiádam wam; Pokiśćie v-
czynili iednemu z tych bráćiey moiey ná-
Pſal: 6. mnieyßych/ mnieśćie vczynili. ° Tedy 41
b 9. rzecze y tym ktorzy po lewicy będą: Idź-
Wyś: 7. ćie odemnie przekleći w ogień wieczny/
c 23. ktory zgotowány ieſt dyabłu/ y ányołom
Luk: 13. f 27. iego. ° Abowiemem łáknął/ á nie dális- 42

ćie mi ieść: prágnąłem / á nie dáliśćie
43 mi pić: [?] byłem gośćiem / á nie przyięliś
śćie mie: nágim / á nie przyodźialiśćie
mie: niemocnym y w ćiemnicy / á nie
44 náwiedźiliśćie mie. [?] Tedy mu odpowie-
dzą y oni / mowiąc: Pánie / kiedyżeśmy
ćie widźieli łáknącym / ábo prágnącym /
ábo gośćiem / ábo nágim / ábo niemo-
cnym / ábo w ćiemnicy: á nie służyliśmy
45 tobie? [?] Tedy im odpowie / mowiąc: Zá-
prawdę powiádam wam; Pokiśćie nie
vczynili iednemu z tych namnieyszych / y
46 mnieśćie nie vczynili. [?] Y poydą ći ná Ian 5. c. 29
mękę wieczną: á spráwiedliwi do żywo- Dan: 12.
tá wiecznego. a 2.

ROZDZIAL XXVI.

1 N Sstáło sie / gdy dokończył Jesus Zaczá-
A tych wszytkich powieśći / rzekł lo 107.
2 vczniom swoim: [?] Wiećie iż po Mar: 14.
dwu dniu Páschá będźie / á syn człowie- a 1.
czy będźie wydan áby był vkrzyżowan. Luk: 22.
3 [?] Tedy sie zebráli árcykápłani y stárszy z a 1.
ludu do dworu árcykápłaná / ktore° zwa-
4 no Káiphászem: [?] y rádźili sie spolu áby
5 Jesusá zdrádą poimáli / y zábili. [?] Lecz
mowili: Nie w świeto: áby nie był roz-

Ian 11. a 2 ruch miedzy ludem. A gdy JEsus był 6
y 12. a 3. w Betániey w domu Symoná trędo-
Mar: 14. wátego/ przystąpiłá do niego niewiástá 7
a 3. máiąca słoiek álábástrowy oleyku bárzo
drogiego / y wylałá *gi* ná głowę iego gdy
v stołu śiedźiał.
Zaczá- A widząc vczniowie iego/ zágniewá- 8
lo 108. li sie mowiąc: Ná coż tá vtrátá? ábo- 9
wiem możono to drogo przedáć / y roz-
dáć vbogim. Co gdy poznał Jesus/ 10
rzekł im : Przecz sie przykrzyćie tey nie-
wieśćie? gdyż dobry vczynek przećiwko
5.Mo: 13. mnie vczyniłá. Abowiem záwsze vbo- 11
b 11. gie maćie z sobą / ále mnie nie záwsze
maćie. Bo tá wylawszy ten oleiek ná 12
ćiáło moie: vczyniłá *to* ná pogrzeb moy.
Záprawdę mowię wam; gdźiekolwiek 13
będźie przepowiádána tá Ewángelia
po wszytkim świećie/ y to co oná vczyni-
łá będźie powiádano / ná iey pámiątkę.
Mar :14. Tedy szedszy ieden ze dwunaśćie / ktore- 14
b 10. go zwano Judaszem Jszkáryotem do ár- B
Luk : 22. cykápłanow / rzekł im: Co mi chcećie 15
a 4. dáć. á ia go wam wydam? A oni náznáczyli mu trzydźieśći srebrnych. A od 16
onego czásu szukał pogody / áby go wy-
Mar: 14. dał. W pierwszy tedy dźień przaśnikow 17
b 12.

przyszli

przyßli vczniowie do Jeſuſá / mowiąc: Luk: 22.
Gdźie chceß ábyſmyć zgotowáli ieść a 7.
18 Páſchę? ° A Jeſus rzekł: Idźćie do miá-
ſtá do niektore° *człowieká,* á rzeczćie mu:
Miſtrz mowi; Czás moy blizko ieſt / v
ćiebie czynię Páſchę z vczniámi memi.
19 ° A vczynili vczniowie iáko im roſkazał
20 Jeſus: y zgotowáli Páſchę. ° A gdy był
wieczor / vśiadł ze dwiemánaśćie vcz- Mar: 14. b 17.
21 niow ſwoich. ° A gdy oni iedli / rzekł: Luk: 22.
Záprawdę powiádam wam / iż ieden b 14.
22 z was mnie wyda. ° A záſmućiwßy ſię Ian 13.
bárzo / poczęli káżdy z nich mowić: Azá- c 21.
23 żem ia ieſt Pánie? ° A on odpowiádáiąc
rzekł: Ktory macza zemną rękę w mi-
24 śie / ten mię wyda. ° Synći człowieczy Pſal: 40.
C idźie iáko nápiſano o nim: ále biádá o- b 10.
nemu człowiekowi / przez ktorego Syn
człowieczy będźie wydan. lepiey mu by-
ło / áby ſię był nie národźił ten człowiek.
25 ° A odpowiádáiąc Judaß ktory go wy-
dał / rzekł: Azażem ia ieſt Miſtrzu?
26 Rzekł mu: Tyś powiedźiał. ° A gdy oni 1. Kor: 11.
wieczerzáli / wźiął Jeſus chleb / y błogo- c 24.
ſłáwił / y łamał / y dawał vczniom ſwo-
im / y rzekł: Bierzćie / y iedzćie: toć ieſt
27 ćiáło moie. ° A wźiąwßy kielich / dzięki

czynił/ y dał im rzekąc: Piyćie z tego wſ-
ſzyſcy. Abowiem táć ieſt krew moiá no- 28
wego teſtámentu/ ktora zá wiele ich bę-
dźie wylaná ná odpuſzczenie grzechow.
A powiádam wam/ iż nie będę pił od- 29
tychmiaſt z tego owocu winney máći-
ce/ áż do dniá onego/ gdy gi będę pił z
wámi nowy w kroleſtwie Oycá mego.
Mar: 14. A hymn odpráwiwſzy/ wyſzli ná gorę 30
b 27. oliwną. Tedy im rzekł Jeſus: Wſzyſcy 31
Jan 16. wy zgorſzenie weźmiećie ze mnie tey no-
d 32. Zach: 13. cy. Abowiem ieſt nápiſano: Uderzę pá-
b 7. ſterzá/ y roſproſzą ſię owce trzody. Lecz 32
Mar: 14. gdy zmartwychwſtánę/ uprzedzę was
c 28. & 16. do Gálileiey. A odpowiádáiąc Piotr/ 33
b 7. rzekł iemu: Choćby ſię wſzyſcy zgorſzyli
z ćiebie/ ia nigdy ſię nie zgorſzę. Rzekł 34
mu Jeſus: Záprawdę powiádamći; iż
teyże nocy/ pierwey niż kur zápoie/ trzy
Mar: 14. kroć ſię mnie záprzyſz. Rzekł mu Piotr: 35
g 32. Luk: 22. Choćby mi też z tobą przyſzło umrzeć/
d 39. nie záprzę ſię ćiebie. Tákże y wſzyſcy ucz-
niowie mowili. Tedy przyſzedł Jeſus 36
z nimi do wśi ktorą zowią Gethſemani: D
y rzekł uczniom ſwoim: Siedźćie tu/ áż
ia ſzedſzy będę ſię tám modlił. A wźią- 37
wſzy z ſobą Piotrá y dwu ſynow Zebede-

uſzowych/

uszowych / począł sie smucić y teśknić so-
38 bie. Tedy rzekł im: Smetna iest du-
szá moiá áż do śmierći: Zostańcie tu / á
39 czuycie zemną. A postąpiwszy trochę /
padł ná oblicze swoie / modląc sie / y mo-
wiąc: Oycze moy / ieśli można rzecz /
niechay odeydźie odemnie ten kielich.
40 wszákże nie iáko ia chcę / ále iáko ty. Te-
dy przyszedł do vczniow swoich / y nálazł
ie śpiące / y rzekł Piotrowi: Ták? nie
mogliśćie iedney godźiny czuć zemną?
41 Czuyćie / á modlćie sie ábyśćie nie we-
szli w pokusę. Duchći w prawdźie iest o-
42 chotny / ále ćiáło mdłe. Záśię powtore
odszedszy / modlił sie rzekąc: Oycze moy /
ieśli nie może ten kielich odeyść iedno
ábym go pił: niech sie dźieie wola two-
43 iá. A przyszedszy powtore / nálazł ie śpią-
44 ce. ábowiem były oczy ich obćiążone. A
zostáwiwszy ie / zás odszedł: y trzeći raz
45 sie modlił / tyż słowá mowiąc. Tedy
przyszedł do vczniow swoich / y rzekł im:
Już *więc* śpićie / y odpoczywaycie: oto
przybliżyłá sie godźiná / á Syn człowie-
46 czy będźie wydan w ręce grzesznikow.
47 Wstańcie / podźmy: oto sie przybliżył
F ktory mię wyda. A gdy on ieszcze mo-

Mar: 14. wił / oto Judaß ieden ze dwunaśćie
c 43. przyßedł / á z nim wielka rzeßa z mieczmi
Luk: 22. y z kiymi / posłáni od Arcykápłanow y
c 47. stárßych ludu. A ten ktory go wydał/ 48
Ian 18. dał im był znák / mowiąc: ktoregokol-
a 3. wiek pocáłuię / tenći iest: imayćieß go.
A wnet przystąpiwßy ku JEsusowi/ 49
rzekł: Bądź pozdrowion Rabbi: y po-
cáłował go. A Jesus rzekł mu: Przyia- 50
ćielu / ná coś przyßedł? Tedy przystąpi-
wßy rzućili się ná Jesusá / y poimáli go.
A oto ieden z tych ktorzy byli z Jesu- 51
sem / wyćiągnąwßy rękę / dobył kordá
swego; á vderzywßy sługę kśiążęćiá ká-
płáńskiego / vćiął mu vcho. Tedy mu 52
rzekł Jesus: Obroć kord swoy ná mieysce
1. Mó: 9. iego. ábowiem wßyscy ktorzy miecz bio-
a 5. rą / mieczem giną. Czyli mniemaß 53
Obiá: 13. ábym nie mogł prośić Oycá mego: á stá-
c 10. wiłby mi teraz więcey niż dwánaśćie
ćiem ányołow? Jákoż się tedy wypeł- 54
Isa: 52. nią pismá/*ktore opowiedáią* iż się ták musi
c 10. stáć? Oney godźiny mowił Jesus rze- 55
ßam: Wyßliśćie iáko ná złoczyńcę z mie-
czmi y z kiymi poimáć mię: Siedźiałem
ná káżdy dźień v was vcząc w kośćiele: 56
á nie poimáliśćie mię. A to się wßytko F

dźiało/

działo / áby śię wypełniły pismá Proro- Wyj: c 31.
ckie. Tedy vczniowie wszyscy / opuściw-
wszy go poućiekáli.
57 A oni poimawszy Jesusá / wiedli do Zaczá-
Káiphaszá Arcykápłaná / gdźie śię byli lo 109.
58 zebráli Doktorowie y stárszy. A Piotr Mar: 14.
szedł zá nim z dáleká / áż do dworu Arcy- e 53.
kápłáńskiego. A wszedszy tám / śiedźiał z Luk: 22.
f 54.
59 sługámi: áby widźiał koniec. Tedy Ian 18.
Arcykápłani y wszytká rádá śiedzące d 24.
szukáli fałszywego świádectwá przećiw- Mar: 14.
60 ko Jesusowi / áby go zámordowáli: y f 55.
nie náleźli / ácz wiele fałszywych świád-
kow przychodźiło. A nákoniec wystąpi-
61 wszy dwá fálszywi świádkowie / rzekli:
Ten mowił; Mogę rozwálić kośćioł Ian 2.
Boży / á po trzech dniách záśię gi zbudo- d 19.
62 wáć. A wstawszy Arcykápłan / rzekł
mu: Nic nie odpowiádasz ná to co ći
63 przećiwko tobie świádczą? Lecz JE-
sus milczał. A Arcykápłan rzekł mu:
Poprzyśięgam ćię przez Bogá żywego /
ábyś nam powiedźiał ieśliś ty ieśt Chri- Wyj: 16.
64 stus Syn Boży. Rzekł mu Jesus: Tyś d 27.
powiedźiał. Jednák powiádam wam / 1.Thes: 4.
od tąd vyrzyćie Syná człowieczego śie- c 14.
dzącego ná práwicy mocy Bożey / y przy- Rzym 14.
b 10.

chodzącego w obłokách niebieskich. ° Te- 65
dy Arcykápłan rozdárł odźienie swoie/
mowiąc: *Iż* bluźnił: coż dáley potrzebu-
iemy świádkow? otośćie teraz słyßeli
bluźnierstwo: ° coż śie wam zda? A oni 66
odpowiádáiąc rzekli: Winien iest śmier-
Isa: 50. b 6. ći. ° Tedy plwáli ná oblicze iego / y zá- 67
ßiykowáli go: á drudzy go policzkowáli/ G
Mar: 14. f 65. ° mowiąc: Prorokuy nam Christusie; 68
Luk: 22. f 55. kto iest ktory ćię vderzył? ° A Piotr śie- 69
dźiał przed gmáchem w śieni: y przystą-
Ian 18. d 25. piłá k niemu iedná służebnicá / mowiąc:
A tyś był z Jezusem Gálileyskim. ° A on 70
śię záprzał przed wßytkimi/ rzekąc: Nie-
wiem co mowiß. ° A gdy on wychodźił 71
ná przyśionek / vyźrzáłá go druga służe-
bnicá / y rzekłá tym co tám byli: A ten
był z Jezusem Názáreńskim. ° A po- 72
wtore záprzał śię z przyśięgą/ iż nie znam
człowieká. ° A przystąpiwßy máło po- 73
tym ći co *tám* stali/ rzekli Piotrowi: Prá-
wdźiwie śpiewa y ty iest z nich: bo y mowá
twoiá ćię wydawa. ° Tedy śię począł 74
przeklináć y przyśięgáć iż nie znał czło-
wieká. A nátychmiast kur zápiał. ° A 75
wspomniał Piotr ná słowo JEzusowe
ktore mu był powiedźiał: Iż pierwey

niż kur

niż kur zápoie / trzykroć śie mnie zá-
przyß. A wyßedßy z dworu / gorzko płákał.

ROZDZIAŁ XXVII.

Zaczá-lo 110.

1 A Gdy było ráno weßli w rádę wßy- Mar: 15. a 1.
scy Arcykápłani y stárßy ludu Luk: 22. f 66.
przećiwko Jezusowi / áby go zá- Ian. 18. c 28.
2 G mordowáli. Y związawßy go przy-
wiedli / y podáli Pontskiemu Piłatowi
stárośćie.
3 Tedy vyrzawßy Judaß ktory go był Zaczá-
wydał iż był skazan: záłuiąc / wroćił trzy- lo 111.
dźieśći śrebrnych Arcykápłanom y stár-
4 ßym / mowiąc: Zgrzeßyłem / wydawßy
krew spráwiedliwą. A oni rzekli: A nam
5 co do tego / ty vyrzyß. A porzućiwßy
śrebrniki w kośćiele / odßedł: y poßedßy /
6 obieśił śię. A Arcykápłani wźiąwßy Dzie: 1. c 18.
ony śrebrniki / mowili: Nie godźi śię ich
kłáść do korbony: gdyż iest zápłátą
7 krwie. Y nárádźiwßy śię / kupili zá nie
rolą gárncarzową / ná pogrzeb piel-
8 grzymow. Dla tego oná rola názwána Dzie: 1. c 19.
iest Háceldámá / to iest rola krwie / áż do
9 dniá dźiśieyßego. Tedy śię wypełniło
B to co iest powiedźiano przez Jeremiaßá
Proroká / mowiącego: Y wźięli trzydźie-

G v śći śre-

Ier: 32. ści srebrnych/ zápłáte oszácowánego
b 9. ktory był oszácowan od synow Jsráel-
Zach: 11. skich: Y dáli ie ná rolą gárncarzową/ 10
c 12. iáko mi postánowił Pan. A Jesus stá- 11
nął przed stárostą: y pytał go stárostá
Mar: 15. mowiąc: Tyś iest krol Zydowski? Rzekł
a 2. mu Jesus: Ty powiádasz. A gdy nań 12
Luk: 22. skárżyli Arcykápłani y stárszy / nic nie
a 3. odpowiedział. Tedy mu rzekł Piłat: 13
Ian 18. Nie słyszysz iáko wiele przećiw tobie
f 33. świádczą? Y nie odpowiedział mu ná 14
żadne słowo: ták iż sie bárzo dziwował
stárostá. A ná święto zwykł był stáro- 15
stá wypuszczáć pospolstwu iednego więź-
nia ktoregoby chćieli. Y miał ná ten 16
czás więźnia znácznego / ktorego zwá-
no Bárábbászem A gdy sie zebráli/rzekł 17
im Piłat: Ktorego chcećie wypuszczę
wam; Bárábbászá / czyli Jesusá ktore-
go zową Christusem? Bo wiedział iż 18
go z zazdrośći byli wydáli. Lecz gdy on 19
śiedział ná stolicy sądowey / posłáłá do C
niego żoná iego / mowiąc: Nie miey ty
nic z tym spráwiedliwym. ábowiem wie-
lem ćierpiáłá dźiś we śnie dla niego. A 20
Mar: 15. Arcykápłani y stárszy námowili pospol-
a 11. stwo áby prosili Bárábbászá / á Jesusá
strácili.

21 ſtrácili. A odpowiádáiąc ſtároſtá/ rzekł Luk: 23.
im: Ktoregoż chcećie ábym wam wy- a 18.
puśćił z tych dwu? A oni odpowiedźie- Ian 18.
22 li/ Bárábbaßá. Rzekł im Piłat: Coż g 40.
tedy vczynię JEſuſowi ktorego zową Dzie: 3.
Chriſtuſem? Rzekli wßyſcy: Niech bę- c 14.
23 dźie vkrzyżowan. Rzekł im ſtároſtá:
Coż wżdy złego vczynił? A oni tym wię-
cey wołáli/ mowiąc: Niech będźie v-
24 krzyżowan. A widząc Piłat iż nic nie
pomogło/ owßem więtßy ſię rozruch
dźiał: wźiąwßy wodę/ vmył ręce przed
poſpolſtwem/ mowiąc: Nie ieſtem ia
winien krwie tego ſpráwiedliwego: wy
25 vyrzyćie. A odpowiádáiąc wßytek lud/
rzekł: Krew iego ná nas/ y ná ſyny ná-
26 ße. Tedy im wypuśćił Bárábbaßá: á
vbiczowawßy Jeſuſá podał im áby był
vkrzyżowan.
27 Tedy żołnierze ſtárośćini wźiąwßy Zacza-
D Jeſuſá do ratußá/ zebráli do niego wßy- lo 112.
28 tkę rotę: á zwlokßy go/ włożyli nań Mar: 15.
29 płaßcz ßárłatny: y vplotßy koronę z b 16.
ćiernia/ włożyli ná głowę iego/ y trzćinę Ian 19.
w práwicę iego. A klániáiąc ſię przed a 1.
nim/ nágrawáli go/ mowiąc: Bądź po-
30 zdrowion krolu Żydowſki. A pluiąc

nań/ wźię-

nań/ wźieli trzćinę/ y bili go w głowę ie-
go. A gdy sie z niego náśmiali/ zwlekli 31
go z oney ßáty: y oblekli go w odźienie
Mar: 15. iego/ y wiedli go ná vkrzyżowánie. A 32
b 21. wychodząc nálezli człowieká Cyreney-
Luk: 23. czyká/ imieniem Symoná: tego przy-
d 26. muśili áby niosł krzyż iego.
Zaczá- A przyßedßy ná mieysce rzeczone 33
lo 113. Golgothá/ co sie wykłáda/ mieysce tru-
Mar: 15. pich głow/ dáli mu pić wino z żołćią 34
b 22. zmießáne. á skoßtowawßy/ niechćiał
Luk: 23. pić. A vkrzyżowawßy go/ rozdźielili 35
e 33. odźienia iego/ rzućiwßy los: áby sie wy-
Ian 19. pełniło to co iest rzeczono przez Proro-
c 17. ká mowiącego: Rozdźielili sobie odźie-
Mar: 15. nia moie: á o suknią moię los miotáli.
c 24. A śiedząc strzegli go. Y włożyli nád 36
Luk: 23. głowę iego winę iego nápisáną: TEN 37
e 34. IEST IESVS KROL ZYDOVVSKI. E
Psal: 21. Tedy byli vkrzyżowáni z nim dwá z- 38
c 19. boycy: ieden po práwicy/ á drugi po le-
wicy. A ći ktorzy przechodźili mimo 39
bluźnili go chwieiąc głowámi swemi/
Ian 2. y mowiąc: Ehey co rozwalaß kośćioł 40
d 19. Boży/ á zá trzy dni gi záśię buduieß: zá-
chowáy sam śiebie: Jeśliś Syn BOży/
ześtąp z krzyżá. Tákże y Arcykápłani z 41
Dokto-

Doktorámi y stárszymi nágrawáiąc mo-
42 wili: ¶ Inszych rátował; sam siebie ráto-
wáć nie może: Jesli iest krol Isráelski / Mad: 2. d 18.
niech teraz zstąpi z krzyżá / á vwierzymy Psal: 21.
43 iemu. ¶ Dufał w Bogu: niech go teraz b 9.
wybáwi iesli chce: Boć powiedział; Je-
44 stem Synem Bożym. ¶ Tákże też y zło-
czyńce ktorzy byli z nim vkrzyżowáni /
45 vrągáli mu. ¶ A od szostey godziny / stá-
łá sie ciemność po wszey ziemi / áż do
46 dziewiątey godziny. ¶ A około dziewią-
tey godziny záwołał Jesus wielkim gło-
sem / rzekąc: Eli / Eli / lámá sábáchtáni?
to iest; Boże moy / Boże moy / czemuś Psal: 21.
47 mię opuścił? ¶ A niektorzy z tych co tám a 1.
stali słysząc to / mowili: iż Eliaszá ten
48 woła. ¶ A nátychmiast bieżawszy ieden z
F nich / wziąwszy gębkę nápełnił ią octem / Psal: 68.
y włożył ná trzćinę / y dawał mu pić. c 22.
49 ¶ Lecz drudzy mowili: Zániechay / pá-
trzaymy iesli przyidzie Eliasz áby go wy-
50 báwił. ¶ A Jesus záwołáwszy powtore
51 wielkim głosem / wypuścił duchá. ¶ A
oto zasłoná kościelna rozdárłá sie ná 2. Kron: 3
dwoie / od wierzchu áż do dołu. y ziemiá d 14.
52 zádrżáłá / á skáły sie popádáły: ¶ y groby
sie otworzyły: y wiele ciał świętych kto-

rzy byli

rzy byli posnęli/powstáło. ¶ A wyszedszy 53
z grobow po zmartwychwstániu iego/
weszli do miástá świętego: y vkazáli się
wielom. ¶ A Rotmistrz y ci co z nim by- 54
li strzegąc Iesusá/ vyrzawszy trzęsienie
ziemie y to co się działo/ zlękli się bárzo/
mowiąc: Záiste ten był Synem Bo-
Mar: 15. d 40. żym. ¶ A było tám wiele niewiast z dále- 55
ká/ ktore były poszły zá Iesusem od Gá-
lileiey posługuiąc mu: ¶ miedzy ktory- 56
mi byłá Máriá Mágdálená/ y Máriá
mátká Iákobá y Iosephá/ y mátká sy-
Mar: 15. d 42. now Zebedeuszowych. ¶ A gdy był wie- 57
Luk. 23. g 50. czor/ przyszedł niektory człowiek bogáty G
z Arymáthiey/ imieniem Ioseph/ ktory
Ian 19. g 38. też był vczniem Iesusowym. ¶ Ten szed- 58
szy do Piłatá/ prosił ciáłá Iesusowego.
Tedy Piłat kazał oddáć ciáło. ¶ A Io- 59
seph wziąwszy ciáło/ vwinął ie w czyste
prześcieradło: ¶ y położył ie w nowym 60
grobie swoim ktory był w skále wyko-
wał. y przywáliwszy do drzwi grobu ká-
mień wielki/ odszedł. ¶ A byłá tám Má- 61
ria Mágdálená/ y druga Máriá/ sie-
dząc przeciwko grobowi.
Zaczalo 114. ¶ A názáiutrz/ ktory iest dzień po przy- 62
gotowániu/ zebráli się Arcykápłani y
Pháryseu-

63 Phárysieuszowie do Piłatá / ¶ mowiąc:
Pánie / wspomnieliśmy / iż on zwodźićiel
powiedźiał ieszcze żywiąc; po trzech dni
64 zmartwychwstánę. ¶ Przetoż roskaż á-
by strzeżono grobu áż do dniá trzećiego:
áby snadź przyszedszy vczniowie iego nie
vkrádli go / y powiedźieli ludowi; Po-
wstał z martwych: y będźie ostátni błąd
65 gorszy niż pierwszy. ¶ Rzekł im Piłat:
Maćie straż. idźćie / strzeżćie iáko v-
66 miećie. ¶ A oni szedszy / obwárowáli
grob / zápieczętowawszy kámień / y straż
przystáwiwszy. ☞

ROZDZIAL XXVIII.

1 A A W wieczor Sobotni ktory záświ- Za: 113.
tá ná *dźień* pierwszy po Sobоćie / Mar: 16.
przyszłá Mária Mágdálená / y dru- a 1.
2 gá Mária oglądáć grob. ¶ A oto sie sstá- Ian 20.
ło wielkie drżenie źiemie. Abowiem ánioł a 1.
Páński sstąpił z niebá: y przystąpiwszy
3 odwálił kámień / y śiedźiał ná nim. ¶ A
było weyrzenie iego iáko błyskáwicá: á
4 odźienie iego iáko śnieg. ¶ A od boiáźni
iego stroże przestrászeni są / y sstáli się
5 iákoby vmárli. ¶ A odpowiádáiąc ányoł
rzekł niewiástom: Nie boyćie się wy.

Boć

Boć wiem iż JEſuſá vkrzyżowánego
ßukaćie. Nie máßći go tu: ábowiem 6
powſtał/ iáko powiedźiał. Przyſtąpćie/
á oglądaycie mieyſce gdźie leżał Pan. A 7
prędko idąc/ powiedzćie vczniom iego
iż powſtał z martwych: á oto vprzedza
was do Gálileiey. tám go vyrzyćie: o-
tómći wam powiedźiał. ☞

A wyßedßy prędko od grobu z boiá- 8
źnią y z rádośćią wielką/ bieżáły opowie- B
dźieć vczniom iego. A oto Jeſus pot- 9
kał ſię z nimi/ mowiąc: Bądźćie pozdro-
wione. A ony przyſtąpiwßy obłápiły
nogi iego/ y pokłon mu vczyniły. Te- 10
dy im rzekł Jeſus: Nie boyćie ſię: Idź-
ćie/ á oznaymićie bráćiey moiey áby po-
ßli do Gálileiey: tám mię vyrzą. A gdy 11
ony ßły/ oto niektorzy z ſtrożow przyßli C
do miáſtá/ y oznaymili Arcykápłanom
wßytko co ſię ſtáło. A zebrawßy ſię z 12
ſtárßymi/ y náradźiwßy ſię/ wiele pie-
niedzy dáli żołnierzom/ mowiąc: Po- 13
wiedayćie; Iż vczniowie iego nocą przy-
ßedßy/ vkrádli go gdy ſmy my ſpáli. A 14
ieſli ſię to ſtároſty doniesie/ my go ná-
mowimy/ á beſpiecznymi was vczyni-
my. A oni wźiąwßy pieniądze/ vczy- 15

nili iáko ie náuczono. A rozniosłá się tá
powieść miedzy Zydy/áż do dniá tego.
16 *? Lecz iedennaśćie vczniow szli do Zaczá-
Gáliley / ná gorę gdźie im postánowił lo 116.
17 Jesus. ? A vyrzawszy go/pokłon mu v-
18 czynili: á niektorzy wątpili. ? A przy-
D stąpiwszy Jesus/mowił im/ rzekąc:
* Daná mi iest wszytká władza ná Ian 17.a2
19 niebie y ná ziemi. ? Idąc tedy náuczay- Zyd:2.b8
ćie wszytki narody: krzcząc ie w imię Mar: 16.
20 Oycá y Syná y Duchá świętego: ? ná- 6 15.
uczáiąc ie chowáć wszytko com wam
przykazał. A oto ia iestem z wámi
po wszytki dni/áż do skończe-
nia świátá.

SWIETA EWANGELIA IESV CHRISTVSOWA, VVEDLVG MARKA.

ROZDZIAL I.

Zac: 1. POczątek Ewángeliey 1
Iesusá Christusá syná Bo-
żego. Iáko nápisano iest 2
Mala: 3. v Isáiaszá Proroká: Oto
a 1. ia posyłam ányołá mego przed obliczno-
ścia twoia / ktory zgotuie droge twą
Isa: 40. przed tobą. Głos woláiącego ná pu- 3
a 3. szczy: Gotuycie droge Páńską / czyńcie
Ian 1.c15. proste ścieszki iego. Był Ian ná pusz- 4
Luk: 3.a4 czy krzcząc / y przepowiádáiąc krzest po-
Mat: 3.a1 kuty ná odpuszczenie grzechow. A wy- 5
Matt: 2. chodziłá do niego wszytká kráiná Iud-
a 5. ska / y Ierozolimiánie wszyscy: y byli od
niego krzczeni w rzece Iordánie / spo-
wiedáiąc sie grzechow swoich. A Ian 6
odziany był sierścią wielbłądzą / y pá-
3. Mo: 11. sem skorzánym około biodr swoich: á ia-
c 22. dał száráńcze y miod leśny. A przepo- 7
wiádał

wiádał mowiąc: Jdźie zá mną ten kto‑ Matt: 3.
ry możnieyßy ieſt niźli ia: do ktorego c 11.
nog przypadßy nie ieſtem godźien roz‑ Lu:3 c 26 Ian 1.d27
8 wiezáć rzemyká trzewikow iego. Jam‑ Dzie: 1. a
ći was krzćił wodą / áleć on was będźie 5.y 2.a 4.
krzćił Duchem świętym. y 11. c 16.
9 A ſtáło ſię: w one dni przyßedł Je‑ y 19 a 4.
ſus od Názáretu Gálileyſkiego: y okrz‑ Zac: 2.
10 czon ieſt od Janá w Jordanie. A ná‑ Matt: 3.
B tychmiaſt wyſtąpiwßy z wody / vyrzał d 14.
otworzone niebioſá; y Duchá iáko go‑ Luk: 3.
łębicę ſtępuiącego y trwáiącego ná d 22.
11 nim. A ſtał ſię głos z niebá: Tyś ieſt Ian 1.d32.
ſyn moy miły / w tobie mi ſię vpodobáło.
12 A nátychmiaſt Duch wygnał go ná pu‑ Matt: 4
13 ßczą. A był ná pußczy czterdźieśći dni / a 1.
y czterdźieśći nocy: y był kußon od ßá‑ Luk: 4.
táná. y był z źwierzęty / á ányołowie ſłu‑ a 1.
żyli mu.
14 A potym gdy Jan był wydan / przy‑ Zac: 3.
ßedł Jeſus do Gálileiey / przepowiádá‑ Matt: 4.
15 iąc Ewángelią kroleſtwá Bożego / á b 12.
mowiąc: Jż ſię wypełnił czás / y przy‑ Luk: 4.
bliżyło ſię kroleſtwo Boże: Pokutuy‑ c 14.
ćieß / á wierzćie Ewángeliey. Ian 4.f43
16 A chodząc nád morzem Gálileyſkim / Zac: 3.
vyrzał Symoná y Andrzeiá brátá iego / Matt: 4 c 18.

Luk: 5. zápußczáiące śieci w morze (bo byli ry-
a 2. bitwi) °y rzekł im Jesus: Podźćie zá- 17
mną / á vczynię was że będźiećie rybi-
twámi ludźi. ° A nátychmiaſt opuśćiw- 18
ßy śieci / ßli zá nim. ° A ſtámtąd odßed- 19
ßy máluczko / vyrzał Jákubá Zebedeu-
ßowego y Janá brátá iego / á oni oprá-
wowáli śieci w łodźi: ° y wnet ich záwo- 20
łał. A zoſtáwiwßy oycá ſwego Zebedeu-
Matt: 4. ßá w łodźi z naiemniki / poßli zá nim. ° Y 21
b 13. weßli do Kápharnaumá: á wnet w ßá-
Luk: 4. báty chodząc do bożnice / náuczał ich.
c 31. ° Y zdumiewáli ſię ná náukę iego. ábo- 22
Matt: 7. wiem ie vczył iáko władzą máiący / á nie
d 28. iáko zakonni Doktorowie.
Zac: 4. ° A był w bożnicy ich człowiek / w 23
Luk: 4. ktorym był duch nieczyſty: y záwołał /
c 33. ° mowiąc: Coż ty maß z nami Jeſuśie 24
Názáreńſki? Przyßedłeś tráćić nas? C
Znam ćię ktoś ieſt / *on* święty Boży. ° Y 25
zfukał go Jeſus / mowiąc: Milczże / á
wynidź z człowieká. ° Y potárgawßy go 26
duch nieczyſty / y záwoławßy głoſem
wielkim / wyßedł z niego. ° Y zdumieli ſię 27
wßyſcy: ták iż ſię miedzy ſobą pytáli /
mowiąc: Coż to ieſt? coż to zá nowa
náuká? iż z władzą y duchom nieczyſtym

roſkázuie /

28 rozkázuie / á ſą mu poſłuſzni: A wnet
ſię rozeſzłá ſławá iego po wſzytkiey krái-
nie Gálileyſkiey.
29 Y nátychmiaſt wyſzedſzy z bożnice / Zac: 5.
przyſzli do domu Symonowegó y Andrze- Matt: 8.
30 iowego z Jákubem y z Janem. A świe- b 14.
krá Symonowá leżáłá w gorączce: á Luk: 4.
31 nátychmiaſt mowili mu o niey. Y przy- f 39.
ſtąpiwſzy podnióſł ią / viąwſzy rękę iey:
á wnet ią gorączká opuściłá / y służyłá
32 im. A gdy był wieczor gdy ſłońce zácho-
dźiło / przynośili do niego wſzytki ktorzy
33 ſię źle mieli y opętáne: á wſzytko miá-
34 ſto zbieżáło ſię było około drzwi. Y v-
D zdrowił wielu ktorych rozmáite choro-
by trapiły: á wyrzucił wiele czártow / y Luk: 4.
nie dopuſzczał im powiádáć że go ználi. g 41.
35 A ráno bárzo wſtáwſzy wyſzedł / y od-
ſzedł ná puſte mieyſce: y tám ſię modlił.
36 Y ſzedł zá nim Symon / y ci co przy Zac: 6.
37 nim byli. A nálazſzy go / powiedźieli
38 mu: Że ćię wſzyſcy ſzukáią. Y rzekł im: Luk: 4.
Idźmy do bliſkich wśi y miaſt / ábych y g 43.
tám przepowiádał. bociem ná to przy-
39 ſzedł. Y kazał w bożnicách ich / y po
wſzytkiey Gálileiey: y wyrzucał czárty. Mat: 8. a 2
40 Y przyſzedł do niego trędowáty proſząc Lu: 5. c 12.

go/ y vpadſzy ná kolána/ rzekł mu: Jeſli
chceſz/ możeſz mię oczyśćić. A JEzus 41
zmiłowawſzy ſie nád nim/ śćiągnął rę-
kę ſwą: y dotknąwſzy ſie go/ rzekł mu:
Chcę/ bądź oczyśćiony. A gdy *to* mo- 42
wił/ nátychmiaſt odſzedł trąd od niego/
y był oczyśćion. A zágroziwſzy mu/ ná- 43
tychmiaſt go odpráwił. Y rzekł mu: 44
3 Mo: 14. Pátrz ábyś nikomu nie powiádał: ále
a 3. idź/ vkaż ſie Arcykápłanowi: y ofiáruy
Luk: 5. zá oczyśćienie twe to co roſkazał Moy-
c 14. żeſz ná świádectwo im.
Zaczalo 7. Lecz on odſzedſzy począł opowiá- 45
Luk: 4. dáć y rozſławiáć *tę* rzecz: ták iż iuż po-
g 42. tym nie mogł iáwnie wniść do miáſtá:
ále był ná vſtroniu ná mieyſcách pu-
ſtych: á zewſząd przychodźili do niego.

ROZDZIAL II.

Matt: 9. Y zásie przyſzedł do Káphárnaum 1
a 1. po *ośmi* dni: y vſłyſzano że był w A
Luk: 5. domu: á *wnet* ſię ich wiele zebrá- 2
d 18. ło/ ták iż ſie zmieśćić nie mogli áni prze-
de drzwiámi: y mowił do nich ſłowo.
Y przyſzli k niemu nioſąc powietrzem 3
ruſzonego/ ktorego nieśli czterzey. A 4
nie mogąc go przedeń przynieść dlá rze-

ſze/ odár-

ße/odárli dách *tám* gdzie był *Pan*: á przebrawßy *potáp*, spuścili łożko / ná ktorym
5 powietrzem rußony leżał. ⁵ A Jesus obaczywßy wiárę ich / rzekł powietrzem
rußonemu: Synu odpußczone są tobie
6 grzechy twoie. ⁶ A byli tám niektorzy z
Doktorow / śiedząc y myśląc w sercách
7 swoich: ⁷ Czemu ten ták mowi? bluźni.
Ktoż grzech odpuśćić może / iedno
8 sam Bog? ⁸ Co wnet poznawßy Jesus
duchem swym / iż ták w sobie myślili/
rzekł im: Czemu to myślićie w sercách
9 wáßych? ⁹ Coż łácwiey iest / rzec powie-
B trzem rußonemu; Odpußczone są tobie
grzechy: czyli rzec; Wstań / Weźmi łoż-
10 ko twoie y chodź? ¹⁰ A iżbyśćie wiedźieli
iż Syn człowieczy ma moc odpußczáć
grzechy ná źiemi (rzekł do rußonego po-
11 wietrzem) ¹¹ Tobie mowię; wstań / we-
12 źmi łożko twe / á idź do domu twego. ¹² A
on nátychmiast wstał: á wźiąwßy łożko wyßedł przed wßytkimi / ták iż sie wßyscy zdumieli / y chwalili Bogá / mowiąc: Iżeśmy nigdy ták nie widáli.

Iob 14. a 4.
Isa: 43. d 25.

13 ¹³ A wyßedł záśię do morzá: á wßytká
rzeßa przychodźiłá ku niemu / y náuczał
14 ie. ¹⁴ A mimo idąc / vyrzał Lewiego *syná*

Zaczá- lo 8.

Matt: 9. Alpheußowego śiedzącego ná cle: y rzekł
a 9. mu; Podź zá mną. A wſtawßy/ßedł zá
Luk: 5. nim. ° Y ſtáło ſie: gdy śiedźiał v ſtołu 15
e 27. w domu iego / wiele celnikow y grzeßni-
kow weſpołek śiedźieli z Jeſuſem y z v-
czniámi iego. Bo ich wiele było ktorzy
y chodźili zá nim. ° A widząc Doktoro- 16
wie y Pháryſeußowie iż iadł z celniki y z
grzeßniki/mowili vczniom iego: Czemu
z celniki y z grzeßniki ie y pije miſtrz
1. Tim: 1. wáß? ° Co vſłyßawßy Jeſus rzekł im: 17
c 15. Zdrowi nie potrzebuią lekárzá: ále ći C
Matt: 9. ktorzy ſię źle máią. Abowiem nie przy-
b 13. ßedłem wzywáć ſpráwiedliwych / ále
Luk: 5. grzeßnych.
f 32.
Zaczá- ° A vczniowie Janowi y Pháryſeyſcy 18
lo 9. pośćili: y przyßli/y mowili mu: Czemuż
vczniowie Janowi y Pháryſeyſcy po-
ßczą: á twoi vczniowie nie poßczą? ° Y 19
rzekł im Jeſus: Izali mogą towárzyße
god małżeńſkich pośćić / poki z nimi ieſt
oblubieniec? Jáko długo z ſobą oblu-
Matt: 9. bieńcá máią / nie mogą pośćić. ° Aleć 20
b 15. przyidą dni gdy od nich odięty będźie o-
Luk: 5. blubieniec: á tedy będą pośćić w one
g 35. dni. ° Zaden nie przyßywa łáty ſukná 21
grubego do ſtárey ßáty: bo ináczey / *oná*

ßtuká

ßtuká nowa vymuie z stárey *ßáty* / y by-
22 wa wietße zdárćie. ¶ A żaden nie leie
D winá nowego w stáre státki: bo ináczey/
wino rozsadza státki / y rozleie sie wino/
á státki sie zepsuią. Ale wino nowe ma
być wlewáne w státki nowe.
23 ¶ A stáło sie potym gdy Pan przecho- Zaczá-
dźił w ßábáty przez zboża / á vczniowie ło 10.
iego poczeli iść w drogę y rwáć kłosy. *Matt: 12. a 1.*
24 ¶ A Pháryseußowie mu mowili: Wey/ *Luk: 6. a 1.*
25 coć czynią w ßábáty co sie nie godźi? ¶ A
on im powiedźiał: Zaśćie nigdy nie czy- *1. Krol: 21. b 6.*
táli co vczynił Dawid / gdy potrzebo-
26 wał á łáknał sam y ći co z nim byli? ¶ iá-
ko wßedł do domu Bożego zá Abiáthá-
rá Arcykápłaná / y iadł chleb pokłádny/
ktorego sie nie godźiło ieść iedno kápła- *2. Mo: 29. c 33.*
27 nom: y dawał tym ktorzy z nim byli? ¶ A *3. Mo: 8. f 31. y 24. b 9.*
mowił im: Szábátći vczynion ieſt dla
człowieká: á nie człowiek dla ßábátu.
28 ¶ A ták Syn człowieczy ieſt pánem też
y ßábátu.

ROZDZIAL III.

1 Wßedł záſie do bożnice: á tám *Matt: 12. a 9.*
A był człowiek máiacy rękę vschłą. *Luk: 6. a 6.*
2 ¶ A podſtrzegáli go ieſliby w ßá-

báty vzdrawiał: áby go oskárżyli. ⁊ y 3
rzekł człowiekowi máiacemu rekę vſ-
chłą: Powſtań w pośrzodek. ⁊ A rzekł 4
im: Godzili ſię w ſzábáty dobrze czynić/
czyli źle? człowieká vzdrowić/ czyli zá-
bić? A oni milczeli. ⁊ A poyrzawſzy po 5
nich z gniewem/ záſmuciwſzy ſię dla śle-
poty ſercá ich/ rzekł człowiekowi: Wy-
ciągni rękę twą. A wyciągnął: y przy-
wrocona mu ieſt ręká.

Zaczą-
ło 11.
Matt. 12.
b 14.
Ian 10.
g 39.

⁊ A wyſzedſzy Pháryſeuſzowie/ czynili 6
nátychmiaſt rádę z Herodyany przeci-
wko iemu iákoby go ſtrácili. ⁊ A Jeſus 7
z vczniámi ſwemi vſzedł do morzá: á
wielká rzeſzá z Gálileiey y z Judſkiey zie-
mie ſzłá zá nim: ⁊ y z Jeruſálem y z Jdu- 8
meiey/ y z zá Jordania/ y tych wielkie B
mnoſtwo co około Tyru y Sydonu/ ſły-
ſząc o tym co czynił/ przyſzli do niego. ⁊ A 9
rzekł vczniom ſwym áby miał łodkę po
gotowiu dla rzeſze/ áby go nie ciſnęli.
⁊ Abowiem wiele ich vzdrawiał/ ták iż 10
ſię nań ciſnęli áby ſię go dotykáli ile ich
miáło *iákie* niemocy. ⁊ A duchowie nieczy- 11
ści/ gdy go záyrzeli/ vpadáli przed nim: y
wołáli mowiąc: Tyś ieſt Syn Boży. ⁊ A 12
bárzo im groził áby go nie wyiawiáli.

A wſzedſzy

13 ᵃ A wßedßy ná gore/wezwał do siebie Zacza-
ktorych sam chćiał: á przyßli k niemu. ło 12.
14 ᵃ A postánowił dwunaśćie áby byli z Matt: 10.
15 nim: á izby ie posłał przepowiádáć. ᵃ A a 1.
C dał im moc vzdrawiánia niemocy/ y wy- Luk: 6.
16 ganiánia czártow. ᵃ A dał Symonowi b 13. y 9.
17 imie Piotr. ᵃ A Jákubá Zebedeußowe- a 1.
go/ y Janá brátá Jákubowego: y dał im Niżey 6.
imioná Boánerges/ to iest/ synowie a 7.
18 gromu. ᵃ y Andrzeiá y Philippá/ y Bár-
tłomieiá y Máttheußá/ y Tomaßá y Já-
kubá Alpheußowego/ y Thádeußá y
19 Symoná Kánáneyczyká/ ᵃ y Judaßá
Jßkáryotá ktory go też wydał.
20 ᵃ A przyßli do domu: y zbiegłá sie zásie Zacza-
rzeßa/ ták iż nie mogli y bráć pokármu. ło 13.
21 ᵃ A gdy to vsłyßeli iego powinowáći/
wyßli áby go poimáli. bo mowili/ iż od-
22 ßedł od rozumu. ᵃ A Doktorowie ktorzy
byli przyßli z Jerusálem/ mowili; iż ma Matt: 9.
Beelzebubá: á iż mocą kśiążećiá czár- d 34. y 12.
23 towskiego czárty wygania. ᵃ A wezwá- b 24.
D wßy ich/ mowił ku nim w przypowieś- Luk: 11.
ćiách: Jákoż może ßátan ßátáná wy- b 15.
24 gániáć? ᵃ y krolestwo ieśliby przećiw so-
bie było rozdźielone/ nie może sie ostáć
25 krolestwo ono. ᵃ A dom ieśliby przećiw

sobie

sobie był rozdźielon / nie może sie ostáć
on dom. ¶ A ßátan ieśliby sam przeciw 26
sobie powstał / rozdźielon iest / y nie bę-
dźie sie mogł ostáć / ále ma koniec. ¶ Nie 27
może żaden sprzętu mocarzowego w-
ßedßy w dom splondrowáć / ieśliby pier-
wey mocarzá *onego* nie związał / á tám
dopiero dom iego splondruie.

Zaczá- ¶ Zaprawdę powiádam wam / że wßy- 28
lo 14. tkie grzechy będą odpußczone synom lu-
Matt: 12. dzkim / y bluźnierstwá ktorymibykol-
c 31. wiek bluźnili. ¶ ále ktobykolwiek bluź- 29
Luk: 12. nił przeciw Duchowi świętemu / nie ma
b 10. odpußczenia ná wieki / ále będźie wi-
1. Ian 5. nien grzechu wiecznego. ¶ Iż mowili; 30
d 16. ma duchá nieczystego. ¶ A przyßli mátká 31
Matt: 12. y bráčia iego: á stoiąc przed domem po-
e 46. słáli do niego wzywáiąc go: ¶ á rzeßa 32
Luk: 8. śiedźiáłá około niego: y powiedźiano
c 19. mu; Oto mátká twoiá y bráčia twoi
przed domem čię ßukáią. ¶ A odpowie- 33
dźiał im / mowiąc: Ktoż iest mátká mo-
iá y bráčia moi? ¶ A poyrzawßy ná ty 34
ktorzy koło niego śiedźieli / rzekł: Oto
mátká moiá y bráčia moi. ¶ Abowiem 35
ktoby czynił wolą Bożą / ten iest brát
moy y śiostrá moiá y mátká moiá.

ROZ-

ROZDZIAL IIII.

1 NPoczał záſie vczyć przy morzu: Zaczá-
A y zebráłá ſie do niego rzeßa wiel- lo 15.
ká/ ták iż *on* wßedßy do łodzi sie- *Matt*: 13.
dział ná morzu/ á wßytká rzeßa byłá przy *a* 1.
2 morzu ná ziemi. ² Y náuczał ich wiele *Luk*: 8.
rzeczy w przypowieśćiách/ y mowił im w *a* 4.
3 náuce ſwoiey: ³ Słuchayćie; Oto/ roz-
4 śiewcá wyßedł śiać. ⁴ A gdy śiał/ iedno
pádło podle drogi/ á ptacy powietrzni
5 przyßli y poiedli ie. ⁵ A drugie pádło ná
opoczyſte *mieyſcá*, gdźie nie miáło wiele
ziemie: y nátychmiaſt weßło/ *przeto* iż nie
6 miáło glebokiey ziemie: ⁶ á gdy ſłońce
weßło/ wygorzáło: á przeto iż nie miáło
7 korzenia/ vſchło. ⁷ A drugie pádło w ćier-
nie: á weßło ćiernie/ y zádusiło ie/ y nie
8 dáło owocu. ⁸ A drugie vpádło ná zie-
mie dobra: y dáło owoc wſchodzacy y
roſtacy: á iedno przynioſło trzydźieśći/
9 drugie ßeśdźieśiat/ trzećie záſie ſto. ⁹ Y
mowił: Kto ma vßy ku ſłuchániu nie-
chay ſłucha.
10 ¹⁰ A gdy ſam był oſobno/ pytáli go ći Zaczá-
co przy nim byli dwánaśćie *o tey* przypo- lo 16.
11 wieśći. ¹¹ Y mowił im: Wamći dano po-
B znáć táiemnice kroleſtwá Bożego: ále

tym kto-

tym ktorzy ná stronie są / wßytko bywa
Isa: 6. w przypowieśćiách: áby pátrząc pá- 12
c 9. trzyli / á nie widźieli: á słyßąc słyßeli / á
Matt: 13. nie zrozumieli: by sie kiedy nie náwroći-
b 14. Luk: 8. li / á były im odpußczone grzechy. Y 13
b 10. rzekł im: Nie rozumiećie tey przypowie-
Ian 12. śći: á iákoż zrozumiećie wßytkie przy-
f 40. powieśći: Rozśiewcá on / słowo śieie. 14
Dzie: 26. A ći są ktorzy podle drogi: gdźie sie roz- 15
f 26. śiewa słowo / á gdy vsłyßą / nátychmiast
Rzym: 11. przychodźi ßátan / á wybiera słowo wśiá-
b 8. ne w sercá ich. Tákżeć y ći są co ná o- 16
poczystych *mieyscách* są pośiani: ktorzy
gdy vsłyßą słowo / nátychmiast ie z rádo-
śćią przyimuią: á nie máią korzeniá 17
w sobie / ále są doczesnymi: potym gdy
przyidźie vćiśnienie y prześládowánie
dla słowá / nátychmiast sie gorßą. A dru- 18
dzy są ktorzy miedzy ćiernie są pośiani:
ći są ktorzy słowá słucháią / á pieczoło- 19
1. Tim: 6. wánia świátá / y omamienie bogactw / y
c 17. chćiwośći innych rzeczy / wßedßy zádu-
ßáią słowo / y bywa bez pożytku. A ći są 20
ktorzy ná dobrą źiemię są pośiani; kto-
rzy słucháią słowá y przyimuią *ie*, y przy-
noßą owoc / iedno trzydźiestny / drugie 21
ßeśćdźieśiątny / á drugie setny. Y mo- C

wił im:

wił im: Izali świecę przynoßą áby ią Matt: 5.
stáwiano pod korcem / ábo pod łożem? b 15.
záż *nie przeto* áby byłá ná świeczniku po- Lu:8.c 16 y 11. c 33.
22 stáwiona? Abowiemći nic nie iest táie- Matt:10.
mnego coby sie obiáwić nie miáło: áni by- c 26.
23 wá zákryto/ále iżby náiáśnia wyßło. Je- Lu.8.c17.
śli kto vßy ma ku słuchániu niech słucha.
24 Y mowił im: Obaczćieß czego słu- Zaczalo 17.
chaćie. Jáka miárą mierzyćie / będźie
wam odmierzono: y będźie wam przy- Matt: 7.
25 dano. Abowiem kto ma/będźie mu dá- a 2.
no: á kto nie ma/ y to co ma/ odeymą od Luk: 6.
26 niego. Y mowił: Tákći iest krolestwo f 38.
Boże / iáko gdyby człowiek wrzućił ná- Matt:13.
27 śienie w źiemię / á spałby y wstawał w b 12. y 25.
nocy y we dnie/ á naśienieby wschodźiło c 29.
28 y rosło gdy on niewie. Boć źiemiá sá- Lu:8. c 15
má z siebie owoc rodźi. naprzod trawę/ y 19. d 26.
potym kłos/á potym pełne źiárno w kło-
29 śie. A gdy się dostoi zboże: wnet zápu-
30 śći sierp/bo żniwo przyßło. Y mowił:
Komuż podobnym vczynimy krolestwo
Boże? ábo ktoremu podobieństwu przy-
31 rownamy ie? Jáko źiárno gorczyczne: Matt:13.
D ktore gdy śieią w źiemię / mnieyße iest ze d 31.
wßytkiego naśienia ktore iest ná źiemi: Luk: 13.
32 á gdy będźie wśiáne/wschodźi/ y bywa d 19.

więtße

wietȝe nád wȝytkie ziołá: y czyni gáłe-
zie wielkie / ták iż pod cieniem iego mo-
Matt: 13. c 34. gą mieȝkáć ptacy powietrzni. ? Y wielą 33
tákowych przypowieśći mowił do nich
słowo / iáko mogli słucháć: ? á oprocz 34
przypowieśći nie mowił im. wȝákże vcz-
niom swoim osobno wȝytko wykłádał.
Zaczá-lo 18. ? Y mowił im w onże dzień / gdy iuż 35
był wieczor: Przepráwmy sie ná drugą
Matt: 8. d 23. Luk: 8. c 22. stronę. ? A opuśćiwȝy rzeȝą / wźieli go 36
ták iáko był w łodźi: á ine łodźi były z
nim. ? y sſtáłá sie náwáłność wielka 37
wiátru / y biły wáły wielce ná łodź; ták
iż sie łodź nápełniáłá. ? A on był ná zá- 38
dźie łodźi spiąc ná wezgłowku: y obu-
dźili go / y mowili mu: Náuczyćielu / nie-
dbaȝ ty iż giniemy? ? A ocućiwȝy sie zá- 39
groził wiátrowi / y rzekł morzu; Milcz /
zámilkni. Y przestał wiátr: á stáłá sie
ćiȝa wielka. ? Y rzekł im: Czemużeśćie 40
ták boiáźliwi? ieȝcześ nie maćie wiáry?
? Y przelekli sie bárzo: y mowili ieden ku 41
drugiemu: Ktoż wżdy ten iest / że y
wiátr y morze są mu posłuȝne?

ROZDZIAL V.

Zaczá-lo 18. Matt: 8. d 28. Y Przyȝli ná drugą stronę morzá / 1
do kráiny Gerázeńczykow. ? A 2

A

gdy on

gdy on wychodźił z łodźi/ nátychmiaſt Luk: 8.
mu zábieżał z grobow człowiek w du- d 26.
3 chu nieczyſtym/ ? ktory miał mieſzkánie
w grobiech. á nie mogł go iuż nikt y łán-
4 cuchámi zwiazáć: ? przeto iż czeſto bę-
dac petámi y láncuchámi wiazány/ łán-
cuchy rozrywał y petá łamał. y nie mogł
5 go żaden okroćić. ? á záwżdy we dnie y
w nocy wołał w grobiech y w gorách/ á
6 tłukł ſie *ſam* kámieńmi. ? A vyżrzawſzy
Jeſuſá z dáleká/ przybieżał y pokłonił ſie
7 mu: ? á wołáiac głoſem wielkim/ mo-
wił: Coż ty zemna maſz Jeſuśie Synu
Bogá nawyżſzego? poprzyśiegam ćie
8 przez Bogá ábyś mie nie meczył. ? Abo-
wiem mu mowił: Wynidź duchu nieczy-
9 ſty z człowieká. ? A zopytał go; Co zá
imie maſz? A on mu powiedźiał: Jmie
10 mi Woyſko: ábowiem nas ieſt wiele. ? A
prośił go bárzo/ áby ich nie wyganiał z
11 *oney* kráiny. ? A było tám przy gorze wiel- Matt: 8.
12 kie ſtádo wieprzow ná paſzy. ? A prośili d 30.
B go czárći/ mowiac: Puść nas w wie- Luk: 8.
13 prze/ ábyſmy w nie weſzli. ? A nátych- d 32.
miaſt im dopuśćił JEſus. A wyſzedſzy
duchowie nieczyśći/ weſzli w wieprze:
y wpádło *ono* ſtádo wielkim pędem z

przykrá w morze / około dwu tysiącu /
y potoneli w morzu. ¶ A ktorzy ie páśli/ 14
zućiekáli / y oznaymili *to* w mieśćiech y
po wśiách. Y wyszli áby oglądáli to co
śię sstáło. ¶ Y przyszli do Jezusá / y vyrzeli 15
onego ktory był opętány / śiedzącego / o-
bleczonego / y z dobrym baczenim: y bali
śię. ¶ A ći ktorzy *to* widźieli / opowiedźie- 16
li im / iáko śię przydáło onemu opętáne-
Luk: 8. d 36. mu / y o wieprzách. ¶ Y poczęli go pro- 17
śić / áby wyszedł z gránic ich. ¶ A gdy w- 18
Dzie: 16. g 39. stąpił w łodź / prośił go on co był opętá-
nym / áby był przy nim. ¶ Lecz go nie 19
przypuśćił / ále mu rzekł: Idź do domu
twoiego do swych / á oznaymi im iákoć
wielkie rzeczy Pan vczynił y zlitował śię
nád tobą. ¶ Y odszedł / y począł sławić 20
w Dekápolu / iáko wielkie rzeczy z nim
vczynił Jezus: á wszyscy śię dźiwowáli.
Zaczá-lo 20. ¶ A gdy śię zás Jezus przepráwił w ło- 21
dźi ná drugą stronę / zebráłá śię do nie- G
go wielka rzesza / á *on* był nád morzem.
Matt: 9. c 18. ¶ A przyszedł ieden z Arcybożniczych 22
imieniem Jáir: á vyźrzawszy go / padł v
Luk: 8. f 42. nog iego: ¶ y prośił go wielce / mowiąc: 23
Iż corká moiá kona Podź / włoż ná nie
ręce / żeby ozdrowiáłá y żywá zostáłá.

Y szedł

24 Y ſzedł z nim: á zá nim ſzłá wielka rze-
25 ſzá / y ściſkáli go. A niewiáſtá ktora 3.Mo:15.
miáłá płynienie krwie dwánaście lat / d 24.
26 y wiele byłá vćierpiáłá od wiela leká- Matt: 9.
rzow / á wſzytko ſwe nákłożyłá byłá / á nic c 20.
iey nie pomogło / owſzem ſię iey tym wię- Luk: 8.
27 cey pogárſzáło: vſłyſzawſzy o Jeſuśie / f 43.
przyſzłá z tyłu miedzy rzeſzą / y dotknęłá
28 ſię ſzáty iego. Bo mowiłá: Iż ieſli ſię
29 tylko tknę ſzáty iego / będę zdrowá. Y
nátychmiaſt wyſchło źrzodło krwie iey:
y poczułá ná ćiele iż ieſt vzdrowioná od
30 oney choroby. A poznawſzy wnet Je-
ſus w ſobie moc ktora od niego wyſzłá /
obroćiwſzy ſię do rzeſzy / rzekł: Kto ſię
31 dotknął ſzat moich? A vczniowie iego
D mowili mu: Widźiſz rzeſzą ćiſnącą ćię /
32 á mowiſz; Kto ſię mnie dotknął? Y o-
beyrzał ſię áby obaczył onę ktora to v-
33 czyniłá. A niewiáſtá boiąc ſię y drżąc /
wiedząc co ſię iey przydáło: przyſzłá y v-
pádłá przed nim / á powiedźiáłá mu w-
34 ſzytkę prawdę. A on iey rzekł: Corko / Luk: 7.
wiárá twoiá vzdrowiłá ćię: idźże w po- f 50.
koiu / á bądź zdrowá od choroby twoiey. Zac: 21.
35 A gdy on ieſzcze mowił / przyſzli od Ar- Luk: 8.
cybożniczego / mowiąc: Iż corká two- g 49.

iá vmárłá: czemuż ießcze trudźiß Náu-
czyćielá? ° A Jesus vsłyßawßy słowá 36
ktore powiádano/ rzekł Arcybożnicze-
mu: Nie boy sie; wierz tylko. ° Y nie do- 37
puśćił żadnemu chodźić zá sobą/ iedno
Piotrowi y Jákubowi y Janowi brátu
Jákubowemu. ° A przyßedßy w dom 38
Arcybożniczego/ vyrzał zgiełk/ y płączą-
ce/ y bárzo ryczące. ° y wßedßy/ rzekł im: 39
Matt: 9. Przecz zgiełk czynićie y płáczećie? dźie-
c 24. weczká *tá* nie vmárłá/ ále śpi. ° Y śmia- 40
li sie z niego. A on wygnawßy wßytki/
wźiął oycá y mátkę dźieweczki/ y ony
ktorzy przy nim byli: y weßli tám gdźie
dźieweczká leżáłá ° A viąwßy rękę dźie- 41
Dźie: 9. weczki/ rzekł iey: Tábithá kumi: co iest/
g 40. wyłożywßy/ Pánienko (tobie mowię)
wstań. ° Y nátychmiast pánienká wstá- 42
łá: y chodźiłá. á byłá we dwunaśćie le-
ćiech. y zdumieli sie zdumienim wielkim.
° Y zákazał im wielce áby tego żaden nie 43
wiedźiał: y kazał iey dáć ieść.

ROZDZIAL VI.

Zacza-
lo 22.
Matt: 13.
g 54.

Y Wyßedßy ztámtąd/ przyßedł do 1
oyczyzny swey: á zá nim ßli vczą- A
niowie iego. ° A gdy było w ßá- 2
bát począł

bát począł w bożnicy náuczáć: á wiele Luk: 4. b 16.
ich słucháiąc zdumiewáli śię náuce ie- Ian 4. f 44.
go mowiąc: Skądże temu to wßytko ?
á co to zá mądrość ktora mu iest dána/
y tákie cudá ktore śię dźieią przez ręce ie-
3 go? ? Izali ten nie iest cieślá/ syn Má- Ian 6. c 42.
ryey/brát Iákubow y Iosephow y Iudá-
sow y Symonow? ázaż y tu v nas nie
máß śiostr iego? y gorßyli śię z niego.
4 ? A Iesus im mowił: Iż Prorok nie iest Matt:13. g 57.
beze czći/ chybá w oyczyznie swoiey/ y w Luk: 4. d 24.
domu swoim/ á miedzy krewnymi swe-
5 mi. ? Y nie mogł tám vczynić żadnego Ian 4. f 44.
cudu: iedno máło chorych kłádąc *ná nie*
6 ręce vzdrowił: ? á dźiwowáł śię dla nie- Matt: 9. d 35.
dowiárstwá ich: y chodźił po miástecz- Luk: 13. d 22.
kách okolicznych náucząiąc.
7 ? Y wezwał dwunaśćie: y począł ie Zac: 23.
po dwu rozsyłáć: y dał im moc nád du- Matt:10. a 1.
8 chy nieczystymi. ? Y roskazał im áby nic
B ná drogę nie bráli/iedno tylko laskę: áni Wyi: 3. b 14.
táistry/áni chlebá/ áni pieniedzy w trzo-
9 śie: ? ále áby śię obuli w trzewiki/ á nie Lu: 9. a 1.
10 obłoczyli dwu sukien. ? Y mowił im: Dźie: 12. b 8.
Gdźiekolwiek wnidźiećie do domu: tám
11 mießkayćie áż stámtąd wynidźiećie. ? A Matt: 10. b 14.
ktorzyby kolwiek was nie przyimowáli/ Lu:9. a 5.

Dnie: 13. áni was ſłucháli: wyſzedſzy ſtámtąd o-
g 51. f 18. trzęśćie proch z nog wáſzych ná świáde-
b 6. ctwo im. A wyſzedſzy przepowiádáli 12
áby pokutowáli: y wyrzucáli wiele 13
Iak: 5. czártow / y wiele chorych oleiem mázáli
c 14. y vzdrawiáli.
Zaczá- Y vſłyſzał krol Herod (bo imie iego 14
lo 24. było rozſławione) y mowił: Iż Ian on
Matt: 14 Krzćićiel wſtał z martwych: y dla tegoż
a 1. ſie w nim *te* mocy okázuią. A drudzy 15
Luk: 9 mowili; Iż Eliaſz ieſt: Drudzy záſie po- C
a 7. wiádáli; Iż Prorok ieſt / iáko ieden z
Matt: 14. Prorokow. Co vſłyſzawſzy Herod / rzekł: 16
a 2. Iż Ian ktoregom ia śćiał / onći wſtał
z martwych.
Luk: 3. * Abowiem ten Herod poſławſzy po- 17
d 19. imał był Janá / y poſádźił go do więźie-
nia dla Herodyády żony Filippá brátá
ſwego / iż ią był poiął. Bo Ian mowił 18
3 Mo: 18. Herodowi: Nie godźi ſie tobie mieć żo-
b 16. ny brátá twego. A Herodyádá czyhá- 19
łá nań: y chćiáłá go zámordowáć / ále
nie mogłá. Abowiem Herod bał ſie Ia- 20
ná / wiedząc go być mężem ſpráwiedli-
wym y świętym: y oglądał ſie nań / á ſłu-
cháiąc go wiele czynił: y rad go ſłuchał.
A gdy był dźień po temu / Herod *w dźień* 21

národze-

narodzenia swego spráwił wieczerzą ná
pány swoie / ná rotmistrze / y ná przed=
22 nieysze w Gálileiey. ° A gdy weszłá cor=
ká oney Herodyády / y táńcowáłá / y spo=
dobáłá sie Herodowi / y społu siedzącym:
rzekł krol *oney* dziewice: Proś mię o czie=
23 dno chcesz: á dam tobie. ° y przysiągł iey: Esth: 5.
Iż oczkolwiek prosić będziesz dam ci / by b 6.
24 też połowice krolestwá mego. ° Ktora
D wyszedszy / rzekłá mátce swoiey: Czegoli
mam prosić? A oná rzekłá: Głowy Ja=
25 ná Krzćiciela. ° A nátychmiast wszed=
szy z prędkością do krolá / prosiłá mo=
wiąc: Chcę ábyś mi terázże dał ná mi=
26 sie głowę Janá Krzćiciela. ° A záfrá=
sował sie krol. *wszákże* dla przysięgi y dla
społu siedzących niechćiał iey zásmućić:
27 ° ále postawszy kátá roskazał przynieść
28 głowę iego ná misie. ° A sćiął go w więz=
zieniu / y przyniosł głowę iego ná misie:
y oddał ią dziewce: á dziewka oddáłá ią
29 mátce swey. ° Co vsłyszawszy vczniowie
iego / przyszli y wzięli ciáło iego: y poło=
żyli ie w grobie. ☞
30 ° A zgromádziwszy sie Apostołowie do Zac: 25.
Jezusá / opowiedzieli mu wszytko co czy= Matt: 14.
31 nili / y czego vczyli. ° A rzekł im: Podźcie b 13.

J my osobno

Luk: 9. osobno ná mieysce puste/ á odpoczyńcie
a 10. máluczko. Bo wiele tych było co przy-
chadzáli y odchadzáli: ták iż nie mieli
czásu ku iedzeniu. ⁹ Y wstąpiwszy w łodź 32
vstąpili ná mieysce puste osobno. ⁹ Y wi- 33
dźieli ie odieżdżáiące/ y poználi mnodzy/ E
y zbieżeli się tám pieszo ze wszech miast/ y
Matt: 9 vprzedźili ie. ⁹ A wyszedszy Jesus vyrzał 34
d 36. y 14 wielką rzeszą: y był ruszony miłośierdźim
b 14. nád nimi/ iż byli iáko owce nie máiące
pásterzá: y począł ie vczyć wiela *rzeczy*.
Matt: 14. ⁹ A gdy iuż był *tego* czás niemáły/ przy- 35
b 15. szedszy vczniowie iego/ rzekli: Jż to mie-
Matt: 14. śce iest puste/ á iuż czás przeminął. ⁹ Ro- 36
b 15. spuśćże ie/ áby się rozszedszy do bliskich
wśi y miásteczek/ kupili sobie pokár-
mow ktoreby iedli. ⁹ A on odpowiádá- 37
Matt: 14. iąc rzekł im: Dayćie wy im ieść. Y rze-
b 16. kli mu: Szedszy kupmy zá dwieśćie gro-
Luk: 9. szy chlebá: á damy im ieść. ⁹ Y rzekł im: 38
b 13. Wieleż chlebá maćie? idźćie á dowiedz-
ćie się. A oni dowiedźiawszy się/ powie-
Ian 6. dźieli; Pięćioro/ y dwie rybie. ⁹ Y roska- 39
a 9. zał im posádźić wszytki/ rząd podle rzę-
du ná źieloney trawie. ⁹ y rozsádźili się 40
ná częśći/ tu po stu/ tu zás po pięćidźie- 41
siąt. ⁹ A wźiąwszy *ono* pięćioro chlebá/ y F

dwie rybie: weyrzawszy w niebo/błogo-
sławił/ y łamał chleb/ y dawał vczniow
swoim/áby przed nie kłádli: y dwie rybie
42 podzielił wszytkim. ? A iedli wszyscy/ á
43 náiedli się. ? A zebráli ostátki/vłomkow
dwánaście koszow pełnych/ y z onych
44 ryb. ? A tych ktorzy iedli było pięć ty- Matt:14.
45 śięcy mężow. ? A wnet przymuśił vczn- c 21.
nie swe wstąpić w łodź/ áby go vprze- Ian 6.
dźili ná drugą stronę do Bethsáidy/ áż- b 10.
46 by on rospuśćił lud. ? A odpráwiwszy ie/
odszedł ná gorę modlić się.
47 * ? A gdy było w wieczor/byłá łodź w Zacza
pośrzodku morzá/á on sam *był* ná źiemi. lo 26.
48 ? A widząc ie morduiące się wiosły ro-
biąc (bo im był wiátr przećiwny) á o-
koło czwartey straży nocney przyszedł
do nich chodząc po morzu: y chćiał ie
49 minąć. ? A oni vyrzawszy go chodzące-
go po morzu/ mniemáli żeby byłá obłu-
50 dá/y zákrzyknęli. ? Abowiem wszyscy go
G widźieli/y zátrwożyli się. A nátychmiast
mowił z nimi/ y rzekł im: Vfayćie/iam-
51 ći iest: nie lękayćie się. ? A wstąpił do
nich w łodź/ y vćiszył się wiátr. A tym
więcey á więcey się sámi w sobie zdumie-
52 wáli. ? Bo nie zrozumieli byli o chlebie:

Matt: 14. d 34. iż serce ich było záślepione. A gdy sie 53
przepráwili / przyszli do ziemie Genezá-
reth: y przybili sie ku brzegu.
Zacza- lo 27. A gdy wyszli z łodzi / natychmiast go 54
poználi: y zbiegawszy wszytkie one krái- 55
ne / poczeli nosic ná łożách źle sie máiá-
ce / skoro vsłyszeli iż tám był. A gdzie- 56
kolwiek iedno wszedł do wsi ábo do miá-
steczek ábo do miast / kłádli niemocne
po vlicách: y prosili go áby sie tylko do-
tkneli kráiu száty iego: á ile sie go z nich
dotkneło / ozdrowieli. ☞

ROŻDZIAL VII.

Y Zebráli sie do niego Phárysseu- 1
szowie y niektorzy z Doktorow / A
co byli przyszli z Ieruzálem. A 2
Matt: 15. a 2. vyzrzawszy niektore z vczniow iego ie-
dzące chleb rękomá pospolitemi / to iest
nie vmytymi / przygánili im. Abowiem 3
Phárysseuszowie y wszyscy Zydowie / iesli-
by często rąk nie vmywáli / nie iedzą;
trzymáiąc vstáwe stárszych: y z rynku 4
przyszedszy, iesliby sie nie vmyli / nie iedzą;
y wiele są innych rzeczy ktore im do cho-
wánia są podáne / *iáko* vmywánie kub-
kow y kruzykow / y naczynia miedziáneg
y łożek.

Y pytáli

5 R pytáli go Pháryseußowie y Do- Zaczá-
którowie: Przecz vczniowie twoi nie cho lo 28.
dzą według podánia stárßych / ále iedzą
6 chleb nie vmywßy rąku? A on odpo-
wiedziawßy rzekł im: Dobrze Izáiaß o
was obłudnikách prorokował / iáko iest
nápisáno: Lud ten vsty mię chwali; ále Isa: 29.
7 serce ich dáleko iest odemnie. Lecz pro- d 13.
B zno mię chwalą / vcząc náuk y przykazá-
8 nia ludzkiego. Abowiem opuściwßy
przykazánie Boże / trzymacie vstáwy lu-
dzkie vmywánie krużykow y kubkow: y
wiele innych *rzeczy* tákowych czynicie.
9 R mowił im: Czyście nißczycie przy-
kazánie Boże / ábyście vstáwę wáßę zá-
10 chowáli. Bo Moyzeß rzekł: Czci oy- 2.Mo:20.
cá twego y mátkę twoię: A / ktoby zło- b 12.
rzeczył oycu ábo mátce / niechay śmier- 5.Mo: 5.
11 ćią vmrze. A wy mowićie: Jesliby czło- b 16.
wiek rzekł oycu ábo mátce; korbán (co Ephes:6.
iest dar) ktorykolwiek będźie odemnie / a 2.
12 tobie pomocny będźie. R nie dopuß- 2.Mo: 21.
czaćie mu więcey nic czynić oycu swe- c 16.
13 mu ábo mátce: znieważáiąc słowo Bo- 3.Mo:20.
że przez vstáwę wáßę ktoraśćie vchwali- b 9.
li: y wiele innych *rzeczy* tym podobnych Przy: 20.
czynićie. b 20.

Zac 29. A przyzwawszy záśię rzeszey / mowił 14
Matt: 15. im: Słuchayćie mnie wszyscy / á zrozu-
b 10. mieyćie. Nie iest rzecz żadna zewnątrz 15
wchodząca w człowieká / ktoraby go po-
kálić miáłá: lecz *rzeczy* pochodzące z czło-
wieká / one są ktore pokaláią człowieká.
Jesli kto ma vszy ku słuchániu / niechay 16
słucha. A gdy wszedł w dom od rzesze / 17
pytáli go vczniowie iego o *oney* przypo-
wieśći. A rzekł im: Tákże y wy bez 18
rozumienia iesteśćie? y nie rozumie-
ćieś iż wszytko co zewnątrz wchodzi w
człowieká / nie może go pokálić? ábo- 19
wiem nie wchodzi w serce iego / ále w
brzuch idźie / y do wychodu wychodzi / czy-
śćiąc wszytki potráwy? A powiádał 20
że co pochodzi z człowieká / to pokala
1. Mo: 6. człowieká. Bo z wnętrzności sercá 21
a 5. y 8. człowieczego wychodzą myśli złe, cudzo-
d 21. łostwá / porubstwá / morderstwá / zło- 22
dźieystwá / łákomstwá / złośći / zdrádá /
niewstydy / oko złe / bluźnierstwo / pychá /
szaleństwo. Wszytko to złe z wnętrz- 23
nośći pochodzi / y pokala człowieká.
Zac: 30 A wstawszy stámtąd odszedł ná po- 24
Matt: 15. gránicza Tyru y Sydonu: á wszedszy w
c 21. dom / niechćiał áby *o nim* kto wiedźiał:

lecz się

25 lecz ſię zátáić nie mogł. ? Abowiem wo-
net vſłyſzawſzy o nim niewiáſtá / ktorey
corká miáłá duchá nieczyſtego / przyſzed-
26 ſzy vpádłá v nog iego. ? Bo byłá niewiá-
ſtá pogáńſka / rodem Syrofeniſká. y pro-
śiłá go áby czártá wyrzucił z corki iey.
27 ? A on iey rzekł: Day ſię pierwey náieść
ſynom: Boć nie dobra ieſt odeymowáć
28 chleb ſynom á miotáć pſom. ? A oná od-
D powiedźiáłá / y rzekłá mu: Tákći Pánie:
wſzákże y ſzczenietá iadáią pod ſtołem
29 odrobiny ſynowſkie. ? Y rzekł iey: Dla
tey mowy idźże / wyſzedłći czárt z corki
30 twey. ? A gdy odeſzłá do domu ſwego:
nálázłá corkę leżącą ná łożu / á iż czárt
wyſzedł *od niey.*

31 * ? A wyſzedſzy záś z gránic Tyrſkich / Zacza-
przyſzedł przez Sydon do morzá Gáli- lo 31.
leyſkiego przez pośrzodek gránic Deká-
32 polſkich. ? Y przywiedli mu głuchego y *Matt: 9.*
niemego: á prośili go áby nań rękę wło- *d 32.*
33 żył. ? A odwiodſzy go ná ſtronę od rzeſze / *Luk: 11.*
wpuśćił pálce ſwe w vſzy iego: á ſplu- *b 14.*
34 nowſzy / dotknął ięzyká iego: ? A wey-
rzawſzy w niebo / weſtchnął / y rzekł mu;
35 Effetháh: to ieſt / otworz ſię. ? Y wnet
ſię otworzyły vſzy iego / y rozwiązáłá ſię

zwiazká

zwiąſká iezyká iego/ y wymawiał dobrze.
36 A przykazał im áby nikomu nie powiá-
1. Mo: 1. d 31. dáli. Ale im on pilniey im zákázował/
tym wiecey rozſtawiáli: y tym bárziey ſie 37
Syr: 39. c 21. dziwowáli mowiac: Dobrze wßyſtko v-
czynił: y głuche vczynił że ſłyßa/ y nieme
że mowia.

ROZDZIAL VIII.

Zaczá lo 32. Matt: 15. d 32. WOne dni záſie gdy wielka rze- 1
ßa byłá/ á nie mieli coby iedli: A
wezwawßy vczniow/ rzekł im:
Zal mi tego ludu: iż oto iuż trzy dni 2
trwáia przy mnie/ á nie máia coby iedli:
á ieſli ie opußcze głodne do domow ich/ 3
vſtána ná drodze: bo niektorzy z nich z
dáleká przyßli. A odpowiedzieli mu v- 4
czniowie iego: Skadże tych może kto tu
ná pußczy nákarmić chlebem? A zopy- 5
tał ich: Wiele chlebá macie? A oni rze-
kli: Siedmioro. A roſkazał rzeßy vśieść 6
ná ziemi. A wziawßy *ono* siedmioro chle-
bá/ dzieki czyniac łamał/ y dawał vcz-
niom ſwoim/ áby przed nie kłádli: y kłá-
dli przed rzeßa. Mieli też y troche ry- 7
bek: y te błogoſłáwiwßy/ kazał przed nie
położyć. Jedli tedy y náiedli ſie: y ze- 8
bráli co

bráli co zbyło vłomkow / śiedm koszow.
9 A było tych co iedli / około czterech ty-
śiecy: y rospuśćił ie. ☞
10 A wnet wszedszy w łodź z vczniámi swo- Matt:15.
B imi / przyszedł w strony Dálmánutskie. d 36.
11 Y wyszli Pháryseuszowie / y poczęli Zacza-
sie z nim gádáć / domagáiąc sie v niego lo 33.
12 znáku z niebá / kusząc go. A westchnąw- Matt:16.
szy w duchu / rzekł: Przeczże narod ten a 1.
znáku sie domaga? Záprawdę powiá- Luk: 11.
dam wam / iż nie będzie dány znák ná- g 54.
13 rodowi temu. A opuśćiwszy ie / wstą-
pił záśie w łodź / y odszedł ná drugą stro-
14 ne. Y zápomnieli wziąć chlebá: y nie Matt:16.
mieli z sobą iedno ieden chleb w łodźi. a 5.
15 Y roskázował im / mowiąc: Pátrzćie / á
chrońćie sie kwásu Pháryzáyskiego y kwá-
16 su Herodowego. Y mowili ieden ku
drugiemu rzekąc: Że nie mamy chlebá.
17 Co poznawszy Jesus / rzekł im: Coż my-
ślićie / że chlebá nie maćie? ieszczeż nie
baczyćie áni rozumiećie? ieszczeż maćie
18 serce wásze záślepione? Oczy máiąc
nie widźićie / y vszy máiąc nie słyszyćie?
19 Y nie pámiętaćie: gdym ono pięćioro Wyi: 6.
C chlebá łamał ná pięć tysięcy *ludźi*: wiele- f 41. Ian 6.
śćie odnieśli koszow pełnych vłomkow? b 11.

Rzekli

Rzekli mu: Dwánaście. A gdy śied- 20
mioro chlebá ná czterzy tyśiące/ wiele-
ście koßow zebráli vłomkow? A rzekli
mu: Siedm. A mowił im: Jákoż ie- 21
ßcze nie rozumiecie?
Zaczá- A przyßli do Bethsáidy: y przywie- 22
lo 34. dli mu ślepego/ y prośili/ áby śie go dot-
knął. A viąwßy ślepego rękę/ odwiodł 23
go precz zá miásteczko: á plunąwßy ná
oczy iego/ włożywßy nań ręce swe/ pytał
go ieśliby co widźiał. A on przeglądá- 24
iąc/ mowił: Widzę ludźie iáko drzewá/
chodzące. Potym záśię położył ręce ná 25
oczy iego: y począł widźieć/ y vzdrowio-
ny iest/ ták iż widźiał wßytko iáśnie. A 26
odesłał go do domu iego/ mowiąc: Idź
do domu swego: á iesli wnidźieß do miá-
steczká/ żadnemu nie powiádáy.
Zaczá- A wyßedł Iesus y vczniowie iego do 27
lo 35. miásteczek Cezárei Filippowey: á w dro-
Matt: 16. dze pytał vczniow swych/ mowiąc im:
b 13. Kim mię powiádáią być ludźie? A oni 28
Luk: 9. mu odpowiedźieli/ mowiąc: Ianem
b 18. Krzćićielem/ drudzy Eliaßem/ á drudzy
iákoby iednym z Prorokow. Tedy im 29
rzekł: A wy kim mię być powiádaćie? D
A odpowiádáiąc Piotr/ rzekł mu: Tyś

30 ieſt Chriſtus. ⁹ Y zágroźił im áby o nim
nikomu nie powiádáli.
31 ⁹ Y pocżął ie náucżáć / iż potrzebá źe- Zacza-
by Syn człowieczy wiele ćierpiał: y w- lo 36.
zgárdzonym był od ſtárſzych y od Arcy-
kápłanow y od Doktorow: y zámordo-
wánym; á po trzech dni zmartwych-
32 wſtał. ⁹ A mowił otworzyśćie *ty* ſłowá.
Tedy odwiodſzy go Piotr/ pocżął go gro-
33 mić. ⁹ A on obroćiwſzy ſię/ á widząc v-
cżnie ſwe/ zgromił Piotrá / mowiąc:
Idź zá mną ſzátánie: bo nie rozumieſz
co ieſt Bożego / ále co ieſt ludzkiego.
34 ⁹ A wezwawſzy rzeſze z vcżniámi ſwe-
mi / rzekł im: Ieſli kto chce zá mną iść/ Matt: 10.
niech ſámego śiebie záprzy: á weźmie d 38. y 16
35 krzyż ſwoy/ á niech mię náśláduie. ⁹ A- d 24.
bowiem ktoby chćiał záchowáć duſzę Luk: 9.
ſwą/ ſtráći ią: á ktoby vtráćił duſzę ſwą c 23. y 14.
dla mnie y Ewángeliey; *ten* ią záchowa. f 27.
36 ⁹ Bo coż pomoże człowiekowi / chocby Luk: 17.
wſzytek świát pozyſkał/ á vſzkodźiłby du- g 33.
37 ſzę ſwą? ⁹ Abo / co zá odmiánę da czło- Ian 12.
38 wiek zá duſzę ſwą? ⁹ Abowiem ktoby ſię d 25.
wſtydał mnie / y ſłow moich miedzy ná- Matt: 10.
rodem tym cudzołożnym y grzeſznym: d 33.
záwſtyda ſię go też y Syn człowieczy; Luk: 9. c 26.

gdy przyidźie w chwale Oycá ſwego z
ányoły świętymi. Y mowił im: Záprá- 39
wdę powiádam wam; iż ſą niektorzy z
tych co tu ſtoią/ ktorzy nie vkuſzą śmier-
ći/ áż vyrzą kroleſtwo Boże przycho-
dzące w mocy.

ROZDZIAL IX.

Zacza-lo 38. Matt: 16. d 28. Luk: 9. d 27. Matt: 17. a 2. Luk: 9. d 28.

A Po ſześći dniách wźiął Jeſus Pio- 1
trá y Jákubá y Janá: y wwiodł A
ie ná gorę wyſoką ſámy oſobno/ y
przemienił ſię przed nimi. A ſzáty iego 2
ſtáły ſię iáſne y bárzo białe iáko śnieg:
iákich nie może blecharz ná ziemi wybie-
lić. Y vyrzeli Eliaſzá z Moyzeſzem: á 3
oni rozmawiáli z Jeſuſem. A odpo- 4
wiádáiąc Piotr/ rzekł Jeſuſowi: Ráb-
bi/ dobrzeć nam tu być: y vczyńmy trzy
przybytki/ tobie ieden/ á Moyzeſzowi ie-
den/ á Eliaſzowi ieden. Abowiem nie 5
wiedźiał co mowił: bo przeſtráſzeni by-
li. Y ſtał ſię obłok ktory ie záſłonił: y 6
przyſzedł głos z obłoku/ mowiąc: Ten B
ieſt Syn moy namilſzy: tegoż ſłuchayćie.
A wnet obeyrzawſzy ſię/ żadnego wię- 7
cey nie widźieli/ iedno tylko Jeſuſá z ſo-
bą. A gdy ſtępowáli z gory/ roſká- 8

Matt: 17. b 9.

zał im

zał im áby nikomu nie powiádáli co
widźieli: áż kiedyby Syn człowieczy
zmartwychwstał.
9 ⁊ Y záchowáli *to* słowo v siebie: py- Zaczá-
táiąc sie spolnie coby to było; kiedy z- lo 39.
10 martwychwstánie? ⁊ Y pytáli go / mo-
wiąc: Cóż tedy Phárysieuszowie y Do- Mala: 4.
ktorowie powiádáią; iż pierwey potrze- b 5.
11 bá áby przyszedł Eliasz? ⁊ A on odpowiá-
dáiąc / rzekł im: Eliaszći przyszedszy pier-
wey / náprawi wszytko: á iáko iest nápi- Isa: 53.
sano o synu człowieczym/*potrzebá* áby wie a 3.
12 le vćierpiał y wzgárdzony był. ⁊ Ale Mala: 4.
C wam powiádam / żeć przyszedł y Eliasz b 5.
(y vczynili mu co chćieli) iáko o nim iest Matt: 17.
13 nápisano. ⁊ A gdy przyszedł do swych v- b 12.
czniow / vyrzał wielką rzeszę około nich/
y Doktory zakonne gadáiące sie z nimi.
14 ⁊ A wnet vyrzawszy Jesusá wszytek lud/
zdumiał sie / y polękáli sie; á przybieżá-
15 wszy witáli go. ⁊ Y pytał ich: O co sie
gadaćie miedzy sobą?
16 *⁊ A odpowiádáiąc ieden z *oney* rzeszy/ Zacza-
rzekł: Náuczyćielu / przywiodłem do lo 40.
ćiebie syná mego / ktory ma duchá nie- Matt: 17.
17 mego: ⁊ ktory gdźieżkolwiek go nápá- b 14.
dnie tłucze go / y ślini sie / y zgrzyta zębá- Luk: 9.
 c 37.

mi á ſchnie: Y mowiłem vczniom twoi-
im áby go wyrzućili/ á nie mogli. A on 18
odpowiádáiac im rzekł: O narodźie nie- D
wierny dokadże przy was bede? dokad-
że was ćierpieć bede? przynieśćie go do
mnie. Y przynieśli go. A gdy go vy- 19
rzał/ nátychmiaſt go duch iął tárgáć: á
vpadſzy ná źiemie/ przewracał ſie śli-
niac ſie. Y ſpytał oycá iego; Jáko da- 20
wno to ſie mu przydáło? A on powie-
dźiał: Z dźiećińſtwá: czeſto miotał go 21
w ogień y w wode/ áby go ſtráćił. ále
możeſzli co/ rátuy nas/ zlitowawſzy ſie
nád námi. A JEſus rzekł mu: Jeſli 22
wierzyć możeſz/ wſzytkoć ieſt podobno
wierzacemu. A nátychmiaſt záwołá- 23
wſzy oćiec *onego* dźiećiećiá/ ze łzámi rzekł:
Wierze Pánie: rátuy niedowiárſtwá
mego. A widzac Jeſus iż ſie rzeſza zbie- 24
gáłá/ zfukał *onego* duchá nieczyſtego/
mowiac mu: Głuchy y niemy duchu/ ia
tobie rozkázuie/ wynidź z niego: á nie
wchodź wiecey weń. A záwoławſzy *on* 25
duch y bárzo go ſtárgawſzy/ wyſzedł z nie-
go: y ſtał ſie *on człowiek* iáko vmárły:
ták/ że ich wiele mowiło/ iż vmárł. A 26
Jeſus viawſzy go zá reke/ podnioſł go: y
wſtał.

27 wstał. A gdy wszedł do domu / vcznio-
wie iego pytáli go osobno: Cemużeśmy
28 go my wyrzućić nie mogli? I rzekł im:
Ten rodzay żadnym sposobem wyniść nie
może / iedno zá modlitwą y postem. ☞
29 I wyszedszy stámtąd przeszli przez Gá- Matt: 17. d 22.
30 lilea: á niechćiał áby kto wiedźiał. A Luk: 9. c 44.
E náuczał vcznie swe / y mowił im: Iż syn
człowieczy będźie wydan w ręce ludzkie /
y zámorduią go / á zámordowány wstá-
31 nie dniá trzećiego. Lecz oni *tey* powie-
śći nie zrozumieli: á báli się go spytáć.
32 I przyszli do Káphárnaumá. A bę- Zaczalo 41.
dąc w domu / pytał ich: Cośćie w drodze
33 rozmawiáli? Lecz oni milczeli. ábo-
wiem w drodze z sobą rozmawiáli ktoby
34 z nich był więtszy. A śiedząc wezwał Matt: 18. a 1.
dwunaśćie / y rzekł im: Jesli kto chce Luk: 9. f 46.
być pierwszym / niechay będźie ze wszech
35 ostátecznym / y sługą wszytkich. I
wźiąwszy dźiećiątko / postáwił ie w po-
36 śrzod ich: á obłápiáiąc ie rzekł im: Ktoż
kolwiek iedno z tákowych dźiateczek
przyimie w imię moie mnie przyimuie: á
ktokolwiek mnie przyimie; nie mnie
przyimuie / ále tego ktory mię posłał. Luk: 9. f 49.
37 Odpowiedźiał mu Jan / mowiąc: Ná-

uczyćielu / widźieliſmy niektorego w i-
mię twoie czárty wyrzucáiącego / ktory
nie chodźi zá námi : y zákazáliſmy mu.
° A Jeſus rzekł : Nie zákázuyćie mu. A- 38
1.Kor:12. bowiem żaden nie ieſt / ktoryby czynił
a 3. cudá w imię moie / á mogłby prędko źle
mowić o mnie. ° Bo ktoć nie ieſt prze- 39
Matt: 10. ćiw nam ; zá wámić ieſt. ° Abowiem 40
d 42. ktobykolwiek wam dał ku pićiu kubek
wody w imię moie / iżeśćie Chriſtuſowi ;
záprawdę powiádam wam / nie vtráći
ſwey zapłáty.
Zacza- ° A ktobykolwiek zgorſzył iednego z 41
ło 42. tych máluczkich wierzących w mię : le-
Matt:18. a 6. pieyby mu iżby był vwiązan młyńſki ká-
Luk: 17. mień około ſzyie iego / y był wrzucon w
a 2. morze. ° A ieſliby ręká twa gorſzyłá ćie/ 42
Matt: 5. odetni ią. lepiey ieſt tobie wniść do ży- G
e 30. y 18 wotá vłomnym / niż máiąc obie ręce iść
a 8. do piekłá/ w ogień nieugáſzony : ° gdźie 43
Iſa: 66. robak ich nie vmiera/ á ogień nie gáſnie.
g 24. ° A ieſli ćie nogá twoiá gorſzy/ vtniſz ią. 44
lepiey ieſt tobie wniść chromym do ży-
wotá wiecznego / niż máiąc obie nodze/
być wrzuconym do piekłá ogniá nieugá-
ſzonego : ° gdźie robak ich nie vmiera / á 45
ogień nie gáſnie. ° A ieſli ćie oko twe 46

pogarſza/

pogarſza / wyrzuć ie: Lepiey ieſt tobie
wniść iednookim do kroleſtwá Bożego /
nizli máiąc obie oczy / wrzuconym być
47 do piekłá ogniſtego: ° gdzie robak ich
48 nie vmiera / á ogień nie gáśnie. ° Abo- 3. Moy: 2. c 13.
wiem káżdy ogniem będzie poſolon: á Matt: 5. b 13.
49 kożda ofiárá będzie ſolą oſolona. ° Do- Luk: 14. g 34.
bráć ieſt ſol. ále ieſli ſol nie ſłona będzie:
czymże ią náprawićie? Mieyćieſz w ſo-
bie ſol / á pokoy mieyćie miedzy ſobą.

ROZDZIAL X.

1 Oſtámtąd wſtawſzy / przyſzedł ná Matt: 19. a 1.
A gránice Judſkie po oney ſtronie
Jordanu: y zbieżáły ſię zás do nie-
go rzeſze. y vczył ie záſię / iáko był zwykł.
2 ° A przyſtąpiwſzy Pháryſeuſzowie / Zaczá-
pytáli go: Jeſli ſię g dzi meżowi żonę lo 43.
3 opuśćić? kuſząc go. ° A on odpowie-
dziawſzy / rzekł im: Co wam roſkazał
4 Moyzeſz? ° A oni rzekli: Moyzeſz dopu- 5. Mo: 24 a 1.
śćił nápiſáć liſt rozwodny / y opuśćić.
5 ° Ktorym odpowiedziawſzy Jeſus / rzekł:
Dla zátwárdzenia ſercá wáſzego nápi-
6 ſał wam to roſkazánie. ° Alec od po- 1. Moy: 1 d 27.
czatku ſtworzenia meżczyznę y niewiá- Matt: 19. a 4.
7 ſtę vczynił ie Bog. ° Dla tegoż opuśći

1.Moy:2. człowiek oycá swego y mátkę: á przyłą-
d 24. czy sie ku żenie swey: y będą dwoie w 8
1.Kor:6. iednym ciele. A ták iuż dáley nie są dwo-
d 16. Ephes: 5. ie/ ále iedno ciáło. Co tedy Bog złą- 9
g 31. czył tego niech człowiek nie rozłącza. A 10
1.Kor:7. w domu záśię vczniowie iego o tymże
b 10. go pytáli. Y rzekł im: Ktobykolwiek 11
opuścił żonę swą á poiąłby inną; cu- B
dzołostwá sie dopuszcza przećiwko iey.
A ieśliby żoná opuśćiłá mężá swoiego/ 12
á szłáby zá drugiego; cudzołoży.

Zacza- Y przyniesiono mu dźiatki/ áby sie 13
lo 44. ich dotknął. A vczniowie fukáli ná te
Matt:19. co ie przynośili. Co widząc JEsus/ 14
b 13. miał im zá złe/ y rzekł im: Dopuśććie
Luk: 18. dźiatkom iść do mnie: á nie zákázuyćie
d 17. im. ábowiemći tákowych iest krolestwo
Boże. Záprawdę mowię wam: Kto- 15
bykolwiek nie przyiął krolestwá Boże-
go iáko dźiećiątko/ nie wnidźie do nie-
go. Y obłápiáiąc ie/ y kłádąc ná nie 16
ręce/ błogosłáwił ie.

Zacza- A gdy wychodźił w drogę/ przybiegszy 17
lo 45. ieden/ y vpadszy ná koláná przed nim/ py- C
Matt. 19. tał go: Náuczyćielu dobry/ co vczynię
b 16. ábych otrzymał żywot wieczny? A Je- 18
Luk: 18. sus mu rzekł: Czemu mię zowiesz dobrym?
d 18.

Zaden

Żaden nie *ieſt* dobry/ iedno ieden/ Bog.
19 Przykazánia vmieß: Nie cudzołoż: 2.Mo:20.
Nie zábijay: Nie krádni: Nie mow 6 13.
świádectwá fałßywego: Nie zdradzay:
20 Czći oycá twego y mátkę. A on odpo-
wiedźiawßy rzekł mu: Náuczyćielu/ te-
gom wßytkiego ſtrzegł od młodośći mo-
21 iey. A JEſus weyrzawßy nań vmiło-
wał go/ y rzekł mu: Jednegoż ći nie do-
ſtawa: idź/ przeday wßytko co maß/ á
day vbogim/ á będźieß miał ſkarb w nie-
bie: á przydź náśláduy mię.
22 A on záfráſowawßy ſię z tego słowá/ Zacza-
odßedł ſmętny. ábowiem miał wiele lo 46.
23 máiętnośći. A obeyrzawßy ſię Jeſus/
rzekł vczniom ſwym: Jákoż trudno ći
ktorzy pieniądze máią/ wnidą do krole-
24 ſtwá Bożeǵ! A vczniowie ſię zdumieli
D ná te słowá iego. Lecz Jeſus záſię odpo-
wiedźiawßy rzekł im: Dźiatki/ iákoż ieſt
trudno tym co w pieniądzach vfáią/
25 wniść do kroleſtwá Boże°! Łácwiey
ieſt wielbłądowi wyniść przez vcho igiel-
ne/ niż bogaczowi wniść do kroleſtwá
26 Bożego. A oni ſię tym więcey dźiwo-
wáli/ mowiąc ſámi ku ſobie: Y ktoż mo-
27 że być zbáwion? A Jeſus poyrzawßy

ná nie/ rzekł: V ludźi to niepodo[illegible]:ále
nie v Bogá. ábowiem v Bogá wßytko
Matt: 19 d 27. Luk: 18. e 28.
ieſt podobno. ° A pocżął mu Piotr mo- 28
wić: Otochmy my wßytko opuśćili/ á
ßlichmy zá tobą. ° A Jeſus odpowie- 29
dziawßy rzekł: Zápráwdę mowię wam:
Zaden nie ieſt ktoryby opuśćił dom/ ábo
bráćią/ ábo śioſtry/ ábo oycá/ ábo mát-
kę/ ábo dźieći/ ábo role dla mnie y dla E-
wángeliey: ° żeby nie miał wźiąć tyle ſto- 30
kroć teraz/ zá tego czáſu; domow/ y brá-
ćiey/ y śioſtr/ y mátek/ y dźieći/ y rol/ z
przeſládowánim: á w przyßłym wieku
Zaczálo 47.
żywotá wiecznego. ° A wiele pierwßych 31
będą poślednięmi: á poślednich pierw-
Matt: 19. d 30. Luk: 13 30.
ßymi. ° y byli w drodze wſtępuiąc do Je- 32
ruſálem: á Jeſus ßedł przed nimi/ y zdu- E
miewáli śię: á idąc zá nim bali śię. A zá-
Matt. 20 c 17. Luk: 18 f 31.
śię wźiąwßy z ſobą dwánaśćie/ pocżął
im powiádáć co nań przyść miáło. ° Jż 33
oto wſtępuiemy do Jeruſálem: á ſyn czło
wieczy będźie wydan Arcykápłanom/ y
Doktorom/ y ſtárßym: y oſądzą go ná
śmierć/ y wydádzą go Pogánom: ° y bę- 34
dą go nágráwáć/ y będą nań plwáć/ y
vbiczuią go/ y zámorduią go: á dniá
trzećiego zmártwychwſtánie. ° A przy- 35

ßli do

ßli do niego Jákub y Ján synowie Zebe- Matt:20.
deußowi/ mowiąc: Vczyćielu/ chcemy b 20.
ábyś *to* ocokolwiek prośić będźiem/ vczy-
36 nił nam. ª A on im rzekł: Coż chcećie á-
37 bych wam vczynił? ª A rzekli: Day nam
ábychmy śiedźieli/ ieden po práwicy
twey/ á drugi po lewicy twey w chwale
38 twoiey. ª A Jesus im rzekł: Niewiećie
F ocz prośićie. Możećież pić kielich kto-
ry ia piję? ábo być krzczeni krztem kto-
39 rym śię ia krzczę? ª A oni mu powie-
dźieli; Możemy. A JEsus im rzekł:
Kielichći ktory ia piję pić będźiećie/
y krztem ktorym śię ia krzczę krzcze-
40 ni będźiećie: ª ále śiedźieć po práwi-
cy moiey ábo po lewicy/ nie moiá rzecz
dáć wam; ále ktorym iest nágotowano. Matt:20.
41 ª A vsłyßawßy dźieśięć/ poczęli zá złe b 24.
42 mieć Jákubowi y Janowi. ª A JEsus Luk:22.
wezwawßy ich/ powiedźiał im: Wiećie/ b 25.
iż ći ktorych widźimy przoduiących mię-
dzy narody/ pánuią nád nimi: á kśiążętá
43 ich władzey vżywáią nád nimi. ª Lecz
miedzy wámi ták nie iest: ále ktobykol-
wiek chćiał być więtßym/ *niech* będźie słu-
44 gą wáßym: ª á ktobykolwiek miedzy wá-
mi chćiał być pierwßym/ *niech* będźie wß-

ßytkich

ßytkich ſługą. ¶ Abowiem ſyn człowie- 45
czy nie przyßedł áby mu ſłużono / ále áby
ſłużył / y dał duße ſwą okupem zá wielu.
Zacza- ¶ Y przyßli do Jerychá: á gdy on wy- 46
lo 48. chadzał z Jerychá y vczniowie iego y G
Matt: 20 rzeßą niemáła / ſyn Tymeußow Bárty-
d 29. meuß ślepy / śiedźiał podle drogi żebrząc.
Luk: 18. ¶ Ktory vſłyßawßy iż Jeſus Názáreńſki 47
f 35. ieſt; począł wołáć y mowić: Jeſuśie ſy-
nu Dawidow / zmiłuy ſię nádemną. ¶ Y 48
wiele ich go gromiło / áby milczał. A on
tym więcey wołał: Synu Dawidow /
zmiłuy ſię nádemną. ¶ A Jeſus záſtáno- 49
wiwßy ſię / kazał go záwołáć. Y záwoła-
no ślepego mowiąc mu: Tuß ſobie do-
brze / wſtań woła ćię. ¶ A on porzućiwßy 50
płaßcz ſwoy porwawßy ſię / przyßedł do
niego. ¶ Y odpowiedźiawßy Jeſus rzekł 51
mu: Co chceß ábych ći vczynił? A ślepy
powiedźiał mu: Miſtrzu ábych przey-
rzał. ¶ A Jeſus mu rzekł: Idź / wiárá 52
twoiá ćiebie vzdrowiłá. A nátychmiaſt
przeyrzał / y ßedł zá nim w drodze.

ROZDZIAŁ XI.

Zacza- A Gdy ſię przybliżáli do Jeruſálem 1
lo 49. y do Betániey przy gorze Oliw- A
Matt: 21. ney / poſłał dwu z vczniow ſwoich /
a 1.

2 y rzekł im: Idźcie do miásteczká ktore Luk: 19.
iest przeciwko wam: á nátychmiast wsze- c 19.
dszy do niego/ naydźiecie ośle vwiązáne/
ná ktorym ieszcze żaden z ludźi nie sie-
3 dźiał: odwiązawszy ie przywiedźcie. A
ieśliby wam kto rzekł; Co czynicie? Po-
wiedzcie iż go Pan potrzebuie: á wnet
4 ie tu pośle. A poszedszy nálezli ośle vwią-
záne v forty ná dworze/ gdźie się dwie
5 drodze schadzáły: y odwiązáli ie. A nie-
ktorzy z onych co tám stali/ rzekli im: Co
6 czynicie odwiezuiąc ośle? A oni im od-
powiedźieli iáko im był roskazał Jesus;
7 y puscili im. y przywiedli ośle do Je- Ian 12.
susá: y wrzucili ná nie száty swe/ y w- b 14.
8 siadł ná nie. A wiele ich słáło odźienia
swoie ná drodze: drudzy záśię rąbáli gá-
9 łązki z drzew y rozćieláli ná drodze. A
B wprzod y názad idący wołáli/ mowiąc: Luk: 21.
Hosánná/ Błogosłáwiony ktory idźie a 9.
10 w imię Páńskie. błogosłáwione ktore Luk: 19.
idźie krolestwo oycá nászego Dawidá/ f 38.
Hosánná ná wysokośćiách. Psal: 117.
d 24.
11 Y wszedł do Jerusálem do kośćiołá: Zaczá
á obeyrzawszy wszytko/ gdy iuż byłá wie- lo 50.
czorna godźiná/ wyszedł do Bethániey/ Matt: 21.
12 z dwiemánaśćie. A názáiutrz gdy wy- a.10.

chodźili

Luk: 19. g 45. Matt: 21. b 19.

chodźili z Bethániey/ łáknał. A vyrzá- 13
wßy z dáleká figę máiącą liśćie/ przy-
ßedł ázaby co ná niey nálazł. A przyßed-
ßy ku niey/ nic nie nálazł iedno liśćie.
bo nie był czás figam. A odpowiádá- 14
iąc rzekł iey: Niech iuż nikt ná wieki
nie vżywa owocu z ćiebie. A słyßeli vcz-
niowie iego. A przyßli do Jeruſálem. 15
A wßedßy do kośćiołá/ począł wyrzucáć C
przedáiące y kupuiące w kośćiele/ y
ſprzewracał ſtoły tych co pieniądzmi
hándluią/ y ſtołki tych co przedawáli go-
łębie. áni dopuśćił áby miał kto nieść 16
naczynie przez kośćioł: á náuczał/ mo- 17
Iſa: 56. b 7. wiąc im: Izaż nie ieſt nápiſano; Że
dom moy/ dom modlitwy będźie názwan
Iere: 7. b 11. wßytkim narodom: A wyśćie gi vczy-
nili iáſkinią zboycow. Co vſłyßawßy 18
Arcykápłani y Doktorowie/ ßukáli iá-
koby go zátráćili. Abowiem ſie go bali:
iż wßytká rzeßa zdumiewáłá ſie z náuki
iego. A gdy było wieczor/ wychadzał z 19
Matt: 21. b 19. miáſtá. A ráno idąc mimo/ vyrzeli *one* 20
figę z korzeniá vſchłą. A Piotr wſpo- 21
mniawßy/ rzekł mu: Rabbi/ wey/ figá
Zaczá- ktorąś przeklał/ vſchłá.
lo 51. A Jeſus odpowiedźiawßy rzekł im: 22

Mieyćie

23 Mieyćie wiárę Bożą. ᵞ Záprawdę mo-
wię wam iż ktobykolwiek rzekł tey go-
rze / Podnieś się á wrzuć się w morze / á
nie wątpiłby w sercu swoim / áleby v-
wierzył że się sstánie coby iedno rzekł:
24 sstánie się mu. ᵠ Przetoż wam powiá- Matt: 7.
dam ; wßytko oczkolwiek modląc się a 7. y 21.
prośićie / wierzćie że otrzymaćie / á sstá- b 22.
nie się wam. Luk: 11.
b 9.
25 ᵞ A gdy stániećie ná modlitwie ; od- Matt: 6.
puśććie iesli co przećiw komu maćie: á- b 14. y 18.
by y Oćiec wáß ktory iest w niebieśiech / d 35.
odpuśćił wam przestępstwá wáße.
26 ᵠ Lecz iesli wy nie odpuśćićie: áni O-
D ćiec wáß ktory w niebie iest / odpuśći
wam przestępstwá wáße.
27 ᵠ Y przyßli záśię do Jeruzálem. A gdy Zacza-
chodźił w kośćiele / przystąpili do niego lo 52.
28 Arcykápłani y Doktorowie y stárßy / ᵞ y Matt. 21.
mowili mu: Ktoraż to mocą czyniß? á b 23.
29 ktoć dał tę władzą ábyś to czynił? ᵠ A Luk: 20.
Jesus odpowiádáiąc rzekł im: Spytam a 1.
y ia was o rzecz iednę / á odpowiedzćie
mi: á powiem wam ktorą to mocą czy-
30 nię. ᵠ Krzest Janow z niebáli był / czyli
31 z ludźi? odpowiedzćie mi. ᵠ Y rozmyslá-
li v śiebie mowiąc: Jesli powiemy / Z

niebá: rzecze/ Przeczżeście mu tedy nie
wierzyli? ? A ieśli rzeczemy/ Z ludźi: bo- 32
imy sie ludu. ábowiem wszyscy trzymáli
o Janie iż prawdźiwie był Prorokiem.
? A odpowiádáiac rzekli JEsusowi; 33
Niewiemy. A Jesus odpowiedźiawszy
rzekł im: Y ia wam nie powiem ktora
moca to czynie.

ROZDZIAL XII.

Zaczá-lo 53. Matt:21. d 33. Luk:20. b 9. Isa:5. a1. Ier:2. d21

Pocżał im mowić przez podo- 1
bieństwá: Winnice náśádźił ie- A
den człowiek/ y ogrodźił płotem/
y wkopał práse/ á zbudował wieże/ y ná-
iał ia oraczom/ y odiechał. ? A ná czás 2
posłał sługe do oraczow/ áby od nich
wźiał z owocu oney winnice. ? A oni poi- 3
mawszy go vbili/ y odesłáli prożnego. ? Y 4
záśie do nich drugiego sługe posłał: kto-
rego też ránili w głowe y zelżyli. ? Y zá- 5
śie posłał drugiego/ y onego zábili: y wie-
le inych; iedny bijac/ á drugie mordu-
iac. ? Jeszcze tedy máiac iednego syná 6
namilszego/ posłał go też ostátecznego
do nich/ mowiac: Ze sie wstydáć beda
syná mego. ? A oni oracze rzekli miedzy 7
soba: Tenći iest dźiedzic: Podźcieś/ zá-

biymy go/

biymy go: á náße będzie dziedzictwo.
8 Y poimawßy go/ zámordowáli: y wy-
9 rzućili precz z winnice. Coż tedy vczyni *Psal: 117.*
pan *oney* winnice? Przyidzie/ á potráci *c 22.*
10 oracze: y da winnicę innym. Azaśćie *Isa: 28. d 16.*
tego pismá nie czytáli; Kámień ktory *Dzie: 4.*
odrzućili buduiący/ ten sie stał głową *b 11.*
11 węgielną: Pańci to spráwił/ á dziwno *Rzym: 9.*
12 iest w oczách náßych? Y stáráli się go *g 33.*
poimáć: lecz się báli rzeßy. bo poználi/ *1. Piot: 2. b 8.*
iż przećiw nim to podobieństwo powie- *Matt: 21.*
dział. Y opuśćiwßy go odeßli. *d 42.*
13 Y posłáli do niego niektore z Phá- Zaczá-
ryseußow y Herodyanow: áby go pod- lo 54.
14 chwyćili w mowie. Ktorzy przyßedßy *Matt: 22.*
B rzekli mu: Náuczyćielu/ wiemy żeś prá- *b 15.*
wdziwy iest/ á nie dbaß ni ná kogoż: á- *Luk: 20. d 20.*
bowiem nie pátrzaß ná osobę ludzką:
ále w prawdzie drogi Bożey náuczaß.
godziß sie dáć dań Cesárzowi/ czyli nie
15 dáć? A on wiedząc obłudność ich/ rzekł
im: Czemu mię kuśićie? przynieśćie mi
16 groß ábych oglądał. A oni mu przynie-
śli. y rzekł im: Czyiże to iest obraz/ y ná-
17 pis? Powiedzieli mu: Cesárski. Y odpo-
wiedziawßy Jezus rzekł im: Oddayćieß *Rzym: 13.*
tedy co iest Cesárskiego/ Cesárzowi: á co *b 7.*

Zaczalo 55. Matt: 22. c 23. Luk: 20 d 27. 5. Mo: 25. a 5.

Bożego / Bogu. A zádziwili ſie temu.
A przyßli do niego Sádduceußowie 18
ktorzy powiádáia iż nie máß zmartwych
wſtánia: y pytáli go mowiac: Náuczy- 19
cielu / Moyżeß ſam nápiſal; iż ieſliby
czyi brát vmárł / y pozoſtáwił żonę / á
dźiatekby nie zoſtáwił / áby wziął brát
iego żonę iego / y wzbudźił naśienie brá-
tu ſwemu. Otoż było śiedm bráciey: á 20
pierwßy poiawßy żonę / vmárł nie zo-
ſtáwiwßy plemieniá. A poiął ią wto- 21
ry / y vmárł: lecz áni ten pozoſtáwił po-
tomſtwá. A trzeći tákże. A wźieli ią 22
tákże śiedm: á nie pozoſtáwili potom-
ſtwá. Oſtátnia po wßytkich vmárłá y
niewiáſtá. W zmartwychwſtániu te- 23
dy gdy powſtáną / ktoregoż z nich będźie
żoná? bo śiedm ich mieli ią zá żonę? A 24
Jeſus odpowiedźiawßy / rzekł im: Izaż G
nie dla tego bładźićie / że nie rozumie-
ćie piſmá / áni mocy Bożey? Abowiem 25
gdy zmartwychwſtáną / áni ſie żenić bę-
dą / áni zá mąż chodźić: ále ſą iáko ányo-
łowie w niebieśiech. A o vmárłych iż 26
zmartwychwſtáć máią / nie czytáliśćie
w kśięgách Moyzeßowych / iáko v krzá
mowił Bog do niego / rzekąc: Jaćiem

iest Bog Abráhámow/ y Bog Jsáákow/ 2. Mo: 3.
27 y Bog Jákobow? Nie iestći Bog v- b 6.
márłych/ ále żywych. A przetoż wy bár- Matt:22.
zo błądźićie. d 32.
Luk: 20.
28 A przystąpił ieden z Doktorow co sły- f 27.
szał gdy sie gadáli: á widząc że im do- Zaczá-
brze odpowiedźiał/ spytał go ktore iest lo 56.
29 przednieysze ze wszech przykazánie? A
Jesus mu odpowiedźiał: Jż przedniey-
sze ze wszytkich przykazánie iest; Słu- 5. Mo: 6
chay Jsráelu / Pan Bog twoy / Bog ie- a 4.
30 den iest. A miłuy Páná Bogá twego
ze wszytkiego sercá twego / y ze wszytkiey
dusze twoiey / y ze wszytkiego vmysłu twe-
go / y ze wszytkiey śiły twoiey. Toć iest
31 pierwsze przykazánie. A wtore iest te-
mu podobne. Miłuy bliźniego twego 3. Mo: 19.
iáko sámego śiebie. Nád tyć nie mász d 18.
32 innego więtszego przykazánia. Rzekł Matt:22
mu Doktor: Dobrześ / Náuczyćielu / w d 39.
prawdźie powiedźiał / iż ieden iest Bog / Rzym: 13.
c 9.
33 á nie mász innego procz niego. á iżby Galat: 5.
był miłowan ze wszytkiego sercá / y ze c 14.
wszytkiego zmysłu / y ze wszytkiey dusze / y Iak: 2.
ze wszytkiey śiły: k temu miłowáć bliź- b 8.
niego iáko sámego śiebie: więcey iest
34 nád wszytkie cáłopalone y *inne* ofiáry. A

widząc JEſus iż roſtropnie odpowie-
dział/ rzekł mu: Nie dálekoś ieſt od kro-
leſtwá Bożego. A nie śmiał go żaden
Matt: 22. d 41. dáley pytáć. A Jeſus odpowiedźiaw- 35
Luk: 20. g 41. ſzy/ mowił/ náuczáiąc w kośćiele: Jákoż D
mowią Doktorowie iż Chriſtus ieſt ſy-
nem Dawidowym? Abowiem ſam Da- 36
Pſal: 109. a 1. wid mowi w Duchu S. Rzekł Pan Pá-
nu memu/ śiądź po práwicy moiey: áż
położę nieprzyiaćioły twoie podnożkiem
nog twoich. Sam tedy Dawid zowie 37
go Pánem: á ſkądże ieſt ſynem iego? A
ſłucháłá go wielka rzeſza z rádoośćią.
Zaczá- lo 57. A mowił im w náuce ſwoiey: Strzeż- 38
Matt: 23. a 6. ćie ſię Doktorow/ ktorzy chcą chodźić
Luk: 11. f 43. y 20. g 46. w długich ſzátách/ y być pozdrawiáni ná
rynkách: y siedźieć ná pierwſzych ſto- 39
licách w Bożnicách/ y mieć pierwſze mie-
ścá ná wieczerzách: ktorzy wyiadáią 40
domy wdow pod pokrywką długiego
modlenia. Ci odniosą obfitſzy ſąd. A 41
Luk: 21. a 1. siedząc JEſus przećiw ſkárbnicy/ pá-
trzał iáko rzeſza kłádłá pieniądze do ſkár-
bu: á wiele bogaczow wiele kłádli. A 42
przyſzedſzy iedná wdowá vboga/ włoży-
łá dwá drobne pieniądze/ co waży quá-
dránt. A wezwawſzy vczniow ſwych/ 43
rzekł im:

rzekł im: Záprawdę powiádam wam/
iż tá vboga wdowá więcey włożyłá á
44 niżli wßyscy ktorzy kłádli do skárbu. ° A-
bowiem wßyscy z tego co im zbywáło/
rzucáli: á tá z vbostwá swegó/wßytko co
miáłá wrzuciłá/ wßytkę żywnosć swoię.

ROZDZIAL XIII.

1 A GDy wychodźił z kośćiołá / rzekł Zaczą-
mu ieden z vczniow iego; Náu- lo 58.
czyćielu/ wey iákie to kámienie / y *Matt:24.*
2 iákie budowánia. ° A Jesus odpowiá- *a 1.*
dáiąc/rzekł mu: Widźiß te wßytkie wiel- *Luk: 21.*
kie budowánia? Niezostánie kámień ná *a 5.*
3 kámieniu/ktoryby nie był rozwálon. ° A *Luk: 19.*
gdy siedźiał ná gorze oliwney przećiw *g 44.*
kośćiołowi/ pytáli go osobno Piotr y
4 Jákub y Jan y Andrzey: ° Powiedz
nam / kiedy się to stánie? y co zá znák
będźie gdy się to wßytko pocznie wypeł-
5 niáć? ° A Jesus odpowiedźiawßy po-
czął im mowić: Pátrzćieß áby was kto
6 nie zwiodł. ° ábowiem wielec ich przyi- *Ephes: 5.*
dźie w imię moie powiedáiąc iż ia ie- *b 6.*
7 stem: y wiele ich zwiodą. ° A gdy vsły- *2.Thes:2.*
ßyćie woyny y wieśći o woynách / nie *a 3.*
trwożćieß sobą. Boć się to dźiać muśi:

álec nie iuż koniec. Abowiem powſtá- 8
nie narod przećiw narodowi / y krole- B
ſtwo przećiw kroleſtwu : y będą mieśćá-
mi trzęśienia ziemne / y głody. Początek-
ći to boleśći.
Zaczę- A wy mieyćie ſię ſámi ná pieczy. Boć 9
lo 59. was wydádzą do vrzędu / y w bożnicách
was bić będą / á przed ſtároſty y przed
krolmi dla mnie ſtáwáć będźiećie / onym
ná świádectwo. A potrzebá áby ná- 10
przod v wſzyſtkich narodow byłá opo-
Matt:10. wiedána Ewángelia. A gdy was wo- 11
b 19. dźić będą wydawáiąc / nie myślćie przed-
Luk: 12. tym cobyśćie mowić mieli : ále co wam
b 11. y 21. będźie dano oney godźiny / to mowćie.
c 14. Abowiem nie wy ieſteśćie ktorzy mowi-
ćie : ále Duch świety. Y wyda brát 12
brátá ná śmierć / á oćiec ſyná : y powſtá-
ną dźieći przećiw rodźicom / y będą ie
zábiiáć. Y będźiećie v wſzytkich w nie- 13
Zacza- nawiśći / dla imienia mego. Lecz kto
lo 60. dotrwa do końcá / ten będźie zbáwion.
Dan: 9. A gdy vyrzyćie obrzydłe ſpuſtoſzenie / 14
g 27. ſtoiące gdźie nie trzebá (kto czyta / niech
Matt:24. wyrozumie) tedy ći ktorzy ſą w Iudſkiey
b 15. ziemi ; niech vćiekáią ná gory : á ktory 15
Luk: 21. będźie ná dáchu ; niech nie ſchodźi do
d 20.

domu /

domu / áni wchodźi áby miał co wźiąć z
16 domu swego: ⁹ ktory też będźie ná po-
lu; niech śię nie wraca ná zad / bráć płá-
17 szczá swego. ⁹ Lecz biádá *niewiástam* brze-
miennym y pierśiámi karmiącym w o-
18 ne dni. ⁹ Modlćieß śię / áby nie było źi-
19 mie. ⁹ Abowiem one dni będą z tákimi
C vćiskámi / iákie nie były od początku
stworzenia ktore stworzył Bog áż do
20 tąd / áni będą. ⁹ A by był nie vkroćił Pan
dni *onych*: żadneby ćiáło nie było záchowáne:
wáne: ále dla wybránych ktore wybrał /
21 vkroćił dni *onych*. ⁹ A tedy ieśliby wam Matt: 24.
kto rzekł: Oto / tuć iest Christus / oto d 23.
22 tám: nie wierzćieß. ⁹ Boć nástáną fał- Luk: 21.
ßywi Christusowie y fałßywi Prorocy: y b 8.
będą czynić znáki y cudá ku zwiedźie-
23 niu / by mogło być / y wybránych. ⁹ Wy
śię tedy strzeżćie. otomći wam w przod
wßytko powiedźiał.
24 ⁹ Ale w one to dni po vćiśnieniu onym Zac: 61.
záćmi śię słońce / y kśiężyc nie da iásno- Eze: 32.
25 śći swoiey. ⁹ y gwiazdy niebieskie będą b 7.
spádáć / á mocy ktore są ná niebieśiech Isa: 13.
26 poruszą śię. ⁹ A tedyć vyrzą syná czło- b 10.
wieczego przychodzącego w obłokách / z Ioel: 2.
27 wielką mocą y chwałą. ⁹ A tedy pośle c 10. g 31.
y 3. c 15.

Matt:24. ányoły swe / y zbierze wybráne swe od
c 31. czterzech wiátrow / od wierzchu ziemie
áż do wierzchu niebá. ? A od figi vczćie 28
się podobieństwá / gdy się iuż gáłązká D
iey odmładza / y wypuszcza liśćie: pozna-
wáćie iż blizko iest láto. ? tákże y wy 29
gdy obaczyćie iż się to dziać będźie / znay-
ćieś żeć iuż blizko iest we drzwiách. ? Zá- 30
prawdę powiádam wam / żeć nie prze-
minie ten rodzay / áż się to wszytko stá-
nie. ? Nieboć y ziemiá przeminą / lecz 31
słowá moie nie przeminą.

Zaczá- ? A o dniu onym ábo godźinie żaden 32
lo 62. niewie / áni ányołowie w niebie / áni
Syn: iedno Oćiec.

Matt:24. *? Strzeżćieś się / czuyćieś / á modlćie 33
d 42. się. bo niewiećie kiedy czás będźie. ? Já- 34
ko człowiek ktory odiáchawszy precz zo-
stáwił dom swoy: y dał sługom swym
władzą káżdemu nád robotą swoią / y
wrotnemu roskazał áby czuł. ? Czuyćieś 35
tedy (bo niewiećie kiedy Pan domu
przyidźie: z wieczora áli / ábo w pułnocy /
ábo gdy kury poią / ábo z poránku) ? by 36
z prędká przyszedszy nie ználazł was śpią-
cych. ? A coć wam mowię / wszytkimći 37
mowię: Czuyćie. ☞

ROZ-

ROZDZIAL XIII.

1 A Byłá Páſchá y świeto Przáſni- Zacza-
A ków po dwu dni: y ßukáli Arcy- ło 63.
kápłani y Doktorowie iákoby go Matt:26.
2 zdrádą poimawßy zábili. A mowili; a 1.
Nie w świeto/áby ſnadź nie był rozruch Luk: 22.
3 ludźi. A gdy był w Betháńiey w domu a 1.
Symoná trędowátego/y śiedźiał v ſto- Matt:26.
łu/ przyßłá niewiáſtá máiąc ſłoiek álá- a 6.
báſtrowy oleyku Spikánárdowego bár- Ian 11.a 1.
zo drogiego: á ſtłukßy álábáſtr wylałá
4 ná głowę iego. A byli niektorzy co ſię Matt:26.
gniewáli ſámi w ſobie/ á mowili: Ná a 8.
5 coż ſię ſtáłá vtrátá oleyku tego? Abo- Ian 11.
wiem mogł ſię ten oleiek przedáć dro- a 4.
żey niż zá trzy ſtá großy/ y rozdáć vbo-
6 gim. A fráſowáli ſię ná nię. A Jeſus
rzekł: Dayćie iey pokoy/ czemu iey przy-
krość czynićie? Dobryć vczynek przeći-
7 wko mnie vczyniłá. bo záwżdy vbogie
maćie z ſobą: y kiedykolwiek záchcećie/
możećie im dobrze czynić: lecz mnie nie
8 záwżdy maćie. Oná co miáłá/vczyni-
łá: vprzedźiłá pomázáć ćiáło me ná po-
9 grzeb. Záprawdę powiádam wam:
Kędyżkolwiek opowiádána będźie E-
wángelia tá po wßytkim świećie/ też

co tá vczyniłá / powiádáć będą ná pá-
miątkę iey.
Zaczá- A Judasz Jszkáriot ieden ze dwuná- 10
lo 64. ście odszedł do Arcykápłanow / áby go B
Matt:26. im wydał. Ktorzy vsłyszawszy vrádo- 11
b 14. wáli się: y obiecowáli mu dáć pienią-
Luk: 22. dze. Y szukał iákoby go czásu pogodne-
a 4. go wydał. Y pierwszego dnia Przaśni- 12
Matt:26 kow gdy Pásche zábijáli / rzekli mu vczy-
b 16. niowie: Gdźie chcesz ábychmyć szedszy
Luk: 22. nágotowáli żebyś iadł Pásche? Y po- 13
a 6. słał dwu z swych vczniow / y rzekł im:
Jdźcie do miástá: á potka się z wámi
człowiek niosąc dzban wody / idźcież zá
nim: á gdźiekolwiek wnidźie/powiedz- 14
ćiesz gospodarzowi iż náuczyćiel mowi:
Gdźie iest złożenie moie/ kędybym poży-
wał Pásche z vczniámi moiemi? A on 15
wám vkaże wieczernik wielki vsłány:
támże nam nágotuyćie. Y poszli vczy- 16
niowie iego/ y przyszli do miástá: y nále- C
źli iáko im powiedźiał / y nágotowáli
Matt:26. Pásche. A gdy był wieczor/ przyszedł ze 17
b 20. dwiemánaśćie. A gdy oni siedźieli y 18
Luk: 22. iedli/rzekł Jesus: Záprawdę powiádam
b 14. wam / iż ieden z was wyda mię / ktory ie
Ian 13. zemną. A oni poczęli się smęćić/y mo- 19
c 21.

wić mu

20 wić mu ieden po drugim; Izali ia? ¶ A
on im rzekł: Jeden ze dwunaśćie ktory Luk: 22.
21 zemną macza rekę w misie. ¶ Syn ći c 21.
człowieczy idźie iáko o nim iest nápisa- Psal: 4.
no: lecz biádá człowiekowi onemu przez c 10.
ktorego Syn człowieczy będźie wydan: Dzie: 1.
lepiey mu było/ by śie był człowiek on nie c 16.
22 národźił. ¶ A gdy oni iedli/ wźiął Jesus Matt: 26.
chleb: y błogosłáwiąc łamał/ y dawał b 24.
im/ y rzekł: Bierzćie/ toć iest ćiało moie. 1. Kor: 11.
23 ¶ A wźiąwszy kielich/ dźięki vczyniwszy c 24.
24 dawał im. y pili z niego wszyscy. ¶ Y
rzekł im: Táć iest krew moiá nowego
testámentu/ ktora zá wielu będźie wylá-
25 ná. ¶ Záprawdę powiádam wam/ iż nie
będę wiecey pił z tego owocu winney
máćice/ áż do onego dniá gdy gi pić bę-
26 dę (nowy) w krolestwie Bożym. ¶ A
hymn odpráwiwszy wyszli ná gorę oliw-
27 ną. ¶ Y rzekł im Jesus: Wszyscy śie zgor- Ian 16.
szyćie ze mnie tey nocy: iż nápisano iest; d 32.
Vderzę pásterzá/ á rosproszą śie owce. Zach: 13.
28 ¶ Ale gdy zmartwychwstánę/ vprzedzę c 7.
29 was do Gálileiey. ¶ A Piotr mu rzekł: Niżey 16.
Choćiażby śie też wszyscy z ćiebie zgor- b 7.
30 szyli/ále nie ia. ¶ Y rzekł mu Jesus: Zá-
D prawdę powiádamći/ iż ty dźiś tey nocy/

pierwey niž dwákroč kur zápoie / trzy-
kroč ſie mnie záprzyß. A oń tym wię- 31
cey mowił: By potrzebá y vmrzeć mi z
tobą / nie záprze ſie ćiebie. Tákže też y
Matt:26. wßyſcy mowili. Y przyßli do folwárku 32
d 36. ktory zwano Gethſemani. Y rzekł vczą-
Luk: 22. niom ſwoim: Siedźćie tu poki ſie mo-
d 40. dlić bede. A wźiąwßy z ſobą Piotrá 33
y Iákubá y Ianá / y począł ſie ſtráchác y
teſknić ſobie. Y rzekł im: Smętna ieſt 34
duſzá moiá áż do śmierći: zoſtańćie tu /
á czuyćie. A odßedßy máło / padł ná 35
źiemię: y modlił ſie żeby *oná* godźiná ie-
ſliż možna rzecz / odeßłá od niego; Y 36
mowił: Abbá / Oycze / wßytkoć tobie ieſt
podobno / przenieś odemnie ten kielich.
Wßákże nie to co ia chce / ále co ty. Y 37
przyßedł / á ználazł ie ſpiące. Y rzekł Pio-
trowi: Symonie / ſpiß? nie mogłeś czuć
iedney godźiny? Czuyćieß / á modlćie 38
ſie byśćie nie przyßli w pokußenie. Boć
duch ochotny / ále ćiáło mdłe. Y záśie 39
odßedßy modlił ſie / w też słowá mo-
wiąc. A wroćiwßy ſie / nálazł ie záśie 40
ſpiące (bo oczy ich były obćiążone) á nie
wiedźieli coby mu odpowiedźieć. Y 41
przyßedł potrzećie / á rzekł im: Spićieß E

iuż y od-

iuż y odpoczywayćie. Dosyć/przyßłá go-
dźiná: oto będźie wydan ſyn człowieczy
42 w ręce grzeßnikow. Wſtańćież/podź-
my. oto ktory mię wyda/blizko ieſt.
43 A gdy ießcze mowił/przyßedł Iudaß Zacza-
Iſzkáryot/ieden ze dwunaśćie/á z nim lo 65.
wielka rzeßa z mieczmi y z kiymi/ od Ar- Matt: 22.
44 cykápłanow y Doktorow ſtárßych. A d 47.
dał im był znák/ ten ktory go wydał/mo- Luk: 22.
wiąc: Ktoregokolwiek pocáłuie/ tenći c 47.
ieſt: imayćieß go/ á wiedźćie oſtrożnie. Ian 18. a 1.
45 A przyßedßy/ nátychmiaſt przyſtąpiw-
ßy k niemu rzekł: Bądź pozdrowion Mi-
46 ſtrzu. y pocáłował go. A oni tárgnęli
47 ſię nań rękomá/ y poimáli go. A ieden
niektory z tych co ſtali dobywßy mieczá/
vderzył ſługę Arcykápłáńſkiego: y vćiął
48 mu vcho. A Iezus odpowiedźiawßy
rzekł im: Iákoby ná zboycę wyßliśćie z
49 mieczmi y z kiymi poimáć mię? ná káż-
dym dźień był v was w kośćiele vcząc/
á nie poimáliśćie mię. Ale żeby ſię wy-
50 pełniły piſmá. Tedy vczniowie iego o- Matt: 26.
51 puśćiwßy go/ wßyſcy vćiekli. A nie- f 56.
F ktory młodźieniec ßedł zá nim odźiany
prześćierádłem ná nágie *ciáło*: Y poimá-
52 li go. A on porzućiwßy prześćierádło/

nági

Luk: 22. nági vćiekł od nich. Y przywiedli Ie- 53
f 54. ſuſá do Arcykápłaná: á zeſzli ſię wſzyſcy
Ian 18. kápłani y doktorowie y ſtárſzy. A Piotr 54
c 13. zá nim ſzedł z dáleká áż w dwor Arcyká-
Matt:26. płáńſki: y śiedźiał z ſłużebniki v ogniá/
f 59. y grzał ſię. Lecz Arcykápłani y wſzytká 55
śiedząca rádá ſzukáli przećiw Ieſuſowi
świádectwá/áby go ná śmierć zdáli/ále
nie náleźli. Abowiem wiele ich prze- 56
ćiw iemu fałſzywie świádczyli: lecz świá-
dectwá zgodne nie były. A niektorzy 57
powſtawſzy/ fałſzywie świádczyli prze-
ćiw iemu/ mowiąc: Zeſmy my ſły- 58
Ian 2. ſzeli iego mowiącego: Ja rozwálę koś-
d 19. ćioł ten ręką vczyniony/ á zá trzy dni in-
ny nie ręką vczyniony zbudnię. Lecz y 59
ták nie było zgodne ich świádectwo. A 60
powſtawſzy w pośrzodek Arcykápłan/
ſpytał Ieſuſá/ mowiąc: Nic nie odpo-
wiádaſz ná to co ći przećiw tobie świád-
czą? Ale on milczał/ á nic nie odpo- 61
wiádał. Znowu pytał go Arcykápłan/
y rzekł mu: Tyżeś ieſt Chriſtus Syn Bo-
gá błogoſłáwionego? A JEſus mu 62
Matt:24. rzekł; Jam ieſt: y vyrzyćie Syná czło- G
c 30. wieczego śiedzącego ná práwicy mocy
Bożey/ y przychodzącego z obłoki nie-
bieſkimi.

63 bieſkimi. ° Tedy Arcykápłan rozdárßy
ßáty ſwe / rzekł: Coż nam iuż więcey po
64 świádkách? ° Słyßeliśćie bluźnierſtwo:
coż ſię wam zda? A oni wßyſcy oſądźili
65 go być winnym śmierći. ° Y poczęli nań
niektorzy plwáć / y zákrywáć oblicze ie-
go / y poßyikowáć go / y mowić mu; Pro-
rokuyże. A ſłużebnicy policzkowáli go.
66 ° A gdy Piotr był w śieni ná dole / przy- Matt:26.
ßłá iedná z ſłużebnic árcykápłanowych. g 69.
67 ° á widząc że ſię Piotr grzeie / poyrzaw- Luk: 22.
ßy nań / rzekłá: Y tyś był z Jeſuſem Ná- f 56.
68 záreńſkim. ° A on ſię záprzał / mowiąc: Ian 18.
Ani wiem / áni rozumiem co mowiß. Y c 17.
wyßedł precz do przyśionká: á kur zá-
69 piał. ° A ſłużebnicá vyrzawßy go záśię / Matt:26.
poczęłá mowić tym ktorzy ſtali: Iż ten g 71.
70 z onych ieſt. ° A on powtore záprzał. A Luk: 22.
záśię rychło potym ći co tám ſtali / rzekli f 58.
Piotrowi: Prawdźiwie z nich ieſteś: Ian 18.
71 boś y Gálileyczyk ieſt. ° A on począł ſię c 17.
kląć y przyśięgáć; Iż nie znam człowie-
72 ká tego o ktorym powiádaćie. ° A wnet
powtore kur zápiał. Y wſpomniał Piotr
ná ſłowo / ktore mu mowił Jeſus: Pier- Matt:26.
wey niż kur dwá kroć zápoie / trzykroć g 75.
ſię mnie záprzyß. Y począł płákáć. Ian 13.
d 38.

ROZ-

ROZDZIAL XV.

Zaczá- WNet ràniuczko zßedßy ſie do 1
lo 66. rády Arcykápłani z ſtárßymi y z A
Matt:27. Doktormi y wßytká *śiedząca* rá-
a 1. dá / zwiazawßy Jeſuſá / wiedli y podáli
Luk. 22. Piłatowi. A pytał go Piłat: Tyżeś ieſt 2
g 66. krolem Zydowſkim? A on odpowiedźia-
Ian 18. wßy / rzekł mu: Ty powiádaß. A ſkár- 3
d 28. żyli nań Arcykápłani o wiele rzeczy. A 4
Matt:27. Piłat go záſie ſpytał / mowiac: Nic nie
b 12. odpowiádaß? wey w iáko wielkich rze-
Luk:23. czách ćie winuią. A Jeſus przedſie nic 5
a 6. nie odpowiedźiał: ták iż ſie Piłat dźi-
Ian 18. wował. A ná świeto zwykł im był wy- 6
f 33. pußczáć iednego więźniá / ktorego żą-
dáli. A był *ieden* co go názywano Bá- 7
rábbaßem: ktory z inßymi zwadźcámi
był w więźieniu / ktory był w rozruchu
popełnił meżoboyſtwo. A gdy wſtá-
piwßy rzeßa / poczeli prośić *o to /* iáko im
záwżdy czynił. A Piłat im odpowie-
dźiał / mowiac: Chcećież puſzcze wam
krolá Zydowſkiego? Abowiem wie-
dźiał iż go z zazdrości byli Arcykápłani
wydáli. Lecz Arcykápłani podußczá-
li rzeßa / áby im rádßey Barábbaßá pu-
ścił. A odpowiedźiawßy záś Piłat /

rzekł im:

rzekł im: Coż tedy chcecie vczynić kro- Matt:27.
13 lowi Zydowskiemu? A oni záśię wołá- d 21.
14 li: Vkrzyżuy go. A Piłat im mowił: Luk: 23.
Coż wżdy złego vczynił? A oni tym wię- c 20.
15 cey krzyczeli: Vkrzyżuy go. A Piłat Ian 18.
chcąc rzeszy dosyć vczynić / puścił im g 39. y 19.
Bárábbaszá / á IEsusá vbiczowánego a 6.
podał áby był vkrzyżowan.
16 A żołnierze wprowádźili go do śie- Zacza-
ni ratuszney / y záwołáli wszytkiey roty. lo 67.
17 Y oblekli go w purpurę / y włożyli nań / Matt. 27.
18 vplotszy ćierniową koronę. Y poczęli c 27.
go pozdráwiáć: Witayże krolu Zydow- Ian 19.
19 ski. Y bili głowę iego trzćiną: y plwáli a 2.
nań. á vpadáiąc ná koláná / kłániáli się
20 iemu. A gdy się z niego nágráli / zwle-
kli go z purpury / y oblekli go w szátę ieg̊ /
21 y wywiedli go áby go vkrzyżowáli. Y Matt:27.
przymuśili niektorego mimo idącego / d 32.
Symoná Cyreneyczyká idącego ze wśi / Luk: 23.
oycá Alexándrowego y Rufiego / áby d 26.
niosł krzyż iego.
22 Y przywiedli go ná mieysce Golgo- Zaczá
thá: co się wykłáda / Mieysce trupich lo 68.
23 głow. Y dawáli mu pić wino z mirrą: Matt:27.
24 ále nie wźiął. A vkrzyżowawszy go / d 33.
C podźielili száty iego / miecąc o nie los / co Luk: 23.
e 33.

Ian 19. c 17. Matt. 27. d 35. Luk: 23. e 34. Ian 19. d 23. Isa. 53. d 12. Ian 2. c 19.

kto miał wziąć. ° A byłá trzećia godźi- 25
ná: y vkrzyżowáli go. ° Był też napis 26
winy iego nápisány: KROL ZYDOWS-
SKI ° A z nim vkrzyżowáli dwu zboy- 27
cow: iednego po prawicy/ á drugiego po
lewicy iego. ° Y wypełniło śie pismo kto- 28
re mowi: A ze złoczyńcámi iest policzon.
° A mimo przechadzáiący bluźnili go/ 29
kiwáiąc głowámi swemi/ y mowiąc: E-
hey ktory rozwalasz kośćioł Boży / y we
trzech dniách znowu budujesz/ ° wybaw 30
sam śiebie sstąpiwszy z krzyżá. ° Tákże 31
też y Arcykápłani szydząc/ iedni do dru-
gich z Doktormi mowili: Inne záchowy-
wał/ á sámego śiebie záchowáć nie mo-
że. ° Niechżeć teraz Christus on krol 32
Isráelski sstąpi z krzyżá: ábyśmy vyrzeli
y vwierzyli. Ci też co z nim byli vkrzy-
żowáni/ sromoćili go. ° A gdy byłá go- 33
dźiná szosta/ sstáłá śie ćiemność po wszy-
tkiey ziemi áż do dźiewiątey godźiny.
° A dźiewiątey godźiny záwołał IEsus 34
Psal: 21. a 1. głosem wielkim/ mowiąc: Eloi/ Eloi/
lámásábáchtháni: co iest wykłożywszy:
Matt: 27. e 46. Boże moy/ Boże moy/ czemuś mię opu- 35
śćił: ° A słysząc niektorzy z stoiących D
tám/ mowili: Oto Eliaszá woła. ° A 36

przybieżawszy ieden / y napełniwszy gęb- Psal. 68.
bę octu / y włożywszy ná trzćinę / dał mu c 22.
pić / mowiąc: Niechayćie / vyrzymy ieśli
37 przyidźie Eliasz zdeymowáć go. [1] A Je-
38 sus wypuśćiwszy głos wielki skonał. [1] Y
rozdárłá sie ná dwoie zasłoná kośćielna
39 od wierzchu áż do dołu. [1] A widząc Rot-
mistrz ktory stał przećiwko / iż ták wo-
łáiąc skonał / rzekł: Prawdźiwie czło-
40 wiek ten był Synem Bożym. [1] Były też Matt:27.
y niewiásty pátrzáiąc z dáleká: miedzy f 55.
ktorymi byłá Mária Mágdálená / y Má-
ria Jákubá mnieyszego y Josephá má-
41 tká / y Sálome: [1] ktore też gdy był w
Gálileiey chodźiły zá nim / y służyły mu: Luk: 8.
y wiele innych ktore były społem z nim a 2.
wstąpiły do Jeruzálem.
42 [1] A gdy iuż był wieczor (ábowiem był Zaczá-
dźień przygotowánia / ktory iest przed lo 69.
43 szábátem.) [1] przyszedł Joseph z Arymá- Matt:27.
theiey vczćiwy Senator / ktory też oczé- g 57.
kawał krolestwá Bożego: y śmiele we- Luk: 23.
szedł do Piłatá / y prosił o ćiáło JEsuso- g 50.
44 we. [1] A Piłat sie zdźiwił ieśliby iuż v- Ian 19.
márł. A wezwawszy Rotmistrzá / pytał d 38.
45 go ieśli iuż vmárł. [1] Y dowiedźiawszy sie
od Rotmistrzá / dárował ćiáło Josepho-

wi. A Joseph kupiwßy prześćierádło/ 46
y wźiawßy go vwinał w prześćierádło: y
położył go w grobie ktory był wyćiosan
z opoki: y przywálił kámień do drzwi
grobowych. ☞
A Mária Mágdálená y Mária Jo- 47
zwowá pátrzyły kedy go kłádźiono.

ROZDZIAL XVI.

Zacza lo 70. A Gdy minał ßábát/ Mária Má- 1
gdálená/ y Mária Jákubowá/ y A
Matt:28. Sálome/ nákupiły máśći/ áby
a 1. przyßedßy námázáły Jesusá. A bárzo 2
Luk: 24. ráno pierwßego *dniá* z ßábátow/ przyßły
a 1. do grobu: gdy iuż weßło słońce. Y mo- 3
Ian 20. wiły miedzy soba: Ktoż nam odwáli ká-
a 1. mień ode drzwi grobowych? A poy- 4
rzawßy obaczyły odwálony kámień: á-
Matt:28. bowiem był bárzo wielki. A wßedßy 5
a 5. w grob/ vyźrzáły młodźieńcá śiedzacego
Luk: 24. po práwey stronie/ vbránego w ßáte
a 4. biała: y zdumiáły sie. A on im rzekł: 6
Ian 20. Nie lekaycie sie: Jesusá ßukaćie Ná- B
a 12. záreńskiego/ vkrzyżowánego: wstałći
zmartwych/ nie máß go tu: oto mieysce
gdźie go było położono. Ale idźćie/ 7
powiedzćie vczniom iego y Piotrowi/ iż

was vprze-

was vprzedza do Gálileiey: tám go o- Matt: 26 c 31.
glądaćie/ iáko wam powiedział. ☞
8 ° A one wyßedßy/ vćiekły z grobu. ábo- Wyi: 14. c 28.
wiem ziękło ie drżenie y zumienie: á ni-
9 komu nie powiádáły. bo sie bały. ° A
wstawßy ránuczko pierwßego *dniá* ßá-
bátu/ vkazał sie naprzod Máriey Má- Ian 20. d 16.
gdálenie: z ktorey był wyrzućił siedmi Luk: 8. a 2.
10 czártow. ° Oná ßedßy opowiedziáłá
tym ktorzy z nim bywáli/ smutnym y
11 płáczącym. ° A oni vsłyßawßy iż żywie/
C y był widzian od niey/nie wierzyli. ° Po-
12 tym też dwiemá z nich idącym w drodze Luk: 24. b 13.
okazał sie w inßym kßtałćie/ idącym do
13 miásteczká. ° A oni ßedßy opowiedzieli
drugim: ále y tym nie vwierzyli.
14 *° Náostátek onym iedennaśćie *społem* Luk: 24. c 36.
v stołu siedzącym vkazał sie; y wymą- Ian 20. c 19.
wiał *im* niedowiárstwo ich/ y zátwár-
dzenie sercá/ iż tym ktorzy go widzieli
15 zmartwychwstáłego/ nie vwierzyli. ° A
mowił im: Idąc ná wßytek świát/każćie Matt: 28. d 19.
16 Ewángelią wßemu stworzeniu. ° Kto
vwierzy y okrzći sie/ zbáwion będźie. á
17 kto nie vwierzy / będźie potępion. ° A
D cudá/ tych co vwierzą/ te náśládowáć Dzie: 16. d 18.
będą. W imie moie czárty będą wyrzu-

Dzie: 2. cáć : nowemi ięzykámi będą mowić:
a 4. y 10. węże będą bráć: y choćby co śmiertelne- 18
g 46. go pili/ßkodźić im nie będźie. Ná niemo-
Dzie: 28. cne ręce będą kłáść / á będą zdrowi. ☞
a 3. A ták Pan Jezus potym gdy rzecz do 19
Dzie: 28. nich odpráwił / wźięty ieſt do niebá / y v-
b 8. śiadł ná práwicy Bożey. A oni wyßed- 20
Łuk: 24. ßy przepowiádáli wßędy: *ktorym* Pan
g 51. dopomagał / y náukę *ich* vtwier-
dzał przytomnemi cu-
dámi. ☞

SWIE-

SWIETA E= WANGELIA IESV CHRISTVSOWA,

WEDLVG LVKASZA.

ROZDZIAL I.

1 POnieważ wiele ich o Zacza
to ſie kuſiło/ żeby porząd= lo 1.
ná ſpiſáli hiſtoria o tych
ſpráwách/ ktore ſie w nas
2 wypełniły: iáko nam podáli ći/ktorzy
ſie im od początku ſámi przypátrowáli/
3 y byli ſługámi ſłowá. Zdáło ſie y mnie/
ktorym z początku pilnie wſzytkiego do=
chodźił/ porządnie tobie/ cny Theophi= Dzie: 1. á 1.
4 le/*to wſzytko* wypiſáć: ábyś poznał prá=
wdę rzeczy tych/ktorych ćię náuczono.
5 * Był zá dni Herodá krolá Judſkie= Zaczá-
A go/ kápłan niektory imieniem Zachári= lo 2.
aſz/ z przemiány Abiego: á żoná iego 1. Kron: 24. á 10.
byłá z corek Aaronowych/ á imię iey El=
6 żbietá. A byli oboie ſpráwiedliwemi
przed Bogiem/ chodząc we wſzytkich
przykazániach y vſpráwiedliwieniach

Páńſkich bez nágánienia: ° A nie mieli 7
ſyná: przeto iż Elżbietá byłá niepłodna/
á byli oboie podeßłymi w ſwych leciech.
° Gſtáło ſię tedy/ gdy odpráwowal v- 8
rząd kápłáńſki w porządku przemiány
ſwey przed Bogiem: ° według zwyczá- 9
iu vrzędu kápłáńſkiego/ przypadł nań
2.Mo:30. los że miał kádzić wßedßy do kościołá
a 7. Páńſkiego: ° á wßytká wielkość ludu 10
3.Mo:16. byłá zewnątrz modląc ſię czáſu kádze-
d 17. nia. ° Y vkazał mu ſię ányoł Páńſki/ ſto- 11
iąc po práwey ſtronie ołtarzá kádzenia.
° Y zátrwożył ſię Zácháryaß vyrzawßy: 12
y przypádłá nań boiaźń. ° Y rzekł do nie- 13
go ányoł: Nie boy ſię Zácháryáßu/ boć
ieſt wyſłucháná prośbá twoiá: á żoná
twa Elżbietá vrodzi tobie ſyná/ y názo-
Nũ: f 6 3 wieß imię iego Jan. ° á ty będzieß miał 14
weſele y rádość/ y wiele innych będą ſię
rádowáć z národzenia iego. ° Abowiem 15
będzie wielki przed Pánem: winá y ná-
poiu piiánego pić nie będzie: y będzie
nápełnion Duchem świętym ießcze z ży-
woтá mátki ſwey: ° á náwróci wiele ſy- 16
Matt: 11. now Jſráelſkich ku Pánu Bogu ich. ° A 17
b 14. on w przod poydzie przed nim/ w duchu
Mala: 4. y mocy Eliaßowey: áby obróćił ſercá
b 6.

oycow ku synom; á niedowiárki ku ro-
stropności spráwiedliwych: izby zgoto-
wał Pánu lud doskonáły.
18 ° Tedy rzekł Záchárjasz do ányołá: Po
czymże to poznam? bom ia iest stáry: y
19 żoná moiá podeszłá we dniách swych. ° A
odpowiedziawszy ányoł rzekł mu: Ja-
ciem iest Gábriel ktory stoie przed Bo-
giem: á iestem posłan ábych mowił do
ciebie: á izbychći to dobre poselstwo od-
20 niosł. ° A oto będzieß milczącym/áni bę-
dzieß mogł mowić áż do oneg dniá gdy
sie to stánie: dla tego żeś nie vwierzył
słowom moim / ktore sie wypełnią czásu
21 swoiego. ° Lecz lud oczekiwał Záchária-
szá: y dziwowáli sie że ták omieszkawał
22 w kościele. ° A gdy wyszedł nie mogł do
C nich mowić: y poználi że widzenie wi-
dział w kościele. A on im przez znáki v-
23 kázowáł/y zostáł niemym. ° Y stáło sie:
gdy sie wypełniły dni vsługowánia ie-
go/ odszedł do domu swego.
24 ° A po onych dniách poczęłá Elżbietá Zacza-
żoná iego: y táiłá sie przez pięć miesię- lo 3.
25 cy / mowiąc: ° Jż mi ták Pan vczynił
we dni w ktore poyźrzał áby odiął moie
vrągánie miedzy ludźmi.

* A miesiącá ßostego/postan iest án- 26
yol Gábriel od Bogá do miástá Gáliley-
Matt: 1. ſkiego/ktorego imie Názáreth/ do pán- 27
c 18. ny poślubioney mężowi/ ktoremu było
imie Joseph/ z domu Dawidowego: á
imie Pánny Mária. Wßedßy tedy án- 28
yoł do niey/ rzekł: Bądź pozdrowioná
łáski pełná/ Pan z tobą: błogosłáwioná ś
ty miedzy niewiástámi. A oná vsłyßa- 29
wßy/ zátrwożyłá sie z mowy iego/ y my-
śliłá iákieby to było pozdrowienie. R 30
rzekł iey ányoł: Nie boy sie Mária. ábo-
Isa: 7. wiem nálázłás łáske v Bogá. Oto po- 31
c 14. czznieß w żywocie/ y porodźiß syná: á ná-
Nii: 2. zowieß imie iego Jesus. Ten będzie 32
c 21. wielki/ á będzie zwan synem naywyżße-
Matt: 1. go: R da mu Pan Bog stolicę Dawidá
d 21. oycá iego: y będzie krolował w domu 33
Dan: 7. d 14. y g Jákobowym ná wieki: á krolestwu ie-
27. go nie będzie końcá. A Mária rzekłá 34
Mich: 4. do ányołá: Jákoż sie to sstánie: gdyż D
b 7. mężá nie znam? A ányoł odpowiedźia- 35
wßy rzekł iey: Duch świety sstąpi ná
cie/ á moc nawyżßego záćmi tobie. prze-
toż y to co sie z ciebie národźi święte/
będzie názwano Synem Bożym. A o- 36
to Elżbietá krewna twoiá/ y oná pocze-

łá syná

łá syná w stárości swey: á ten miesiąc
szosty iest oney ktora zową niepłodną:
37 Bo v Bogá nie będźie żadne słowo
38 niepodobne. A rzekłá Mária: Oto słu-
żebnicá Páńska / niechay mi sie sstánie
wedle słowá twego. ☞ A odszedł od
niey ányoł.
39 * A wstawszy Mária w onych dniách/ Zacza-
poszłá w gorną kráinę z kwápienim do lo 4.
40 miástá Judskiego: y weszłá w dom Zá-
41 cháriaszow/ y pozdrowiłá Elżbietę. A
sstáło sie: skoro vsłyszáłá Elżbietá po-
zdrowienie Máriey / skoczyło dźiećiątko
w żywoćie iey: y nápełnioná iest Duchá
42 świętego Elżbietá: á záwołáłá głosem
wielkim/ y rzekłá: Błogosłáwionáś ty
miedzy niewiástámi/ y błogosłáwiony o-
43 woc żywotá twego. A skądże mnie to
że przyszłá mátká Páná mego do mnie?
44 Abowiem oto iáko doszedł głos pozdro-
wienia twego do vszu moich / skoczyło
od rádośći dźiećiątko w żywoćie moim.
45 A błogosłáwiona ktoraś vwierzyłá /
E że sie ziszczą te *rzeczy* ktoreć powiedziano
46 od Páná. A rzekłá Mária: Wielbi
47 duszá moiá Páná. A rozrádowáł sie
duch moy w Bogu zbáwićielu moim ☞

Iż wey-

Iż weyrzał ná niſkość ſłużebnice 48
ſwoiey. Abowiem oto odtąd błogoſłá-
wioną mię zwáć będą wßytkie narody.
Abowiem vczynił mi wielkie *rzeczy* on 49
ktory możny ieſt/y święte imię iego. A 50
miłośierdźie iego od narodu do naro-
Iſa: 51. dow/boiącym śię iego. Wykonał moc 51
b 9. rámieniem ſwoim/ roſproßył pyßne my-
Pſal: 32. śla ſercá ich. Złożył mocarze z ſtolice/ 52
b 10. á podwyżßył niſkie. Łáknące nápełnił 53
1.Krol: 2. dobrámi: á bogácze z nißczym odpráwił.
b 5. Pſal: 33. Przyiął Izráelá ſługę ſwego/ wſpom- 54
b 11. niawßy ná miłośierdźie ſwoie. Jáko 55
Iſa: 41. mowił do oycow náßych/ *do* Abráámá y F
b 8. y 54. b 5. naśienia iego ná wieki. A mießkáłá z 56
Ier: 31. nią Mária iákoby trzy mieśiące: y wro-
a 3. y d 20 ćiłá śię do domu ſwego.
Pſal: 131. * A Elżbiećie wypełnił śię czás po- 57
c 11. rodzenia: y porodźiłá ſyná. A vſłyßeli 58
1.Mo: 17. c 19. y 22. ſąśiedźi y krewni iey iż vwielbił Pan
c 16. miłośierdźie ſwe z nią/y rádowáli śię z
Wyś: nią. A gdy było dniá oſmego/ przyßli 59
b 14. obrzezowáć dźiećiątko / y dawáli mu
imię oycá iego Zácháryaß. A odpowie- 60
dźiawßy mátká iego/ rzekłá: Nie ták/
ále názwan będźie Janem. A mowili 61
do niey: Iż żadnego nie máß w naro-

dźie twym/

dźie twym / coby go zwano tym imie-
62 niem. Y dawáli znáć oycu iego / iáko-
63 by go chćiał názwáć. A on żądawszy
tabliczki / nápisał te słowá: Jan iest Wyi: b 13.
64 imie iego. Y dźiwowáli śię wszyscy. A
wnet śię otworzyły vstá iego / y ięzyk ie-
65 go / y mowił błogosłáwiąc Bogá. Y
padł strách ná wszytki sąśiády ich: y po
wszytkim gornym kráiu Judskim rozsłá-
66 wione są wszytkie te słowá. A wszyscy
ktorzy słyszeli / kłádli do sercá swego mo-
wiąc: Coż wżdy to zá dźiećiatko będźie?
67 ábowiem byłá z nim ręká Páńska. A
Zácháriasz oćiec iego nápełnion iest Du- Niż: 2. d 30.
chá świętego: y prorokował / mowiąc:
68 Błogosłáwiony Pan Bog Izráelski: Matt: 1. d 21.
G iż náwiedźił y vczynił odkupienie ludu Psal: 131. d 17.
swoiego. ☞
69 Y podniosł rog zbáwienia nam / w Psal: 73. c 12.
70 domu Dáwidá służebniká swego. Já- Iere: 23.
ko opowiedał przez vstá świętych / kto- a 6. y 30.
rzy od wieku byli / prorokow swoich. b 10.
71 Wybáwienie od nieprzyiaćioł nászych / 1. Mo: 22.
y z ręki wszytkich ktorzy nas nienawi- c 16.
72 dzą. Aby vżył miłośierdźia z oycy ná- Iere: 31.
szymi: y wspámiętał ná testáment swoy f 33.
73 święty. Ná przysięgę ktorą przysiągł Zyd: 6. c 13. y d 17.

Abráhámo-

Abráhámowi oycu náſzemu/ ° że nam *to* 74
dáć miał; Iżbyſmy/ wybáwieni *będąc* z
ręki nieprzyiaćioł náſzych/ bez boiáźni
1. Piot: 1. b 15. mu ſłużyli/ ° w świętobliwośći y ſprá- 75
wiedliwośći/ przed nim/ po wſzytki dni
Mala: 4. b 15. żywotá náſzego. ° A ty dżiećiątko/ pro- 76
rokiem Nawyżſzego bedżieſz názwáne:
Wyj: b 17 Bo poydżieſz wprzod przed oblicznoś-
ćią Páńſką/ ábyś gotował drogi iego.
° Iżbyś dał náukę zbáwienia ludowi ie- 77
go/ ná odpuſzczenie grzechow ich. ° Dla 78
wnętrznośći miłośierdżia Bogá náſze-
Zach: 3. d 9. y 6. c 12. go/ przez ktore náwiedźił nas/ Wſchod/
z wyſokośći: ° áby záświećił śiedzącym 79
w ćiemnośći/ y w ćieniu śmierći: ku wy-
Mala: 4. a 2. proſtowániu nog náſzych ná drogę po-
koiu. ° A dżiećiątko *ono* podraſtáło/ y 80
vmacniáło śię duchem: y było ná puſty-
niách/ áż do dniá ktorego śię okazáło
przed Izráelem.

ROZDZIAL II.

Zaczá lo 5. Y Sſtáło śię/ w onez dni wyſzedł 1
dekret od Ceſárzá Auguſtá/ áby A
popiſano wſzytek świát. ° Ten 2
popis pierwſzy/ był od ſtároſty Syriy-
ſkiego Cyryná. ° Y ſzli wſzyſcy áby śię po- 3
piſáli/

4 pisáli/ káżdy do miástá swego. ˀ Szedł
też y Joseph od Gálileiey z miástá Ná-
záretu/ do Judskiey ziemie/ do miástá
Dawidowego ktore zową Bethleem: Mich: 5.
przeto iż był z domu y pokolenia Dawi- a 2.
5 dowego: ˀ áby był popisan z Márią po- Matt: 2.
ślubioną sobie małżonką *ktora byłá* brze- a 6.
6 mienną. ˀ A stáło sie gdy tám byli/ wy- Ian 7.
7 pełniły sie dni áby porodziłá. ˀ A poro- f 42.
dziłá syná swoiego pierworodnego/ á v-
winełá go w pieluszki/ y położyłá go w
żłobie: iż mieysca dla nich nie było w go-
8 spodzie. ˀ A byli pásterze w teyże kráinie
czuiący/ y strzegący nocne straże nád
9 trzodą swoią. ˀ A oto Anyoł Páński stá-
B nął podle nich: á iásność Boża zewsząd
ie oświeciłá: y vlękli sie wielką boiáź-
10 nią. ˀ A rzekł im ányoł: Nie boycie sie:
bo oto opowiádam wam wesele wielkie/
11 ktore będzie wszytkiemu ludowi: ˀ iż sie
wam dziś národził zbáwiciel/ ktory iest
Christus Pan/ w mieście Dawidowym.
12 ˀ A ten wam *dáie* znák: Znaydziecie nie-
mowiątko vwinione w pieluszki/ y po-
13 łożone we żłobie. ˀ A nátychmiast z *onym*
ányołem przybyło wiele zastępow nie-
bieskich/ chwalących Bogá/ y mowią-
cych: Chwa-

cych: Chwałá ná wysokośći Bogu: á ná 14
ziemi pokoy ludźiom dobrey woley.
* A ſtáło ſie: gdy odeſzli ányołowie 15
od nich do niebá / Páſterze *oni* mowili ie-
den do drugiego: Podźmy áż do Beth-
lehem / á ogladaymy to słowo ktore ſie
ſtáło / ktore nam Pan oznaymił. A 16
przyſzli kwápiac ſie / y náleźli Mária y
Josephá / y niemowiatko leżace we żło-
bie. A vyrzawſzy dowiedźieli ſie o sło- 17
wie / ktore im było powiedźiano o dźie- C
ćiatku onym. A wſzyſcy ktorzy *to* słyſze- 18
li dźiwowáli ſie / y *temu* co do nich páſte-
rze mowili. Lecz Mária te wſzytki rze- 19
czy záchowywáłá / vważáiac *ie* w ſercu
ſwoim.

Zac: 6. A wroćili ſie páſterze / wyſławiáiac y 20
1. Mo: 17. b 18. chwalac Bogá ze wſzytkiego co słyſzeli
y widźieli / iáko im powiádano było.
3. Mo: 12. a 3. * A gdy ſie spełniło ośm dni iżby ob- 21
Wyj: 1. c 31. rzezano dźiećiatko: názwano ieſt imie
Matt: 1. d 21. iego IESUS: ktore było miánowano od
ányołá pierwey niżli ſie w żywoćie po-
czeło.

Zac: 7. * A gdy ſie wypełniły dni oczyśćienia 22
3. Mo: 12. b 6. iey według zakonu Moyzeſzowe / przy-
nieśli go do Jeruſálem / áby go ſtáwili
Pánu /

23 Pánu / (iáko nápiſano ieſt w zakonie 2. Mo:13.
Páńſkim / Ze wſzelki mężczyzná otwie- a 2.
ráiący żywot / świętym Pánu názwány 4. Mo: 8.
c 16.
24 będzie.) á iżby oddáli ofiárę/wedle tego 3. Mo: 12.
co ieſt powiedziano w zakonie Páńſkim/ b 8.
parę ſynogárlic/ ábo dwoie gołąbiąt.
25 A oto / był człowiek w Jeruſálem/ Zac: 8.
D ktoremu imię Symeon: á ten *był* czło-
wiek ſpráwiedliwy y bogoboyny/oczeku-
wáiący pociechy Jſráelſkiey: á Duch
26 świety był w nim. Y oznaymiono mu
było przez Duchá świętego / że nie miał
oglądáć śmierći / áżby pierwey oglądał
27 Chriſtuſá Páńſkiego. Y przyſzedł w du-
chu do kośćiołá. A gdy rodzicy wnośili
dźiećiątko Jeſuſá / áby zá nie vczynili
28 wedle zwyczáiu zakonnego: on też
wźiął ie ná ręce ſwoie/y błogoſłáwił Bo-
29 gá/y mowił: Teraz Pánie puſzczaſz ſłu-
gę twego w pokoiu / według słowá twe-
30 go. Gdyż oczy moie oglądáły zbáwie-
31 nie twoie: Ktoreś zgotował przed o-
E bliczności wſzytkich ludźi: Swiát-
32 łość ná obiáwienie pogánow / y chwałę
ludu twego Jſráelſkiego. ☞
33 * A oćiec iego y mátká dźiwowáli ſię
34 temu co o nim mowiono. Y błogoſłá-

Isa: 8. wił im Symeon / y rzekł do Máriey má-
c 14. tki iego: Oto ten położon iest ná vpad /
Rzym: 9. y ná powstánie wielu ich w Isráelu / y
g 32. ná znák przeciw ktoremu mowić będą:
1.Piot: 2. (y duszę twą własną przeniknie miecz) 35
b 8. áby myśli z wiela serc były obiáwione.
Byłá też Anná prorokini / corká Fá- 36
nuelowá / z pokolenia Aser: tá byłá bár-
zo podeszła w lećiech / á śiedm lat żyłá z
mężem swym od pánieństwá swego. A 37
tá byłá wdową áż do lat ośmdźiesiąt y F
czterzech: ktora nie odchadzáłá z koś-
ćiołá / postámi y modlitwámi służąc Bo-
gu we dnie y w nocy. Tá też oneyże go- 38
dźiny nádszedszy chwaliłá Páná: y po-
wiádáłá o nim wszytkim ktorzy oczeká-
wáli odkupienia Isráelskiego. A gdy 39
wykonáli wszytko według zakonu Páń-
skiego / wroćili się do Gálileiey / do Ná-
záretu miástá swego. A dźiećię rosło / 40
y vmacniáło się: nápełnione mądrośći /
á łáská Boża byłá w nim ☞
A rodzicy iego chodźili ná káżdy rok 41
2.Mo: 23. do Jerusálem / ná świeto Páschy.
c 15 34. * A gdy iuż był we dwunaśćie lećiech / 42
b 17. gdy oni wstąpili do Jerusálem wedle
5.Mo: 16. zwyczáiu świetá / á skończywszy dni 43
a 1.

gdy się

gdy się wracáli / zostáło dziecię Jesus w
Jerusálem: á nie obaczyli rodzicy tego.
44 A mniemáiąc że on był w towárzystwie/
wie/ vszli dzień drogi/ y szukáli go między
45 krewnymi y znáiomemi. A nie nálazszy
szy / wrocili się do Jerusálem / szukáiąc
46 go: Y sstáło się po trzech dniách nále-
G źli go w kościele siedzącego w pośrzodku
ku Doktorow/ á on ich słucha y pyta ich.
47 A zdumiewáli się wszyscy ktorzy go słucháli
cháli rozumowi y odpowiedziam iego. Matt: 7. d 28.
48 A vyrzawszy go wielce się zdziwili. Y
rzekłá ku niemu mátká iego: Synu przecześ
cześ nam ták vczynił? oto oćiec twoy y Mar: 1. b 22.
49 ia záłosni szukáliśmy ćie. Y rzekł do Niżey 4. c 32.
nich: Czemużeśćie mie szukáli? Niewie- 1 á 7. b 15.
dźieliśćie / iż tymi rzeczámi ktore są Oy-
50 cá mego iam się báwić powinien? A
oni nie zrozumieli tego słowá ktore im
51 mowił. Y poszedł z nimi/ y przyszedł do
Názáretu: á był im poddány. A mátká
iego wszytki te słowá záchowáłá w ser-
52 cu swym. A Jesus się pomnażał w mą-
drości y we wzroście / y w łásce v Bogá
y v ludźi.

ROZDZIAL III.

Zac: 9. A W piatymnastym roku pánowá- 1
nia Tyberiuszá Cesárzá/gdy Pont- A
ski Pilat stárosta był Judskim / á
Herod Tetrárcha Gáliley skim / á Filip
brát jego Tetrárcha Itureyskim y Trá-
chonitskiey kráiny / á Lizániasz Abileń-
skim tetrárcha: za Arcykápłanow An- 2
naszá y Káiphaszá: stáło sie słowo Páń-
skie do Janá Zácháriaszowego syná ná
Matt: 3. puszczy. I przyszedł do wszytkiey krái- 3
a 1. ny nád Jordanem / opowiádáiac krzest
Mar: 1. pokuty ná odpuszczenie grzechow: iá- 4
a 4. ko iest nápisano w ksiegách mow Isái- B
Isa: 40. aszá Proroká: Głos wołáiacego ná pu-
a 3. szczy: Gotuycie droge Páńska / czyńcie
Ian 1. proste ściezki iego. Káżda dolina be- 5
c 23. dzie nápełnioná: á káżda gorá y págo-
rek poniżon bedzie. y *mieyscá* krzywe sie
wyprostuia / á drogi ostre stána sie bity-
mi: I oglada wszelkie ciáło zbáwie- 6
nie Boże.

Mowił tedy rzeszam przychodzacym 7
Matt: 3. áby byli okrzczeni od niego: Rodzáiu
b 7. iászczorcy / ktoż wam pokazał żebyście
vciekáli przed gniewem przyszłym? Czyń- 8
cież tedy owoce godne pokuty: á nie po-

czynaycie

czynayćie mowić / Oycá mamy Abráhá-
má. Abowiem wam powiádam iż może
Bog z tych kámieni wzbudźić syny A-
9 bráhámowi. ˀ Boć iuż siekierá do ko-
rzenia drzew iest przyłożona. A przetoż
káżde drzewo nie rodzące owocu dobre-
go/ będźie wyćięte / y w ogień wrzucone.
10 ˀ Y pytáły go rzesze mowiąc : Coż tedy
11 czynić będziem? ˀ A odpowiádáiąc/ Iák : 2. c 15.
C rzekł im : Kto ma dwie sukni / niech v-
dźieli temu co nie ma : á kto ma pokár- 1.Ian 3.
12 my / niech tákże czyni. ˀ Przyszli też y b 17.
Celnicy áby się dáli krzćić / y rzekli mu:
13 Náuczyćielu / co czynić będźiemy? ˀ A
on rzekł do nich : Nic więcey nie czyń-
14 ćie nád to co wam postánowiono. ˀ Py-
táli go też y żołnierze mowiąc : A my co
mamy czynić? Y rzekł im: Zadnego nie
biyćie áni potwarzayćie : ále ná żoł-
15 dźiech wászych przestawayćie. ˀ A gdy
D się lud spodźiewał / y wszyscy myślili w Matt: 3.
sercách swych o Janie / iesliby snadź on c 11.
16 nie był Chrystusem : ˀ Odpowiedźiał Mar:1.a 8
Jan wszytkim mowiąc: Jać was krzczę Ian 1.d 26
wodą : áleć przyidźie mocnieyszy nád Dźie:1.
mię / ktoremum nie iest godźien rozwią- a 5. y 11.
záć rzemyká v botow iego : tenći was b 16. y 19. a 4.

krzćić będźie Duchem świętym y ogniem.
Matt: 3. Ktorego łopátá w ręku iego/ á wychę- 17
c 12. dozy boiowisko swoie/ y zgromádzi pße-
nicę do ßpiklerzá swego/ á plewy pálić
będźie ogniem niengáßonym. Wiele 18
tedy y innych rzeczy nápomináiąc opo-
wiádał ludowi.
Żac.10. A Herod tetrárchá będąc ſtrofowá- 19
Matt:14. ny od niego o Herodiádę żonę brátá ie-
a 3. go/ y o wßytkie złości ktore czynił He-
Mar: 6. rod: przydał też to nád wßytko/ że 20
c 17. zámknął Janá w ćiemnicy. A stáło 21
Mat:3 c 13 się gdy był krzczon wßytek lud/ gdy y
Mar:1.a 9 JEſus był okrzczon y modlił się/ że się
Ian 1.d 32 niebo otworzyło: A ſtąpił náń Duch 22
Isa:42.a 1 święty w osobie ćieleſney iáko gołębicá/ E
Matt: 3. y ſtał się głos z niebá: Tyś ieſt ſyn moy
d 17. & 17. miły/ w tobiem się vkochał.
a 5.
Ni:9.d 15 A tento Jeſus poczynał być iákoby 23
2.Piot:1. we trzydźieſtu lat *będąc*, iáko mnimano/
c 17. ſynem Joſephá/ *ſyná* Helego/ *ſyná* Mát- 24
Matt: 13. tháthego/ Lewiego/ Melchiego/ Ján-
g 55. nego/ Joſephowego/ Mátthátkio- 25
Mar 6.a 3 wego/ Amoſowego/ Naumowego/ He-
Żac: 11. ſlego/ Nággiego/ Máhátowego/ 26
Niż: 4. Mátthátkiowego/ Semeiego/ Joſe- F
d 22. phowego/ Judowego/ Johánnowe- 27
Ian 1.f 45
& 6. c 42.

go/ Resowego/ Zorobabelowego/ Sá-
28 láthielowego/ Nerego/ [f] Melchiego/
Addego/Rosámowego/ Elmádámego/
29 Herowego/ [f] Jezuego/ Eliezerowego/
Jorimowego/ Mátthátego/ Lewiego/
30 [f] Symeonowego/Judowego/Josepho-
wego/ Jonánowego/ Eliácimowego/
31 [f] Melchowego/ Mennowego/ Mát-
tháthowego/ Náthánowego/ Dawi-
32 dowego/ [f] Jessego/ Obedowego/Boo- Matt: 1. a 6.
zego/Sálmonowego/ Náássonowego/
33 [f] Aminádábowego/ Arámowego/Esro-
G mowego/ Fáresowego/Judowe° / [f] Já-
34 kobowego/ Isáákowego/ Abráhámo-
35 wego/ Thárego/ Náchorowego / [f] Sá-
ruchowego/ Rágáwowego/ Fálegowe-
36 go/ Heberowego/ Sálego/ [f] Ráináno-
wego/ Arpháxádowego/ Semowego/
37 Noego/ Lámechowego/ [f] Mátusálo-
wego/ Henochowego/ Járedowe° / Má-
38 láleelowego/Ráinánowe° / [f] Henosowe-
go/Sethowego/Adámowego/Bożego.

ROZDZIAL IIII.

1 A Jesus pelen Duchá świetego / wrócił się od Jordanu / y záprowádzon iest przez Duchá ná pußczą: Zac: 12: Mat: 4. a 1 Mar: 1 b 12

y był przez czterdzieści dni kuszon od
dyabłá. A nie iadł nic w one dni: á gdy
sie one skończyły / łáknął. ³ Y rzekł mu 3
dyabeł: Jeslis iest Syn Boży / rzecz ká-
mieniowi temu áby sie stał chlebem.
⁴ Y odpowiedział mu Jesus: Nápisano 4
5. Mo: 8. a 3. Matt: 4. a 4. iest; Iż nie sámym chlebem żywie czło-
wiek / ále wszelkim słowem Bożym. ⁵ Y 5
wwiodł go dyabeł ná gorę wysoką / y v-
kazał mu wszytkie krolestwá wszego świá-
tá w ocemgnieniu: ⁶ y rzekł mu: To- 6
bie dam władzą tę wszytkę / y ozdobę ich:
bo mnie podáne są / á komu chcę dawam
ie. ⁷ Ty tedy iesli sie pokłonisz przede 7
mną / będą twoie wszytkie. ⁸ A odpowiá- 8
dáiąc Jesus rzekł mu: Nápisano iest / B
5. Mo: 6. c 13. y 10. d 20. Pánu Bogu twemu będziesz sie kłániał /
y iemu sámemu służył. ⁹ Y wiodł go do 9
Jerusálem / á postáwił go ná ganku ko-
ścielnym: y rzekł mu: Jeslis iest syn Bo-
ży / zrzuć sie sam stąd ná doł. ¹⁰ Abowiem 10
Psal: 90. c 11. nápisano iest / że ányołom swym roskazał
o tobie / áby cię strzegli: ¹¹ á iż cię ná rę- 11
ku nosić będą / byś snać nie obráził o ká-
mień nogi twoiey. ¹² A odpowiádáiąc 12
5. Mo: 6. c 16. Jesus rzekł mu; Powiedziano iest; Nie
będziesz kusił Páná Bogá twego. ¹³ A 13

skończyw-

skończywszy wszytko kuszenie dyabeł od-
szedł od niego / áż do czásu.
14 ° A Jesus wrocił sie w mocy Duchá Matt: 4. b 12.
G do Gáliley: á wyszłá o nim sławá po w- Mar: 1.
15 szytkiey oney okoliczney kráinie. ° A on b 14.
náuczał w bożnicách ich / y był sławny Ian 4.
v wszytkich. f 45.
16 ° Y przyszedł do Názáretu / gdźie był
wychowan: y wszedł według zwyczáiu Zacza-
swego w dźień Sobotni do bożnice: y lo 13.
17 wstał czytáć. ° Y podano mu księgi Isá- Matt: 13.
iaszá proroká. A otworzywszy księgi / ná- g 54.
18 lazł mieysce gdźie było nápisano: ° Duch Mar: 6.
Páński nádemną: dla tego mię pomá- a 1.
zał / ábym opowiádał Ewángelią vbo- Isa: 61.
gim: posłał mię ábych vzdrowił skruszo- a 1.
19 ne ná sercu / ° ábych opowiádał więź-
niom wypuszczenie / y ślepym przeyrze-
nie / żebym wypuścił ná wolność znę-
dzone / y opowiádał rok Páński przyiem-
20 ny / y dźień odpłáty. ° A zámknąwszy
D księgi / oddał ie słudze / y siadł. A oczy
wszytkich w bożnicy były weń wlepione.
21 ° Y począł do nich mowić: Iż sie dźiś
spełniło to pismo w vszách wászych.
22 ° A wszyscy dawáli mu świádectwo: y Zaczá-
dźiwowáli sie *onym* wdźięcznym słowam / lo. 14.
N v ktore

ktore pochodziły z vśt iego: y mowili;
Izaż ten nie iest syn Josephow? [23] A
rzekł im: Pewnie mi rzeczecie tę przy-
powieść; Lekárzu / vlecz sámego siebie.
* [24] Cosmykolwiek słyszeli żes czynił w 24
Káphárnáumie / vczyń y tu w oyczyznie
twoiey. [25] Rzekł: Záprawdę wam po- 25
Ian.4.f.44 wiádam; iż żaden prorok nie iest przyie-
mny w oyczyznie swoiey. [26] W prawdzie 26
3.Krol:17 mowię wam; było wiele wdow zá dni E
b 9. Eliaszowych w Isráelu / gdy było zám-
Iak: 5. knione niebo do trzech lát y sześci mie-
d 18. śiecy / gdy był wielki głod po wszytkiey
ziemi: [27] á do żadney z nich nie był posłan 27
Eliasz / iedno do Sárepty Sydońskiey /
4.Krol:5 do niewiásty wdowy. [28] A wiele tredo- 28
b 14. wátych było w Izráelu zá Elizeuszá pro-
roká: á żaden z nich nie był oczyśćion
iedno Náámán Syriámin. [29] Wszyscy te- 29
dy w bożnicy nápełnieni sę gniewu / sły-
sząc to. [30] A powstawszy / wyrzućili go 30
precz z miástá: y wywiedli go áż ná
wierzch gory / ná ktorey miásto ich zbu-
Zac: 15. dowáne było / áby go zrzućili. [31] A on prze- 31
Matt: 4. szedszy przez pośrzodek ich / poszedł. ☞
b 23. [32] A przyszedł do Káphárnaumá miá- 32
Mar: 1. stá Gáliley skiego: y tám ich náuczał w
b 21. szábáty.

33 szábáty. ° Y zdumiewáli się nád náuką Matt: 7.
F iego: bo byłá poważna mowá iego. ° A d 28.
34 w bożnicy był człowiek máiący czártá Mar: 1.
nieczystego: y záwołał wielkim głosem/ b 22. Mar: 1.
35 ° mowiąc: Niechay/ co nam z tobą Je- b 23.
susie Názáreński? przyszedłeś zátrácić
nas? znam cię ktoś iest/ on Swięty Bo-
36 ży. ° Y zfukał go Jesus/ mowiąc: Zámilk-
kni/ á wynidź z niego. A czárt porzućiw-
szy go w pośrzodku/ wyszedł od niego/
37 nic mu nie zászkodźiwszy. ° Y padł strách
ná wszytki: y mowili ieden do drugiego:
Coż to zá rzecz/ iż z władzą y mocą ro-
skázuie duchom nieczystym/ á wychodzą?
38 ° Y rozchodźiłá się sławá o nim ná Zacza-
wszelkie mieysce okoliczney kráiny. lo 18.
39 * ° A powstawszy Jesus z bożnice/ Matt: 8.
wszedł do domu Symonowego. A świe- b 14.
krá Symonowá zięta byłá gorączka wiel Mar: 1.
40 ka: y prośili go zá nią. ° Y stoiąc nád b 30.
G nią roskazał gorączce/ y opuśćiłá ią. A
41 nátychmiast wstawszy/ służyłá im. ° A
gdy záchodźiło słońce/ wszyscy ktorzykol-
wiek mieli choruiące rozlicznemi nie-
mocámi/ przywodźili ie do niego. A on Mar: 1.
ná kożdego z nich kłádąc ręce vzdrawiał b 34.
42 ie. ° Wychodźili też czárći z wielu ich

wołáiąc

wołáiąc y mowiąc: Iżeś ty iest syn Bo-
ży. ále *on* grożąc nie dopuszczał im mo-
wić / że wiedzieli iż on był Christusem.
Mar: 1. d 35. A gdy był dzień / wyszedszy szedł ná pu- 43
ste mieysce: á rzesze go szukáły. A przyszły
áż do niego: y zátrzymawáły go áby nie
odchodził od nich. A on rzekł do nich: 44
Zeć mi też potrzebá innym miástam o-
powiádáć krolestwo Boże: gdyżem ná
to posłan. A kazał w bożnicách Gá- 45
lileyskich. ☞

ROZDZIAŁ V.

Zaczalo 17. NStáło sie gdy rzesze nálegáły 1
nań/áby słucháły słowá Bożego/ A
á on stał podle iezioră Genezá-
retskiego. A vyźrzał dwie łodzi stoiące 2
Matt:4. c 18. przy iezierze: á rybitwi wyszedszy *z nich*
Mar: 1. b 16. płokáli sieci. A wszedszy w iedne łodź 3
ktora byłá Symonowá / prosił go áby
máluczko odiechał od ziemie. A siadszy/
vczył rzesze z łodzi. A gdy przestał mo- 4
wić / rzekł do Symoná: Záiedź ná głę-
biá / á zápuśćcie sieci wásze ná połow.
A Symon odpowiedziawszy / rzekł mu: 5
Náuczycielu / przez cáłą noc prácuiąc/
niceśmy nie vłowili: wszákże ná słowo
twe zá-

6 twe zápuśćcie sieć. ⁷ A gdy to vczynili/
B zágárnęli ryb mnostwo wielkie / áż sie
7 rwáłá sieć ich. ⁷ Y skinęli ná towárzy-
ße co byli w drugiey łodzi / áby przybyli á
rátowáli ie. Y przybyli / y nápełnili obie
8 łodzi/ áż sie máło nie zánurzáły. ⁸ Co wi-
dząc Symon Piotr / vpadł v kolan Je-
susowych / mowiąc: Wynidź odemnie/
9 bomći iest człowiek grzeßny / Pánie. ⁹ A-
bowiem go było zdumienie ogárnęło / y
wßytkie co przy nim byli / z onego poło-
10 wu ryb/ ktory poimáli. ¹⁰ Tákże też Já-
kubá y Janá syny Zebedeußowe / ktorzy
byli towárzyße Symonowi. Y rzekł Je-
sus do Symoná : Nie boy sie: od tąd iuż
11 ludźie łowić będźieß. ¹¹ A wyciągnąwßy
C łodzi ná źiemię / wßytko opuśćiwßy / ßli
zá nim. ☞

12 ¹² Y stáło sie gdy był w iednym mieś- Zaczá-
ćie/ álić oto mąż pełny trędu / á vyrzaw- lo 18.
ßy Jesusá y pádßy ná oblicze / prośił go Matt: 8.
mowiąc: Pánie/ ieśli chceß / możeß mię a 2.
13 oczyśćić. ¹³ A ściągnąwßy rękę/dotknął Mar: 1.
sie go/ mowiąc: Chcę: bądź oczyśćion. d 40.
A nátychmiast odßedł trąd od niego.
14 ¹⁴ A on mu przykazał áby nikomu nie po-
wiádał: ále ßedßy / *práwi*, vkaż sie kápła-

nowi/ y

nowi/ y odday ofiárę zá oczyśćienie twoie/
3.Mo:14. ie/ iáko roſkazał Moyżeſz/ ná świádectwo
a 4. twó im. ⁱ A rozchodźiłá ſię o nim tym 15
wiecey powieść. y ſchodźiły ſię wielkie
rzeſze áby ſłucháli/ y byli vzdrowieni od
niemocy ſwoich. ⁱ A on vſtępował ná 16
puſtynię/ y modlił ſię.
Zaczalo 19. *ⁱ A przydáło ſię dniá iednego/ gdy on 17
ſiedźiał vcząc. A śiedźieli *też* Pháryſeuſzowie D
y zakonni Doktorowie ktorzy ſię
byli zeſzli ze wſzyſtkich miáſteczek Gálileyſkich
y Judſkich y z Jeruſálem: á moc
Páńſka byłá ku vzdrowieniu ich. ⁱ A o- 18
Matt: 9 to mężowie nioſący ná łożku człowieká
a 2. ktory był ruſzony powietrzem: y ſzukáli
Mar: 2. *iákoby* go wnieść/ y poſtáwić przed nim.
a 3. ⁱ A nie nálazſzy ktoredyby go wnieśli 19
prze rzeſzę/ wſtąpiwſzy ná dách/ przez
dáchowki ſpuśćili go z łożkiem w pośrzodek
przed JEſuſá: ⁱ ktorych wiárę 20
vyrzawſzy/ rzekł: Człowiecze/ odpuſzczáią
ſię tobie grzechy twoie. ⁱ A poczęli 21
myślić Doktorowie y Pháryſeuſzowie
mowiąc: Ktoż ieſt ten co mowi bluźnierſtwá:
ktoż może odpuśćić grzechy/
iedno ſam Bog: ⁱ A Jeſus poznawſzy 22
myśli ich/ odpowiádáiąc rzekł do nich: E
Coż my-

23 Coż myślicie w sercách wászych? ° Coż
ieſt łácnieyszego rzéc; Odpuszczáią ſie to-
bie grzechy: czyli rzéc; Wſtań á chodź?
24 ° Lecz ábyśćie wiedźieli iż Syn człowie-
czy ma władzą ná źiemi odpuszczáć grze-
chy (rzekł ruszonemu powietrzem) To-
bie mowie/wſtań/á wźiawszy łożko two-
25 ie/ idź do domu twego. ° A nátychmiaſt
wſtawszy przed nimi/ wźiawszy łożko ná
ktorym leżał/szedł do domu ſwego/chwa
26 ląc Bogá. ° Y zdumienie źiało wszyſt-
kich: y chwalili Bogá. Y nápełnili ſie
boiáźni/mowiąc: żeſmy dźiś dźiwy wi-
dźieli. ☞

27 ° A potym wyszedł/ y vyrzał Celniká Zaczalo 20.
F imieniem Lewiego/ śiedzącego ná cle:
28 y rzekł mu: Podź zá mną. ° A on wszyt- *Matt: 9. a 9.*
kiego zániechawszy/ wſtał y szedł zá nim.
29 ° Y vczynił przeń Lewi wielką vcztę w *Mar: 2. b 14.*
domu ſwoim: y byłá wielka rzeszá Cel-
nikow/ y innych ktorzy z nimi śiedźieli.
30 ° Y szemráli Pháryſeuszowie y Doktoro- *Matt: 9. b 11.*
wie ich/mowiąc ku vczniom iego: Przecz- *Mar: 2. b 16.*
że z Celniki y z grzeszniki iadaćie y pijá-
31 ćie? ° A Jeſus odpowiedźiawszy rzekł do
nich: Nie potrzebuią zdrowi lekárzá:
32 ále ći co ſie źle máią. ° Nie przyszedłem

wzywáć

wzywáć ſpráwiedliwych / ále grzeßnych
ku pokućie.
Zac:21. A oni rzekli k niemu: Przeczże vcz- 33
Matt: 9. niowie Janowi poßczą często / y modli-
b 14. twy czynią / tákże y Pháryzáyſcy: á twoi
Mar: 2. iedzą y piją? A on rzekł do nich: Zali 34
c 18. możećie vczynić / żeby towárzyße oblu- G
bieńcowi pośćili / póki z nimi ieſt oblu-
bieniec? Lecz przyydą dni gdy też o- 35
blubieniec będźie wźięt od nich / tedy w
one dni pośćić będą. Y powiedźiał im 36
też podobieńſtwo: Iż żaden płátá ſu-
kná nowego nie przyßywa do ßáty ſtá-
rey: bo ináczey y nowe drze / y nie przy-
Matt: 9. ſtoi ſtáremu płát od nowego. Y żaden 37
b 17. nie leie winá nowego w ſtáre ſtátki: bo
Mar: 2. ináczey wino nowe rozſádźi ſtátki / y ſá-
c 22. mo wyćiecze / y ſtátki ſie zepſuią. ále 38
nowe wino ma być láno w ſtátki nowe:
á oboie bywáią záchowáne. A żadny 39
piiąc ſtáre / nie wnet chce nowego. bo
mowi; Lepße ieſt ſtáre.

ROZDZIAL VI.

Zac:22. Matt: 12. a 1. Mar: 2. d 23.

STáło ſie też w ßábát wtoro- 1
pierwßy / gdy ßedł przez zbożá / iż A
vczniowie iego rwáli kłoſy / y ie-
dli / wyćie-

2 dli / wyćieráiąc rękomá. [2] A niektorzy
z Pháryseuszow mowili im: Co czynićie
3 co się nie godźi w szábáty? [3] A Jesus od-
powiádáiąc / rzekł do nich: Azaśćie te-
go nie czytáli co vczynił Dawid / gdy
4 sam łáknął y ći co z nim byli? [4] iáko w- 1. Krol: 21 b 6.
szedł do domu Bożego / y wźiął chleb
pokłádny / y iadł / y dał też tym ktorzy z
nim byli: ktorego nie godźiło się iádáć
5 iedno sámym kápłanom? [5] Y mowił im: 2. Mo: 29. c 32.
Ze Syn człowieczy iest pánem y szábátu.
6 [6] Stáło się też y w drugi szábát / że wszedł 3. Moy: 8. f 31. y 24. b 9.
do bożnice / y vczył. A był tám człowiek /
7 ktorego ręká práwa byłá vschłá. [7] Y pod- Matt: 12. a 10.
strzegáli *go* Doktorowie y Pháryseuszo-
wie ieśliby w szábát vzdrawiał: áby ná- Mar: 3. a 1.
8 leźli czymby go obwinili. [8] A on wie-
dźiał myśli ich: y rzekł człowiekowi kto-
ry miał rękę vschłą: Wstań / á stań w po-
9 śrzodku. Y powstawszy stánął. [9] Rzekł
B tedy do nich Jesus: Pytam was ieśli się
godźi w szábáty dobrze czynić czyli źle?
10 człowieká záchowáć czyli zátráćić? [10] A
poyźrzawszy po wszytkich rzekł człowie-
kowi: Wyćiągni rękę twoię. Y wyćią-
gnął: y przywrocona mu iest ręká iego.
11 [11] A oni nápełnili się szaleństwá: y ná-

O mawiáli

mawiáli sie coby vczynić JEsusowi.

Zaczá- *12 A stáło sie w oneż dni / odszedł ná 12
lo 23. gorę modlić sie: y nocował ná modli-
Matt: 10. twie Bożey. 13 A gdy był dźień / przyzwał 13
a 1. vczniow swych: y wybrał z nich dwu-
Mar: 3. naśćie (ktore też názwał Apostoły) 14 Sy- 14
b 13. y 6. moná ktorego názwał Piotrem / y An-
a 7. drzeiá brátá iego / Jákubá y Janá / Phi-
Nis 9 a1. lippá y Bártłomieiá / 15 Máttheuszá y 15
Thomaszá / Jákubá Alpheuszowego y
Symoná ktorego zowa Zelotem / 16 y 16
Jude Jákobowego / y Judaszá Jszkáry-
otá / ktory był zdraycą.

Zacza- *17 A szczedszy z nimi / stánał w polu ná 17
lo 24. rowninie / y rzesza vczniow iego / y mno- C
stwo wielkie ludu ze wszytkiey Judskiey
ziemie y z Jerusálem / y z kráiu pomor-
skiego / y z Tyru y Sydonu: 18 ktorzy byli 18
przyszli áby go słucháli / y byli vzdrowie-
ni od niemocy swoich. A ći ktorzy ná-
gábánie mieli od duchow nieczystych /
vzdrawiáni byli. 19 A wszytká rzesza prá- 19
gnelá sie go dotknać: ábowiem moc wy-
chodźiłá od niego / y vzdrawiáłá wszytki.

Matt: 5. 20 A on podniozszy oczy ná vcznie swoie / 20
a 2. mowił: Błogosłáwieni vbodzy: boć
Isa: 65. wásze iest krolestwo Boże. 21 Błogosłá- 21
b 13. wieni

wieni ktorzy teraz lákniećie: bo bedźie-
ćie násyceni. Błogosłáwieni ktorzy te- Isa: 61. a 3. y 66.
raz płáczećie: bo sie śmiać bedźiećie. b 10.
22 Błogosłáwieni bedźiećie gdy was be- Matt: 5. a 11.
da nienawidźieć ludźie / y gdy was wy-
łacza y beda sromoćić / á imie wásze wy-
rzucáć iáko złe / dla Syná człowieczego.
23 Weselćiesz sie dniá onego y ráduyćie
sie: boć oto zapłátá wászá iest obfita w
niebie.

Boć tymże sposobem Prorokom czy-
nili oycowie ich.
24 Wszákże biádá wam bogaczom: bo Zac: 25.
D iuż maćie poćieche wásze. Biádá wam Amos 6. a 1.
25 ktorzyśćie sie násyćili: ábowiem łáknać
bedźiećie. Biádá wam ktorzy sie teraz Syr: 31. a 8.
śmieiećie: bo bedźiećie nárzekáć y płá- Isa: 65. b 13.
26 káć. Biádá kiedy was beda wychwáláć
ludźie: boć też tákże czynili fałszywym
27 prorokom oycowie ich. Alec wam po-
wiádam ktorzy słucháćie: Miłuyćie nie- Matt: 5. g 44.
przyiaćioły wásze: Czyńćie dobrze tym
28 co was nienawidza. Błogosławćie Matt: 5. f 39.
tym co was przeklináia: á modlćie sie zá 1. Kor: 6. b 7.
29 tymi ktorzy was potwarzáia. A temu
ktoćby dał poguebek / nástaw y drugiego: Matt: 5. f 40.
á temu ktoryćby brał płaszcz / y sukniey

nie zbraniay. ? A káżdemu ktoryby cie 30
o co prosił / day: á temu co twoie bierze/
nie vpominay sie.
? A iáko chcecie áby wam ludźie czy- 31
Zacza- nili / tákże im y wy czyńcie. ? A ieśli mi- 32
ło 26. łuiećie te ktorzy was miłuią / coż zá dźię-
Matt: 7. kę maćie? ábowiemći y grzeßnicy miłu-
b 12. ią te co ich miłuią. ? A ieśli dobrze czyni- 33
Tob: 4. ćie tym ktorzy wam dobrze czynią / coż E
c 16. zá dźiękę maćie? ábowiemći y grzeßnicy
Matt: 5. *g 42.* toż czynią. ? A ieśli pożyczaćie tym od 34
Matt: 5. ktorych sie spodźiewaćie odebráć/ coż zá
g 46. dźiękę maćie? ábowiemći y grzeßnicy
5. Mo: 15 grzeßnikom pożyczáią / áby tyleß ode-
b 8. bráli. ? Przetoż miłuyćie nieprzyiaćioły 35
Matt: 5. wáße: czyńćie dobrze y pożyczayćie / ni-
g 44. czego sie stąd nie spodźiewáiąc: á będźie
wielka zapłátá wáßá / y będźiećie synmi
Nawyżßego: ábowiem on dobrotliwy
iest przećiw niewdźięcznym y złym.
* ? A ták bądźćie miłośierni / iáko y 36
Oćiec wáß miłośierny iest.
? Nie sądźćie / á nie będźiećie sądzeni. 37
Zaczá- Nie potępiayćie / á nie będźiećie pote-
ło 27. pieni. Odpußczayćie / á będźie wam od-
Matt: 7. *a 1.* pußczono. ? Dawayćie / á będźie wam 38
dano. miárę dobrą y nátłoczoną y po-

trzęsioną

trzesioną y opływáiącą dádzą ná łono
wáße. Bo tąż miárą ktorą mierzyćie/ Matt: 7.
39 bedźie wam odmierzono. A powie- a 2. Mar: 4.
dźiał im podobieństwo: Izali może śle- c 24.
py ślepego prowádźić? ázaż nie obádwá Matt: 15.
40 w doł wpadáią. Nie iestći vczeń nád b 14.
F mistrzá: lecz doskonáły káżdy bedźie/ be- Matt: 10.
41 dźieli iáko mistrz iego. A coż widźiß c 24. Ian 14.
trząßczkę w oku brátá twego: á tramu b 15. y 15.
ktory maß w oku włásnym/ nie baczyß? c 20.
42 Abo iáko możeß rzec brátu twemu: brá- Matt: 7.
ćie/ dayći wyrzucę trząßczkę z oká twego: a 3.
sam tramu *ktory iest* w oku twym nie bá-
cząc? Obłudniku/ wyrzuć pierwey tram
z oká twego: á tedy przeyźrzyß ábyś wy-
rzućił trząßczkę z oká brátá twego. ☞
43 Abowiem nie iest drzewo dobre/ kto- Matt: 7.
re czyni złe owoce: áni drzewo złe/ kto- c 17.
44 re czyni owoc dobry. Gdyż káżde drze- Matt: 7.
wo z włásnego owocu bywa poznáne: c 16. y 12.
Boć nie zbieráią z ćiernia fig: áni z gło- c 33.
45 gu zbieráią winnych iágod. Człowiek
G dobry/ z dobrego skárbu sercá swego wy-
nośi dobre: á zły człowiek/ ze złego skár-
bu wynośi złe. Abowiem z obfitośći ser-
cá/ vstá mowią.
46 Przecz że mię tedy zowiećie Pánie/ Zac: 28.

Matt: 7. c 21. Pánie: á nie czynicie *tego* co powiádam?
Rzym: 2. b 13. Káżdy ktory przychodzi do mnie/ á słu- 47
chá słow moich/ y czyni je: okáże wam
Iak: 1. d 22. komu iest podobnym. Podobny iest 48
człowiekowi dom buduiącemu/ ktory
wykopał głęboko/ y záłożył fundáment
ná skále. á gdy wezbráłá powodź/ otrá-
ciłá sie rzeká o on dom/ ále go nie mogłá
poruszyć. bo był záłożony ná skále. Lecz 49
ten ktory słucha á nie czyni/ podobien
iest człowiekowi ktory buduie dom swoy
ná ziemi bez gruntu: o ktory otráciłá
sie rzeká/ y nátychmiast vpadł: y sstáło
sie obálenie domu onego wielkie.

ROZDZIAL VII.

A Gdy dokończył wszystkich słow 1
Matt: 8. a 5. swych do vszu ludu/ wszedł do Ká- A
phárnaumá. A niektorego Rot- 2
Ian 4. f 46. mistrzá sługá źle sie máiąc poczynał v-
mieráć: ktory v niego był ważny. A 3
vsłyszawszy o Jezusie/ posłał do niego
stárszé Zydowskie/ prosząc go áby przy-
szedszy vzdrowił sługę iego. A oni przy- 4
szedszy do Jezusá/ prosili go z pilnością/
mowiąc mu: Iż godzien iest ábyś mu
to vczynił. Abowiem narod nász mi- 5

luie: y

luie: y onże nam zbudowal bożnice.
6 Tedy Jesus szedł z nimi. A gdy iuż nie
dáleko był od domu/posłał do nieg Rot=
mistrz przyiaćioły/mowiąc: Pánie/nie Matt: 8.
trudź sie. Bóćiem nie iest godźien/ábys a 8.
7 wszedł pod dách moy: Przetożem sie y
sam nie miał zá godnego/ábych był miał
przyść do ciebie: ále rzekni słowem/á o=
8 zdrowieie sługá moy. Bóćiem y ia iest
B człowiek pod władzą postánowiony/
máiąc pod sobą żołnierze: y mowie te=
mu; Idź/á idźie: á drugiemu; Przydź
y przychodźi: á słudze moiemu; Vczyń
9 to/y czyni. Co vsłyszawszy Jesus/dźi=
wował sie: y obroćiwszy sie rzekł rzeszam
zá sobą idącym: Záprawdę powiádam
wam/ nie nálazłem ták wielkiey wiáry
10 áni w Jsráelu. A wroćiwszy sie oni co Psal: 106.
byli posłáni/do domu; nálezli sługe kto= b 20.
ry chorował/zdrowego. Mad: 16.
b 12.
11 * R stáło sie/potym szedł do miástá Zaczá-
ktore zową Naim: á z nim szli vczniowie lo 30.
12 iego y rzesza wielka. A gdy sie przybli=
żył ku bránie mieyskiey/ álić wynoszą v=
márłego/ syná iedynego mátki iego: á
tá/byłá wdowá: á rzesza mieyska wiel=
13 ka z nią. Ktorą vyźrzawszy Pan/ vli=

tował ſie nád nią / y rzekł iey: Nie płácz.
R przyſtąpiwßy / dotknął ſie mar. (A ći 14
co nieśli / ſtáneli.) y rzekł: Młodźieńcze / C
tobieć mowie / wſtań. R vśiadł on kto- 15
Niż: 24. ry był vmárły / y począl mowić. y dał go
c 19. mátce iego. R ziął wßytki ſtrách: y 16
Ian 4. chwalili Bogá / mowiąc: Ze Prorok
c 19. y 6. wielki powſtał miedzy námi: á iż Bog
b 14. y 7. náwiedźił lud ſwoy.
f 40.
Zac: 31. R rozeßłá ſie o nim tá powieść po 17
wßyſtkiey Judſkiey źiemi / y po wßyſt-
kim pograniczu. R oznaymili Janowi 18
Matt: 11. vczniowie iego o tym wßyſtkim. A Jan 19
a 2. wezwawßy dwu z vczniow ſwoich / po-
ſłał do Jeſuſá / mowiąc: Tyżes ieſt *on*
ktory maß przyść: czyli inßego czeka-
my? Gdy tedy przyßli do niego meżo- 20
wie *oni*, rzekli: Jan Krzćićiel poſłał nas
do ćiebie / mowiąc: Tyżes ieſt / ktory maß
przyść: czyli inßego czekamy? (A oney- 21
że godźiny wiele ich vzdrowił od niemo-
cy y trapienia / y od duchow złych: á wie-
le ślepych wzrokiem dárował.) A od- 22
powiedźiawßy / rzekł im: Szedßy odnie- D
śćie Janowi cośćie ſłyßeli y widźieli: Jż
Isa: 29. ślepi widzą / chromi chodzą / trędowáci
f 18. y 35. biorą oczyśćienie / głußy ſłyßą / vmárli
a 5.

powſtá-

powstawáią / vbodzy Ewángelią przyi- Matt: 15.
23 muią: ⁊ á błogosłáwiony iest ktorykol- d 30.
24 wiek sie nie zgorszy ze mnie. ⁊ A gdy ode- Isa: 61.
szli posłowie Janowi / począł o Janie a 1. Matt: 11.
mowić do rzeszy: Cożeście wyszli ná pu- a 1.
szczą widźieć? trzćinę ktora sie od wiá-
25 tru chwieie? ⁊ Ale coście wyszli widźieć?
człowieká w miękkie száty obleczonego?
Oto ktorzy są w odźieniu kosztownym y
w roskoszách / ći są ná pałacách krolew-
26 skich. ⁊ Ale coście wyszli widźieć? Pro-
roká? Záiste powiádam wam / że więt-
27 szego niż Proroká. ⁊ Tenći iest o ktorym
nápisano: Oto ia posyłam ányołá mego Matt: 3.
przed obliczem twoim: ktory zgotuie a 1.
28 drogę twoię przed tobą. ⁊ Abowiem po- Matt: 11. b 10.
wiádam wam: Miedzy národzonemi z Mar: 1.
niewiast / żaden nie iest więtszy Prorok a 2.
nád Janá Krzćićielá. Lecz ktory mniey-
szym iest w krolestwie Bożym / więtszym
29 iest niżli on. ⁊ A słysząc lud wszytek y Cel-
E nicy / wysławiáli spráwiedliwego Bogá /
dawszy sie okrzćić krztem Janowym.
30 ⁊ Ale Pháryseuszowie y Doktorowie zá-
konni znieważyli rádę Bożą sámi prze-
ćiw sobie / nie dawszy sie mu krzćić.
31 ⁊ I rzekł Pan: komuż tedy przyrow- Zac: 32.

Matt: 11 nam ludźie rodzáiu tego? á komu ſą po-
b 16. dobni? Podobni ſą chłopiętom ná ryn- 32
ku śiedzącym / y do śiebie wołáiącym / y
mowiącym: Gráliſmy wam ná piſzczał-
kach / á nie táncowáliśćie: nárzekáliſmy /
Matt: 3. á nie płakáliśćie. Abowiem przyſzedł 33
a 4. Ian krzćićiel / áni iedząc chlebá / áni pi-
Mar: 1. iąc winá: á mowićie; Czártá ma. Przy- 34
a 6. ſzedł *zás* Syn człowieczy iedząc y pijąc: á
mowićie; Oto człowiek obżercá y wi-
nopilcá / przyiaćiel Celnikow y grzeſzni-
kow. Lecz vſpráwiedliwioná ieſt mą- 35
drość od wſzytkich ſynow ſwoich.
Zac: 33. * A niektory z Pháryſeuſzow prośił 36
Matt: 26. go áby z nim iadł. Y wſzedſzy w dom Phá- F
a 7. ryſeuſzow / vśiadł. A oto niewiáſtá 37
Mar: 14. ktora byłá w mieśćie grzeſznicá / dowie-
a 3. dziawſzy ſie iż śiedźiał w domu Pháry-
Ian 12. a 3. ſeuſzowym / przyniosłá álábáſtrowy ſło-
iek oleyku: Y ſtánąwſzy z tyłu v nog ie- 38
go / poczęłá łzámi polewáć nogi iego / á
włoſámi głowy ſwoiey vćieráłá / y cáło-
wáłá nogi iego / y oleykiem mázáłá. A 39
widząc Pháryſeuſz ktory go był wezwał /
rzekł ſam w ſobie / mowiąc: Być ten był
prorokiem / wżdyćby wiedźiał ktora y iá-
ka *to* ieſt niewiáſtá co ſię go dotyka: bo

ieſt grze-

40 ieſt grzeßnicá. ' A Jeſus odpowiedziá-
wßy / rzekł do niego: Symonie / mamći
coś powiedźieć. A on rzekł; Miſtrzu/
41 powiedz. ' Lichwiarz niektory miał
dwu dłużnikow: ieden dłużen był pieć
ſet śrebrnych großy / á drugi piećdźie-
42 śiąt. ' A gdy oni nie mieli czym płaćić/
G odpuśćił obiemá. Ktoryż tedy więcey go
43 miłuie? ' A Symon odpowiedziawßy
rzekł: Mniemam iż ten ktoremu wie-
cey odpuśćił. A on mu powiedział; Do-
44 brześ rozſądźił. ' A obroćiwßy ſię ku nie-
wieśćie / rzekł Symonowi: Widźiß tę
niewiáſtę? Wßedłem do domu twego/
nie dałeś wody ná nogi moie: á tá łzámi
polałá nogi moie / y włoſámi ſwemi o-
45 tárłá. ' Nie pocáłowałeś mię: á tá iá-
koż weßłá / nie przeſtáłá cáłowáć nog
46 moich. ' Nie pomázałeś oliwą głowy mo-
iey: á tá oleykiem nogi moie pomázáłá.
47 ' Przeto powiádamći; Odpußczone iey
ſą wiele grzechow / iż wielce vmiłowá-
łá. A komuć máło odpußczáią / máło mi-
48 łuie. ' A rzekł do niey: Odpußczone ſą *Matt: 9.*
49 tobie grzechy. ' A poczęli społem śie- *a 2.*
dzący mowić miedzy ſobą: Ktoż to ieſt *Mar: 5.*
50 co to y grzechy odpußcza. ' A rzekł ku *d 34.*

niewie-

niewieście: Wiárá twoiá zbáwiłá cie:
idźże w pokoiu.☞

ROZDZIAL VIII.

Zaczá-lo 34. Wstáło sie potym / że on chodźił 1
po mieśćiech y miásteczkách ob- A
woływáiąc y przepowiádáiąc
krolestwo Boże: á *oni* dwánaśćie z nim/
ᵃ y niektore niewiásty ktore były vzdro- 2
wione od duchow złych / y od chorob/
Matt: 16. c 9. Mária ktora zową Mágdálena/ z ktorey
śiedm czártow wyszło było: ᵃ Iohánná 3
żoná Chuzego spráwce Herodowego / y
Zuzánná/ y innych wiele ktore mu służy-
ły z máiętnośći swoich.
Matt: 13. a 3. *ᵃ A gdy sie wielka rzesza schodźiłá/ y z 4
miast kwápili sie do niego / rzekł przez
Mar: 4. a 2. podobieństwo.
Zaczá-lo 35. ᵃ Wyszedł *ten* ktory śieie/ śiać náśienie 5
swoie. A gdy śiał / iedno vpádło podle
drogi/ y podeptano iest / á ptacy powie-
trzni pozobáli ie. ᵃ Drugie zás vpádło 6
ná opokę: á wszczedszy vschło/ iż nie miá-
ło wilgotnośći. ᵃ Drugie też pádło mie- 7
dzy ćiernie: á społem wzrosszy ćiernie
zádusiło ie. ᵃ A drugie pádło ná źiemię 8
dobrą: á wszczedszy / vczyniło owoc sto- B

krotny

krotny. To mowiąc wołał: Kto ma v-
9 szy ku słuchániu niechay słucha. [9] A py-
táli go vczniowie iego / coby to zá podo-
10 bieństwo było. [10] Ktorym on rzekł: Wam-
ći dano poznáć táiemnice krolestwá Bo-
żego / á innym przez podobieństwá / áby Isa: 6.
widząc nie widźieli / á słysząc nie rozu- c 9.
11 mieli. [11] Jest tedy to podobieństwo: Ná- Matt: 13.
12 śienie iest słowo Boże. [12] A ktorzy podle b 14.
drogi: ćić są ktorzy słucháią / potym przy- Mar: 4.
chodźi dyabeł / y wybiera słowo z sercá b 12.
ich / áby vwierzywszy nie byli zbáwieni. Ian 12.
13 [13] Ktorzy záś ná opoce: ći gdy vsłyszą / z f 40.
weselem przyimuią słowo: á ći korzeniá Dzie: 20.
nie máią ktorzy do czásu wierzą / á czásu d 26.
14 pokusy odstępuią. [14] A ktore pádło mie- Rzym: 11.
dzy ćiernie: ći są ktorzy słucháli / á od- b 8.
szedszy / od stárániá y od bogactw / y od ro-
skoszy żywotá bywáią záduszeni / y nie
15 przynoszą owocu. [15] A ktore ná ziemię do-
brą: Cić są / ktorzy dobrym á vprzeymym
sercem vsłyszawszy słowo zátrzymawáią /
y owoc przynoszą w ćierpliwośći. ☞
16 [16] A żaden zápaliwszy świecę / nie ná- Zac: 36.
C krywa iey naczyniem / ábo kłádźie pod Matt: 5.
łoże: ále stáwia ná świeczniku / áby ći c 15.
17 ktorzy wchodzą widźieli świátło. [17] Abo- Mar: 4.
c 21.

wiem nie

Matt: 10. wiem nie máß *nic* táiemnego coby ſie ob-
c 26. iáwić nie miáło: áni ſkrytego coby po-
Mar: 4. znano nie było / y ná iáśnią nie wyßło.
c 22. A przetoż pátrzćie iáko ſłucháć maćie. 18
Matt: 13. Abowiem kto ma / będźie mu dano: á
b 12. y 25. c 29. ktokolwiek nie ma / y to co mniema żeby
miał / będźie od niego odięto. Y przyßli 19
do niego mátká y bráćia iego: ále k nie-
mu przyſtąpić nie mogli / dla rzeßey. Y 20
oznaymiono mu; Mátká twa y bráćia
twoi ſtoią przed domem / chcąc ćię wi-
dźieć. Ktory odpowiedźiawßy rzekł 21
do nich: Mátká moiá y bráćia moi / ći
ſą ktorzy słowá Bożego ſłucháią y czynią.
Zac: 37. Y ſtáło ſie dniá iednego: á on wſtą- 22
Matt: 8. pił do łodźi / y vczniowie iego / y rzekł do
c 23. nich: Przepráwmy ſie ná onę ſtronę ie-
Mar: 4. źiorá. Y odwieźli ſie. A gdy ſie wieźli / 23
d 36. vſnął: y przyßłá nawálność wiátru ná
ieźioro / y zálewáli ſie / y byli w niebeſpie-
czeńſtwie. A przyſtąpiwßy / obudźili 24
go / mowiąc: Miſtrzu / giniemy. A on ſię
ocućiwßy / zfukał wiátry y wáły wodne:
y vſpokoiły ſie / y ſtáłá ſie pogodá. Y 25
rzekł im: Gdźież ieſt wiárá wáßá? kto-
rzy zlęknawßy ſie / dźiwowáli ſie / mo-
wiąc ieden do drugiego: Ktoż to wżdy

ieſt / że

ieſt / że y wiátrom y morzu roſkázuie / á
ſłucháią go?
26 A przewieźli ſię do kráiny Gerázá- Zac: 38.
now / ktora ieſt *ná drugiey ſtronie* przećiw Matt: 8.
27 Gálileiey. A gdy wyſtąpił ná ziemię / d 28.
zábieżał mu niektory mąż co miał czár- Mar: 5.
tá od wiela czáſow / y nie obłoczył ſię w a 1.
odźienie / y nie mieſzkał w domu / ále w
28 grobiech. Ten gdy vyrzał Jeſuſá / v-
padł przed nim: A záwoławſzy wielkim
głoſem / mowił: Co ty ze mną maſz Je-
ſuśie Synu Bogá nawyżſzego? proſzę ćię
29 nie męcz mię. Abowiem roſkázował du-
chowi nieczyſtemu áby wyſzedł od czło-
wieká *onego*. Bo go od wiela czáſow po-
rywał / y choćia go wiązano łáncuchámi
y w pętách ſtrzeżono / iednák zwiąſki po-
tárgawſzy bywał zápędzon od czártá ná
30 puſtynie. A pytał go Jeſus / mowiąc:
E Jákoć imię? A on powiedźiał / Woyſko:
31 bo wiele czártow weſzło było weń. A
prośili go áby im nie roſkázował iść do
32 przepáśći. A było tám ſtádo wiela wie- Matt: 8.
przow páſących ſię ná gorze: y prośili d 30.
go / áby im w nie dopuśćił wniść. A do- Mar: 5.
33 puśćił im. Wyſzli tedy czárći od czło- a 1.
wieká / y weſzli w wieprze: y pędem wpá-

dło *one*

dło *ono* ſtádo z przykrá w ieźioro / y vto-
nęło. ° A vyrzawßy ktorzy páśli co ſię 34
sſtáło / vćiekli: y oznaymili *to* w mieśćie
y po wśiách. ° Y wyßli áby ogladáli co 35
ſię było sſtáło: á przyßli do Jeſuſá / y ná-
leźli człowieká *onego* od ktorego wyßli
czárći / śiedzącego / vbránego / y z dobrą
pámięćią v nog iego y báli ſię. ° Y po- 36
wiedźieli im też ći ktorzy widźieli / iáko
był vzdrowion *on opętány* od woyſká *czár-*
tow. ° Y prośił go wßytek gmin okolicz- 37
nego kráiu Gerázánow áby odßedł od
nich: ábowiem byli wielkim ſtráchem
zięći. A on wśiadßy w łodź / wroćił ſię.
° Y prośił go on mąż od ktorego wyßli 38
byli czárći / áby był przy nim. Ale go Je- F
ſus odpráwił / mowiąc: ° Wroć ſię do 39
domu twego / á opowiáday iákoć wiel-
kie rzeczy BOg vczynił. Y poßedł po
wßytkim mieśćie / opowiádáiąc iák wiel-
kie rzeczy vczynił z nim Jeſus.
Zac:39. ° Y sſtáło ſię: gdy ſię názad wroćił 40
Jeſus / przyięłá go rzeßá. bo wßyſcy go
Matt: 9. czekáli. ° A oto przyßedł mąż imieniem 41
c 18. Jáir: á ten był przełożonym bożnice: y
Mar: 5. padßy do nog Jeſuſowych / prośił go áby
b 12. wßedł w dom iego: ° iż miał corkę iedy- 42

ną iáko-

ná iákoby we dwánaśćie leciech / ktora
vmieráłá. A przydáło ſię / gdy ßedł / rze-
43 ße go śćiſkáły. A niewiáſtá niektora
płynienie krwie ćierpiąca od lat dwu-
naśćie / ktora náłożyłá byłá ná lekárze
wßytkę ſwą máiętność / á nie mogłá
44 być od żadnego vleczoná: przyſtąpi-
wßy z tyłu / dotknęłá ſię kráiu ßáty iego:
á nátychmiaſt ſię záſtánowiło płynienie
45 krwie iey. A rzekł Jeſus: Kto ieſt co
ſię mnie dotknął? A gdy wßyſcy przeli/
rzekł Piotr / y ći ktorzy z nim byli: Mi-
ſtrzu / rzeße ćię śćiſkáią y tłoczą / á mo-
46 wiß; Kto ſię mnie dotknął? A Jeſus
rzekł: Tknął ſię mnie ktoś. bo ia wiem
47 że moc wyßłá odemnie. A widząc nie-
wiáſtá / że ſię nie zátáiłá / drżąc przyßłá /
á przypadßy do nog iego / oznaymiłá prze-
de wßytkim ludem / dla ktorey ſię go
przyczyny dotknęłá: y iáko nátychmiaſt
48 vzdrowioná byłá. A on iey powiedźiał:
Corko / wiárá twoiá ćiebie vzdrowiłá:
49 idźże w pokoiu. Gdy on ießcze mowił /
G przyßedł niektory do Arcybożniczego /
powiádáiąc mu: Iż vmárłá corká two-
50 iá / nie trudź go. A Jeſus vſłyßawßy to
słowo / odpowiedźiał oycu dźieweczki:

Nie boy sie: wierz iedno / á będzie zdro-
wá. A wszedszy w dom / nie dopuśćił 51
wniść nikomu z sobą / iedno Piotrowi y
Jákubowi y Janowi / á oycu y mátce
dzieweczky. A płákáli iey wszyscy / y 52
nárzekáli. Lecz on rzekł; Nie płáczćie:
nie vmárłáć dzieweczká / ále spi. Y 53
śmiali sie z niego: wiedząc iż byłá vmár-
łá. A on viąwszy rękę iey / záwołał mo- 54
wiąc: Dzieweczko wstań. Y wroćił sie 55
duch iey / y wnet wstáłá. Y roskazał áby
iey ieść dano. Y zdumieli sie rodzice 56
iey: ktorym zákazał áby nikomu nie po-
wiádali *tego* co sie sstáło.

ROZDZIAŁ IX.

Za:40. A Zezwawszy dwánaśćie Apostołow, 1
Matt:10. dał im moc y władzą ná wszytkie A
a 1. czárty / y vzdrawiánie chorob. Y 2
Mar: 3. posłał ie przepowiádáć krolestwo Bo-
b 13. że / y vzdrawiáć niemocne. Y rzekł do 3
nich: Nie bierzćie nic w drodze / áni
Matt:10. laski / áni táistry / áni chlebá / áni pienię-
a 9. dzy: áni po dwu sukien mieyćie. A do 4
Mar: 6. a ktoregokolwiek domu wnidźiećie / tám-
a 8. że mieszkayćie / y z támtąd nie wychá-
dzayćie. A ktorzybykolwiek was nie 5

przyieli:

przyieli: wyszedszy z miástá onego / y Dzie: 13.
proch otrząsaycie z nog wászych ná świá- g 51.
6 dectwo przeciw im. Wyszedszy tedy cho-
dźili po miásteczkách / opowiádáiąc E-
wángelią / á wszędźie vzdrawiáiąc.
7 A vsłyszał Herod tetrárchá wszystko Zac: 41.
co czynił: y wątpił prze to że niektorzy Matt: 14.
powiádáli / iżby Jan zmartwychwstał: a 1.
8 niektorzy záśie; Iż sie Eliasz vkazał: á Mar: 6.
drudzy też; Iż prorok ieden z *onych* stá- b 14.
9 rych powstał. A mowił Herod: Jana-
ćiem ia śćiął: Ale kto wżdy ten iest o
ktorym ia tákowe rzeczy słyszę? y żądał
10 go widźieć. A wroćiwszy sie Aposto- Matt: 14.
łowie / oznaymili mu cokolwiek czynili: b 13.
y wźiąwszy ie z sobą odszedł osobno ná Mar: 6.
mieysce puste / ktore iest Bethsáidskie. d 31.
11 Czego dowiedźiawszy sie rzesze / szły zá
B nim: á przyiąwszy ie / powiádał im o
krolestwie Bożym: á te ktorzy lekár-
stwá potrzebowáli vzdrawiał.
12 A dźień sie był począł skłániáć *ku wie-* Za: 42.
czoru. A przystąpiwszy dwánaśćie / rzekli Matt: 14.
mu: Rospuść rzesze / áby odszedszy do miá- b 15.
steczek y wśi okolicznych / gospodámi Mar: 6.
stáli / y żywności dostáli: bochmy tu są c 36.
13 ná pustym mieyscu. A rzekł do nich:

Daycie im wy ieść. A oni powiedźieli:
Ian 6. b 9. Nie mamy więcey tylko pięćioro chle-
bá/ á dwie rybie: chybábyśmy ßedßy ku-
pili pokármow ná ten lud wßytek. A 14
było mężow około pięći tysięcy. A rzekł
do vczniow swoich: Posadźcie ie rzędá-
mi po pięćidźieśiąt. A vczynili ták: y 15
posádźili wßytki. A wźiąwßy ono pię- 16
ćioro chlebá y dwie rybie/ poyrzawßy w
niebo/ błogosłáwił ie: y połamał/ y dá-
wał vczniom swoim/ áby kłádli przed
rzeßą. A iedli wßyscy/ y náiedli się. y ze- 17
brano vłomkow/ ktore im zbywáły/ ko-
ßow dwánaśćie.
A stáło się: gdy się on sam osobno 18
Za: 43. Matt: 16. b 13. Mar: 8. c 27. modlił/ byli z nim y vczniowie: y zopy-
tał ich mowiąc: Kim mię powiádáią
być rzeßę? A oni odpowiádáiąc rzekli: 19
Ianem Krzćićielem: drudzy też Eliá- C
ßem: á drudzy iż Prorok niektory z onych
stárych powstał. A rzekł im: A wy kim 20
mię być powiádaćie? Odpowiedźiawßy
Symon Piotr rzekł: Christusem Bo-
żym. A on im zágroźiwßy/ roskazał á- 21
Matt: 17. c. 23. Mar: 8. d 31. by tego nikomu nie powiádáli: mo- 22
wiąc; Iż potrzebá áby Syn człowieczy
wiele ćierpiał/ á był wzgárdzon od stár-

ßych y

szych y od Arcykáplanow y Doktorow/
y áby był zábit/ á trzeciego dniá powstał.
23 ⁊ Y mowił do wszytkich: Jesli kto chce Zac:44
zá mną iść/ niech záprzy sámego siebie/ Matt: 10.
á weźmie krzyż swoy ná káżdy dzień/ y d 38 y 16.
24 niech idzie zá mną. ⁊ Bo ktoby chciał d 24.
duszę swoię záchowáć/ stráci ią: Bo kto- Mar: 8.
by strácił duszę swą dla mnie: *ten* ią zá- d 34.
25 chowa. ⁊ Abowiem coż sobie pomoże Ni: 14.
człowiek/ by zyskał wszytek świát/ á f 37. y 17.
sámby siebie stráćił/ ábo sam siebie v- g 33.
26 szkodził? ⁊ Bo ktoby się wstydził mnie Ian 12.
y słow moich/ tego się Syn człowieczy d 25.
wstydźić będzie kiedy przyidzie w máie- Matt:10.
stáćie swym y Oycowskim/ y świętych c 33.
27 ányołow. ⁊ A powiádam wam prawdźi- Mar: 8.
wie; iż są niektorzy tu stoiący/ ktorzy d 38.
nie vkuszą śmierći/ áż oglądáią krole- 2.Tim: 2.
stwo Boże. b 12.
28 ⁊ Y stáło się po tych mowách iákoby Matt:16.
D w ośm dni/ że wziąwszy Piotrá y Iáku- d 28.
bá y Ianá/ wstąpił ná gorę áby się mo- Mar: 9.
29 dlił. ⁊ A gdy się modlił/ stáłá się ináksza a 1.
postáć oblicza iego: y odzienie iego biá- Za: 45.
30 łe y bárzo świetne. ⁊ A oto dwá mężo- Matt:17.
wie rozmawiáli z nim: á ći byli Moy- a 1.
31 żesz y Eliasz: ⁊ ktorzy pokazawszy się w Mar: 9. a 2.

máiestácie/opowiádáli iego zeszćie ktore
wykonáć miał w Jerusálem. A Piotr 32
y ći co byli z nim/ snem óciążeni byli. A
ocućiwszy sie/ vyźrzeli máiestat iego/ y
onych dwu mężow ktorzy z nim stali.
Y stáło sie: gdy *oni* odchodźili od nie- 33
go/rzekł Piotr do Jesusá: Mistrzu/ Do-
brzeć nam tu być: y vczyńmy trzy przy-
bytki; ieden tobie/ á ieden Moyzeszowi/
y ieden Eliaszowi: nie wiedząc co mo-
wił. A gdy on to mowił/stał sie obłok/y 34
zásłonił ie: y bali sie/ gdy wchodźili w
obłok. Y głos był z obłoku mowiący: 35
Matt:3. Ten iest Syn moy miły: iegoż słuchay- E
d 17. ćie. A gdy zábrzmiał on głos/náleziony 36
2. Piot:1. iest sam Jesus. A oni milczeli: y we dni
c 17. one nikomu nic nie powiádáli tego co
widźieli.
Za: 46. Y stáło sie: názáiutrz gdy oni zstę- 37
Matt:17. powáli z gory/ zábieżáłá im rzesza wiel-
b 14. ka. A oto mąż z *oney* rzeszę záwołał/mo- 38
Mar: 9. wiąc: Náuczyćielu/ proszę ćię/ weyźrzy
c 16. ná syná mego: boć iedynego mam. á 39
oto duch go porywa/ y nátychmiast
krzyczy/ y rostraca y rozdźiera go áż do
vślinienia/ á záledwie odchodźi stárga-
wszy go. Y prosiłem vczniow twoich 40
áby go

41 áby go wyrzucili/ále nie mogli. ᵛ A Je-
sus odpowiedziawszy/ rzekł: O narodźie
niewierny y przewrotny/ dokądże *wzdy*
będę v was y ćierpieć was będę? Przy-
42 wiedź tu syná twego. ᵛ A gdy on przy-
chodźił/ rozráźił go czárt y rostárgał.
Lecz Jesus zfukał duchá nieczystego/ y
vzdrowił dźiećię: y oddał ie oycu iego.
43 ᵛ Y zdumieli się wszyscy nád wielką mo-
cą Bożą. A gdy się wszyscy dźiwowáli
wszytkim rzeczom ktore czynił/ rzekł do
vczniow swoich:
44 ᵛ Kłádźćie wy do serc wászych te po- Za: 47:
wieśći: ábowiem Syn człowieczy ma
45 być wydan w ręce ludzkie. ᵛ Lecz oni
F nie rozumieli tego słowá/ y zákryte było
przed nimi/ żeby się w nim nie poczuli:
46 y bali się pytáć go o tey rzeczy. ᵛ Weszłá *Niżey 22 c 24.*
lepák myśl w nie/ ktoby z nich był więt-
47 szym. ᵛ A Jesus widząc myśli sercá ich/ *Matt: 18: a 1.*
wziąwszy dźiećiątko/ postáwił ie podle *Mar: 9. c 34.*
48 śiebie: ᵛ y rzekł im; Ktobykolwiek przy-
iął to dźiećiątko w imię moie/ mnie
przyimuie: á ktokolwiek mnie przyimu-
ie/ przyimuie onego ktory mię posłał.
Abowiem ktoć iest mnieyszym miedzy
wszytkimi wámi tenći iest więtszym.

A odpowiedziawszy Ian rzekł: Mi- 49
strzu / widzieliśmy niektorego imieniem
twym czárty wyrzucáiącego / y zábroni-
liśmy mu: ábowiem nie náśláduie *cie* z
námi. A rzekł do niego Iesus: Nie zá- 50
brániaycie *mu*: bo ktoć nie iest przeciw-
ko wam / zá wámić iest. A stáło sie 51
gdy sie wypełniáły dni wzięcia iego / á
on postáwę swoię stánowił áby szedł do
Ierusálem. A wypráwił posły przed 52
sobą: á idąc weszli do miástá Sámáry- G
tánskiego áby mu nágotowáli *gospodę*.
Lecz go nie przyięli / iż postáwę okázo- 53
wał idącego do Ierusálem. A widząc 54
vczniowie iego Iákub y Ian / rzekli:
Pánie / chcesz iż rzeczemy / áby ogień stą-
pił z niebá y spalił ie? A obróciwszy sie 55
zfukał ie / mowiąc: Niewiecie czyiego
Ian 3. duchá iesteście. Syn człowieczy nie 56
b 17. *y* 12. przyszedł dusze trácić / ále záchowywáć.
f 47. A szli do drugiego miásteczká.
Zac:49 A przydáło sie: gdy oni szli w drodze / 57
Matt:8. rzekł niektory do niego: Poydę zá tobą
6 19. gdzie iedno poydziesz. Rzekł mu Iesus: 58
Liszki máią iámy / á ptacy powietrzni
gniazdá: Lecz Syn człowieczy nie ma
gdzie przyklonić głowy. A rzekł ku dru- 59

giemu:

giemu: Podz zá mna. A on rzekł: Pá-
nie / dopuść mi ábych pierwey odßedßy
60 pogrzebł oycá mego. A Jesus mu rzekł:
Niechay vmárli grzebą swe vmárłe: á
ty ßedßy / opowiáday krolestwo Boże.
61 Rzekł też y drugi: Poydę zá tobą Pá-
nie; ále mi pierwey dopuść rospráwić
62 te rzeczy ktore są w domu *moim.* Rzekł
do niego Jesus: Zaden ktory rękę swą
przyłożył do pługá / á ogląda się ná zad/
nie iest sposobny do krolestwá Bożego.

ROZDZIAL X.

1 A Potym náznáczył Pan y drugich Zac: 50
A siedmidźieśiat y dwu: y rozesłał
ie po dwu przed sobą do káżdego
miástá y mieyscá kędy sam przyść miał.
2 Y mowił im: Zniwoć iśćie wielkie: ále *Matt: 9. d. 37.*
robotnikow máło. Proścież tedy Páná
żniwá / áby wysłał robotniki ná żniwo
3 swoie. Idźcież: oto ia was posyłam *Matt: 10. b 16.*
4 iáko báránki miedzy wilki. Nie noś- *Mar: 6. b 8.*
ćież mießká / áni táistry / áni botow: á
żadnego w drodze nie pozdrawiayćie. *4. Krol: 4 c 29.*
5 Do ktoregokolwiek domu wnidźiećie/
naprzod mowćie; Pokoy temu domowi.
6 A iesliby tám był syn pokoiu/odpoczy-

nie ná nim pokoy wáß: á ieſli nie / wro-
ći ſię do was. 7 A w tymże domu mie-
ßkayćie / iedząc y piiąc to co v nich ieſt. B
ábowiem godźien ieſt robotnik zapłáty
ſwey. Nie przechadzayćieß ſię z domu do
domu. 8 A do ktoregokolwiek miáſtá
wnidźiećie / á przyimą was / iedźcie co
przed was położą: 9 y vzdrawiaycie nie-
mocne ktorzy w nim ſą / á powiádayćie
im: Przybliżyło ſię do was kroleſtwo
Boże.
10 A do ktoregokolwiek miáſtá wni-
dźiećie / á nie przyiętoby was / wyßedßy
11 ná vlice iego / mowćie: I proch ktory
przylnął do nas z miáſtá wáßego / oćie-
ramy ná was. wßákoż to wiedzćie żeć
12 ſię przybliżyło kroleſtwo Boże. Powie-
dámći wam; że Sodomie w on dźień
13 lżey będźie / nizli miáſtu onemu. Biá-
dá tobie Korozáimie / biádá tobie Beth- C
ſáido: ábowiem gdyby w Tyrze y Sy-
donie tákie cudá czynione były iákie ſię
w tobie dźiały; dáwnoby śiedząc w
włośiennicy y w popiele pokutowáli.
14 Wßákże Tyrowi y Sydonowi lżey bę-
15 dźie ná ſądźie / nizli wam. A ty Ká-
phárnaumie / ktoryś ſię áż do niebá wy-
nioſł / áż

Matt: 10. b 10.
5. Mo: 24 c 14.
1. Tim: 5. c 18.
Dne: 13 g 51.
Matt: 11. c 21.

niost/ áż do piekłá będźiesz pograżony.
16 * ° Ktoć was słucha/ mnie słucha: á Zac: 51.
kto wámi gárdźi/ mną gárdźi. A kto Matt: 10.
mną gárdźi/ gárdźi onym ktory mie po- d 40.
17 słał. ° Y wrocili sie *oni* siedmdźiesiat y Ian 13.
dwá z weselem/ mowiąc: Pánie/ y czár- c 20.
towie sie nam poddáią w imie twoie.
18 ° Y rzekł im: Widźiałem Szátáná iáko
19 błyskáwice z niebá spadáiącego. ° Oto
dałem wam moc deptáć po wężách y
niedźwiadkách/ y po wszytkiey mocy
nieprzyiaćielowey; á nic was nie vszko-
20 dźi. ° Wszákoż sie z tego nie weselćie/ iż
D sie wam duchowie poddáią: ále sie we-
selćie/ że imioná wásze nápisáne są w
niebiesiech.
21 ° Oneyże godźiny rozrádował sie Du- Matt: 11.
chem ś. y rzekł: Dźiekuie tobie Oycze/ d 25.
Pánie niebá y źiemie/ iżeś to zákrył od
mądrych y rozumnych/ á obiáwiłeś to
málutkim. Tákći Oycze: iż sie ták vpodo-
22 báło tobie. ° Wszytkoć mnie iest podano
od Oycá mego. A żaden niewie kto iest
Syn/ iedno Oćiec: y kto iest Oćiec/ ied-
no Syn/ á komuby chćiał Syn obiáwić.
23 * ° A obroćiwszy sie do vczniow swoich/ Zac: 52.
rzekł: Błogosłáwione oczy ktore widzą Matt: 13. b 16.

to co wy widźićie. Bo powiádam 24
wam; iż wiele prorokow y krolow żądá-
li widźieć co wy widźićie / á nie widźieli:
y słyszeć co słyszyćie / á nie słyszeli.
Zac:53. A oto niektory Doktor zakonny po- 25
Matt:22. wstał / kusząc go / á mowiąc: Náuczyćie-
d 35. lu / co czyniąc dostąpię dźiedźictwá ży-
Mar: 12. wotá wiecznego? A on rzekł do niego: 26
c 28. W zakonie co nápisano? iáko czytasz?
5. Mo: 6. A on odpowiedźiawszy rzekł: Miłuy 27
a 5. Páná Bogá twego ze wszytkiego sercá
twego / y ze wszytkiey dusze twey / y ze w-
szytkich sił twoich / y ze wszytkiey myśli
twoiey: á bliźniego twego iáko sámego
śiebie. Y rzekł mu: Dobrześ odpowie- 28
dźiał. toż czyń á będźiesz żył. A on chcąc 29
śię sam vspráwiedliwić / rzekł do Jezu-
sá: A ktoż iest moy bliźni? A przyiąw- 30
szy *rzecz iego* Jezus / rzekł: Człowiek nie-
ktory zstępował z Jerusálem do Jery-
chá / y wpadł miedzy zboyce: ktorzy go
y złupili / y rány zádawszy odeszli ná poły
vmárłego zostáwiwszy. Y przydáło śię 31
że niektory kápłan zstępował táż drogą:
á vyźrzawszy go minął. Tákże y Lewit / 32
będąc podle *onego* mieyscá / y widząc go /
minął. A Sámárytan niektory iádąc / 33

przyszedł

przyszedł wedle niego: y vyźrzawszy go/
34 vlitował sie. ? A przystąpiwszy/ záwiá-
zał rány iego/ nálawszy oliwy y winá: á
włożywszy go ná bydlę swoie/ wprowá-
35 dźił do gospody/ y miał pieczą o nim. ? A
názáiutrz/ wyiawszy dwá śrebrne gro-
szá/ dał gospodarzowi/ y rzekł: Weźmi
go ná swą opiekę: á cokolwiek nád to
wydasz/ ia gdy sie wrocę oddam tobie.
36 ? Ktoryż z tych trzech zda sie tobie bli-
źnim być onemu co był wpadł miedzy
37 zboyce? ? A on rzekł: Ktory vczynił mi-
łośierdźie nád nim. Y rzekł mu Jesus:
Idźże/ y ty vczyń tákże.☞
38 *? Y stáło sie gdy szli/ iż on wszedł do Za: 54.
G nieiákiego miásteczká: á niewiástá nie-
ktora imieniem Marthá/ przyiełá go do
39 domu swego. ? A tá miáłá śiostrę imie-
niem María: ktora też śiedząc v nog
40 Páńskich słucháłá słowá iego. ? Ale
Marthá rostárgniona byłá około roz-
máitey posługi. Ktora stánąwszy rzekłá:
Pánie/ nie dbasz ty iż śiostrá moiá opu-
śćiłá mię żebym sámá posługowáłá:
41 Rzeczżeż iey tedy/ áby mi pomogłá. ? A
odpowiádáiąc rzekł iey Pan: Martho/
Martho/ troszczesz sie/ y frásuiesz około

wiela:

wiela: Alec iednegoż potrzebá. Má- 42
ria nalepßą czáſtkę obráłá/ ktora od niey
odięta nie będźie.

ROZDZIAL XI.

Za: 55. Y Stało ſię: gdy *on* był ná niekto- 1
rym mieyſcu modląc ſię/ gdy prze- A
ſtał/ rzekł do niego ieden z vczą-
niow iego: Pánie/ náucz nas modlić ſię/
iáko y Jan náuczył vcznie ſwe. Y rzekł 2
Matt: 6. b 9. im: Gdy ſię modlićie/ mowćie: Oycze/
święć ſię imię twoie. Przydź kroleſtwo
twoie. Chlebá náßego powßedniego 3
day nam dźiśia. A odpuść nam grze- 4
chy náße: gdyż y my odpußczamy káżde-
mu winowáycy náßemu. A nie wwodź
nas w pokußenie.
* Y rzekł do nich: Kto z was będźie 5
miał przyiaćielá/ y poydźie do niego o
pułnocy/ y rzecze mu: Przyiaćielu/ po-
życz mi troygá chlebá: ábowiem przy- 6
iaćiel moy przyßedł do mnie z drogi/ á
nie mam co przedeń położyć. A on bę- 7
dąc w domu odpowiedźiałby mowiąc:
Nie zádaway mi trudnośći: iużći drzwi
zámkniono/ á dźiatki moie ſą ná łożu ze-
mną: nie mogę wſtáć y dáć ći. A ieſli 8 B

on będźie trwał kołácąc: powiádam
wam/ choćiażby mu też nie dał wſtawſzy
przeto że ieſt przyiaćiel iego: wſzákoż
dla przykrego nálegánia iego/ wſtawſzy
da mu ile potrzebuie.
9 ⁹ Y ia wam powiádam: Prośćie/ á Za: 56.
dádzą wam: ſzukayćie/ á naydźiećie: ko- Matt: 7.
10 łáczćie/ á otworzą wam. ¹⁰ Abowiem ká- a 7. y 21.
żdy ktory prośi/ bierze: á ktory ſzuka/ b 22.
znáyduie: á kołácącemu będźie otworzo- Mar: 11.
11 no. ¹¹ A ktoryż z was oycá prośi o chleb/ c 24. Ian 14.
zali mu poda kámień? A *ieſli* ryby; izali b 13. y 15.
12 miáſto ryby poda mu węża? ¹² Abo ie- a 7. y 16.
ſliby prośił o iáie; izali mu poda niedźwiadká? c 23.
13 wiadká? ¹³ Jeſliż tedy wy będąc złymi/ Iak: 1. a 5.
vmiećie dáwáć dobre datki dźiećiom Matt: 7.
wáſzym: iákoż dáleko więcey oćiec wáſz b 9.
z niebá da duchá dobrego tym ktorzy
go proſzą? ☜
14 * ¹⁴ Y wyrzucał czártá/ ktory był niemy. Zac: 57.
A gdy wyrzućił czártá/ przemowił nie- Matt: 9.
15 my: y dźiwowáły śię rzeſze. ¹⁵ A niektorzy d 32. y 12
rzy z nich mowili: Mocą Beelzebubá b 22.
kśiążęćiá czártowſkiego wyrzuca czár- Mar: 3.
16 ty. ¹⁶ Drudzy záśię kuſząc/ domagáli śię c 22.
17 znáku od niego z niebá. ¹⁷ A on widząc
C myśli ich/ rzekł im: Káżde kroleſtwo

przećiw

przeciw sobie rozdzielone/będźie spusto-
szone/ y dom ná dom vpádnie. ° A iesliż 18
y Szátan rozdźielon iest przeciw sobie:
iákoż się ostoi krolestwo iego? gdyż po-
wiádaćie iż ia mocą Beelzebubá wyrzu-
cam czárty. ° A iesliż ia mocą Beelze- 19
bubá wyrzucam czárty: Synowie wá-
szy czyiąż mocą wyrzucáią? Dla tegoż
oni sędziámi wászymi będą. ° Lecz iesli 20
pálcem Bożym wyrzucam czárty: zái-
steć do was przyszło krolestwo Boże.
° Gdy mocarz zbroyny strzeże dworu 21
swegó: w pokoiu są máiętności iego. ° Ale 22
iesli mocnieyszy náden nádszedszy zwyćię-
ży go: odeymie wszytkę broń od niego w
ktorey vfał/ y korzyśći iego rozda.
Zac:58. ° Ktoć nie iest zemną / przeciw mnie 23
iest: á kto nie zgromadza zemną/ *ten* ro-
sprasza. ° Gdy duch nieczysty wynidźie 24
od człowieká / chodźi po mieyscách bez-
wodnych / szukáiąc odpoczynku. A nie
nálazszy/ mowi: Wrocę się do domu me-
go skądem wyszedł. ° A przyszedszy / náy- 25
dźie gi vmiećiony y ochędożony. ° Tedy 26
idźie / y bierze z sobą śiedmi innych du-
chow gorszych nád się/ á wszedszy miesz-
káią tám y stawáią się poślednieysze rze-

czy człowieká onego gorsze niżli pierwsze.
27 *ᵃ Y stáło sie: gdy on to mowił/ pod-
niozszy głos niektora niewiástá z rzesze/
rzekłá mu: Błogosłáwiony żywot kto-
28 ry cie nosił / y piersi ktoreś ssał. ᵃ A on
rzekł: Owszem / błogosłáwieni ktorzy
słucháią słowá Bożego/ y strzegą go.
29 ᵃ A gdy sie rzesze nábieráło / począł Zac:59.
mowić: Ten narod / iest narod złości- Matt: 12.
wy: żąda znáku / á znák mu nie bedzie c 39.
30 dan tylko znák Jonaszá proroká. ᵃ Bo Ion: 2.
iáko był Jonasz znákiem Niniwitom: a 1.
tákżeć bedzie y Syn człowieczy narodo-
31 wi temu. ᵃ Krolowa z południá wstá- 3.Krol:10
nie ná sądzie z mężmi narodu tego / y a 1.
potępi ie: iż przyiácháłá od kráiow zie- 2.Kron:9
mie słucháć mądrości Sálomonowey: a 1.
32 á otoć tu wiecey niż Sálomon. ᵃ Me-
żowie Niniwitscy powstáną ná sądzie
z narodem tym/ y potepią gi: iż poku- Ion: 3.
towáli ná Jonaszowe kazánie: á oto tu b 5.
wiecey niżli Jonasz.
33 ᵃ Żaden świece zápaliwszy nie stáwia Matt: 5.
E w skrytości/ áni pod korzec: ále ná świe- b 15.
cznik; áby ci ktorzy wchodzą widzieli Mar: 4.
świátło. c 21.
34 ᵃ Swiecá ciáłá twego iest oko twoie. Za 60.

Matt: 6. c 22. Jesliby *tedy* oko twe było ßczyre / wßyst-
ko *też* ciáło twe świetne bedźie. Lecz ie-
śliby złe było / y ciáło też twoie ciemne
bedźie. Pátrzayże tedy żeby świátło 35
ktore w tobie iest / ciemnośćia nie było.
Jesliby tedy ciáło twe wßytko świetne 36
było / nie máiac iákiey czastki ciemney:
bedźie wßystko świetne / á iáko świecá
iásna oświeći ćie.

A gdy mowił/prośił go niektory Phá- 37
ryseuß áby obiedwał v niego. Wßedßy
tedy vśiadł. A Pháryseuß poczał sam 38
w sobie ßácuiac mowić / czemuby sie nie
Matt: 23. c 25. vmył przed obiádem. Rzekł Pan do 39
niego: Teraz wy Pháryseußowie *to* co
iest z wierzchu kubká y misy oczyśćiaćie;
lecz co iest we wnatrz w was / pełno iest
drapiestwá y nieprawośći. Szaleni / 40
izaż ten ktory vczynił to co iest z zwierz-
chu / nie vczynił też tego co iest y we
wnatrz? Wßákże z tego co maćie day- 41
ćie iálmużne: á oto wßytkie rzeczy bedá F
wam czyste.

Zac: 61. Ale biádá wam Pháryseußom/iż dá- 42
waćie dźieśiećine z mietki y z ruty y z ká-
żdego źiela: á opußczaćie sad y miłość
Bożą. Lecz te *rzeczy* trzebá było czynić/

á onych

43 á onych nie opuszczáć. ¶ Biádá wam Niż: 20. g 46.
Pháryseuszom / iż miłuiećie pierwsze śie- Matt: 23. a 6.
dzenia w bożnicách / y pozdrawiánia ná Mar: 12. d 38.
44 rynku. ¶ Biádá wam iż iesteśćie iáko
groby ktorych nie widáć / á ludźie ktorzy
45 śię po nich przechodzą / niewiedzą. ¶ Od-
powiedźiawszy tedy niektory z Zakon-
nych Doktorow / rzekł mu: Náuczyćielu /
46 to mowiąc y nas háńbisz. ¶ A on rzekł:
Biádá y wam Zakonnym Doktorom: á- Matt: 23. a 4.
bowiem obćiążaćie ludźi brzemiony kto-
rych vnieść nie mogą / á sámi śię iednym
pálcem swym nie dotykaćie brzemion.
47 ¶ Biádá wam ktorzy budui ećie groby Za: 62.
prorokow: á oycowie wászy pomordo-
48 wáli ie. ¶ Záiste świádczyćie iż zezwa-
G laćie ná vczynki oycow wászych: ábo-
wiemći ie oni zámordowáli / á wy budu-
49 iećie groby ich. ¶ Dla tegoż też mądrość Matt: 23. d 34.
Boża rzekłá: Pośle do nich Proroki y
Apostoły / á z nich *niektore* zámorduią y
50 przesládowáć będą: ¶ áby szukano krwie
wszytkich prorokow / ktorą wylał ten na-
51 rod od záłożenia świátá / ¶ od krwie A-
belowey / áż do krwie Zácháryaszowey / 1. Moy: 4. b 8.
ktorego zábito miedzy ołtarzem á kośćio- 2. Kron: 24. c 22.
łem. Záiste wam powiádam / będąc gi
szukáć od narodu tego. Q iij Biá-

Biádá wam Zakonnym Doktorom/ 52
iżeście odieli klucz wyrozumienia: sá-
miście nie weszli/ á tych ktorzy wchodźi-
li hámowáliście. A gdy to do nich mo- 53
wił/ poczeli Pháryseuszowie y Doktoro-
wie bárzo nań náćieráć/ y obłudnie go o
wiele pytáć/ czycháiąc nań/ y szukáiąc 54
żeby co vłowili z vstie°/áby go oskárżyli.

ROZDZIAL XII.

Zac:63. A Gdy się nágromádźiło bárzo wie- 1
le rzesze/ ták iż iedni drugie deptá- A
li/ począł mowić do vczniow swo-
Matt:16. a 6. ich. Wystrzegayćie się kwásu Pháryśáy-
skiego/ ktory iest obłudność. A nie mász 2
Mar: 8. b 15. nic zákrytego/ coby się wyiáwić nie miá-
Matt:10. e 26. ło: áni táiemnego/ czegoby się nie do-
wiedźiano. Abowiem cośćie w ćiem- 3
Mar: 4. c 22. nośćiách mowili/ ná iáśniey słyszeć bę-
dźie: á cośćie w vcho mowili w zám-
knieniu/ ná dáchách ogłoszono będźie.
A mowię wam przyiaćiołom moim; 4
Nie stráchayćie się tych ktorzy zábiiáią
ćiáło/ á potym nie máią coby dáley mo-
gli czynić. Lecz wam okáżę kogo się 5
bać maćie. Boyćie się onego ktory gdy
zábiie/ ma moc wrzućić do piekłá. Záí-

6 ste wam powiádam/tego sie boyćie. ᵞ I-
zali piáći wroblikow nie przedáia zá dwá
pieniażki: á ieden z nich nie iest w zápá-
7 mietániu przed Bogiem? ᵞ Aleć y wło-
sy głowy wászey wszystkie sa zliczone. A
przetoż sie nie boyćie: droższyśćie wy ni-
żli wiele wroblow.
8 ᵞ A mowie wam; Wszelki ktory mie Za: 64.
B wyzna przed ludźmi/ tego y Syn czło- Matt: 10. c 32.
wieczy wyzna przed ányoły Bożymi. Mar: 8.
9 ᵞ A ktory sie mnie záprzy przed ludźmi/ d 38.
10 bedźie záprzan przed ányoły Bożymi. ᵞ A 2.Tim: 2.
káżdemu ktoryby co mowił przećiw Sy- b 12.
nowi człowieczemu/ bedźie odpuszczo- Matt: 12.
no: ále temu coby bluźnił przećiw Du- c 32. Mar: 3.
chowi świetemu/ nie bedźie odpuszczo- d 28.
11 no. ᵞ A gdy was beda wodźić do boźnic/ Matt: 10.
y do vrzedow y zwierzchnośći/ nie frá- b 19.
sujćież sie iáko y cobyśćie odpowiedźieć Mar: 13.
12 ábo mowić mieli. ᵞ Bo Duch świety b 11.
náuczy was oneyże godźiny co wam po-
trzebá mowić.
13 ᵞ Rzekł mu niektory z *oney* rzeszé: Ná- Zaczá-
uczyćielu/ rzecz brátu memu áby sie ze lo 65.
14 mna podźielił dźiedźictwem. ᵞ A on mu
rzekł: Człowiecze/ ktoż mie postánowił
15 sedźia ábo dźielnikiem nád wámi? ᵞ R

rzekł do nich: Báczćieß á ſtrzeżćie ſię
wßelákiego łákomſtwá: gdyż nie ná tym
iż kto ma obfite máiętnośći / záwiſt ży-
wot iego.
Za: 66. A powiedźiał im podobieńſtwo mo- 16
Syr: 12. wiąc: Niektoremu bogátemu człowie-
c 19. kowi zrodźiło ſię obfićie ná grunćie *iego*:
A rozmyślał ſam w ſobie mowiąc: Coż 17
vczynię/gdyż nie mam dokądbych zgro- C
mádźić miał vrodzáie moie? A rzekł: 18
To vczynię: Pokáżę gumná moie / á
więtße pobuduię: á tám zgromádzę wßy-
tki vrodzáie moie y dobrá moie: y rzekę 19
dußy ſwoiey: Dußo maß wiele dobr v-
łożonych ná wiele lat: odpoczywáy/iedz/
piy / bądź dobrey myśli. A rzekł mu 20
Bog: Szalony / teyże nocy duße twey
vpomináią ſię v ćiebie: á cóś nágoto-
Pſal: 54. wał / czyież będźie? Tákći ieſt *ten* ktory 21
d 23. ſobie ſkárbi / á nie ieſt ku Bogu bogá-
Matt: 6. tym. A rzekł do vczniow ſwoich: Dla 22
d 25. tegoć wam powiádam: Nie troßczćie
1. Piot: 5. ſię o żywot wáß cobyśćie iedli: áni o ćiá-
b 7. ło w cobyśćie ſię obłoczyli. Więtßyć 23
Iob 39. a 3. ieſt żywot niżli żywność / á ćiáło niżli o-
Pſal: 146. dźienie. Przypátrzćie ſię krukom / iż nie 24
a 9. ſieią áni żną: ktorzy nie máią ßpiżár-

niey áni

niey áni gumná/ á Bog ie karmi. Iákoż
25 dáleko wy iesteście drożßy niżli oni? ° A
ktoż z was troßcząc się może ieden ło-
26 kieć przydáć do wzrostu swego? ° Iesliż
tedy y rzeczy namnieyßey nie przemożecie/
27 czemuż się o inne frásuiecie? ° Przy-
D pátrzcie się liliom iáko rostą: nie prácuią
áni przędą: á powiádam wam/ *że* y
Sálomon we wßytkiey swey ozdobie nie
28 był *ták* vbránym iáko iedná z tych. ° A ieśliż
ziołko ktore dziś iest ná polu/ á iutro
będzie w piec wrzucone/ ták Bog przyodziewa;
iákoż więcey was máłowierni?
29 ° A wy nie pytayćie się/ cobyśćie
ieść ábo pić mieli: á wzgorę się nie podnośćie.
30 ° Abowiem tego wßytkiego ludzie
tego świátá ßukáią. Alec wie Oćiec
31 wáß że tego potrzebuiećie. ° Owßem
ßukayćie naprzod krolestwá Bożego y
spráwiedliwośći iego: á to wßytko przydano
wam będzie.
32 *° Nie boyćie się *wy* máłe stádo: ábowiemći
się vpodobáło Oycu wáßemu
33 dáć wam krolestwo. ° Poprzedayćież
E máietnośći wáße/ á dayćie iáłmużnę.
Czyńćie sobie mießki ktore nie wiotßeią/
skarb nie vstawáiący w niebieśiech:

Zaczalo 67.
Matt: 19. c 21.
Matt: 6. c 20.

gdźie złodziey nie dochodźi/áni mol psu-
ie. Abowiem gdźie iest skarb wász/ tám 34
y serce wásze będźie.
* Niechżeć będą przepásáne biodrá 35
wásze/ y pochodnie zápalone w rękách
wászych: á wy podobni ludźiom czeká- 36
iącym ná páná swego áż się z god ná-
wroći: iż gdyby przyszedł á zákołátał/
wnetby mu otworzono. Szczęśliwi o- 37
ni słudzy/ ktore przyszedszy pan/ znaydźie
czuiące. Zápráwdę powiádam wam/ iż
się przepásze/ á posádźi ie/ á przechadzá-
iąc się będźie im służył. A ieśliby przy- 38
szedł o wtorey straży/ y potym o trzećiey
straży/ á tákżeby nálazł: szczęśliwi są o-
Matt:24. ni słudzy. A oto wiedzćie/ iż gdyby wie- 39
d 43. dźiał gospodarz ktorey godźiny złodziey
Obia:16. ma przyść/ czułby wżdy/ á nie dopuśćił-
c 15. by podkopáć domu swegó. A wy gotowi 40
bądźćie: bo tey godźiny ktorey się nie do-
mniemaćie/ syn człowieczy przyidźie.
Rzekł mu Piotr: Pánie/ do nasże 41
mowisz to podobieństwo: czyli y do F
wszytkich?
Zacza- A Pan rzekł: Ktoryż wżdy iest wier- 42
lo 68. ny á rostropny száfarz/ ktoregó pan postá-
nowił nád czeládźią swoią; áby im czá-
su swego

43 ſu ſwego rozdał miárę pszenice. ? Szczę-
śliwy on ſługá/ ktorego pan przyszedszy/
44 znaydźie ták czyniącego. ? Prawdźiwie
mowię wam; że go nád wszytką máięt-
45 nośćią ſwoią postánowi. ? Lecz ieſliby
rzekł on ſługá w ſercu ſwoim; omieszká-
wa przyść pan moy: y począłby bić ſługi
y ſłużebnice/ y ieść y pić/ y vpijáć ſię:
46 ? przyidźie pan ſługi onego/ w dźień w
ktory ſię nie ſpodźiewa/ y w godźinę kto-
rey niewie; y oddźieli go/ á część iego z
47 niewiernymi położy. ? On záſię ſługá
ktory wiedźiał wolą páná ſwego/ á nie
nágotowął áni vczynił wedle woli iego:
48 wielce będźie karan. ? ále ktory niewie-
dźiał/ á vczynił co godnego karánia;
mniey będźie karan. A od káżdego kto-
remu wiele dano/ wiele żądáć będą: á
ktoremu wiele zlecono/ *tym* więcey będą
chćieć od niego.

49 ? Przyszedłćiem miotáć ogień ná źie- Zacza-
mię: á czegoż chcę iedno áby był zápa- lo 69.
50 lon? ? Lecz mam być krztem okrzczon:
Gá iákom ieſt śćiśnion/ áż ſię wykona?
51 ? Mniemaćieſz ábych przyszedł dáwáć *Matt: 10. d 34.*
pokoy ná źiemię? Bynamniey/ mowię
52 wam: owszem rozłączenie. ? Abowiem

 odtąd

od tąd będźie ich pięć w iednym domu
rozłączonych; trzey przećiwko dwiemá/
á dwá przećiwko trzem: ° Oddźieli sie 53
oćiec przećiw synowi/á syn przećiw oycu
swemu: mátká przećiw corce/ á corká
przećiw mátce: świekrá przećiw nie-
wiaśćie swey/á niewiástká przećiw świe-
Matt:16. krze swoiey. ° Mowił też y do rzeszey: 54
a 2. Gdy widźićie obłok wschodzący od zá-
chodu/ wnet mowićie; Będźie deszcz: y
ták bywa. ° A gdy wiátr wieiący od po- 55
łudniá/ powiádaćie; iż będźie gorąco:
y bywa. ° Obłudnicy/ postáwy niebá y 56
źiemie doświádczáć vmiećie: á tego to
czásu iáko nie doświadczaćie? ° Przecz- 57
że y sámi z siebie nie sądźićie co iest sprá-
Matt: 5. wiedliwego? ° Gdy tedy idźiesz z twym 58
d 25. przećiwnikiem do vrzędu/ stárayże sie w
drodze iákobyś był wolen od niego: by
ćie snać nie poćiągnął przed sędźiego/ á
sędźiaby ćie podał oprawcy: á oprawcá-
by ćie wrzućił do więźienia. Powiádam-
ći; nie wynidźiesz stámtąd/ áż y ostátni
drobny pieniądz oddasz.

ROZDZIAL XIII.

Za: 70. Rzyszli też niektorzy ná ten 1
czás/oznáymuiąc mu o Gáliley- A
czykách

czytách ktorych krew zmieszał Piłat z o-
2 fiárámi ich. ⁹ A odpowiedziawszy rzekł
im: Mniemaćie że ći Gálileyczycy nád
wszytkie inne Gálileyczyki grzesznieyszy-
mi byli / iż tákowe rzeczy vćierpieli?
3 ⁹ Bynamniey / powiádam wam: lecz ie-
śli pokutowáć nie bedźiećie / wszyscy ták-
4 że zginiećie. ⁹ Jáko ośmnaśćie onych
ná ktore vpádłá wieżá w Syloe / y po-
biłá ie: mniemaćie żeby y oni winniey-
szymi byli nád wszytkie ludźie mieszkáią-
5 ce w Jeruzálem? ⁹ Bynamniey / mowię
wam: owszem ieśli pokutowáć nie be-
dźiećie / wszyscy tákże zginiećie.
6 ⁹ A powiedźiał to podobieństwo:
B Miał niektory *człowiek* figowe drzewo
szczepione w winnicy swoiey: y przyszedł
7 szukáiac ná nim owocu / y nie nálazł. ⁹ A
rzekł ku winiarzowi: oto *iuż* trzy látá są
iáko przychodze szukáiac owocu ná tey
fidze: á nie náyduię. Wytniż ią tedy:
8 przecz y źiemię *prozno* záśtępuie? ⁹ A on
odpowiedźiawszy rzekł mu: Pánie / zá-
niechay iey y ná ten rok / áż ią okopam y
9 obłożę gnoiem: ⁹ owa śnać da owoc: á
ieśli nie / *wiec* ią ná potym wytnieß.
10 ⁹ A náuczał w bożnicy ich w szábáty. Zac: 71.

Aoto

A oto niewiástá / ktora miáłá duchá 11
niemocy od ośminaście lat; á byłá skur- C
czona: y nie mogłá żadna miára wzgo-
re poyźrzeć. Ktora vyźrzawszy Iesus / 12
przyzwał iey do siebie / y rzekł iey: Nie-
wiásto rozwiazánaś iest od niemocy two
iey. Y włożył ná nie rece: á nátych- 13
miast podniosłá sie / y chwaliłá Bogá.
A odpowiedziawszy Arcybożniczy / gnie- 14
wáiac sie że Iesus w szábát vzdrawiał /
rzekł do *oney* rzeszé: Sać sześć dni w kto-
re sie godzi robić: w te tedy przychodzac
leczcie sie: á nie w dzień sobotni. A 15
odpowiádáiac Pan rzekł do niego: O- D
błudnicy *ázaż* káżdy z was w szábát nie
odwiezuie wołu swego ábo ostá od żło-
bu; y odwiodszy nápawá? A tey corki 16
Abraámowey ktora oto zwiazał szátan
od ośminaście lat / zali nie potrzebá by-
ło od zwiazki tey rozwiezáć w dzień so-
botny? A gdy to mowił / záwstydáli sie 17
wszyscy przeciwnicy iego: á wszytek lud
rádowałsie / ze wszytkiego co sie chwále-
bnie działo od niego.

Zac:72. Y mowił: Czemuż podobne iest kro- 18
Matt:13. lestwo niebieskie / á czemu ie podobne v-
d 31. czynie? Podobne iest ziárnu gorczycz- 19
nemu:

nemu: ktore wziąwszy człowiek / wrzu- Mar: 4. c 30.
cił do ogrodá swego; y vrosło / y sstáło
sie drzewem wielkim / á ptacy powietrz-
20 ni odpoczywáli ná gáłązkách iego. ? Y Matt: 13. e 33.
záśie rzekł: Komuż przypodobnie krole-
21 stwo Boże? ? Podobne iest kwásowi /
E ktory wziąwszy niewiástá / zákryłá we
trzy miáry mąki: ážby sie wszystko zá-
22 kwásiło. ? Y chodził po miástách y miá-
steczkách / náuczáiąc / á idąc w drogę do
23 Jerusálem. ? Y rzekł mu niektory: Pá-
nie / ieśli máło tych co máią być zbáwie-
24 ni? A on rzekł ku nim: ? Vśiłuyćie áby- Matt: 7. b 13.
śćie weszli przez ćiásną fortkę. Bo to
wam powiádam / że ich wiele będą chćie-
25 li wniść / á nie będą mogli. ? A gdy wni- Matt: 25. a 10.
dźie gospodarz / zámknie drzwi / po-
czniećie stać ná dworze / y kołátáć we
drzwi / mowiąc: Pánie / otworz nam: A
odpowiádáiąc rzecze wam: Nie znam
26 was skądeśćie. ? Tedy poczniećie mo-
wić: Jadálichmy przed tobą / y piiáli / y
27 vczyłeś ná vlicách nászych. ? Y rzecze
F wam: Nie znam was skądeśćie: od- Matt: 7. c 23. y 25. d 41.
stąpćiesz ode mnie wszyscy robotnicy
28 niepráwośći. ? Tám będźie płácz y zgrzy- Psal: 6. b 9.
tánie zębow: gdy vyrzyćie Abráámá / y

Iśáaká /

Jsáaká / y Jákobá / y wßyſtkie Proroki
w kroleſtwie Bożym / á was precz wy-
rzuconych. ⁹ A przyidą od wſchodu y zá- 29
Matt: 19. chodu / od pułnocy y południá: y vśiędą
d 30. y 20 w kroleſtwie Bożym. ⁹ A oto ſą oſtáte- 30
b 16. czni / ktorzy będą pierwßymi: á ſą pier-
Mar: 10. wßy / ktorzy będą oſtátecznymi.
d 31. ⁹ W onże dźień przyſtąpili niektorzy 31
Zac: 73. z Pháryſeußow / mowiąc mu: Wynidź
á idź ſtąd: bo ćię Herod chce zábić. ⁹ A 32
rzekł im: Jdźćie / á powiedzćie temu li- G
ſowi; oto wyrzucam czárty y wykony-
wam vzdrawiánia dźiś y iutro / y trze-
ćiego dniá koniec mieć będę. ⁹ A wßá- 33
kożpotrzebá mi dźiś y iutro y po iutrze
iść *w drogę*: bo nie przyſtoyna prorokowi
Matt: 23. indźie zginąć okrom w Jeruſálem. ⁹ Je- 34
d 37. ruſálem / Jeruſálem / ktore zábijaß pro-
roki / y kámionuieß te ktorzy ſą do ćiebie
poſłáni: ilekroćiem chćiał zebráć dźiat-
ki twe iáko kokoß gniazdo ſwe pod ſkrzy-
dłá / á niechćiáłoś? ⁹ Otoż zoſtánie wam 35
dom wáß puſty. A powiádam wam;
Niż: 19. że mię nie vyźrzyćie áż przyidźie *czás* kie-
f 38. dy rzeczećie: Błogoſłáwiony ktory idźie
w imię Páńſkie.

ROZDZIAL XIIII.

Za: 74.

1 Ostáło sie: gdy Jesus wszedł do
A domu iednego przednieyszego Phá
ryseuszá / w szábát ieść chlebá / á
2 oni go podstrzegáli. ? A oto człowiek
3 niektory opuchły był przed nim. ? A Je-
sus odpowiedziawszy rzekł do zakonnych
Doktorow y Pháryseuszow / mowiąc:
Godziliż sie w szábát vzdrawiáć? ? Lecz
4 oni milczeli. A on viąwszy go vzdrowił/
5 y odpráwił. ? A odpowiádáiąc rzekł do
nich: Ktorego z was ośiel ábo woł wpá-
dnie w studnią: á nie wnet go wyćią-
6 gnie w dźień sobotny? ? Y nie mogli mu
7 ná to odpowiedźieć. ? Y powiedźiał też
B podobieństwo ku tym ktorzy byli wezwá-
ni / bacząc iáko pierwsze śiedzenia obie-
8 ráli / mowiąc do nich: ? Gdy bedźiesz we-
zwan ná gody / nie śiádayże ná pier-
wszym mieyscu: áby snać poczćiwszy nád
9 ćie nie był wezwan od niego: ? á przy-
szedszy ten ktory ćiebie y onego wezwał/
nie rzekłci; Day temu mieysce: á tedy-
byś ze wstydem począł śiedźieć ná ostá-
10 tnim mieyscu. ? Ale gdy bedźiesz we-
C zwan: szedszy / śiadźże ná poślednim miey
scu: że gdy przyidźie ten ktory ćie we-

zwał / rze-

Przy:35. a 7. wal / rzecze tobie: Przyiaćielu / posiadź
śię wyższey. Tedy bedźieß vczczon przed
Matt:23. b 12. społem z toba śiedzacymi. 11 Bo wßelki
Nii: 18. c 14. co śie wynośi / zniżon bedźie: á kto śie v-
niża / wywyżßon bedźie.
Zac:75. 12 Mowił też y onemu ktory go był we-
Tob: 4. b 7. zwał: Gdy spráwuieß obiad ábo wiecze-
rza / nie wzywayże przyiaćioł twoich / á-
Przyp: 3. a 9. ni bráćiey twey / áni krewnych / áni sa-
śiad bogátych: żeby ćie też oni nie we-
zwáli / y nie sstáłáć śie nagrodá. 13 Ale gdy
spráwuieß vczte; wzowże vbogich / v-
łomnych / chromych y ślepych: 14 á be-
dźieß błogosłáwionym: żeć nie máia
czym oddáć. ábowiemći bedźie oddano
w zmartwychwstánie spráwiedliwych.
Zaczá-lo 76. 15 To vsłyßawßy niektory z społu śie-
dzacych / rzekł mu: Błogosłáwiony kto- D
ry bedźie iadł chleb w krolestwie Bo-
żym. 16 A on mu powiedźiał.
Matt:22. a 2. * Człowiek niektory spráwił wiecze-
rza wielka / y záprośił wielu. 17 Y posłał
Obia: 19. b 9. sługe swego / w godźine wieczerzy / áby
powiedźiał záproßonym / żeby przyßli /
boć iuż wßytko gotowo. 18 Y poczeli śie
wßyscy społecznie wymáwiáć. Pier-
wßy mu rzekł: Kupiłem wieś / y mam po-
trzebe

trzebá wyniść á oglądáć ią: proßę ćię/
19 miey mię zá wymowionego. ? A drugi
rzekł: Kupiłem pięć iarzm wołow/ y idę
ich doświádczáć: proßę ćię miey mię zá
20 wymowionego. ? A drugi rzekł: Zonem
21 poiął/ á przeto nie mogę przyść. ? A wro-
E ćiwßy sie sługá/ oznaymił to pánu swe-
mu. Tedy sie gospodarz rozgniewawßy/
rzekł słudze swemu: Wynidź rychło ná
vlice y ná przecznice miástá: á vbogie y
vłomne/ y ślepe y chrome wprowadź tu.
22 ? Y rzekł sługá: Pánie/ ostáło sie iákoś
23 roskazał: lecz ießcze iest mieysce. ? Y
rzekł pan słudze: Wynidź ná drogi y *mie-
dzy* opłotki: á przymuś wniść; áby był
24 dom moy nápełnion. ? A powiádam
wam żeć żaden z onych mężow ktorzy są
záproßeni/ nie vkuśi wieczerzy moiey. ☞
25 ? Y ßły zá nim rzeße wielkie: á obro- Za:77.
ćiwßy sie rzekł do nich.
26 *? Jesli kto idźie do mnie/ á nie ma w Matt:10.
nienawiśći oycá swego y mátki/ y żony d 37.
y dźieći/ y bráćiey/ y siostr/ ießcze też y
zdrowia swego/ nie może być vczniem
27 moim. ? A kto nie nośi krzyżá swego/ á Matt:10.
F idźie zá mną; nie może być vczniem mo- d 38. y 16.
28 im. ? Abowiem kto z was chcąc budo- d 24.

Mar: 8. wáć wieżę / nie pierwey śiadßy obliczá
d 34. nákład / ieśli ma czego potrzebá do wy-
konánia: áby snać / gdyby záłożył fun- 29
dáment á nie mogł dokończyć / wßyscy
pátrzáiący nie poczęli śmiać się z niego /
mowiąc: Iż ten człowiek począł bu- 30
dowáć / á nie mogł dokonáć? Abo kto- 31
ry krol / iádąc ná woyne potykáć się z G
drugim krolem / nie pierwey śiadßy my-
śli ieśliż może z dźieśiąćią tyśięcy pot-
káć się z onym / ktory z dwudźiestą tyśię-
cy iedźie przećiw niemu? A ieśliż nie; 32
gdy on ießcze iest dáleko / posły wyprá-
wiwßy prośi o to coby było ku pokoio-
wi. Tákże tedy káżdy z was kto się nie 33
wyrzecze wßystkich máietnośći swoich /
nie może być moim vczniem.
Matt: 5. Dobrać iest sol. Lecz ieśli sol zwie-
b 13. trzeie czymże ią nápráwią? Nie przy- 34
Mar: 9. godźi się áni do źiemie / áni do gnoiu: ále 35
g 50. ią precz wyrzucą. Kto ma vßy ku słu-
chániu niechay słucha.

ROZDZIAL XV.

Za: 78. N Przybliżáli się do niego Celnicy 1
y grzeßnicy áby go słucháli. A 2
szemráli Pháryseußowie y Do-

ktorowie

ktorowie / mowiąc: Iż ten przyimuie
3 grzeszniki / y iada z nimi. ³ A rzekł do
4 nich to podobieństwo / mowiąc: ⁴ Kto= Matt: 18. b 12.
ry z was człowiek máiąc sto owiec / á
stráciwszy iedne z nich / izali nie zostá=
wuie dziewiąćidziesiat y dziewiąći ná
puszczy / á idzie zá oną co zginełá / áż ią
5 naydzie? ⁵ A nálazszy / kłádzie ią ná rá=
6 mioná swe ráduiąc sie: ⁶ á przyszedszy do
B domu wzywa przyiaćioł y sąsiad / mo=
wiącim: Ráduyćie sie zemną / iżem ná=
7 lazł owcę moię ktora byłá zginełá. ⁷ Po=
wiádam wam / żeć tákże będzie rádość
w niebie nád iednym grzesznikiem po=
kutuiącym / *więcey* niż nád dziewiąćią=
dziesiat y dziewiąćią spráwiedliwych
8 ktorzy nie potrzebuią pokuty. ⁸ Abo kto=
ra niewiástá máiąc dziesieć groszy / ie=
sliżby stráćiłá grosz ieden / zali nie zápa=
la swiece y nie vmiáta domu / y szuka z
9 pilnośćią / ażby ználázłá? ⁹ A nálazszy /
wzywa przyiaćiołek y sąsiádek / mowiąc:
Ráduyćie sie zemną / bociem nálázłá
10 grosz ktorym byłá stráćiłá? ¹⁰ Tákżeć po=
C wiádam wam / rádość będzie przed án=
yoły Bożymi nád iednym grzesznikiem
pokutuiącym. ☞

* A rzekł: Człowiek niektory miał 11
dwu synu: A rzekł młodszy z nich oycu: 12
Oycze / day mi część máiętności ná mię
przypadáiącey. A rozdzielił im máięt-
ność. A po niewielu dni / zebrawszy 13
wszystko młodszy syn odiáchał w dáleką
kráinę: y rosproszył tám máiętność swą
żywiąc rospustnie. A gdy wszystko v- 14
trácił / stał się głod wielki w oney krái- D
nie / y on począł niedostátek cierpieć.
A szedszy przystał do iednego obywátelá 15
oney kráiny. A posłał go do folwárku
swego páść wieprze. A radby był nápeł- 16
nił brzuch swoy młotem ktore iadáli wie-
prze: ále mu nikt nie dawał. A przy- 17
szedszy k sobie / rzekł: Jáko wiele naiemni-
kow w domu oycá mego máią dosyć chle-
bá: á ia tu głodem vmieram! Wstaw- 18
szy poydę do oycá mego / y rzekę mu: Oy-
cze / zgrzeszyłem przeciw niebu y przed
tobą: iużem nie iest godzien być zwan 19
synem twoim: vczyń mię iáko iednego
z naiemnikow twoich. A wstawszy 20
szedł do oycá swego. A gdy ieszcze był dá- E
leko / vyźrzał go oćiec iego / y vlitował
się: á przybieżawszy przypadł do szyie ie-
go / y pocáłował go. A rzekł mu syn: 21

Oycze

Oycze zgrzeszyłem przeciw niebu y przed
toba: iuzem nie iest godzien być zwan
22 synem twoim. ° Rzekł tedy ociec do sług
swoich: Rychło przynieście przednia
száte/ á obleczcie go: y daycie pierścień
23 ná reke iego/ y boty ná nogi iego: ° á
F przywiodszy tłuste ciele zábiycie: á iedz-
24 my y badźmy weseli. ° Abowiem ten
moy syn vmárł był/ lecz ożył: zginał był/
25 á nálazł sie. Y poczeli sie weselić. ° A
stárszy syn iego był ná polu. Lecz gdy
przychodzac był blizko domu / vsłyszał
26 muzyke y tańce: ° á przyzwawszy iedne-
27 go z służebników/ pytał coby to było. ° A
on mu powiedział: Brát twoy przyszedł:
y zábił ociec twoy ciele tłuste / iż go zdro-
28 wego dostał. ° Rozgniewał sie tedy/ y
niechciał wniść. A ták ociec iego wy-
29 szedszy poczał go prosić. ° Lecz on od-
G powiedziawszy rzekł oycu swemu: O-
to ć ták wiele lat służe/ y nigdym nie prze-
stapił roskazánia twego: á nigdyś mi
nie dał koźlecia żebych vżywał z przyiá-
30 cioły moimi. ° Ale gdy ten syn twoy/
ktory pożárł máietność swa z nierzá-
dnicámi / przyszedł / zábiłeś mu tłustego
31 cielcá. ° A on mu powiedział: Synu/ tyś

záwzdy iest zemną / y wßytkie *dobrá* moie
są twoie. [31] Lecz trzebá było vżywáć y 32
weselić sie/ iż ten brát twoy był vmárły/
á ożył: zginał był/ á náleziony iest.

ROZDZIAL XVI.

Za: 80. Mowił też y do vczniow swych: 1
Był niektory człowiek bogáty A
ktory miał ßáfárzá: á ten był od-
niesiony do niego / iákoby rospráßał do-
bráiego. [2] A wezwawßy go / rzekł mu: 2
Coż to słyße o tobie? oddáy liczbę ßáfár-
stwá twego: ábowiem iuż *więcey* nie bę-
dzieß mogł ßáfowáć. [3] Y mowił *on* ßá- 3
fárz sam w sobie: Coż vczynię gdyż pan
moy odeymuie ode mnie ßáfárstwo? ko-
páć nie mogę/ żebráć sie wstydzę. [4] Wiem 4
co vczynię: że gdy będę złożon z ßáfár-
stwá/ przyimą mię do domow swoich.
[5] Przyzwawßy tedy z osobná káżdego z 5
dłużnikow páná swego / rzekł pierwße-
mu: Wieleś *ty* winien pánu memu? [6] A 6
on powiedział: sto bárel oliwy. Y rzekł B
mu: Weźmi zápis twoy / á siadßy ná-
tychmiast nápiß piećdziesiąt. [7] Potym 7
drugiemu rzekł: A ty wieleś winien? A
on rzekł: sto beczek pßenice. Y rzekł mu:
Weźmiß

Weźmiż zapis swoy / á nápiß ośmdźie-
8 śiat. ⁸ Y pochwalił pan ßáfárzá niespra-
wiedliwego / iż rostropnie vczynił. Bo
synowie tego świátá / rostropnieyßy sa
w rodzáiu swoim nád syny świátłośći.
9 ⁹ A ia wam powiádam: Czyńćie sobie
C przyiaćioły z mámmony niespráwiedli-
wey: áby gdy vstániećie / przyieli was
do wiecznych przybytkow. ☞
10 ¹⁰ Kto wierny iest w mále / y w wielu Zac: 81.
wierny iest: á kto w mále niespráwiedli-
wy iest / y w wielu niespráwiedliwy iest.
11 ¹¹ Jesliżeśćie tedy w niespráwiedliwey
mámmonie wiernymi nie byli: ktoż sie
12 wam prawdźiwey zwierzy? ¹² A iesliśćie
w cudzym wiernymi nie byli: ktoż wam
13 da to co wáße iest? ¹³ Zaden sługá dwie- Matt: 6.
má pánom służyć nie może: bo ábo ied- c 24.
nego będźie miał w nienawiśći / á dru-
giego miłowáć będźie: ábo do iednego
przystánie / á drugiego wzgárdzi. Nie
14 możećie Bogu y mámmonie służyć. ¹⁴ A
słucháli tego wßytkiego Pháryseußowie
ktorzy byli łákomi: y śmiali sie z niego.
15 ¹⁵ Y rzekł im: Wy iesteśćie ktorzy sámi Za: 82.
D siebie vspráwiedliwiaćie przed ludźmi:
lecz Bog zna sercá wáße: ábowiem to co

iest v ludźi wynioſłego / obrzydłość ieſt
Matt: 11. przed Bogiem. Zakon y Prorocy / áż do 16
b 12. Jáná. od tych miaſt kroleſtwo Boże o-
Matt: 5. powiádáią / á káżdy go gwałtem doby-
c 18. wa. A łácwiey niebu y źiemi przeminąć / 17
Matt: 5. niż iedney kreſce z zakonu vpáść. Ktoż- 18
c 32. Mar: 10. kolwiek opuſzcza żonę ſwą / á drugą poy-
b 11. muie / *ten* cudzołoży: á ktokolwiek od mę-
1. Kor: 7. żá opuſzczoną poymuie / *tez* cudzołoży.
b 10. * Był niektory człowiek bogáty kto- 19
Zac: 83. ry ſię obłoczył w purpurę y w biśior: y E
vżywał hoynie ná káżdy dźień. Był też 20
niektory żebrak imieniem Łázarz / ktory
leżał v wrot iego / wſzytek owrzedźiáły:
chcąc być náſycon z odrobin / ktore pá- 21
dáły z ſtołu bogaczowego: á żaden mu
nie dawał. ále y pśi przychodząc lizáli
wrzody iego. Y ſtáło ſię że vmárł *on* 22
żebrak / á odnieśion był od ányołow ná
łono Abráhámowe. Vmárł też y bogacz
y pogrzebion ieſt w piekle. A podnioſ- 23
ſzy oczy ſwoie gdy był w mękách / vyźrzał
Abráhámá z dáleká / y Łázárzá ná łonie
iego: y záwoławſzy rzekł: Oycze Abrá- 24
hámie / zmiłuy ſię nádemną: á pośli Łá- F
zárzá áby omoczył koniec pálcá ſwego w
wodźie / áby ochłodźił iezyk moy: bo ćier-

pię męki

25 pię męki w tym płomieniu. ⁷ A rzekł mu
Abráhám: Synu/ wspomni żeś odebrał
dobrá zá żywotá twego/ á Lázarz tákże
złe: á teraz też on ma pociechę/ á ty mę-
26 ki ćierpisz. ⁷ A nád to wszytko/ miedzy
námi y wámi otchłań wielka iest vtwier-
dzona: áby ći ktorzy chcą ztąd prześć do
was/ nie mogli: áni *oni* ztámtąd prześć
27 sám do nas. ⁷ A rzekł: Proszę ćię tedy
oycze ábyś go posłał do domu oycá me-
28 go: ábowiem mam pięć bráćiey: ⁷ áby
im świádectwo wydał iżby też oni nie
29 przyszli ná to mieysce męki. ⁷ A rzekł mu
Abráhám: Máiąc Moyzeszá y Proroki:
30 niechże ich słucháią. ⁷ A on rzekł: Nie/
G Oycze Abráhámie: ále gdyby kto z vmár-
31 łych szedł do nich/ będą pokutowáć. ⁷ A
rzekł mu: Ieślić Moyzeszá y Prorokow
nie słucháią/ tedyć/ by też kto z mar-
twych powstał/ nie vwierzą.

ROZDZIAŁ XVII.

1
A
Mrzekł do vczniow swoich: Nie
może to być/ áby zgorszenia przyść
nie miáły: lecz biádá temu przez
2 kogo przychodzą. ⁷ Pożyteczniey by mu
było/ gdyby młyński kámień záwieszono

Matt: 18. a 7.
Mar: 9. f 42.

ná ßyiey iego / y wrzucono go w morze;
niżliby miał zgorßyć iednego z tych má=
lutkich.
Za:84. Mieyćieß ſie ná pieczy. Ieſliby twoy 3
Matt:18. brát zgrzeßył przećiw tobie / ſtrofuy go:
c 2. á ieſliby ſie vpámietał / odpuść mu. A 4
3.Mo:19. ieſliby śiedmkroć ná dźień zgrzeßył prze=
d 17. ćiw tobie / y śiedmkroć ná dźień náwro=
Syr:19. ćił ſie k tobie / mowiąc; Zalci mi: odpuść
b 13. mu. Y rzekli Apoſtołowie Pánu: Przy= 5
Matt:17. mnoż nam wiáry. A Pan rzekł: Ieſli= 6
c 20. byśćie mieli wiárę iáko ziárno gorczy= B
czne / moglibyśćie rzec temu drzewu le=
śney figi; Wyrwi ſie z korzenia / á wſadź
ſie w morzu: á vſłuchálo by was. A 7
ktoż z was *ieſt* coby miał ſługę orzącego
ábo páſącego / ktory gdyby ſie z polá wro
ćił / rzekłby mu; Záraz / podź / vśiadź zá
ſtoł:? Ale *záż* mu nie rzecze: Nágotuy 8
cobych wieczerzał; á przepáſawßy ſie
ſłuż mi / áż ſie náiem y nápiję: á potym ty
będźieß iadł y pił:? Zali dźiekuie ſłudze 9
onemu / iż vczynił to co mu roſkazał:? C
Nie zda mi ſie. Tákże y wy / gdy vczy= 10
nićie wßytko co wam roſkazano / mow=
ćie; Sludzy nievżyteczni ieſteſmy: coś=
my byli winni vczynić / toſmy vczynili.

Y oſtáło

11 *° Y stáło sie / gdy szedł do Jeruſá- Zac:85.
lem / szedł srodkiem Sámáryey y Gálile-
12 iey. ° A gdy wchodźił do niektore° miá-
D steczká / zábieżeli mu dźieśięć mężow
trędowátych : ktorzy stáneli z dáleká /
13 ° y podnieśli głos mowiąc: Jezuśie ná-
14 uczyćielu / zmiłuy śię nád námi. ° Ktore
vyźrzawszy / rzekł: Szedszy okażćie śię 3. Mo:14. a 2.
káplanom. Y stáło śię gdy szli / byli o-
15 czyśćieni. ° A ieden z nich / widząc że
był vzdrowion: wroćił śię / głosem wiel-
16 kim chwaląc Bogá : ° y padł ná oblicze
v nog iego / dźiękuiąc : á ten był Sámá-
17 rytan. ° A Jezus odpowiedźiawszy / rzekł:
Zaż nie dźieśięć iest oczyśćionych ? á
18 dźiewięć kędy są ? ° Nie iest náleziony
ktoryby śię wroćił / á dał Bogu chwałę /
19 iedno ten cudzoźiemiec ? ° Y rzekł mu :
Wstań / idź : bo wiárá twoiá ćiebie v-
zdrowiłá. ☞
20 ° A będąc zopytány od Phárystuszow; Za: 86.
Kiedy przyidźie krolestwo Boże ? odpo-
wiedźiał im y rzekł : Nie przyidźieć kro-
21 lestwo Boże z postrzeżenim : ° áni rze-
ką; Otoć tu / ábo tám. Abowiem oto
22 krolestwo Boże wewnątrz was iest. ° Y
E rzekł do vczniow swoich : Przyidąć dni /

gdy

gdy będźiećie żądáli oglądáć ieden dźień
Matt:24. b 23. Syná człowieczego: á nie oglądaćie. ˀ y 23
bedąć wam mowić: Oto tu / álbo oto
Mar: 13. c 21. tám. Nie chodźćieß / áni ſię zá nimi v-
dawayćie. ˀ Abowiem iáko błyſkáwicá 24
błyſkáiąc ſię od *iedney ſtrony* z podniebia/
ná drugą ktora ieſt pod niebem / świeći:
tákżeć będźie Syn człowieczy w dźień
ſwoy. ˀ Lecz potrzebá mu pierwey wie- 25
le vćierpieć / y być wzgárdzonym od ná-
rodu tego.
Za:87. ˀ A iáko było we dni Noego / tákżeć 26
Matt: 4. d 37. będźie y we dni Syná człowieczego. ˀ Je- 27
dli y pili; żenili ſię y zá mąż wydawáli/
1.Moy: 7. a 5. áż do dniá ktorego wßedł Noe do korá-
biá: y przyßedł potop / á wytráćił wßyt-
1.Mo: 19. c 24. ki. ˀ Tákże też iáko ſię dźiało zá dni Lo- 28
towych: Jedli y pili; kupowáli y prze-
dawáli: ßczepili y budowáli: ˀ á tegoż 29
dniá gdy wyßedł Loth z Sodomy/ſpadł
iáko deßcz ogień z śiárką z niebá / y wy-
tráćił wßyſtki. ˀ Tymże ſpoſobem będźie 30
on dźień w ktory Syn człowieczy ſię ob-
iáwi. ˀ Oney godźiny kto będźie ná dá- 31
chu/ á naczynie iego w domu; niechayże
nie ſchodźi bráć ie: á kto ná polu; niech
ſię tákże názad nie wraca. ˀ Pámiętay- 32

ćie ná

33 ćie ná żonę Lotowę. ° Ktoby śię kol- Wyj: 9.
wiek stáráł záchowáć duszę swą / stráći c 14.
ią: á ktokolwiekby ią vtráćił / ożywi ią. Matt: 10
34 ° Powiádam wam; oney nocy będą dwá d 39.
ná iednym łożu: iednego wezmą / á dru- Mar: 8.
35 giego zostáwią: ° Dwie będą mleć spo- d 35.
łu: iednę wezmą á drugą zostáwią: Ian 12.
Dwá będą ná polu: ieden będźie wźięt / á d 25.
36 drugi zostáwion. ° A odpowiádáiąc rze- Matt: 24.
kli mu: Gdźież Pánie? A on im rzekł: d 40.
37 ° Gdźiekolwiek będźie ściérw / tám śię 1. The: 4.
zbiorą y orłowie. d 17.

ROZDZIAL XVIII.

1 Mowiedźiał im też podobień- Za: 88.
A stwo / iż śię záwżdy modlić po- Syr: 18.
2 trzebá / á nie vstáwáć / ° mowiąc: c 22.
Był niektory sędźia w iednym mieśćie / 1. The: 5.
ktory śię Bogá nie bał / á człowieká śię d 17.
3 nie wstydał. ° A w tymże też mieśćie /
byłá iedná wdowá / ktora chodźiłá do
niego / mowiąc: Vczyń mi spráwiedli-
4 wość z przećiwnikiem moim. ° Lecz on
niechćiał przez niemáły czás. A potym
rzekł w sobie: Aczći śię Bogá nie boię / y
5 człowieká śię nie wstydam: ° wszákoż iż
B mi śię vprzykrza tá wdowá / vczynię iey

ſpráwiedliwość/áby ták záwżdy przychó-
dząc nie fráſowáłá mię. ° Rzekł tedy 6
Pan: Słuchayćież co mowi nieſpráwie-
dliwy ſędźia. ° A Bog/ zali nie vczyni 7
ſpráwiedliwośći wybránym ſwoim wo-
łáiącym do niego we dnie y w nocy: y
będźie długo ćierpliwym z ſtrony ich?
° Powiádam wam; żeć im w rychle v- 8
czyni ſpráwiedliwość. Wſzákoż Syn czło-
wieczy przyſzedſzy/ izali znaydźie wiárę
ná ziemi?
Za:89. * ° Rzekł też y do niektorych ktorzy 9
vfáli ſámi w ſobie/ iákoby *byli* ſpráwie-
dliwymi/ á inſzych ſobie zá nic nie mieli/
to podobieńſtwo. ° Dwoie ludźi wſtą- 10
piło do kośćiołá áby ſię modlili: ieden
Pháryſeuſz/ á drugi Celnik. ° Pháryſe- 11
uſz ſtoiąc/ ták ſię ſam v śiebie modlił:
Dźiękuię tobie Boże/ żem nie ieſt iáko
inni ludźie; drapieżni/ nieſpráwiedliwi/
cudzołożnicy: iáko y ten Celnik: ° Poſzczę 12
dwákroć w tydźień: dawam dźieśięćiny
ze wſzytkiego co mam. ° A Celnik ſtoiąc 13
z dáleká/ niechćiał áni podnieść oczu w
niebo: ále ſię bił w pierśi ſwoie/ mo-
wiąc: Boże bądź miłośćiw mnie grze-
ſznemu. ° Powiádamći wam; *żeć* ten od- 14

ſzedł

ßedł vspráwiedliwionym do domu swe- Wyż: 14. b 11.
go / wiecey niżli on. Abowiem ktokol-
wiek sie podwyższa/ będzie vniżon: á kto Matt: 23. b 12.
sie vniża/ będzie podwyższon. ☞
15 ° Przynoßono mu też y dźiateczki / á- Za: 90.
by sie ich dotykał. Co widząc vczniowie/ Matt: 19. b 13.
16 gromili ie. ° Lecz Jesus przyzwawßy
ich/ rzekł: Dopuśćie dźiateczkom przy-
chodźić do mnie / á nie zábraniaycie im
tego: ábowiem tákowych iest krolestwo
17 Boże. ° Záprawdę wam powiádam;
D Ktobykolwiek nie przyiął krolestwá Bo-
że° iáko dźiećiatko/nie wnidźie do niego.
18 ° Ypytáło go niektore kśiążę / mo- Zac: 91.
wiąc: Náuczyćielu dobry/ co czyniąc o- Matt: 19. c 16.
19 trzymam żywot wieczny:° A Jesus mu Mar: 10.
rzekł: Przecz mie zowieß dobrym: ża- b 17.
20 den nie iest dobrym tylko sam Bog. ° V-
mieß przykazánia: Nie zábiiay: Nie cu- 2. Mo: 20
dzołoż: Nie krádni: Nie świádcz fał- b 14.
21 ßywie: Czći oycá twego y mátkę. ° A on
rzekł: Tegom wßytkiego przestrzegał od
22 młodośći moiey. ° Co vsłyßawßy Jesus
rzekł mu: Jednegoć ießcze nie dostawa:
Sprzeday wßytko co maß/ á rozday v-
bogim: á będzieß miał skarb w niebie: á
23 wroćiwßy sie chodź zá mną. ° Lecz on

to vsły-

to vsłyszawszy/záſmućił ſie bárzo: bo był
wielmi bogátym. ° A Jeſus widząc go 24
bárzo záſmuconym / rzekł: Jákoż tru- E
dno / ci co máią pieniądze / wnidą do
kroleſtwá Bożego! ° Abowiem łácwiey 25
ieſt wielbłądowi prześć przez vcho igiel-
ne / niż bogaczowi wniść do kroleſtwá
Bożego. ° Rzekli tedy ći co ſłucháli: A 26
ktoż może być zbáwion? ° A on rzekł: 27
Niepodobne *rzeczy* v ludźi / podobne ſą
v Bogá. ° A rzekł Piotr: Oto/my opu- 28
śćiliſmy wszytko / á szliſmy zá tobą. ° A 29
on im powiedźiał: Záprawdę wam po-
wiádam; *iż* nie máſz żadnego ktoryby o-
puśćił dom/ábo rodźice/ábo bráćią/ ábo
żonę/ ábo dźieći dla kroleſtwá Bożego/
° ktoryby nie miał wźiąć dáleko więcey 30
w tym czáśie / á w przyszłym wieku ży-
wot wieczny.

Za: 92. Matt: 20. b 17. Mar: 10. c 32.

*° A wźiąwszy z ſobą Jeſus *onych* dwu- 31
naśćie/rzekł im: Oto wſtępuiemy do Je- F
ruſálem: á ſkończy ſie wszytko co nápiſá-
no ieſt przez Proroki o Synie człowie-
czym. ° Bo będźie wydan Pogánom: y 32
będźie nágrawan / y vbiczowan / y v-
plwan: ° á vbiczowawszy zámorduią 33
go: á dniá trzećiego zmartwychwſtá-

nie. A

34 nie. A oni tego nic nie zrozumieli: y
było to słowo zákryte od nich: áni wie-
dzieli o czym mowił.
35 A stáło śie/gdy śie przybliżał ku Jery- Za: 93.
chu/slepy niektory śiedział wedle drogi/ Matt: 20 d 39.
36 żebrząc. A vsłyszawszy rzeszą przecho- Mar: 10. g 46.
G dząca/pytał coby to było. A powiedźie-
37 li mu/iż Jesus Názáreński mimo idźie.
38 A záwołał/mowiąc: Jesuśie synu Dá-
39 widow zmiłuy śie nádemną. A ći co szli
wprzod/fukáli nań áby milczał. Lecz on
tym więcey wołał: Synu Dawidow zmi-
40 łuy śie nádemną. A Jesus stánawszy/
roskazał go przywieść do siebie. A gdy
41 śie przybliżył/ pytał go/ mowiąc: Co
chcesz ábymći vczynił? A on powiedźiał:
42 Pánie ábych przeyźrzał. A Jesus mu
rzekł: Przeyźrzy: wiárá twoiá ćiebie v-
43 zdrowiłá. A nátychmiast przeyźrzał/ y
szedł zá nim wielbiąc Bogá. A lud wszy-
tek widząc/dawał chwałę Bogu.

ROZDZIAL XIX.

1 A Wyszedszy/szedł przez Jerycho. A Za: 94.
2 oto mąż imieniem Zácheusz: kto-
A ry był Arcycelnikiem/ á ktemu bo-
3 gátym: y stárał śie áby widźiał Jesusá/

coby zacz był: á nie mogł przed rzeßą/bo
był máłego wzrostu. ? A bieżawßy ná- 4
przod/ wstąpił ná drzewo płonney figi/
áby go vyźrzał: bo tam tedy iść miał.
? A gdy przyßedł ku *onemu* mieyscu/ poy- 5
źrzawßy wzgore JEsus vyźrzał go/ y
rzekł do niego: Zácheußu/ zstąp pręd-
ko: ábowiem dźiś potrzebá mi zmieß-
káć w domu twoim. ? Y prędko zstąpił/ 6
y przyiął go z rádośćią. ? A widząc wßy- 7
scy ßemráli/ mowiąc: iż stánął gospo- B
dą v człowieká grzeßnego. ? A stánąw- 8
ßy Zácheuß/rzekł do Páná: Oto Pánie/
połowicę máiętnośći moich dawam v-
bogim: á ieślim kogo w czym podßedł
wracam we czwornasob. ? Y rzekł mu 9
Jesus: Iż sie dźiśia zbáwienie stáło te-
mu domowi: dla tego że y on iest synem
Matt:18. 6 12. Abráhámowym. ? Bo przyßedł Syn 10
człowieczy ßukáć y záchowáć *to* co było
zginęło.☞
Zac: 95 ? A gdy oni tego słucháli/ dokłádáiąc 11
powiedźiał podobieństwo: dla tego że
był blisko Jerusálem/ á iż mniemáli że
sie wnet krolestwo Boże okázáć miáło.
Matt: 25. b 14. * ? Rzekł tedy: Człowiek niektory rodu 12
zacnego iáchał w dáleką kráinę wźiąć C

sobie

13 sobie krolestwo/ y wroćić sie. ¶ A przy-
zwawszy dźiesiąći sług swych/ dał im
dźieśięć grzywien/ y rzekł do nich: Hán-
14 dluyćieß poki sie nie wroce. ¶ A miesz-
czánie iego mieli go w nienawiśći: y
wyprawili zá nim poselstwo/ mowiąc:
Niechcemy áby ten krolował nád ná-
15 mi. ¶ A sstáło sie że sie wroćił dostawszy
krolestwá: y rozkazał wezwáć *onych* sług/
ktorym był dał pieniądze: áby wiedźiał
16 coby kto vrobił. ¶ A przyszedł pierwszy/
mowiąc: Pánie/ grzywná twoiá dźieśięć
17 grzywien vrobiłá. ¶ A rzekł mu: Dobrze
sługo dobry: iżeś był ná mále wiernym:
bedźieß miał władzą nád dźieśiąćią
18 miast. ¶ Przyszedł y drugi/ rzekąc: Pá-
nie/ grzywná twa pięć grzywien przy-
19 czyniłá. ¶ Rzekł y temu: A ty bądź nád
20 piąćią miast. ¶ A drugi przyszedł/ mo-
wiąc: Pánie/ oto grzywná twa/ ktoram
21 miał záchowáną w chustce. ¶ bom sie
bał ćiebie/ żeś iest człowiek srogi: bierzeß
czegoś nie położył/ á żnieß czegoś nie
22 śiał. ¶ A rzekł mu: Z vst twych sądze ćie
D zły sługo. wiedźiałeś żem ia iest człowiek
srogi/ biorąc czegom nie położył/ y żnąc
23 czegom nie śiał: ¶ á przeczżeś nie dał

śrebrá mego ná bánk/á ia wróciwszy sie
wziąłbych ie był z lichwą? ⁹ A rzekł tym 24
ktorzy tuż stali: Weźmićie od niego grzy-
wne/ á daycie temu ktory ich ma dzie-
śieć. ⁹ A rzekli mu: Pánie/ máć dziesieć 25
Wyż: 18. grzywien. ⁹ Powiádamći wam; iż wszel- 26
c 18. kiemu ktory ma/ bedźie dano/ y bedźie
Matt: 13. obfitował: á od tego ktory nie ma/ y to
b 12. y 25. co ma/ odeyma od niego. ☞
c 29. ⁹ Wszákże nieprzyiacioły moie/ one co 27
Mar: 4 niechćieli ábym krolował nád nimi/ E
c 25. przywiedźcie tu: á pobiycie przedemną.
⁹ A to rzekszy/ szedł w przod idac do Je- 28
Za: 96. ruzálem. ⁹ A stáło sie/gdy sie przybliżył 29
Matt: 21. do Bethphági y Bethániey/ v gory kto-
a 1. rą zową oliwną; posłał dwu vczniow
Mar: 11. swoich/ ⁹ mowiac: Jdźcie do miásteczká 30
a 1. ktore iest przećiwko: do ktorego wsze-
dszy/ naydźiećie ośle vwiązáne/ ná kto-
rym żaden człowiek nigdy nie śiedźiał:
odwiązawszy ie przywiedźcie. ⁹ A ie- 31
sliby was kto spytał: Przecz odwiezuie-
cie? tákże mu powiedzćie: Iż go Pan
potrzebuie. ⁹ A odszedszy ći ktorzy byli 32
posłáni/ ználeźli iáko im powiedźiał/ o-
śle stoiace. ⁹ Gdy tedy odwiezowáli oni 33
ośle; rzekli pánowie iego do nich: Przecz

odwiezu-

34 odwiezuiecie osle? A oni powiedzieli:
35 Iż go Pánu potrzebá. A wiedli ie do Ian 12.
F Iezusá. A nákrywszy szátámi swemi ono b 14.
36 osle / wsádźili Iezusá. A gdy iáchał /
słáli száty swe ná drodze.
37 A gdy sie iuż przybliżał tám gdźie sie Za:97.
spuszczáią z gory Oliwney / poczęły wszy-
tkie rzesze vczniow weseląc sie chwalić
Bogá głosem wielkim / że wszytkich cu-
38 dow ktore widźieli: mowiąc: Błogo-
sławiony krol ktory idźie w imie Páń-
skie: Pokoy ná niebie / á chwałá ná wy-
39 sokośći. A niektorzy Pháryzeuszowie z
oney rzesze / rzekli do niego: Náuczyćie-
40 lu / zfukay vcznie swoie. Ktorym on
rzekł: Powiádam wam / iż iesliby ći mil-
czeli / kámienie wołáć będą.
41 * A gdy sie przybliżył / vyrzawszy miá-
42 sto / płákał nád nim / mowiąc: Iż gdy-
byś y ty poznáło / á zwłaszczá w ten to
dźień twoy / co *iest* ku pokoiowi twemu:
lecz *to* teraz zákryto od oczu twoich.
43 Abowiem przyidą ná ćię dni: kiedy ćię
obtoczą nieprzyiaćiele twoi wáłem: y
44 oblegą ćię / y śćisną ćię zewszad: y zro- Matt: 24 a 2.
wnáią ćię z źiemią / y dźiatki twe w to- Mar: 13. a 2.
bie: á nie zostáwią w tobie kámieniá ná

Niżey 21. a 6. kámieniu: dla tego iżeś nie poznáło czá-
ſu náwiedzenia iego.
Za: 98. ° A wſzedſzy do kośćiołá/ począł wygá- 45
Matt: 21. b 12. niáć te ktorzy przedawáli w nim y kupo-
Mar: 11. b 17. wáli: ° mowiąc im: Nápiſano/ Iż dom 46
moy/ dom modlitwy ieſt. A wyśćie gi v-
Isa: 56. c 7. czynili iáſkinią zboycow. ° Y vczył ná 47
káżdy dźień w kośćiele. ☞
Jer: 7. b 11. Lecz Arcykápłani y Doktorowie y czel-
nieyſzy z ludu ſzukáli go ſtráćić; ° ále nie 48
náydowáli coby mu vczynić. Abowiem
wſzytek lud záwieſzał ſię *ná nim,* ſłuchá-
iąc go.

ROZDZIAŁ XX.

Za: 99. WStáło ſię: iednego dniá gdy on 1
Matt: 21. b 23. vczył lud w kośćiele y opowiá- A
dał Ewángelią/ zeſzli ſię Arcy-
Mar: 11. d 27. kápłani y Doktorowie z ſtárſzymi/ ° y 2
rzekli do niego mowiąc: Powiedz nam
ktorą mocą to czyniſz? ábo/ ktoć dał tę
władzą? ° A Jeſus odpowiádáiąc/ rzekł 3
do nich: Spytam y ia was o iednę rzecz/
powiedzćie mi: ° Krzeſt Janow był li z 4
niebá/ czyli z ludźi? ° A oni rozmyśláli 5
w ſobie/ mowiąc: Iż ieſli powiemy/ z
niebá; rzecze: Przeczżeśćie mu tedy nie
wierzyli?

6 wierzyli? ¶ Ieſli záś rzeczemy / z ludźi;
wßytek lud vkámionuie nas: ponieważ
zá pewną máią iż Ian ieſt prorokiem.
7 ¶ A odpowiedźieli że niewiedzą ſkąd
8 był. ¶ A Ieſus im powiedźiał: A ia też
wam nie powiem ktorą mocą to czynię.
9 ¶ A począł do ludu mowić to podo- Za:100
B bieńſtwo: Człowiek náſádźił winnicę/y Matt:21.
náiał ią oráczom: á ſam odiáchał precz a 33.
10 ná niemáły czás. ¶ A ſwego czáſu poſłał Mar:12.
do oraczow ſługę / áby mu dáli z owocu a 1.
oney winnice. Ktorzy vbiwßy go/ ode- Iſa: 5. a 1.
11 ſłáli z nißczym. ¶ Lecz przedſię poſłał Ier: 2. d 21.
ſługę drugiego. A oni y tego vbiwßy y
12 zeſromoćiwßy / odeſłáli z nißczym. ¶ A
poſłał ießcze trzećiego: á oni y tego zrá-
13 niwßy wyrzućili. ¶ A rzekł pan oney
winnice: Co vczynię? Poślę ſyná mego
miłego: ſnać vyrzawßy tego/ záwſtydzą
14 ſię. ¶ Ktorego vyrzawßy oracze/ myślili
C ſámi w ſobie/rzekąc: Tenći ieſt dźiedźic:
zábiymyß go / áby dźiedźictwo przy nas
15 zoſtáło. ¶ A wyrzućiwßy go z winnice/
zábili. Coż im tedy vczyni pan *oney* win-
16 nice? ¶ Przyidźie/ á potráći oracze one /
á da winnicę innym. Co vſłyßawßy/rze-
17 kli mu: Nie day tego Boże. ¶ A on poy-

Psal: 17. źrzawszy ná nie / rzekł: Coż tedy iest to
c 21. co nápisano: Kámień ktory odrzucili
Dzie: 4. budownicy / ten sie stał głową węgiel-
b 11. ná. ° Wszelki ktory vpádnie ná ten ká- 18
Rzym: 9. mień / stłucze sie: á ná kogoby vpadł /
g 33. skruszy go.
1. Piot: 2. b 8. ° Y stáráli sie Arcykápłani y Doktoro- 19
Isa: 8. wie áby go poimáli oneyże godźiny: lecz
c 14. sie báli ludu. Abowiem poználi iż prze-
Matt: 21 d 42 ćiw nim wyrzekł to podobieństwo. ° A 20
Za 101. czyháiąc *nań* postáli niektore ludźie ná D
Matt: 22. zdrádźie / ktorzyby sie zmyśláli bydź sprá-
b 15. wiedliwymi; áby go podchwyćili w mo-
Mar: 12. wie / á podáli go vrzędowi y zwierzchno-
b 13. śći stárościney. ° Y pytáli go / mowiąc: 21
Náuczyćielu / wiemy że dobrze mowisz y
vczysz / áni sie oglądasz ná osobę / ále dro-
gi Bożey w prawdźie náuczasz: ° godźi- 22
li sie nam dáć dań Cesárzowi / czyli nie?
° Lecz obaczywszy zdrádę ich / rzekł do 23
nich: Co mie kuśićie? ° Vkażćie mi 24
grosz. Czyy ma obraz y napis? A odpo-
wiedźiawszy rzekli: Cesárski. ° Y rzekł im: 25
Oddayćież tedy co iest Cesárskiego / Ce-
Rzym: 13. sárzowi: á co iest Bożego / Bogu. ° Y nie 26
b 7. mogli náganić słowá iego przed ludem:
á dźiwuiąc sie odpowiedźi iego / vmilkli.

A przy-

27 ? A przyszedszy niektorzy z Sádduceu- Za:102.
E szow/ ktorzy mowią przećiw zmartwych- Matt:22.
28 wstániu że go nie máß/ pytáli go/ ? mo- c 23.
wiąc: Náuczyćielu/ Moyżesz nam nápi- Mar: 12.
sał; Jesliby czyy brát vmárł máiąc żonę/ b 18.
á tenby sczedł bez dźiatek/ áby ią wźiął 5.Mo:25.
brát iego zá żonę/ á wzbudźił potomstwo a 5.
29 brátu swemu. ? Było tedy śiedm bráćiey:
á pierwszy poiąwszy żonę/ vmárł bez
30 dźiatek. ? A poiął ią wtory/ y ten vmárł
31 bez dźiatek. ? Poiął ią y trzeći: Tákże y
wszyscy śiedm; á nie zostáwili dźiatek/
32 y pomárli. ? Po wszytkich też vmárłá
33 y niewiástá. ? W zmartwychwstánie te-
dy/ ktorego z nich *oná* będźie żoną? ábo-
34 wiem śiedm mieli ią zá żonę. ? A rzekł
F im Jesus: Synowie tego wieku żenią
35 się/ y zá mąż idą: ? lecz oni ktorzy godni
będą wieku onego y powstánia od v-
márłych/ áni się żenić będą/ áni zá mąż
36 poydą. ? ábowiem vmrzeć więcey nie
będą mogli: bo są rowni ányołom/ y są
synámi Bożymi/ będąc synámi zmar-
37 twychwstánia. ? A iż vmárli zmartwych-
wstawáią/ y Moyżesz pokazał v krzá-
gdy zowie Páná/ Bogiem Abráhámo- 2. Mo: 3.
wym/ y Bogiem Isáákowym/ y Bogiem b 6.

Matt:22. Jákobowym. ? A Bog nie ieſtći vmár- 38
d 32. łych/ále żywych. bo iemu wßyſcy żywią.
Mar: 12. ? Tedy niektorzy z Doktorow odpowiá- 39
c 26. dáiąc rzekli mu: Náuczyćielu/ dobrześ
powiedźiał. ? Y nie śmieli go dáley ni 40
ocz pytáć. ? Y rzekł do nich: Jákoż po- 41
wiádáią/ żeby Chriſtus był ſynem Dá-
widowym? ? á ſam Dáwid powiáda w 42
Matt:22 kśięgách Pſálmow: Rzekł Pan Pánu G
d 44. moiemu/ śiądź po práwicy moiey: ? áż- 43
Mar: 12. bym położył nieprzyiaćioły twe/podnoż-
d 35. kiem nog twoich? ? Dáwid tedy názywa 44
Pſal:106 go Pánem: á iákoż ieſt ſynem iego?
a 1.
Za 103. ? A gdy ſłuchał lud wßytek/rzekł vcz- 45
Matt:23. niom ſwoim: ? Strzeżćie ſię Doktorow 46
a 6. zakonnych/ ktorzy chcą chodźić w ßá-
Matt:12. tách długich/ y miłuią pozdrawiánia ná
d 38. rynkách/ y pierwße ſtolice w bożnicách/
Wyż: 11. y pierwße záśiadánia ná vcztách: ? Kto- 47
f 43. rzy wytrawiáią domy wdow: rzkomo ſię
długo modląc. Ći odnioſą ćiężßy ſąd.

ROZDZIAL XXI.

Mar: 12. A Weyzrzawßy/ vyzrzał bogácze 1
d 41. rzucáiące dáry ſwe do ſkárbnice. A
? Vyzrzał też y niektorą wdowę v- 2
bożuchną wrzucáiącą dwá drobne pie-

niążki.

3 niążki. ° Y rzekł: Prawdźiwie wam po-
wiádam; iż wdowá tá vboga / więcey
4 niż wßyscy wrzućiłá. ° ábowiem ći wßy-
scy / z tego co im zbywáło wrzućili do dá-
row Bożych: lecz tá z niedostátku swe-
go / wßytkę żywność swą ktorą miáłá /
włożyłá.
5 ° A gdy niektorzy powiádáli o kośćie- Za: 104
B le iż był pięknym kámieniem y vpomin-
6 kámi ozdobiony / rzekł: ° Z tego ná co Matt: 24
pátrzyćie / przyidą dni w ktore nie będźie a 1.
zostáwion kámień ná kámieniu ktoryby Mar: 13.
7 nie był rozwálon. ° Y pytáli go mo- a 1. Wyż: 19.
wiąc: Náuczyćielu / kiedyż to będźie? á g 44.
co zá znák gdy się to pocznie dźiać?
8 ° A on rzekł: Pátrzćie żeby was nie Za:105.
zwiedźiono. boć ich wiele przyidźie w
imię moie / mowiąc że ia iestem: á czás
się przybliżył: nie chodźćież tedy zá nimi.
9 * ° A gdy vsłyßyćie walki y rozruchy /
nie lękayćie się: potrzebá áby to wprzod
10 było / áleć nie wnet koniec. ° Tedy im
C mowił: Powstánieć narod przećiw na-
rodowi / y krolestwo przećiw krolestwu:
11 ° Y wielkie trzęsienia źiemie będą miey-
scámi / y mory / y głody / stráchy też z nie-
bá / y znáki wielkie będą.

Ale przed

Za. 106 Ale przed tym wßytkim będą was 12
imáć/y będą prześládowáć/ podawáiąc
do bożnic y więzienia/wodząc przed kro-
le y przed stárosty dla imienia mego. á 13
potka was to ná świádectwo. A prze- 14
toż kłádźcie to do serc wáßych/nie obmy-
śláć iákobyśćie mieli odpowiádáć. A- 15
bowiemći ia wam dam vstá y mądrość/
ktorey nie będą mogli odeprzeć áni się
sprzećiwić wßyscy przećiwnicy wáßy.
Będźiećie też wydáni od rodźicow y 16
bráćiey/ y krewnych y przyiaćioł: á nie- D
ktore z was zámorduią: y będźiećie w 17
nienawiśći v wßytkich dla imienia me-
go: á włos z głowy wáßey nie zginie. 18
W ćierpliwośći wáßey otrzymaćie 19
duße wáße.

Matt: 24. b 13. A gdy vyźrzyćie JEruſálem woy- 20
skiem obtoczone; tedy wiedźćie żeć się
Matt: 24 b 15. przybliżyło spustoßenie iego. Tedy ći 21
co są w Judskiey źiemi/ niech vćiekáią
Mar: 13. b 14. ná gory: á ktorzy są w pośrzod iey/niech
Dan: 9. g 27. wychodzą: á ći co są po kráinách / nie-
chay nie wchodzą do niey. ábowiem te 22
dni są pomsty/áby się wypełniło wßytko
co iest nápisano. A biádá brzemiennym 23
y piersiámi karmiącym w one dni. ábo- E

wiem bę-

wiem bedzie sćisk wielki ná ziemi / y
24 gniew przećiwko ludowi temu: ? y polegą od ostrza mieczá: y zápedzą ie w niewolą miedzy wszytkie narody: á Jeruzálem deptáne bedźie od Pogánow: áż sie wypełnią czásy Pogánow.
25 * ? Y będą znáki ná słońcu / y kśieżycu y gwiazdách: á ná ziemi vćiśnienie narodow dla zámieszánia szumu morskiego Matt: 24. c 29. Mar: 13. c 24.
26 y nawáłnośći: ? ták iż ludźie schnąć bedą od stráchu y oczekawánia tych rzeczy / ktore będą przychodźić ná wszytek świát. Abowiem mocy niebieskie wzruszone będą. Isa: 13. b 10. Ezec: 32. b 7.
27 ? A tedy vyźrzą Syná człowieczego przychodzącego w obłoku / z mocą y z máiestatem wielkim. Ioel: 3. c 15.
28 ? A to gdy sie dźiać pocznie / poglądayćie á podnośćie głowy wásze: boć Za: 107
F
29 sie przybliża odkupienie wásze. ? Y powiedźiał im podobieństwo: Pojźrzyćie Rzym: 8. d 23.
30 ná fige y ná wszytkie drzewá: ? gdy iuż z śiebie listki wypuszczáią / wiećie żeć iuż
31 blisko iest láto. ? Tákże y wy gdy vyźrzyćie iż sie to bedźie działo / wiedzćież żeć
32 blisko iest kroleſtwo Boże. ? Záprawdę mowię wam / żeć nie przeminie ten to
33 wiek / áż sie wszytko ziśći. ? Niebo y źiemiá prze-

miá przeminą: ále słowá moie nie prze-
miną. ☞
Rzym:13. d 13. A mieyćie sie ná pieczy/ áby kiedy nie 34
były obćiążone sercá wásze obżárstwem G
y opilstwem / y stárániem tego żywotá:
á żeby ná was z trzaskiem on dźień nie
przypadł. Abowiemći iáko śidło przy- 35
pádnie ná wszytkie ktorzy mieszkáią po
wszytkiey źiemi. A przetoż czuyćie/mo- 36
dląc sie ná káżdy czás / ábyśćie byli go-
dni vyść tego wszytkiego co przyść ma/
y stánąć przed Synem człowieczym.
Za:108 A náuczał we dnie w kośćiele: á w 37
nocy wychodząc / przebywał ná gorze
ktorą zową Oliwną. A wszytek lud 38
rániuczko sie schodźił do niego w kośćie-
le áby go słuchał.

ROZDZIAL XXII.

Matt:26. a 2. Mar:14. a 1. Nprzybliżyło sie świeto Przaśni- 1
kow/ktore zową Pászchá: á szu- A
káli Arcykápłani y Doktorowie/ 2
iákoby Jesusá zábić: ále sie bali ludu. A 3
Matt:26. b 14. wstąpił szátan w Judaszá ktorego zwá-
Mar:14. b 10. no Jszkáryotem/ iednego ze dwunaśćie.
á odszedszy/zmowił sie z Arcykápłany y 4
z przełożonemi/ iákoby go im wydał. A 5

vrádo-

vrádowáli śię: y postánowili dáć mu
6 pieniądze. y obiecał. Y szukał sposobne-
go czásu iákoby go im wydał bez rzeszey.
7 Y przyszedł dźień Przaśnikow / ktorego Matt:26.
8 było potrzebá ofiárowáć Pásche. Te- b 17.
dy posłał Piotrá y Janá/ mowiąc: Szed- Mar: 14.
szy zgotuyćie nam Pásche/ ábyśmy poży- b 12.
9 wáli. A oni rzekli: Gdźie chcesz áby-
10 śmy nágotowáli? Y rzekł do nich: Oto
B gdy wy wnidźiećie do miástá/ potka śię
z wámi niektory człowiek niosąc dzban
wody: idźćiesz zá nim do domu do ktore-
11 go wnidźie/ á powiedzćie gospodarzo-
wi domu onego: Náuczyćiel ćię pyta;
Gdźie iest złożenie kędybym iadł Pásche
12 z vczniámi moimi? A on wam vkaże
wieczernik wielki vsłány: támże nágo-
13 tuyćie. A odszedszy/ náleźli iáko im po-
14 wiedźiał; y zgotowáli Pásche. A gdy Matt: 26
przyszłá godźiná/ vśiadł/ y dwánaśćie A- b 20.
15 postołow z nim. Y rzekł im: Chętliwiem Mar: 14.
pożądał pożywáć tey Páschy z wámi/ b 17.
16 pierwey niżbym vćierpiał. Boć wam
powiádam; że iuż więcey nie będę ieść
tego/ áż gdyby śię wypełniło w krole-
17 stwie Bożym. A wźiąwszy kielich/ dźięki
vczyniwszy/ rzekł: Weźmićie á podźielćie

miedzy

miedzy ſie. ? Abowiem wam powiádam/ 18
żeć nie bede pił z owocu máćice win-
ney / áż gdyby przyßło kroleſtwo Boże.
1.Kor: 11. c 24. ? A wziawßy chleb/dźieki vczyniwßy ła- 19
mał/y dawał im mowiac: Toć ieſt ćiáło
moie/ ktore ſie zá was dawa. To czyńćie
ná pámiatkę moię. ? Tákże y kielich po 20
wieczerzy / mowiac: Ten ieſt kielich te-
ſtáment nowy we krwi moiey / ktory zá
Matt: 26 b 21. was wylan bedźie. ? Wßákoż oto reká 21
tego co mie wydáie / zemna ieſt ná ſtole.
Mar: 14. c 20. ? A Syn'ći człowieczy idźie / według po- 22
Ian 13. b 18. ſtánowienia: wßákoż biádá człowieko- C
wi onemu przez ktorego bedźie wydan.
Pſal: 40. b 10. ? A oni poczeli ſie miedzy ſoba pytáć / 23
ktoryby z nich był coby to vczynić miał.
? I wßczał ſie też miedzy nimi ſpor / 24
ktoryby ſie z nich zdał być wietßym. ? A 25
on im rzekł: Krolowie narodow pánu-
iac nád nimi: á ktorzy nád nimi władzey
vżywáia/zowia ie dobrodźieymi. ? Lecz 26
wy nie ták: ále ktory ieſt miedzy wámi
wietßy / niech bedźie iáko mnieyßy: á
przełożony/iáko ten co ſłuży. ? Abowiem 27
ktoż wietßy; tenli co śiedźi v ſtołu/czy
ten co ſłuży? izali nie ten ktory śiedźi?
á iam ieſt w pośrzodku was/ iáko ten co

ſłuży:

28 służy: lecz wy iesteście ktorzyście wy-
trwáli przy mnie w pokuśách moich.
29 A ia wam zrządzam kroleſtwo/ iáko mi
30 zrządził Oćiec moy: ábyśćie iedli y pi-
li v stołu mego w kroleſtwie moim/ y śie-
dźieli ná stolicách sądząc dwoienaśćie
31 pokolenie Jſráelſkie. A rzekł Pan:
D Symonie/Symonie/oto ßátan pożądał
32 áby was prześiał iáko pßenicę: álem ią
prośił zá tobą áby nie vſtáłá wiárá two-
iá: á ty niekiedy náwroćiwßy śię/ po-
33 twierdzay brácia twoie. A on mu rzekł:
Pánie/ z tobą ieſtem gotow iść y do wię-
34 źienia y ná śmierć. A on rzekł: Pietrze Matt: 26.
powiádamći/ nie zápoie dźiś kur/ áż śię c 34.
35 trzykroć záprzyß że mię nie znaß. A Mar: 14.
rzekł im: Gdym was pośyłał bez mieß- c 30.
ká y táiſtry/ y botow: záli wam czego nie Matt: 10.
36 doſtawáło? A oni rzekli; Niczegó. Rzekł b 9.
im tedy: Ale teraz kto ma mießek niech
gi weźmie tákże y táiſtrę: á kto nie ma/
niech przeda płaßcz swoy/ á kupi miecz.
37 Abowiemći wam powiádam; iż ießcze
potrzebá áby śię we mnie wypełniło ono
piſmo. A policzon ieſt miedzy złośniká- Iſa: 53.
mi. Boć te *rzeczy* co o mnie są *nápiſáne*, d 12.
38 koniec máią. A oni rzekli: Pánie/ oto

tu dwá miecze. A on im rzekł: Dosyć iest.
Za: 109 Y wyszedszy/ iáko był zwykł/ szedł ná 39
Matt:26 gorę Oliwną. A zá nim też szli y vcznio-
d 36. wie. A gdy przyszedł ná *ono* mieysce / 40
Mar: 14. rzekł im: Modlćie się/ ábyśćie nie weszli E
d 32. w pokuszenie. A on odszedł od nich iá- 41
Ian 18. koby mogł záćisnąć kámieniem; á klę-
a 1. Matt:26. knąwszy ná koláná/modlił się/ mowiąc: 42
d 39. Oycze/ iesli chcesz/ przenieś odemnie ten
Mar: 14. kielich. A wszákże nie moiá wola / ále
d 35. twoiá niechay się sstánie. Y vkazał się 43
mu ányoł z niebá/posiláiąc go. A będąc
w ćięszkośći/ tym dłużey się modlił.
Lecz pot iego był iáko krople krwie zbie- 44
gáiącey ná ziemię. A gdy wstał od mo- 45
dlitwy/ y przyszedł do vczniow swych/
nálazł ie śpiące od smutku. Y rzekł im: 46
Czemu śpićie? wstáńćie/modlćie się/ by-
Matt:26. śćie nie weszli w pokuszenie. A gdy on 47
c 47. ieszcze mowił/oto rzesza y *ten* ktorego zwá
Mar: 14. no Judaszem/ieden ze dwunaśćie/przed
e 43. nimi szedł/y przystąpił do Jezusá/áby go
Ian 18. pocáłował. A Jezus mu rzekł: Juda- 48
a 3. szu/pocáłowániem wydawasz Syná czło-
wieczego? A widząc ći ktorzy przy nim 49
byli / co się dźiać miáło / rzekli mu: Pá- 50
nie / mamyli bić mieczem? Y vderzył F

ieden

ieden z nich ſługę Arcykápłáńſkiego: y
51 vćiął mu vcho iego práwe. ° A Jeſus
odpowiedźiawſzy / rzekł: Zániechayćieſz
áż poty. A dotknawſzy vchá iego / vzdro-
52 wił go. ° Rzekł Jeſus do onych Arcy-
kápłanow y kośćielnych vrzednikow / y
stárſzych ktorzy byli przećiw niemu przy-
ſzli: Wyſzliśćie iáko ná zboyce z mieczmi
53 y z kiymi? ° Gdym ná káżdy dźień bywał
z wámi w kośćiele / nie śćiagneliśćie
rąk ná mie: áleć tá ieſt godźiná wáſzá / y
54 moc ćiemnośći. ° A poimawſzy go pro- Matt: 26.
wádźili w dom Arcykápłáńſki: A Piotr f 57.
55 zá nim ſzedł z dáleká. ° A nániećiwſzy o- Mar: 14.
gień pośrzod śieni / gdy śiedli ſpołu / był f 43.
56 tez Piotr miedzy nimi. ° Ktorego vy- Ian 18. c 12. e 24.
źrzawſzy niektora ſłużebnicá v ogniá Matt: 26.
śiedzącego / y pilnie mu ſię przypátrzy- g 69.
57 wſzy / rzekłá: Y tenći z nim był. ° A on ſię Mar: 14.
go záprzał / mowiąc: Niewiáſto / nie g 66.
58 znam go. ° A máluczko potym vyźrzaw- Ian 18. e 25.
ſzy go drugi / rzekł: Y ty ieſteś z onych. A Matt: 26.
Piotr rzekł: O człowiecze nie ieſtćiem. g 73.
59 ° A gdy wyſzłá iákoby iedná godźiná / in- Mar: 14.
ſzy niektory twierdźił / mowiąc: Práw- g 70.
dźiwie y ten z nim był. bo y Gáliley czyk Ian 18.
60 ieſt. ° A Piotr powiedźiał: Człowiecze e 26.

niewiem co mowiß. A nátychmiaſt gdy
on ießcze mowił / zápiał kur. A Pan o= 61
brociwßy ſie poyźrzał ná Piotrá. Y wſpo
mniał Piotr ná ſłowo Páńſkie / iáko
Matt:26. mu był powiedźiał: Iż pierwey niż kur
c 34. zápieie / trzykroć ſie mnie záprzyß. A 62
Mar: 14. Piotr wyßedßy precz / gorzko płákał.
c 30. Lecz mężowie ktorzy go trzymáli / ná= 63
Ian 13. grawáli go / bijąc. A zákrywßy go / bili 64
d 38. oblicze iego: y pytáli go mowiąc: Proro=
kuy / kto ćie vderzył? Y wiele innych rze= 65
Matt:27. czy bluźniąc mowili przećiw niemu. A 66
a 1. gdy był dźień / zeßli ſie ſtárßy z ludu y Ar=
Mar: 15. cykápłani y Doktorowie / y przywiedli
a 1. go do rády ſwey / mowiąc: Ieſliś ty 67
Ian 18. ieſt Chriſtus powiedz nam. Y rzekł im:
c 28. Choćbym wam powiedźiał / nie vwierzy=
ćie mi: á ieſlibych też y zopytał / nie od= 68
powiećie mi / áni wypuśćićie. Lecz od 69
tąd będźie Syn człowieczy śiedźiał ná
práwicy mocy Bożey. Y rzekli wßyſcy: 70
A więceś ty ieſt Syn Boży? A on rzekł:
Wy powiádaćie / żem ia ieſt. A oni rze= 71
kli: Y coż nam więcey po świádectwie?
gdyżeſmy ſámi ſłyßeli z vſt iego.

ROZ-

ROZDZIAL XXIII.

1 A Powſtawßy *ono* wßytko ich mno- Za: 110.
A ſtwo / wiodło go do Piłatá. Y Matt:27.
2 poczęli nań ſkárżyć / mowiąc: Te- a 2.
goſmy náleźli odwrácáiącego naród náß /
y zákázuiącego dáni dáwáć Ceſárzowi: Matt:22.
y mowiącego że on ieſt Chriſtuſem kro- b 21.
3 lem. Y pytał go Piłat / mowiąc: Ty- Mar: 12. b 17.
żeś ieſt krol Zydowſki? A on odpowie- Matt 27.
4 dźiawßy rzekł: Ty powiádaß. A Pi- b 11.
łat rzekł do Arcykápłanow y do rzeße: Mar: 15.
Zadney ia przyczyny nie náyduie w tym a 2.
5 człowieku. Lecz ſię oni ſilili / mowiąc: Ian 18.
Wzruſza lud vcząc po wßytkiey Jud- f 33.
ſkiey źiemi / począwßy od Gálileiey áż do
6 tąd. A Piłat vſłyßawßy Gálileą / py-
tał ieſliby był człowiekiem Gálileyſkim.
7 A gdy zrozumiał iż należał do władzey
Herodowey / odeſłał go do Herodá / kto-
8 ry też w Jeruſálem był w one dni. A
B Herod vyźrzawßy Jezuſá / vrádował ſię
bárzo. Bo go zdawná prágnął widźieć:
dla tego iż wiele o nim ſłychał: y nádźie-
wał ſię że miał widźieć iákie cudo od
9 niego vczynione. Pytał go tedy wie-
lem słow. A on mu nic nie odpowiá-
10 dał. Lecz Arcykápłani y Doktorowie

ſtali/ poteżnie nań ſkarżac. ˀ Tedy wzgár- 11
dziwſzy im Herod z woyſkiem ſwoim/
y náśmiawſzy ſie/ oblokſzy go w ſzáte
biała odeſłał do Piłatá. ˀ A ſtáli ſie 12
przyiaćioły Herod y Piłat onegoż dniá. C
bo przedtym byli ſobie nieprzyiaćielmi.
ˀ A Piłat wezwawſzy Arcykápłanow y 13
przełożonych/ y ludu/ ˀ rzekł do nich: 14
Przywiedliśćie mi tego człowieká/ iáko-
by lud odwodzacego: á oto ia pytáiac
Ian 18. przed wámi/ nie nálazłem w tym czło-
g 38. y 19. wieku żadney winy z tych o ktorych nań
a 4. ſkárgę kłádźiećie. ˀ Ale áni Herod. bom 15
was do niego odſyłał: á oto nie vczynio-
no mu nic godnego śmierći. ˀ A przetoż 16
go ſkarawſzy wypuſzcze. ˀ A potrzebá 17
mu było wypuśćić im iednego ná świe-
to. ˀ A záwołáłá ſpołem wſzytká rzeſzá/ 18
mowiac: Strać tego/ á wypuść nam
Bárábbaſzá: ˀ ktory był dla nieiákiego 19
rozruchu w mieśćie vczynionego y dla
meżoboyſtwá poſádzon do więzienia.
ˀ Znowu tedy mowił Piłat do nich/ chcac 20
wypuśćić JEſuſá. ˀ Ale oni wołáli/ 21
Matt:27 mowiac: Vkrzyżuy/ vkrzyżuy go. ˀ A on 22
c 23. potrzećie rzekł do nich: Ale coż wżdy
Mar: 15. złego ten vczynił? Zadnym przyczyny
b 14.

śmierći

śmierći w nim nie nálazł: przeto ſkara=
23 wßy go/ wypußczę. A oni nálegáli głoſy
D wielkimi/ żądáiąc áby był vkrzyżowan:
24 y zmacniáły ſię głoſy ich. A Piłat przy=
ſądźił áby ſię ſtáło wedle ich żądánia.
25 A wypuśćił im onego ktory był dla ro=
zruchu y mężoboyſtwá wrzucon do wię=
źienia/ o ktorego proſili: á Jezuſá po=
26 dał ná wolą ich. A gdy go wiedli/ poi= *Matt: 27. d 32.*
máwßy Symoná niektorego Cyreney= *Mar: 15. b 21.*
czyká ze wśi idącego/ włożyli nań krzyż
27 áby nioſł zá Jezuſem. A ßło zá nim bár=
zo wiele ludu y niewiaſt: ktore go płá=
28 káły y lámentowáły. A Jezus obroćiw=
ßy ſię do nich/ rzekł: Corki Jeroſolim=
ſkie/ nie płáczćie nádemną: ále ſáme
nád ſobą y nád dziatkámi wáßymi płácz=
29 ćie. Abowiemći oto/ przyidą dni/ w
ktore będą mowić: Szczęśliwe niepło=
dne/ y żywoty ktore nie rodźiły/ y pierśi
30 ktore nie karmiły. Tedyć poczną mo= *Iſa: 2. d 19.*
E wić gorom; Przywalćie nas: á págor= *Oſe: 10. b 8.*
31 kam; Przykryićie nas. Abowiem ieſlić
to ná źielonym drzewie czynią: coż ná *Obia: 6. d 16.9.a6*
ſuchym będźie?
32 Wiedźiono też z nim y drugich dwu Zaczá-
33 złoczyńcow/ áby ie ſtrácono. A gdy lo III.

Matt:27. d 33. przyßli ná mieysce ktore zowia trupich
głow; tám go vkrzyżowáli: y one zło-
Mar: 15. b 22. czyńce / iednego po práwey / á drugiego
po lewey stronie. ° A Jesus mowił: Oy- 34
Ian 19. c 17. cze / odpuść im: boć niewiedza co czy-
nia. A rozdźieliwßy ßáty iego / rzucili lo-
sy. ° Y stał lud pátrzáiac: á náśmiewáli 35
sie z niego przełożeni z nimi / mowiac:
Inne wybawiał / niechże sie y sam wy-
báwi / iesliż ten iest Christus *on* Boży
wybrány. ° Nágrawáli go też y żołnie- 36
rze przychodzac / á ocet mu podáiac / ° y 37
mowiac: Jeslis ty iest krol Zydowski /
wybawże sie sam. ° Był też nád nim na- 38
pis / wypisány Græckimi / Láćińskimi y F
Zydowskimi literámi: TEN IEST KROL
ZYDOVVSKI. ° A ieden z onych złoczyń- 39
cow záwießonych / sromocił go / mowiac:
Jeslis ty iest Christus / wybawże sam
śiebie / y nas. ° A odpowiedźiawßy dru- 40
gi / fukał go / mowiac: Y Bogá sie ty nie
boiß / gdyżes teyże skáźniey podległ? ° A 41
myć wżdy spráwiedliwie: bo godna *zá-*
płáte zá vczynki náße odnośimy: lecz ten
nic złego nie vczynił. ° Y mowił do Je- 42
susá: Pánie / pomni ná mie / gdy przyi-
dźieß do krolestwá twego. ° A Jesus mu 43
rzekł:

rzekł: Záprawdę mowię tobie; Dźiś ze-
44 mną będźiesz w ráiu. ⁊ A było iákoby o
szostey godźinie: Y stáłá się ćiemność
po wszytkiey źiemi áż do dźiewiątey go-
45 dźiny. ⁊ Y záćmiło się słońce: á zasłoná
46 kośćielna rozdárłá się w poły. ⁊ A Jesus
záwoławszy głosem wielkim / rzekł: Oy- Psal: 30. a 6.
cze / w ręce twe polecam duchá moiego.
47 A to rzekszy / skonał. ⁊ A widząc Rot-
G mistrz co się dźiało / chwalił Bogá / mo-
wiąc: Prawdźiwie ten człowiek był
48 spráwiedliwy. ⁊ Y wszytkie rzesze ktore
się spolnie były ná to dźiwowisko zeszły /
widząc co się dźiało / wracáły się bijąc
49 się w pierśi swoie. ⁊ A wszyscy iego zná-
iomi z dáleká stali / y niewiásty ktore by-
ły zá nim przyszły z Gálileiey / przypátru-
50 iąc się temu. ⁊ A oto mąż imieniem Jo- Matt: 27. g 57.
seph / Senatorem będąc / mąż dobry y Mar: 15. g 43.
51 spráwiedliwy / ⁊ (ten nie zezwalał ná rá- Ian 19. g 38.
dę y ná vczynki ich) z Arymátyey miástá
Judskiego / ktory też y sam oczekawał
52 krolestwá Bożego. ⁊ Ten przyszedszy do
53 Piłatá prosił o ćiáło Jesusowe: ⁊ y zią-
wszy vwinął w prześćieradło / á położył
go w grobie wykowánym / w ktorym ie-
szcze żaden nie był położon.

A był dźień Przygotowánia/ y ßábát 54
nástawał. Przyßedßy też niewiásty/ 55
ktore były z nim przyßły z Gáliley / o-
glądáły grob/ y iáko było położono ćiáło
iego. A wroćiwßy śię nágotowáły 56
wonnych rzeczy y máśći: ále wżdy w ßá-
bát vspokoiły śię wedle przykazánia.

ROZDZIAŁ XXIIII.

Za: 112. Matt: 28. a 1. Mar: 16. a 2. Ian 20. a 1.

A Pierwßego *dniá* ßábátow bárzo 1
ráno przyßły do grobu/ niosąc má- A
śći ktore były nágotowáły: A ná- 2
lázły kámień odwálony od grobu. A 3
wßedßy/ nie nálázły ćiáłá Páná Iezuso-
wego. A stáło śię: gdy śię zátrwożý- 4
ły dla tego/ oto dwá mężowie stánęli
przy nich w ßátách świetnych. A gdy 5
śię bały/ á schyliły twarz ku źiemi/ rzekli
do nich: Co ßukaćie żywiącego miedzy
vmárłymi? nie máßći go tu; álec wstał. 6
Wspomnićie iáko wam powiádał/ gdy
Matt: 16. c 21. y 17. c 23. Mar: 9. c 31 Wyż: 9. c 22. ießcze był w Gáliley/ mowiąc: Iż 7
potrzebá áby Syn człowieczy był wydan
w ręce ludźi grzeßnych/ y był vkrzyżo-
wan; á trzećiego dniá áby zmartwych-
wstał. A wspomniáły ná słowá iego. 8
A wroćiwßy śię od grobu/ oznaymiły 9 B

to wßy-

to wszytko onym iedennasciam/ y innym
10 wszytkim. ° A byłá Máriá Mágdálená/
y Joánná/ y Máriá Jákobowá/ y inne z
nimi/ ktore to powiádáły Apostołom.
11 ° Ale sie im zdáły iáko plotki słowá te/ y
12 niewierzyli im. ° Lecz Piotr wstawszy
pobiezał do grobu: á náchyliwszy sie vy-
źrzał sáme prześcierádłá leżące/ y od-
szedł dźiwuiąc sie sam v śiebie *temu* co
sie sstáło.
13 *° A oto dwá z nich tegoż dniá szli do Za: 113.
miásteczká ktore było ná sześćdźieśiat Mar: 16.
stáiow od Jeruzálem/ ktorego imie Em- c 12.
14 maus. ° á ći rozmawiáli z sobą o tym
15 wszytkim co sie było sstáło. ° Y sstáło sie:
C gdy rozmawiáli y społu sie pytáli/ że sam
JEsus przybliżywszy sie szedł pospołu z
16 nimi. ° á oczy ich były zátrzymáne áby
17 go nie poználi: ° y rzekł do nich: Coż to
są zá rozmowy ktore idąc maćie miedzy
18 sobą/ á iesteśćie smetni? ° A odpowiá-
dáiac ieden ktoremu imie Kleophás/
rzekł mu: Tyś sam przychodniem w Je-
ruzálem/ á niewieß co sie w nim w te dni
19 działo? ° Y rzekł im; Co? A oni rzekli:
O Jezusie Názáreńskim/ ktory był mąż
prorok/ mocny w vczynku y mowie przed
Bogiem

Bogiem y wßytkim ludem: ° A iáko Ar= 20
cykápłani y przełożeni náßy wydáli go
ná śmierć/ y vkrzyżowáli go. ° A mych= 21
my śię ſpodźiewáli iż on miał był odku=
pić Iſráelá: á ku temu wßytkiemu iuż to
dźiś trzeći dźień/ iáko śię to ſtáło. ° Ale 22
y niewiáſty niektore z náßych przeſtrá= D
ßyły nas / ktore ránuczko były v grobu:
° á nie nálazßy ćiáłá iego / przyßły / po= 23
wiádáiąc iż y widzenie ányelſkie widźiá=
ły/ ktorzy powiádáią iż żywie. ° Y poßli 24
byli niektorzy z náßych do grobu / y ták
náleźli iáko niewiáſty powiádáły: ále
ſámego nie náleźli. ° A on rzekł do nich: 25
O głupi / á leniwego ſercá ku wierzeniu
temu wßytkiemu co powiedźieli Proro=
cy. ° Izaż nie było potrzebá áby to był 26
ćierpiał Chriſtus y ták wßedł do chwa=
ły ſwoiey? ° A poczawßy od Moyżeßá y 27
wßytkich Prorokow / wykłádał im we
wßytkich piſmiech to co o nim *nápiſano*
było. ° Y przybliżyli śię ku miáſteczku do 28
ktorego ßli: á on okázował iákoby dáley
miał iść. ° Y przymuśili go / mowiąc: 29
Zoſtań z námi / boć śię ma k wieczoru / y
dźień śię iuż *ku zachodu* náchylił. Y wßedł
z nimi. ° Y ſtáło śię / gdy śiedźiał z ni= 30

mi v stołu/ wziąwßy chleb/ błogosłáwił/
31 á złamawßy podawał im. A otworzy-
ły sie oczy ich/ y poználi go: á on zniknął
32 z oczu ich. A mowili miedzy sobą: Izá-
li serce náße nie pałáło w nas/ gdy mo-
wił w drodze/ y pismá nam otwierał?
33 A wstawßy teyże godźiny wroćili sie
do Jeruſálem: y ználeźli zgromádzo-
nych iedennaśćie/ y tych ktorzy z nimi
34 byli/ powiádáiących: Iż wstał Pan
prawdźiwie/ y vkazał sie Symonowi.
35 A oni powiádáli co sie działo w drodze:
y iáko go poználi w łamániu chlebá: ☞
36 * A gdy to mowili/ stánął Jesus w Za:114.
pośrzodku ich/ y rzekł im: Pokoy wam: Mar: 16.
37 iamći iest. nie boyćie sie. A przelękną- c 14.
wßy sie y przestráßeni będąc/ mniemáli Jan 20.
38 iż duchá widźieli. A rzekł im: Czemu- c 19.
śćie sie zátrwożyli/ á myśli wstępuią do
39 serc wáßych? Oglądaycie ręce moie/
y nogi: żećiem ia tenże iest: dotykayćie
sie/ y przypátruyćie: boć duch nie ma ćiá-
łá áni kośći/ iáko widźićie że ia mam.
40 A rzekßy to/ vkazał im ręce y nogi. A
41 gdy oni ießcze nie wierzyli y dźiwowáli
sie od rádośći/ rzekł im: Maćie tu co
42 ieść? A oni mu dáli ßtukę ryby pieczo-

ney/ y

ney/y plástr miodu. ? A gdy iadł przed
nimi/ wziąwszy ostátki dał im. ? Y rzekł
do nich: Teć są słowá ktorem mowił do
was będąc iesżcze z wámi: iż się musiá-
ło wypełnić wszytko co nápisano w zá-
konie Moyzeszowym/ y w Prorocech/ y
w Psálmiech o mnie.

? Tedy im zmysł otworzył/ żeby rozu-
Psal: 18. a 8. mieli pismá: ? Y rzekł im: iż ták iest ná-
pisano: y ták było potrzebá áby Chri-
stus vćierpiał/y wstał od vmárłych dniá
trzećiego: ? á żeby byłá przepowiádána
w imię iego pokutá y odpuszczenie grze-
chow po wszytkich narodźiech/ począ-
wszy od Ieruzálem.

Dzie: 1. b 8. ? A wy iesteśćie świádkámi tego. ? A
ia posyłam obietnicę Oycá mego ná was:
Ian 14. d 26. y 15. d 26. á wy śiedźćie w mieśćie/ áż będźiećie o-
bleczeni mocą z wysokośći. ? Y wywiodł
Dzie: 1. a 4. ie precz do Bethániey: á podniozszy rę-
ce swe błogosłáwił im. ? Y stáło się: gdy
Mar: 16. d 19. im błogosłáwił/ rozstał się z nimi/ y był
Dzie: 1. b 9. nieśion do niebá. ? A oni pokłon vczy-
niwszy/ wroćili się do Ieruzálem z wese-
lim wielkim: ? Y byli záwsze w kośćie-
le/chwaląc y błogosłáwiąc
Bogá. Amen.

SWIE-

SWIETA EWANGELIA IESV CHRISTVSOWA, VVEDLVG IANA.

ROZDZIAL I.

1 A Npoczatku było Sło- Zac: 1.
wo/ á Słowo było v Bogá/
á Bogiem było *ono* Słowo.
2 ° To było ná poczatku v
3 Bogá. ° Wßytko sie przez nie sstáło: á
bez niego nic sie nie sstáło / co sie sstáło/
4 ° w nim był żywot / á żywot był świátło-
5 ścia ludźi: ° á świátłość w ćiemnośćiách
świeći / á ćiemnośći iey nie ogárneły.
6 ° Był człowiek posłány od Bogá / ktore- Matt: 3. a 1.
7 mu imie było Jan. ° Ten przyßedł ná
świádectwo: áby świádczył o świátło- Mar: 1. a 4.
8 śći / áby przezeń wßyscy wierzyli. ° Nie
byłći on świátłośćia: ále iżby świád-
9 czył o świátłośći. ° Byłáć świátłość Nik: 3. c 19.
prawdźiwa ktora oświeca wßelkiego
10 człowieká ná ten świát przychodzacego. Zyd: 11. a 3.
B ° Ná świećie był / á świát iest vczynion

przezeń/

przezeń / á świát go nie poznał. Przy- 11
ßedł do ſwey włáſności / á ſwoiß go nie
przyięli. Lecz ktorzykolwiek przyięli 12
go / tym dał moc áby ſię ſtáli ſynámi
Bożymi / tym ktorzy wierzą w imię ie-
go. Ktorzy nie ze krwie / áni z woley 13
ciáłá / áni z woley mężá / ále z Bogá ſię
Matt: 1. c 16. národźili. A Słowo *ono* ciáłem ſię ſtá- 14
ło / y mießkáło miedzy námi (y widźieli-
Luk: 2. a 7. ſmy chwałę iego / chwałę iáko iednoro-
dnegő od Oycá) pełne łáſki y prawdy. ☞
Ian świádczy o nim / y woła mo- 15
wiąc: Tenći był o ktorymem powiádał /
ktory zá mną idźie / ſtał ſię przedemną:
1. Tim: 6. d 17. bo był pierwßym nád mię. A z pełno- 16
ści iego mychmy wßyſcy wźięli / y łáſkę
zá łáſkę. Abowiem zakon przez Moy- 17
zeßá ieſt dan; *á* łáſká y prawdá przez Je-
ſuſá Chriſtuſá ſię ſtáłá.
Zac: 2. Bogá żaden nigdy nie widźiał: ie- 18
1. Ian 4. c 12. dnorodny Syn ktory ieſt w łonie Oyco-
wſkim / on opowiedźiał.
1. Tim: 6. c 16. * A toć ieſt świádectwo Janowe / 19
gdy poſtáli Zydowie z Jeruſálem kápłá-
Niż: 3. c 26. ny y Lewity do niego / áby go zopytáli;
Niż: 3. d 28. Ktoś ty ieſt? Y wyznał / á nie záprzał: 20
á wyznał; Żem ia nie ieſt Chriſtus. Y 21

ſpytáli

spytáli go: Coż tedy? Iesteś ty Eliaß?
A rzekł: Nie iestem. Iesteś ty Prorok?
22 A odpowiedźiał; Nie. ⁹ Rzekli mu te-
dy: Ktożeś iest/ żebychmy dáli odpo-
wiedź tym ktorzy nas posłáli? co powiá-
23 daß o sobie? ⁹ Rzekł: Iam głos wołá-
iące° ná pußczy; Prostuyćie drogę Pań-
ską/ iáko powiedźiał Ezáiaß Prorok.
24 ⁹ A ći co byli posłáni/ byli z Pháryseu-
25 ßow. ⁹ Apytáli go/ á mowili mu: Cze-
muż tedy krzćiß/ ieśliżeś ty nie iest Chri-
26 stus/ áni Eliaß/ áni Prorok? ⁹ Odpo-
D wiedźiał im Ian/ mowiąc: Iać krzczę
wodą: ále w pośrzodku was stánął kto-
27 rego wy nie znaćie. ⁹ Tenći iest ktory zá
mną przyidźie/ ktory przedemną był:
ktoregom ia nie godźien żebym rozwią-
28 zał rzemyk v trzewiká iego. ⁹ Toć się
dźiało w Bethániey zá Iordanem/ ke-
dy Ian krzćił. ☞
29 *⁹ Názáiutrz vyźrzał Ian Iesusá idą-
cego do śiebie/ y rzekł: Oto báránek Bo-
30 ży/ oto ktory gládźi grzech świátá. ⁹ Ten-
ći iest o ktorymem powiádał; Idźie zá
mną mąż/ ktory iest przedemną: iż pier
31 wey był niż ia. ⁹ A iam go nie znał: ále-
iżby był obiáwion w Israelu/ dla tegom

Isa: 40. a 3. Matt: 3. a 3. Mar: 1. a 3. Luk: 3. a 4. Matt: 3. c 11. Mar: 1. b 8. Luk: 3. d 16. Dzie: 1. a 5. 2. a 2. y 11. b 16. Zac: 3.

ia przyßedł krzcząc wodą. ⁹ Y świádczył 32
Matt: 3. Jan / mowiąc: Iżem widźiał Duchá E
d 16. sstępuiącego iáko gołębicę z niebá / y zo-
Mar: 1. stał ná nim. ⁹ A iam go nie znał: ále kto- 33
b 10. ry mię posłał krzćić wodą / ten mi powie-
Luk: 3. dźiał; Ná ktorego vyźrzyß Duchá sstę-
e 22. puiącego y ná nim zostawáiącego / tenći
iest ktory krzći Duchem świętym. ⁹ A 34
iam widźiał: y świádczyłem że ten iest
Syn Boży. ☞

Zac: 4. *⁹ A názáiutrz záśię stał Jan / y dwá z 35
vczniow iego. ⁹ A poyźrzawßy ná Je- 36
susá idącego / rzekł: Oto báránek Boży.
⁹ Y vsłyßeli go dwá vczniowie mowią- 37
cego / y ßli zá Jesusem. ⁹ A obroćiwßy 38
śię Jesus / y vyźrzawßy zá sobą idące /
rzekł im: Czego ßukaćie? A oni mu rze-
kli: Rabbi (co zowiemy / wykłożywßy /
Náuczyćielu) gdźie mießkaß? ⁹ Rzekł 39
im: Podźćie / á oglądaycie. Przyßli *tedy* F
y widźieli gdźie mießka / y zostáli przy
nim onego dniá: á byłá iákoby dźiesiąta
godźiná. ⁹ A był Andrzey brát Symoná 40
Piotrá ieden ze dwu ktorzy słyßeli od
Janá / á ßli byli zá nim. ⁹ Ten pierwey 41
nálazł Symoná brátá swego / y rzekł mu;
Nálezliśmy Messyaßá (co iest wykłożyw-

ßy / Chri-

42 ßy/ Christus.) A przywiodł go do Je-
susá. A weyźrzawßy nań Jesus/ rzekł:
Tyś iest Symon syn Jonow: ty będźieß
zwan Cephás (co sie wykłáda/ Piotr.)
43 Názáiutrz chćiał wynidź do Gáli- Zac: 5.
leiey/ y nálazł Philippá. A rzekł mu Je-
44 sus: Podź zá mną. A Philip był z Bet-
sáidy/ z miástá Andrzeiowego y Piotro-
45 wego. Nálazł Philip Náthánáelá/ y
rzekł mu: Náleźlismy onego o ktorym
pisał Moyzeß w zakonie y Prorocy/ Je- 1. Moy: 3.
46 susá syná Josephowego/ z Názáretu. A c 15. y 46. b 10.
G rzekł mu Náthánáel; A możeß co do- 5. Mo: 18.
brego być z Názáretu? Rzekł mu Phi- c 18.
47 lip: Podź á ogladay. Vyźrzał Jesus Isa: 40.
Náthánáelá idącego ku sobie/ y rzekł o c 10. y 45.
nim: Oto prawdźiwie Jsráelczyk/ w b 8.
48 ktorym nie máß zdrády. Rzekł mu Ná- Ier: 23. a 5.
thánáel: Skadże mie znaß? Odpowie- Ezec: 34.
dźiał Jesus y rzekł mu: Pierwey niż ćię c 23. y 37.
Philip wezwał/ gdyś był pod figą/ wi- f 24. g 25.
49 dźiałem ćię. Odpowiedźiał mu Ná- Dan: 9.
thánáel/ y rzekł: Rabbi/ tyś iest Syn f 24. g. 25.
50 Boży/ tyś iest krol Jsráelski. Odpo-
wiedźiał Jesus/ y rzekł mu: Jżemći po-
wiedźiał; Widźiałem ćię pod figą/ wie-
51 rzyß: więtße *rzeczy* nád te vyźrzyß. A

Matt:24. rzekł mu: Záprawdę/ záprawdę mowię
c 30. y 28. wam; vyźrzyćie niebo otworzone/ y án-
d 18. yoły Boże wstępuiące y zstępuiące ná
Syná człowieczego.

ROZDZIAL II.

Zac: 6. A Dniá trzećiego były gody małżeń- 1
skie w Kanie Gálileyskiey: á byłá A
tám mátká Jesusowá. Wezwan 2
też był y Jesus/ y vczniowie iego ná go-
dy. A gdy nie stáło winá/ rzekłá má- 3
tká Jesusowá do niego: Winá nie má-
ią. Y rzekł iey Jesus: Co mnie y tobie 4
niewiásto? ieszcze nie przyszłá godźiná
moiá. Rzekłá mátká iego sługom: Co- 5
kolwiek wam rzecze/ *to* czyńćie. Y by- 6
ło tám sześć stągiew kámiennych/ we-
dług oczyśćiánia Zydowskiego postá-
wionych/ biorących w się káżda dwie á-
bo trzy wiádrá. Rzekł im Jesus: Ná- 7
pełnićie *te* stągwie wodą. Y nápełnili
ie áż do wierzchu. Y rzekł im Jesus: 8
Czerpayćież teraz/ á donieśćie przełożo- B
nemu wesela. Y donieśli. A gdy sko- 9
Nis: 4. sztował przełożony wody *oney* ktora się
f 46. stáłá winem/ á nie wiedźiał skądby
było/ lecz słudzy wiedźieli ktorzy wodę

czerpáli:

czerpáli: wezwał oblubienicá on przeło-
10 żony. ʔ A rzekł mu: Káżdy człowiek pier-
wey dawa wino dobre: á gdy sobie pod-
piją / tedy podleysze. A tys dobre wino
11 záchował áż do tego czásu. ʔ Ten począ-
tek cudow vczynił Jesus w Kanie Gá-
lileyskiey: y okazał chwałę swą / y vwie-
rzyli weń vczniowie iego.
12 ʔ Potym zstąpił do Kápharnaumá / Łac: 7.
on y mátká iego y bráciá iego / y vczni-
owie iego: á zmieszkáli tám nie wiele dni.
13 * ʔ A byłá blizko Páschá Żydowska / y
C wstąpił Jesus do Jeruzálem: ʔ A ználazł
14 w kościele te co przedawáli woły y owce
y gołębie; y te co pieniądze odmieniáli
15 siedzące. ʔ A vczyniwszy iákoby bicz z
powrozkow / wyrzucił wszytkie z kościo-
łá / y owce y woły: á tych co pieniądzmi
hándlowáli pieniądze rozsypał / y stoły
16 poprzewracał. ʔ A tym co gołębie prze-
dawáli rzekł: Wynieście to stąd / á nie
czyńcie domu Oycá mego domem kupie-
17 ckim. ʔ A wspomnieli sobie vczniowie
iego / iż iest nápisano: Żarliwość domu Psal: 68. d 10.
18 twego ziádłá mię. ʔ Żydowie tedy od-
19 powiedziawszy rzekli mu: Coż zá znák
D okázuiesz nam iż to czynisz? ʔ Odpowie-

Matt:26. f 61. y 27. c 40. Mar: 14. f 58. y 15. c 29.
dział Jesus / y rzekł im: Rozwalcie ten
kościoł / á we trzech dniách wystáwie gi.
20 Rzekli tedy Zydowie / Czterdzieści y
sześć lat budowano ten kościoł / á ty go
we trzech dniách wystáwisz? 21 Lecz on
mowił o kościele ciáłá swoiego. 22 Prze-
toż gdy zmartwychwstał / wspomnieli
Psal: 3. b 6. y 56. b 9.
vczniowie iego / iż o tym mowił: y vwie-
rzyli pismu / y mowie ktorą wyrzekł Je-
sus. 23 A gdy był w Jerusálem w Pásche
w święto / wiele ich vwierzyło w imie
iego / pátrząc ná iego cudá ktore czynił.
24 Lecz sam Jesus nie zwierzał się im /
przeto iż on znał wszytki: 25 A iż nie po-
trzebował / áby *mu* kto świádczył o czło-
wieku: ábowiem on wiedział co było w
człowieku.

ROZDZIAL III.

Zac: 8.
1 A Był człowiek z Phárysëuszow i-
mieniem Nikodem / Książe Zydo- A
wskie. 2 Ten przyszedł do Jesusá
w nocy / y rzekł mu: Rabbi / wiemy iżeś
przyszedł od Bogá Náuczycielem: Bo
żaden tych známion czynić nie może kto-
re ty czynisz / iesliby z nim Bog nie był.
3 Odpowiedział Jesus / y rzekł mu: Zá-
prawdę /

prawdę / záprawdę mowię tobie; ieśli się
kto nie odrodźi znowu / nie może widźieć
4 krolestwá Bożego. ⁹ Rzekł do niego
Nikodem: Jákoż się może człowiek ro-
dźić będąc stárym? izali może powtore
wniść w żywot mátki swoiey y odrodźić
5 się? ⁹ Odpowiedźiał Jesus: Záprawdę /
záprawdę powiádamći; Jeśli się kto
nie odrodźi z wody y z Duchá świętego /
nie może wniść do krolestwá Bożego.
6 ⁹ Co się národźiło z ciáłá / ciáło iest: á co
7 się národźiło z Duchá / duch iest. ⁹ Nie
dźiwuy się żem ći powiedźiał; Potrzebá
8 się wam národźić znowu. ⁹ Duch kędy
B chce wieie: y głos iego słyszysz; ále nie Psal:134.
wiesz skąd przychodźi ábo dokąd idźie: a 8.
tákżeć iest káżdy ktory się národźił z du-
9 chá. ⁹ Odpowiedźiał Nikodem y rzekł
10 mu: Jákoż to być może? ⁹ Odpowie-
dźiał Jezus / y rzekł mu: Tyś iest Náu-
czyćielem w Jsráelu / á tego nie wiesz?
11 ⁹ Záprawdę / záprawdę powiádam to-
bie; iż co wiemy / *to* mowimy: á cochmy
my widźieli / *to* świádczymy. á świádec-
12 twá nászego nie przyimuiećie. ⁹ Jeśliż *gdym*
wam *rzeczy* ziemskie powiádał / przedśię
nie wierzyćie: iákoż / ieślibym wam nie-

bieſkie opowiádał/ wierzyć będźiećie?
Zac 9. ° A żaden nie wſtąpił do niebá/ iedno 13
4. Mo:21. ten ktory ſtąpił z niebá; Syn człowieczy
b 9. ktory ieſt w niebie. ° A iáko Moyżeß po- 14
wyżßył był wężá ná pußczy: ták potrze-
bá áby powyżßon był Syn człowieczy:
° áby káżdy ktory weń wierzy/ nie zgi- 15
nął/ ále miał żywot wieczny. ☞
Zac:10. * ° Abowiem Bog ták vmiłował 16
1. Ian 4. świát/ że Syná ſwego iednorodzonego
b 9. dał: áby wßelki kto wierzy weń/ nie zgi-
nął/ ále miał żywot wieczny. ° Boć nie 17
poſłał Bog Syná ſwego ná świát/ áby
ſądźił świát: ále iżby świát był zbáwion
przezeń. ° Kto wierzy weń/ nie podległ 18
potępieniu: lecz kto nie wierzy/ iuż po- C
tępiony ieſt: iż nie wierzy w imię iedno-
rodzonegō Syná Bożego. ° A toć ieſt po- 19
Wyś: 1. tępienie; że świátłość przyßłá ná świát/
a 9. á ludźie ráczey vmiłowáli ćiemnośći niż
świátłość: bo były złe ich vczynki. ° Ká- 20
żdy bowiem ktory źle czyni/ nienawidźi
świátłośći; áni idźie ná świátłość/ żeby
nie były zgánione vczynki iego. ° Lecz 21
kto czyni prawdę/ przychodźi do świá-
tłośći/ áby ſię okazáły ſpráwy iego/ iż w
Bogu ſą vczynione. ☞

Potym

32 ᵃ Potym przyszedł Jesus y vczniowie Zac: 11.
iego do Judskiey ziemie; y tám przemie- Nii: 4.
23 szkiwał z nimi / y krzcił. ᵃ Krzcił też y a 2.
Jan w Aenonie blizko Sálimá: iż tám
było wiele wod: y przychodźili y krzcili
24 sie. ᵃ Bo ieszcze Jan nie był dány do wie-
25 zienia. ᵃ Wszczeło sie potym gadánie v-
czniow Janowych z Zydy około oczyś-
26 ćienia. ᵃ Y przyszli do Janá y rzekli mu:
Rabbi / ktory z tobą był zá Jordanem /
ktoremuś ty dał świádectwo / ten oto Wyś: 1.
27 krzći / á wszyscy idą do niego. ᵃ Odpo- c 19.
D wiedźiał Jan / y rzekł: Nie może nic
wźiąć człowiek / ieśliby mu nie było dano
28 z niebá. ᵃ Wy sámi iesteście mi świád-
kámi / żem powiedźiał; Nie iestem ia Wyś: 1.
Christus: ále iżem postan przed nim. c 20.
29 ᵃ Kto ma oblubienicę / *tenći* iest oblubie-
niec: lecz przyiaćiel oblubieńcow ktory
stoi á słucha go / wielce sie weseli dla gło-
su oblubieńcowego. To tedy wesele mo-
30 ie wypełnione iest. ᵃ Onći ma rość; á ia
31 mam drobnieć. ᵃ Z wysoca przychodzą-
cy / nád wszytkimi iest. Z ziemie będący /
z ziemie iest / y o ziemi mowi: ktory z nie-
32 bá przyszedł / iestći náde wszytki. ᵃ A co
widźiał y słyszał / toż świádczy: á świá-

dectwá

dectwá iego żaden nie przyimuie. ⁹ Ktoć 3
iego świádectwo przyiął/ ten zápiecze-
towal iż Bog ieſt prawdźiwy. ⁹ Abo- 3
wiem ktorego Bog poſłał/ słowá Boże
powiáda. Boć nie pod miárą Bog dá-
wa duchá. ⁹ Oćiec miłuie Syná/ y wſzy- 3
tko oddał w rękę iego. ⁹ Kto wierzy w 3
Syná/ ma żywot wieczny: á kto nie wie-
rzy Synowi/ nie oglądá żywotá/ ále
gniew Boży nád nim zoſtawá.

ROZDZIAL IIII.

GDy tedy poznał Jeſus iż vſłyſze- 1
li Pháryſeuſzowie/ że JEſus
wiecey vczniow czyni/ y krzći/
Wyſ: 3. c 22. nizli Jan: ⁹ (choćiaż *ſam* Jeſus nie 2
krzćił/ ále vczniowie iego.) ⁹ Opuśćił 3
Judſką źiemię/ y ſzedł záſię do Gálileiey.
⁹ á muśiał prześć przez Sámáryą. 4
Za: 12. *⁹ Przyſzedł tedy do miáſtá Sámáryey 5
1.Mo:33. d 19. y 48. d 22. Iosue 24 g 32. ktore zową Sychar: blizko folwárku kto-
ry dał Jákob Joſephowi ſynowi ſwemu.
⁹ A byłá tám ſtudnia Jákobowá. Jeſus 6
tedy *będąc* ſprácowány z drogi/ śiedźiał
ták nád ſtudnią. *A* było iákoby o ſzoſtey
godźinie. ⁹ Przyſzłá niewiáſtá z Sámáry- 7
ey czerpáć wodę. Rzekł iey Jeſus: Day

mi pić.

8 mi pić. Bo vczniowie ie odeßli byli do
9 miásta/ áby kupili strawy. Rzekłá mu
B tedy oná Sámárytáńska niewiástá: Já-
koż ty/Zydem będąc / prosiß v mnie pić/
ktoram iest niewiástá Sámárytanka?
bo Zydowie nie obcuią z Sámárytany.
10 Odpowiedźiał Jesus/ y rzekł iey: Byś
wiedźiáłá dar Boży / y kto iest coć mo-
wi; Day mi pić: tybyś go snać prosiłá/
11 á onćiby dał wodę żywą. Rzekłá mu
niewiástá: Pánie / nie maß y czym czer-
páć/ á studnia iest głęboka: skądże tedy
12 maß tę wodę żywą? Izażeś ty więtßy
iest niżli oćiec náß Jákob / ktory nam tę
studnią dał / y sam z niey pił / y synowie
13 iego / y dobytek iego? Odpowiedźiał
Jesus / y rzekł iey: Káżdy ktory pije z tey
wody / záśię będźie prágnął: lecz ktoby
pił z oney wody ktorą mu ia dam / nie bę-
14 dźie prágnął ná wieki/ ále wodá ktorą
C mu ia dam / ostánie śię w nim źrzodłem
wody / wyskákuiącey ku żywotowi wie-
15 cznemu. Rzekłá k niemu niewiástá:
Pánie/ day mi tey wody / ábych nie prá-
16 gnęłá / áni tu czerpáć chodźiłá. Rzekł
iey Jesus: Idź/záwołay mężá twego/ á
17 przyydź tu. Odpowiedźiáłá niewiástá/
y rzekłá:

y rzekłá: Nie mam mężá. Rzekł iey Je-
ſus: Dobrześ powiedźiáłá / iż nie mam
mężá. Abowiemeś pięći mężow miá- 18
łá: á teraz ktorego maß / nie ieſt twoim
mężem. Toś prawdźiwie powiedźiáłá.
Rzekłá mu niewiáſtá: Pánie / widzę 19
iżeś ty ieſt Prorok. Oycowie náßy 20
chwalili *Bogá* ná tey gorze: á wy powiá-
5.Mo: 12. dáćie / że w Jeruſálem ieſt mieyſce kędy
a 6. potrzebá *Bogá* chwalić. Rzekł iey Je- 21
ſus: Niewiáſto wierz mi / iż idźie godźi-
ná / gdy áni ná gorze tey / áni w Jeruſá-
4. Krol: lem będźiećie chwalić Oycá. Wy chwa- 22
17.c 28. lićie co niewiećie: my chwalimy co wie-
g 36. my: bo zbáwienie z Zydow ieſt. Ale: 23
przychodźi godźiná / y teraz ieſt / gdy prá-
wdźiwi chwalcy będą chwalić Oycá w
duchu y w prawdźie. Bo y Oćiec táko-
2 Kor: 3. wych ßuka / ktorzyby go chwalili. Duch- 24
d 17. ći ieſt Bog: á ći ktorzy go chwalą / po-
winni go chwalić w duchu y w praw-
dźie. Rzekłá mu niewiáſtá: Wiem / że 25
przyidźie Meſſyaß (ktorego zową Chri- D
ſtuſem:) gdy tedy on przyidźie / oznáy-
mi nam wßytko. Rzekł iey Jeſus: Ja- 26
ćiem ieſt ktory z tobą mowie. A w tym 27
przyßli vczniowie iego: y dźiwowáli ſię

że z nie-

że z niewiáſtą mowił. Wßákoż żaden
nie rzekł: O co pytaß / ábo co z nią ro-
28 zmawiaß? ° Zoſtáwiłá tedy wiádro ſwe
niewiáſtá: y ßłá do miáſtá / y mowiłá o-
29 nym ludźiam: ° Podźćie / á oglądaycie
człowieká ktory mi powiedźiał wßytko
comkolwiek czyniłá. Nie tenli ieſt Chri-
30 ſtus? ° A przetoż wyßli z miáſtá / y przy-
31 ßli do niego. ° A tym czáſem prośili go
32 vczniowie / mowiąc: Rabbi / iedz. ° A
on im rzekł: Mam ia pokarm ku iedze-
33 niu o ktorym wy niewiećie. ° Mowili
tedy vczniowie miedzy ſobą: Aboć mu
34 kto ieść przynioſł? ° Rzekł im Jeſus:
E Moyći pokarm ieſt ábych czynił wolą
tego ktory mię poſłał / ábych wykonał
35 ſpráwę iego. ° Izaż wy nie mowićie; iż
ießcze ſą cztery mieśiące / á żniwo przy-
dźie? Oto wam powiádam; podnieśćie
oczy wáße / á przypátrzćie ſię kráinam /
36 żeć iuż białe ſą ku żniwu. ° A ktoć żnie / Matt: 9. d 37. Luk: 10. a 2.
bierze zapłátę / y zbiera owoc do żywotá
wiecznego: áby y *ten* ktory śieie weſelił
37 ſię ſpołu / y *ten* ktory żnie. ° Abowiem w
tym przyſłowie *ono* ieſt prawdźiwe: iż
inßy ieſt ktory śieie / á inßy ktory żnie.
38 ° Jaćiem was poſłał żąć to *około* czego-

ście wy nie robili: inßyć robili/ á wyśćie
weßli w roboty ich. ꝰ A z miáſtá onego 39
wiele Sámárytanow vwierzyli weń;
dla powieśći *oney* niewiáſty ktora świád
czyłá/ że mi wßytko powiedźiał com ie-
dno czyniłá. ꝰ Gdy tedy przyßli do nie- 40
go Sámárytanowie/ prośili go áby tám
zoſtał: y zmießkał tám dwá dni. ꝰ A dá- 41
leko wiecey ich weń vwierzyło dla mo- F
wy iego. ꝰ A niewieśćie mowili: Iż iuż 42
nie dla twey powieśći wierzymy: boſmy
Matt: 13. ſámi ſłyßeli/ y wiemy że ten ieſt praw-
g 57. dźiwie zbáwićiel świátá. ☞ ✗
Mar: 6.
a 4. ꝰ A po dwu dniách wyßedł ſtámtąd: y 43
Luk: 4. odßedł do Gálileiey. ꝰ Abowiem ſámże 44
d 27. Jeſus świádczył/ iż Prorok w oyczyźnie
Matt: 4. ſwey czći nie ma. ꝰ Gdy tedy przyßedł do 45
b 12. Gálileiey/ przyięli go Gálileyczycy/ wi-
Mar: 1.
b 14. dząc wßytko co czynił w Jeruſálem w
Luk: 4. święto: bo też byli y ſámi przyßli ná świe
b 14. to. ꝰ Przyßedł tedy záśie do Kany Gáli- 46
Wyj: 2. leyſkiey/ gdźie był wodę winem vczynił.
b 9. * A był nieiáki Krolik/ ktorego ſyn
Zac: 13. chorował w Káphárnaumie. ꝰ Ten gdy 47
vſłyßał iż Jeſus przyßedł z Judſkiey źie- G
mie do Gálileiey/ poßedł do niego/ y pro-
śił go áby ſtąpił á vzdrowił ſyná iego.

bo poczy-

48 bo poczynał vmieráć. Rzekł tedy do
niego Jesus: Jeśli znákow y cudow nie
49 vyźrzyćie/ nie wierzyćie. Rzekł do nie-
go Krolik: Pánie/ sstąp pierwey niż
50 vmrze syn moy. Rzekł mu Jesus: Jdź/
syn twoy żyw iest. Vwierzył człowiek
mowie ktorą mu powiedźiał Jesus/ y
51 poszedł. A gdy on iuż sstępował/ zá-
bieżeli mu słudzy/ y oznaymili mowiąc/
52 iż syn iego żywie. Pytał się tedy od
nich godźiny/ ktorey mu się polepszyło.
A rzekli mu: Iż wczorá śiodmey godźi-
53 ny opuśćiłá go gorączká. Poznał te-
dy oćiec/ iż *to* oná godźiná byłá ktorey
mu rzekł Jesus; Syn twoy żywie. A v-
wierzył sam y wszytek dom iego.
54 Tenći záśię wtory znák vczynił Je-
sus/ przyszedszy z Judskiey źiemie do
Gálileiey.

ROZDZIAL V.

1 Było potym święto Żydowskie/ y Zac:14.
wstąpił JEsus do Jerusálem. 3. Mo:23. a 5.
2 A iest w Jerusálem owcza sá- 5. Mo:16. a 1.
A dzáwká/ ktorą po Żydowsku zowią Be-
3 thsáidá/ máiąca pięć krużgankow. W
tych leżáło bárzo wiele niemocnych/ śle-

pych/

pych/ chromych / wyſchłych / ktorzy cze-
káli poruſzenia wody. A ányoł Páńſki 4
ſtępował czáſu pewnego w ſadzáwkę:
y wzruſzáłá ſię wodá. A kto pierwſzy w-
ſtąpił do ſadzáwki po wzruſzeniu wody/
ſtawał ſię zdrowym iákabykolwiek zie-
ty był niemocą. A był tám niektory
człowiek trzydzieści y ośm lat niemocą
złożony. Tego vyżrzawſzy Jeſus leżą- 6
cego/y poznawſzy że iuż długi czás miał
chorobę, rzekł mu: Chceſz być zdrow:
Odpowiedział mu *on* chory/Pánie/ nie 7
mam człowieká/ ktoryby mię wpuścił
do ſadzáwki gdy bywa poruſzona wodá:
Bo niż ia przyidę/ inſzy wnidzie przede-
mną. Rzekł mu Jeſus: Wſtań / we- 8
źmi łoże twe á chodź. A nátychmiaſt 9
zdrowym ſię ſtał on człowiek: A wziął
łoże ſwe/y chodził. A był ſzábát dnia one-
go. Mowili tedy Żydowie onemu v-
2.Mo:20. zdrowionemu ; Szábát ieſt / nie godzić
b 11. ſię tobie łożá twego nośić. Odpowie-
Ier: 17. dział im: Ktory mię zdrowym vczynił/
d 24. onże mi rzekł; Weźmi łoże twe / á chodź.
Pytáli go tedy ; Ktoryż ieſt ten czło-
wiek coć powiedział/ Weźmi łoże twoie
á chodź: A on vzdrowiony niewiedział

kto był. Abowiem JEſus vßedł był od
14 rzeße ktora byłá ná onym mieyſcu. ⁹ Po⸗
C tym go Jeſus ználazł w kośćiele / y rzekł
mu / Otoś ſie ſtał zdrowym: nie grzeß⸗
że wiecey / ábyć ſie co gorßego nie ſtáło.
15 ⁹ Odßedł on człowiek / y oznaymił Zydom
iż Jeſus ieſt ktory go zdrowym vczynił. ☞
16 ⁹ A dla tegoż Zydowie przeſládowáli Zac: 15.
17 Jeſuſá / że to czynił w ßábát. ⁹ Lecz im
Jeſus odpowiedźiał: Oćiec moy áż do⸗
18 tad dźiáła: y ia dźiáłam. ⁹ Dla tego te⸗
dy tym wiecey ßukáli Zydowie iákoby
go zámordowáli: iż nie tylko gwałćił
ßábát / ále też Bogá powiádał być Oy⸗
cem ſwoim / czyniac ſie rownym Bogu.
19 ⁹ Odpowiedźiał tedy Jeſus / y rzekł im:
Záprawde / záprawde mowie wam; nie
może Syn ſam od śiebie nic czynić / ie⸗
dno co vyźrzy Oycá czyniacego. ábo⸗
wiem cokolwiek on czyni / to y Syn ták⸗
20 że czyni. ⁹ Boć Oćiec miłuie Syná / y
D wßytko mu vkázuie co ſam czyni: y wiet⸗
ße mu nád te vczynki okaże / ábyśćie ſie
21 wy dźiwowáli. ⁹ Abowiem iáko Oćiec
wzbudza vmárłe y ożywia: ták y Syn
22 ktore chce ożywia. ⁹ Boć Oćiec nikogo
nie ſadźi: lecz wßytek ſad dał Synowi:

áby wßyſcy czcili Syná / ták iáko czczą 23
Oycá. Ktoć nie czći Syná / nie czćić y
Oycá / ktory go poſłał. Záprawdę / zá- 24
prawdę powiádam wam / iż kto słowá
mego ſłucha / á wierzy onemu ktory mię
poſłał / ma żywot wieczny: y nie idźie ná
ſąd / ále przeßedł z śmierći do żywotá.
Zac: 16. * Záprawdę / záprawdę wam powiá- 25
dam; żeć idźie godźiná y teraz ieſt / gdy
vmárli vſłyßą głos Syná Bożego / á kto-
rzy vſłyßą / ożyią. Abowiem iáko Oćiec 26
ma żywot w ſobie: ták dał y Synowi E
áby miał żywot w ſobie: y dał mu wła- 27
dzą ſąd czynić / iż ieſt Synem człowie-
czym. Nie dźiwuyćie ſię temu / boć 28
przychodźi godźiná / w ktorą / wßyſcy co
ſą w grobiech / vſłyßą głos Syná Boże-
Matt: 25. go: Y wnidą / ći ktorzy dobrze czynili / 29
d 46. ná powſtánie żywotá / á ktorzy źle czyni-
li / ná powſtánie ſądu. ☞
Za: 17. Nie mogęć ia ſam od śiebie nic czy- 30
nić. Jáko ſłyßę / ſądzę: á ſąd moy ieſt
ſpráwiedliwy: Jż nie ßukam woley mo-
iey / ále woley tego ktory mię poſłał. Je- 31
Matt: 3. ſliżeć ia ſam o ſobie świádczę / świáde-
e 17. ctwo moie nie ieſt prawdźiwe. Jnßyć 32
ieſt ktory o mnie świádczy: y wiem że F

prawdźi-

prawdziwe ieſt świádectwo ktore wy- Wyż: 1.
33 dawa o mnie. ? Wyśćie ſláli do Janá/ y b 15. c 19.
34 dał świádectwo prawdźie. ? A ia nie od
człowieká świádectwo biorę: ále to mo-
35 wię ábyśćie wy byli zbáwieni. ? Onći
był świecą gorąiącą y świecącą. A wy-
śćie ſię chćieli do czáſu porádowáć w
36 świátłośći iego. ? Aleć ia mam świá-
dectwo wietſze niż Janowe. Abowiem
wczynki ktore mi dał Oćiec ábych ie wy-
konał: te sáme vczynki ktore ia czynię/
świádczą o mnie/ iż mię Oćiec poſłał. Matt: 3.
37 ? A Oćiec ktory mię poſłał/ onżeć świád- d 17. y 17.
czył o mnie. N nie ſłyſzeliśćie nigdy gło- a 5.
38 ſu iego/ ániśćie oſoby iego widźieli: ? N 5. Mo: 4.
słowá iego nie maćie w ſobie mieſzkáią- b 12.
cego: iż ktorego on poſłał/ temu wy nie
39 wierzyćie. ? Rozbieraycie piſmá: gdyż
ſię wam zda że w nich żywot wieczny
maćie: á oneć ſą ktore świádczą o mnie:
40 ? á do mnie przyść niechcećie/ ábyśćie
41 mieli żywot. ? Chwały od ludźi nie bio-
42 rę. ? Alem poznał was iż miłośći Bo-
43 żey nie maćie w ſobie. ? Jaćiem przyſzedł
G w imię Oycá mego/ á nie przyimuiećie
mię: ieſliby przyſzedł inny w imię ſwe/ o-
44 nego przyimiećie. ? Jákoż wy możećie

wierzyć/ ktorzy śię w chwale iedni od
drugich kochaćie: á chwały ktora od sá-
meg Bogá ieſt/nie ſzukaćie? Nie mnie- 45
mayćieſz ábych ia was oſkárżáć miał v
Oycá: ieſtći ktory was oſkarża Moyżeſz/
1.Moy: 3. w ktorym wy nádźieię maćie. Bo gdy- 46
c 15. y 22. byśćie wierzyli Moyżeſzowi: wżdybyś-
d 18. y 49. ćie y mnie wierzyli; bowiem on o mnie
b 10. piſał. Lecz ieſli iego piſmom nie wie- 47
5.Mo: 18. rzyćie: iákoż moim słowom vwierzyćie?
c 15.

ROZDZIAL VI.

Matt: 14. POtym JEſus odſzedł zá morze 1
b 13. Gáliley ſkie/ ktore ieſt Tybery-
Mar: 6. ádſkie: y ſzłá zá nim rzeſza wiel- 2
e 32. ka/ iż widźieli znáki ktore czynił nád cho- A
Luk: 9. rymi. Wſzedł tedy JEſus ná gorę: y 3
a 10. śiedźiał tám z vczniámi ſwemi. A by- 4
2.Mo: 12. łá blizko Páſchá/święto Zydowſkie.
c 15. Podniozſzy tedy oczy Jeſus/ y vy- 5
3.Mo: 23. źrzawſzy iż wielka rzeſza idźie do niego/
a 5. rzekł do Philippá: Skąd kupiemy chle-
5.Mo: 16. bá/żeby ći iedli? A mowił to kuſząc go: 6
a 2. bo ſam wiedźiał co miał czynić. Od- 7
Zac: 18. powiedźiał mu Philip: Zá dwieśćie gro-
ſzy chlebá nie doſyć im będźie/żeby káżdy
máło co wźiął. Rzekł mu ieden z vcz- 8
niow iego/ Andrzey brát Symoná Pio-

trá: Jeſt

9 trá: ⁹ Jest tu iedno pácholę / co ma pię- | Matt: 14. b 17.
ćioro chlebá ięczmiennego y dwie rybie: | Mar: 6.
10 ále coż to iest ná ták wielu? ¹⁰ Rzekł te- | c 38.
B dy Jesus: Każćie ludźiom vśieść. A by- | Luk: 9.
ło trawy dość ná onym mieyscu. A ták | b 13.
vśiádło mężow w liczbie iákoby pięć ty-
11 śięcy. ¹¹ Wźiął tedy Jesus *on* chleb: á dźię-
ki vczyniwszy / rozdał śiedzącym. ták-
12 że y z ryb ile chćieli. ¹² A gdy się náiedli /
rzekł vczniom swoim: Zbierzćie zbywá-
13 iące vłomki / áby nie zginęły. ¹³ Zebráli
tedy / y nápełnili dwánaśćie koszow v-
łomkow z pięćiorgá chlebá ięczmienne-
14 go / ktore zbywáły tym co iedli. ¹⁴ Oni
tedy ludźie vyrzawszy cud ktory JEsus
vczynił / mowili; Iż ten iest prawdźiwie
on Prorok ktory miał przyść ná świát.
15 ¹⁵ Tedy Jesus poznawszy iż mieli przyść | Zac 19.
áby go porwáli y vczynili krolem / vćiekł | Matt: 14.
záśię sam ieden ná gorę. ☞ | c 23.
16 ¹⁶ A gdy był wieczor / sstąpili vczinio- | Mar: 6.
wie iego do morzá. ¹⁷ A wśiadszy w łodź / | f 46.
17 iecháli zá morze do Káphárnaumá / á
iuż się było zmierzkło: á JEsus był nie
18 przyszedł do nich. ¹⁸ A morze / z powstá-
nia wielkiego wiátru / burzyć się poczy-
19 náło. ¹⁹ Gdy tedy odpłynęli iákoby ná
C

dwudźiestu y piąći ábo ná trzydźieśći
stáiow: vyźrzeli Jezusá chodzącego po
morzu / á przybliżáiącego się ku łodźi / y
vlękli się. [9] Lecz on im rzekł: Jáciem 20
iest / nie boyćie się. [9] A ták go chćieli 21
wźiąć do łodźi: á nátychmiast łodź przy-
płynęłá do źiemie do ktorey iácháli. [9] Ná- 22
záiutrz / rzesza ktora stałá zá morzem /
bacząc że tám nie było drugiey łodźi tyl-
ko *oná* iedná / á iż Jezus nie wszedł był w
łodź z vczniámi swemi / ále sámi vcznio-
wie iego viecháli: [9] á drugie łodźie przy- 23
szły były od Tyberyády / nie dáleko miey-
scá gdźie iedli chleb po Páńskim dźięk-
czynieniu. [9] Gdy tedy obaczyłá rzesza / 24
iż tám nie było Jezusá / áni vczniow ie-
go; wśiedli w łodźie / y przepráwili się
do Káphárnaumá szukáiąc Jezusá. [9] A 25
ználazszy go zá morzem / rzekli mu: Rab-
bi / kiedyś tu przybył? [9] Odpowiedźiał 26
im Jezus / y rzekł: Záprawdę / záprawdę D
mowię wam; szukaćie mię nie przeto iże-
śćie widźieli cudá / ále iżeśćie chleb ie-
Za: 20. dli / y náiedliśćie się byli. [9] Spráwuy- 27
ćiesz nie pokarm ktory ginie / ále ktory
trwa ku żywotowi wiecznemu / ktory
wam da Syn człowieczy. Abowiem te-
go Oćiec

28 go Oćiec Bog zápieczetował. ° Rzecli tedy do niego: Coż dźiáłáć mamy á-
bysmy czynili vczynki Boże? ° Odpo-
29 wiedźiał Jesus/ y rzekł im: To ćie jest dźie-
ło Boże / ábyśćie wierzyli w tego ktore-
30 go on posłał. ° Rzekli mu tedy: coż ty
wżdy zá znák czynisz/ ábysmy vyźrzeli / y
31 wierzyli tobie? Coż dźiáłasz? ° Oycowie
náßy iedli mánnę ná puszczy. iáko iest
nápisano: Chleb z niebá dał im ku iedze-
32 niu. ° Rzekł im tedy Jesus: Záprawdę/
záprawdę mowię wam; Nie Moyżeßći
wam dał chleb z niebá: ále Oćiec moy
33 dáie wam chleb z niebá prawdźiwy. ° A-
bowiem chleb Boży iest ktory z niebá
34 zstąpił/ y dawa żywot świátu. ° Rzekli
tedy do niego: Pánie / day nam záwżdy
tego chlebá. A Jesus im powiedźiał:
35 ° Jamći iest chleb żywotá: kto do
mnie przychodźi / łáknąć nie będźie: á
kto wierzy w mie/ nigdy nie vprágnie.
36 ° Alemći wam powiedźiał / iżeśćie mię
y widźieli/ y nie wierzyćie *mi.*
37 *° Wßytko co mnie dawa Oćiec / do
mnie przyidźie: á tego co do mnie przyi-
38 dźie / nie wyrzucę precz. ° Bom zstąpił
z niebá / nie iżbych czynił wolą moię; á-

Wyj: 1. e 32. Matt: 3. d 17. y 17. a 5. 2. Ian: 3. d 23.
2. Mo: 16. a 4. 4. Mo: 11. b 7. Psal: 77. c 24. Mad: 16. c 20.
Zac: 21: Syr: 24. c 29.

le wola onego ktory mie posłał. ° A tá 39
iest wola onego ktory mie posłał/ Oycá:
ábym nic z tego wßytkiego co mi dał/
nie stráćił; ále bym to wskrzesił w ostá-
teczny dźień.
Zaczá- ° A táć iest wola Oycá mego / ktory 40
lo 22. mie posłał: iżby káżdy ktory widźi Sy- E
ná / á wierzy weń / miał żywot wieczny:
á ia go wskrzeßę w ostátni dźień.
° A przetoż Zydowie ßemráli o nim/ 41
iż powiedał; Jamći iest chleb żywy/ kto-
Matt: 13. ry z niebá sstąpił: ° y mowili: Jzaż ten 42
g 55. nie iest Jesus syn Josephow / ktorego
my oycá y mátkę znamy? Jákoż tedy
ten powiáda; Jżem z niebá sstąpił?
° Odpowiedźiał tedy Jesus / y rzekł im: 43
Nie ßemrzyćie miedzy sobą.
* ° Zadenći do mnie przyść nie może / 44
iesli go Oćiec ktory mie posłał / nie po-
ćiągnie: á ia go wskrzeßę w ostáteczny
Isa: 54. dźień. ° Jest nápisano w Prorocech: Y 45
c 13. będą wßyscy náuczeni od Bogá. Wßel-
ki kto słyßał od Oycá/ y náuczył sie/ przy-
chodźi ku mnie. ° Nie iżećby kto oycá wi- 46
Matt: 11. dźiał/ oprocz tego ktory iest od Bogá: ten-
d 27. ći widźiał Oycá. ° Záprawdę/ záprawdę 47
wam powiádam: Kto wierzy w mię/ ma
żywot wieczny. Jamći

48 ? Jamci iest chleb żywotá. ? Oycowie Zac:23.
49 wáßy iedli mánnę ná pußczy: á pomárli. 2. Mo:16.
50 ? Tenci iest chleb ktory z niebá sstąpił: d 15.
áby ten coby go pożywał/ nie vmárł.
51 * ? Jamci iest chleb *on* żywy/ ktorym
F z niebá sstąpił. Jesliby kto pożywał te-
go chlebá/ żyć będźie ná wieki. A chleb
ktory ia dam/ iestći moie ćiáło zá żywot
świátá.☞
52 ? Wádźili się tedy Zydowie miedzy so-
bą/ mowiąc: Jákoż nam ten może dáć
53 ćiáło swe ku iedzeniu? ? Rzekł im tedy
Jesus: Záprawdę/ záprawdę wam po-
wiádam: Jesliby śćie nie iedli ćiáłá Sy-
ná człowieczego/ y nie pili krwie iego/
nie będźiećie mieć żywotá w sobie.
54 ? Ktoć pożywa ćiáłá mego/ y pije mo- Zac:24.
ię krew/ ma żywot wieczny: á ia go
wskrzeßę w ostátni dźień.☞
55 * ? Abowiem ćiáło moie prawdźiwie 1. Kor:11.
iest pokarm: á krew moiá prawdźiwie f 27.
56 iest napoy. ? Kto pożywa mego ćiáłá/ á
pije moię krew/ we mnie mießka/ á ia w
57 nim. ? Jáko mię posłał żywiący Oćiec/
y ia żywię dla Oycá: á kto mnie poży-
58 wa/ y on żyć będźie dla mnie. ? Tenći
iest chleb ktory z niebá sstąpił. Nie iáko

oycowie wáßy iedli mánnę / y pomárli.
Kto pożywa tego chlebá / żyć będzie ná
wieki. ☞
To mowił w bożnicy vcząc w Ká- 59
phárnaumie. Wiele ich tedy z vczniow 60
iego słucháiąc / mowili: Twárda iest tá
mowá y ktoż iey słucháć może? A wie- 61
dząc Jesus sám w sobie iż o tym ßemrá- G
li vczniowie iego / rzekł im: To was o-
Wyż: 3. b 13. bráża? Coż gdybyśćie widźieli Syná 62
człowieczego wstępuiącego *tám* kędy był
pierwey? Duchći iest ktory ożywia: 63
ćiáło nic nie pomaga. Słowá ktore ia
wam mowię/duchem y żywotem są. A- 64
le są niektorzy z was/co nie wierzą. Abo-
wiem wiedźiał od początku Jesus / kto-
rzy byli co nie wierzyli / y kto go wydáć
miał. Y mowił: Dla tegomći wam 65
powiedźiał; iż żaden nie może przyść do
mnie / iesliby mu nie było dano od Oycá
moiego. Od tego czásu wiele vczniow 66
iego odstąpiło názad: y dáley z nim nie
chodźili. Rzekł tedy Jesus do dwuna- 67
śćiu: Záli y wy odbieżeć *mię* chcećie?
Odpowiedźiał mu tedy Symon Piotr: 68
Pánie/do kogoż *od ćiebie* poydźiemy? *gdyż*
ty masz słowá żywotá wiecznego. A 69
mysmy

myśmy vwierzyli y poználiśmy żeś ty Matt:16.
70 ieśt Christus Syn Boży. ⁷ Odpowie- c 16.
dźiał im Jesus: Izalim ia nie dwuna- Mar: 8.
śćie was obrał: á ieden z was ieśt dya- c 29.
71 beł? ⁷ A mowił o Judaszu Symono- Luk: 9.
wym Iszkáryoćie. Bo go ten wydáć c 20.
miał/ będąc iednym ze dwunaśćie.

ROZDZIAL VII.

1 A Potym Jesus przebywał w Gáli- Za:25.
A leiey: bo niechćiał przebywáć w 3.Mo:23.
Judskiey źiemi; iż Żydowie o to f 34.
2 sie stáráli áby go zábili. ⁷ A były blizko
3 Kuczki/ świeto Żydowskie. ⁷ Rzekli te-
dy k niemu bráćia iego: Wynidź stąd/ á
idź do Judskiey źiemie: żeby y vcznio-
wie twoi oglądáli dźiełá twe ktore czy-
4 nisz. ⁷ Abowiem żaden nic w skrytośći
nie czyni/ y stára sie áby był ná iáwi. Je-
śli te rzeczy czynisz/ oznaymi sam śiebie
5 świátu. ⁷ Bo y bráćia iego weń nie wie-
6 rzyli. ⁷ Rzekł im tedy Jesus: Jeszcze
czás moy nie przyszedł: ále czás wász zá-
7 wżdy ieśt po gotowiu. ⁷ Nie może was
nieć świát w nienawiśći: ále mnie ma
w nienawiśći: że ia świádczę o nim iż
8 spráwy iego są złe. ⁷ Idźćie wy ná to
B

świeto.

świeto. á ia nie poydę náto świeto: bo
moy czás ieszcze się nie wypełnił. [9] To 9
im powiedziawszy / został sam w Gálile-
iey. [10] A gdy poszli bráćia iego / tedy y on 10
poszedł ná świeto / nie iáwnie / ále iákoby
potáiemnie. [11] Szukáli go tedy Zydowie 11
w świeto / á mowili: Gdzieli on iest?
[12] A było o nim wielkie szemránie miedzy 12
rzeszą. Bo iedni powiádáli; Ze iest do-
bry. Drudzy záśię mowili; Nie / ále zwo-
dzi rzesze. [13] Wszákoż o nim żaden iáwnie 13
nie mowił boiąc się Zydow.
Zac:26. * [14] A gdy iuż było w puł świetá / wszedł 14
Jesus do kośćiołá / y vczył. [15] A dziwowá- 15
li się Zydowie / mowiąc: Jákoż ten vmie
pismo / gdyż się nie vczył? [16] Odpowie- 16
dział im Jesus / y rzekł: Náuká moiá nie
iestći moiá; ále tego ktory mię posłał.
[17] Jesli kto będzie chćiał czynić wolą ie- 17
go; dowie się o náuce / ieśliż iest z Bogá / C
ábo iesli ia sam z śiebie mowię. [18] Ktoć 18
z sámego śiebie mowi / chwały włásney
szuka: Lecz kto szuka chwały tego ktory
go posłał / ten iest prawdziwy / á nie mász
w nim niepráwośći. [19] Izali wam Moy- 19
zesz nie dał zakonu: á żaden z was nie
czyni zakonu? [20] Przeczże mię szukaćie 20
zábić?

zábić? Odpowiedźiáłá rzeßa/ y rzekłá: 2.Mo:20.
20 Aboś opętány: ktoż ćię ßuka zábić? c 20. y 24.
21 Odpowiedźiał JEſus/ y rzekł im: Je- a 3.
denżem vczynek vczynił/ á wßyſcy ſię Wyš: 5.
dźiwuiećie. c 18.
22 Dla tego wam dał Moy- 3.Mo: 12.
D zeß obrzezánie: (nie iżby było z Moyze- a 3.
ßá/ ále z oycow) y obrzezuiećie w ßábát 1.Mo: 17.
23 człowieká. Jeſliż człowiek przyimuie b 10.
obrzezánie w ßábát/ á przećię tym ſię nie
tárga zakon Moyzeßow: ná mię ſię gnie-
waćie/ żem wßytkiego człowieká vzdro-
24 wił w ßábát? Nie ſądźćieß według wi-
dzenia; ále ſądźćie ſądem ſpráwiedli- 5.Moy: 1.
25 wym. Mowili tedy niektorzy z Jero- c 16.
ſolimiánow: Izali nie ten ieſt ktorego
26 ßukáią zábić? Lecz oto iáwnie mowi/
á nic mu nie rzeką. Zali prawdźiwie po-
27 ználi kśiążętá/ iż ten ieſt Chriſtus? A-
le tego znamy ſkąd ieſt: Lecz gdy przyi-
dźie Chriſtus/ nikt nie wzwie ſkądby był.
28 Wołał tedy Jeſus w kośćiele vcząc/ á
mowiąc: Y mnie znaćie/ y ſkądem ieſt
wiećie: á nie przyßedłem ſam od śiebie:
ále ieſt prawdźiwy ktory mię poſłał: kto-
29 rego wy nie znaćie. Jać go znam: bom
30 od niego ieſt/ á on mię poſłał. Stárá-
E li ſię tedy *iákoby* go poimáć: lecz żaden
ſię nań

ſię nań nie tárgnał: bo ieſzcze nie przy-
ſzłá byłá godźiná iego. ꝰ A wiele *ludzi* z 31
rzeſzey vwierzyło weń.☞
Za: 27. A mowili / Chriſtus kiedy przyidźie/
ázaż wiecey cudow vczyni nád te ktore
ten czyni? ꝰ Vſłyſzeli Pháryſeuſzowie iż 3
to o nim rzeſza ſzemráłá.
* A poſláli kśiążetá y Pháryſeuſzowie
ſługi / áby go poimáli. ꝰ Rzekł im tedy 3
Jeſus: Jeſzcze *ná* máły czás ieſtem z wá-
mi: á idę do tego ktory mię poſłał.
Niż: 13. ꝰ Będźiećie mię ſzukáć / á nie naydźiećie: 3
d 35. á gdźiem ia ieſt wy doyść nie możećie.
ꝰ A przetoż Zydowie mowili miedzy ſo- 3
bą: Dokądże ten poydźie/ iż go nie nay-
dźiemy? Czyli poydźie do roſproſzonych
Pogánow/y będźie vczył Pogány? ꝰ Coż
to zá mowá ktorą wyrzekł/ Będźiećie
mię ſzukáć/ á nie naydźiećie: y gdźiem ia
ieſt/wy doyść nie możećie?
Zac: 28. ꝰ A w *on* oſtáteczny dźień wielki świę-
3. Mo: 23. f 27. tá/ ſtał Jeſus / y wołał / mowiąc: Jeſli
5. Mo: 18. c 15. kto prágnie / niech ku mnie przyidźie / á
pije. ꝰ Kto wierzy w mię / iáko mowi
Ioel: 2. g 28. piſmo / rzéki wody żywey popłyną z ży-
Dzie: 2. c 17. wotá iego. ꝰ (A to mowił o Duchu kto-
rego wźiąć mieli wierzący weń.☞

Abowiem

Abowiem ieszcze nie był Duch dány:
bo JEsus ieszcze nie był vwielbiony.)
40 Tedy z oney rzeszey vsłyszawszy te sło-
wá iego/mowili: Záprawdę ten iest Pro-
41 rokiem. Drudzy mowili: Tenći iest
Christus. A drudzy powiádáli: Azaż Mich: 5. a 2.
42 Christus przyidźie z Gáliley? Izaż
G pismo nie powiáda; iż Christus przyi- Matt: 2. a 6.
dźie z naśienia Dawidowe/á z Bethle-
43 em miásteczká gdźie był Dawid? Stá-
ło się tedy rozerwánie dla niego miedzy
44 rzeszą. A niektorzy z nich chćieli go poi-
máć: ále się nań żaden nie targnął.
45 Przyszli tedy sludzy do Arcykápłanow
y Pháryseuszow. A oni im rzekli: Przecz-
46 żeśćie go nie przywiedli? Odpowie-
dźieli sludzy: Nigdy ták człowiek nie
47 mowił iáko ten człowiek. Odpowie-
dźieli im tedy Pháryseuszowie: Abośćie
48 y wy zwiedźieni? Izaż ktory z kśiążąt
49 ábo z Pháryseuszow vwierzył weń? A-
le ten gmin ktory nie vmie zakonu/ prze-
50 klęty iest. Rzekł do nich Nikodem/ Wyj: 3 a 2.
on ktory był w nocy przyszedł do niego/ á
51 był iednym z liczby ich: Izali zakon nász 5. Mo: 17. b 8. y 19. d 15.
sądźi człowieká: nie wysłuchawszy pier-
wey y nie wyrozumiawszy spraw iego?

Odpowie-

52 Odpowiedźieli / y rzekli mu: Aboś y ty
ieſt Gáliley czyk? Wywiáduy ſię piſmá / á
obácz żeć z Gálileiey Prorok nie powſtá-
ie. ⁹ Y wroćili ſię káżdy do domu ſwego. 53

ROZDZIAL VIII.

A Jezus poſzedł ná gorę Oliwną: 1
⁹ á ràniuczko záſię przyſzedł do ko- A
śćiołá: á wſzytek lud ſczedł ſię do 2
niego: á siadſzy vczył ie. ⁹ Y przywiedli 3
Doktorowie y Pháryſeuſzowie niewiá-
ſtę ná cudzołoſtwie poimáną: á poſtá-
wiwſzy ią w pośrzodku / ⁹ rzekli mu: Ná- 4
uczyćielu tę niewiáſtę teraz záſtano w
3.Mo:20. b 10. cudzołoſtwie. ⁹ A w zakonie roſkazał 5
nam Moyżeſz tákie kámionowáć. Ty te-
dy co *k temu* mowiſz? ⁹ A oto mowili ku- 6
ſząc go: áby go oſkárżyć mogli. A Je-
ſus ſchyliwſzy ſię ná doł / piſał pálcem ná
żiemi. ⁹ Gdy tedy pytáiąc go oczekawá- 7
5.Mo:17. b 7. li; podniozſzy ſię rzekł im: Kto z was
bez grzechu ieſt / niech ná nię pierwſzy
rzući kámień. ⁹ A záſię ſchyliwſzy ſię / pi- 8
ſał ná żiemi. ⁹ A oni to vſłyſzawſzy / ieden 9
zá drugim wychodźili / poczawſzy od ſtár-
ſzych: y zoſtał ſam Jeſus / á niewiáſtá w
pośrzodku ſtoiąca. ⁹ A podniozſzy ſię 11

Jesus / rzekł iey: Niewiásto / gdźież są
oni co ná ćię skárżyli? żaden ćię nie potę-
11 pił? ? A oná rzekłá: Zaden Pánie. A Je-
sus powiedźiał: Y ia ćiebie nie potępię.
Idźże á iuż więcey nie grzeß. ☞
12 * ? Jeßcze im tedy mowił JEsus rze- Za: 29.
B kac: Jam iest świátłość świátá. Kto 1. Ian 1.
zá mną idźie/nie chodźi w ćiemnośći: á- b 5.
13 le będźie miał świátłość żywotá. ? Rze-
kli mu tedy Pháryseußowie: Ty sam o
sobie świádczyß: świádectwo twe nie
14 iest prawdźiwe. ? Odpowiedźiał Jesus/
y rzekł im: Choćiaż ia świádczę o sobie/
iednák prawdźiwe iest świádectwo moie:
gdyż wiem skądem przyßedł/ y dokąd i-
dę: lecz wy nie wiećie / skąd przychodzę
15 ábo dokąd idę. ? Wy wedle ćiáłá sądźi-
16 ćie: ia nikogo nie sądzę: ? á iesli ia są-
dzę/ sąd moy iest prawdźiwy: Bo nie ie-
stem sam; ále ia / y ktory mię posłał O-
17 ćiec. ? A w zakonie wáßym iest nápisá- 5. Mo: 17. b 6. y 19.
no: iż dwoygá ludźi świádectwo praw- d 15.
18 dźiwe iest. ? Jam iest ktory o sobie ś- Matt: 18.
wiádczę: y świádczy o mnie Oćiec ktory b 16.
19 mię posłał. ? Mowili mu tedy: Gdźież 2. Kor: 13. a 1.
iest *ten* twoy Oćiec? Odpowiedźiał Je- Zyd: 10.
sus: Ani mnie znaćie / áni Oycá mego. c 28.

Byśćie mię ználi / ſnaćbyśćie y Oycá
mego ználi. Te słowá mowił Jezus w 20
ſkárbnicy vcząc w kośćiele: á żaden go
nie poimał: bo ieſzcze nie przyſzłá byłá
godźiná iego. ☞
Zaczá- *Rzekł im tedy záſię Jezus: Ja idę / 21
lo 30. y będźiećie mię ſzukáć / y w grzechu wá-
ſzym pomrzećie. Gdźie ia idę / wy przyść
nie możećie. Mowili tedy Żydowie: 22
Aboć ſię ſam zábije? że mowi; Gdźie ia
idę / wy przyść nie możećie. Rzekł 23
im: Wyśćie z niſkośći; á iam z wyſoko-
śći. Wyśćie z tego świátá; á iam nie
ieſt z tego świátá. Przetomći wam po- 24
wiedźiał; iż pomrzećie w grzechách wá-
ſzych. Bo ieſliż nie vwierzyćie żem ia
ieſt; pomrzećie w grzechu wáſzym. Mo- 25
wili mu tedy: Ktożeś ty ieſt? Rzekł im
Jezus: Początek ktory y mowię wam.
Mamći o was wiele mowić / y ſądźić: 26
Wyż: 3. d 33. lecz ten ktory mię poſłał / ieſt prawdźi-
wy / á ia com ſłyſzał od niego / to powiá-
Rzym: 3. a 4. dam ná świećie. A nie zrozumieli / że 27
mowił o Oycu ſwym Bogu. Rzekł im 28
tedy JEſus: Gdy podnieśiećie Syná
człowieczego / tedy poznaćie żem ia ieſt;
á ſam z śiebie nic nie czynię: ále iáko

mię náu-

29 mie náuczył Oćiec / to mowię. ⁹ A *ten*
D ktory mię posłał / zemną iest / y nie zostá-
wił mię sámego: bo ia *to* co się mu po-
doba záwżdy czynię.
30 ⁹ To gdy on mowił / wiele ich weń v-
wierzyło.
31 ⁹ Mowił tedy Jezus do tych co mu v- Zaczа-
wierzyli / Zydow: Jeśli wy trwáć będźie- lo 31.
ćie przy mowie moiey / prawdźiwie vcz-
32 niámi moimi będźiećie: ⁹ y poznaćie
prawdę / á prawdá was wyswobodźi.
33 ⁹ Odpowiedźieli mu: Jesteśmy naśie-
nie Abráhámowe / á nigdyśmy nikomu
nie służyli: iákoż ty mowisz; iż wolny-
34 mi będźiećie? ⁹ Odpowiedźiał im JE-
sus: Záprawdę / záprawdę mowię wam;
Iż wszelki ktory czyni grzech / iest sługą *Rzym: 6. c 14.*
35 grzechu. ⁹ Lecz sługá nie mieszka w do- *2. Piot: 2. d 19.*
mu ná wieki: ále syn mieszka ná wieki.
36 ⁹ A przetoż ieśli was Syn wyswobodźi;
37 prawdźiwie wolni będźiećie. ⁹ Wiem
żeśćie synowie Abráhámowi: ále szuká-
ćie *iákoby* mię zábić: iż mowá moiá nie
38 ma v was mieysca. ⁹ Jać powiádam
E com widźiał v Oycá mego: á wy *też* czy-
nićie cośćie widźieli v oycá wászego.
39 ⁹ Odpowiedźieli y rzekli mu: Oćiec nász

ieſt Abráhám. Rzekł im Jeſus: Jeſli-
śćie ſynowie Abráhámowi: czyńćieß v-
czynki Abráhámowe. Lecz teraz ßu- 40
kaćie *iákoby* mię zábić; człowieká / kto-
rym wam mowił prawdę/ ktoram ſłyßał
od Bogá. Tegoć nie czynił Abráhám.
Wy czynićie vczynki oycá wáßego. Rze- 41
kli mu tedy: Myſmyć ſię z cudzołoſtwá
nie zrodzili: iednegoż oycá mamy Bogá.
Za: 32. Rzekł im tedy Jeſus: Byćbył Bog 42
oycem wáßym / tedybyśćie mię miłowá-
li. Abowiemem ia z Bogá wyßedł / y
przyßedł. Bomći nie od śiebie przyßedł/
ále mię on poſłał. Czemuż *tey* powie- 43
śći moiey nie zrozumiewaćie? iż nie mo-
1. Ian 3. żećie ſłucháć mowy moiey. Wy z oy- 44
b. 8. cá dyabłá ieſteśćie: á pożądliwośći oy- F
cá wáßego czynić chcećie. Onći był me-
zoboycą od początku / y w prawdźie ſię
nie zoſtał: bo w nim nie máß prawdy.
Gdy mowi kłamſtwo / z *swego* włáſnego
mowi: iż ieſt kłamcą / y oycem kłam-
ſtwá. A iż ia prawdę mowię / nie wie- 45
rzyćie mi.
* Ktoryż z was dowiedźie ná mię 46
grzechu? Jeſliż prawdę mowię; przecz-
że mi nie wierzyćie? Ktoć z Bogá 47
ieſt/ ſłow

ieſt ſłow Bożych ſłucha. Dla tegoż wy 1. Ian 4. a 6.
nie ſłuchacie / że nie ieſteście z Bogá.
48 Odpowiedźieli tedy Zydowie / y rzekli
mu: Izali my nie dobrze mowimy / żeś
ty ieſt Sámárytan / y czártá *w ſobie* maſz?
49 Odpowiedźiał Jeſus: Jać czártá *w ſo-*
bie nie mam: ále czczę Oycá mego / á wy-
ście mię nie vczćili.
50 A iać nie ſzukam chwały ſwey: ieſtći Zac:33.
51 *ten* ktory ſzuka y ſądźi. Záprawdę / zá-
prawdę mowię wam: Jeſli kto záchowa
wa mowę moię / śmierći nie oglądá ná
52 wieki. Rzekli *mu* tedy Zydowie: Tera-
ześmy poználi że czártá *w ſobie* maſz. A-
bráhám vmárł y Prorocy: á ty powiá-
daſz; Jeſliby kto ſtrzegł mowy moiey;
53 nie ſkoſztuie śmierći ná wieki. Izaś ty
G ieſt więtſzy nád oycá náſzego Abráhámá:
ktory vmárł / y Prorocy pomárli: czymże
54 ſię ty czyniſz? Odpowiedźiał Jeſus:
Jeſli ſię ia ſam chwalę; chwałá moiá
nic nie ieſt. Jeſtći Oćiec moy / ktory
mię czći: ktorego wy powiedaćie iż ieſt
55 Bogiem wáſzym: á *przećię* nie pozná-
liśćie go: ále ia go znam. A ieſlibych
rzekł że go nie znam; będę podobnym
wam kłamcą. Ale go znam / y mowy iego

ſtrzeże. Abráhám oćiec wáß z rádoś= 56
ćią żądał *tego* áby oglądał dźień moy : y
oglądał y weſelił ſie. Rzekli tedy Zy= 57
dowie do niego: Pięćdźieśiąt lat ieß=
cze nie maß; á Abráhámáś widźiał.
Rzekł im Jeſus: Záprawdę / zápraw= 58
dę mowię wam; pierwey niż Abráhám
był / iam ieſt. Porwáli tedy kámienie / 59
áby nań ćiſkáli. lecz Jeſus ſchronił ſie / y
wyßedł z kośćiołá. ☞

ROZDZIAL IX.

Za: 34. A Mimo idąc Jeſus / vyżrzał czło= 1
wieká ślepego od národzenia:
A ſpytáli go vczniowie iego *mo*= 2
wiąc: Rabbi / kto zgrzeßył; tenli / czyli A
rodźicy iego / iż ſie ślepym národźił?
Odpowiedźiał JEſus: áni ten zgrze= 3
ßył / áni rodźicy iego: ále żeby ſie ſpráwy
Boże w nim okazáły. Mnieć potrze= 4
bá ſpráwowáć ſpráwy onego ktory mię
poſłał / dokąd dźień ieſt. nádchodźić noc /
gdy żaden nie będźie mogł ſpráwowáć.
Pokim ieſt ná świećie / ieſtem świátło= 5
śćią świátá. Rzekßy to / plunął ná źie= 6
mię / á vczynił błoto z śliny / y pomázał
błotem oczy iego: A rzekł mu: Idź / 7

vmiy ſię w ſadzawce Syloe / (co ſię wy-
kłáda / Posłány.) Poſzedł tedy / y vmył
8 ſię: y przyſzedł widząc. ⁹ Sąśiedźi tedy
B y ktorzy go przedtym widáli że był że-
brákiem / mowili: Izali ten nie ieſt kto-
ry śiadał y żebrał? Jedni mowili: Iż
9 ten ieſt. ⁹ A drudzy: Nie / ále mu ieſt
podobny. A on mowił; Iżem ia ieſt.
10 ⁹ Mowili mu tedy: Jákożći ſię oczy o-
11 tworzyły? ⁹ Odpowiedźiał: Człowiek
on ktorego zowią Jeſuſem / vczynił bło-
to: y pomázał oczy me / á rzekł mi: Idź
do ſadzáwki Syloe / á omiy ſię. Ń ſzedłem /
12 vmyłem ſię / y przeyźrzałem. ⁹ Ń rzekli
mu: Gdźież ten iſty ieſt? Powiedźiał;
13 Niewiem. ⁹ Przywiedli go do Pháry-
14 ſeuſzow / onego przedtym ślepego. ⁹ A
ſzábát był gdy Jeſus vczynił błoto / y o-
15 tworzył oczy iego. ⁹ Potym go tedy py-
C táli Pháryſeuſzowie iáko przeyźrzał. A
on im odpowiedźiał: Włożył mi błotá
16 ná oczy / y vmyłem ſię / y widzę. ⁹ Mowi-
li tedy niektorzy z Pháryſeuſzow: Ten
człowiek nie ieſt od Bogá / ktory nie cho-
wa ſzábátu. A drudzy mowili; Jákoż
może człowiek grzeſzny tákowe cudá
czynić? y byłá rożnicá miedzy nimi.

? Rzekli tedy ślepemu powtore; Ty co 17
mowiß o onym co otworzył oczy twoie.
A on powiedźiał: Iż ieſt Prorokiem.
? Nie wierzyli tedy Zydowie o nim / że- 18
by był ślepym y przeyźrzał; áż wezwáli
rodźicow onego ktory przeyźrzał: ? A py- 19
táli ich / mowiąc: Tenże ieſt ſyn wáß /
ktorego wy powiádaćie iż ſie ślepo ná-
rodźił? Iákoż wżdy teraz widźi? ? Od- 20
powiedźieli im rodźicy iego / y rzekli; D
Wiemy żeć to ieſt ſyn náß / á iż ſie ślepo
národźił: ? lecz iáko teraz widźi / niewie- 21
my: ábo kto otworzył oczy iego / my nie-
wiemy: ſámego pytayćie / mać látá niech
ſam o ſobie powie. ? To mowili rodźicy 22
iego / iż ſie bali Zydow. Abowiem iuż by-
li poſtánowili Zydowie; iż ieſliby go kto
wyznał być Chriſtuſem; áby był z bożni-
ce wyrzucon. ? Dla tegoż powiedźieli 23
rodźicy iego: Iż ma látá / pytayćieß ſá-
Iozu: 7. mego. ? Wezwáli tedy powtore czło- 24
19. wieká ktory był ślepym / y rzekli mu: Day E
1. Krol: 6. chwałę Bogu / my wiemy iż ten człowiek
5. grzeßny ieſt. ? Rzekł im tedy on: Ieſli 25
grzeßny ieſt / niewiem: to iedno wiem /
iż bywßy ślepym / teraz widzę. ? Rzekli 26
mu tedy: Cożći vczynił? iákoć otworzył

27 oczy? ⁹ Odpowiedźiał im: Jużćiem
wam powiedźiał y słyßeliśćie: przeczże
ießcze słyßeć chcećie? zali y wy chcećie
28 być vczniámi iego? ⁹ Tedy mu łáiáli / y
mowili: Bądź ty iego vczniem: á my ie-
29 steśmy Moyzeßowymi vczniámi. ⁹ Myć
wiemy że Bog do Moyzeßá mowił: lecz
30 tego skądby był niewiemy. ⁹ Odpowie-
F dźiał on człowiek / y rzekł im: Toć iednák
dźiwno iest / że wy niewiećie skąd iest / á
31 *wżdy* otworzył oczy moie. ⁹ A wiemy iż
grzeßnych Bog nie wysłuchawa: ále ie-
śli kto iest chwalcą Bożym / á wolą iego
32 czyni / tego wysłuchawa. ⁹ Od wieku nie
słychano / áby kto otworzył oczy ślepo
33 národzonego. ⁹ Gdyćby ten nie był od
Bogá / nie mogłćiby nic *tákiego* vczynić.
34 ⁹ Odpowiedźieli / y rzekli mu: W grze-
chách eś się národźił wßytek / á ty nas v-
35 czyß? Y precz go wyrzućili. ⁹ Vsłyßał
G Jesus iż go precz wyrzućili: á nálazßy
go / rzekł mu: Wierzyßże ty w Syná Bo-
36 żego? ⁹ On odpowiedźiał y rzekł: Kto-
37 ryż iest Pánie / ábych weń wierzył? ⁹ Y
rzekł mu Jesus: Y widźiałeś go / y ktory
38 mowi z tobą / onći iest. ⁹ A on rzekł:
Wierzę Pánie. Y vpadßy vczynił mu
pokłon.☞

Zac: 55. ˀ Rzekł JEſus: Ná ſądem ia przy- 39
ſzedł ná ten świát; áby ći ktorzy nie wi-
dzą widzieli: á ktorzy widzą ślepymi zo-
ſtáli. ˀ Vſłyſzeli *to* niektorzy z Pháry- 40
ſeuſzow / ktorzy byli z nim: y rzekli mu:
Zali y my ieſteſmy ślepymi? ˀ Rzekł im 41
Jeſus: Byśćie byli ślepymi / nie mieli-
byśćie grzechu. Lecz teraz mowićie: Jż
widzimy. Grzech wáſz zoſtawa.

ROZDZIAL X.

ZAprawdę / záprawdę mowię wam: 1
Kto nie wchodźi drzwiámi do ow- A
czárnie / ále wchodźi inédy / ten ieſt
złodźiey y zboycá. ˀ Lecz ktory wchodźi 2
drzwiámi / páſterzem ieſt owiec. ˀ Temu 3
odźwierni otwiera: á owce ſłucháią gło-
ſu iego: y názywa owce ſwe miánowi-
ćie / y wywodźi ie. ˀ A gdy wypuśći ow- 4
ce ſwé / idźie przed nimi: á owce idą zá
nim / bowiem znáią głos iego. ˀ Ale zá 5
cudzym nie idą: owſzem vćiekáią od nie-
go: bo nie znáią głoſu obcych. ˀ Tę przy- 6
powieść powiádał im Jeſus. Lecz oni
nie zrozumieli tego co im powiádał.
ˀ Rzekł im tedy záſię Jeſus: Záprawdę / 7
záprawdę wam powiádam; iżem ia ieſt

drzwiámi

8 drzwiámi owiec. [f] Wßyscy ile ich przy-
B ßło / złodźieie ſą y zboycy: álec ich nie
ſłucháły owce.
9 [g] Jamci ieſt drzwiámi. Przez mie ieſli Za: 36.
kto wnidźie/zbáwion bedźie: y wnidźie
10 y wynidźie / y páſtwiſká znaydźie. [h] Zło-
dźiey nie przychodzi iedno żeby kradł / á Iſa: 40.
zábijał y tráčił: iam przyßedł áby żywot c 11.
miáły / y obfičiey miáły. ☞ Ezech: 34
11 * [i] Jaciem ieſt páſterz dobry. Dobry b 25. ƒ 37
páſterz duße ſwą dáie zá owce ſwoie. ƒ 24.
12 [k] Lecz naiemnik y ktory nie ieſt páſte- Matt: 11.
rzem/ ktorego nie ſą owce włáſne/ widźi d 27.
wilká przychodzącego / y opußcza owce/ Luk: 10.
y včieka: á wilk chwyta y roſpłaßa ow- d 22.
13 ce. [l] Ale naiemnik včieka: iż ieſt naie- Matt: 28.
mnikiem / y nie ma pieczy o owcách. d 19.
14 [m] Jamci ieſt *on* páſterz dobry: y znam mo- Mar: 16.
15 ie / y znáią mie moie. [n] Jáko mie zna O- d 15.
čiec / y ia znam Oycá: á duße moie kłá- Luk: 24.
16 dę zá owce moie. [o] A drugie owce mam/ g 47.
ktore nie ſą z tey owczárniey: y one po- Dzie: 10.
trzebá ábych przywiodł: y ſłucháć będą ƒ 35. 13. g
głoſu mego: y bedźie iedná owczárnia y 47. y 15.
ieden páſterz. ☞ b 7.
17 [p] Dla tegoć mie miłuie Očiec; iż ia Za: 37.
kłádę duße moie / ábych ia záſie wźiął. Iſa: 53. b 7

Gal: 1. b 9
Eze: 37.
ƒ 22.

Nikt mi

Nikt mi iey nie bierze/ ále ia kłádę ią 18
sam od śiebie: y mam moc położyć ią; á
mam moc záśię wźiąć ią. To roſkazánie
wźiąłem od Oycá mego. Stáłá śię te- 19
dy záś rożnicá miedzy Zydy dla tych po- D
wieśći. A mowiło ich wiele z nich: 20
Czártá ma *w sobie*, y ßáleie: czemuż go
słuchaćie? Drudzy mowili: Teć słowá 21
nie są czártá máiącego. Izali czárt śle-
pych oczy otwárzáć może?
Zac:38. * A było w Jeruzálem poświącánie 22
1.Mac:4. *kośćiołá*: y zimá byłá. A Jesus chodźił 23
f 56.59. w kośćiele/ w krużganku Sálomono-
3.Krol:6 wym. Obstąpili go tedy Zydowie/ á 24
3. rzekli mu: Dokądże duße náße *ná rzeczy* E
trzymaß? Jesliś ty iest Christus/ po-
wiedz nam iáwnie. Odpowiedźiał im 25
Jesus: Powiádam wam á nie wierzy-
ćie. Spráwy ktore ia czynię w imię Oy-
cá mego/ tyć o mnie świádczą: Ale wy 26
nie wierzyćie: iż nie iesteśćie z owiec
moich. Owce moie słucháią głosu me- 27
go: á ia ie znam/ y idą zá mną: ia im 28
też wieczny żywot dawam: y nie zginą F
ná wieki: áni ich żaden wydrze z ręki mo-
iey. Oćiec moy co mi dał/ więtßy iest 29
náde wßytko: á żaden nie może wydrzeć

z rąk Oy-

30 z rąk Oycá mego. Ja y Oćiec iedno ie-
31 steśmy. Porwáli tedy kámienie Zydo-
32 wie/áby go vkámionowáli. Odpowie-
dźiał im JEsus: Wiele dobrych vczyn-
kow vkazałem wam z Oycá mego: dla
ktoregoż vczynku z tych kámionuiećie
33 mię? Odpowiedźieli mu Zydowie: Dla
dobrego vczynku nie kámionuiemy ćię:
ále dla bluźnierstwá: á iż ty będąc czło-
34 wiekiem/czyniſz ſie ſam Bogiem. Od-
powiedźiał im JEsus: Zali nie ieſt ná-
piſano w zakonie wáſzym: Iż iam rzekł/ Pſal: 81. b 6.
35 Bogowie ieſteśćie? Jeſliżeć one ná-
zwał Bogámi/ do ktorych byłá Boża
mowá/ á nie może być piſmo ſkáżone:
36 mnie ktoregoż Oćiec poświęćił y poſłał ná
G świát/wy powiádaćie/ Że bluźniſz: iżem
37 rzekł; Jeſtem Synem Bożym? Jeſliż
nie czynię ſpraw Oycá mego/ nie wierz-
38 ćie mi. Ale ieſli czynię: choćiażbyśćie
mnie wierzyć niechćieli/ wierzćież v-
czynkom: ábyśćie poználi y wierzyli/
żeć Oćiec ieſt we mnie/á ia w Oycu.
39 Szukáli tedy *iákoby* go poimáć: lecz
40 vſzedł z ręku ich. Rodſzedł záſię zá Jor-
dan ná ono mieyſce gdźie przedtym Jan
41 krzćił: y támże mieſzkał. A wiele ich do
niego

niego przychodźiło / y mowili: Iż ácz-
kolwiek Jan żadnego znáku nie vczy-
nił: wßákoż wßytko cokolwiek Jan o
tym powiedźiał / prawdá byłá. ° A wiele
ich vwierzyło weń.

ROZDZIAL XI.

Zac:39. NByl niektory chory Lázarz z Be-
thániey / z miásteczká Máriey y
Márthy śiostry iey. ° (A Mária
Matt:26. a 7. byłá tá ktora pomázáłá Páná máśćia /
y vtárłá nogi iego włosy swoimi: ktorey
Luk: 7. f 37. brát Lázarz chorował. ° Posłáły tedy
Nis: 12. a 3. śiostry iego do niego mowiąc: Pánie /
oto ten ktorego miłuieß / choruie. ° A
Jesus vsłyßawßy / rzekł im: Chorobá tá
nie iestći ná śmierć / ále ná chwałę Bo-
żą: áby był vwielbion Syn Boży przez
nię. ° Lecz Jesus miłował Márthę / y
śiostrę iey Máryą y Lázárzá. ° Gdy tedy
vsłyßał że choruie; tedy przećię zmieß-
kał ná onymże mieyscu przez dwá dni:
° ále potym rzekł vczniom swym: Jdźmy
záś do Judskiey źiemie. ° Rzekli mu v-
czniowie: Rabbi / teraz oto stáli Zydo-
wie *iákoby* ćię vkámionowáli; á záśie
tám idźieß? ° Odpowiedźiał Jesus: Azá

nie dwánaście iest godźin dniá? Jesliż
kto chodźi we dnie / nie obráźi śię. bo wi-
10 dźi świátło tego świátá: ále iesli cho-
dźi w nocy / obráźi śię: bo w nim świá-
11 tłá nie máß. To wymowił: á potym
rzekł do nich: Lázarz przyiaćiel náß śpi:
12 ále idę ábych go ze snu obudźił. Rzekli
tedy vczniowie iego: Pánie ieslizeć śpi /
13 będźie zdrow. A Jesus mowił o śmier-
ći iego / lecz oni mniemáli iż o záśnieniu
14 snem powiedźiał. Przeto tedy JEsus
powiedźiał im iáwnie; Lázarz vmárł:
15 y radem *temu* dla was (ábyśćie wierzy-
li) iżem tám nie był. Ale idźmy ku nie-
16 mu. Rzekł tedy Tomaß ktorego zwa-
no Didimus/do drugich vczniow: Podź-
17 myß y my/ábyśmy z nim pomárli. Przy-
C ßedßy tedy Jesus / nálazł go iuż cztery
18 dni w grobie máiącego. (Lecz Bethá-
nia byłá blizko Jeruzálem iákoby ná
19 piąćinaśćie stáiow.) A przyßło było
wiele Zydow do Marthy y Máriey/ áby
20 ie ćießyli po bráćie ich. Marthá tedy
skoro vsłyßáłá że Jesus idźie / zábieżáłá
mu: á Mária domá siedźiáłá.
21 *Rzekłá tedy Marthá do JEsusá:
Pánie / byś tu był / nie vmárłby był brát
moy.

moy. Lecz y teraz wiem / że o cokol- 2
wiek będźieß Bogá prośił; da to Bog.
Powiedźiał iey Jeſus; Zmartwych- 2
wſtánie brát twoy. Rzekłá mu Már- 24
Wyż: 5. thá; Wiem iż zmartwychwſtánie czáſu
c 29. zmartwychwſtánia / w on oſtátni dźień.
Luk: 14. Rzekł iey Jeſus: Jam ieſt zmartwych- 2
c 14. wſtánie y żywot: Kto w mie wierzy /
Wyż: 6. choćby y vmárł / żyw będźie. á wßelki 2
d 33. f 47 ktory żywie á wierzy w mie; nie vmrze
ná wieki. Wierzyß temu? Powiedźiá- 2
łá mu: Y owßem Pánie / iam vwierzyłá
żeś ty ieſt Chriſtus Syn Bogá żywego /
ktoryś ná ten świát przyßedł. ☞
A to rzekßy / ßłá / y milczkiem wezwáłá 2
Máriey śioſtry ſwoiey / mowiąc: Náu-
czyćiel przyßedł / y wzywa ćię. Oná 2
ſkoro vſłyßáłá / wnet wſtáłá / y przyßłá
do niego. Bo Jeſus ießcze nie przy- 3
ßedł był do miáſteczká: ále był ießcze ná
onym mieyſcu gdźie mu záßłá byłá Már
thá. A przetoż Zydowie ktorzy z nią 3
byli w domu / á ćießyli ią / vyźrzawßy
Márią iż ſię prędko porwawßy wybie-
żáłá; ßli zá nią / mowiąc: Iż idźie do
grobu áby tám płákáłá. A ták Mária 3
gdy przyßłá kędy był Jeſus; vyźrzawßy

go/ przypádłá do nog iego / y rzekłá mu:
Pánie/ byś tu był/ nie vmárłby był brát
33 moy. ? Jesus tedy gdy ią vyźrzał płácząca
cą / y Zydy ktorzy z nią przyßli płácżące;
rozrzewnił śię w duchu / y zátrwożył sam
34 siebie/ y rzekł: Gdźieśćie go położyli:
Powiedźieli mu: Pánie/ podź á ogląday.
35 day. ? Rzápłákał Jesus. ? Mowili tedy
36 Zydowie: Wey iákoć go miłował. ? A
37 niektorzy z nich mowili: Nie mogłże
ten/ ktory otworzył oczy ślepo národzo- Wyż: 9. a 6.
nego/ dokázáć tego / żeby był ten nie v-
38 márł? ? Jesus tedy rozrzewniwßy śię
záś sam w sobie/ przyßedł do grobu. A
byłá iáskinia: á kámień ná niey był poło-
39 żony. ? Rzekł JEsus: Odeymićie ká-
mień. Rzekłá mu Marthá śiostrá one-
go vmárłego: Pánie/ iużći cuchnie / bo
40 mu iuż czwarty dźień. ? Powiedźiał iey
Jesus: zażemći nie rzekł/ iż iesli vwie-
41 rzyß / ogladaß chwałę Bożą? ? Odieli
tedy kámień. A Jesus podniozßy oczy
swe wzgorę/ rzekł: Oycze / dźiękuię to-
42 bie żeś mię wysłuchał. ? A iamći wie-
dźiał że *ty* mnie záwżdy wysłuchywaß;
álem *to* rzekł dla ludu około stoiącego/
43 áby wierzyli iżeś ty mnie posłał. ? A to

rzekszy; záwołał głosem wielkim: Lázá=
rzu / wynidź sám. A nátychmiast wy= 44
szedł *on* ktory był vmárły / máiąc ręce y F
nogi związáne chustkámi: á twarz iego
byłá chustą obwiązána. Rzekł im Je=
sus: Rozwiążćie go / y puśććie áby szedł.
Wiele tedy Zydow ktorzy byli przyszli 45
do Máriey y Marthy / á widźieli to co
vczynił Jesus; vwierzyli weń. ☞
Niektorzy też z nich szli do Pháryseu= 46
szow / y powiedźieli im co vczynił Jesus.
Za 40. * Zebráli tedy Arcykápłani y Phá= 47
ryseuszowie rádę śiedząca / y mowili:
Coż czynimy? ábowiem ten człowiek
wiele cudow czyni? Jesli go ták zá= 48
niechamy / wszyscy weń vwierzą: y przyi=
dą Rzymiánie / y wezmą násze mieysce y
Niż: 18. naród. A ieden z nich Káiphasz imie= 49
c 14. niem / będąc Arcykápłanem onego ro= G
ku / rzekł im: Wy nic niewiećie / áni 50
myślićie iż wam iest pożyteczno żeby ie=
den człowiek vmárł zá lud; á narod wszy
tek nie zginął. A tego nie mowił sam 51
z śiebie: ále będąc Arcykápłanem roku
onego / prorokował / iż Jesus miał vm=
rzeć zá *on* narod: á nie tylko zá narod / 52
ále żeby syny Boże rosproszone zgromá=
dźił w ie=

53 dźił w iedno. Od onego tedy dniá v-
54 myślili áby go zábili. Przetoż Jesus
iuż nie chodźił iáwnie miedzy Zydy: ále
odszedł do kráiny *ktora iest* blizko pusty-
niey / do miástá ktore zowią Effrem: y
támże przebywał z vczniámi swemi.
55 Lecz byłá blizko Páschá Zydowska:
á wiele ich szło do Jeruzálem z *oney* kráí-
56 ny przed Pászchą áby sie oczyśćili. Szu-
káli tedy Jesusá: y mowili ieden do dru-
giego / stoiąc w kośćiele: Co sie wam
57 zda / iż nie przyszedł ná świeto? A Arcy-
kápłani y Pháryseuszowie wydáli byli ro-
skazánie; ieśliby sie kto dowiedźiał gdźie-
by był / żeby oznaymił / áby go poimáli.

ROZDZIAL XII.

1 JEsus tedy sześć dni przed Pászchą Zac:41.
A przyszedł do Bethániey / kędy był Matt:26.
Lázarz vmárł / ktorego JEsus a 6.
2 wskrześił. Támże tedy spráwili mu wie- Mar: 14.
czerzą / á Marthá służyłá: á Lázarz był a 3.
iednym z onych ktorzy z nim społu v sto-
3 łu śiedźieli. Mária tedy wźiąwszy
funt oleyku Szpikánárdowego bárzo
drogiego / námázáłá nogi Jesusowe / y v-
tárłá nogi iego włosámi swoimi: ták iż

ſie dom nápełnił wonnośći oleyku *onego.*
⁹ Rzekł tedy ieden z vczniow iego Ju- 4
dasz Jszkáryot / ktory go miał wydáć:
⁹ Przecz tego oleyku nie przedano zá trzy 5
ſtá groszy / á nie dano vbogim? ⁹ A to 6
mowił nie iżby miał piecza o vbogich:
ále iż był złodźieiem / y mieszek miał / á co
weń kłádźiono nośił. ⁹ Rzekł tedy Je- 7
ſus: Zániechayćie iey / áby ná dźień po- B
grzebu mego záchowáłá to. ⁹ Abowiem 8
vbogie záwżdy z ſoba maćie: á mnie nie
záwżdy maćie. ⁹ Dowiedźiáłá ſie tedy 9
wielka rzesza z Zydow iż tám ieſt: y przy-
szli / nie tylko dla Jeſuſá / ále żeby *tez* byli
vyźrzeli Lázárzá / ktorego wzbudźił od
vmárłych. ☞
* ⁹ Y vrádźili Arcykápłani żeby y Lá- 10
zárzá zábili: ⁹ bo wiele Zydow dla niego 11
od nich odſtepowáło / y wierzyło w Jeſuſá.
⁹ A názáiutrz wielka rzesza ktora byłá 12
przyszłá ná świeto / vſłyszawszy że Jeſus
idźie do Jeruſálem: ⁹ nábráli rozdżek 13
pálmowych / y wyszli náprzećiwko iemu /
á wołáli; Hoſán-ná / błogoſłáwiony kto-
ry idźie w imie Páńſkie / krol Jſráelſki.
⁹ A doſtawszy Jeſus oślećiá / wśiadł ná 14
Matt: 21. a 7. nie / iáko nápiſano: ⁹ Nie boy ſie corko 15

Syońſka:

Syońſka: oto krol twoy iedźie śiedząc | Mar: 11. a 7.
16 ná oślęćiu. ° A tegoć z przodku nie ro= | Luk: 19. f 35.
C zumieli vczniowie iego: ále gdy był v= | Zach. 9. a 9.
wielbion Jeſus / tedy wſpomnieli iż to
było o nim nápiſano: y to mu vczynili.
17 ° Swiádczyłá tedy rzeſzá ktora z nim by=
łá kiedy Lázárzá wyzwał z grobu / y w=
18 ſkrześił go od vmárłych? ° Dla tegoż
też wyſzłá przećiwko iemu rzeſzá: że ſły=
ſzeli iż on ten cud vczynił.
19 ° Mowili tedy Pháryſeuſzowie mię= | Za: 42.
dzy ſobą: Widźićie iż prozna praca ná=
ſzá: Oto wſzytek świát zá nim poſzedł.
20 ° Byli też niektorzy Pogáni z tych kto=
rzy przyſzli byli żeby ſie modlili w świę=
21 to. Ci tedy przyſzli do Philippá / ktory
D był z Bethſáidy Gáliley ſkiey / y prośili
go mowiąc: Pánie / chcemy Jeſuſá wi=
22 dźieć. ° Szedł Philip y powiedźiał An=
drzeiowi. A Andrzey záſie y Philip po=
23 wiedźieli Jeſuſowi. ° Lecz im JEſus
odpowiedźiał mowiąc: Przyſzłá godźi=
ná / áby był vwielbion Syn człowieczy.
24 * ° Zápráwdę / zápráwdę mowię wam;
ieſli ziárno pſzeniczne wrzucone w źie=
mię nie obumrze / tedy ſámo zoſtawa.
Lecz ieſli obumrze / wielki owoc przyno=

Matt:10. si. Kto miłuie duße swą / vtráci ią: 25
d 39. y 16 á kto nienawidźi duße swoiey ná tym
d 25. świećie / ten iey strzeże ku wiecznemu
Mar: 8. żywotowi. Jeśli mnie kto służy / niech- 26
d 35. że zá mną idźie: á gdźiem ia iest / tám y
Luk: 9. sługá moy będźie. Jeśli mi kto będźie
e 24. y 17. służył / vczći go Oćiec moy. ☞
g 33. Terazći dußá moiá zátrwożona iest. 27
A coż rzekę: Oycze / záchoway mię od E
tey godźiny. Leczem dla tego przyßedł
ná tę godźinę. Oycze / vwielbi imię 28
twoie. Przyßedł tedy głos z niebá: Y v-
wielbiłem / y ießcze vwielbię. Rzeßa 29
tedy ktora stałá y słyßáłá / mowiłá iż zá-
grzmiáło. A drudzy mowili; Anyoł mo-
wił do niego. Odpowiedźiał Jesus / y 30
rzekł: Nie dla mnie ten głos przyßedł /
ále dla was.
* Terazći iest sąd świátá: teraz kśią- 31
żę tego świátá precz wyrzucone będźie.
A ia ieśli będę podwyżßon od źiemie / 32
Psal: 119. poćiągnę wßytko do śiebie. (A mowił 33
a 4. y 116. to / oznáymuiąc iákową śmierćią miał
a 2. vmrzeć.) Odpowiedźiáłá mu rzeßa: 34
Isa: 40. My śmy słyßeli z zakonu; że Christus
b 6. Ezech: 37 trwa ná wieki: á iákoż ty powiádaß;
g 25. Potrzebá áby był podwyżßon Syn czło-
wieczy /

wieczy? ktoryż to ieſt Syn człowieczy?
35 F Rzekł im tedy Jeſus: Jeſzcze do máłe-
go czáſu ieſt miedzy wámi świátłość.
Chodźcież poki świátłość macie / żeby
was ciemność nie ogárnęłá: A kto w
ciemnośći chodźi / niewie kędy idźie.
36 Poki świátłość macie / wierzćież w Za: 43.
świátłość: ábyśćie byli ſynámi świá-
tłośći.
To powiedźiał Jeſus: y odſzedſzy ſchro-
37 nił ſie od nich. A gdy ták wiele cudow
czynił przed nimi / nie vwierzyli weń:
38 áby ſie wypełniłá mowá Izáiaſzá Pro-
roká / ktora powiedźiał: Pánie / ktoż v- Iſa: 53.
wierzył powieśći náſzey? á rámie Páń- a 1.
39 ſkie komuż ieſt obiáwione? Dla tegoć Rzym: 10.
wierzyć nie mogli / iż ieſzcze powiedźiał e 16.
40 Izáiaſz: Záślepił oczy ich / y zátwár- Iſa: 6.
G dźił ſerce ich: áby oczymá nie widźieli / c 9. 10.
y ſercem nie zrozumieli; y *nie* náwrocili Matt: 13.
41 ſie / ábym ich *nie* vzdrowił. Toć powie- b 14.
dźiał Izáiaſz / gdy widźiał chwałę iego / Mar: 4.
42 á mowił o nim. Wſzákże iednák y z b 12.
Kśiążąt wiele ich weń vwierzyło: ále Luk: 8.
dla Pháryſeuſzow nie wyznawáli / áby b 10.
43 nie byli z bożnice wyrzuceni. Bo vmi- Dzie: 28.
łowáli chwałę ludzką / wiecey niż chwa- f 27.

Rzym: 11.
b 8.

ke Boża. ' A Jesus wołał y mowił: Kto 4
w mię wierzy; nie w mię wierzy / ále w
onego ktory mię posłał. ' A kto mię widźi; 4
widźi onego ktory mię posłał. ' Ja bę- 4
dąc świátłośćią przyszedłem ná świát:
áby káżdy ktory wierzy w mię / w ćiem-
nośći nie mieszkał. ' A ieśliby kto słuchał 4
słow moich / á nie strzegł *ich*; iać go nie
sądzę. Bom nie przyszedł żebym sądźił
świát; ále żebym świát zbáwił. ' Kto 4
mną gárdźi / á nie przyimuie słow mo-
Mar: 16. ich; ma *tego* ktory go sądźi. Słowá kto-
d 16. rem mowił / te go będą sądźić w dźień
ostáteczny. ' Gdyżem ia z siebie sáme- 4
go nie mowił: ále Oćiec ktory mię po-
słał / ten mi dał roskazánie cobych mo-
wić y powiádáć miał. ' A wiem że ro- 5
skazánie iego iest żywot wieczny. A prze-
toż co ia powiádam; iáko mi mowił
Oćiec ták powiádam.

Za: 44. ROŻDZIAL XIII.

Matt: 26. A Przed świętem Páschy / wiedząc
a 2. Jesus iż przyszłá godźiná iego áby
Mar: 14. przeszedł z tego świátá do Oycá:
a 1.
Luk: 22. umiłowawszy swe ktorzy byli ná świe-
a 1. ćie / *áż* do końcá ie umiłował. ' A odprá- 2

wiwszy

wiwßy wieczerzą / gdy iuż był dyabeł
wrzucił w serce Judaßá Symonowego
3 Jßkáryotá/ żeby go wydał: ? wiedząc iż
wßytko dał Oćiec w ręce iego; á iż od
4 Bogá wyßedł y do Bogá idźie: ? wstał
od wieczerzey/ y złożył ßáty swe. á wziąo
5 wßy prześćierádło / przepasał się. ? Po
tym nálał wody do miednice / y począł
vmywáć nogi vczniow / y vćieráć prze
śćierádłem ktorym się był przepásał.
6 ? Przyßedł tedy do Symoná Piotrá. A
rzekł mu Piotr: Pánie/ tyż mnie nogi v
7 mywaß? ? Odpowiedźiał Jesus/ y rzekł
mu: Co ią czynię / ty teraz niewieß: ale
8 się dowieß potym.? Powiedźiał mu Piotr:
Nie będźieß mi vmywał nog ná wieki.
Odpowiedźiał mu Jesus: Jesli ćię nie
vmyię / nie będźieß miał cząstki zemną.
9 ? Rzekł mu Symon Piotr: Pánie / nie
tylko nogi moie; ále y ręce / y głowę.
10 ? Powiedźiał mu Jesus: Ktoć omyt iest/
B *ten* nie potrzebuie iedno nogi vmyć: ále
iest czyst wßytek. A wy iesteśćie czysty
11 mi/ále nie wßyscy. ? Abowiem wiedźiał
ktory go wydáć miał. dla tegoż powie
dźiał; Nie wßyscyśćie czystymi.
12 ? Gdy tedy vmył nogi ich / y wźiął ßáty

ſwe; śiadßy / záſie rzekł im: Rozumie-
ćieß *to* com wam vczynił? Wy mnie 13
názywaćie Náuczyćielem y Pánem: á
dobrze mowićie; bomći ieſt. A prze- 14
toż ieſlim ia Pan y Náuczyćiel vmył
nogi wáße: *tedy* y wy powinniśćie iedni
drugim nogi vmywáć. Abowiem da- 15
łem wam przykład; áby iákom ia wam
vczynił / tákeśćie y wy czynili. ☞
Niż: 15. b 20. Zaprawdę / záprawdę wam powiá- 16
Matt:10. dam; Nie ieſt ſługá więtßy nád páná
c 24. ſwego / áni poſeł ieſt więtßy nád onego
Luk: 6. ktory go poſyła. Jeſliż to wiećie / bło- 17
f 40. goſłáwieni będźiećie ieſli to vczynićie.
Nie o wßytkichći was mowię / iać 18
wiem ktorem obrał. Ale żeby ſię wypeł-
Pſal: 40 niło piſmo: Ktory ie ze mną chleb / pod-
b 10. nieśie przećiwko mnie piętę ſwoię. Te- 19
raz wam powiádam / przedtym niż ſię
ſtánie: ábyśćie gdy ſię ſtánie / wierzy-
Matt:10. li / iżem ia ieſt. Zaprawdę / záprawdę 20
d 40. powiádam wam: Kto przyimuie ktore-
Luk: 10. gobym poſłał; mnie przyimuie: á kto
c 16. mnie przyimuie; onego przyimuie ktory
mię poſłał. To rzekßy Jezus / zátrwo- 21
żył ſię duchem: y oświádczył / y rzekł:
Zaprawdę / záprawdę wam powiádam;

że ieden

22 że ieden z was mie wyda. ¹ A przetoż Mar: 26.
poyżrzeli vczniowie po sobie / wątpiąc b 21.
23 o kimby mowił. ¹ Lecz ieden z vczniow Mar: 14.
iego śiedział przy łonie Jesusowym / kto- b 18.
24 rego miłował Jesus. ¹ Skinął tedy ná Luk: 22.
tego Symon Piotr / y rzekł mu: Ktoż b 21.
25 iest o ktorym mowi:? ¹ On tedy położyw- Nis: 21.
szy sie ná pierśiách Jesusowych / rzekł d 20.
26 mu: Pánie / ktoryż *to* iest :? ¹ Odpowie-
dział Jesus: On iest ktoremu ia omo-
czony chleb podam. A omoczywszy chle-
bá dał Judaszowi Symonowemu Jszká-
27 riotowi. ¹ A po sztuczce *oney* wstąpił
weń szátan. Y rzekł mu Jesus: Co czy-
28 nisz / czyń rychley. ¹ A tego żaden nie ro-
zumiał z śiedzących naczby mu rzekł.
29 ¹ Abowiem niektorzy mniemáli / gdyż
D Judasz miał mieszek / iż mu rzekł Jesus:
Nákup czego nam potrzebá ná świeto;
30 ábo iżby co dał vbogim. ¹ On tedy w-
ziąwszy *one* sztuczkę / nátychmiast wy-
szedł. A noc byłá.
31 ¹ Gdy tedy wyszedł / rzekł Jesus: Teraz Za: 46.
iest vwielbion Syn człowieczy: á Bog
32 vwielbion iest w nim. ¹ *A* iesliż Bog
vwielbion iest w nim / y Bog vwielbi
go sam w sobie: á nátychmiast go vwiel-

bi. Dziatki

Wyš: 7. bi. Dźiatki ießczećiem máluczko ieſt z 33
c 34. wámi. Bedźiećie mię ßukáć: á iákom
3. Mo:19. powiedźiał Zydom; gdźie ia idę / wy
d 18. przyść nie możećie: y wam teraz powiá-
Matt:22. dam. Przykazánie nowe dáię wam; A- 34
d 39. byśćie śię społecznie miłowáli: iákom *ia*
Niž: 15. was vmiłował/ábyśćie śię y wy społu mi-
b 12. łowáli. Po tymći poznáią wßyſcy żeś- 35
ćie vczniámi moimi; ieſliż miłość mieć
będźiećie ieden ku drugiemu. Rzekł 36
mu Symon Piotr: Pánie dokądże i-
dźieß? Odpowiedźiał Jeſus: Dokąd ia
idę / nie możeß *ty* teraz zá mną iść: lecz
potym poydźieß zá mną. Rzekł mu 37
Matt:26. Piotr: Przecz zá tobą nie mogę iść te-
d 35. raz? duſzę moię zá ćię położę. Odpo- 38
Mar: 14. wiedźiał mu Jeſus: Duſzę ſwą zá mię
c 29. położyß? Záprawdę/záprawdęć powiá-
Luk: 22. dam; Nie zápoie kur / áż śię mnie po
d 33. trzy kroć záprzyß.

ROZDZIAL XIIII.

Za: 47. Niech śię nie trwoży ſerce wáße. 1
Wierzyćie w Bogá; y w mię A
wierzćie. W domu Oycá me- 2
go ieſt mießkánia wiele. Gdźiećby iná-
czey *było*, powiedźiałbych wam był: A-

bowiem

3 bowiem ide gotowáć wam mieysce. ³ A
iesli odeydę / y zgotuię wam mieysce;
przyde záśię y wezmę was do śiebie: iż⸗
4 byśćie gdźiem ia iest y wy byli. ⁴ A wie⸗
5 ćie dokad ia ide / y drogę wiećie. ⁵ Rzekł
mu Thomaß: Pánie / niewiemy dokad
idźieß: á iákoż możemy drogę wiedźieć?
6 ⁶ Rzekł mu Jesus: Jam iest drogá / y
prawdá / y żywot. Zaden nie przychodźi
7 do Oycá / iedno przez mie. ⁷ Gdybyśćie
mię ználi; wżdybyśćie y Oycá mego zná⸗
li: á od tego czásu poznaćie go / y widźie⸗
8 liśćie go. ⁸ Rzekł mu Philip: Pánie /
vkaż nam Oycá / á dosyć nam *ná tym.*
9 ⁹ Rzekł mu Jesus: Przez ták długi czás
iestem z wámi: á nie poználiśćie mię?
Philippie / kto mnie widźi; widźi y Oy⸗
cá. Jákoż ty mowiß; Vkaż nam Oycá?
10 ¹⁰ Nie wierzyćie że ia w Oycu / á Oćiec
iest we mnie?
Słowá ktore ia do was mowię / nie Za: 48.
od sámego śiebie mowię. Lecz Oćiec we
11 mnie mießkáiacy / on czyni vczynki.
B ¹¹ Nie wierzyćie iżem ia w Oycu / á Oćiec
we mnie iest? Wżdy dla sámych vczyn⸗
12 kow wierzćie. ¹² Záprawdę / záprawdę
wam powiádam; Kto wierzy w mię /

Niż: 16. c 23. vczynki ktore ia czynię / y on czynić bę-
dźie / y więtße nád te czynić będźie: ꝰ Bo
Matt: 7. a 7. y 21. ia do Oycá idę: á oczkolwiek będźiećie
b 22. prośić Oycá w imię moie; to vczynię:
Mar: 11. áby był vwielbion Oćiec w Synu. ꝰ Je-
c 24. ſli mię o co będźiećie prośić w imię mo-
ie; to vczynię. ☞
* ꝰ Jeſli mię miłuiećie; chowayćieß
przykazánia moie. ꝰ A ia prośić będę Oy-
cá; á innego poćießyćielá da wam / áby
z wámi mießkał ná wieki / ꝰ Duchá prá-
wdy / ktorego świát przyiąć nie może:
bo go nie widźi / áni go zna. Lecz wy po-
znaćie go: iż v was mießkáć będźie / y
w was będźie. ꝰ Nie zoſtáwięć was śie-
rotámi: przyidę do was. ꝰ Jeßcze má-
luczko: á świát mię iuż *więcey* nie oglą-
da. Lecz wy mnie widźićie: bo ia żywę /
y wy żyć będźiećie. W on dźień wy po-
znaćie żećiem ia ieſt w Oycu moim / á
wy we mnie / y ia w was. Kto ma przy-
kazánia moie / y záchowywa ie; tenći ieſt
ktory mnie miłuie. A kto mnie miłuie /
będźie go *też* miłował Oćiec moy: y ia
go miłowáć będę / y obiáwię mu śiebie
ſámego. ☞
Za: 49. ꝰ Powiedźiał mu Judás / nie on Jßká-

riot: Pánie / cożſię ſſtáło / że ſię nam
23 obiáwić maſz / á nie świátu ? Odpowie-
dźiał Jeſus / y rzekł mu:
* Jeſli mię kto miłuie / bedźie chowáł
słowá moie: á Oćiec moy vmiłuie go / y
do niego przyjdźiemy / á mieſzkánie v nie-
24 go vczynimy. Ktoć mnie nie miłuie /
słow moich nie chowa. A słowo ktore-
śćie ſłyſzeli / nie ieſtći moie: ále tego kto-
25 ry mię poſłał / Oycá. Tomći wam po-
26 wiedźiał v was mieſzkáiąc. Lecz po-
D ćieſzyćiel Duch święty / ktorego Oćiec
pośle w imię moie / onći was wſzytkiego
náuczy: y przypomni wam wſzytko com-
27 kolwiek wam powiedźiał. Pokoy zo-
ſtáwuię wam / pokoy moy dáię wam:
Nie iáko dawa świát / ia wam / dáię.
Niechże ſię nie trwoży ſerce wáſze áni
28 ſię leka. Słyſzeliśćie żem ia wam po-
wiedźiał: Odchodzę y wrocę ſię do was.
Gdybyśćie mię miłowáli / wżdybyśćie
ſię rádowáli / iż idę do Oycá: Bo Oćiec
29 więtſzy ieſt niżli ia. A terazem wam
powiedźiał przedtym niż ſię ſſtánie: iż-
30 byśćie gdy ſię ſſtánie / wierzyli. Już
z wámi wiele mowić nie będę. Abowiem
idźie kśiąże świátá tego / á we mnie nic

nie ma. ° Ale iżby świát poznał / że mi-
łuię Oycá: á iáko mi Oćiec roſkazał /
ták czynię. ☞
Wſtańćież / podźmy ſtąd.

ROZDZIAL XV.

Za: 50. JAm ieſt winna máćicá prawdźi-
wa: á Oćiec moy ieſt oraczem.
° Wſzelką látorośl ktora we mnie
nie rodźi owocu / odetnie ią: á wſzelką
ktora rodźi owoc / te ochędoży / áby obfit-
Wyi: 13. a 10. ſzy owoc przynośiłá. ° Iuż wy ieſteśćie
czyſtymi / dla słowá ktorem do was mo-
wił. ° Mieſzkayćież we mnie; á ia w
was. Iáko látorośl nie może rodźić o-
wocu ſámá z ſiebie / ieſli nie będźie trwáć
w winney máćicy: tákże áni wy / ieſli we
mnie mieſzkáć nie będźiećie.
*° Iamći ieſt winna máćicá: wyśćie
látorośli. Kto mieſzka we mnie / á ia w
nim; ten wielki owoc rodźi. Bo bezemnie
nic czynić nie możećie. Ieſliby kto we
mnie nie trwał; precz wyrzucon będźie
iáko látorośl / y vſchnie / y zbiorą ią / y do
ogniá wrzucą / y gore. ° Ieſliż we mnie
trwáć będźiećie / á słowá moie v was
trwáć będą; czegokolwiek záchcećie

prośić

prosić bedźiećie/ y sstánie śie wam.☞
8 ᵀ W tymći iest vwielbion Oćiec moy:
B iżbyśćie obfity owoc przynieśli/ y byli
9 moimi vczniámi. ᵀ Jáko mie vmiłował
Oćiec/ y ia vmiłowałem was. Trway-
10 ćieś w miłośći moiey. ᵀ Jesliż przykazá-
nia moie záchowaćie/ bedźiećie trwáć
w miłośći moiey. iákom y ia záchował
roskazánia Oycá mego/ y trwam w mi-
11 łośći iego. ᵀ Tomći wam powiedźiał:
áby wesele moie w was trwáło/ á wesele
wásze zupełne było.
12 *ᵀ Toć iest przykazánie moie; ábyśćie Wyš: 13. d 34.
śie społecznie miłowáli/ ták iákom *ia*
13 was vmiłował. ᵀ Wietszey nád te miło- Ephes: 5. a 2.
śći żaden nie ma; iedno gdy kto dusze 2.Thes. 4. b 9.
14 swą położy zá przyiaćioły swoie. ᵀ Wy
iesteśćie przyiaćiele moi/ ieśli czynić be-
15 dźiećie co ia wam roskázuie. ᵀ Już was
C nie bede zwał sługámi: gdyż sługá nie-
wie co czyni Pan iego: Lecz was ná-
zwałem przyiaćioły/ bo wszytko com sły-
szał od Oycá mego oznaymiłem wam.
16 ᵀ Nie wyśćie mnie obráli: álem ia was
obrał. y postánowiłem was/ ábyśćie Matt: 28. d 19.
szli y przynieśli owoc/ á owocby wász
trwał: áby oczkolwiekbyśćie prośili

Oycá w imie moie / dałby wam.☞
Zac: 52. *ˀ Toć wam przykázuie; ábyście ſie 17
1. Ian: 3. ſpołecznie miłowáli. ˀ Jeſliż was świát 18
a 1. y 4. nienawidźi; wiedźcieß iż mnie pierwey
b 7. niż was nienawidźiał. ˀ Byśćie byli z 19
świátá; tedyby świát co ſwego ieſt mi-
łował: Lecz iżeśćie nie ſą z świátá/álem
ia was wybrał z świátá; przetoż was
świát nienawidźi. ˀ Wſpomnićie ná ſło- 20
Wyi: 13. wá moie ktorem ia wam mowił: Nie D
b 16. ieſt ſługá więtßy niż Pan iego. Jeſlić
Matt: 10. mnie prześládowáli; y waśći prześládo-
c 24. wáć będą. Jeſliż ſłowá moie chowáli;
Luk: 6. y wáßeć chowáć będą. ˀ Alec wam to 21
f 40. wßytko czynić będą dla imieniá mego:
Matt: 24. bo nie znáią onego ktory mię poſłał.
a 9. ˀ Bych był nie przyßedł/ á nie powiá- 22
Zac: 53. dał im / nie mieliby grzechu: lecz teraz
nie máią wymowki z grzechu ſwego.
ˀ Ktoć mnie nienawidźi / y Oycá mego 23
nienawidźi. ˀ Bych był miedzy nimi v- 24
czynkow nie czynił ktorych żaden inßy
nie czynił; nie mieliby grzechu: lecz te-
raz y widźieli y nienawidźieli y mnie y
Oycá mego. ˀ A to żeby ſię wypełniło 25
Pſal: 24. ſłowo ktore ieſt w zakonie ich nápiſáne:
d 19. Że mię dáremnie mieli w nienawiśći.☞

A gdy

26 *ᵃ A gdy przyydźie poćieszyćiel / ktore- Luk: 24. g 49.
go ia wam poślę od Oycá/Duchá práw-
dy/ktory od Oycá pochodźi; onći o mnie
27 świádczyć będźie: ᵃ y wy świádczyć bę-
dźiećie: bo zemną od początku iesteśćie.

ROZDZIAL XVI.

1 TOmći wam powiedźiał/ ábyśćie
2 sie nie gorszyli. ᵃ Wyłączą wás
A z bożnic: Alec przyydźie godźiná
że wszelki ktory wás zábije / mniemáć bę-
3 dźie że czyni posługę Bogu. ᵃ A to wam
vczynią/ iż nie poználi Oycá / áni mnie.
4 ᵃ Alemći to wam powiedźiał; ábyśćie
gdy *tá* godźiná przyydźie/wspomnieli ná
to/żem ia wam opowiedźiał.☞
5 ᵃ A tegom wam z przodku nie powiá-
dał/iżem był z wámi.
* Lecz teraz idę do onego ktory mię
posłał: á żaden z was nie pyta mię; do-
6 kąd idźiesz? ᵃ Ale iżem to wam powie-
7 dźiał/ smutek nápełnił serce wásze. ᵃ Alec
ia prawdę wam powiádam: pożyteczno
wam ábych ia odszedł. Bo ieśli nie odey-
dę / Poćieszyćiel nie przyydźie do was: á-
8 le ieśli odeydę/poślę go do was. ᵃ A on
B przyszedszy / będźie karał świát z grze-

chu/ y z ſpráwiedliwośći/ y z ſądu. ¶ Z 9
grzechu mowię; iż nie vwierzyli w mię.
¶ A z ſpráwiedliwośći; iż do Oycá idę/ á 10
iuż mię *więcey* nie vyźrzyćie. ¶ A z ſądu; iż 11
kśiążę tego świátá iuż ieſt oſądzone.
¶ Námći wam ieſzcze wiele mowić: á- 12
le teraz znieść nie możećie. ¶ Lecz gdy 13
przyidźie on Duch prawdy/ náuczy was
wſzelkiey prawdy: Bo nie ſam od śie-
bie mowić będźie/ ále cokolwiek vſłyſzy
to powie: y przyſzłe rzeczy wam oznay-
mi. ¶ Onći mię vwielbi: bowiem z me- 14
go weźmie/ á wam opowie. ☞
Zaczą- ¶ Wſzytko cokolwiek ma Oćiec/ mo- 15
lo 54. ie ieſt. Dla tegożem powiedźiał; że z me-
go weźmie/ á wam opowie.
*¶ Máluczko/ á iuż mię nie vyźrzy- 16
ćie: y záśię máluczko/ á vyźrzyćie mię:
iż idę do Oycá. ¶ Mowili tedy *niektorzy* 17
z vczniow iego miedzy ſobą: Coż to ieſt
co nam powiáda: Máluczko/ á nie vy-
źrzyćie mię: y záśię máluczko/ á vyźrzy-
ćie mię: á iż idę do Oycá? ¶ Mowili te- 18
dy: Coż to ieſt co mowi; Máluczko/ nie-
wiemy co powiáda. ¶ Poznał tedy Je- 19
ſus/ że go pytáć chćieli: y rzekł im: O C
tym śię pytaćie miedzy ſobą/ iżem wam

rzekł;

rzekł; máluczko / á nie vyźrzyćie mie:
20 y záśie máluczko á vyźrzyćie mie: ? Zá-
prawdę / záprawdę wam powiádam; iż
wy będźiećie płákáć y nárzekáć / á świát
sie będźie weselił: á wy sie smećić będźie-
ćie; ále smutek wáß w rádość sie obro-
21 ći. ? Niewiástá gdy rodźi / smętek ma /
iż przyßłá iey godźiná: lecz gdy porodźi
dźiećiątko / iuż nie pámięta vćiśnienia
dla rádośći / iż sie człowiek ná świát ná-
22 rodźił. ? Przetoż y wy / teraz w prawdźie
smutek maćie: lecz záśie oglądam was / á
będźie sie rádowáło serce wáße: á rádo-
śći wáßey żaden od was nie odeymie. ☞
23 ? A dniá onego nie będźiećie mie ni
D ocz pytáć.
* Záprawdę / záprawdę wam powiá- Zac: 55.
dam; Jesli o co prośić będźiećie Oycá *Wyż: 14.*
24 w imię moie / da wam. ? Dotychmiaśt *b 13.*
ni ocześćie nie prośili w imię moie. Pro- *Matt: 7.*
śćieß á weźmiećie: áby rádość wáßá by- *a 7. y 21.*
b 22.
25 łá doskonáła. ? Toćiem wam powiádał *Mar: 11.*
przez przypowieśći: Przychodźić godźi- *c 24.*
ná gdy iuż *dáley* nie przez przypowieśći *Luk: 11.*
mowić wam będę; ále iáwnie o Oycu *b 9.*
Iak: 1.
26 oznaymię wam. ? W on dźień w imię *a 5.*
moie prośić będźiećie: y nie mowię wam

iż ia bede Oycá prośił zá wámi. Abo- 27
wiem sam Oćiec miłuie was / żeśćie wy
mnie vmiłowáli / y vwierzyliśćie / żem ia
od Bogá wyszedł. Wyszedłem od Oy- 28
cá / á przyszedłem ná świát: zás opu-
sczam świát / á ide do Oycá. Rzekli 29
mu vczniowie iego: Oto / teraz iáwnie
mowisz / á żadney przypowieśći nie po-
wiádasz. Teraz wiemy że wszytko wiesz; 30
á nie potrzebáć żeby ćie kto pytał. Z tad-
że wierzymy żeś od Bogá wyszedł.
Odpowiedźiał im JEsus: Teraz 31
Matt: 26 c 31. Mar. 14. c 27. wierzyćie? Otoć przychodźi godźiná / 32
y teraźże przyszłá; ábyśćie sie kiżdy w
swa rozpierzchneli: á mnie sámego zo-
stáwili: lecz nie iestem sam; bo iest O-
ćiec zemna. Tomći wam powiedźiał; 33
ábyśćie we mnie pokoy mieli. Ná świe-
ćie vćisk mieć bedźiećie: ále vfayćie /
iamći zwyćiężył świát.

ROZDZIAL XVII.

Żac: 56. TO powiedźiał Jesus: y podnioz- 1
szy oczy w niebo / rzekł: Oycze / A
przyszłá godźiná / wsław Syná
Matt: 28. c 18. twego / áby ćie *tez* Syn twoy wsławił:
Jákoś iemu dał władza nád wszelkim 2
ćiáłem;

ćiáłem; Iżby wßem ktoreś mu dał / dał
3 im żywot wieczny. ª A tenći ieſt ży-
wot wieczny; áby poználi ćiebie / ſáme-
go Bogá prawdźiwego / y ktoregoś po-
4 słał IEſuſá Chriſtuſá. ª Iaćiem wſła-
wił ćiebie ná źiemi: wykonałem ſpráwę
5 ktoráś mi zlećił. ª A teraz wſław mię
ty Oycze ſam v śiebie / tą chwałą kto-
rąm miał v ćiebie pierwey nizli świát
6 był ſtworzon. ª Oznaymiłem imię twe
ludźiom ktoreś mi dał z świátá: Twoić
byli / y dałeś mi ie: á ſłowo twoie zácho-
7 wáli. ª Teraz poználi iż wßytko coś mi
8 dał / od ćiebie ieſt: ª Abowiem ſłowá
B ktoreś mi dał / oddałem im: á oni *ie* przy-
ięli / y poználi prawdźiwie żem od ćiebie
wyßedł: y vwierzyli żeś ty mnie poſłał.
9 ª Iać zá nimi proßę: Nie zá świátem
10 proßę; lecz zá temi ktoreś mi dał: ª boć
ſą twoi: y wßytki rzeczy moie ſą twoie:
á twoie ſą moie: y wſławionem ieſt w
nich. A iużem nie ieſt ná świećie: ále ći
ſą ná świećie / á ia do ćiebie idę. ☞
11 ª Oycze święty / záchoway że ie w imię
twoie / ktoreś mi dał: áby byli iedno iá-
12 ko y my. ª Gdym z nimi był / iam ie zácho- Niż: 18. b 9.
wywał w imię twoie. Ktoreś mi dał /

ſtrzegłem *ich*: y żaden z nich nie zginał/
Pſal: 40. iedno ſyn zátrácenia: żeby ſie piſmo ſpeł-
b 10. y 108 niło. A teraz do ciebie ide: y mowie to 13
a 8. ná świećie/ áby mieli weſele moie wy- C
pełnione w ſobie. Jam im dał ſłowo 14
twoie/ á świát miał ie w nienawiśći/ iż
nie ſą z świátá/ iáko y ia nie ieſtem z
świátá. Nie proßę ábyś ie ział z świátá: 15
ále żebyś ie záchował ode złego. Nie ſąć 16
z świátá: iáko y ia nie ieſtem z świátá.
Zac:57. Poświęcże ie w prawdźie. Słowo 17
twoie ieſt prawdá. Jákoś ty mnie po- 18
ſłał ná świát/ y iam ie poſłał ná świát.
A zá nie/ ia poświącam ſámego śiebie: 19
áby y oni byli poświęceni w prawdźie.
A nie tylko zá tymi proßę; lecz y zá ony- 20
mi ktorzy przez ſłowo ich vwierzą w
mię: áby wßyſcy byli iedno/ iáko ty 21
Oycze we mnie/ á ia w tobie; áby y oni
w nas iedno byli: áby vwierzył świát
iżeś ty mnie poſłał. A ia chwałę ktorąś 22
ty mnie dał/ dałem im: áby byli iedno/ D
iáko y my iedno ieſteſmy. Ja w nich/ 23
á ty we mnie: áby byli doſkonáłymi w
iedno: á iżby poznał świát żeś ty mnie
poſłał; y vmiłowałeś ie/ iákoś y mnie v-
miłował. Oycze/ *ći* ktoreś mi dał/ chcę/ 24

áby

áby gdźiem ia iest / y oni byli zemną: áby
oglądáli chwałe moie / ktorąś mi dał:
ábowiemes mię vmiłował przed záłoże-
25 nim świátá. Oycze spráwiedliwy /
świát ćię nie poznał. á iam ćiebie po-
26 znał: y ći poználi / żeś ty mnie posłał. Y
oznaymiłem im imię twoie / y oznaymię:
áby miłość ktorąś mnie vmiłował / w
nich byłá / á ia w nich.

ROZDZIAL XVIII.

1 A To powiedźiawszy Jesus / wyszedł | Zac:58.
z vczniámi swymi zá rzeczkę Ce- | Matt:26. c 36.
dron / kędy był ogrod: do ktorego | Mar: 14.
2 on wszedł y vczniowie iego. A wiedźiał | d 32.
też *to* mieysce Judasz ktory go wydał: iż | Luk: 22.
sie tám często schadzał Jesus z vczniá- | d 39.
3 mi swoimi. Judasz tedy wźiawszy ro- | 2.Krol:15
tę / y od Arcykápłanow y Pháryseuszow | e 23.
służebniki: przyszedł tám z láterniámi / | Matt:26. e 47.
4 y z pochodniámi / y z broniámi. A ták | Mar: 14.
Jesus / wiedząc wszytko co nań przyść | e 43.
miáło / wyszedszy rzekł im: Kogoż szuka- | Luk: 22.
5 ćie? Odpowiedźieli mu: Jesusá Ná- | e 47.
záreńskiego. Rzekł im Jesus: Jamći
iest. A z nimi też stał Judasz ktory go
6 wydawał. Skoro im tedy rzekł: Jam
B

ieſt: poßli ná zad / y pádli ná ziemię.
° Zopytał ich tedy záſię; Kogo ßukaćie? 7
A oni powiedźieli: Jeſuſá Názáreńſkie-
go. ° Odpowiedźiał Jeſus: Powiedźiá- 8
łem wam / iżem ia ieſt. Jeſliż tedy mnie
ßukaćie / dopuśććieß tym odeyść. ° Aby 9
Wyż: 17. ſię wypełniły słowá ktore wyrzekł: Jż z
b 11. tych ktoreś mi dał / żadnegom nie ſtrá-
ćił. ° A ták Symon Piotr máiąc kord / 10
dobył go: y vderzył ſługę Arcykápłáń-
ſkiego / y vćiął mu práwe vcho. A *temu*
ſłudze było imię Málchus. ° Rzekł te- 11
dy Jeſus Piotrowi: Włoż twoy kord
w pochwy. Jzali kielichá ktory mi dał
Oćiec pić nie będę? ° Rotá tedy y Rot- 12
miſtrz y ſłużebnicy Zydowſcy poimáli
Jeſuſá y związáli go: ° Y wiedli go ná- 13
Luk: 3. przod do Annaßá: Bo był świekier Kái- C
a 2. phaßow / ktory był Arcykápłanem ro-
Wyż: 11. ku onego. ° A Káiphaß był *on* ktory Zy- 14
f 49. dom rádźił; Ze pożyteczno ieſt áby ie-
den człowiek vmárł zá lud. ° Y ßedł zá 15
Jeſuſem Symon Piotr / y drugi vczeń.
A ten vczeń był znáiomy Arcykápłano-
wi: y wßedł ſpołu z Jeſuſem do dworu
Arcykápłáńſkiego. ° A Piotr ſtał v drzwi 16
ná dworze. Wyßedł tedy drugi vczeń /

ktory

ktory był znáiomy Arcykápłanowi/ y mo- Matt: 26.
wił z odźwierną: y wprowádźił Piotrá. f 58.
17 Rzekłá tedy Piotrowi służebnicá odź- Mar: 14.
wierna: Záliś y ty nie ieſt z vczniow f 54.
człowieká tego? On powiedźiał; Nie Luk: 22.
18 ieſtem. A ſtałá czeladź y służebnicy v f 54.
węgla/ bo źimno było/ y grzali ſię: á ſtał
19 też z nimi y Piotr/ grzeiąc ſię. Tedy
D Arcykápłan pytał JEſuſá o iego vcz-
20 niách/ y o náuce iego. Odpowiedźiał
mu Jeſus: Jaćiem iáwnie powiádał
świátu: iamći záwſze vczył w bożnicy/
y w kośćiele gdźie ſię wſzyſcy Zydowie
ſchadzáią: á w ſkrytośći niczem nie mo-
21 wił. Co mię pytaſz? pytay tych ktorzy
ſłucháli com im mowił: ćić oto wiedzą
22 com ia powiádał. A gdy to mowił/
ieden z służebnikow ſtoiący tám/ dał
policzek Jeſuſowi/ mowiąc: Ták to od-
23 powiádaſz Arcykápłanowi? Odpo-
wiedźiał mu Jeſus: Jeſlim źle rzekł;
day świádectwo o złym: lecz ieſliż do-
24 brze/ przecz mię bijeſz? A odeſłał go Matt: 26.
Annaſz związánego do Káiphaſzá Arcy- f 57.
25 kápłaná. A Symon Piotr ſtał/ y grzał Mar: 14.
E ſię. Rzekli mu tedy: Jzaliś y ty nie ieſt f 53.
z vczniow iego? Záprzał ſię on/ y rzekł: Luk: 22. f 54.

Nie ie-

Matt:26 Nie ieſtem. Rzekł mu ieden z ſłużebni- 26
g 69. kow Arcykápłanowych/ powinowáty o-
Mar: 14. nego ktoremu był Piotr vćiął vcho: Zá-
g 67. Luk: 22. żem ia ćiebie nie widźiał w ogrodźie z
g 56. nim? Záprzał ſie tedy záſie Piotr: á 27
nátychmiaſt kur zápiał.
Zac:59. Prowádźili tedy Jeſuſá od Káipha- 28
Matt:27. ſzá ná ratuſz. A było ráno: y ſámi nie we-
a 2. ſzli ná ratuſz/ áby ſie nie zmázáli/ ále iż-
Mar: 15. by pożywáli Páſchy. A ták Piłat wy- 29
a 1. ſzedł do nich ná dwor/ y rzekł: Co zá żá-
Luk: 23. łobę przynośićie przećiw człowiekowi
a 1. temu? Odpowiedźieli/ y rzekli mu: 30
Dzie: 10. Być ten nie był złoczyńcą/ tedyćbyſmy
d 28. y 11. go tobie nie podáli. Rzekł im tedy Pi- 31
a 3. łat: Weźmićież go wy/ á według zako-
nu wáſzego oſądźćie go. Rzekli mu tedy
Zydowie: Nam ſie nie godźi nikogo zá-
Matt:20. bijáć. Aby ſie wypełniłá mowá Jeſu- 32
c 19. ſowá/ ktorą powiedźiał/ oznáymuiąc
Matt:27. ktorą śmierćią miał vmrzeć. A prze- 33
b 11. toż záſie wſzedł Piłat do ratuſzá/ y we-
Mar: 15. zwał Jeſuſá/ y rzekł mu: Tyżeś ieſt krol
a 2. Zydowſki? Odpowiedźiał Jeſus: Sam- 34
Luk: 23. że od śiebie to mowiſz/ czyli inſzy po-
a 3. wiedźieli o mnie? Odpowiedźiał Pi- 35
łat: Azażem ia ieſt Zyd? Narod twoy/

y Arcy-

y Arcykápłani podáli mi ćie: cożeś vczy-
36 nił? Odpowiedźiał Jesus: Krolestwo
moie nie ieſtći z tego świátá: Gdyćby
krolestwo moie z tegó świátá było; wżdyć-
by sie záſtáwiáli sludzy moi / żebych nie
był wydan Zydom. lecz teraz krolestwo
37 moie nie ieſt ſtad. Rzekł mu tedy Pi-
łat: Toś przećie ty ieſt krol? Odpowie-
dźiał JEſus: Ty mowiſz / żem ia ieſt
krolem. Jaćiem ſie ná to národźił / y ná
tom przyſzedł ná świát; ábych świádec-
two dał prawdźie. Wſzelki ktory ieſt
38 z prawdy / ſlucha głoſu mego. Rzekł
mu Piłat: Coż ieſt prawdá? A to rzek-
ſzy / wyſzedł záſie do Zydow / y rzekł im:
Ja żadney winy w nim nie náyduie.
39 Lecz maćie ten zwyczay / ábym wam Matt:27. b 15.
iednego wypuśćił ná Páſche: chcećieſz Mar:15. a 6.
tedy że wam wypuſzcze krolá Zydow-
40 ſkiego? Záwołáli tedy záś wſzyſcy / mo- Luk:23. c 17.
wiąc: Nie tego / ále Bárábbaſzá. A ten
Bárábbaſz był zboycá.

ROZDZIAL XIX.

1 W Ten czás tedy Piłat wźiął Je-
2 ſuſá / y vbiczował. A żołnie- Matt:27. c 27.
A rze vplotſzy korone z ćiernia /

włożyli

Mar: 15. włożyli ná głowę iego: y w płaßcz ßár-
b 16. łatowy oblekli go. A przychodźili do
niego/á mowili: Witayże krolu Zydow-
ski. y dawáli mu policzki. Wyßedł te-
dy záśię Piłat przed ratuß/ y rzekł im:
Oto go wam wiodę przed ratuß: áby-
śćie poználi że w nim żadney przyczyny
nie náyduię. Wyßedł tedy Jesus/ nio-
sąc ćierniową koronę/ y płaßcz ßárłato-
wy. A rzekł im: Oto człowiek.
Za:60. Gdy go tedy vyźrzeli Arcykápłani y
służebnicy *ich*, záwołáli mowiąc: Vkrzy-
żuy/ vkrzyżuy go. Rzekł im Piłat: We-
źmićieß go wy/ á vkrzyżuyćie. boć ia w
nim winy nie náyduię. Odpowiedźie-
li mu Zydowie: Myć zakon mamy/ á
wedle zakonu ma vmrzeć/ że śię synem
Bożym czynił. Gdy tedy Piłat vsłyßał
te słowá/ bárźiey śię vlękł. A wßedł
záśię do ratußá/ y rzekł do Jesuſá: Ská-
des ty ieſt? Lecz mu Jesus nie dał odpo-
wiedźi. Rzekł mu tedy Piłat: Nie mo-
wiß ze mną? niewieß iż mam moc vkrzy-
żowáć ćię/ y mam moc wolnym ćię vczy-
nić? Odpowiedźiał Jesus: Nie miał-
byś żadney mocy przećiw mnie/ gdybyć
iey zwierzchu nie dano. Przetoż ktory

mię to-

12 mie tobie wydał; więtßy grzech ma. A
C odtąd że Piłat stárał sie/ áby go wolnym
vczynił. Lecz Zydowie wołáli mowiąc:
Jesli tego wypuśćiß; nie iesteś przyiá-
ćiel Cesárski. Káżdy bowiem co sie czy-
13 ni krolem/ sprzećiwia sie Cesárzowi. A
Piłat vsłyßawßy te mowy/ wywiodł
przed ratuß Jezusá/ y śiadł ná stolicy sá-
dowey/ ná mieyscu ktore zową Litho-
14 strotos/ á po Zydowsku Gábbáthá. A
był dźień przygotowánia Páschy / godźi-
ná iákoby ßosta/ y rzekł Zydom: Oto krol
15 wáß. A oni wołáli: Strać/ strać/ vkrzy-
żuy go. Rzekł im Piłat: Krolá wáße-
go vkrzyżuię? Odpowiedźieli Arcyká-
płani: Nie mamy krolá iedno Cesárzá.
16 W ten czás tedy podał go im / żeby był
vkrzyżowan. Y wźięli Jezusá/ y wywie-
17 dli. A niosąc krzyż sobie wyßedł ná o- Matt: 27. d 33.
no mieysce ktore zwano Trupich głow/ Mar: 15. b 22.
18 á po Zydowsku Golgothá: gdźie go v- Luk: 23. e 33.
krzyżowáli / á z nim drugich dwu ztąd y
19 zowąd/ á w pośrzodku Jezusá. Nápi-
D sał też Piłat y tytuł: y postáwił nád krzy-
żem. A było nápisano: IESVS NAZA-
20 RENSKI KROL ZYDOVVSKI Ten
tedy tytuł czytáło wiele Zydow: iż bli-

sko miá-

ko miáſtá było mieyſce *ono*, gdźie był v-
krzyżowan Jezus. A było nápiſano po
Żydowſku/ po Grecku/ y po Láćinie.
Mowili tedy Piłatowi Arcykápłani
Żydowſcy: Nie piſz; krol Żydowſki: ále/
iż on powiádał; Jeſtem krol Żydowſki.
Odpowiedźiał Piłat: Com nápiſał/*tom*
nápiſał. Żołnierze tedy gdy go vkrzy-
żowáli/ wźięli ſzáty iego (y vczynili czte-
ry częśći; káżdemu żołnierzowi część) y
Matt:27. d 35. ſuknią. A byłá *tá* ſuknia nie ſzyta/ od
wierzchu cáło dźiana. Mowili tedy
Mar: 15. c 24. miedzy ſobą; Nie kraymy iey: ále rzuć-
my o nię loſy czyiá ma być. Iżby ſię pi-
Luk: 23. e 34. ſmo wypełniło/ ktore mowi: Podźielili
Pſal: 21. c 19. ſobie ſzáty moie: á o ſuknią moię rzućili
los. To tedy żołnierze vczynili.
Zac:61. A ſtały podle krzyżá Jezuſowego/
mátká iego/ y śioſtrá mátki iego/ Máryá
Kleophaſowá/ y Máryá Mágdálená.
Jezus tedy widząc mátkę y vczniá kto-
rego miłował ſtoiącego/ rzekł mátce ſwo-
iey: Niewiáſto/ oto ſyn twoy. Potym
rzekł vczniowi: Oto mátká twoiá. A od
oney godźiny wźiął ią vczeń *on* do śiebie.
Pſal: 68. c 22. Potymże widząc Jezus iż ſię iuż wſzy-
tko wykonáło/ áby ſię ziśćiło piſmo/

rzekł;

29 rzekł; Prágnę. ⁹ A było naczynie postá-
wione octu pełne: A oni gębkę pełną o-
ctu / obłożywszy Izopem / podáli do vst
30 iego. ⁹ Jesus tedy gdy wźiął ocet / rzekł:
F Wykonáło sie. A skłoniwszy głowę du-
chá oddał.
31 ⁹ Zydowie tedy (poniewaz był dźień Za: 62.
Przygotowánia) áby ná szábát nie zo-
stáły ćiáłá ná krzyżu (ábowiem był wiel-
ki on dźień szábátu) prośili Piłatá / áby
32 połamano goleni ich / á zięto *ie*. ⁹ Przyszli
tedy żołnierze: á pierwszemu złamáli
golenie / *tákże* y drugiemu ktory z nim był
33 vkrzyżowan. ⁹ Lecz przyszedszy do Je-
susá / gdy go vyźrzeli iuż vmárłego / nie
34 łamáli goleni iego: ⁹ ále ieden z żołnie-
rzow włocznią otworzył bok iego / á ná-
35 tychmiast wyszłá krew y wodá. ⁹ A ten
ktory widźiał / świádczył: y prawdźiwe
iest świádectwo iego. A on wie iż prá-
wdę powiáda: ábyśćie y wy wierzyli. 2. Mo: 12.
36 ⁹ Abowiem sie to sstáło áby sie wypełni- g 46.
ło pismo: Kośći nie złamiećie z niego. 4. Mo: 9.
b 12.
37 ⁹ A záśie drugie pismo mowi: Vyźrzą / Zach: 12.
kogo przebodli. c 10.
38 ⁹ A potym prośił Piłatá Joseph z A- Matt: 27.
G rimáthęey (przeto iż był vczniem Jesu- g 57.

Mar: 15. sowym / lecz táiemnym dla boiáźni Zy-
d 42. dow) iżby zdiał ćiáło Jesusowe. Y po-
Luk: 23. zwolił Piłat. Szedł tedy / y zdiał ćiáło
g 50. Jesusowe. ° Przybył też y Nikodem / kto- 39
Wyš: 3. ry był przedtym przyszedł w nocy do Je-
a 1. 17. g sussá / niosąc máśći z mirry y áloes vmie-
50. száney iákoby sto funtow. ° Wźieli tedy 40
ćiáło Jesusowe / y zwiazáli ie prześćierá-
dły z rzeczámi wonnymi: iáko iest zwy-
czay Zydom pogrzebáć. ° A ná *tym* mie- 41
scu gdźie był vkrzyżowan / był ogrod: á
w ogrodźie grob nowy / w ktorym ieszcze
cze żaden nie był położony. ° Tám tedy / 42
dla przygotowánia Zydowskiego / iż *on*
grob był blisko / położyli Jesusá. ☞

ROZDZIAL XX.

Za: 63. A Pierwszego dniá po szábáćie Má- 1
Matt: 28. ria Mágdálená przyszłá ráno / gdy A
a 1. ieszcze było ćiemno / do grobu /
Mar: 16. y vyźrzáłá kámień odwálony od grobu.
a 1. ° Biegłá tedy / y przyszłá do Symoná 2
Luk: 24. Piotrá / y do drugiego vczniá ktorego
a 1. miłował Jesus / á rzekłá im: Wźiętoć
Páná z grobu / á niewiemy gdźie go po-
łożono. ° A przetoż wyszedł Piotr y on 3
drugi vczeń / y przyszli do grobu. ° A bie- 4

żeli obá

żeli obá ſpołu / lecz on drugi vczeń wy-
ścignął Piotrá / y pierwey przyſzedł do
5 grobu. ⁵ A ſchyliwſzy ſie vyźrzał leżące
B prześcierádłá: wſzákoż nie wſzedł. ⁶ Przy-
6 ſzedł tedy Symon Piotr idąc zá nim / y
wſzedł w grob / y vyźrzał prześcierádłá
7 leżące: ⁷ y ścierkę ktora byłá ná głowie
iego / nie z prześcierádły położona / ále
8 oſobno zwiniona ná iedno mieyſce. ⁸ Te-
dy też wſzedł y on vczeń / ktory był pier-
wey przyſzedł do grobu: y widźiał / y v-
9 wierzył. ⁹ Abowiem ieſzcze nie rozumie-
li piſmá / iż potrzebá było áby on wſtał
z martwych. ☞
10 ¹⁰ Odeſzli tedy záſie vczniowie do ſwoich. Za: 64.
11 * ¹¹ A Mária ſtałá v grobu zewnątrz / Matt: 28. a 1.
C płácząc. Gdy tedy płákáłá / náchyliłá Mar: 16. a 5.
12 ſie y weyźrzáłá w grob: ¹² Y vyźrzáłá dwu Luk: 24. a 4.
ányołow w bieli śiedzących / iednego v
głowy á drugiego v nog / kędy leżáło ćiá-
13 ło Jeſuſowe. ¹³ Rzekli iey oni: Niewiá-
ſto / przecz płáczeſz? Rzekłá im: iż wźię-
to Páná mego: á niewiem kędy go po-
14 łożono. ¹⁴ A to rzekſzy / obroćiłá ſie ná
zad; y vyźrzáłá Jeſuſá ſtoiącego / lecz
15 niewiedźiáłá iż Jeſus był. ¹⁵ Rzekł iey
D Jeſus: Niewiáſto czemu płáczeſz? kogo

ßukaß: Oná mniemáiąc żeby był ogro-
dnik / rzekłá mu: Pánie ieſliś go ty wy-
nioſł / powiedz mi gdźieś go położył: á
ia go wezmę. Rzekł iey Jeſus: Mária. 16
Obroćiwßy śię oná rzekłá mu: Rábbo-
ni (to ieſt Miſtrzu.) Rzekł iey Jeſus: 17
Nie tykay śię mnie: boćiem ießcze nie w-
ſtąpił do Oycá mego. Ale idź do bráćiey
moiey / á powiedz im: Wſtępuię do Oycá
moiego / y Oycá wáßego; Bogá moieğ / y
Bogá wáßego. Przyßłá Mária Mág- 18
dálená / oznáymuiąc vczniom; Iżem
widźiáłá Páná / y to mi powiedźiał. ☞
Za: 65. * Gdy tedy był wieczor dniá onego 19
Mar: 16. pierwßeğ po ßábáćie / á drzwi były zám- E
c 14. knione / kedy vczniowie byli zgromá-
Luk: 24. dzeni dla boiáźni Zydow; przyßedł Je-
c 36. ſus / y ſtánął w pośrzodku / y rzekł im:
1.Kor: 15. Pokoy wam. A to rzekßy / vkazał im 20
c 5. ręce y bok. Vrádowáli śię tedy vczniq-
wie vyźrzawßy Páná. Rzekł im tedy 21
záśię: Pokoy wam. Iáko mię poſłał O-
ćiec; ták y ia was poſyłam. A to po- 22
wiedźiawßy / tchnął *ná nie*, y rzekł im:
Matt: 18. Weźmićie Duchá świętego: Ktorych 23
c 18. odpuśćićie grzechy / ſą im odpußczone: F
á ktorych zátrzymaćie / ſą zátrzymáne.

A Tho-

24 * ? A Thomaß ieden ze dwunaście/
ktorego zowią Didymus/ nie był z nimi
25 kiedy przyßedł Jesus. ? Mowili mu te-
dy drudzy vczniowie: Widźieliśmy Pá-
ná. A on im rzekł: Jeśli nie vyźrzę w rę-
ku iego przebićia gozdzi/ á nie włożę pál-
cá mego ná mieysce gozdzi/ y nie włożeli
26 ręki moiey w bok iego/ nie vwierzę. ? A
po ośmi dni/ byli záśię vczniowie iego w
domu/ y Thomaß z nimi. Przyßedł Je-
sus drzwiámi zámknionemi/ y stánął w
27 pośrzodku/ y rzekł: Pokoy wam. ? Po-
G tym rzekł Thomaßowi: Sćiągni sám
pálec twoy/ á oglądáy ręce moie: y śćią-
gni rękę twoię/ á włoż ią w bok moy: á
nie bądź niewiernym/ ále wiernymi.
28 ? Odpowiedźiał Thomaß y rzekł mu:
29 Pan moy y Bog moy. ? Powiedźiał mu
Jesus: Iżeś mię vyźrzał Thomaßu/ v-
wierzyłeś: Błogosłáwieni ktorzy nie wi-
dźieli á vwierzyli. ☞

30 ? Wieleć y innych známion vczynił Nis: 21. d 25.
Jesus przed vczniámi swemi/ ktore nie
31 są w tych kśięgách wypisáne. ? Ale te
są nápisáne/ ábyśćie wierzyli że Jesus
iest Christus Syn BOży: á izbyśćie
wierząc/ żywot mieli w imię iego. ☞

ROZDZIAŁ XXI.

Za: 66. POtym okazał sie zás JEsus v- 1
czniom v morzá Tyberyádskiego. A
A okazał sie ták: Byli spolu Sy- 2
mon Piotr / y Thomasz ktorego zowią
Wyś: 1. Didymus / y Náthánáel / ktory był od
g 45. Kany Gálileyskiey / y synowie Zebedeu-
Matt: 4. szowi / y drudzy dwá z vczniow iego.
c 21. Mar: 1. Rzekł im Symon Piotr; Ide ryb ło- 3
b 19. wić. Rzekli mu: Poydziem y my z tobą.
A wyszli / y wsiedli w łodź: á oney nocy
nic nie vłowili. A gdy było ráno / stá- 4
nął JEsus ná brzegu: wszákoż nie po-
ználi vczniowie *iego* że był Jesus. Rzekł 5
im tedy Jesus: Dźieći / á máćiesz co ieść?
Odpowiedzieli mu; Nie. Rzekł im: 6
Łuk: 5. Zápuśććie śieć po práwey stronie łodźi;
a 4. á naydźiećie. Zápuśćili tedy: á iuż dá-
ley nie mogli iey ćiągnąć / przed wielko-
śćią ryb. Rzekł tedy vczeń on ktorego 7
miłował JEsus Piotrowi: Pánći iest. B
Symon Piotr vsłyszawszy iż Pan iest;
przepásał sie suknią (ábowiem był nági)
y rzućił sie ná morze. Lecz drudzy v- 8
czniowie przypłynęli w łodźi (bo nie dá-
leko byli od ziemie / ále iákoby ná dwie-
śćie łokiet) ćiągnąc śieć ryb. Gdy tedy 9

wyszli

wyszli ná ziemię / vyźrzeli węgle nałożo-
10 ne / y rybę ná nim leżącą / y chleb. Rzekł
im Jesus: Przynieśćie z *tych* ryb ktoreś-
11 ćie teraz poimáli. Wstąpił Symon
Piotr / y wyćiągnął sieć ná ziemię / pełną
wielkich ryb / stá piąćidźieśiąt y trzech.
A choć ich ták wiele było / nie podárłá
12 się sieć. Rzekł im Jesus: Podźćież / o-
biedwayćie. A żaden z śiedzących v stołu
nie śmiał go zopytáć: Ktoś ty iest? wie-
13 dząc iż Pan iest. Y przyszedł Jesus / y
C wziął chleb / á dawał im / tákże y rybę. To
14 iuż trzeći ras okazał się Jesus vczniom
swoim / powstawszy z martwych. ☞
15 * Gdy tedy obiedwáli / rzekł Symo- Za: 67.
nowi Piotrowi Jesus: Symonie Ja-
now miłuieß mię więcey niżli ći? Rzekł
mu: Ták *iest* Pánie / ty wieß że ćię miłu-
ię. Rzekł mu: Pásże báránki moie.
16 Rzekł mu powtore: Symonie Janow
miłuieß mię? Rzekł mu: Ták *iest* Pánie:
ty wieß że ćię miłuię. Rzekł mu: Pásże
17 báránki moie. Rzecze mu potrzećie:
Symonie Janow miłuieß mię? zásmu-
ćił się Piotr że mu trzećikroć rzekł; Mi-
łuieß mię? y powiedźiał mu: Pánie / ty
18 wszytko wieß: ty znasz że ćię miłuię.
D Rzekł mu: Pásże owce moie. Zápra-

2. Piot: 1. wdę / záprawdę powiádam tobie: Gdyś
ę 14. był młodßym / sameś się opásował / y cho-
dziłeś kędyś chćiał: lecz gdy się stárze-
ieß / wyćiągnieß ręce twe / á inny ćię opá-
ße / y poprowádzi gdźie ty niechceß. A 19
to mowił / dawáiąc znáć ktorą śmierćią
miał vwielbić Bogá. ☞
Wyk: 13. * A to powiedźiawßy / rzekł mu: Podź
ę 23. zá mną. A Piotr obroćiwßy się / vyźrzał 20
onego vczniá / ktorego miłował Jesus /
pozad idącego: ktory też położył się był
przy wieczerzy ná pierśiách iego / y mo-
wił: Pánie / ktoryż iest *ten* co ćię wyda?
Tego tedy vyźrzawßy Piotr / rzekł Je- 21
susowi: Pánie / á ten co? Powiedźiał 22
mu JEsus: Ták chcę áby ten został áż
przyidę / co tobie do tego? ty podź zá
mną. Gruchnełá tedy tá mowá mie- 23
dzy bráćią / iż on vczeń nie vmrze. Lecz
nie rzekł mu Jesus; Nie vmrze. ále:
Ták chcę żeby on został áż przyidę / co to-
bie do tego? Tenći iest on vczeń / ktory 24
świádczył o tym / y to nápisał; á wiemy
że prawdźiwe iest świádectwo iego.
Wyk: 20. Jest też *ießcze* y inych wiele *rzeczy*, kto- 25
ę 30. re czynił Jesus: ktore gdyby się z osobná
pisáły / tußę iż y sam świát nie mogłby o-
gárnąć kśiąg ktoreby się pisáć mogły.

DZIEIE

DZIEIE ABO SPRAWY APOSTOLSKIE.

ROZDZIAL I.

1 W Ierwszem pisánie wy- Zac:1.
A práwił/ o Theophile/ o wszy-
tkim co począł IEsus czy-
2 nić y vczyć: áż do dniá
ktorego dawszy roskazánie Apostołom
przez Duchá świętego/ ktore był obrał/
3 wźięt iest *do niebá*: ktorym też śiebie sá-
mego po swey męce stáwił żywym w ro- Luk:24. g 49.
zmáitych dowodźiech/ przez czterdźieś-
ći dni sie im vkázuiąc/ y rozmawiáiąc o Ian 14. d 26.
4 krolestwie Bożym. A z nimi iedząc ro- Matt:3.
skazał im/ áby nie odchadzáli z Ieruzá- b 11.
lem; ále czekáli obietnice Oycowskiey: Mar:1.
ktoraśćie (práwi) słyszeli z vst moich: b 8.
5 ábowiemći Ian krzćił wodą/ á wy bę- Luk:3.
dźiećie krzczeni Duchem świętym po c 16.
6 nie wielu tych dni. A ták ktorzy sie by- Ian 1. d 26
li zeszli/ pytáli go/ mowiąc: Pánie/ záli Niż: 11.
w tym czáśie przywrocisz krolestwo I- c 16. y 19. a 4.

ſráelowi? A rzekł do nich: Nie wáßáć 7
rzecz ieſt znáć czáſy y chwile / ktore O- B
Niż: 2 a 2 ciec w ſwey władzey położył: ále we- 8
a 4. źmiecie moc Duchá świetego / ktory
Luk: 24. przyidzie ná was: y będziecie mi świád-
g 48. Niż: 2. kámi w Jeruſálem / y we wßytkiey Jud-
g 32. ſkiey ziemi / y w Sámáriey / y áż ná kray
Mar: 16. ziemie. A to rzekßy / gdy oni pátrzáli 9
d 19. podnieśion ieſt / á obłok odiął go od o-
Luk: 24. czu ich. A gdy pilnie pátrzáli zá nim 10
g 51. do niebá idącym; áliści dwá mężowie
ſtáneli przy nich w białym odzieniu:
ktorzy też rzekli: Mężowie Gálileyſcy / 11
przecz ſtoicie pátrząc w niebo? ten Je-
ſus ktory wźięt ieſt od was do niebá /
tákci przyidzie iákoście go widźieli idą-
cego do niebá. ☞
Zaç: 2. Tedy śię wroćili do Jeruſálem od 12
gory ktorą zową Oliwną: ktora ieſt C
blizko Jeruſálem / máiąc drogę ßábátu.
A gdy weßli / wſtąpili ná ſálę / gdźie 13
mießkáli Piotr y Jan / Jákub y Andrzey /
Philip y Thomaß / Bártłomiey y Mát-
theuß / Jákub Alpheußow y Symon Ze-
lotes / y Judás Jákubow. Ci ć wßy- 14
ſcy trwáli iednomyślnie ná modlitwie z
niewiáſtámi y z Márią mátką Jeſuſo-
wą / y z bráćią iego.

W oneż

15 * ? W onez dni powstawszy Piotr w
pośrzod bráciey rzekł: (á był poczet osob
16 wespołek iákoby sto dwádzieściá.) ? Mę-
zowie bráciá / musiáłoć sie wypełnić pi- Psal: 40. b 9.
smo ono ktore opowiedział Duch święty Ian: 13.
przez vstá Dawidowe / o Judaszu (kto- b 18. y 18.
ry był wodzem tych co poimáli Jezusá: a 3.
17 ? ktory był policzony z námi / y dostáłá
mu sie też byłá cząstká tego vsługowá-
18 nia. ? A on iednák otrzymał rolą z zá- Matt: 27. a 7.
płáty niespráwiedliwości; á obiesiwszy Matt: 27. a 5.
sie rospukł sie ná poły / y wypłynęły wszy-
19 tkie wnętrzności iego. ? A było to iáw-
no wszytkim mieszkáiącym w Jeruzá-
lem: ták iż názwano onę rolą ich ięzy-
kiem / Háceldámá / to iest / rola krwie.
20 ? Abowiem nápisano w księgách Psál- Psal: 68. c 26.
D mow: Niechay będzie ich mieszkánie
puste / á niech nie będzie ktoby w nim Psal: 108. b 8.
mieszkał. A biskupstwo iego niech we-
21 źmie drugi. ? Potrzebá tedy z tych mę-
zow ktorzy sie z námi schodzili przez wszy-
tek czás / ktorego Pan Jezus przeby-
22 wał miedzy námi: ? począwszy ode krztu
Janowego áż do tego dniá w ktory iest
wzięt od nas; áby ieden z nich był z ná-
mi świádkiem zmartwychwstánia iego.

A poſtánowili dwu: Joſephá / ktore- 23
go zwano Bárſábáſem / ktorego *też* ná-
zywano Juſtem; y Máciejá. A mo- 24
dląc ſię mowili: Ty Pánie ktory znaß
ſercá wßytkich / okaż z tych dwu iedne-
go ktoregoś obrał / áby wźiął mieyſce 25
vsługowánia tego y Apoſtolſtwá / z kto-
re° wypadł Judaß / áby odßedł ná miey-
ſce ſwe. A podáli im loſy y padł los ná 26
Máciejá / y policzon ieſt miedzy ieden-
náśćie Apoſtołow. ☞

ROZDZIAL II.

Zac: 3. AGdy ſię ſpełniáły dni Pięćdźieśią- 1
Matt: 3. tnice / byli wßyſcy weſpołek ná A
c 11. tymże mieyſcu. A ſtał ſię z pręd- 2
Mar: 1. ká z niebá ßum / iákoby przypadáiącego
b 8. wiátru gwałtownego: y nápełnił wßy-
Luk: 3. tek dom gdźie śiedźieli. A vkazáły ſię 3
c 16. im rozdźielne ięzyki iákoby ogniá / y v-
Wyſ: 1. śiadł ná káżdym z nich z oſobna: y ná- 4
a 8. pełnieni byli wßyſcy Duchá świętego:
Niż: 11. y poczęli mowić rozmáitymi ięzykámi/iá-
b 15. y 19. ko im Duch święty wymáwiáć dawał.
a 6. A byli w Jeruzálem mießkáiący Zydo- 5
Jan 7. wie / mężowie nabożni / ze wßego naro-
f 39. du ktory ieſt pod niebem: A gdy ſię ſtał 6

ten

ten głos / zbieżáło sie mnostwo *ludzi*, y
strwożyło sie / że káżdy z nich słyszał ie
7 własnym swym iezykiem mowiące. ⁷ A
zdumiewáli sie wszyscy / y dziwowáli / mo-
wiąc: Izali / oto / ci wszyscy ktorzy mo-
8 wią / nie są Gálileyczycy? ⁸ á iákoż káż-
B dy z nas słyszał *v nich* swoy iezyk / w ktory-
9 mechmy sie vrodzili? ⁹ Párthowie / y
Medowie / y Elámitowie / y mieszkáiący
w Mezopotámiey / w Iudskiey ziemi /
też w Káppádociey / w Ponćie y w Azy-
10 ey / ¹⁰ w Frigiey / y w Pámphiliey / w E-
gipćie y w stronách Libiey / ktora iest
podle Cyreny / y przychodniowie Rzym-
11 scy: ¹¹ Zydowie też y nowonáwroceni /
Kretenczycy y Arábczycy: słyszelismy ie
mowiące iezyki nászemi wielmożne sprá-
wy Boże. ☞
12 ¹² A zdumiewáli sie wszyscy / y dziwo-
wáli / mowiąc ieden do drugiego: Coż to
13 wżdy ma być? ¹³ A drudzy násmiewáiąc
sie mowili: Ze sie ći winá młodego opili.
14 * ¹⁴ A stánąwszy Piotr z iedennaśćią / Za: 4.
podniosł głos swoy / y odpowiedział im:
Mężowie Zydowscy / y wszyscy ktorzy
mieszkaćie w Ieruzálem / niech to wam
iáwno bedźie / á przyimićie do vszu słowá

moie.

moie. Abowiem nie ſą pijáni ci / iáko
wy mniemacie: gdyż ieſt trzecia godzi-
ná ná dzień: álec to ieſt co powiedzia-
Ioel: 2. g 28. Iſa: 44. a 3. no przez Proroká Joelá: A będzie / w
oſtáteczne dni (mowi Pan) wyleię z Du-
chá mego ná wſzelkie ciáło: á proroko-
wáć będą ſynowie wáſzy y corki wáſze: á
młodzieńcy wáſzy widzenia będą mie-
wáć: á ſtárcom wáſzym ſny ſię ſnić będą.
A k temu w onez dni / ná ſługi me / y ná
ſłużebnice moie wyleię z Duchá mego / y
będą prorokowáć: y dam cudá ná nie-
bie wzgorę / y známioná ná ziemi niſko /
krew / y ogień y kurzáwę dymu. Słoń-
ce ſię obroći w ciemność / á kśiężyc w
krew / przedtym niż przyidzie *on* dzień
Ioel: 2. g 32. Rzym: 10. c 13. Páńſki wielki y znáczny. A ſtánie ſię /
iż wſzelki / ktory by kolwiek wzywał imie-
niá Páńſkiego / zbáwion będzie. ☞
Zac: 5. Mężowie Jſráelſcy / ſłuchaycie słow
tych. Jeſuſá Názáreńſkiego / mężá od
Bogá pochwalonego v was mocámi y
cudámi y známiony / ktore czynił Bog
przezeń miedzy wámi / iáko y ſámi wie-
cie: tego náznáczoną rádą y przeyzrze-
nim Bożym wydáne° / przez ręce niezbo-
żnikow vmęczywſzy zátráciliſcie. kto-

rego

rego Bog wzbudził rozwiązawszy bole-
ści piekła: iakoż była rzecz niepodobna/
áby od niego miał być on zátrzymán.
25 Abowiem Dawid o nim mowi: Vpá- Psal: 15. b 8.
trowałem záwżdy Páná przed sobą; bo
mi iest po práwicy/ ábych nie był wzru-
26 szon. Dla tegoż sie rozweseliło serce
moie/ á rozrádował sie iezyk moy: nád
to y ciáło moie odpoczynie w nádziei.
27 Abowiem nie zostáwisz duszę moiey w
piekle: áni dasz świętemu twemu oglą-
28 dáć skáżenia. Oznaymiłeś mi drogi ży-
wotá: nápełnisz mię rádością z obliczem
29 twoim. Mężowie bráćia/ niech mogę
E bespiecznie mowić ku wam o Pátryár-
sze Dawidzie/ że vmárł/ y pogrzebion 3. Krol: 2. b 10.
iest: y grob iego iest v nas/ áż do dniá
30 dźiśieyszego. Będąc tedy Prorokiem/ Psal: 131. c 11.
y wiedząc że mu Bog obiecał pod przy-
śięgą/ iż z owocu biodr iego miał posá- Psal: 15. b 10
31 dźić ná stolicy iego: przeglądáiąc po- Niż: 13. c 35.
wiedźiał o zmartwychwstániu Christu-
sowym: iż áni zostáwion iest w piekle; Wyż: 1. 6 8.
áni ciáło iego vyźrzáło zepsowánia.
32 Tegoć JEzusá wzbudził Bog: czego
33 my wszyscy iesteśmy świádkowie. Prá-
wicą tedy Bożą *będąc* podwyższony/ á o-

bietnice Duchá świętego wziąwszy od
Oycá / wylał tego / ktorego wy widźićie
y słyszyćie. Abowiem Dawid nie wstą- 34
Psal:109. a 1. pił do niebá: lecz sam powiáda / Rzekł
Pan Pánu memu / śiadź ná práwicy mo-
iey: áż położę nieprzyiaćioły twe pod- 35
nożkiem nog twoich. Niechayżeć tedy 36
wie zá pewne wszytek dom Israelski / iż
go y Pánem / y Christusem vczynił Bog /
tego to Jezusá / ktoregośćie wy vkrzy-
żowáli. A vsłyszawszy to / skruszeni są 37
ná sercu: y rzekli do Piotrá y do innych F
Apostołow: Coż mamy czynić mężo-
wie bráćia?

Zac:6. A Piotr do nich: Pokutuyćie (prá- 38
wi) á okrzći się káżdy z was w imię Je-
susá Christusá / ná odpuszczenie grze-
chow wászych: á weźmiećie dar Duchá
świętego. Abowiem wam obietnicá 39
tá iest *vczyniona*, y dźiatkom wászym / y
wszytkim ktorzy są dáleko; ktorekolwiek
przyzowie P. Bog nász. A wiela inych 40
słow świádczył / y nápominał ich mo-
wiąc: Wyzwolćie się od teg̃ narodu prze-
wrotnego. Ktorzy tedy przyięli mowę- 41
iego / okrzczeni są: y przystáło dniá onego
iákoby trzy tyśiące dusz. A trwáli w 42

náuce Apoſtolſkiey / y w vczeſtnictwie
43 łamánia chlebá / y w modlitwách. Y
przychodził ná káżdą duße ſtrách: á wie-
le ſie też dziwow y známion przez Apo-
ſtoły działo w Jeruſálem: y byłá wielka
44 boiaźń we wßytkich. A wßyſcy ktorzy
byli vwierzyli / byli ſpołem: y wßytko
45 mieli ſpolne. Osiádłości y máiętności
przedawáli / y vdzieláli ich wßytkim / iá-
46 ko ktoremu było potrzebá. Zgodnie
też co dzień trwáiąc w kościele / á łá-
miąc chleb po domiech / pożywáli po-
kármu z rádością y w proſtocie ſerdecz-
47 ney: chwaląc Bogá / y máiąc łáſkę v
wßego ludu. A Pan co dzień przymnażał
tych / ktorzy mieli być zbáwieni do kupy.

ROZDZIAL III.

A A Piotr y Jan wſtępowáli do koś- Zac: 7.
ciołá / ná godzinę modlitwy dzie-
2 wiątą. A mąż niektory chromy
będąc z żywotá mátki ſwey był noßon:
ktorego ná káżdy dzień kłádziono v drzwi
kościelnych / ktore zwano Nadobne / áby
prosił iáłmużny v tych ktorzy do kościo-
3 łá wchodzili. Ten vyrzawßy Piotrá
y Janá gdy mieli wniść do kościołá /

prosił ich o iáłmużne. ˀ A Piotr z Ja- 4
nem pilnie nań pátrząc/ rzekł mu: Wey-
źrzy ná nas. ˀ A on pátrzył ná nie/ spo- 5
dziewáiąc sie co wziąć od nich. ˀ Y rzekł 6
Piotr: Srebrá áni złotá nie mam: lecz
co mam/ to tobie dawam: W imie Je-
zusá Christusá Názáreńskiego wstań/ á
chodź. ˀ A viąwszy go zá práwą rękę ie- 7
go/ podniosł go: y wnet były vtwierdzo- B
ne goleni iego y stopy. ˀ A wyskoczywszy 8
stánął/ y chodził: y wszedł z nimi do ko-
ściołá/ chodząc y skacząc/ y chwaląc Bo-
gá. ˀ Y widział go wszytek lud chodzące- 9
go/ y Bogá chwalącego. ˀ Y poznawá- 10
li go iż on był ktory dla iáłmużny śiadał
v drzwi Nadobnych kośćielnych: y ná-
pełnieni byli zdumienia y zápámietá-
nia/ z tego co sie mu przydáło. ☞
Zac: 8. ˀ Gdy sie tedy trzymał *on chromy vzdro-* 11
wiony Piotrá y Janá/ zbieżał sie wszytek
lud ku nim do krużganku ktory zwano
Sálomonowym/ zdumiawszy sie. ˀ A vy- 12
źrzawszy Piotr/ odpowiedział do ludu:
Mężowie Jsráelscy/ co sie temu dziwu-
iecie? ábo przecz sie nam przypátruie-
ćie/ iákobychmy własną mocą ábo wła-
dzą to spráwić mieli żeby ten to chodził?

13 * ⁱ Bog Abráámow/ y Bog Izáá-
C kow/ y Bog Jákobow/ Bog oycow ná-
szych vwielbił Jesusá Syná swego / kto-
regoście wy wydáli / y záprzeliście się go
przed Piłatem/ gdyż było zdánie iego á-
14 by był wypuszczon. ⁱ A wyście się záprze- Matt: 27.
li świetego y sprawiedliwego / y prośi- c 20.
15 liście áby wam dárował mężoboycę: ⁱ á Mar: 15.
zámordowáliście sprawcę żywotá: kto- b 11.
rego Bog wzbudźił od vmárłych/ czego Luk: 23.
16 my świádkámi iestesmy. ⁱ A w wierze c 18.
imieniá iego / vmocniło tego ktorego Ian 18.
wy widźićie y znaćie / imię iego: y wiárá g 40.
ktora przezeń iest / dáłá *temu* to zupełne
17 zdrowie przed wámi wszytkimi. ⁱ A te-
raz bráćia wiem żeśćie *to* z niewiádomo-
18 śći vczynili/ iáko y przełożeni wászy. ⁱ A
Bog co przez vstá wszech Prorokow
pierwey opowiedźiał / iż Christus iego
ćierpieć miał/ ták ziśćił.
19 ⁱ A przetoż pokutuyćie / y náwroććie Zac: 9.
się/ áby były zgłádzone grzechy wásze.☞
20 ⁱ Aby gdy przyrdą czásy ochłody od o-
blicznośći Páńskiey / á posłałby wam
21 opowiedánego Jesusá Christusá: ⁱ kto-
D ry potrzebá áby był w niebie áż do czá-
su náprawienia wszech rzeczy: ktore o-

powiedźiał Bog od wieku przez vstá
swych świętych prorokow. Abowiem= 22
5. Mo:18. ći Moyżesz mowił: Iż Proroká wzbu=
c 15. dźi wam Pan Bog wász z bráciey wászey
iáko mnie: onego słucháć będźiećie we
wszytkim co do was mowić będźie. A 23
sstánie sie to: iż Wszelka duszá ktoraby
nie słuchálá Proroká onego / będźie wy=
korzeniona z ludu. Alec y wszyscy pro= 24
rocy od Sámuelá / y inni po nich / ile ich
kolwiek mowiło / opowiádáli *też* ty dni.
Wyśćie sa syny prorockimi / y testámen= 25
tu ktory postánowił Bog z oycy nászy=
1. Mo: 12. mi / mowiac do Abráhámá: A w naśie=
a 3. y 21. niu twoim błogosłáwione beda wszyt=
b 12. y 22. kie narody źiemie. Wamći naprzod 26
d 18. y 26. Bog / wzbudźiwszy z martwych Syná
a 4. swego / posłał go wam błogosłáwiacego
áby sie náwroćił káżdy od złośći swey.

ROZDZIAL IIII.

Za: 10. A Gdy oni mowili do ludu / nádeszli 1
káplani y vrząd kośćielny y Sádo= A
duceuszowie: frásuiac sie iż v= 2
czyli lud / á opowiádáli w Jezuśie pow=
stánie od vmárłych: A poimáli ie / y 3
podáli do więźienia do iutrá: bo iuż był

wieczor.

4 wieczor. ⁹ A wiele tych ktorzy słowá ony
słyszeli / vwierzyło: y byłá liczbá mężow
5 pięć tyśiecy. ⁹ Y sstáło się názáiutrz/ze-
B bráli się przełożeni ich / y stárszy y Dokto-
6 rowie w Jeruzálem: ⁹ y Annasz Arcykápłan/
płan/ y Káiphász/ y Jan/ y Alexánder/ y
ile ich iedno było z rodu kápłáńskiego.
7 ⁹ A stáwiwszy ie w pośrzodku/ pytáli: kto-
rą mocą ábo ktorym imieniem wyśćie
8 to vczynili? ⁹ Tedy Piotr nápełniony
Duchá świętego/ rzekł do nich: Kśią-
9 żętá ludu y stárszy słuchayćie: ⁹ Jeśli nas
dźiś sądźićie o dobrodźieystwo niemo-
cnemu człowiekowi vczynione/ przez ko-
10 goby ten był vzdrowiony: ⁹ niechżeć
wam wszem iáwno będźie/ y wszytkiemu
ludowi Jsráelskiemu; że przez imię Pá-
ná nászego Jezusá Christusá Názáreń-
skiego/ ktoregośćie wy vkrzyżowáli/ kto-
rego Bog wzbudźił od vmárłych / przez
tegoć ten stoi *tu* zdrowy przed wámi.
11 ⁹ Tenći iest kámień *on* wzgárdzony od
was buduiących / ktory się przydał ná
12 głowę węgielną. ⁹ Y nie mász w żadnym
innym zbáwienia. Abowiem nie iest
pod niebem inne imię dáne ludźiom / w
ktorymbyśmy mieli być zbáwieni.

Psal: 117. d 22.
Matt: 21. d 42.
Mar: 12. a 10.
Luk: 20. c 17.
Isa: 28. d 17.
1. Piot: 2. a 7.
Rzym: 9. g 33.

Zac: 11. Widząc tedy beſpieczność Piotrowę 13
y Janowę/ porozumiawßy iż byli ludźie C
proſći y bez náuki/ dźiwowáli ſię/ y po-
ználi ie iż byli z Jeſuſem: lecz widząc 14
człowieká z nimi ſtoiącego ktory był v-
zdrowion/ nie mieli co przećiw temu
mowić. A kazawßy im precz vſtąpić 15
z rády/ námawiáli ſię/ mowiąc: Coż 16
vczynimy tym ludźiom? gdyż iednák
znáczne známię przez nie vczynione/ ieſt
wiádome wßytkim mießkáiącym w Je-
ruſálem: á záprzeć nie możemy. Ale 17
iżby ſię więcey nie rozſtawiáło miedzy
ludźi/ zágroźmy im ſrodze/ áby więcey
w imię to żadnemu człowiekowi nie mo-
wili. A wezwawßy ich/ zákazáli *im*, á- 18
by koniecznie nie mowili áni vczyli w D
imię Jeſuſowe. Lecz Piotr y Jan od- 19
powiedźiawßy/ rzekli do nich: Jeſliż
ieſt ſpráwiedliwa przed Bogiem/ was
rádßey niżli Bogá ſłucháć/ rozſądźćie.
Bo *my* nie możemy *tego* coſmy widźie- 20
li y ſłyßeli nie mowić. A oni zágroźi- 21
wßy *im*, wypuśćili ie/ nie náyduiąc iáko-
by ie ſkáráć/ dla ludu: ponieważ wßy-
ſcy chwalili to co ſię było ſtáło. Bo 22
było więcey niż czterdźieśći lat czło-

wiekowi/

wiekowi / ná ktorym sie sstáło to cudo
ozdrowienia.
23 Lecz gdy ich wypuszczono / przyszli Zac: 12.
E do swych: y oznaymili im cokolwiek do
24 nich Arcykápłani y stárszy mowili. Kto-
rzy vsłyszawszy / zgodnie podnieśli głos
swoy ku Bogu / y mowili: Pánie / tyś iest
ktoryś stworzył niebo y ziemie / morze y
25 wszytko co w nich iest: ktoryś Duchem
świetym przez vstá oycá nászego Dá-
widá sługi twego powiedział: Przeczże Psal: 2. a 1.
sie narody zburzyły / á ludźie prożne rze-
26 czy przemyślali? Powstáli krolowie
ziemie / y ksiażetá zgromádziły sie we-
społek przećiwko Pánu y przećiw Chri-
27 stusowi iego? Abowiem sie zgromá-
dźili prawdźiwie w mieśćie tym prze-
ćiw świetemu Synowi twemu JEsu-
sowi / ktoregoś pomázał / Herod / y Pont-
ski Piłat / z Pogány y z ludźmi Israelski-
28 mi: áby vczynili cokolwiek reká twa y
29 rádá twa przeznáczyłá áby sie sstáło. A
F przetoż teraz Pánie weyźrzy ná pogro-
źki ich: á day sługom twym ze wszytká
bespiecznośćia opowiádáć słowo twoie:
30 á to / śćiagáiac reke twoie ná vzdra-
wiánia / á żeby sie znáki y cudá działy

przez imię świętego Syná twego Jezu-
sá. A gdy się oni modlili/ zátrząsnęło 31
się mieysce ná ktorym byli zgromádzeni:
y nápełnieni są wszyscy Duchá ś. y mo-
wili śmiele słowo Boże. Lecz mno- 32
stwá wierzących było serce iedno y duszá
iedná: á żaden z máietności swych nie
zwał nic swym włásnym: ále było v nich
wszytko spolne. A wielką mocą Apostó- 33
łowie dawáli świádectwo zmartwych-
wstánia Jezusá Christusá Páná nászeg:
y byłá wielka łáská nád nimi wszytkimi.
Bo żadnego miedzy nimi nie było nie- 34
dostátecznego. Gdyż ktorzykolwiek mie-
li role ábo domy/ przedawszy przynośili
zapłátę zá ono co przedáli. y kłádli 35
przed nogi Apostolskie. Y rozdawano
káżdemu ile komu było potrzebá. A 36
Joseph ktory názwány był Bárnába-
szem od Apostołow (co wykłożywszy iest/
syn pocieszenia) Lewit/ rodem z Cypru/
máiąc rolą/ przedał ią y przyniosł pie- 37
niądze/ y położył v nog Apostolskich.

ROZDZIAL V.

Zac:13. LEcz niektory mąż imieniem Aná- 1
niasz/ z Sáphirą żoną swą prze- A
dał ośiádłość: y viął nieco z sum- 2
my wźię-

my wziętey zá one máiętność / z wiádomośćią żony swey: á przyniozszy częśc niektorą / położył przed nogi Apostolskie.
3 ˀ Rzekł Piotr: Ananiaszu / przeczże szátan skusił serce twe / iżbyś skłámał Duchowi świętemu / y wiął z zapłáty roley?
4 ˀ Azaż nie przedáiąc nie twoie było / á przedawszy / nie w mocy twey zostawáło? Przeczżeś tę rzecz do sercá twego przypuśćił? Nie skłámałeś ludźiom / ále Bogu.
5 gu. ˀ A słysząc słowá te Ananiasz / vpadszy vmárł. Y przyszedł strách wielki ná
6 wszytkie ktorzy *tego* słucháli. ˀ A wstawszy młodźieńcy / porwali go; á wyniozszy
7 pogrzebli. ˀ Y sstáło się pochwili / iáko-
B by po trzech godźinách / żoná też iego /
8 niewiedząc co się sstáło / weszłá. ˀ Y odpowiedźiał iey Piotr: Powiedz mi niewiásto tylkoliśćie zá to przedáli *tę* rolą?
9 A oná rzekłá: Iśćie / zá to tylko. ˀ A Piotr do niey: Coż to żeśćie się zmowili ábyśćie kuśili Duchá Páńskiego? Oto nogi tych ktorzy pogrzebli mężá twego /
10 v drzwi *są*, y ćiebieć wynioską. ˀ y pádłá nátychmiast v nog iego / y skonáłá. A wszedszy młodźieńcy náleźli ią vmárłą: á
11 wyniozszy pogrzebli podle mężá iey. ˀ Y

padł wielki strách ná wszytek kośćioł/ y
ná wszytkie ktorzy to słyszeli.
Za:14. * Lecz przez ręce Apostolskie dźiało 12
śię wiele znákow y cudow miedzy ludem. C
A byli wszyscy iednomyślnie w kruzgan-
ku Sálomonowym. A z innych żaden 13
nie śmiał śię do nich przyłączyć: ále ie
lud wielce wysławiał. A więcey przy- 14
bywáło wielkośći wierzących w Pánu/
mężow y niewiast: ták iż *też* ná vlice wy- 15
naszáli niemocne/ y kłádli ie ná pośćie-
lách y łożkách: áby przynamniey ćień
Piotrá idącego záćmił ktorego z nich:
á byli vzdrowieni od niemocy swoich.
Schodźiło śię też mnostwo z okolicz- 16
nych miast do Jeruzálem/ nosząc niemo-
cne y nágábáne od duchow nieczystych:
ktorzy wszyscy byli vzdrowieni. ☞
A powstawszy Arcykápłan y wszyscy 17
ktorzy z nim byli/ (to iest sektá Sáddu- D
ceuszow) nápełnieni są zazdrośćią: y 18
poimáli Apostoły/ y podáli ie do więźie-
nia pospolitego. Lecz ányoł Páński w 19
nocy otworzył drzwi ćiemnice/ á wy-
wiodszy ie rzekł: Idźćie; á stánąwszy 20
powiádayćie ludowi w kośćiele wszytkie
słowá żywotá tego.

21 ¶ Ktorzy to vſłyſzawſzy/ weſzli ná świ- Zac: 15.
tániu do kośćiolá/ y vczyli. A przyſzedſzy
Arcykápłan y ktorzy z nim byli/ zwołáli
Ráde y wſzytki ſtárſze ſynow Iſráel-
ſkich: y poſłáli do ćiemnice áby ie przy-
22 wiedziono. ¶ A oprawce przyſzedſzy/ y ćie-
mnice otworzywſzy/ nie nálezli ich: á wro-
23 ćiwſzy ſie oznaymili/ ¶ mowiąc: Zećieſ-
my ćiemnice nálezli zámknioną ze wſzy-
tką pilnośćią/ y ſtroże ſtoiące przede
drzwiámi: lecz otworzywſzy żadnegoſmy
24 w niey nie nálezli. ¶ A gdy te słowá vſły-
E ſzeli/ vrząd kośćielny y Arcykápłani/ wąt
25 pili o nich coby *to wzdy* było. ¶ A przyſzed-
ſzy ktoś powiedział im: Iż oto meżowie/
ktoreśćie podáli do więzienia/ ſą w koś-
26 ćiele ſtoiąc y vcząc lud. ¶ Tedy poſzedſzy
vrząd z ſłużebnikámi przywiodł ie bez
gwałtu: bo ſię ludu bali by ich nie vká-
27 mionował. ¶ A przywiodſzy ie poſtáwi-
li przed Rádą. Y pytał ich Arcykápłan/
28 ¶ mowiąc: Srodzeſmy wam zákazáli á-
byśćie w imie to nie vczyli: á oto nápeł-
niliśćie Ieruſálem náuką wáſzą/ y chce-
ćie ná nas wlać krew człowieká tego.
29 ¶ A odpowiádáiąc Piotr y Apoſtołowie/
F rzekli: Więcey trzebá ſłucháć Bogá á

niż ludzi.

niż ludzi. Bog oycow náßych wzbudźił 30
Jeſuſá / ktoregośćie wy zámordowáli/
záwieśiwßy ná drzewie. Tego Kśią- 31
żećiá y zbáwićielá wywyżßył Bog prá-
wicą ſwoią/ áby dał pokutę Jſráelowi y
odpußczenie grzechow. A myſmy ſą 32
świádkowie tych rzeczy: *tákże* y Duch ś.
ktorego dał Bog tym wßytkim ktorzy
mu ſą poſłußni. To vſłyßawßy/pukáli 33
ſię y myślili ie pomordowáć. Lecz 34
wſtawßy w rádźie niektory Pháryſeuß
imieniem Gámáliel Doktor zakonny/za-
cny v wßego ludu/roſkazał ná máły czás
ludźiom wyſtąpić: y rzekł do nich: Mę- 35
żowie Jſráelſcy/ mieyćie ſię ná baczeniu
z ſtrony tych ludźi/cobyśćie mieli czynić.
Abowiem przed tymi czáſy powſtał był 36
Theodás / powiádáiąc ſię być kim *wiel-* G
kim, do ktorego przyſtáło mężow w licz-
bie iákoby cztery ſtá: ktory zábit ieſt: á
wßyſcy ktorzy mu wierzyli/ rozwinęli
ſię/ y w niwecz ſię obroćili. Po nim po- 37
wſtał Judás Gálileyczyk czáſu popiſu/y
vwiodł lud zá ſobą: *ále* on zginął/ y w-
ßyſcy ktorzy z nim przeſtawáli/ſą roſpro-
ßeni. Przetoż y teraz powiádam wam; 38
nie wdáyćie ſię z tymi ludźmi / y zánie-

chaycie ich: ábowiem ieſlić ieſt z ludźi tá
rádá ábo *tá* ſpráwá/obroćić ſie wniwecz:
39 lecz ieſli ieſt z Bogá/ nie możećie iey ze-
pſowáć: byśćie ſie nie zdáli z Bogiem
40 walczyć. Y vſłucháli go. Wezwawßy
tedy Apoſtołow/ vbiwßy ie/ zákazáli áby
nie mowili w imię Jeſuſowe: y puśćili
41 ie. A tákżeć oni ßli od oblicznośći oney
rády/ ráduiąc ſie iż ſie ſtáli godnymi
dla imienia Jeſuſowego zelżywość od-
42 nieść. Y nie przeſtawáli káżdy dźień w
kośćiele y po domiech náucząc y opo-
wiádáć JEſuſá Chriſtuſá.

ROZDZIAL VI.

1 A We dni one gdy ſie przymnażáło Za: 16.
vczniow/ wßczeło ſie ßemránie
A Grekow przećiw Żydom/ iż w po-
ſługowániu powßednim bywáły pogár
2 dzone wdowy ich. A ták *oni* dwánaśćie
zezwawßy gromáde vczniow/ rzekli *im*:
Nie ieſt ſłußna żebyſmy my opuśćili ſło-
3 wo Boże/ á ſtołom ſłużyli. Vpátrzćieß
tedy/ bráćia/ miedzy ſobą śiedmi mę-
żow dobre świádectwo máiacych/ peł-
nych Duchá ś. y mądrośći/ ktorebyſmy
4 przełożyli nád tą ſpráwą. A my modli-

twy y vſługowánia słowá pilnowáć bę-
dziemy. Y podobáłá ſię tá rzecz oney
wßytkiey gromádzie. A ták obráli Szcze- 5
páná mężá pełnego wiáry y Duchá S. y
Nik: 21. b 8. Philippá / y Prochorá / y Nikánorá / y
Tymoná / y Pármená / y Mikołáiá nowo
náwroconego Antyocheńczyká. Te po- 6
ſtáwili przed Apoſtoły / á modliwßy ſię
kłádli ná nie ręce. A słowo Páńſkie 7
roſło / y mnożył ſię poczet vczniow bár-
zo w Jeruſálem: wielkie też mnoſtwo
kápłanow poſłußne było wierze.
Za: 17. * A Szczepan *będąc* pełen łáſki y mo- 8
cy czynił cudá y známioná wielkie mię-
dzy ludem. Y powſtáli niektorzy z bo- 9
żnice ktorą zowią Libertynow y Cyre-
neyczykow / y Alexándryanow / y tych
ktorzy byli z Ciliciey y z Azyey / gadáiąc
ſię z Szczepanem. Lecz nie mogli ſię 10
ſprzećiwić mądrośći y Duchowi ktory
mowił.
Tedy nápráwili mężę powiádáiące / 11
iżeſmy go ſłyßeli mowiącego słowá blu-
źnierſkie przećiw Moyzeßowi y Bogu.
A ták wzrußyli lud y ſtárße y Doktory: 12
á zbieżawßy ſię porwáli go / y przywie-
dli do rády: y poſtáwili fałßywe świád- 13

ki ktorzy mowili: Ten człowiek nie prze-
ſtawa mowić słow *bluźnierſkich* przećiw
14 *temu* mieyſcu świętemu/ y zakonowi. A-
bowiemeſmy go ſłyſzeli mowiącego; Iż
Jeſus Názáreńſki ten zburzy to mieyſ-
ce/ y odmieni obyczáie ktore nam po-
15 dał Moyżeſz. A pátrząc nań pilnie *oni*
wſzyſcy ktorzy śiedźieli w rádźie: widźie-
li oblicze iego iáko oblicze ányelſkie.

ROZDZIAL VII.

1 Y Rzekł Arcykápłan: Jeſli ſie to
2 ták ma? A on rzekł: Mężowie
A bráćia y oycowie/ ſłuchayćie. Bog
chwały vkazał ſie oycu náſzemu Abráhá-
mowi/ gdy był w Mezopotámiey/ przed
3 tym niż mieſzkał w Cháránie: Y rzekł
do niego: Wynidź z źiemie twey/ y z two- 1. Mo: 12. a 1.
iey rodźiny/ á idź do źiemie ktorąć vká-
4 że. Tedy wyſzedſzy z źiemie Cháldey-
ſkiey/ mieſzkał w Cháránie: á ſtámtąd/
gdy vmárł oćiec iego/ przenioſł go do tey
5 źiemie w ktorey wy teraz mieſzkaćie. Y
nie dał mu w niey dźiedźictwá y ná ſtopę
nogi: ále obiecał mu ią był dáć w dźier-
żáwę/ y naśieniu iego po nim/ gdy *ieſzcze*
6 nie miał ſyná. Y mowił mu Bog: Że

naśie-

1.Mo:15. c 13. naśienie iego przychodniem będźie w cu-
dzey źiemi: y zniewolą ie/y vtrapią ie
przez cztery stá lat: ⁷ á narod ktoremu
służyć będą/ia sądźić będę/mowił Bog:
á potym wynidą/ y będą mi służyć ná
1.Mo:17. b 10. tym mieyscu. ⁸ A dał mu testáment o-
brzezánia: y tákże zrodźił Izáaká / y o-
1.Mo: 21. a 2. a 4. brzezał go dnia ośmego: á Izáák Iáko-
1.Mo:25. c 24.d 26 bá / á Iákob dwánaśćie Pátryárchow.
⁹ A Pátryárchowie nienawidząc / Iose-
1.Mo:29. d 32.y 30. a. b. c. d. y 35.d 23 phá przedáli do Egiptu: Lecz Bog był
z nim: ¹⁰ y wyrwał go ze wßytkich iego
vćiskow: á dał mu łáskę y mądrość przed
1.Mo:37 f 28. Pháráonem krolem Egiptskim: y postá-
nowił go stárostą nád Egiptem / y nád
1.Mo:41. d 37. wßytkim domem swoim. ¹¹ A przyßedł
głod ná wßytkę źiemię Egiptską y Chá-
nánejską / y wielki ściśk: y nie náydowá-
1.Mo:42. a 2. li żywnośći oycowie náßy. ¹² A vsłyßa-
wßy Iákob iż były zbożá w Egiptćie/po-
1.Mo:45. a 3. a 4. słał oyce náße pierwßy raz: ¹³ á zá wto-
rym *rázem* poználi Iosephá bráćia iego/
y oznaymiony był Pháráonowi narod ie-
go. ¹⁴ A Ioseph posławßy/przyzwał oycá
swego Iákobá / y wßytkiey rodźiny *swey*
1.Mo:46. a 1. a 5. w śiedmidźieśiąt y pięći dußách. ¹⁵ A
sstąpił Iákob do Egiptu: y vmárł on y

16 oycowie náßy. ꝰ Y przenieśieni ſą do Sy- 1.Mo:49.
chemá / y położeni ſą w grobie ktory ku- d 32.
pił Abráhám zá ſumme pieniedzy v ſy- 1 Mo:50. b 7.
17 now Hemorá ſyná Sychemowego. ꝰ A 1.Mo: 23.
C gdy ſie przybliżył czás obietnice ktorą c 16.y 50.
był przyśiągł Bog Abráhámowi; rozro- b 13.
18 dźił ſie lud y rozmnożył w Egipćie: ꝰ áż Iozu: 24.
náſtał inny krol w Egipćie / ktory nie g 32.
19 znał Jozephá. ꝰ Ten podchodząc náß ná- 2.Moy: 1.
rod / vtrapił oyce náße: ták iż muśieli a 7.
20 dźiatki ſwe wymiátáć áby nie żyły. ꝰ Te- 2.Moy: 2.
goż czáſu národźił ſie Moyżeß / y był przy- a 2.
iemny Bogu: ktory wychowány był trzy Zyd: 11.
21 mieśiące w domu oycá ſwego. ꝰ A gdy c 23.
był wyrzucony / wźiełá go corká Phárá-
onowá / y wychowáłá go ſobie zá ſyná.
22 ꝰ Y wyćwiczon był Moyżeß we wßel-
kiey mądrośći Egiptſkiey: y był możnym
23 w mowách y w vczynkách ſwoich. ꝰ A
gdy mu ſie wypełnił czás czterdźieśćia
lat / przyßło mu ná myśl áby náwiedźił
24 bráćią ſwą ſyny Jſráelſkie. ꝰ A widząc 2 Moy:2.
niektorego vkrzywdzonego / obronił go b 12.
y pomśćił ſie krzywdy onego vtrapio-
25 nego / zábiwßy Egiptczyká. ꝰ A mnie-
mał żeby rozumieli bráćia *iego*, że Bog
dáie im wybáwienie przez reke iego: lecz

2.Moy:2. oni *tego* nie rozumieli. ¶ A názáiutrz v- 26
b 13. kazał sie im gdy sie wádźili / y wiodł ie D
ku pokoiowi / mowiąc: Mężowie / brá-
ćiaśćie sobie: przeczże sie społu krzyw-
dźićie? ¶ Lecz ten co krzywdźił bliźnie- 27
go / odegnał go mowiąc: Ktoż ćie po-
stáwił kśiążęćiem y sędźią nád námi?
¶ zali mię ty chcesz zábić / iákoś wczorá 28
zábił Egiptczyká? ¶ A vćiekł Moyzesz 29
zá tą mową: y był przychodniem w źie-
mi Mádyáńskiey / gdźie zrodźił dwu sy-
2.Moy:3. nu. ¶ A gdy wyszło lat czterdźieśći / vká- 30
a 2. zał sie mu ná puszczy gory Syná ányoł
we krzu ogniá płomienistego. ¶ Lecz 31
Moyzesz vyźrzawszy / dźiwował sie *onemu*
widzeniu. A gdy przystępował / áby sie
przypátrzył / sstał sie do niego głos Pań-
ski mowiąc: ¶ Jam iest Bog oycow 32
twoich / Bog Abráhámow / Bog Izáá-
kow / y Bog Jákobow. A zádrzawszy
Moyzesz / nie śmiał sie przypátrowáć.
¶ A rzekł mu Pan: Zzuy boty nog two- 33
ich: bo mieysce ná ktorym stoisz / iest źie-
mia święta. ¶ Widźiałem widząc vtra- 34
pienie ludu mego ktory iest w Egipt-
ćie / y słyszałem wzdychánie ich / y sstąpi-
łem żebych ie wyrwał. A teraz chodź / á

35 posle cię do Egiptu. ° Tegoć Moyzeszá
ktorego się záprzeli / mowiąc: Ktoż cię
postánowił kśiążęćiem y sędźią? tegoć
Bog kśiążęćiem y odkupićielem posłał
przez rękę ányołá ktory mu się vkazał we
36 krzu. ° Tenći ie wywiodł vczyniwszy cu- 2.Moy: 7.
E dá y znáki w źiemi Egiptskiey y w mo- 8. 9. 10.
rzu czerwonym / y ná puszczy przez czter- 11. 14.
dźieśći lat. ° Tenći iest Moyzesz / ktory 2.Mo: 16.
37 powiedźiał synom Israelskim: Proroká a 1.
wzbudźi wam Bog z bráćiey wászey iá- 5.Mo: 18.
ko mnie: iego słucháć będźiećie. ° Ten- c 15.
38 ći iest ktory był w zgromádzeniu ná pu- 2.Mo: 19.
szczy / z ányołem ktory z nim rozmawiał a 3. d 19.
ná gorze Syná / y z oycy nászymi: ktory
39 przyiął słowá żywe áby ie nam dał. ° Kto-
remu niechćieli być posłuszni oycowie
nászy: ále odrzucáli / y odwracáli się ser-
40 cem swym do Egiptu: ° mowiąc do A-
roná: Vczyń nam bogi ktorzyby szli 2.Mo: 32.
przed námi: ábowiem Moyzesz on kto- a 1.
ry nas wywiodł z źiemie Egiptskiey /
41 niewiemy co mu się sstáło. ° A vczyni-
li w one dni ćielcá / á spráwowáli ofiárę
báłwanowi / y kocháli się w dźielách rąk
42 swoich. ° A odwroćił *się* Bog y podał ie
ná to áby służyli zastępom niebieskim: iá-

ko nápiſano ieſt w kśięgách Prorockich:
Amos 5. Záześćie mi zábite y inne ofiáry ofiáro-
g 25. wáli ná puſzczy przez czterdźieśći lat/
domie Jſráelſki? ¶ Owßem jeśćie przy- 43
ieli namiot Molochow/ y gwiazdę bogá
wáßego Remfamá/ obrázy ktoreśćie czy-
nili/ ábyśćie im pokłon czynili. Y zá-
prowádzę was zá Bábilon. ¶ Przyby- 44
2.Mo:25 tek świádectwá był v oycow nászych ná
d 40. puſzczy/ iáko był rozrządźił Bog mowiąc
Zyd: 8. cy do Moyzeßá; áby gi vczynił wedle
b 5. kßtałtu ktory widźiał. ¶ Ktory też wźią- 45
Iozu: 3. wßy wprowádźili oycowie náßy z Je-
c 14. ſuſem w ośiádłość Pogánow/ ktore
1. Krol:16 Bog wygnał przed oycy náßymi/ áż do
c 13. dni Dawidowych: ¶ ktory nálazł łáſkę 46
Pſal: 131. v Bogá/ y prośił áby ználazł przybytek
a 5. Bogu Jákobowemu. ¶ A Sálomon 47
3. Krol:6. a 1 zbudował iemu dom. ¶ Alec Nawyżßy 48
1. Kron:17 nie mießka w kośćielech ręką vczynio-
b 12. nych/ iáko Prorok powiáda: ¶ Niebo 49
Niż: 17. f 25. ieſtći ſtolicá moiá/ á źiemiá podnożek
Iſa: 66. nog moich. Coż mi zá dom zbuduiećie
a 1. mowi Pan? ábo ktore ieſt mieyſce od-
3 Krol:8. poczynienia mego? ¶ Zali ręká moiá te- 50
c 27. go wßytkiego nie vczyniłá?
2. Kron: 6. c 18. ¶ *Ludzie* twárdego kárku y nieobrzezá- 51

nych

nych serc y vszu / wy sie záwżdy sprzeći-
wiaćie Duchowi świętemu: iáko oyco-
52 wie wászy / tákże y wy. ˀ Ktoregoż z
Prorokow nie prześládowáli oycowie
wászy:ˀ y *nie* pomordowáli tych / ktorzy
przedtym powiádáli o przyszćiu *tego* sprá-
wiedliwego:ˀ ktoregośćie wy teraz byli
53 zdraycámi y morderzmi: ˀ ktorzyśćie
G wźieli zakon przez rozrządzenie ányel-
skie / á nie strzegliśćie *go*.
54 ˀ A słucháiąc tego / pukáli sie w ser-
55 cách swych / y zgrzytáli nań zębámi. ˀ A
będąc pełen Duchá S. pátrząc pilnie w
niebo / vyźrzał chwałę Bożą / y Jezusá
56 stoiącego po práwicy Bożey. ˀ Rzekł:
Oto widzę niebiosá otworzone / á Syná
człowieczego stoiącego po práwicy Bo-
57 żey. ˀ A *oni* krzyknąwszy głosem wielkim /
zátulili sobie vszy / y rzućili sie nań ie-
58 dnomyślnie. ˀ A wyrzućiwszy go z miá-
stá / kámionowáli: á świádkowie skłádli
płaszcze swe v nog młodźieńcá ktorego *Niż: 22.*
59 zwano Száwłem. ˀ Y kámionowáli *c 20.*
Szczepáná modlącego sie á mowiące-
go: Pánie Jezu / przyimi duchá moie-
60 go. ˀ A kleknąwszy ná koláná / záwołał
głosem wielkim / mowiąc: Pánie / nie

 przyczy-

przyczytáy im tego grzechu. A to rzekszy/zásnął w Pánu.

A Száwel zezwalał ná zámordowánie iego.

ROZDZIAL VIII.

A Onegoż dniá wßczeło sie wielkie 1
prześládowánie przećiw kośćio- A
łowi ktory był w Jerusálem / y ro-
sproßyli sie wßyscy po kráinách Jud-
skich y Sámáriyskich/oproczApostołow.
2 A pogrzebli Szczepaná ludźie bogo- 2
boyni/ y vczynili nád nim wielkie płáká-
Nii: 22. nie. 3 A Száwel burzył kośćioł: wchá- 3
4. 6 19. dźáiąc w domy/ y wywłocząc męże y nie-
wiásty / podawał do więźienia. 4 Oni 4
tedy ktorzy byli rosproßeni/ chodźili o-
powiádáiąc słowo *Boże*.
Zac: 18. * 5 Lecz Philip záßedßy do miástá 5
Sámáriyskiego opowiádał im Christu-
sá. 6 A rzeße pilnowáły tego co Philip 6
powiádał/iednomyślnie słucháiąc/y wi-
dząc známioná ktore czynił. 7 Abowiem 7
duchowie nieczyśći / od wiela tych kto- B
rzy ie mieli / wychadzáli / wołáiąc gło-
sem wielkim. Wiele też powietrzem ru-
ßonych y chromych byli vzdrowieni. 8 A 8

było wielkie weselé w onym mieście.☞
9 ° A niektory mąż imieniem Symon/
ktory przed tym był w onym mieście
Czárnoksieżnik/ zwodząc lud w Sámá-
riey / powiádáiąc sie być kim wielkim:
10 ° ktorego słucháli wszyscy / od namniey-
szego/ áż do nawietszego/ mowiąc: Ten-
ći iest *oná* moc Boża ktorą zowią wiel-
11 ka. ° A oglądáli sie nań przeto/ iż od dá-
wnego czásu poszalił ie był czárnoksie-
12 stwy swemi. ° A gdy vwierzyli Philip-
powi opowiádáiącemu o kroléstwie Bo-
żym/ y o imieniu Jezusá Chrystusá; krzći-
13 li sie mężowie y niewiásty. ° Tedy y sam
C też Symon vwierzył : á okrzciwszy sie
trwał przy Philippie. A widząc známio-
ná y mocy wielkie ktore sie działy / zdu-
miewał sie dziwuiąc.
14 * ° A vsłyszawszy Apostołowie ktorzy
byli w Jerusálem / iż Sámária przyięłá
słowo Boże; posłáli do nich Piotrá y
15 Janá. ° Ktorzy gdy przyszli/ modlili sie
zá nimi / áby wzięli Duchá świętego.
16 ° Abowiem ieszcze nie przyszedł był ná żá-
dnego z nich: ále tylko okrzczeni byli w
17 imie Páná Jezusowe. ° Tedy ná nie wkłá-
dáli ręce/ y bráli Duchá świętego.☞

Zac:19. ⁹ A vyźrzawszy Symon/że przez wkłá- 18
dánie rąk Apostolskich był dawan Duch D
świety; przyniosł im pieniądze/ ⁹ mo- 19
wiąc: Dayćie mi też tę moc; áby ten ná
ktoregobychkolwiek ręce włożył/ wźiął
Duchá ś. ⁹ Lecz Piotr rzekł do niego: 20
Pieniądze twe niech z tobą będą ná zgi-
nienie: żeś mniemiał iżby dar Boży
miał być zá pieniądze nábywány. ⁹ Nie 21
masz w rzeczy tey cząstki áni dźiału: bo-
wiem serce twe nie iest proste przed Bo-
giem. ⁹ Pokutuyże tedy zá tę złość two- 22
ie: á proś Bogá/ ázaby ći było odpuszczo-
ne to vmyślenie sercá twego. ⁹ Abo- 23
wiem ćię widzę być w gorzkośći żołći/ y
związániu niepráwośći. ⁹ A odpowie- 24
dźiawszy Symon rzekł: Modlćie się wy
zá mną do Páná/ áby ná mię tákiego nic
nie przyszło coby śćie powiedźieli. ⁹ A ták 25
oni świádectwo wydawszy y opowie- E
dźiawszy słowo Páńskie/ wroćili się do
Ieruzálem: y w wielu kráinách Sámá-
rytáńskich Ewángelią opowiádáli.
Za: 20. *⁹ Lecz ányoł Páński mowił do Phi- 26
lippá/ rzekąc: Wstań á idź ku południo-
wi/ ná drogę ktora od Ieruzálem bieży
ku Gáźie/ktora iest spustoszáłá. ⁹ Y wsta- 27

wßy ßedł. A oto mąż Aethyopiánin Rze-
zániec możny Kándaki krolowey Aethy-
opskiey / ktory był *przełożonym* nád wßy-
tkimi skárby iey / przyiechał był modlić
28 sie do Jeruzálem: ° y wracał sie siedząc
ná woźie swym / á czytáiąc Jzáiaßá Pro-
29 roká. ° Y rzekł duch Philippowi: Przy-
30 stąp / á przyłącz sie do wozu tego. ° A przy-
biegßy Philip / vsłyßał go czytáiącego
Jzáiaßá Proroká / y rzekł: Rozumießże
31 co czytaß? ° A on rzekł: A iákoż rozu-
mieć mogę / ieśli mi kto nie pokaże? Y
prośił Philippá / áby wstąpiwßy wśiadł
32 do niego. ° A mieysce pismá ktore czy-
F tał / to było: Jáko owcá ná zábićie wie- *Isa: 53. b 7.*
dźion iest: á iáko báránek bez głosu przed
tym ktory go strzyże; ták nie otworzył
33 vst swoich. ° W vniżeniu iego sąd iego
podnieśion iest: Rodzay iego kto wypo-
wie? ábowiem z źiemie zgłádzony będźie
34 żywot iego. ° A odpowiedźiawßy Rzezá-
niec Philippowi rzekł: Proße ćie o kim
to Prorok mowi? sam li o sobie / czyli o
35 kim innym? ° A Philip otworzywßy v-
stá swe / począwßy od tego pismá / opo-
36 wiádał mu Jesusá. ° A gdy *dáley* iecháli
w drogę / przyßli nád iedne wodę: tedy

rzekł Rzezániec: Oto wodá. Coż mi iest
ná przeßkodźie ábych nie był okrzczon?
A rzekł Philip: Jesli wierzyß ze wßy- 37
tkiego sercá/ wolnoć. A odpowiedźiaw-
ßy rzekł: Wierze/ iż Jesus Christus iest
Syn Boży. A kazał stánąć wozowi: 38
y wstąpili obádwá w wode/ Philip y
Rzezániec: y okrzćił go. A gdy wyßli 39
z wody/ Duch Boży porwał Philippá/ y
nie widźiał go więcey Rzezániec: ále ie-
chał swą drogą/ weselac sie. A Philip 40
áż w Azoćie iest ználeźion: á przechodząc
po wßytkich mieyscách opowiádał E-
wángelią/ áż przeßedł do Cezáreey. ☞

ROZDZIAL IX.

Za: 21. A Száwel dychájąc ießcze groźbá-
Galat: 1. mi y morderstwem przećiw vczą-
c 13. niom Páńskim; przyßedßy do Ar-
Nij: 22. cykápłaná/ prośił v niego listow do 2
a 5. Dámáßku do bożnic: iż iesliby ktore
ználazł tey drogi męże y niewiásty/ áby
Nis: 22. ie zwiazáne przywiodł do Jeruſálem.
a 6. A gdy iechał: sstáło sie gdy był blizko 3
1. Kor: 15. Dámáßku/ że sprędká oświećiłá go świá-
a 8. tłość z niebá. A padßy ná źiemię/ v- 4
2. Kor: 12. słyßał głos mowiący do śiebie: Száw-
a 1.

le/ Száw-

le / Száwle / przecz mię prześláduieß?
5 Rzekł: Ktoś *ty* ieſt Pánie? A on / Jam
ieſt Jezus / ktorego ty prześláduieß: Tru-
dno tobie przeciw ościeniowi wierzgáć.
6 A drżąc y zdumiewáiąc ſię rzekł: Pá-
nie / co chceß ábych czynił? A Pan do
niego: Wſtań á idź do miáſtá / á *tám* ći
7 powiedzą co będzieß miał czynić. A
B mężowie ktorzy z nim byli w drodze / ſtá-
nęli zdumiawßy ſię: głos w prawdzie
8 ſłyßąc / lecz żadnegó nie widząc. Y wſtał
Száwel z ziemie / á otworzywßy oczy nic
nie widział. A prowádząc go zá ręce /
9 wwiedli do Dámáßku. Y był tám trzy
10 dni nie widząc; y nie iadł áni pił. A v-
czeń niektory był w Dámáßku imieniem
Ananiaß / y rzekł Pan do niego w widze-
niu: Ananiaßu. A on rzekł: Otom ia
11 Pánie. A Pan ku niemu: Wſtań / á idź
ná vlice ktorą zowią Proſtą: á ßukay
w domu Judowym Száwlá imieniem
Társeńczyká: ábowiemći ſię oto modli.
12 (A widział mężá Ananiaßá imieniem
wchodzącego y ręce nań wkłádáiącego /
13 áby przeyźrzał.) Y odpowiedział Aná-
C niaß: Pánie / ſłyßałem od wiela *ich* o tym
mężu / iáko wiele złego czynił świętym

twoym

twym w Jeruſálem: y tuć ma moc od 14
Arcykápłanow wiązáć wßytkie ktorzy
wzywáią imienia twego. A Pan rzekł 15
do niego: Jdźże/ ábowiem ten mi ieſt
naczyniem wybránym: áby nośił imię
moie przed narody y krolmi y ſyny Jſrá-
elſkimi. Bo mu ia vkażę/ iáko wiele 16
potrzebá mu ćierpieć dla imienia me-
go. Y poßedł Anániaß/ y wßedł w dom: 17
á włożywßy nań ręce rzekł: Száwle
bráćie/ Pan mię poſłał Jeſus/ ktoryć ſię
vkazał w drodze ktorąś ßedł: ábyś przey-
źrzał/ á był nápełnion Duchem świę-
tym. A nátychmiaſt ſpádły z oczu iego 18
iáko łuſki/ y przeyźrzał: á wſtawßy o- D
krzczon ieſt.
Zac:22. A wziąwßy pokarm pośilił ſię. Y był 19
z vczniámi ktorzy byli w Dámáßku przez
kilká dni. A nátychmiaſt w bożnicách 20
opowiádał JEſuſá że ten ieſt Synem
Bożym. Y zdumiewáli ſię wßyſcy kto- 21
rzy *go* ſłucháli/ y mowili: Jzali nie ten
ieſt ktory burzył w Jeruſálem te/ ktorzy
wzywáli tego imienia: y tu był ná to
przyßedł/ áby ie powiązawßy wiodł do
Arcykápłanow? A Száweł zmacniał 22
ſię tym więcey/ y záwſtydzał Zydy/ kto-
rzy mie-

rzy mieszkáli w Dámászku / dowodząc iż
ten iest Christus.☞
23 ⁹ A gdy sie wypełniło dni niemáło / v-
rádzili spolnie Zydowie / áby go zábili.
24 ⁹ Lecz oznaymiono Száwłowi zdrády
ich. A strzegli y v bran we dnie y w no- 2. Kor. 11.
25 cy áby go zábili. ⁹ Ale vczniowie wziąw- g 32.
wszy go w nocy/przez mur wypuścili go/
26 spuściwszy w koszu. ⁹ A gdy przyszedł do
E Jeruſálem / kusił sie przyłączyć do vcz-
niow: ále sie go wszyscy bali / nie wie-
27 rząc żeby był vczniem. ⁹ Lecz Bárná-
basz wziąwszy go przywiodł do Aposto-
łow: y oznaymił im iáko w drodze wi-
dział Páná; á iż mowił do niego: Y iá-
ko w Dámászku beſpiecznie mowił w
28 imie Jeſuſowe. ⁹ Y był w Jeruſálem to-
wárzysząc z nimi / á beſpiecznie sobie po-
29 czynáiąc w imie Páńskie. ⁹ Y mowił z
Pogány / y gadał sie z Greki: á oni sie
30 stáráli iákoby go zábić. ⁹ Czego dowie-
dziawszy sie brácia / odprowádzili go do
31 Ceſáryey / y odesłáli do Társu. ⁹ Ták te-
dy kościoł po wszytkiey Judskiey ziemi y
Gálileiey y Sámáryey miał pokoy / y bu-
dował sie chodząc w boiáźni Páńskiey/
á pociechą Duchá ś. był nápełniony.

Y ostáło

Zac: 23. A stáło sie iż Piotr gdy obchodźił 32
wßytkie / przyßedł *tez* do świętych ktorzy
mießkáli w Liddźie. A nálazł tám czło- 33
wieká niektorego imieniem Aeneaßá od F
ośmi lat ná łożu leżącego / ktory był ru-
ßony powietrzem. A rzekł mu Piotr: 34
Aeneaßu / vzdrawia ćie Pan Jesus Chri-
stus: wstańże á pośćiel sobie. A nátych-
miast wstał. A pátrzyli nań wßyscy 35
ktorzy mießkáli w Liddźie y w Sáronie:
ktorzy sie *tez* náwroćili do Páná.
A byłá w Joppie niektora vczen- 36
niczká imieniem Tábithá / ktora wyło-
żywßy zowie sie Dorká. Tá byłá pełna
dobrych vczynkow y iáłmużn ktore czy-
niłá. A stáło sie w one dni / że zánie- 37
mogßy vmárłá. Ktora omywßy poło-
żyli ná sali. A iż Liddá byłá blizko Jop- 38
py / vczniowie vsłyßawßy że był Piotr w
niey; posłáli do niego dwu mężow / pro-
ßąc áby sie nie lenił przyść do nich. A 39
wstawßy Piotr ßedł z nimi: ktorego gdy
przyßedł wwiedli ná sale. A obstąpiły
go wßytki wdowy płácząc / y vkázuiąc
mu suknie y płaßcze / ktore im robiłá
Dorká. A wygnawßy wßytkie Piotr
pokleknawßy ná koláná modlił sie: á o-

brociwszy sie do ciáłá rzekł: Tábitho
wstań. A oná otworzyłá oczy swoie/ y
41 vyźrzawszy Piotrá/ vśiádłá. [?] A podá-
wszy iey reke/ podniosł ia. A wezwawszy
42 świetych y wdow/oddał ia żywa. [?] A roz-
sławiło sie to po wszytkiey Joppie: y wie-
43 le ich vwierzyło w Páná. [?] A stáło sie
że on wiele dni mieszkał w Joppie/ v nie-
ktorego Symoná gárbárzá.

ROZDZIAL X.

1 A W Cezáreey był maż niektory i- Za: 24.
A mieniem Korneliusz/ Rotmistrz
2 roty ktora zwano Włoska: [?] po-
bożny y boiacy sie Bogá ze wszytkim do-
mem swym/ czyniacy iáłmużny wielkie
ludźiom: á Bogu sie záwżdy modlacy.
3 [?] Ten widźiał iáwnie w widzeniu/ około
dźiewiatey godźiny ná dźień/ ányołá Bo-
żego wchodzacego do śiebie/ y mowia-
4 cego iemu; Korneliuszu. [?] A on nań pil-
nie pátrzac/ á przestrászony bedac/ rzekł:
Co iest Pánie? A rzekł mu: Modlitwy
y iáłmużny twoie wstapiły ná pámiec
5 przed Bogiem. [?] A teraz pośli meże do
Joppy/ á przyzow Symoná nieiákiego
6 co go zowia Piotrem. [?] Ten ma gospo-

de v nie-

de v nieiákiego Symoná gárbárzá / kto-
ry ma dom nád morzem; tenći powie co
bedźieß miał czynić. A gdy odßedł án- 7
yoł ktory mowił do niego / wezwawßy
dwu domownikow ſwoich / y żołnierzá
pobożnego z tych ktorzy przy nim vſtá-
wicznie byli / á roſpowiedźiawßy im
wßytko / poſłał ie do Joppy. Lecz ná-
záiutrz gdy oni byli w drodze y przybli-
żáli ſie do miáſtá / wßedł Piotr ná gore
domu modlić ſie o godźinie ßoſtey. A be-
dac głodny chćiał ieść. Lecz gdy mu o-
ni gotowáli / przyßło nań záchwycenie:
y vyźrzał niebo otworzone / á ſſtepuiá- 11
ce *k niemu* naczynie iákieś / iákoby prze-
śćierádło wielkie zá cztery końce ſpuß-
czone z niebá ku źiemi: w ktorym były 12
wßytkie czworonogie *zwierzetá* y gádźi-
ny ziemſkie / y ptáſtwá powietrzne. Rz- 13
ſtał ſie głos do niego: Wſtań Pietrze:
rzeż á iedz. A Piotr rzekł: Nie day te- 14
go Pánie: gdyżem nigdy nie iadł nic po-
ſpolitego y nieczyſtego. A głos záſie 15
powtore do niego: Co Bog oczyśćił / *te-
go* ty nie zow poſpolitym. A to ſie po-
trzykroć ſtáło: y wnet naczynie *ono* wźie-
to ieſt do niebá. A gdy Piotr ſam w

ſobie

sobie wątpił coby to zá widzenie było
ktore widźiał: álić mężowie / ktorzy od
Korneliuszá byli postáni / pytáiący się o
18 domu Symonowym / stáneli v wrot. A
záwoławszy / pytáli iesliby tám Symon
ktorego zową Piotrem / gospodę miał.
19 A gdy Piotr rozmyślał o widzeniu / Zac:25.
rzekł mu Duch; Oto ćię szukáią trzey mę- Ni: 15.
20 żowie. Przetoż wstawszy zeydź / á idź b 7.
z nimi / nic nie wątpiąc: gdyżem ie ia
21 postał. A Piotr zszedszy do onych mę-
żow / rzekł: Otom ia iest ktorego szuka-
ćie: coż iest zá przyczyná dla ktoreyeśćie
22 przyszli? A oni rzekli: Korneliusz Rot-
mistrz / mąż spráwiedliwy y boiący się
Bogá / y máiący świádectwo od wszego
narodu Zydowskiego / nápomnion iest
od ányołá świętego / áby ćię wezwał w
23 dom swoy / á słuchał słow od ćiebie. Te-
D dy wprowádźiwszy ie / przyiął do gospo-
dy. A názáiutrz wstawszy / wyszedł z ni-
mi: y niektorzy z bráćiey z Joppy szli z
24 nim. A drugiego dniá wszedł do Cezá-
reey. Lecz Korneliusz czekał ich / we-
zwawszy krewnych swych y powinnych
25 przyiaćioł. A sstáło się gdy wchodźił
Piotr / zábieżawszy mu Korneliusz / przy-

padszy do nog iego pokłonił sie. A Piotr 26
go podniosł, mowiąc: Wstań, y iaciem
też iest człowiek. A rozmawiáiąc z 27
nim wszedł, y nálazł wiele tych co sie by-
li zeszli: A rzekł do nich: Wy wiecie że 28
sie nie godźi Zydowinowi złączáć ábo
schádzáć sie z cudzoziemcem: ále mnie
Bog vkazał żebym żadnego człowieká
nie názywał pospolitym ábo nieczystym.
A przetożem oprocz wątpienia przy- 29
szedł wezwány. Pytam tedy, dla czego- E
ście mie wezwáli? A Korneliusz rzekł: 30
Od czwartego dniá áż do tey godźiny
modliłem sie o dźiewiątey godźinie w
domu moim: á oto mąż stánął przede-
mną w odźieniu iásnym, y rzekł: Kor- 31
neliuszu, wysłuchána iest modlitwá two-
iá, y iáłmużny twoie wspomnione są
przed Bogiem. A przetoż posli do Iop- 32
py, á przyzow Symoná ktorego názy-
wáią Piotrem: ten ma gospodę w do-
mu Symoná gárbárzá nád morzem. A 33
tákżem záraz posłał do ciebie: á tyś do-
brze vczynił żeś przyszedł. Teraz tedy
my wszyscy iesteśmy tu przed tobą, áby-
smy słucháli wszytkiego tego co tobie
iest roskazano od Páná.

A Piotr

34 [?] A Piotr otworzywszy vstá swe rzekł: Za: 26.
F Prawdźiwiem doznał *tego*, iż sie Bog 5.Mo: 10.
35 ná osoby nie ogláda: [?] ále w káżdym d 17.
narodźie kto sie go boi á czyni spráwie- 2. Kron:
36 dliwość/ iest v niego przyiemnym. [?] Sło- 19.c 7.
wo posłał Bog synom Jsráelskim/ opo- Iob 34.
wiádáiac pokoy przez Jesusá Christusá b 19.
(tenći iest Pánem wszytkich.) Mad: 6
37 * [?] Wy wiećie ktore sie ostáło słowo po b 8.
wszytkim Zydowstwie: Bo poczawszy Syr: 35.
od Gálileiey po krzćie ktory Jan opo- b 16.
38 wiádał: [?] Jesusá *onego* z Názárethu iá- Rzym: 2.
ko pomázał Bog Duchem świętym y b 11.
mocą: ktory chodźił czyniąc dobrze/ y v- Galat: 2.
zdrawiáiac wszytkie opánowáne od dyá- b 6.
39 błá: ábowiem z nim był Bog. [?] A my ie- Ephes: 6.
steśmy świádkámi wszytkiego co czynił b 9.
w kráinie Zydowskiey/ y w Jeruzálem: Koloss: 3.
ktorego zábili záwieśiwszy ná drzewie. d 25.
40 [?] Tegoć Bog wzbudźił dniá trzećiego/ 1. Piot: 1.
41 y dał go żeby był obiáwiony [?] nie wszyt- c 17.
kiemu ludowi/ ále świádkom przedtym Matt: 4.
zgotowánym od Bogá; nam ktorzy- c 18.
śmy pospołu z nim iedli y pili potym Luk: 4.
gdy wstał od vmárłych. b 14.
42 * [?] Y roskazał nam opowiádáć ludo-
G wi y świádczyć/ iż on iest ktorego Bog

náznáczył sędźią żywych y vmárłych.
Ier: 31. f 34. ? Temuć wßyscy Prorocy świádectwo 43
Mich: 7. d 18. wydáią; iż káżdy weźmie grzechow od-
pußczenie przez imię iego/ ktożkolwiek
weń wierzy.☞
Za: 27. ? Ty słowá gdy ießcze Piotr mowił/ 44
przypadł Duch ś. ná wßytki słucháiące
słowá. ? A zdumieli się oni ktorzy byli z 45
obrzezánia wierni co z Piotrem przyßli;
Niż: 15. b 8. iż też ná Pogány dar Duchá ś. był wy-
lan. ? Abowiem słyßeli ie mowiące ięzy- 46
kámi y wielbiące Bogá. Tedy Piotr od-
powiedział: ? Izali kto może bronić wo- 47
dy/ żeby ci nie byli okrzczeni ktorzy wźię-
li Duchá ś. iáko y my:? ? A roskazał ie 48
krzćić w imię Páná Jezusá Chrystusá.☞
Tedy go prośili áby zmießkał v nich
ná kilká dni.

ROZDZIAL XI.

N Vsłyßeli Apostołowie y bráćia 1
ktorzy byli w Judskiey źiemi/ że A
y Pogáni przyięli słowo Boże.
? A gdy Piotr przyßedł do Jerusálem/ 2
spieráli się z nim ci ktorzy byli z obrzezá-
nia/mowiąc: ? Czemuś wßedł do ludźi 3
nie obrzezánych/y iadłeś z nimi:? ? A po- 4

czawszy Piotr/ wykłádał im porządkiem
5 mowiąc: ⁊ Jam był w mieśćie Joppie
modląc sie/ y widziałem w záchwyceniu
widzenie/ zstępuiące nieiákie naczynie/
iákoby prześcierádło wielkie/ zá cztery
końce spuszczone z niebá/ y przyszło áż do
6 mnie. ⁊ w ktore pilnie pátrząc obaczy-
łem y vyźrzałem czworonogie ziemskie
zwierzętá, y bestye/ y gádziny/ y ptástwá
7 powietrzne. ⁊ A vsłyszałem głos mowią-
cy ku mnie: Wstań Pietrze/ rzeż/ á iedz.
8 ⁊ A rzekłem: Zadnym sposobem Pánie:
ábowiem nigdy nic pospolitego ábo nie
9 czystego nie weszło w vstá moie. ⁊ A od-
powiedział powtore głos z niebá: Co
Bog oczyśćił/ *tego* ty nie zow pospoli-
10 tym. ⁊ A to sie ſstáło po trzy kroć: y zá-
B sie wszytko wćiągniono do niebá. ⁊ Ali-
11 śći nátychmiast trzey mężowie przysta-
pili ku domowi w ktorymem był/ z Cezá-
12 reiey do mnie posłáni.⁊ A rzekł mi Duch;
ábych z nimi szedł nic nie wątpiąc. Szli
też zemną y ći sześć bráćia: y weszlismy w
13 dom *onego* mężá. ⁊ A opowiedział nam
iáko widział ányołá w domu swym sto-
iącego y mowiącego mu: Pośli do Jop-
py/ á przyzow Symoná/ ktorego názy-

wáia Piotrem: ktoryć powie słowá 14
przez ktore zbáwion bedźieß ty y wßy-
tek dom twoy. A gdym *ia* poczał mo- 15
wić / Duch ś. przypadł ná nie / iáko y ná
nas z początku. Y wspomniałem ná 16
Wyś: 1. słowo Páńskie / iáko powiádał: Jan ći
a 5. krzćił wodą: ále wy bedźiećie krzczeni
Matt: 3. Duchem świetym. Ieśliż im tedy ro- 17
c 11. wną łáskę dał Bog / iáko y nam ktorzy- C
Mar: 1. śmy vwierzyli w Iezusá Chrystusá: *á* co-
b 8. żem ia zacz był / żebych mogł zábronić
Łuk: 3. Bogu? A to vsłyßawßy vmilkli / y 18
c 16. chwalili Bogá / mowiąc: Toć tedy y Po-
Jan 1. d 26 gánom dał Bog pokutę ku żywotowi.
Niż: 19. Lecz oni ktorzy byli rosproßeni przed 19
a 4. vtrapieniem ktore sie sstáło zá Szcze-
Ża: 18 paná / záchodźili áż do Pheniciey / y Cy-
pru / y Antyochiey: żadnemu nie powiá-
dáiąc słowá / iedno sámym Zydom. A 20
byli niektorzy z nich meżowie Cypriy-
czycy / y Cyreneyczycy / ktorzy wßedßy
do Antyochiey / mowili do Grekow / o-
powiádáiąc Páná Iezusá. Y byłá z 21
nimi reká Páńska: Y wielki poczet v-
wierzywßy náwroćił sie do Páná. Y 22
przyßłá o nich *tá* wieść do vßu kośćiołá
onego ktory był w Ieruzálem: y posłáli
Bárná-

23 Bárnábaſzá áż do Antyochiey. Ktory
przyſzedſzy / y łáſkę Bożą oglądawſzy / v-
rádował ſię ; y nápominał wſzytkich / á-
by w przedſięwźięciu ſerdecznym trwá-
24 li przy Pánu. Abowiem był mąż do-
bry / y pełen Duchá ś. y wiáry. A przy-
25 ſtáłá rzeſza obfita ku Pánu. A ſzedł
D Bárnábaſz do Tárſu / áby ſzukał Száw-
łá: á nálazſzy go przyprowádźił do Anty-
26 chiey. A cáły rok báwili ſię tám w ko-
śćiele: y náuczáli rzeſzę obfitą / ták iż
napierwey názwano w Antyochiey vcz-
27 nie Chrześćiány. Lecz w onę dni
przyſzli prorocy z Ieruſálem do Antyo-
28 chiey. A powſtawſzy ieden z nich imie-
niem Agábus / oznáymował przez Du-
chá / iż miał być głod wielki po wſzytkim
świećie: ktory też był zá Klaudiuſá Ceſá-
29 rzá. A vczniowie iáko kto miał poſtá-
nowili káżdy poſtáć ná wſpomożenie
bráćiey ktorzy mieſzkáli w Iudſkiey źie-
30 mi. Co y vczynili / poſtawſzy do ſtár-
ſzych przez ręce Bárnáby y Száwłá.

ROZDZIAL XII.

1 APod onymże czáſem oborzył ſię Za: 29.
A mocą krol Herod / áby vtrapił nie-
2 ktore z kośćiołá. A dał śćiąć Iá-

kubá brátá Janowego. ᵛ A widząc że 3
sie *to* spodobáło Zydom/przydał *k temu*
że poimał y Piotrá. A były dni Przaśni-
kow. ᵛ Ktorego poimawszy/podał do 4
ciemnice/ poruczywszy go pod czwore
straż/ gdźie było w káżdey po czterech
żołnierzách/áby go strzegli: chcąc go
po Pászce wywieść ludowi. ᵛ A ták tedy 5
Piotrá chowano w ciemnicy. Lecz mo-
dlitwá bez przestánku dźiałá sie od koś-
ciołá ku Bogu zá nim. ᵛ A gdy go miał 6
wywieść Herod; oneyże nocy spał Piotr
miedzy dwiemá żołnierzmi/ związány
dwiemá łáncuchy: á stroże przed drzwiá-
mi strzegli ciemnice. ᵛ A oto Anyoł Páń- 7
ski przystąpił/ á iásność sie oświećiłá w
gmáchu: á trąciwszy w bok Piotrow/
obudźił go/mowiąc: Wstań rychło. Y
opádły łáncuchy z rąk iego. ᵛ Y rzekł do 8
niego ányoł: Opasz sie/y obuy vbránie B
twoie. Y vczynił ták. Y rzekł mu: We-
źmi ná sie płaszcz twoy/á idź zá mną. ᵛ A 9
wyszedszy szedł zá nim: á nie wiedźiał że-
by *to* było prawdá co sie dźiało przez án-
yołá: lecz mniemiał żeby widzenie wi-
dźiał. ᵛ A gdy minęli pierwszą y wtorą 10
straż; przyszli do brany żelázney ktora

wiedźie do miástá / ktora sie im dobro-
wolnie otworzyłá. A wyszedszy / przeszli
iedne vlice: y nátychmiast odszedł ányoł
11 od niego. ⁹ A Piotr przyszedszy k sobie/
rzekł: Teraz znam prawdźiwie/ iż Pan
posłał ányołá swego/ y wyrwał mie z ręki
ki Herodowey/ y ze wszytkiego oczekawá-
nia ludu Zydowskiego.
12 ⁹ A obaczywszy *sie*, przyszedł do domu Zac: 30
Máriey mátki Janá / ktorego názywa-
no Márkiem: gdźie było wiele zgromá-
13 dzonych y modlących sie. ⁹ A gdy on ko-
C łátał we drzwi v wrot / wyszłá dźiewká
14 widźieć imieniem Rodá. ⁹ A poznawszy
Piotrow głos / od rádośći nie otworzy-
łá wrot: lecz wbieżawszy oznaymiłá iż
15 Piotr stał przed wroty. ⁹ A oni rzekli do
niey: Száleieß. Ale oná twierdźiłá / iż
sie ták *rzecz* ma. A oni mowili: Anyoł *to*
16 iego iest. ⁹ A Piotr przedsie kołátał. A
gdy otworzyli / vyźrzeli go y zdumieli sie.
17 ⁹ A kinawszy ná nie ręką / áby vmilkne-
li; rospowiedźiał *im* iáko Pan wywiodł
go z ćiemnice / y rzekł: Oznaymićie to
Jákubowi y bráćiey. A wyszedszy szedł ná
18 inne mieysce. ⁹ A gdy dźień nástał / był
rozruch niemáły miedzy żołnierzmi / co-

by sie z Piotrem sstało. [19] A Herod pytá- 19
wszy sie o nim y nie nálazszy / vczyniwszy D
wywiádowánie o strożách / kazał ie
wieść: A wyiechawszy z Judskiey ziemie
do Cesáreey / támże mieszkał. [20] A był roz- 20
gniewány ná Tyriyczyki y Sydończyki.
Lecz oni zgodnie przyiecháli do niego /
á námowiwszy Błástá podkomorzego
krolewskiego / prosili o pokoy: dla tego
iż kráiná ich miáłá żywność od niego.
[21] A dniá pewnego Herod oblokwszy sie 21
w száte krolewską / śiadł ná stolicy / y v-
czynił rzecz do nich. [22] A pospolstwo wo- 22
łáło: Głosy Boże á nie człowiecze. [23] A ná- 23
tychmiast vderzył go ányoł Páński: prze-
to iż nie dał chwały Bogu: á rostoczo-
ny od robáctwá / skonał. [24] Lecz słowo 24
Páńskie rozrastáło sie y rozmnażáło.
Za: 31. Wyś: 11. d 29. [25] A Bárnábasz y Száwel wrocili sie z 25
Jerusálem wykonawszy posługe / wziа-
wszy z sobą Janá ktorego názywano
Márkiem.

ROZDZIAL XIII.

Nii: 14. d 25. A Byli w kościele ktory był w An- 1
tyochiey prorocy y náuczyciele / A
miedzy ktoremi *był* Bárnábasz y

Symon/ktorego zwano Nigrem/y Lu-
cius Cyreneyczyk/y Mánáhen ktory był
społu wychowan z Herodem Tetrár-
2 chá/ y Száwel. ² A gdy oni ofiáre czyni-
li Pánu/ y pościli/ rzekł Duch świety:
Odłaczćie mi Száwłá y Bárnábaszá ku Rzym: 1.
tey spráwie do ktoreyiem ich wezwał. a 1.
3 ³ Tedy poszczac y modlac sie/y włożywszy
ná nie rece/ odpráwili ie.☞
4 ⁴ A ták oni wysłáni od Duchá ś. odeszli
do Seleuciey: á ztámtad woda sie pu-
5 śćili do Cypru. ⁵ A gdy przyszli do Sálá-
miny/opowiádáli słowo Boże w bożni-
cách Żydowskich. A mieli y Janá ná po-
6 słudze. ⁶ Lecz przeszedszy wszytke wyspe
áż do Páphu/ nálezli niektorego meżá
czárnoksieżniká fałesznego proroká/ Ży-
7 dá/ ktoremu było imie Báriesu: ⁷ ktory
B był przy stárośćie Sergiuszu Páwle czło-
wieku madrym. Ten przyzwawszy Bár-
nábaszá y Száwłá/ żadał słucháć słowá
8 Bożego. ⁸ Ale sie im sprzećiwiał Ely-
más Czárnoksieżnik (ábowiem sie ták
wykłáda imie iego) stáráiac sie iákoby
odwroćił stároste od wiáry. ⁹ Tedy Szá-
9 wel/ ktory y Páwel/ nápełniony Duchá
10 świeteg/weyźrzawszy mu w oczy/ ¹⁰ rzekł:

O pełny wszelkiey zdrády y wszelkiey prze-
wrotnośći/ synu dyabelski/ nieprzyiáćie-
lu wszelkiey spráwiedliwośći / nie prze-
stawasz wywrácáć prostych drog Pán-
skich. ⁊ A oto teraz reká Páńska nád to-
bą: y będźiesz ślepym/ nie widząc słońcá
áż do czásu. A nátychmiast pádłá náń
chmurá y ćiemność: á tułáiąc sie szukał
ktoby go wodźił zá rękę. ⁊ Tedy stárostá 12
widząc co sie sstáło/ vwierzył: zdumie-
wáiąc sie nád náuką Páńską.
Za: 32. ⁊ A puśćiwszy sie z Páphu Páwel/ y 13
ći co z nim byli; przyszli do Pergi Pám-
phileyskiey. A Jan odszedszy od nich/
wroćił sie do Jeruzálem. ⁊ Ale oni prze- 14
szedszy Pergę/ przyszli do Antyochiey Pi- C
sydeyskiey: á wszedszy do bożnice w dźień
Sobotni/ vśiedli. ⁊ A po przeczytániu 15
zakonu y prorokow / posłáli Arcybożni-
cy do nich / mowiąc: Mężowie bráćia/
ieśli maćie v śiebie słowo nápominánia
do ludu/ powiedzćie.
⁊ A powstawszy Páwel/ y ręką milcze- 16
nie vczyniwszy / rzekł: Mężowie Jsrá-
elscy / y ktorzy sie boićie Bogá / słuchay-
ćie: ⁊ Bog ludu Jsráelskiego obrał oyce 17
násze / y wywyższył lud gdy mieszkáli w
źiemi

ziemi Egiptskiey / wywiodł ie z niey 2. Mo: 1. a 1.
18 wyniosłym rámieniem: ˀ y przez czás 2. Mo: 15.
czterdzieśći lat znośił obyczáie ich ná c 16. y 14.
19 puszczy. ˀ A wygłádziwszy śiedm naro- c 22. f 29.
dow w ziemi Chánáneyskiey / losem im 2. Mo: 16.
20 podzielił ziemie ich / ˀ iákoby po czterech a 2.
set y piąćidziesiąt lat: á potym dał im Iosu: 14.
21 Sędzie áż do Sámuelá Proroká. ˀ Lecz a 2. Sedz: 3.
od onego czásu prośili o krolá: y dał im b 9
Bog Saulá Syná Cysowego / mężá z po- 1. Krol: 8.
kolenia Beniáminowego / lat czterdzie- a 5.
22 śći. ˀ A odiąwszy go / wzbudził im Dá- 1. Krol: 9.
D widá krolá: ktoremu też świádectwo wy- c 16. c 17. y 10. a 1.
dawáiąc / powiedział: Nálazłem Dá- 1. Krol: 16
widá syná Iessego / mężá wedle sercá a 1. c 13.
mego / ktory czynić będzie wszytkie woli Psal: 88.
23 moie. ˀ Z tegożći naśienia Bog według c 21.
obietnice wywiodł Israelowi zbáwićie- Isa: 11. a 1
24 lá Iesusá: ˀ gdyż przed weszćiem iego Matt: 3.
Ian opowiádał krzest pokuty wszytkie- a 1. Mar: 1.
mu ludowi Israelskiemu. a 2.
25 ˀ A gdy Ian wypełnił bieg swoy / po- Lu: 3. a 3.
wiedział: Kim mie być mniemaćie? nie Za: 33.
iestem ia: ále oto idźie zá mną / ktorego Ian 1. c 20
botow ná nogách nie iestem godźien ro- Matt: 3. c 11
zwiezáć. Mar: 1.
26 * ˀ Mężowie bráćia / synowie narodu a 7.

Abrahá-

Luk: 3. d 16. Ian 1. d 27 Matt:27. c 20. c 22 Mar: 15. b 13. Luk: 23. c 21. c 13. Ian 19. a 6 Matt:28. a 6. Mar: 16. b 6. Luk: 24. c 15. Ian 20. c 16. Psal: 2. b 7. Zyd: 1. b 5 y 5. b 5. Isa: 55 a 3 Psal: 15. b 10. Wyz: 1. e 31.

Abráhámowego / y ktorzy miedzy wámi
boią sie Bogá / wamći iest postáne sło-
wo zbáwienia tego. Abowiem mieß- 27
káiący w Jeruſálem y kśiążętá iego nie
znáiąc tego *Iesuſá*, y głosow Prorockich/
ktore przez káżdy ßábát czytáne bywá-
ią ; osądziwßy *go* wypełnili *ie* ; á nie 28
ználazßy w nim przyczyny żadney śmier-
ći / vprośili v Piłatá áby go zábili. A 29
gdy wykonáli wßytko co o nim nápisá-
no było / ziąwßy go z drzewá / włożyli do
grobu. Lecz Bog wzbudził go od v- 30
márłych dniá trzećiego. Ktory sie v- 31
kázował przez wiele dni tym / ktorzy z
nim społu przyßli byli z Gálileiey do Je-
ruſálem / ktorzy áż dotąd ſą świádkámi
iego do ludu. A my opowiádamy wam 32
tę obietnicę / ktora sie oycom náßym
ſtáłá: że ią Bog wypełnił dźiatkam 33
náßym wzbudziwßy Jeſuſá. ☞

Jáko też iest nápisano w Psálmie
wtorym: Syn moy iesteś ty / iam ćię dźiś
porodził. A iż go wzbudził od vmár- 34
łych / że sie iuż nie ma wroćić do ſkáże-
nia / ták powiedział: Zeć wam dam świe-
te Dawidowe wierne. Przeto y indziey 35
powiáda: Nie daß świętemu twemu o-

gladáć

36 gladáć skázenia. ° Abowiemći Dawid
wieku swoiego vsłużywszy / Bożą rádą
zásnął: y przyłączon iest do oycow swo- 3. Krol: 2. b 10.
37 ich / y vznał skázenie. ° Lecz *ten* ktorego
Bog wzbudził od vmárłych / nie vznał
38 skázenia. ° Niechżeć wam tedy będźie
iáwno / mężowie bráćia / iż przez tego o-
powiáda sie wam odpuszczenie grze-
chow / y od wszytkiego w czymeśćie nie
mogli być przez zakon Moyzeszow vsprá-
39 wiedliwieni. ° Przez tego káżdy wierzą-
40 cy vspráwiedliwion bywa. ° A przetoż
pátrzćie áby ná was nie przyszło to co
41 powiedźiano w Prorocech: ° Obáczćie Heb: 1. b 5.
wzgárdźićiele / y dźiwuyćie sie / á znisz-
czeyćie. Bo ia spráwuię spráwę zá dni
wászych / spráwę ktorey nie vwierzyćie /
42 gdyby wam kto opowiádał. ° A gdy oni
wyszli / prośili áby w drugi szábát mowili
43 do nich tyż słowá. ° A gdy sie rozeszło
zgromádzenie / poszło wiele z Zydow y
z nabożnych nowonáwroconych zá Pá-
włem y Bárnábaszem: ktorzy mowiąc
do nich rádźili im áby trwáli w łásce Bo-
44 żey. ° A w przyszły szábát máło nie wszyt-
45 ko miásto zebráło sie ku słuchániu słowá
G Bożego. ° Lecz Zydowie widząc one
rzesze /

rzeſze/ nápełnieni ſą zazdrości / y ſprzeci-
wiáli ſię temu co Páweł powiádał/ blu-
źniąc. ° Tedy Páweł y Bárnábaß be-
ſpiecznie rzekli: Wamći było naprzod
trzebá opowiádáć ſłowo Boże: ále po-
niewaž ie odrzucacie/ á oſądzacie ſię
niegodnymi być wiecznego żywotá; o-
toż obracamy ſię do Pogánow. ° Abo-
Iſa: 49. wiem ták nam Pan roſkazał/ *mowiąc:* Po-
b 6. ſtánowiłem ćię zá świátło Pogánom/
ábyś był ná zbáwienie áż do kráiu zie-
mie. ° A Pogánie ſłyßąc *to* vrádowáli
ſię/ y wielbili ſłowo Páńſkie: y vwierzy-
li/ ile ich iedno było zrządzonych ku ży-
wotowi wiecznemu. ° Y roznaßáło ſię
ſłowo Páńſkie po wßytkiey *oney* kráinie.
° Lecz Zydowie podußczáli niewiáſty
nabożne y vczćiwe/ y przednieyße mie-
ßczány: y wzbudźili prześládowánie ná
Matt:10. Páwłá y Bárnábaßá/ y wyrzućili ie z
b 4. gránic ſwych. ° A oni otrząſnąwßy
Mar: 6. proch z nog ſwoich ná nie/ przyßli do I-
b 11. koniey. ° A vczniowie byli nápełnieni
Luk: 9. weſela y Duchá świętego.
a 5.

ROZDZIAL XIIII.

Sſtáło ſię w Ikoniey/ że poſpołu
weßli do bożnice Zydowſkiey; y

mowili:

mowili ták / że wielkie mnoſtwo Zy-
2 dow y Grækow vwierzyło. Lecz Zy-
dowie ktorzy niewierni byli / pobudźili y
ku gniewowi wzruſzyli ſercá Pogáńſkie
3 przećiw bráćiey. Przetoż niemáły czás
ſtráwili beſpiecznie *ſobie* poczynáiąc w
Pánu: ktory dawał świádectwo słowu
łáſki ſwoiey / y *czynił* známioná y cudá
4 przez ręce ich. A rozdwoiło ſie poſpol-
ſtwo mieyſckie: y byli iedni z Zydy / á dru-
5 dzy z Apoſtoły. A gdy ſie ſtáło náſzćie
Pogánow y Zydow z kśiążęty ich / áby ie
6 ſpotwarzyli / y vkámionowáli: dowie-
B dźiawſzy ſie / vdáli ſie do miaſt Likáoń-
ſkich / do Liſtry y Derbená / y do oko-
liczney kráiny: y támże opowiádáli
Ewángelią.
7 A mąż niektory w Liſtrze niemocny Za: 34.
ná nogi śiedźiał / *będąc* chrom z żywotá
mátki ſwoiey / ktory nigdy nie chodźił.
8 Ten ſłuchał Páwłá mowiącego. ktory
nań pátrząc / y widząc że miał wiárę á-
9 by był vzdrowion: rzekł głoſem wiel-
kim: Wſtań ná nogi twoie proſto. A wy-
10 ſkoczył / y chodźił. A rzeſze widząc co
vczynił Páweł / podnioſły głos ſwoy mo-
wiąc po Likáońſku: Bogowie / ſtawſzy

sie ludźiom podobni/ sstąpili do nas. Y
názywáli Bárnábaszá Iowiszem / á Pá-
wlá Merkuryuszem: poniewasz on przod-
kował w mowie. A kápłan Iowiszow,
ktory był przed miástem *ich*, woły y wień-
ce do wrot przyniozszy / chćiał ofiáry z lu-
dem spráwowáć. Co vsłyszawszy Apo-
stołowie Bárnábasz y Páweł / rozdárszy
odzienia swoie wskoczyli miedzy rzeszę
wołáiąc / y mowiąc; Meżowie co to
czynićie? y myć śmiertelni iesteśmy wam
podobni ludźie: opowiádáiąc wam áby-
śćie sie od tych prożnych *rzeczy* náwroćili
Psal: 145. a 6. do Bogá żywego/ ktory vczynił niebo y
źiemię y morze / y wszytko co w nich iest:
Obiá: 14. b 7. ktory zá przeszłych wiekow dopuszczał
Psal: 80. 6 13. wszytkim Pogánom chodźić ichże dro-
gámi. Aczkolwiek nie zániechał sámego
siebie procz świádectwá; czyniąc dobrze
z niebá / dawáiąc dżdże y czásy vrodzáy-
ne / nápełniáiąc pokármem y weselim
sercá násze. A to mowiąc záledwie zá-
wśćiągnęli rzeszę / że im nie ofiárowáli.
Zac: 35. Y nádeszli niektorzy z Antyochiey y
2.Kor: 11. z Ikoniey Zydowie: á námowiwszy rze-
f 24. 25. szę / y kámionuiąc Páwłá / wywlekli *go* z
miástá / mniemáiąc żeby vmárł. Lecz

gdy go

gdy go vczniowie obstąpili/ wstawszy
wszedł do miástá: á názáiutrz wyszedł
20 do Derbená z Bárnábaszem. [9] A gdy o-
powiedzieli Ewángelią miástu onemu/
y náuczyli wielu; wrócili sie do Listry/
21 y *do* Ikoniey/ y *do* Antyochiey: [9] vtwier-
dzáiąc sercá vczniow: y nápominájąc
áby trwáli w wierze/ á iż przez wiele v-
ćiskow trzebá nam wniść do krolestwá
22 Bożego. [9] A postánowiwszy im kápłá-
ny w káżdym kośćiele/ modląc sie z po-
stámi/ polećili ie Pánu w ktorego vwie-
23 rzyli. [9] A przeszedszy Pisydyą/ przyszli do
24 Pámphiliey: [9] y opowiedziawszy w Per-
giey słowo Páńskie/ poszli do Attáliey:
25 [9] á stámtąd płynęli do Antyochiey: skąd Wyż: 13. a 1.
byli oddáni łásce Bożey ku *tey* spráwie
26 ktorą wykonáli. [9] A przyszedszy/ y koś-
ćioł zgromádziwszy/ oznaymili cokol-
wiek Bog vczynił z nimi: á iż Pogánom
27 otworzył drzwi wiáry. [9] Y przemieszkáli
tám czás niemáły z vczniámi.

ROZDZIAL XV.

1 A Niektorzy przyszedszy z Judskiey
źiemie náuczáli bráćią; Iż ieśli Galat. 5. a 2
sie nie obrzeżećie wedle zwyczáiu

Moyzeszowego/nie możecie być zbáwie-
ni. ² Gdy sie tedy wszczął rozruch nie 2
máły Páwłá y Bárnábaszá przeciwko
nim; postánowili áby szli Páweł y Bár-
nábasz y niektorzy inni z drugich do Apo-
stołow y do stárszych do Jeruzálem/ z
strony sporu tego. ³ Oni tedy prowádze- 3
ni od kościołá/ przeszli Phenicyą y Sá-
máryą/ oznáymuiąc náwrocenie Pogá-
now: y czynili wielką rádość wszytkiey
bráciey. ⁴ A gdy przyszli do Jeruzálem/ 4
przyięci byli od kościołá/ y od Aposto-
łow/ y stárszych: y opowiedźieli cokol-
wiek Bog z nimi czynił.
Zac:36. ⁵ Lecz powstáli niektorzy z sekty Phá- 5
ryseuszow ktorzy byli vwierzyli/ mo- B
wiąc: Iż ie potrzebá obrzezáć/ y roská-
záć *im* żeby záchowywáli zakon Moyze-
szow. ⁶ Zebráli sie tedy Apostołowie y 6
stárszy/ áby weyźrzeli w tę spráwę. ⁷ A 7
gdy było wielkie sprzeczánie/ wstawszy
Wyż: 10. Piotr rzekł do nich: Mężowie bráćia/
c 20. wy wiećie że od dawnego czásu Bog *mię*
obrał miedzy námi/ áby przez vstá moie
Pogánie słucháli słowá Ewángeliey y
Wyż: 10. wierzyli. ⁸ A Bog ktory zna sercá/ dał 8
g 45. *im* świádectwo/ dawszy im Duchá ś. iá-

ko y nam:

9 ko y nam: y nie vczynił żadney rożni-
ce miedzy námi y nimi / wiárą oczyściw-
10 szy sercá ich. Teraz tedy przecz kusićie
Bogá / kłádąc iárzmo ná szyię vczniow /
ktorego áni oycowie nászy / áni my / zno-
11 śićieśmy nie mogli: ále przez łáskę Pá-
C ná JEzusá Christusá wierzymy iż bę-
12 dźiem zbáwieni / ták iáko y oni. Y v-
milkneło wszytko zgromádzenie; á słu-
cháli Bárnábaszá y Páwłá / opowiádá-
iących iáko wielkie známioná y cudá czy-
13 nił Bog miedzy Pogány przez nie. A
gdy vmilkneli / odpowiedźiał Jákub mo-
wiąc: Mężowie bráćia słuchayćie mię.
14 Symon powiedźiał iáko pierwey ná-
wiedźił był Bog / áby z Pogánow wziął
15 lud ná imię swoie. A z tym się zgadzá-
ią słowá Prorockie / iáko iest nápisano:
16 Potym się wrocę / y znowu zbuduię / Amos 9.
przybytek Dawidow vpádły / á rozwáli- c 11.
ny iego znowu pobuduię / y náprawię gi:
17 áby ći co pozostáli z ludźi szukáli Pá-
D ná: y wszyscy narodowie nád ktoremi
wzywano imienia moiego / mowi Pan
18 czyniący to. Znáiomać iest od wieku
19 Bogu spráwá iego. Przetoż ia rádzę /
nie frásowáć tych ktorzy się z Pogánow

náwra-

Niże 29. náwracáią do Bogá: ⁹ ále piſáć do 20
y 21. 6 25. nich / áby ſię wſtrzymawáli od ſplugá-
wienia báłwanow / y od porubſtwá y od
rzeczy dawionych / y od krwie. ⁹ ábo- 21
wiem Moyżeſz od dawnych wiekow ma
w káżdym mieśćie te / ktorzy go opowiá-
dáią w bożnicách / gdźie ná káżdy ſzábát
czytáią. ⁹ Tedy ſię podobáło Apoſtołom 22
y ſtárſzym / że wſzytkim kośćiołem prze-
bráć męże z pośrzod śiebie y poſłáć do
Antyochiey z Páwłem y Bárnábaſzem /
Iude ktorego zwano Bárſzábaſzem / y
Syle / męże przednieyſze miedzy bráćią:
⁹ nápiſawſzy *to* przez ręce ich. Apoſtoło- 23
wie y ſtárſzy bráćia / tym ktorzy ſą w An-
tyochiey y w Syryey y w Cylicyey / bráćiey
ktorzy ſą z Pogánow zdrowia. ⁹ Gdyże- 24
ſmy ſłyſzeli / iż niektorzy z nas wyſzedſzy
zátrwożyli was słowy / przewracáiąc
duſze wáſze / ktorymeſmy *tego* nie roſká-
zowáli: ⁹ zdáło ſię nam weſpołek zebrá- 25
nym / przebráć męże y poſłáć do was z ná
mileyſzymi náſzymi Bárnábaſzem y Pá-
włem / ⁹ ludźmi ktorzy wydáli duſze ſwe 26
dla imienia Páná náſzego Jeſuſá Chri-
ſtuſá. ⁹ A przetożeſmy poſłáli Iudáſá y 27
Syle / ktorzy wam też vſtnie toż powie-

dzą. Abo-

28 dza. [t] Abowiem zdáło sie Duchowi
świetemu y nam/ ábysmy wiecey nie kłá-
dli ná was ćiężaru / oprocz tych potrze-
29 bnych: [t] ábyśćie sie wstrzymawáli od Wyi: 15.
rzeczy báłwanom ofiárowánych / y od d 20.
krwie/y od *rzeczy* dáwionych/y od porub- Nii: 21.
stwá: od ktorych *rzeczy* iesli sie záchowy- e 25.
wáć bedźiećie/dobrze vczynićie. Miey-
30 ćie sie dobrze. [t] A ták oni odpráwieni
F przyszli do Antyochiey: á zebrawszy mno-
31 stwo/ oddáli list. [t] ktory przeczytawszy/
32 vrádowáli sie z poćieszenia. [t] Judás tez
y Sylás/ bedac y sámi proroki / długa
mowa nápomináli bráćia / y vtwierdzá-
33 li. [t] A pomieszkawszy tám czás nieiáki/
odpráwieni sa z pokoiem od bráćiey do
34 tych ktorzy ie byli posláli. [t] Lecz Sylli
zdáło sie tám zostáć / á Judás sam po-
szedł do Jerusálem.
35 [t] A Páweł y Bárnábasz mieszkáli w Zac:37.
Antyochiey / náuczáiac y przepowiádá-
36 iac z wielem innych słowo Páńskie. [t] A
G po kilku dni rzekł do Bárnábaszá Pá-
weł: Wroćiwszy sie náwiedzmy bráćia
po wszytkich mieśćiech / w ktorychesmy
opowiádáli słowo Páńskie/iákoli sie má-
37 ia. [t] A Bárnábasz chćiał wźiać z soba y

Jáná / ktorego zwano Márkiem. ? Ale
Páwel prośił go nie bráć tego z ſobą /
ktory odſtał od nich z Pámphiliey / á nie
chodźił z nimi ná *te* robotę. ? Sſtáłá ſię
tedy *miedzy nimi* rożnicá / ták iż odßedł ie-
den od drugiego : á Bárnábaß wźiąw-
ßy z ſobą Márká / wiozł ſię do Cypru:
? Lecz Páwel obrawßy *ſobie* Sylę poßedł /
będąc poruczony łáſce Bożey od brá-
ćiey. Rzbiegał Syrią y Cylicią / vtwier-
dzáiąc kośćioły : roſkázuiąc chowáć
przykazánia Apoſtołow y ſtárßych.

ROZDZIAL XVI.

N Przyßedł do Derbená y do Li-
ſtry. A oto był tám vczeń niekto-
ry imieniem Timotheuß / ſyn nie-
wiáſty wdowy wierney / z oycá Pogáni-
ná. ? Ktory miał dobre świádectwo od
bráćiey / ktorzy byli w Liſtrze y w Jkoni-
ey. ? Tego chćiał Páwel áby z nim wy-
ßedł : y wźiąwßy obrzezał go dla Zydow /
ktorzy ná onych mieyſcách byli. Bo wßy-
ſcy wiedźieli że oćiec iego był Pogáni-
nem. ? A gdy chodźili po mieśćiech / po-
dawáli im ku chowániu vſtáwy / ktore
były poſtánowione od Apoſtołow y ſtár-

ßych kto-

5 ßych ktorzy byli w Jeruſálem. ᵃ Vtwier-
dzáły ſie tedy kośćioły w wierze / y co
6 dźień ich w liczbę przybywáło. ᵃ A prze-
ßedßy Phrygią y kráinę Gáláckę / pohá-
mowáni ſą od Duchá świętego / áby nie
7 mowili słowá Bożeğ w Azyey. ᵃ A przy-
B ßedßy do Miſyey / kuśili ſię iść do Bithy-
niey : ále im nie dopuśćił Duch Jeſu-
8 ſow. ᵃ A przeßedßy Miſyą / wſtąpili do
9 Troády. ᵃ Y vkazáło ſie Páwłowi w no-
cy widzenie : Mąż niektory Mácedoń-
czyk ſtánął / proßąc go y mowiąc : Przy-
10 ßedßy do Mácedoniey rátuy nas. ᵃ A
gdy vyźrzał to widzenie / nátychmiaſt
ſtáráliſmy ſie iść do Mácedoniey : rozu-
miejąc iż nas Bog wezwał ku powiádá-
11 niu im Ewángeliey. ᵃ A puśćiwßy ſię
z Troády / proſtoſmy bieżeli do Sámo-
thrácyey / á názáiutrz do Neápolu :
12 ᵃ á ſtámtąd do Philippowá : ktore ieſt
pierwße miáſto w ſtronie Mácedoń-
ſkiey nowa oſádá. Y mießkáliſmy w tym-
13 że mieśćie kilká dni rozmawiáiąc. ᵃ A w
C dźień Sobotni wyßliſmy przed miáſto
nád rzekę / gdźie bywáły modlitwy : y v-
śiadßy mowiliſmy do niewiaſt ktore ſię
14 były zeßły. ᵃ A niektora niewiáſtá imie-

niem Lydia / z miásta Thyátyreńskiego/
ktora ßárłat przedawáłá/ chwaląca Bo-
gá słucháłá: ktorey Pan otworzył serce/
áby vwierzyłá temu co powiádał Pá-
wel. ¹ A gdy byłá okrzczona y dom iey/ 15
prosiłá mowiąc: Jesliście mię osądzili
być wierną Pánu/ wßedßy do domu me-
go mießkayćie. Y przymusiłá nas.
Za: 38. ¹ Y przydáło się gdyśmy ßli ná modli- 16
twę / iż dźiewká niektora co miáłá du-
chá wießczego / zábieżáłá nam : ktora
zysk wielki pánom swym czyniłá wro-
żąc. ¹ Tá chodząc zá Páwłem y zá námi/ 17
wołáłá/ mowiąc: Ci ludźie są słudzy Bo-
gá nawyżßego/ ktorzy wam oznáymuią
drogę zbáwienia. ¹ A to czyniłá przez 18
wiele dni. Lecz Páweł boleiąc/ obroći-
wßy się rzekł duchowi: Roskázuię wi-
mię Jezusá Christusá/ ábyś od niey wy-
ßedł. Y wyßedł oneyże godźiny. ¹ A wi- 19
dząc pánowie iey / iż zginęłá nádźieiá
zysku ich; poimawßy Páwłá y Sylę/ wle-
kli ie ná rynek do vrzędu: ¹ á przywiod- 20
ßy ie przed przełożone/ rzekli: Ci ludźie
niepokoy czynią w mieśćie náßym / gdyż
są Zydowie: Y opowiádáią zwyczay kto- 21
rego się nam przyimowáć nie godźi áni

czynić;

22 czynić; gdyżesmy są Rzymiánie. ⁊ Y
zbieżał sie człowiek pospolity przećiw
nim: á vrząd rozdárszy száty/ kazał ie
23 śiec rozgámi. ⁊ A gdy im wiele ran zá-
dáli wrzućili ie do więzienia: roskázu-
24 iąc strożowi áby ich pilnie strzegł. ⁊ Kto-
E ry wźiąwszy tákowe roskazánie/ wsádźił
ie do wnętrznego tárásu/á nogi ich zám-
25 knał w kłodę. ⁊ Lecz o pułnocy/ Páweł.
y Sylás modląc sie wychwaláli Bogá
26 A więźniowie ich słucháli. ⁊ W czym
spietká powstáło wielkie źiemie trzęśie-
nie/ ták iż sie poruszyły fundámenty ćie-
mnice. Y wnet sie otworzyły wszytkie
drzwi/ y rozwiązáły sie pętá wszytkich.
27 ⁊ A ocućiwszy sie stroż ćiemnice/ y vy-
rzawszy drzwi otworzone v ćiemnice;
dobywszy mieczá/ chćiał sie sam zábić:
mniemáiąc iż więźniowie poućiekáli.
28 ⁊ Lecz Páweł záwołał głosem wielkim/
mowiąc: Nie czyń sobie nic złego: bo-
29 ćiesmy sám wszyscy. ⁊ A kazawszy záświe-
ćić/ wbieżał *tám*, y drżąc przypadł do
30 nog Páwłowi y Syli. ⁊ á wywiodszy ie
rzekł: Pánowie/ coż mam czynić ábych
31 był zbáwion? ⁊ A oni rzekli: Wierz w
F Páná JEsusá/ á będźiesz zbáwion ty y
dom

2.Kor:11.
f 25.
1.Thes:2.
a 2.
Philip:1.
c 13.d 29.

dom twoy. A opowiádáli mu ſłowo 32
Páńſkie/ y wßytkim ktorzy byli w domu
iego. A wźiąwßy ie oneyże godźiny w 33
nocy/ omył rány ich: y był okrzczony ſam/
y wßyſcy domownicy iego nátychmiaſt.
A wprowádźiwßy ie do domu ſwego/ 34
nágotował im ſtoł/ y rádował ſie ze wßy-
tkim domem ſwym/ vwierzywßy Bo-
gu. A gdy był dźień/ poſłał vrząd ce- 35
klarze/ mowiąc: Wypuść one ludźie.
A opowiedźiał te ſłowá ſtroż ćiemnice 36
Páwłowi: Iż vrząd poſłał ábyśćie byli
wypußczeni: teraz tedy wyßedßy idźćie
w pokoiu. A Páweł rzekł ku nim: V- 37
biwßy nas iáwnie nie przekonánych/ G
gdyżeśmy ſą ludźie Rzymſcy/ wrzućili
do ćiemnice: á teraz nas potáiemnie
wypycháią? Nie ták: ále ſámi przyßed-
ßy niech nas wyprowádzą. A oznay- 38
mili vrzedowi ceklarze te ſłowá. A bali
ſie/ vſłyßawßy że Rzymiánie byli: A 39
przyßedßy przepraßáli ie: y wywiodßy
prośili áby wyßli z miáſtá. A wyßedßy 40
z ćiemnice/ weßli do Lidyey: y vyzrzá-
wßy bráćią poćießyli ie y wyßli.

ROZDZIAL XVII.

1 A Przeszedszy Amphipol y Apollo- Za:39.
A nia/przyszli do Thessaloniki/gdzie
2 była boznicá Zydowska. ² A Pá-
wel wedle zwyczáiu *swe*[o] wszedł do nich/
y przez trzy szabaty rozmawiał z nimi z
3 pisma:[?] wywodząc y wykłádáiąc/ że byłá
potrzebá áby Christus cierpiał y zmar-
twychwstał: á iż ten Jesus iest Christu-
4 sem ktorego ia wam opowiádam. ⁴ Nie-
ktorzy tedy z nich vwierzyli / y przyłą-
czyli sie do Páwłá y Syle: k temu wiel-
kie mnostwo nabożnych Pogánow / y
5 niewiast przednieyszych nie máło. ⁵ Ale
B Zydowie wzruszeni zazdrością/ nábrawszy
szy z sobą z pospolstwá złych niektorych
ludzi / y rozruch vczyniwszy wzburzyli
miásto: á nászedszy ná dom Jázonow/szu-
káli ich áby ie wywiedli przed pospol-
6 stwo. ⁶ A nie nálazszy ich / wywlekli Já-
zoná y niektorą brácią do przełożonych
mieysckich/ wołáiąc: Iż *oto* ci ktorzy
7 miásto wzruszáią/ y tu *tez* przyszli; ⁷ ktore
przyiał Jázon: á cic wszyscy czynią prze-
ciw dekretom Cesárskim; powiádáiąc
8 iż iest krol inszy Jesus. ⁸ Y strwożyli po-
C spolstwo / y przełożone miástá ktorzy te-
go słuchá-

go ſlucháli. ¶ A wziawßy ſłußna ſpráwe,
od Jázoná y od innych / puścili ie. ¶ A 10
brácia wnet w nocy wyprawili Páwłá
y Syle do Bereie. Ktorzy przyßedßy we=
ßli do bożnice Żydowſkiey. ¶ (A ci byli 11
przednieyßy z Theſſáloniki; ktorzy przy=
ieli słowo *Boże* ze wßytká ochotá: ná ká=
żdy dźień wywiáduiąc ſie piſmá / ieſliby
ſie to ták miáło. ¶ A przetoż wiele ich v= 12
wierzyło z nich / y niewiaſt Pogáńſkich
vczćiwych / y meżow niemáło.) ¶ A gdy 13
ſie dowiedźieli Theſſáloniceńſcy Żydo=
wie / iż y w Bereiey opowiádáne ieſt od
Páwłá słowo Boże; przyßli też tám
podburzáiąc y wzruſzáiąc poſpolſtwo.
¶ A tedy wnet Páwłá wyſłáli brácia / áby 14
ßedł áż do morzá: wßákoż Sylás y Ti= D
motheuß pozoſtáli tám. ¶ A ci co odpro= 15
wadzáli Páwłá / záwiedli go áż do A=
then: á wziawßy roſkazánie od niego do
Syle y Timotheußá / żeby co narychley
przyßli do niego / odeßli.

Za: 40. ¶ A gdy ich Páwel w Atheniech cze= 16
kał; wzruſzał ſie w nim duch iego / wi=
dząc miáſto poddáne báłwochwálſtwu.
¶ A przetoż rozmawiał w bożnicy z Żydy / 17
y z nabożnemi *ludźmi, tákże* y ná rynku ná

18 káżdy dźień z tymi co tám byli. [a] A nie-
E ktorzy z Epikurow y Stoikow Philoso-
phow gadáli sie z nim: y iedni mowili:
Coż wżdy ten słowośiewcá mowić chce?
A drudzy: Zda sie być opowiádáczem
nowych bogow: iż im Iesusá y zmar-
19 twychwstánie opowiádał. [a] A porwaw-
szy go/ wiedli do Areopagu/ mowiąc:
Możemyli wiedźieć co to iest zá nowa
20 náuká/ ktorą ty powiádasz? [a] Bo iákieś
nowe rzeczy przynośisz do vszu nászych.
A przetoż chcemy wiedźieć co wżdy z te-
21 go ma być. [a] (A wszyscy Atheniczánie/
y ći co tám mieszkáli gośćie/ żadną sie
inszą rzeczą nie báwili/ iedno powiádá-
22 nim ábo słuchánim nowin.) [a] A stoiąc
D Páweł w pośrzod Areopagu/ rzekł: Mę-
żowie Atheńscy/ we wszytkim was wi-
23 dzę iákoby zabobonnemi. [a] Abowiem
chodząc y przypátruiąc sie bogom wá-
szym/ nálazłem też ołtarz ná ktorym ná-
pisano/ NIEZNAIOMEMV BOGV.
Ktorego tedy nie znáiąc *go* chwalićie/
24 tegoć ia wam opowiádam. [a] Bog kto- 1.Moy: 1. a 1.
F ry vczynił świát/ y wszytko co ná nim/
ten będąc Pánem niebá y źiemie/ nie Wyś: 7. f 48.
mieszka w kośćielech ręką vczynionych:

ániręko-

¶ áni rękomá ludzkimi bywa chwalon/
iákoby czego potrzebuiąc: gdyż sam da-
wa wßytkim żywot y oddech y wßytko:
¶ y vczynił z iednego wßytek rodzay ludz-
ki/ áby mießkáli po wßytkiey źiemi: zá-
mierzywßy postánowione czásy/ y grá-
nice mießkánia ich: áby ßukáli Bogá/
owaby go snać námácáli ábo náleźli:
choćiaż od káżdego z nas nie iest dáleko.
¶ ábowiem w nim żywiemy y rußamy
się/ y iesteśmy: iáko y niektorzy z wáßych
Poetow powiádáli: Gdyżechmy też są
narodem iego. ¶ Będąc tedy narodem
Isa: 40. d 18. Bożym; nie mamy rozumieć/ áby złotu
ábo śrebru ábo kámieniowi misternie
rytemu/ ábo wymysłowi człowieczemu
bostwo miáło być podobne. ¶ Aczkol-
wiek tedy przeglądał Bog czásy onych
niewiádomości/ *lecz* teraz oznáymuie lu-
dźiom áby wßyscy wßędy pokutowáli:
¶ dla tego iż postánowił dźień w ktory
ma sądźić świát w spráwiedliwości/
przez męża ktorego náznáczył/ wiárę po-
dáiąc wßytkim/ wskrześiwßy go od v-
márłych. ¶ A vsłyßawßy o zmartwych-
wstániu; iedni się śmiali/ á drudzy mo-
wili: Będźiem ćię drugi raz o tym słu-

33 chać. A tákże Páwel wyßedł z pośrzod-
34 ku ich. A meżowie niektorzy przystawßy
do niego / vwierzyli: miedzy ktorymi też
Dyonizyus Areopágitá / y niewiástá imie-
niem Dámáridá / y drudzy z nimi.

ROZDZIAL XVIII.

1 A Potym odßedßy z Athen / przyßedł
2 do Korynthu: á nálazßy niekto-
A rego Zydá imieniem Aquile ro-
dem z Pontu / ktory był dopiero z Włoch
przyßedł / y Pryscylle żone iego (dla tego
iż był przykazał Klaudyuß áby Zydowie
wßyscy poßli precz z Rzymu) przyßedł
3 do nich. A iż był tegoż rzemiesłá / mie-
ßkał v nich y robił (á było rzemiesło ich
4 robić namioty.) Y rozmawiał w Bo-
żnicy ná káżdy ßábát / wtrácáiąc imie
Páná JEsusowo / y námawiał Zydy y
5 Græki. A gdy przyßli z Mácedoniey
B Sylás y Timotheuß / nálegał słowy Pá-
weł / oświadczáiąc Zydom że Jesus iest
6 Chrystusem. Lecz gdy sie oni zásláwiá-
li y bluźnili / wytrząsnąwßy ßáty swe
rzekł do nich: Krew wáßá ná głowe wá-
ße; iaciem czyst: odtychmiast poyde do
7 Pogánow. Y odßedßy stámtąd / wßedł

w dom niektoreğ imieniem Tytá Juſtá/
ktory ſłużył Bogu: ktorego dom był po-
dle bożnice. ¶ A Kriſpus Arcybożniczy 8
vwierzył Pánu ze wßytkim ſwym do- C
mem: y wiele Korynthyan ſłucháiąc
vwierzyło / y krzeſt przyimowáło. ¶ A 9
rzekł Pan Páwłowi przez widzenie: Nie
boy ſie; ále mow / á nie milcz: ¶ bomći ia 10
ieſt z tobą: á żaden ſie ná ćię nie tár-
gnie / ábyć miał co złego vczynić: ábo-
wiem ia wielki lud mam w tym mieśćie.
¶ A zmieſzkał tám rok y ßeść mieśięcy / 11
náuczáiąc v nich słowá Bożego. ¶ A gdy 12
Gállion był ſtároſtą w Acháiey / powſtá-
li iednomyślnie Zydowie przećiw Pá-
włowi / y przywiedli go do ſądu: ¶ mo- 13
wiąc / Iż ten przećiw zakonowi námá-
wia ludźi chwalić Bogá. ¶ A gdy miał 14
Páwel vſtá otworzyć / rzekł Gállion do D
Zydow: O mężowie Zydowſcy / gdyćby
co nieſpráwiedliwego było / ábo złoczyń-
ſtwo iákie; ſłußniebych was wyćierpiał.
¶ Lecz ieſli ſą gadki o słowiech y imio- 15
nách / y o zakonie wáßym / ſámi tego
pátrzćie: ia niechcę być tego ſędźią. ¶ A 16
odegnał ie od ſtolice. ¶ A porwawßy 17
wßyſcy Soſthená Arcybożniczego / bili

go przed

go przed stolicą: lecz Gallion nic ná to
18 niedbał. ° A Páwel gdy *tám* ieszcze przez
E niemáły czás zmieszkał; pożegnawszy się
z bráćią / wiozł się do Syriey / (á z nim
Pryscillá y Aquilás /) ogoliwszy sobie 4. Moy: 6.
19 głowę w Kenchrze: bo miał slub. ° Y c 18.
przyszedł do Ephezu / y tám ie zostáwił. Nu: 21.
A sam wszedszy do bożnice / rozmawiał d 24.
20 z Zydy. ° A gdy *go* oni prośili / żeby *v nich*
21 dłuższy czás zmieszkał; nie zezwolił: ° á-
le ie pożegnał / mowiąc: Wrocę się zás
do was zá wolą Bożą: y puśćił się z
Ephezu.
22 ° A gdy przyszedł do Cezáreey; wstą- Za: 41.
F piwszy / á kośćioł pozdrowiwszy / puśćił
23 się do Antyochiey. ° Y zmieszkawszy tám
nieco / wyszedł / idąc porządnie przez kráí-
nę Gáláćką / y przez Phrygią / vtwier-
24 dzáiąc wszytkie vcznie. ° A Zyd niekto-
ry imieniem Apollo / rodem z Alexán-
dryey / mąż wymowny / przyszedł do E-
25 phezu / będąc możnym w pismiech. ° Ten
był wpráwiony w drodze Páńskiey: á pá-
łáiąc w duchu / mowił y náuczał pilnie
o Iesuśie: wiedząc tylko o krzćie Iano-
26 wym. ° Ten tedy począł bespiecznie po-
G czynáć w bożnicy. ktorego vsłyszawszy

Pryscyllá y Aquilá / przyieli go / y dostá-
tecźniey mu wyłożyli drogę Páńską. [27] A 27
gdy chćiał iść do Acháiey / nápominá-
iąc bráćia pisáli do vczniow áby go przy-
ieli. ktory gdy przyßedł / wiele pomagał
tym ktorzy vwierzyli. [28] Abowiem po- 28
tężnie przekonywał Zydy iáwnie / okázu-
iąc z pismá / iż Jesus iest Christusem.

ROZDZIAL XIX.

Za: 42. **V**Stáło się gdy Apollo był w Ko- 1
ryncie / iż Páwel schodźiwßy gor- A
ne strony przyßedł do Ephezu: á
nálazßy niektore vcznie / [2] rzekł do nich: 2
Záliśćie wźieli Duchá świętego gdyśćie
Matt: 3. c 11. vwierzyli? A oni rzekli do niego: Ow-
ßem mysmy áni słycháli iesli iest Duch świę-
Mar: 1. b 8. ty. [3] Y rzekł: W czymżeśćie tedy są 3
pokrzczeni? A oni powiedźieli: We
Luk: 3. c 16. krzćie Janowym. [4] Y rzekł Páwel: Jan 4
Jan 1. d 26. ći krzćił krztem pokuty lud / mowiąc;
Aby w onego ktory miał przyść po nim
Wyi: 1. a 5. y 11. vwierzyli / to iest / w Jesusá. [5] To vsły- 5
b 16. y 19. ßawßy / okrzczeni są w imię Páná Je-
a 4. susowe. [6] A gdy ná nie włożył ręce Pá- 6
Wyi: 2. a 4. weł / przyßedł ná nie Duch święty / y mo- B
wili *obcymi* ięzyki / y prorokowáli. [7] A tych 7

wßytkich

wßytkich mężow było około dwunaście.
8 A wszedßy do bożnice / mowił bespie-
cznie przez trzy miesiące / rozmawiáiąc y
námawiáiąc do tego co należáło krole-
stwu Bożemu.
9 A gdy się niektorzy zátwárdzáli / y
nie wierzyli / złorzecząc drogę Bożą
przed pospolstwem; odstąpiwßy od nich/
odłączył vcznie; co dzień rozmawiáiąc
10 w ßkole niektorego Tyránná. A to się
działo przez dwie lećie : ták iż wßyscy
ktorzy mießkáli w Azyey / słucháli słowá
Páńskiego / *ták* Zydowie *iáko* y Pogánie.
11 Y nie ledá cudá czynił Bog przez ręce
12 Páwłowe: ták iż też ná chore przyno-
ßono chustki ábo przepáski od ćiáłá iego/
y odchodziły od nich choroby / y ducho-
13 wie źli wychodzili. A niektorzy Zydo-
C wie z tych co się włoczyli czárty zátliná-
iąc / ważyli się wzywáć / nád tymi ktorzy
mieli duchy złe / imieniá Páná Jezuso-
wego / mowiąc : Poprzyśięgam was
przez Jezusá ktorego Páweł opowiáda.
14 A było śiedm niektorych synow Sce-
wy Zydá Arcykápłaná / ktorzy to czynili.
15 A odpowiedziawßy duch zły rzekł im:
Znám Jezusá y wiem Páwłá : ále wy

cośćie zacz? ᵛ A wskoczywszy ná nie on 16
człowiek w ktorym był duch zły / á opá-
nowawszy obudwu / zmocnił sie przećiw-
ko im: ták iż nágo y zránieni zućiekáli z
domu onego. ᵛ A było to wiádomo wszy- 17
tkim Zydom y Pogánom / ktorzy mie-
szkáli w Ephezie: y padł ná one wszytkie
strách / y wielbili imie Páná Jezusowo.
ᵛ A wiele wierzących przychodziło / wy- 18
znawáiąc y opowiádáiąc vczynki swo- D
ie. ᵛ A wiele z tych ktorzy sie náukámi 19
niepotrzebnymi paráli / przyniozszy kśie-
gi popalili przed wszytkimi: á obrácho-
wawszy cene ich / ználeźli piećdźieśiąt
tyśiecy śrebrnikow. ᵛ Ták potężnie ro- 20
sło słowo Boże / y zmacniáło sie.
ᵛ A gdy sie to spełniło / vmyślił Pá- 21
weł w Duchu / przeszedszy Mácedonią y
Acháią / iść do Jeruzálem / mowiąc; Iż
potym gdy tám bede / potrzebá mi y
Rzym widźieć. ᵛ A posławszy do Má- 22
cedoniey dwu z tych ktorzy mu służyli /
Timotheuszá y Erástá; sam ná czás po-
został w Azyey. ᵛ A pod onym czásem wstał 23
sie rozruch niemáły około drogi Páń- E
skiey. ᵛ Abowiem niektory imieniem De- 24
metrius złotnik / ktory robił kośćioły
śrebrne

śrebrne Dyánie: czynił niemáły pożyt-
25 tek robotnikom. ⁹ ktore zebrawszy / y in-
ne ktorzy sie tymi parali robotniki / rzekł:
Mężowie / wiecie iż z tego rzemiesłá iest
26 nászá máietność: ⁹ á widźicie y słyszyćie /
że nie tylko w Ephezie / ále máło nie po
wszytkiey Azyey / ten Páweł námawiá-
iac odwrócił wielka rzeszą / mowiac: Że
nie sa bogowie / ktore rekomá dźiáłáia.
27 ⁹ A nie tylko potrzebá sie bać / áby nam
przezeń tá czastká nie przyszłá w nágánie-
nie: ále áby y kośćioł wielkiey Dyány
nie był nizacz poczytan: y *do tego nie przy-
szło* iżby wszytek máiestat tey ktora chwa-
li wszytká Azya y wszytek świát nie był
28 zniszczon. ⁹ Co gdy vsłyszeli / nápełnie-
ni gniewu / krzykneli mowiac: Wiel-
29 ka Dyáná Ephezka. ⁹ Y nápełniło sie
F wszytko miásto zámieszánia; y wtárgne-
li iednostáynie ná rynek / porwawszy Gá-
iá y Arystárchá Mácedończyki / podro-
30 żne towárzysze Páwłowe. ⁹ A gdy Pá-
weł chćiał wynisć do pospolstwá / nie
31 dopuśćili mu vczniowie. ⁹ A niektorzy
też z przednieyszych Azyanow / bedac mu
przyiaćielmi / posławszy do niego prosili
32 go áby nie wychodźił ná rynek. ⁹ A dru-

dzy cos innego wołáli. Abowiem było
zgromádzenie zámieszáne; á wiecey ich
nie wiedziáło dla czego sie zeszli. A z
oney rzeszey wywiedli Alexándrá / ktore-
go popycháli Zydowie. Tedy Alexánder
skinąwszy reką o milczenie / chćiał vczy-
nić obmowę pospolstwu. Lecz gdy po-
ználi iż był Zydem; wszczął sie ieden głos
od wszytkich iákoby przez dwie godzinie
wołáiących: Wielka Dyáná Ephezka.
A Pisarz vśmierzywszy rzeszę/rzekł: Mę-
żowie Ephezcy / y ktoryż iest człowiek
coby nie wiedział iż miásto Ephezkie
iest chwalcą wielkiey boginiey Dyány / y
corki Iowiszowey? Gdyż sie tedy żaden
temu sprzećiwić nie może: trzebá ábyś-
ćie sie pohámowáli / á nic skwápliwie
nie czynili. Abowiemeśćie przywiedli
te ludzie / áni świętokradźce / áni bluż-
niące boginią wászę. A ieśliż Demetri-
us / y ći co z nim są rzemieśnicy / máią co
przećiw komu; wszák práwo bywa: są
też stárostowie / niechże iedni drugich
pozywáią. Ieśli sie też o czym innym
bádaćie; to sie ná porządney schadzce
odpráwi. Abowiem trzebá sie bać / á-
byśmy nie byli oskárżeni o rozruch dnia
dźisiey-

dźiśieyſzego: gdyż nie máſz żadnego winnego/ o ktorymbyſmy mogli dáć ſpráwę tego zbieżenia. A gdy to rzekł/ roſpuśćił *ono* zgromádzenie.

ROZDZIAL XX.

1 A Gdy ſię vćiſzył ten rozruch/ we-
A zwawſzy Páweł vczniow/ y nápo-
minájąc ich/ pożegnał ſię z nimi/
2 y poiáchał áby ſzedł do Mácedoniey. ² A
przeſzedſzy one ſtrony/ y nápomniawſzy
ie długą mową/ przyſzedł do Graecyey.
3 ³ Gdźie zmieſzkawſzy trzy mieśiące/ Zy-
dowie nań zaſádkę vczynili/ gdy ſię ná-
zad wieść miał do Syriey: y vmyślił
4 wroćić ſię przez Mácedonią. ⁴ A puśćił
ſię z nim Sopater Pirrhow Beroeńſki:
z Theſſáloniczan też Aryſtárchus/ y Se-
kundus/ y Gáius Derbeyczyk/ y Timo-
theuſz: á z Azyanow/ Tychikus y Trophi-
5 mus. ⁵ Ci wprzod przyſzedſzy/ czekáli nas
6 w Troádźie. ⁶ A my po dniách Przaśni-
B kow odpłynęliśmy od Philippowá: y
przyſzliſmy do nich do Troády zá pięć
dni: gdźieſmy zmieſzkáli śiedm dni.
7 ⁷ A w pierwſzy *dzień* po ſzábáćie/ gdy- Zac: 43.
ſmy ſię zeſzli ná łamánie chlebá/ Páweł

przepowiádał im máiąc wyiecháć názá-
iutrz: y przedłużył mowę áż do půłnocy.
A było wiele lamp ná oney sáli / gdźie- 8
śmy byli zgromádzeni. A śiedząc nie- 9
ktory młodźieniec imieniem Eutychus
w oknie / będąc zięt ćięßkim snem / gdy
Páweł długo przepowiádał / zmorzony
ode snu / spadł ná doł z trzećiego piętrá /
y podnieśion iest vmárły. Do ktorego 10
zstąpiwßy Páweł / przypadł nań / á obłá-
piwßy go rzekł: Nie trwożćie śię: boć w
nim iest dußá iego. A gdy záśię wstą- 11
pił y łamał chleb y kosztował / y dośyć dłu-
go áż do świtánia przepowiádał; tákże
wyßedł. Przywiedli też młodźiencá 12
onego żywego / y byli niepomáłu poćie-
ßeni. A my poßedßy do okrętu / wieźli- 13
śmy śię do Assonu / ábyśmy ztámtąd wźię-
li Páwłá: ábowiem ták był postánowił /
máiąc sam pießo iść. A gdy śię z námi 14
zßedł w Assonie / wźiąwßy go przyiácháli
śmy do Mityleny. A ztámtąd odwiozßy 15
śię / názáiutrz przybiegliśmy przećiw Chi-
iu: á drugiego *dniá* przypłynęliśmy ku Sa-
mu: á názáiutrz przyßliśmy do Miletu.
Za:44. Abowiem Páweł postánowił był mi- 16
nąć Ephez: áby mu nie przyßło trawić

czáſu w Azyey. Bo ſię kwápił / ieſli mo⸗
żna rzecz / áby ná dźień Piećdźieśiątni⸗
ce był w Ieruſálem.
17 ꝰ A z Miletu poſławſzy do Ephezu/
D przyzwał ſtárſzych kośćielnych. ꝰ Ktorzy
18 gdy przyſzli do niego y byli weſpołek/ rzekł
im: Wy wiećie od pierwſzego dniá kto⸗
regom wſzedł do Azyey / iákom z wámi
19 był przez wſzytek czás: ꝰ ſłużąc Pánu z
wſzeláką pokorą / y ze łzámi y pokuſámi/
ktore ná mię przychadzáły z zaſadek Zy⸗
20 dowſkich: ꝰ iákom nie opuśćił nic poży⸗
tecznego / żebych wam oznaymić nie
miał / y náuczyć was iáwnie y po do⸗
21 miech: ꝰ oświadczáiąc Zydom y Pogá⸗
nom pokutę ku Bogu / y wiárę w Páná
náſzego Iezuſá Chriſtuſá.
22 ꝰ A teraz oto ia związány duchem/idę
E do Ieruſálem: niewiedząc co ſię tám ze⸗
23 mną dźiać będźie: ꝰ iedno że Duch świę⸗
ty po wſzytkich mieśćiech świádczy mi/
powiádáiąc / że mię więźienia y vtrá⸗
24 pienia czekáią w Ieruſálem. ꝰ Ale zá
nic ſobie tego nie ważę / y zdrowia mego
drożey ſobie nie ſzácuię niżli mnie ſáme⸗
go: bym tylko dokończył biegu mego / y
poſługi ſłowá ktoram wźiął od Páná

Jesusá / ku oświádczeniu Ewángeliey
łáski Bożey. ° A teraz oto ia wiem / że
nie ogladacie wiecey oblicza mego wy
wßyscy / przez ktorem przeßedł przepo-
wiádáiac krolestwo Boże. ° Przetoż
oświádczam sie wam dniá dźisieyßego /
żeciem ia iest czyst ode krwie wßytkich.
° Abowiememi sie nie chronił / żebych
wam nie miał oznáymiáć wßelkiey rády
Bożey. ° Pilnuycie sámi siebie / y wßy-
tkiey trzody / nád ktora was Duch ś. po-
stánowił Biskupámi ; ábyście rzadźili
kościoł Boży / ktorego nábył krwia swo-
ia. ° Jać wiem że po odeßciu moim wni-
da miedzy was wilcy dźapieżni nie fol-
guiac trzodźie. ° Y z was sámych pow-
stána meżowie mowiacy przewrotno-
ści / áby odwiedli vcznie zá soba. ° Dla te-
goż czuycie: pomniac / żeciem przez trzy
látá w nocy y we dnie nie przestawał
nápominác z was káżdego ze łzámi. ° A
teraz poruczam was Bogu y słowu łáski
iego / ktory może przybudowáć / y dáć dźie
dźictwo miedzy wßytkimi poświeconymi.
3.Mo:16. mi. ° Nie pożadałciem żadnego z was
15. śrebrá ábo złotá / áni ßáty / ° iáko sámi
1.Krol:12. wiećie: bo moim potrzebom y tych kto-
3

35 rzy ſą zemną / ſłużyły te ręce. Wßytko- 1. Kor: 4.
ciem wam vkazał / iż ták prácuiąc po- c 12.
trzebá podeymowáć ſłábe: á pámiętáć 2. Teſ: 2.
ná ſłowo Páná Jezuſowe / że on mowił; b 9. 2. Teſ: 3.
Szczeſliwſza ieſt *rzecz* dáwáć niżeli bráć. b 8.
36 A gdy to rzekł / klęknąwßy ná koláná
37 ſwe / modlił ſię z nimi wßytkimi. A oſtał
ſię płácz wielki wßytkich / á vpadáiąc ná
38 ßyiey Páwłowey / cáłowáli go. będąc
nabárziey żáłoſni z tego ſłowá / ktore
powiedźiał; że więcey nie mieli oglą-
dáć oblicza iego. A odprowádźili go
do okrętu.

ROZDZIAL XXI.

1 Y Stáło ſię gdyſmy odiecháli roz-
A ſtawßy ſię z nimi; przypłynęli-
ſmy proſtym pędem do Kou / á ná
záiutrz do Rhodu / á ſtámtąd do Pátá-
2 ry. A ználazßy okręt ktory miał płynąć
3 do Feniki / wśiadßy *weń* iácháliſmy. A
gdy ſię nam vkazał Cypr / zoſtáwiwßy
go po lewey ſtronie / płynęliſmy do Sy-
riey / y przypłáwiliſmy ſię do Tyru: ábo-
wiem tám z okrętu ſkłádáć miáno to-
4 war. A ználazßy vcznie / zmießkáliſmy
tám śiedm dni: ktorzy Páwłowi mowi-

li przez

li przez Duchá / áby nie chodźił do Jeru-
sálem. [5] A gdyśmy wymieszkáli *one* dni /
wyszedszy poszliśmy *á* wszyscy nas prowá-
dźili z żonámi y z dźiatkámi áż zá miá-
sto: á kleknawszy ná koláná nád brze-
giem / modliliśmy sie. [6] A pożegnawszy
sie społecznie / weszliśmy w okret: oni też
wroćili sie do *domow* swoich. [7] A my od-
práwiwszy płynienie od Tyru przypłynę-
liśmy do Ptolemáidy: á przywitawszy sie
z bráćią / mieszkáliśmy v nich ieden dźień.
Zac:45. [8] Lecz názáiutrz wyszedszy / przyszliśmy
Wyj: 6. do Cezáreey. A wszedszy w dom Philip-
b 5. pá Ewángelisty / ktory był ieden z *onych*
śiedmi / zostáliśmy v niego. [9] A ten miał
cztery corki pánny / ktore prorokowáły.
[10] A gdyśmy *tám* przez niemáło dni mie-
szkáli / nádszedł z Judskiey źiemie prorok
niektory imieniem Agáb. [11] Ten przyszed-
szy do nas / wźiawszy pás Páwłow / y
zwiazawszy swoie nogi y ręce / rzekł: To
mowi Duch świety: Meżá ktorego iest
ten pás / ták zwiażą w Jeruzálem Żydo-
wie / y podádzą w ręce Pogánow. [12] Co
gdyśmy vsłyszeli / prośiliśmy *y* my / y ći kto-
rzy ná onym mieyscu byli / áby nie cho-
dźił do Jeruzálem. [13] Tedy odpowiedźiał

Páwel / y rzekł: Co czynićie / płácząc / á
trapiąc serce moie? Abowiem ia gotow
wem nie tylko być zwiazan / ále y vm-
rzeć w Jeruſálem / dla imienia Páná
14 Jezusowego. ⁊ A gdyſmy go námowić
nie mogli / przestáliſmy / mowiąc: Nie-
15 chayżeć ſie dźieie wola Páńska. ⁊ A po
onych dniách nágotowawſzy ſie / przy-
16 ſzliſmy do Jeruſálem. ⁊ A ſzli też ſpołu z
námi vczniowie z Cezáreey / prowádząc
z ſobą (v ktoregoſmy goſpodą ſtać mie-
li) Mnázoná niektorego Cypryiczyká /
17 ſtárego vczniá. ⁊ A gdyſmy przyſzli do
Jeruſálem / wdźięcznie nas przyięli brá-
18 ćia. ⁊ Lecz názáiutrz wſzedł Páwel z ná-
mi do Jákubá / y zebráli ſie wſzyſcy ſtár-
19 ſzy. ⁊ ktore pozdrowiwſzy / opowiedźiał
D im wſzytko z oſobná co Bog czynił mie-
20 dzy Pogány przez ſłużbę iego. ⁊ A oni
wyſłuchawſzy / chwalili Bogá / y rzekli
mu: Widźiſz bráćie / iáko ieſt wiele ty-
śiecy Zydow ktorzy vwierzyli: á wſzy-
21 ſcy gorąco przy zakonie ſtoią. ⁊ A ſłyſzeli
o tobie z powieśći / iż vczyſz odſtánia od
Moyzeſzá / tych Zydow ktorzy ſą miedzy
Pogány: powiádáiąc że nie máią obrze-
zywáć ſynow ſwoich / áni chodźić wedle

zwyczá-

zwyczáiu. ² Coż tedy iest? koniecznie sie 22
lud zeyść muśi: bo vsłyszą żeś przyszedł.
² A przetoż vczyń to coć powiádamy. 23
Są v nas czterey mężowie / ktorzy ná
sobie ślub máią. ² Te przyiawszy / oczyść 24
4.Moy:6. że sie z nimi: y złoż sie z nimi / áby ogolili
c 18. głowy: á poznáią wszyscy / że to co o to-
Wyś: 18. bie słyszeli / fałsz iest: ále iż sam chodźisz
c 18. przestrzegáiąc zakonu. ² Lecz o tych kto- 25
Wyś: 15. rzy vwierzyli z Pogánow / myśmy pisáli / E
d 20. c 29 stánowiąc / áby sie wystrzegáli tego co
iest ofiárowano bałwanom / y krwie / y
rzeczy dawionych / y porubstwá.
Za: 46. ² Tedy Páweł wźiawszy one męże / ná- 26
Niż: 24. záiutrz oczyśćiony będąc z nimi wszedł
c 18. do kośćiołá / opowiádáiąc wypełnienie
dniow oczyśćienia / áż zá káżdego z nich
byłá oddána ofiárá. ² A gdy sie wykonáć 27
miáło śiedm dni / Zydowie z Azyey vy-
źrzawszy go w kośćiele / wzburzyli wszy-
tek lud / y pochwyćili go / ² wołáiąc: Mę- 28
żowie Izráelscy / rátuyćie: Tenći to iest
człowiek ktory przećiw ludowi y zako-
nowi / y mieyscu temu / wszędy wszytkich
vczy: á nád to y Pogány wprowádźił
do kośćiołá / y zgwałćił to mieysce świe-
te. ² (Abowiem *przedtym* widźieli z nim 29

w mieście Trofimá Epheskiego/ ktore-
go mniemáli żeby Páwel wwiodł do ko-
30 ściołá) ⁊ y wzruszyło sie wszytko miásto/
y zbieżał sie lud. A poimawszy Páwłá/
wywlekli go z kościołá/ y nátychmiast
31 drzwi zámkniono. ⁊ A gdy sie stáráli iá-
koby go zábić/ przyszłá wieść do Hetmá-
ná roty/ Iż sie wzruszyło wszytko Jeru-
32 sálem. ⁊ Ktory nátychmiast wziąwszy
służebne y Rotmistrze/ przybieżał do
nich. A oni vyźrzawszy Hetmáná y słu- Niż: 26. c 21.
33 żebne/ przestáli bić Páwłá. ⁊ Tedy Het-
man przybliżywszy sie poimał go/y kazał
go dwiemá łáncuchy zwiezáć: y pytał
34 sie ktoby był/ y coby vczynił. ⁊ A drudzy
G co innego wołáli miedzy rzeszą. Lecz gdy
sie nic pewnego dowiedzieć nie mogł
dla zgiełku/ kazał go wieść do obozu.
35 ⁊ A gdy był v wschodu/przydáło sie iż go
práwie nieśli żołnierze dla gwałtu one-
36 go ludu. ⁊ Abowiem mnostwo ludzi szło
37 zá nim/wołáiąc: Strać go. ⁊ A gdy miał
być wprowádzony Páwel do obozu/
rzekł Hetmánowi: Godzili mi sie co mo-
wić do ciebie? A on rzekł: Vmiesz po
38 Grecku? ⁊ A nie tyżeś iest on Egiptczy-
ánin/ ktoryś przed tymi dni vczynił roz-

ruch / y wywiodłeś ná puszczą cztery ty-
śiące mężow zboycow: A rzekł do nie- 39
Niż: 22. go Páwel: Jáciem iest człowiek Zyd
a 3. Társeńczyk / mieszczánin nie z podleysze-
go miástá Cylicyey. Lecz proszę ćię do-
puść mi mowić do ludu. A gdy on do- 40
puśćił / Páwel stoiąc ná wschodźie / ski-
nął ręką ná lud / á gdy było wielkie mil-
czenie / vczynił rzecz *do nich* Zydowskim
ięzykiem / mowiąc.

ROZDZIAL XXII.

MĘżowie bráćia y oycowie / słu- 1
chayćie tey ktorą teraz do was
czynię obmowy. (A gdy vsły- 2
szeli iż do nich mowił po Zydowsku / tym A
więtsze milczenie vczynili. A rzekł) 3
Wyż: 21. Jáciem iest mąż Zydowin / vrodzony w
g 39. Társie Cylicyiskim; lecz wychowan w
tym mieśćie v nog Gámálielowych / wy-
ćwiczony według prawdy zakonu oyczy-
stego: gorącym będąc miłownikiem zá-
Wyż: 8. konu / iáko wy wszyscy dźiś iesteśćie: kto- 4
a 3. rym prześládował tę drogę áż ná śmierć /
wiążąc y podawáiąc do więźienia *y* mę-
że y niewiásty: iáko mi *tego* y Arcyká- 5
plan iest świádkiem / y wszyscy stárszy: od B

ktorych

ktorych też listy wźiąwszy do bráciey ie- Wyż: 9.
chałem do Dámászku / ábych przywiodł a 2.
ty co tám byli / powiązawszy do Jeruſá-
6 lem / áby byli ſkaráni. ⁹ A przydáło ſie Wyż: 9.
gdym iáchał / y przybliżałem ſie do Dá- a 3.
mászku o południu / iż nagle oświećiłá
ſie około mnie wielka świátłość z nie-
7 bá: ⁹ Vpadszy ná źiemię / vſłyszałem głos
mowiący mi: Száwle / Száwle / przecz
8 mie prześláduieſz? ⁹ A iam odpowie-
dźiał: Ktoś ieſt Pánie? A rzekł ku mnie:
Jam ieſt Jeſus Názáreńſki / ktorego ty
9 prześláduieſz. ⁹ A ći ktorzy byli zemną /
C ácz widźieli świátłość / ále głoſu nie ſły- Dzie: 8. 9.
10 szeli onego ktory zemną mowił. ⁹ A rze-
kłem: Coż vczynię Pánie? A Pan rzekł
do mnie: Wſtawszy idź do Dámászku: á
támći powiedzą o wszytkim co maſz czy-
11 nić. ⁹ A gdym niewidźiał przed iáſno-
śćią świátłośći oney / prowádzony zá rę-
kę od towárzyszow / przyszedłem do Dá-
12 mászku. ⁹ A Anániaſz niektory mąż we-
dle zakonu / máiąc świádectwo od wszy-
13 tkich Zydow mieszkáiących / ⁹ przyszedszy
D do mnie y ſtánąwszy rzekł mi: Száwle
bráćie / przeyźrzy. A ia teyże godźiny
14 weyrzałem nań. ⁹ A on rzekł: Bog oy-
 cowną-

cow náßych obrał ciebie ábys poznał
wolæ iego / á izbys oglądał spráwiedli=
wego / y słuchał głosu z vst iego. ⁹ Abo= 15
wiem będźieß iego świádkiem do wßyt=
kich ludźi / tego coś widźiał y słyßał. ⁹ A 16
teraz co odwłaczaß? Wstań á okrzći
się / á omyi grzechy twe wzywáiąc imie=
niá iego. ⁹ A przydáło mi się gdym się 17
wroćił do Jerusálem / á modliłem się w
kośćiele żem był od śiebie odßedł. ⁹ A wi= 18
dźiałem go mowiącego ku mnie: Spieß E
się / á wynidź rychło z Jerusálem: abo=
wiem świádectwá twego nie przyimą
o mnie. ⁹ A iam rzekł: Pánie / onić wie= 19
Wyś: 8. dzą / żećiem ia sadzał do więźienia / y bi=
a 3. iałem po bożnicách wierzące w ćię. ⁹ A 20
gdy wylewano krew Szczepaná męczen=
Wyś: 7. niká twego iam też tudźież stał / y ze=
g 58. zwalałem y strzegłem ßat tych ktorzy
go mordowáli. ⁹ A rzekł ku mnie: Jdź= 21
że / bo ia do Pogánow dáleko pośle ćię.
⁹ Słucháli go tedy áż do tego słowá: á 22
tu podnieśli głos swoy mowiąc: Zgładź F
z źiemie tákiego *człeká*: bo nic słußa áby
miał żyć. ⁹ A gdy oni wołáli y miotáli 23
ßáty swe / y ćiskáli proch ná powietrze;
⁹ roskazał go Hetman wieść do obozu / 24

y biczo=

y biczowáć y męczyć go: żeby ſię dowie-
dźiał przyczyny/ dla czegoby ták nań wo-
25 łano. A gdy go rzemieńmi związano/
rzekł Páweł do Rotmiſtrzá támże ſto-
iącego: Izali ſię wam godźi człowieká
Rzymiániná y nieoſądzonego biczowáć?
26 Co vſłyßawßy Rotmiſtrz/ przyſtąpiw-
ßy opowiedźiał Hetmánowi mówiąc:
Co maß czynić? bo ten człowiek ieſt
27 Rzymſki mießczánin. A przyſtąpiwßy
G Hetman/ rzekł mu: Powiedz mi ieſliś
ty ieſt Rzymiánin? A on rzekł: Ták ieſt:
28 Y odpowiedźiał Hetman: Jam zá
wielką ſummę tego mieyſckiego doſtał.
29 A Páweł rzekł: A iam ſię y vrodźił. Ná-
tychmiáſt tedy odſtąpili od niego ći co
go męczyć mieli. A temu ſię y Hetman
zlękł/ dowiedźiawßy ſię że był Rzymiá-
30 ninem/ á iż go był związał. A názá-
iutrz chcąc pewnie wiedźieć o ktoráby
rzecz był od Zydow obwinion/ rozwią-
zał go: á roſkazał ſię zeyść kápłanom/ y
wßytkiey ich ſiedzącey rádźie: á wywiod-
ßy Páwłá poſtáwił przed nimi.

ROZDZIAŁ XXIII.

1 A Páweł pátrząc pilnie ná one rá- Za: 47.
A dę ſiedzącą/ rzekł: Mężowie brá-

ćia/ ia ze wßytkiego ſumnienia dobrego
záchowałem ſie przed Bogiem áż do
dniá tego. [2] A Ananiaß Arcykápłan ká- 2
zał go tym ktorzy przy nim ſtali bić w
gebe. [3] Tedy rzekł Páwel k niemu: Ská- 3
rze ćie Bog śćiáno pobielona. A ty śie-
dząc ſadźiß mie wedle zakonu; á roſká-
zuieß mie bić przećiw zakonowi? [4] A ći 4
ktorzy tám ſtali/ rzekli: Arcykápłano-
wi Bożemu złorzeczyß? [5] A Páwel rzekł: 5
Nie wiedziałem bráćia/ żeby był Arcy-
2. Mo:22. d 28. kápłanem. Bo nápiſano ieſt: Przełożo-
nemu ludu twego złorzeczyć nie będzieß.
[6] A wiedząc Páwel że iedná cześć byłá 6
Sádduceußow/ á druga Pháryſeußow; B
záwołał w *oney* rádzie: Mężowie brá-
Philip: 3. b 5. ćia/ iam ieſt Pháryſeuß / ſyn Pháryſeu-
Niż: 24. f 21. ßow; o nádźieie y *o* powſtánie vmárłych
mnie *tu dźiś* ſądzą. [7] A gdy to wymowił/ 7
wßczął ſie rozruch miedzy Pháryſeußá-
mi y Sádduceußámi: y rozerwáło ſie o-
Matt: 22. c 23. no zgromádzenie. [8] Abowiem Sáddu- 8
ceußowie powiádáia; iż nie máß zmar-
twychwſtánia/ áni ányolá/ áni duchá: á
Pháryſeußowie *to* oboie przyznawáia.
[9] Y ſtáło ſie wołánie wielkie. A powſtá- 9
wßy niektorzy z Pháryſeußow / ſpieráli

ſie mo-

sie mowiąc: Nic złego nie náyduiemy
w tym człowieku: á iesliż z nim mowił
10 duch ábo ányoł? ⁊ A gdy był wielki roz-
ruch; boiąc sie Hetman áby Páwłá nie
rozßárpáli miedzy sobą; roskazał iść słu-
żebnym/ á wydrzeć go z pośrzodku ich;
11 y odwieść go do obozu. ⁊ A przyßłey no-
C cy stánąwßy przy nim Pan/ rzekł: Bądź
stały: ábowiem iákoś o mnie świádczył
w Jerusálem; tákżeć y w Rzymie trze-
12 bá świádczyć. ⁊ A gdy był dźień/ ßczed-
ßy sie niektorzy z Zydow/ ślubem sie zá-
wiązáli/ mowiąc; że nie mieli áni ieść
13 áni pić/ ážby zábili Páwłá. ⁊ A było ich
wiecey niż czterdźieśći mężow/ ktorzy
14 to sprzysiężenie vczynili. ⁊ ktorzy przy-
ßedßy do Arcykápłanow y stárßych/ rze-
kli: Slubemesmy sie záwiązáli że nic v-
kuśić nie mamy/ áżbysmy zábili Páwłá.
15 ⁊ A przetoż wy teraz oznaymićie Het-
mánowi y rádźie/ áby go do was wy-
wiodł: iákobyśćie sie mieli dostáteczniey
wywiedźieć o spráwách iego. A my/ pier-
wey niżli doydźie/ gotowismy go zábić.
16 ⁊ Co gdy vsłyßał śiestrzeniec Páwłow
17 tę násadkę/ przybieżawßy y wßedßy do
D obozu opowiedźiał Páwłowi. ⁊ A Pá-

wel przyzwawßy k ſobie iednego z Rot-
miſtrzow/ rzekł: Doprowadz młodzień-
cá tego do Hetmáná: bo mu coś ma o-
powiedźieć. ° Przetoż tedy on wźiaw- 18
ßy go przywiodł do Hetmáná/ y rzekł:
Páweł więźień prośił mię/ ábych tego
młodźieńcá doprowádźił do ćiebie: kto-
ry ć ma coś powiedźieć. ° A Hetman w- 19
źiąwßy go zá rękę/ y odwiodßy ná ſtro-
nę/ pytał go: Coż ieſt co mi oznaymić
maß? ° A on rzekł: Vmyślili Zydowie 20
prośić ćię/ ábyś iutro wywiodł Páwłá
przed śiedzącą rádę: iákoby śię mieli co
doſtáteczniey ßego o nim dowiedźieć.
° Ale ty nie wierz im: Boć śię nań náſá- 21
dźiło z nich więcey niż czterdźieśći mę- E.
żow/ ktorzy śię ślubem záwiązáli/ *iż nie*
máią áni ieść/ áni pić/ ążby go zámordo-
wáli: y teraz *iuż* ſą pogotowiu/ czeká-
iąc od ćiebie przyobiecánia. ° Hetman 22
tedy odpráwił onego młodźieńcá; roſká-
zuiąc áby tego przed żadnym nie powiá-
dał/ że mu to oznaymił. ° Y wezwawßy 23
dwu Rotmiſtrzow/ rzekł im: Nágotuy-
ćie dwieśćie ſłużebnych/ áby ßli áż do
Cezáreey: k temu śiedmdźieśiąt iezd-
nych y dwieśćie pießych z oßczepámi/

od trze-

24 od trzećiey godźiny w noc: ° Y nágo-
tuyćie konie / áby Páwłá wſádźiwſzy /
zdrowo odprowádźili do Felixá ſtároſty.
25 ° (ábowiem ſie bał by go ſnadź nie por-
wáli Zydowie / y nie zábili; á onby potym
odnośił potwarz / iákoby wźiąć miał
26 pieniądze) ° nápiſawſzy liſt / ktory to w
F ſobie zámykał: Klaudius Lizyás wiel-
możnemu ſtároście Felixowi zdrowia:
27 ° Tego mężá poimánego od Zydow / gdy
iuż od nich miał być zábit / przyſzedſzy z
rotą odiąłem go: dowiedźiawſzy ſie iż
28 ieſt Rzymiánin. ° A chcąc wiedźieć przy-
czynę dla ktoreyby nań ſkárżyli / wywio-
29 dłem go przed ich rádę. ° ktoregom ná-
lazł oſkárżonego o gadki zakonu ich:
lecz nie máiącego żadney winy godney
30 śmierći ábo więźienia. ° A gdy mi oznay-
miono o zdrádźie ktorą nágotowáli by-
li przećiw iemu; poſłałem go do ciebie /
opowiedźiawſzy też tym co nań ſkárży-
li / áby przed tobą mowili. Miey ſie do-
31 brze. ° Służebni tedy / ták iáko im było
roſkazano / wźiąwſzy Páwłá / prowádźili
32 nocą do Antypátridy. ° A názáiutrz wy-
práwiwſzy iezdne áby z nim iácháli / wro-
33 ćili ſie do obozu. ° Ktorzy wiecháwſzy do
G

 Cezáreey /

Cezáreey / á oddawszy list stárośćie / po-
stáwili przed nim y Páwlá. ° A przeczy- 34
tawszy *list*, y zopytawszy z ktoregoby był
powiátu: y zrozumiawszy że był z Cylici-
ey / ° rzekł: Będę ćię słuchał gdy *też* przyi- 35
dą ći ktorzy ná ćię skárżyć máią. A roska-
zał go strzedz ná pałacu Herodowym.

ROZDZIAL XXIIII.

A Po piąći dniách ziáchał Arcyká- 1
płan Ananiasz z niektorymi stár- A
szymi / y z nieiákim Tertullem pro-
kuratorem / ktorzy stáneli przed stárostą
przećiw Páwłowi. ° A pozwawszy Pá- 2
włá / pocżął *nań* skárżyć Tertullus mo-
wiąc: ° Gdyżesmy pokoiu wielkiego 3
przez ćię wielmożny Felixie dostáli / y
wiele się przez twoię opátrzność popra-
wiło: záwżdy y wszędy *to* z wszelákim dzię-
kowánim przyimuiemy. ° A iżbych ćię 4
długo nie báwił; proszę ábyś nas máłu- B
czko z łáski swey posłuchał. ° Náleźliśmy 5
tego człowieká záráźliwego / y wszczyná-
iącego rozruch miedzy wszytkimi Żydy
po wszytkim świećie / y herstá sekty Ná-
záreńczykow: ° ktory się też ważył zgwał- 6
ćić kośćioł: ktoregosmy też poimawszy

chćieli

chcieli osadzić wedle zakonu náßego.
7 Lecz przyßedßy Hetman Lizyás z wiel-
kim gwałtem / wydárł go z rąk náßych:
8 roskazawßy tym ktorzy nań skárżą iść
do ciebie: od ktorego możeß sam rozsą-
dziwßy o wßytkim tym rozeznáć/ o cz my
9 nań skárżymy. A Zydowie też poświad-
C czáli / powiádáiąc; że sie ták rzecz ma.
10 Lecz Páweł odpowiedział/(gdy mu stá-
rostá mowić dozwolił.) Wiedząc że od
wiela lat iesteś sędzią narodu tego / tym
11 bespieczniey dam spráwę o sobie. Gdyż
sam baczyć możeß / iż nie máß wiecey
dni iedno dwánaście/iákom ia przyßedł
12 do Jerusálem ábym sie modlił. A nie
náleźli mię áni w kościele ni z kim gadá-
iącego / ábo rozruch *miedzy* rzeßą czynią-
cego / áni w bożnicách / áni w mieście:
13 y nie mogą tobie *tego* dowieść/o cz *tu* te-
14 raz ná mię skárżą. Lecz to przed tobą
D wyznawam; że według sekty ktorą zową
kácerstwem/ták służę Oycu y Bogu me-
mu / wierząc wßytkiemu cokolwiek w
zakonie y w Prorocech iest nápisano:
15 máiąc nádzieię w Bogu/iż będzie zmar
twychwstánie spráwiedliwych y niesprá
wiedliwych / ktorego y ći sámi czekáią.
O to sie

ˀ Oto ſie też ſam pilnie ſtáram / ábych
záwżdy miał ſumnienie bez obráženia
przed Bogiem y przed ludźmi. ˀ A po
wielu lat / przyſzedłem ábym vczynił iáł-
mużny narodowi moiemu / y ofiáry / y
Wyś: 21. b 26. śluby. ˀ W ktorych *ſpráwách* náleźli mie
oczyśćionego w kośćiele / nie z rzeſzą / á-
ni z rozruchem. ˀ A niektorzy Zydowie
z Azyey / ktorzy tu mieli ſtánąć przed to-
bą / y ſkárżyć / ieſliby co mieli przećiwko
mnie: ˀ ábo ćiż ſámi niechay powiedzą 20
ieſliż we mnie ználeźli iáką nieprawość;
gdyż ſtoię przed rádą: ˀ oprocz tego ie- 21
dnego głoſu / ktorymem záwołał ſtoiąc
Wyś. 23. b 6. miedzy nimi: Iż o powſtániu vmárłych
wy mnie dziś ſądźićie. ˀ A Felix / odło- 22
żył im: gdyż doſtátecznie wiedźiał oko-
ło tey drogi / mowiąc: Kiedy Hetman
Lizyás przyiedźie / wyſłucham was. ˀ Y 23
roſkazał Rotmiſtrzowi ſtrzedz go / á iż-
by miał folgę; y áby nie bronił żadnemu
z powinowátych iego ſłużyć mu. ˀ A po 24
kilku dni przyiechawſzy Felix z Druſyllą
żoną ſwą / ktora byłá Zydowká / wezwał
Páwłá / y ſłuchał od niego wiáry w Chri-
ſtuſá Ieſuſá. ˀ A gdy rzecz czynił o ſprá- 25
wiedliwośći y czyſtośći / y o ſądźie przy-

ſzłym;

ßłym; vlękwßy ſię Felix odpowiedźiał;
Już teraz odeydź: á gdy czás mieć będę/
26 wzowę ćię: ktemu ſię też ſpodźiewał/
żeby mu Páwel miał dáć pieniędzy: y
dla tegoż tym częśćiey go wzywáiąc/ ro-
27 zmawiał z nim. A gdy ſię ſpełniły dwie
lećie/ wźiął Felix namieſtniká Porciu-
ſá Feſtá. A chcąc Felix rzecz wdźięczną
Zydom vczynić/ Páwłá w więźieniu
zoſtáwił.

ROZDZIAL XXV.

1 FEſtus tedy wßedßy ná vrząd/
A po trzech dniách wſtąpił do Je-
2 ruſálem z Cezáreey. Y ßli do
niego Arcykápłani y przednieyßy z Zy-
dow przećiw Páwłowi: y prośili go/
3 żądáiąc łáſki przećiw iemu/ áby go ká-
zał przywieść do Jeruſálem/ vczyniw-
ßy zaſadzkę/ áby go zábili ná drodze.
4 Ale Feſtus powiedźiał; iż ſtrzegą Pá-
włá w Cezáreey/ gdźie też ſam miał w
5 rychle poiácháć. Jeſli tedy ktorzy mię-
dzy wámi ſą możni/ niech (práwi) z ná-
mi poſpołu iácháwßy/ ieſli ieſt iáka wi-
6 ná w tym człowieku/ nań ſkárżą. A
B zmieſzkawßy v nich nie więcey iedno

ośm ál-

ośm ábo dźieśięć dni/ sſtąpiwßy do Ce-
záreey názáiutrz záśiadł ná ſądźie / y ká-
zał Páwłá przywieść. ¶ Ktory gdy był
przywiedźion: obſtąpili go Zydowie oni
ktorzy byli przyßli z Jeruſálem / wiele y
ćięßkich ſkarg kłádąc / ktorych dowieść
nie mogli. ¶ A Páweł odpierał; żem áni
przećiw zakonowi Zydowſkiemu / áni
przećiw kośćiołowi / áni przećiw Ceſá-
rzowi nic nie wyſtąpił. ¶ Lecz Feſtus
chcąc Zydom rzecz wdźięczną vczy-
nić/ odpowiedźiawßy Páwłowi/ rzekł:
Chceß iácháć do Jeruſálem/ y tám o tych
rzeczách ſądzony być przedemną? ¶ A
Páweł rzekł: Przed ſtolicą Ceſárſką
ſtoię/ gdźie mam być ſądzon: Zydomem
nic nie záwinił/ iáko ty ſam lepiey wieß.
¶ Bo ieſlim im w czym winien/ ábom co
godnego śmierći vczynił/ nie zbrániam
śię ábym vmrzeć nie miał. Lecz ieſli śię
nic nie náyduie z tych rzeczy w ktorych
mię ći winuią; żaden mię im dárowáć
nie może: Appelluię do Ceſárzá. ¶ Tedy
Feſtus rozmowiwßy śię z rádą / odpo-
wiedźiał; Appellowałeś do Ceſárzá: do
Ceſárzá poydźieß.
Za: 48. ¶ A gdy wyßło kilká dni/ Agrippá krol

y Bernicá

y Berniká przyiecháli do Cezáreey wi-
14 táć Festá. ? A gdy nie máło dni tám
zmieszkáli / Festus krolowi oznaymił o
Páwle / mowiac: Maż niektory zostá-
15 wion iest od Felixá w więźieniu: ? o kto-
rym / gdym był w Jeruſálem / przyszli do
mnie Arcykápłani y stárszy Żydowscy /
16 proszac skáżniey przećiw iemu. ? Ktory-
mem odpowiedźiał; że Rzymiánie tego
zwyczáiu nie máia / áby ktoregŏ człowieká
wydáć mieli ážby pierwey ten ná ktore-
go winę kłáda / miał te ktorzyby nań w
oczy skárżyli / y mieysce ku odpowiedźi
17 ná to o co go winuia. ? Gdy sie tedy tu
E zeszli / bez żadney odwłoki názáiutrz zá-
śiadszy ná sadźie / kazałem przywieść *tego*
18 meżá. ? Przećiw ktoremu stánawszy ći
co nań skárżyli / żadney winy złey nie
przynieśli *z tych* ktorychem sie ia domnie
19 mawał. ? Lecz iákieś gadki o swym ná-
bożeństwie mieli przećiw niemu / y o nie-
iákim Jezuśie vmárłym / o ktorym twier-
20 dźił Páwel iż żywie. ? A ia watpiac o
tey to gadce / mowiłem / ieśliby chćiał iść
do Jeruſálem / á tám o tym być rozsa-
21 dzon. ? Lecz Páwel iż áppellował áby
F záchowan był do Augustowego rozeznå-
nia / ro-

nia/ roſkazałem go chowáć/ áż go odeśle do Ceſárzá. A Agrippá rzekł do Feſtá: Y ſamem chćiał ſłucháć człowieká *tego*. A on rzekł: Jutro go vſłyſzyſz.
Názáiutrz tedy gdy przyſzedł Agrippá 23
y Bernicá z wielką okazáłośćią; y weſzli ná mieyſce ku ſłuchániu zgotowáne/ z hetmánámi y mężámi przednieyſzymi miáſtá onego: ná roſkazánie Feſtowe przywiedziono Páwłá. Y rzekł Feſtus: 24
Agrippo krolu/ y wſzyſcy mężowie ktorzyśćie tu z námi/ widźićie tego/ o ktorego wſzytek lud Zydowſki nálegał ná mie w Jeruſálem/ proſząc y wołáiąc/ żeby go więcey nie żywić. A iam doznał 25
że nic vczynił nic śmierći godnego. Ale iż on ſam ápellował do Auguſtá/ poſtánowiłem go poſłáć. O ktorym co- 26
bych pánu pewnego piſáć miał/ nie mam. Przetoż wywiodłem go do was/ á náwiecey do ćiebie krolu Agrippo/ ábych wypytánie vczyniwſzy miał co piſáć.
Bo mi ſię nie ſłuſzna widźi/ poſłáć 27
więźniá/ á nie oznaymić obiáwienia przećiw iemu.

ROZ-

ROZDZIAL XXVI.

1 A Agrippá rzekł do Páwlá: Masz Za: 49.
A wolność sam o sie mowić. Tedy
Páwel wyciągnąwszy rękę / po-
2 czął obmowę czynić. ² We wszytkim w
czym mię winują Zydowie / krolu Agrip-
po / zá szczęśliwego sie poczytam / iż dźiś
3 mam przed tobą odpowiádáć: ³ zwłasz-
czá żeś ty świádom wszytkich rzeczy / y
ktore są miedzy Zydy / y zwyczáiow y gá-
dek: Przetoż ćię proszę żebyś mię ćier-
4 pliwie słuchał: ⁴ Abowiem co sie tknie
żywotá mego / ktorym wiodł z młodośći
od początku / miedzy narodem moim w
Ieruzálem / wiedzą wszyscy Zydowie /
5 ⁵ będąc mię świádomi z dawná (gdyby
B świádczyć chćieli) iż według napew-
nieyszey sekty nabożeństwá nászego ży-
6 łem Pháryseuszem. ⁶ A teraz w nádźiei
oney obietnice oycom nászym od Bogá
7 vczynioney / stoię sądowi poddány: ⁷ do
ktorey dwoienaśćie násze pokolenie we
dnie y w nocy służąc *Bogu* spodźiewa sie
przyść. O ktorą nádźieię / od Zydow o-
8 skárżonym iest / krolu. ⁸ Coż zá niegodną
wiáry rzecz v siebie maćie / żeby Bog v-
9 márłe wskrzeszał? ⁹ Iaćiem koniecznie

zá rzecz ſobie ſłußną rozumiał/ żem po-
winien był wiele czynić przećiw imie-
Wyj: 8. niowi Jeſuſá Názáreńſkiego: ° com y 10
a 3. y 9. 2. czynił w Jeruſálem / y wielem świętych C
y 22. 4. w więźieniu zámykał / wźiąwßy moc od
Arcykápłanow: á gdy ie zábijano / te-
żem *náto* wotował. ° Y częſtokroć mę- 11
cząc ie po wßytkich bożnicách przymu-
ßałem bluźnić: á názbyt ßalenie z nimi
poſtępuiąc/ prześládowałem áż y do po-
ſtronnych miaſt. ° W ktorych rzeczách 12
Wyj: 9. gdym do Dámáßku iáchał/ z władzą y
a 2. poruczeńſtwem od Arcykápłanow: ° w 13
Wyj: 9. południe będąc w drodze / widźiałem/
a 3. y 21. krolu / iáſność z niebá nád iáſność ſło-
b 9. neczną / ktora oświećiłá mię / y iádące ze
mną. ° A gdyſmy wßyſcy vpádli ná źie- 14
mię / vſłyßałem głos mowiący do mnie D
Zydowſkim ięzykiem: Száwle / Száwle
przecz mię prześláduieß? trudno tobie
przećiw ościeniowi wierzgáć. ° A iam 15
rzekł: Ktoś ieſt Pánie? A Pan rzekł:
Jam ieſt Jeſus ktorego ty prześláduieß.
° Ale powſtań á ſtań ná nogi twe: ábo- 16
wiem dla tegomći ſię vkazał / ábych ćię
poſtánowił ſługą y świádkiem tego coś
widźiał/ y te° w czymći ſię okażę: ° wyry- 17

wáiąc

wáiąc ćię od ludźi y od Pogánow/do kto
18 rych ćię ia teraz posyłam: [f] ku otworze-
E niu oczu ich y náwroceniu z ćiemnośći
do świátłośći/á z mocy szátáńskiey do Bo
gá: áby wźięli odpuszczenie grzechow/
y dźiał miedzy świętymi/ przez wiárę/
19 ktora iest w mię. [f] Przetoż krolu Agrip-
po/ nie byłem niewiernym niebieskiemu Wyż: 9.
20 widzeniu: [f] ále naprzod tym ktorzy są w d 20. c 28
Dámászku y w Jeruzálem/ y po wszyt- y 13. c 14.
kiey kráinie Judskiey/ y Pogánom opo- y 24. 41.
wiádałem áby pokutowáli/ y náwroćili Wyż: 20.
21.
śię do Bogá/ czyniąc vczynki godne po- Wyż: 21.
21 kuty. [f] Dla tegoć Zydowie poimawszy f 33.
mię w kośćiele/ kuśili śię chcąc mię zá-
22 bić. [f] Lecz dostawszy rátunku od Bogá/
F zostałem áż do dniá tego/ świádcząc y
máłemu y wielkiemu: nic nie powiádá-
iąc procz tego co opowiedźieli/ że przyść
23 miáło/ Moyzesz y Prorocy: [f] Iż Chri-
stus miał ćierpieć/ iż pierwszy powstaw-
szy z vmárłych świátłość miał opowiá-
24 dáć ludowi *temu* y Pogánom. [f] To gdy
on opowiádał/ y obmowę czynił/ rzekł
Festus głosem wielkim: Száleiesz Páw-
le/wielka ćię náuká przywodźi ku szaleń-
25 stwu. [f] A Páwel; Nie száleię/ prawi/

wielmożny Feste / ále prawdziwe á speł-
nego rozumu słowá powiádam. ⁹ Boć 26
o tym wie krol / przed ktorym bespiecz-
nie mowię: gdyż nie tuszę áby co z tych
rzeczy v niego było táyno. Boć sie nic z
tych rzeczy nie działo w kácie. ⁹ Wie- 27
rzysz krolu Agryppo Prorokom? Wiem
iż wierzysz. ⁹ A Agryppá do Páwłá: Má- 28
ło mie nie námowiſz ábych był Chrześ- G
ćiáninem. ⁹ A Páweł rzekł: Żadam od 29
Bogá / áby y w máley y w wielu / nie tylko
ty / ále y ći wszyscy ktorzy mie dźiś słu-
cháią / tákimi sie stáli iákim ia też iest /
okrom tych okow. ⁹ Y wstał krol y stá- 30
rostá y Bernicá / y ći ktorzy śiedźieli z
nimi. ⁹ A odstąpiwszy sie rozmawiáli z 31
sobą mowiąc: Iż nic nie vczynił ten
człowiek godnego śmierći / ábo więźie-
nia. ⁹ A Agryppá rzekł Festowi: Ten 32
człowiek mogł był wolnym być vczy-
nion / by był do Cesárzá nie áppellowáł.

ROZDZIAL XXVII.

Za: 50. A Gdy postánowiono że miał Pá- 1
weł wodą iácháć do Włoch / y być A
oddan z innymi więźniámi Rot-
mistrzowi / imieniem Iuliuszowi roty

Augusto-

2 Augustowey: wśiadszy w okręt Adru- 2. Kor: 11. f 25.
metyński/ máiąc sie wieść podle kráiow
Azyiskich / puściliśmy sie: á był z námi
Arystárchus Mácedończyk Tessáloni-
3 czánin. A przypłynęliśmy dnia drugie-
go do Sydonu. A Julius ludzkie sie ob-
chodząc z Páwłem / dopuścił *mu* iść do
4 przyiaćioł / y dostáć opátrzenia. A
stámtąd sie puśćiwszy / przypłynęliśmy
pod Cypr: dla tego że były wiátry prze-
5 ćiwne. A przepráwiwszy sie przez ono
morze *przećiw* Cylicyey y Pámphiliey/
przybyliśmy do Listry *miástá* Licyiskiego:
6 á tám Rotmistrz ználazszy okręt Ale-
xándryiski/ ktory płynął do Włoch / prze-
7 sádził nas do niego. A przez wiele dni
B leniwo płynąc / y záledwie przećiw Gni-
dowi doieżdżáiąc/ iż nam nie dopuszczał
wiátr; popłynęliśmy pod Kretę podle
8 Sálmonu. A ledwie ią przeminąwszy/
przyszliśmy ná mieysce nieiákie / ktore zo-
wą / Dobre porty / ktorego blisko było
9 miásto Thálássá. A gdy czás niemáły
wyszedł / á iuż było niebespieczne żeglo-
wánie / ponieważ y post iuż był minął;
10 ćieszył *ie* Páweł / mowiąc im: Mężo-
wie/ widzę iż z szkodą / y z wielką vtrátą

nie tylko towáru y okretu / ále też zdro-
wia náßego bedźie to iáchánie. [9] Lecz 11
Rotmiſtrz wiecey vfał ſtyrnikowi y ßy-
prowi/niż temu co Páwel powiádał. [9] A 12
gdyż nie było portu ſpoſobnego ku źimo- C
wániu/ wiele ich rády dodawáło puśćić
ſie ſtámtad : owaby iákożkolwiek mo-
gli przepráwiwßy ſie do Pheniki / źimo-
wáć v portu Kretſkiego / ktory leży ku
południowi y zachodu. [9] A gdy powio- 13
nał wiátr ſpołudniowy / mniemáiac á-
by ſie im przedſiewźiećie zdárzyło / pu-
śćiwßy ſie z Aſſonu/ płyneli przy Krećie.
[9] Lecz nie długo potym przypadł nań 14
wiátr gwałtowny / ktory zowia Euroa-
quilo. [9] A gdy był okret porwan / á nie 15
mogł wiátru przemoc / puśćiwßy ſie po
wiátru/płyneliſmy. [9] A gdyſmy pod nie- 16
ktora wyſpe przybiegli/ktora zowa Cau-
da, ledwoſmy barki doſtáć mogli. [9] kto- 17
ra wźiawßy / vżywáli pomocy / podpá-
ſuiac okret / boiac ſie áby do wiru nie
wpádli / ſpuśćiwßy naczynie ták płyne-
li. [9] A iż nam nawálnośći ſrodze doku- 18
czáły / názáiutrz rzeczy z okretu wyrzu-
ćili. [9] A trzećiego dniá włáſnemi reko- 19
má ſprzet okretowy wyrzućili. [9] Lecz 20
D
gdy ſie

gdy sie áni słońce/áni gwiazdy przez wie-
le dni nie vkázowáły / á niepogodá nie-
máła nádlegáłá/ iuż odieta byłá wszytká
21 nádzieiá *záchowánia* żywotá nászego. A
gdy było wielkie poszczenie / tedy Páwel
stánąwszy w posrzodku ich / mowił: O
mężowie / potrzebáć iście było ábyście
mnie vsłuchawszy od Krety sie byli nie
puszczáli / á tym sposobem vszli tego v-
22 trapienia y szkody. Lecz y teraz nápo-
minam was ábyście byli dobrey myśli:
boć nie będzie zgubá żadney dusze z was
23 oprocz okrętu. Abowiem stánął przy
mnie tey nocy ányoł Bogá ktoregom ia
24 iest/y ktoremu służę/ mowiąc: Nie boy
sie Páwle / trzebá ábyś stánął przed Ce-
sárzem: á oto dárowałći Bog wszytki/
25 ktorzy sie wiozą z tobą. Przetoż bądź-
E ćie dobrey myśli mężowie: ábowiemći
wierzę Bogu/że ták będzie / iáko mi po-
26 wiedziano. Lecz musimy być wyrzu-
27 ceni ná nieiáki wysep. A gdy byłá noc
czternasta/gdyśmy sie tułáli po *morzu* A-
dryátyckim/około pułnocy / zdáło sie że-
glarzom iż byłá blizko nich iákaś krái-
28 ná. A spuściwszy sznur z ołowem / ná-
leźli *głębiey* ná dwádzieściá sążon: á má-

łuczko poſtąpiwßy / náleźli ná piąćina-
śćie ſążoń. Lecz boiąc ſie ábyſmy ná 29
mieyſcá oſtre nie nápádli / rzućiwßy
cztery kotwice z ſtyru / żądáli áby dźień
był. A gdy ſie żeglarze ſtáráli *iákoby* v- 30
ćiec z okrętu / y wypußczáli barkę ná mo-
rze / rzkomo chcąc od przodku zárzucáć
kotwice: rzekł Páweł Rotmiſtrzowi y 31
ſłużebnym: Ieſli ći nie zoſtáną w okrę- F
ćie / wy nie możećie być záchowáni. Te- 32
dy ſłużebni obćięli powrozy v barki / y
dopuśćili iey odpáść. A gdy poczyná- 33
ło dnieć / nápominał Páweł wßytkich /
áby iedli / mowiąc: Dźiśia czternaſty
dźień *ieſt, iáko* czekáiąc trwaćie poßczą-
cy / nic nie iedząc. Przeto was proße 34
Matt:10. ábyśćie iedli / ku zdrowiu wáßemu: boć
d 30. żadnego z was *y* włos z głowy nie ſpád-
Luk: 12. nie. A to rzekßy *y* chleb wźiąwßy / dźię- 35
b 7. kował Bogu przed wßytkimi / y poła-
mawßy począł ieść. Tedy wßyſcy przy- 36
ßedßy ku lepßey myśli / y ſámi pokármu
vżywáli. A było nas wßytkich duß w 37
okręćie / dwieśćie śiedmdźieśiąt y ßeść.
Náſyceni tedy pokármem / vlżywáli 38
okrętu / wyrzucáiąc zboże w morze. A 39
gdy był dźień / nie poznawáli źiemie: G

wßákoż

wßákoż vyżrzeli niektorą odnogę má-
iącą brzeg / do ktorey myślili / ieśliby mo-
40 gli przybić okręt. [40] Tedy wyćiągnąwßy
kotwice / puśćili śię ná morze / wespołek
rospuśćiwßy przeguby styrowe / y pod-
niozßy ná przodku máły żagiel po wiá-
41 tru / zmierzáli do brzegu. [41] A tráfiwßy
ná mieysce ktore miáło z obu stron mo-
rze / otrąćili okręt: ták iż przodek vwię-
znąwßy został nie rußáiąc śię; lecz zad
42 rozbijał śię od gwałtownych wáłow. [42] Y
byłá rádá służebnych / áby więźnie pozá-
bijáli; żeby ktory wypłynąwßy nie v-
43 ćiekł. [43] Lecz Rotmistrz chcąc zácho-
wáć Páwłá / nie dopuśćił *im tego* czynić:
y roskazał áby ći ktorzy mogli pływáć /
naprzod wyskákowáli / y ná brzeg wy-
44 chodźili: [44] á ostátek iedne ná deskách / á
drugie ná czymkolwiek z okrętu wyno-
śili. Y ták śię sstáło / że wßyscy zdrowo
wyßli ná źiemię.

ROZDZIAL XXVIII.

1 A GDysmy wyßli zdrowo / tedysmy Zac: 51.
poználi / iż one wyspę Melitą ná-
zywáią. A oni obcy ludźie oká-
2 zowáli nam nie ledá ludzkość. [2] Abo-

wiem zápaliwßy kupe drew ogrzewał/
nas wßytkich/ dla dżdżá idacego/ y dla
zimná. ' A gdy Páwel názbierał nie má- 3
ło chroſtu ſucheg/ y kładł ná ogień / wy-
rwawßy ſie iáßczorká z ciepłá / vchwy-
ciłá ſie reki iego. ' A gdy vyrzeli oni ob- 4
cy ludźie beſtya wiſzaca v reki iego / mo- B
wili ieden do drugiego ; Koniecznie ten
człowiek ieſt meżoboycá/ ktoremu z mo-
rzá wybáwionemu / pomſtá żywym być
nie dopuśćiłá. ' A wßákoż on ſtrzaſna- 5
wßy beſtya w ogień/ nic złego nie vćier-
piał. ' Lecz oni mnimáli żeby miał o- 6
puchnać / y nagle vpadßy vmrzeć. A
gdy długo czekáli / y widźieli że go nic
złego nie potkáło/ odmieniwßy ſie / mo-
wili iż ieſt Bogiem. ' A támże przy o- 7
nym mieyſcu były folwárki Kśiażećiá
oney wyſpy / imieniem Publiußá : ktory
nas przyiawßy / trzy dni przyiaćielſkie
podeymował. ' A tráfiło ſie że oćiec Pu- 8
bliußow leżał w goraczce y w biegunce.
Do ktorego gdy wßedł Páwel / y modli-
twe vczynił/ włożywßy nań rece vzdro-
wił go. ' Co gdy ſie ſtáło / *tedy y* wßyſcy 9
ktorzy mieli niemocy ná wyſpie / przy- C
chodźili y byli vzdrowieni. ' ktorzy nam 10

tez wiel-

też wielkie czći wyrządzali: á gdyśmy
odieżdżáli / nákłádli czego było potrze-
11 bá. ? A po trzech miesiącách / iácháli-
śmy w okręcie Alexándriyskim / ktory zi-
mował ná wyspie / ná ktorym był herb
12 Kástorow. ? A przypłynąwszy do Syrá-
13 kuzy / zmieszkáliśmy tám trzy dni. ? Skąd
obiáchawszy przybyliśmy do Rhegiu: á
po iednym dniu gdy powiewał wiátr
południowy / wtorego dniá przypłynęli-
14 śmy do Puteolow: ? gdźie ználazszy brá-
ćia / vprośili nas żeśmy v nich przez
siedm dni zmieszkáli: á tákżeśmy szli do
15 Rzymu. ? A stámtąd bráćia vsłyszawszy /
D wyszli przećiwko nam áż do rynku Appi-
uszowego / y trzech kárczem. ktore vyź-
rzawszy Páwel / dźięki vczyniwszy Bogu /
16 wźiął śmiáłość. ? A gdyśmy przyszli do
Rzymu / Páwłowi dopuszczono mieszkáć
17 osobno / z żołnierzem ktory go strzegł. ? A
po trzech dniách / zezwał *Páwel* przednieysz-
szych z Zydow. Ktorzy gdy się zeszli / mo-
wił do nich: Mężowie bráćia ia nie v-
czyniwszy nic przećiw ludowi / ábo zwy-
czáiowi oyczystemu / zwiazány z Jeru-
sálem podánem iest w ręce Rzymiá-
18 nom. ? Ktorzy wypytawszy się o mnie /

chćieli

chcieli mię wypuśćić: dla tego że we
mnie żadney przyczyny śmierći nie było.
Lecz gdy przećiw temu byli Zydowie/ 19
musiałem áppellowáć do Cesárzá: nie E
żebych miał w czym narod moy oskár-
żyć. Dla tey tedy przyczyny prosiłem 20
was/ ábych się z wámi vyźrzał y rozmo-
wił. Abowiem dla nádźieie Israelskiey
tym łáncuchem iestem obłożony. A o- 21
ni rzekli do niego: My ánismy wźięli li-
stow o tobie z Judskiey ziemie: áni nam
żaden z bráciey przyszedszy oznaymił/ áni
mowił o tobie co złego. Alebysmy rá- 22
dźi od ciebie słyszeli co rozumiesz. Abo-
wiem o tey sekćie iáwno nam iest iż się
iey wszędźie sprzećiwiáią. A postánowi- 23
wszy mu dźień/ przyszło ich wiele do nie- F
go ná gospodę: ktorym świádectwo wy-
dawáiąc przepowiádał krolestwo Bo-
że: námawiáiąc ich k temu co się tknie
Jezusá/ z zakonu Moyżeszowe̅ y z Pro-
rokow/ od poránku áż do wieczorá. Te- 24
dy iedni zezwalali ná to co powiádał/ á
drudzy nie wierzyli. A będąc niezgo- 25
dni miedzy sobą/ odchodźili: gdźie Pá-
weł mowił iedno słowo: Iż dobrze Duch
święty powiádał przez Izáiaszá Proro-

ká do

26 ká do oycow náßych / ⁹ mowiac: Jdź Isa: 6.
do ludu tego / á mow do nich: Vchem c 9.
vsłyßyćie / á nie zrozumiećie: á widzac Matt: 13.
27 vyźrzyćie / á nie vpátrzyćie. ⁹ Abowiem b 14.
G zátyło serce ludu tego / á ćießko vßymá Mar: 4.
słucháli; y zámruźáli oczy swe: áby snać b 12.
oczymá nie widźieli / á vßymá nie słyße- Luk: 8.
li / y sercem nie zrozumieli / y náwroćili b 10.
28 się / á vzdrowiłbym ie. ⁹ Niechźeć wam Ian 12.
tedy iáwno będźie; iźeć Pogánom po- f 49.
słáne iest to zbáwienie Boźé / á oni słu- Rzym: 11.
29 cháć będą. ⁹ A gdy to on mowił; odeßli b 8.
od niego Zydowie / máiac miedzy sobą
30 wielkie spieránie. ⁹ Y mießkał Páweł
przez cáłe dwie lećie w swym naymie: á
przyimował wßytki ktorzy przychodźili
31 do niego: ⁹ opowiádáiac krolestwo Bo-
źé / y vczac *rzeczy* tych ktore są o Pánu
Jesuśie Christuśie / ze wßelkim
bespieczeństwem / bez
zákazánia.

Koniec Dźiełow Apostolskich.

ROK Tibe: Cesá.	ROK Nár: Pan.	V Wnie bow.	SVMMA DZIEIOW PIOTRA S. APOSTOLA.
18	34	1	PIotr vcznie nápomina / áby się ná obránie innego Apostołá ná mieysce Judaßowo zgotowáli. w Dzie: 1. Po zesłániu Duchá S. w dźień Swiąteczny / pierwße kazánie czyni do ludu Zydowskiego / ktorym náwroćił ludźi 3000. Dzie: 2. Vzdrawia chromego/ Christusá opowiáda / á Zydy przywodźi do pokuty: y táka goracośćią/ że ná to kazánie 5000. ludźi w Christusá vwierzyło. Dzie: 3. y 4. Wsádzon do ciemnice/ záś był wypußczony: gdźie zgromiwßy go Zydźi/ roskazáli áby wiecey Christusá nie opowiádał: ále on z Janem śmiele odpowiedźiał: iż potrzebá wiecey Bogá niżli ludźi słucháć. w Dzie: 4. Ananiaßá y Sáphirę/ dla ich świętokradztwá/ nagła śmierćia karze. Dzie: 5. Cieniem ćiáłá swego choroby wßelákie vzdrawia. Támże. Tegoż roku Piotr ś. Jákubá mnieyßego Biskupem Jerozolimskim postánowił. Euseb: in Chron: & hist: lib: 2. cap: 1. Chrisost: in Ioan: homil: 87.
19	35	2	Piotr z Janem posłan do Sámáryey ná potwierdzenie wiernych Chrześćijánow od Philippá Diákoná náwroco-

nych/ ke-

Tibe.	Náro.	Wnie.	
			conych/ kedy Symoná czárnokśiężniká zgromił. *Dzie: 8.*
20	36	3	Ná rozmáitych mieyscách w ziemi Zydowskiey y w przyległych kráinách Ewángelią opowiáda. *Dzie: 9.* Náucza w Syryey y w kráinách Azyey mnieyszey/ w Bithyniey/ w Ponćie/ w Gálácyey/ w Káppádocyey stánowiąc Biskupy y kápłany ná rozlicznych mieyscách. 1. Piotr: 1. *Niceph: lib: 2. cap: 35. Platina in* Petro.
Cáiusa.			
1.	39	6	Piotr w Antyochiey kośćioł funduie/ y stolice swą (ná ktorey śiedział przez śiedm lat) támże zákłáda. *Euseb: in Chron.* Wszákże tám nieustáwicznie mieszka; ále dla więtszego pożytku kośćiołá Bożego/ czásem w Jeruzálem/ czásem ná inszych mieyscách przebywa. *Hier: in Catal. Ignatius ad Magnesianos.*
2	40	7	Piotr náwiedzáiąc kośćioły/ vzdrawia Aeneaszá w Lidzie: á Tábite w Joppie vmárłą ożywia. *Dzie: 9.*
3	41	8	Od Bogá przez widzenie nápomniony/ pierwszy ze wszytkich pierwszego Pogániná Korneliuszá Rotmistrzá okrzćiwszy/ Pogánom wrotá do kośćiołá otwarza. *Dzie: 10.* Wroćiwszy sie do Jeruzálem broni swego przyięćia Pogánow. *Dzie: 11.* pokázuiąc/ iż Bog naprzod przez posługe iego Pogány powołał. *Dzie: 15.* Tegoż roku Máttheusz s. napierwszy

ze wszy-

Klau. Naro. Wnie.

że wßytkich Ewángelia nápiſał ięzykiem Zydowſkim. *Euſeb: in Chron.*

2 44 11 Piotr w Ieruſálem po zábiciu Iákubá wſádzon do ćiemnice z roſkazánia Herodowego / zá modlitwą kośćielną przez ányołá z ćiemnice wywiedzion był. *Dzie:* 12.

Vſtępuiąc furiey Herodowey / wraca ſie do Antyochiey / y Ewodiußá pierwßego po ſobie Biſkupá ſtánowi. *Euſeb: in Chron: & hiſt: lib: 3. cap: 16. Suidas Ignatius ad Antiochen.*

Tegoż roku Apoſtołowie z miáſtá Ieruſálem rozeßli ſie po świećie / piętnaſtego dniá Lipcá.

A Piotr S. ná pokonánie Symoná czárnokśieżniká przyßedł do Rzymu: kedy przez dwádźieśćiá y pięć lat ſtolice Biſkupia áż do śmierći trzymał. *Hier: in Catal. Euſeb: in Chron: & lib: 2. cap: 12.13.14. Eccleſ: hiſt. Cōcil: tomo* 1.

3 45 12 Tego też roku był on wielki głod po wßytkim świećie / o ktorym prorokował Agábus Prorok. *Dzie: 11.*

W tym roku 18. dniá Styczniá Rzymſki kośćioł od Piotrá kśiążęćiá Apoſtolſkiego ieſt fundowány / y ſtolica Biſkupia ozdobiony *Martyrolog: Rom.*

Tegoż roku Piotr ś. z Rzymu ſwoy liſt pierwßy piſał. *1. Petr: 5. Euſeb: hiſt: lib: 2. cap: 14. Hieron: in catal: in Marco.*

Márek S. Ewángelia w Rzymie po

Łáci-

Klau.	Naro.	Wnie.	Łácinie nápisawszy/ *Damas: tom: 1. Cōcil: in Petro*; do Alexándryey był od Piotrá posłan. *Euseb: in Chron.*
4	46	13	Piotr z Rzymu vcznie swe ná szczepienie wiáry rozsyła po rozmáitych stronách y kráinách świátá. *Greg: lib: 5. epist: 60. & lib: 6. epist: 37. Niceph: lib: 2. cap: 35.*
6	48	15	Pánná Mária Bogárodzicá wzięta iest do niebá; sześćdziesiątego y trzeciego roku żywotá swoie°. *Euseb: in Chrō.*
9	51	18	Piotr ze wszytkimi Zydy z Rzymu wygnány kośćioły náwiedza; y wraca się do Jerusálem/ gdźie ná pierwszym Zborze ábo Synodźie Jerosolimskim przesyduie. *Dzie: 15. y 18.*
			Potym w Antyochiey był strofowan od Páwłá. *Gal: 1.*
Nero.			
7	63	30	Jákub S. mnieyszy / brát Páński / Biskup Jerosolimski od Zydow był zábit: ná ktorego mieysce Symeon nástąpił. *Euseb: in Chron. Hier: de script: Eccle.*
8	64	31	Márek S. pierwszy Biskup Alexándryiski korone męczeńską otrzymał. *Hieron: de script. Euseb: hist: lib: 2 cap: 23.*
12	68	35	Piotr wroćiwszy się do Rzymu stámtąd pisze swoy list wtory / tudźież przed swą śmiercią ktorą mu Pan był obiáwić raczył. 2. *Piotr: 1. 14.* Obiera y náznácza swego successorá.
13	69	36	Nákoniec po więźieniu przez dźiewięć mieśiecy / w Rzymie vkrzyżowány / ko-

Nero. | *Nar.* | *Wnie.* rone męczeńską otrzymał. *Hieron: in Catal. August: serm: de sanct: 28* Ambrosius cōtra Auxétium.

Piotr ná prośbę Chrześćiánow / iuż był począł Neronowey furyey w nocy vstępowáć / y wychodźić z miástá. Lecz vyrzawszy Christusá w bránie mu zábiegáiącego y do miástá wchodzącego / zopytał go : Pánie / dokąd idźiesz ? Odpowiedźiał Christus : Idę do Rzymu / ábych powtore był vkrzyżowan. Tedy Piotr wyrozumiawszy / iż to nań przymowká / á iż Pan Christus nie w swoiey osobie / ále w słudze swym Pietrze miał być w Rzymie znowu vkrzyżowan / rad sie názad wroćił : y wnet vchwycony / Páná Jesusá przez swoy krzyż vwielbił.

Summá Dzieiow Páwłá S. Apostołá.

Tybe.

18 34 1 SIedmi Diákonow obieráią / y wkłádániem rąk poświącáią. *Dzie : 6.*

Stephan z nich naprzednieyszy známienite czyni do ludźi kazánie / dla ktorego był vkámionowány : á Száwel (ktory potym Páwłem iest názwány) ná iego śmierć przyzwala. *Dzie : 7.*

19 35 2 Száwel prześláduie kośćioł Boży / podawáiąc do więźienia męże y niewiásty. *Dzie : 8.*

Ná dro

Tybe.	Naro.	Wnie	
20	26	3	Ná drodze do Dámáſzku od Chriſtuſá ieſt náwrocony. *Dzie:9.* Roku trzydźieſtego piątego żywotá ſwego. *Baron.*
21	37	4	Idźie do Arábiey ná przepowiádánie Ewángeliey y wraca ſie záſie do Dámáſzku. *ad Gal:1.*
22	38	5	W Dámáſzku będąc w niebeſpieczeńſtwie / w koſzu był z muru ſpuſzczony. *Dzie: 9. 2. Corinth: 11.*
Káiu.			
1	39	6	Idźie do Ieruſálem áby oglądał Piotrá. *ad Gal:1. 18.* Gdźie też niebeſpieczen będąc / od bráciey był z miáſtá wyprowádzon / y poſzedł do Cezáreey á potym do Társu. *Dzie: 9.*
Klau.			
1	43	10	Náucza w Syryey y w Cyliciey. *Gal:1.* y w Antyochiey / kędy naprzod wierne poczęto zwáć Chrześciány. *Dzie: 11.*
2	44	11	Z Bárnábaſzem od inſzych vczniow / z woli Duchá ś. oddźielony / y po modlitwách y pośćiech / przez wkłádánie rąk Biſkupem y Apoſtołem vczyniony y poświęcony. *Dzie: 13.* y do trzećiego niebá był záchwycony. *2. Kor: 12.*
4	46	13	Páweł w Selewcyey / w Cyprze / y w Sáláminie Ewángelią opowiáda: á w Páphie ſtároſtę Sergiuſzá Páwłá náwraca. *Dzie: 13.*
			W Antyochiey Piſydeyſkiey w Bożnicy náucza: á dla niewdźięczności Zydowſkiey / do Pogánow ſie obraca. *Támże.*
5	47	14	W Ikoniey wiele Zydow y Pogánow / á mianowićie S. Tekle pánne náwra-

Klau.	Nar.	Wnie.	
			cały długo tám mieszka. *Dzie: 14. Epiphan: hæresi 78. Ambro: de Virg: lib: 2.*
6	48	15	W Listrze vzdrawia chromé° gdźie go kámionuia máło nie do śmierći. *Dźie: 14*
7	49	16	We wszytkich kośćielech kápłany y Biskupy stánowi: á przez Pizidyą y Pámphilią wráca sie do Antyochiey / y tám przez czás niemáły mieszka. *Dzie: 14.*
9.	51	18	Z Bárnábaszem z Antyochiey posłan do Jeruzálem do Apostołow / rádźić sie o potrzebie obrzezánia / y dekret pierwszego Synodu odniozł do Antyochiey. *Dzie: 15. Gal: 2.*
			Náwiedzáiąc wierne w Syryey y w Cilicyey / roskázuie im / áby dekrety y przykazánia Apostołow y stárszych záchowáli. *Dzie: 15. 16.*
			W Troádźie przez widzenie nápomniony / áby sie vdał do Mácedoniey / przepráwił sie przez morze do Philippowá / pierwszego miástá Mácedońskiego / kedy Lukasz do niego przystał. *Dzie: 16.*
10	52	19	Z Mácedoniey przez Thessálonikę idźie do miástá Atheny / kedy náwroćił wielu / á osobliwie Dyonyzyuszá Areopágitę. *Dzie: 17.*
			Z Atheny przyszedł do Koryntu / kedy mieszkał przez pułtorá látá. *Dzie: 18.* y stámtąd list pierwszy do Thessáloniczan pisał.
11	53	20	Wtory list do Thessáloniczan pisze.
12	54	21	Wyszedszy z Koryntu do Ephezu przy-

szedł: á

Klau.	Nar.	Wnie.	
			ßedł: á potym do Cezáreey y Antyochiey/ Gáláceyey y Phrygiey: ſkąd ſie záſie do Ephezu wroćił. *Dzie*: 18. y 19.
13	55	22	Mießka w Epheźie przez trzy látá. *Dzie*: 20.
Nero.			
1	57	23	Z Ephezu pierwßy liſt do Korynthian piße/ y ſtámtąd idźie do Mácedoniey. *Dzie*: 20. Skąd pierwßy liſt do Timotheußá piſał.
2	58	24	Wráca ſie do Græcyey. *Dzie*: 20. Skąd nápiſał liſt do Tytá/ y po nim liſt do Korynthyan wtory. Łukaß ś. Ewángelią w Acháiey piße. Páwel ś. liſt do Rzymian piße z Koryntu. Z Korynthu do Troády w Azyey ſie vdał/ kedy Eutychá młodźieńcá vmárłego wſkrześił. *Dzie*: 20. Z Troády przez morze do Miletu przybył/ kedy przyzwawßy Biſkupy y ſtárße z Ephezu nápominał. *Dzie*: 20. Przyßedßy do Ieruſálem był poimán. *Dzie*: 21. y od hetmáná Lizyaßá Szczeſnemu ſtároście podan. *Dzie*: 23. A od tego Feſtowi zoſtáwion. *Dzie*: 24. Appelluie do Ceſárzá. *Dzie*: 25. Odeſłan do Rzymu. *Dzie*: 27.
3	59	25	W Rzymie zezwawßy przednieyßych Zydów ktorzy tám mießkáli/ dáie im ſpráwę przyiechánia y więźienia ſwe°/ y námawia ich z zakonu Moyzeßowe° áby przyieli wiárę P. Chriſtuſowę. *Dzie*: 28. Mießka w Rzymie w wolnym więźie-

Nero	Nár.	Wnie.	
			niu przez dwie lecie. Dzie: 28. y list do Timotheuszá wtory/ y do Ephezyan pisze.
4	60	26	List do Philippowian y do Kolossan y do Philemoná/ y do Zydow pisze.
5	16	27	Tego roku Lukasz ś. dokonał Dziejow Apostolskich. A Páwel z więzienia wypuszczon. 2. Tim: 4. Wolnym będąc Ewángelią opowiádał/ po rozmáitych kráinách y krolestwách ná zachod słońcá/ á miánowicie w Hiszpániey. Hier: in Catal. Epiph: hæresi 27. iáko to sámże vczynić obiecował. Do Rzymian 15.
12	68	35	Páwel y Piotr ś. znowu się do Rzymu wrociwszy/ do więzienia od Cesárzá Nero ná posádzeni/ przez dziesięć miesięcy w nim zátrzymáni byli. Theod: Metaph.
13	69	36	Nákoniec był ścięty tegoż dniá y roku ktorego y Piotr vkrzyżowan. Euseb: in Chron. Hieron: de script: Eccles. Epiph: hæresi 27. S. Amb: ser: 66. & 68. S. Maximus. Roku żywotá swego sześćdziesiątego y osmego/ iáko Chryzostom świádczy. Homil: de Princib: Apostolorum.

Tertullian: de præscript.

Szczęśliwy kościoł Rzymski/ ktoremu Apostołowie náukę swą wszytkę y ze krwią wylali: kedy Piotr podobną męke/ iáko y Pan/ podiął: kedy Páwel ściętą śmiercią/ iáko y Jan Krzciciel/ iest vkoronowan.

Chrysost: in epist: ad Rom: hom: 32.

Nie ták się iásni niebo/ kiedy słońce promienie swe rozpuszcza/ iáko Rzymskie miásto/ dwie one iásne pochodnie (Piotrá y Páwłá S.) po wszytkiey ziemi rozlewáiąc. etc.

LIST

LIST PAWLA APOSTOLA S. DO RZYMIAN.

ROZDZIAL I.

1 A PAwel sługá JEzusá Za:79.
Christusá / powołány Apo-
stoł / odłączony ku *opowiádá-* Dzie: 13.
niu Ewángeliey BOżey / a 2.
2 ktora był przed tym obiecał przez Pro-
3 roki swoie w pismiech świętych / o Sy-
nu swoim / (ktory sie ſtał iemu z naśie-
4 nia Dawidowego wedle ćiáłá / ktory
iest przenáznáczony Synem Bożym w
mocy / wedle duchá poświęcenia / z po-
wstánia z martwych Jesusá Christusá
5 Páná náſzego / przez ktorego wzieliśmy
łáskę y Apostolstwo ku posłuſzeństwu
wiáry miedzy wſzytkimi narody dla imie-
6 niá iego / miedzy ktorymi y wy iesteśćie
powołáni Jesu Christowi:) ☞
7 Wſzytkim będącym w Rzymie / Bo-
gu miłym / powołánym świętym. Łáská

wam y pokoy od Bogá Oycá náßego / y
Páná Jesusá Christusá.
8 A naprzod dźiekuie Bogu moiemu 8
przez Jesusá Christusá / zá was wßyt-
kich; iż wiárá wáßá bywa opowiádána
po wßytkim świećie. 9 Abowiem świá- 9
dek mi iest Bog / ktoremu służe w duchu
moim w *opowiádániu* Ewángeliey Syná
iego / że bez przestánku ná was pámie-
tam / 10 záwße w modlitwách moich pro- 10
ßac / ázaby wżdy iáko zdárzyło mi sie kie- B
dy / zá wola Boża / przybyć do was. 11 A- 11
bowiem prágne was widźieć / ábych
wam vżyczył iákiego dáru duchownego /
ku vtwierdzeniu wáßemu: 12 to iest / á- 12
bysmy sie w was spolnie vćießyli przez
zobopolna wiáre wáße y moie. 13 A nie- 13
chce ábyśćie wiedźieć nie mieli bráćia /
iżem czesto przed sie brał przybyć do
was / (álem iest do tad záwśćiagniony)
ábych miał iáki pożytek y miedzy wámi /
iáko y miedzy inßemi narody. 14 Græ- 14
kom y innym *narodom*, madrym y niema-
drym iestem powinien: 15 ták iż ile ze 15
mnie *być może*, gotowem iest Ewángelia
opowiádáć y wam ktorzyśćie w Rzy-
mie. 16 Abowiem nie wstydam sie Ewán- 16
geliey.

geliey. Poniewaź iest mocą Bożą / ná
zbáwienie káżdemu wierzącemu / Zydo-
17 wi naprzod / y *potym* Græczynowi. ° A- *Abak: 2. a 4.*
bowiem spráwiedliwość Boża przez nię *Zyd: 10. g 38.*
bywa obiáwiona z wiáry w wiárę: iáko *Galat: 3. b 11.*
iest nápisano: Iż spráwiedliwy z wiá-
ry żywie.
18 ° Bo gniew Boży obiáwia się z nie- Za: 80.
C bá / przećiwko wszelákiey niepobożnośći
y niespráwiedliwośći ludzi tych / ktorzy
w niespráwiedliwośći zátrzymawáią
19 prawdę Bożą: ° ponieważ to co może
być wiedziano o Bogu / iest im wiádo-
20 mo. Gdyż im Bog obiáwił. ° Abowiem
rzeczy iego niewidziálne / od stworzenia
świátá przez te rzeczy vczynione zrozu-
miáne / bywáią poznáne: wieczna też
moc iego y bostwo: ták iż nie mogą być
21 wymowieni. ° Gdyż poznawszy Bogá: *Ephe: 4. d 17. d 18.*
nie chwalili *go* iáko Bogá / áni *mu* dźię-
kowáli: ále znikczemnieli w myslách
swoich / y záćmione iest bezrozumne ser-
22 ce ich. ° Abowiem powiádáiąc się być
23 mądrymi / głupiemi się sstáli. ° Rodmie-
nili chwałę nieśmiertelnego Bogá / w
podobieństwo obrázu człowieká śmier-
telnego / y ptakow / y czworonogich

zwierząt, y gádzin. (A przetoż podał ie 24
Bog pożądliwośćiom sercá ich / ku nie-
czyſtośći: áby miedzy ſobą ćiáłá ſwe ſro-
moćili.) Ktorzy prawdę Bożą odmie- 25
nili w kłamſtwo: y modlili ſię / y ſłużyli
ſtworzeniu ráczey niż ſtworzyćielowi /
ktory ieſt błogosłáwiony ná wieki. A-
men. Dla tegoż podał ie Bog w ná- 26
miętnośći ſromotne. Bo niewiáſty ich D
odmieniły vżywánie przyrodzone / w o-
no vżywánie ktore ieſt przećiw przyro-
dzeniu. Tákże y mężczyzná / opuśćiw- 27
ſzy przyrodzone vżywánie niewiáſty / zá-
palili ſię w ſwey pożądliwośći ieden ku
drugiemu / mężczyzná z mężczyzną ſro-
motę płodząc / á zapłátę (ſłuſzną) błędu
ſwego ná ſobie odnoſząc.

Za:81. A iáko ſię im nie podobáło mieć zná- 28
iomość Bozką: tákże Bog podał ie w v-
myſł bezrozumny: áby czynili to co nie
przyſtoi: nápełnieni wſzelákiey nieſprá- 29
wiedliwośći / złośći / porubſtwá / łákom-
ſtwá / złoczyńſtwá / pełni zazdrośći / mor-
derſtwá / ſwaru / zdrády / ſproſnych oby-
czáiow / zauſznicy / obmowce / Bogu 30
przemierzli / potwarce / pyſzni / chlubni / E
wynálazcy złośći / rodźicom nieposłuſz-

ni/bezro-

31 ni/ bezrozumni/ nie vkládni/ bez miło-
ści przyrodzoney/ nie przeiednáni/ nie
32 miłośierni. Ktorzy znáiąc práwo Bo-
że nie wyrozumieli iż ći co tákowe rze-
czy czynią/ godni są śmierći: á nie tylko
ći ktorzy ie czynią/ ále też *ći* ktorzy czy-
niącym zezwaláią.

ROZDZIAL II.

1 PRzetoż nie możeß mieć wymo-
A wki o człowiecze ktorykolwiek
sądźiß. Abowiem w czym dru- *Matt: 7. a 2.*
giego sądźiß/ *w tym* sámego śiebie po-
tępiaß: Bo toż czyniß co posądzaß.
2 Wiemy bowiem iż sąd Boży iest we-
dle prawdy przećiwko tym ktorzy táko-
3 we rzeczy dźiáłáią. A toż mniemaß o
człowiecze ktory sądźiß te co tákowe rze-
czy czynią/ á czyniß ie *też*, żebyś ty miał
4 vyść sądu Bożego? Czyli bogáctwy
dobrotliwośći iego/ y ćierpliwośći/ y
nieskwápliwośći gárdźiß? niewieß iż
dobrotliwość Boża ćiebie ku pokućie
5 przywodźi? Lecz podług zátwárdźiá-
łośći twey/ y sercá niepokutuiącego/
skárbiß sobie gniew/ w dźień gniewu y
obiáwienia spráwiedliwego sądu Bo-

Matt:16. żego / ktory odda káżdemu podług v- 6
d 22. czynkow iego. to iest / tym ktorzy w cier- 7
pliwośći vczynku dobrego / ßukáią sła- B
wy y czći y nieśmiertelnośći / *odda* żywot
wieczny: lecz przecznym / y nie wie- 8
rzącym prawdźie / ále wierzącym nie-
spráwiedliwośći / *odda* popędliwość y
gniew. Vtrapienie y vćisk przećiwko 9
káżdey dußy człowieká ktory złość po-
pełnia / Żydá naprzod *przytym* y Græczy-
ná: á chwałá y cześć y pokoy wßelkie- 10
5.Mo:10. mu czyniącemu dobrze / naprzod Żydo-
d 17. wi *przytym* y Græczynowi. Abowiem 11
2. Kron: nie máß względu ná osoby v BOgá.
19.c 7. Bo ktorzykolwiek bez zakonu zgrze- 12
Iob 34. ßyli / bez zakonu *też* poginą: á ktorzykol- C
b 19. wiek w zakonie zgrzeßyli / przez zakon
Dzie:10. będą sądzeni. Abowiem niesłucháćze 13
e 34. zakonu spráwiedliwemi są v Bogá; ále
Matt:7. ktorzy zakon czynią *ći* będą vspráwie-
g 21. dliwieni.
Iak: 1.
d 22.
Zac:82. Bo gdyż Pogáni niemáiący zako- 14
nu / z przyrodzenia czynią co zakon ro-
skázuie: tedy ći zakonu nie máiący / sá-
mi sobie są zakonem: ktorzy okázuią 15
dźieło zakonu nápisáne ná sercách swo-
ich / gdy im wespołek sumnienie ich po-

świad-

świadcza/ y mysli miedzy sobą rożne á-
bo ie oskarżáiące/ ábo też wymawiáiá-
16 ce/ ? w dzień gdy Bog sądźić będźie tá-
iemnice ludzkie/ według Ewángeliey
17 moiey przez Jesusá Christusá. ? A ie-
sliż sie ty názywasz Zydem/ y przestawasz
18 ná zakonie/ y chlubisz sie w Bogu/ ? y
znasz wolą iego/ y rozeznawasz co iest le-
19 pszego/ náuczony z zakonu/ ? tuszysz so-
bie żeś iest wodzem ślepych/ świátło-
śćią tych ktorzy są w ćiemnośćiách/
20 ? mistrzem bezrozumnych/ náuczyćie-
lem dźiatek/ máiącym ksztáłt znáiomo-
21 śći y prawdy w zakonie. ? Ktory tedy
D vczysz drugiego/ siebie sámego nie v-
czysz: ktory opowiádasz żeby nie krádźio-
22 no/ krádniesz: ? ktory mowisz żeby nie
cudzołożono/ cudzołożysz: ktory sie brzy-
dźisz báłwany/ świętokradztwo pełnisz:
23 ? ktory sie z zakonu chlubisz/ przez przestę-
24 powánie zakonu Bogá lżysz. ? (Abo- Isa: 52. b 5.
wiem imię Boże dla was bluźnione by-
wa miedzy Pogány/ iáko nápisano.) Ezec: 36. d 20.
25 ? Obrzezániec w prawdźie iest pożytec-
czne/ ieslibyś záchował zakon: ále iesli-
byś był przestępcą zakonu; twoie obrze-
26 zánie stáło sie nieobrzezániem. ? Je-

ſliż tedy nie obrzezány chowa práwá zá-
konne: ázaż iego nieobrzezká nie będźie
poczytána zá obrzezánie? ⁹ y oſądźi ten 27
ktory ieſt z przyrodzenia nieobrzezány/
zakon pełniący/ ćiebie/ ktory przez pi-
ſmo y obrzezánie ieſteś przeſtępcą zako-
nu? ⁹ Abowiem nie ten ieſt Zydem/ kto- 28
ry ieſt ná iáwiu; áni to ieſt obrzezánie/
ktore ieſt ná iáwiu ná ćiele: ⁹ ále *ten* kto- 29
ry ieſt w ſkrytośći Zydem; y obrzezánie
ſercá/ w duchu/ nie w literze: ktorego
chwałá nie z ludźi/ ále z Bogá ieſt.

ROZDZIAL III.

Za: 83. COż tedy ma nádzwyſz Zydowin? 1
ábo co zá pożytek obrzezánia? A
⁹ Wielki/ wſzelákim obyczáiem. 2
Naprzod iż im zwierzone ſą słowá Bo-
że. ⁹ Bo coż *ná tym* ieſli niektorzy z nich 3
2. Tim: 2. nie vwierzyli? Azaż niedowiárſtwo ich
b 13. w niwecz obroći wiáre Bożą? ⁹ Nie 4
Ian 3. d 33 day tego Boże. Rowſzem ieſt Bog prá-
Pſal: 115. wdźiwy; á wſzelki człowiek kłamliwy/
a 11. iáko nápiſano: Abyś był vſpráwiedli-
Pſal: 50. wiony w powieśćiách twoich/ á żebyś
a 6. zwyćiężył gdy bywaſz ſądzon. ⁹ Lecz ie- 5
ſliż nieſpráwiedliwość náſzá Bożą ſprá-

wiedli-

wiedliwość záleca / coż rzeczemy? Azaż
nieſpráwiedliwy ieſt Bog ktory gniew
przywodzi? (mowię wedle człowieká.)
6 Nie day tego Boże. bo ináczey iákoż
7 Bog ſądźić będźie ten świát? Abo-
wiem ieſli prawdá BOża przez moie
kłamſtwo obfitowáłá / ku chwale iego:
czemuż ia dáley bywam oſądzon iáko
8 grzeſzny? A nie *idźie ſtąd* (iáko źle o nas
B mowią / y iáko niektorzy powiádáią że-
byſmy mowili) żebyſmy złe rzeczy czynić
mieli / áby przyſzły dobre? ktorych potę-
9 pienie ieſt ſpráwiedliwe. Coż tedy?
mamyli co nád nie? Zadnym ſpoſobem.
Gdyżeſmy przyczyny pokazáli iż y Zydo- Galat: 3.
wie y Grækowie wſzyſcy ſą pod grze- d 22.
10 chem: iáko nápiſano: Iż nie máſz y ie- Pſal: 13.
11 dnego ſpráwiedliwego: nie máſz rozu- a 1. 52. a 3.
miejącego / nie máſz ſzukáiącego Bogá. Pſal: 5.
12 Wſzyſcy ſię odchylili / ſpołu ſtáli ſię c 11.
niepożytecznymi: nie máſz ktoby czynił Pſal: 139.
13 dobrze / nie máſz áż do iednego. Gár- a 4.
dło ich ieſt grobem otwártym / ięzykow Pſal: 9.
ſwych ná zdrádę vżywáli / iad Aſpidow b 7.
14 pod wárgámi ich. Ktorych vſtá ná- Iſa: 59.
pełnione ſą przeklinánia y gorzkości: b 7.
15 Nogi ich prędkie ku rozlewániu krwie. Przyp: 1.
C b 16.

Skruſze-

Skrußenie y znędzenie ná drogách ich: 16
á drogi pokoiu nie poználi. 17
Za: 84. Nie máß boiáźni Bożey przed ich o- 18
Psal: 35. czymá. A wiemy iż cokolwiek zakon 19
a 2. mowi / tym ktorzy w zakonie ſą mowi:
Galat: 2. áby wßelkie vſtá były zátulone / á iżby
d 16. poddan był wßytek świát Bogu: Po- 20
Galat: 2. nieważ z vczynkow zakonu żadne ciáło
d 16. nie będźie przed nim vſpráwiedliwione:
Bo przez zakon poznánie grzechu. Lecz 21
teraz ſpráwiedliwość Boża ieſt obiá-
wiona bez zakonu: oświádczona od zá-
konu y Prorokow. A ſpráwiedliwość 22
Boża przez wiárę Jeſuſá Chriſtuſá / ná
wßytkie y nád wßytkimi weń wierzą-
cymi. bo rozności nie máß. Abowiem 23
wßyſcy zgrzeßyli: y nie doſtawa im chwa-
ły Bożey. Vſpráwiedliwieni dármo 24
z łáſki iego / przez okup ktory ſię ſtał
przez Jeſuſá Chriſtuſá: ktorego Bog 25
wyſtáwił *áby był* vbłagánim przez wiárę D
we krwi iego / ku okazániu ſpráwiedli-
wości ſwoiey / dla odpußczenia grze-
chow przedtym popełnionych / w cier- 26
pliwości Bożey / ku okazániu ſpráwie-
dliwości iego w tym czáſie: áby on był
ſpráwiedliwy / y vſpráwiedliwiáiacy te-

go kto-

go ktory iest z wiáry Jesuſá Chriſtuſá.
27 Gdzież tedy iest chlubá twoiá? odrzu-
cona iest. Przez ktoryż zakon? izali v-
czynkowy? Nie / ále przez zakon wiáry.
28 Abowiem zá to mamy iż człowiek Za: 85.
bywa vſpráwiedliwion przez wiáre / bez
29 vczynkow zakonu. Izali Bog *ieſt* tyl-
ko Zydow? áza też nie Pogánow? Ow-
30 ßem y Pogánow. ponieważ ieden ieſt
Bog/ktory vſpráwiedliwia obrzezánego
z wiáry / y nie obrzezánego przez wiáre.
31 Zakon tedy nißczymy przez wiáre? V-
chowayBoże: owßem zakon ſtánowimy.

ROZDZIAL IIII

1 COż tedy (rzeczemy) nálazł Abrá-
A hám oćiec náß wedle ćiáłá? Abo-
2 wiem ieſli Abráhám z vczynkow
ieſt vſpráwiedliwion; mać chlube / ále 1. Moy. 15. b 6.
3 nie v Bogá. Bo coż piſmo mowi? V-
wierzył Abráhám Bogu: y poczytano Galat: 3. a 6.
mu ieſt ku ſpráwiedliwośći. Iak: 2. d 23
4 Lecz robiącemu / zapłátá nie bywa Za: 86.
poczytána podług łáſki / ále podług po-
5 winności. Nie robiącemu lepák / ále
wierzącemu w tego ktory vſpráwiedli-
wia niepobożnegō / poczytána bywa wiá-

rá iego ku spráwiedliwości wedle postá-
nowienia łáski Bożey. ⁹ Jákoż też Dá- 6
wid opowiáda błogosłáwieństwo człó-
wieká / ktoremu Bog poczyta spráwie-
Psal: 31. dliwość bez vczynkow/*mowiąc:* ⁹ Błogo- 7
a 1. słáwieni ktorych niepráwości są odpuszczone / á ktorych pokryte są grzechy.
⁹ Błogosłáwiony mąż ktoremu Pan 8
grzechu nie poczytał. ⁹ To tedy błogo- B
słáwieństwo w obrzezániuli tylko sie 9
náyduie/czyli też w nieobrzezániu: Gdyż
powiádamy iż poczytána iest wiárá A-
bráhámowi ku spráwiedliwości. ⁹ Já- 10
koż tedy iest poczytána: w obrzezániu/
czyli w nieobrzezce: Nie w obrzezániu/
1. Mo: 17. ále w nieobrzezce. ⁹ A wźiął znák obrze- 11
b 10. y 11. zánia / pieczęć spráwiedliwości wiáry
ktora iest w nieobrzezce: áby był Oycem
wszytkich wierzących w nieobrzezce / á-
by y onym poczytano było ku spráwiedli-
wości: ⁹ á żeby był oycem obrzezánia nie 12
tylko tym ktorzy są z obrzezánia / ále też
chodzącym stopámi wiáry oycá nászego
Abráhámá ktora byłá w nieobrzezce.
Za: 87. ⁹ Abowiem nie przez zakon obietnicá 13
sie sstátá Abráhámowi/ábo naśieniu iego/ C
áby był dźiedźicem świátá: ále przez sprá-

wiedli-

14 wiedliwość wiáry. ° Bo ieśli ći ktorzy
ſą z zakonu / dźiedźicmi ſą: *tedyć* prozna
zostáłá wiárá / y w niwecz ſie obróćiłá o-
15 bietnicá. ° Gdyż zakon gniew ſpráwuie.
Abowiem gdźie zakonu nie máß; *tám* á-
16 ni przestępstwá. ° A przeto z wiáry / *ieſt
dźiedźictwo*, áby wedle łáſki byłá gruntow-
na obietnicá wßytkiemu plemieniowi/
nie tylko temu ktore ieſt z zakonu; ále y
temu ktore ieſt z wiáry Abráhámowey/
17 ktory ieſt oćiec nas wßytkich / ° (iáko
ieſt nápiſano: Żem ćie oycem wiela na- 1.Mo:17.
rodow postánowił) przed Bogiem/kto- a 4
remu vwierzył / ktory ożywia vmárłe: y
ktory wzywa tych co ich nie máß / iáko
18 tych co ſą. ° ktory *Abráhám* przećiw ná-
D dźiei w nádźieie vwierzył; że on miał
zostáć oycem wiela narodow podług te-
go co mu było rzeczono: Ták będźie ple- 1.Mo: 15.
19 mie twoie. ° A nie osłábiał w wierze: á- a 5.
ni ſie oglądał ná ćiáło ſwe zmartwiáłe/
gdy iuż miał około ſtá lat / áni ná obu-
20 márły żywot Sáry. ° W obietnicy też
Bożey z niewiáry nie wątpił: ále ſie v-
mocnił wiárą / oddawßy chwałę Bogu:
21 ° będąc tego pewien iż cokolwiek obie-
22 cał / mocen ieſt y vczynić. ° Przeto mu

też poczytano ku ſpráwiedliwośći. A 23
nie tylko dla niego nápiſano ieſt iż mu
przyczytano ieſt ku ſpráwiedliwośći:
ále też dla nas / ktorym ma być poczy- 24
tano wierzącym w tego / ktory wzbudźił
Jeſuſá Chriſtuſá Páná náſzego z mar-
twych: ktory ieſt wydan dla wyſtęp- 25
kow náſzych / á wſtał *z martwych* dla v-
ſpráwiedliwienia náſzego.

ROZDZIAL V.

Za: 88. BEdąc tedy z wiáry vſpráwiedli- 1
wieni / pokoy v BOgá miey- A
my przez Páná náſzego JEſu-
Ephe: 2. ſá Chriſtuſá: przez ktorego też przez 2
d 18. wiárę mamy przyſtęp ku tey łáſce w kto-
rey ſtoimy / y chlubimy ſię / w nádźiei
chwały ſynow Bożych. A nie tylko *to*, 3
Iak: 1. a 3. ále ſię też y w vćiſkách chlubimy: wie-
dząc iż vćiſk ſpráwuie ćierpliwość: á 4
ćierpliwość / doświádczenie; á doświád-
czenie / nádźieię. á nádźieią niepohán- 5
Zyd: 9. bia: iż miłość Boża rozlana ieſt w ſer-
d 14. cách náſzych / przez Duchá ś. ktory nam
Zyd: 9. ieſt dan. ☞
d 15. g 28. Bo przecżże Chriſtus / gdyſmy ieſzcze 6
1. Piot: 3. byli mdłymi / wedle czáſu vmárł zá nie- B
d 18.

7 pobożne: ⁹ Gdyż ledwieby kto vmárł
zá spráwiedliwego : wßákoż zá dobrego
8 snadźby się kto y vmrzeć ważył. ⁹ Lecz
Bog zaleca miłość swoie ku nam: że
gdyśmy ießcze byli grzeßnymi według
9 czásu/ Christus zá nas vmárł. ⁹ Dáleko
tedy więcey teraz vspráwiedliwieni bę-
dąc we krwi iego / záchowáni będźiemy
10 przezeń od gniewu. ⁹ Bo iesliże będąc
nieprzyiaćielmi / iesteśmy ziednáni z Bo-
giem przez śmierć Syná iego : dáleko
więcey będąc ziednáni/ będźiemy zbá-
wieni w żywoćie iego.
11 ⁹ A nie tylko *to* ; ále się też y chlubimy Za: 89.
w Bogu przez Páná náßego JEsusá
Christusá/przez ktoregośmy teraz *to* zie-
12 dnánie otrzymáli. ⁹ Dla tego iáko przez
C iednego człowieká grzech ná świát
wßedł/ á przez grzech śmierć : y tákże ná
wßytki ludźie śmierć przyßłá / w ktorym
13 wßyscy zgrzeßyli. ⁹ Abowiem áż do zá-
konu grzech był ná świećie : á grzech nie
był przyczytány / gdy zakonu nie było.
14 ⁹ Ale śmierć krolowáłá od Adámá áż do
Moyzeßá ; też y nád tymi ktorzy nie
zgrzeßyli ná podobieństwo przestępstwá
Adámowego / ktory iest kßtałtem *onego*

przyßłego. Ale nie iáko przeſtępſtwo/ 15
ták y dar. ábowiem ieſli przeſtępſtwem
iednego wiele ich pomárło: dáleko wie-
cey ná wiele ich opłynęłá łáſká Boża y
dar/ z łáſki *oney* iednego człowieká Jeſu-
ſá Chriſtuſá. A nie iáko przez iednego 16
grzech/ ták y dárowánie. ábowiem ſąd D
w prawdzie z iednego *vpadku* ku potępie-
niu: ále dar z wiela wyſtępków/ ku v-
ſpráwiedliwieniu.
Za: 90. Abowiem ieſli iednego przeſtępſtwem 17
śmierć królowáłá przez iednego: dáleko
wiecey ći którzy obfitość łáſki y dáro-
wánia y ſpráwiedliwośći biorą/ w ży-
wocie królowáć będą przez iednego Je-
ſuſá Chriſtuſá. Przeto tedy iáko przez 18
iednego przeſtępſtwo ná wßytkie ludźi
przyßedł grzech ku potępieniu: tákże też
przez iednego ſpráwiedliwość/ ná wßyt-
kie ludźi *przyßło zbáwienie*, ku vſpráwiedli
wieniu żywotá. Bo iáko przez niepo- 19
ſłußeńſtwo iednego człowieká: wiele ich
oſtáło ſię grzeßnymi: tákże przez poſłu-
ßeńſtwo iednego/ wiele ich oſtánie ſię
ſpráwiedliwemi. A zakon przyßedł áby 20
obfitowáło przeſtępſtwo. Lecz gdźie ob-
fitowáło przeſtępſtwo/ *tám* łáſká tym

wiecey

21 więcey obfitowáłá. ° áby iáko grzech
krolowáł ná śmierć: ták też *áby* łáſká
krolowáłá przez ſpráwiedliwość ku ży-
wotowi wiecznemu / przez Jeſuſá Chri-
ſtuſá Páná nászego.

ROZDZIAL VI.

1 A Coż tedy rzeczemy? Będźiemże w
grzechu trwáć áby łáſká obfitowá-
łá? ° Nie day tego Boże. Abowiem
2 ktorzyſmy vmárli grzechowi / iákoż dá-
ley w nim żyć będźiemy?
3 * ° Azaż nie wiećie iż ilekolwiek nas Za: 91.
w Chriſtuśie Jeſuśie ieſt okrzczonych / Galat: 3.
4 ieſteſmy okrzczeni w śmierći iego? ° A- d 27.
bowiem ieſteſmy z nim poſpołu pogrze- Koloſ: 2.
bieni w śmierć przez krzeſt: áby iáko Chri b 12.
ſtus wſtał z mártwych przez chwałę Ephe: 4.
Oycowſką / ták żebyſmy też my w nowo- f 23.
5 śći żywotá chodźili. ° Bo ieſliżeſmy ſię Koloſ: 3.
przyszczepionemi ſtáli w podobieńſtwo b 10.
śmierći iego: tedyć też w zmártwych- Zyd: 9.
6 wſtánie *przyszczepieni* będźiemy. ° Wiedząc d 14.
to / że ſtáry on nász człowiek poſpołu ieſt 1. Piot: 2.
z nim vkrzyżowan / áby ćiáło grzechu było a 2.
zniszczone / żebyſmy iuż dáley nie ſłużyli
7 grzechowi. ° Bo ktoć vmárł / wolnym

ſię oſtał od grzechu. A ieſliżeſmy z Chri- 8
ſtuſem vmárli: wierzymy iż też z Chri- B
ſtuſem żyć będziemy. Wiedząc że Chri- 9
ſtus powſtawſzy z martwych więcey nie
vmiera / śmierć mu więcey pánowáć
nie będzie. Bo iż vmárł / grzechowi 10
raz vmárł: á iż żywie / żywie Bogu.
Zac: 92. Tákże y wy rozumieyćie / iżeśćie ſię v- 11
márłymi grzechowi: á żywymi Bogu /
w Chriſtuśie Jeſuśie Pánu náſzym. ☞
Niechże tedy nie króluie grzech w 12
wáſzym śmiertelnym ćiele żebyśćie po-
słuſzni mieli być pożądliwośćiam iego.
Ale áni wydawayćie członków wá- 13
ſzych orężem nieſpráwiedliwośći grze-
chowi: ále wydawayćie ſámych śiebie
Bogu / iáko z martwych żywemi: á człon-
ki wáſze zbroią ſpráwiedliwośći Bogu.
Abowiem grzech nád wámi pánowáć 14
nie będzie: Bośćie nie pod zakonem / ále C
pod łáſką. Coż tedy? będziemże grze- 15
Ian 8. d 34 ſzyć / żeſmy nie pod zakonem ále pod łá-
2. Piot: 2. ſką? Nie day tego Boże. *Zaż* nie wie- 16
d 19. ćie że komu ſię ſtáwićie ſługámi ku po-
ſłuſzeńſtwu / ſługámi ieſteśćie tego ko-
mu poſłuſzeńſtwo oddawaćie / ábo grze-
chowi ná śmierć / ábo poſłuſzeńſtwu ku

ſpráwie-

17 ſpráwiedliwośći? ¶ A chwałá Bogu że
byẃszy niewolnikámi grzechu / iednákeś-
ćie vſłucháli z sercá tego ſpoſobu náu-
18 ki pod ktoryśćie ſię podáli. ¶ A będąc
wyſwobodzeni od grzechu / zniewoleni
ieſteśćie ſpráwiedliwośći.
19 *¶ Ludzkimći obyczáiem mowię / dla Zac:93.
nieudolnośći ćiáłá wáſzego. Abowiem
iákośćie wydawáli członki wáſze ná słu-
żbę nieczyſtośći y niepráwośći / ku *rozmá-*
itey niepráwośći: tákże teraz wydaway-
ćie członki wáſze ná służbę ſpráwiedli-
20 wośći / ku świątobliwośći. ¶ Bo gdyśćie
byli niewolnicy grzechu / byliśćie wolny-
21 mi ſpráwiedliwośći. ¶ Ktoryżeśćie tedy
ná on czás pożytek mieli z onych rzeczy /
zá ktore ſię teraz wſtydźićie? Gdyż o-
22 nych koniec ieſt śmierć. ¶ A teraz będąc
wyzwoleni od grzechu / á zniewoleni
Bogu; maćie owoc wáſz ku świątobli-
23 wośći / á koniec żywot wieczny. ¶ Abo-
wiem zapłáty grzechowe / śmierć: A
dar Boży / żywot wieczny w Chriſtu-
śie Jeſuśie Pánu náſzym.

ROZDZIAL VII.

1 A Bo niewiećie bráćia (boć mowię Za:94.
A z tymi ktorzy zakon vmieią) iż zá-

kon pánuje człowiekowi poki żywie.
1.Kor:7. Abowiem niewiásta ktora ma mężá/ 2
& 39. poki mąż żyw/ obwiązána iest zakono-
wi. lecz ieśliby mąż iey vmárł; wolna
iest od zakonu mężowego. Przeto te- 3
dy poki mąż żywie/ będzie zwána cudzo-
łożnicą iesliby szłá zá inszego mężá. lecz
iesliby mąż iey vmárł/ wolna iest od zá-
konu mężowego; áby nie byłá cudzoło-
żnicą gdyby szłá zá inszego mężá. A ták- 4
że bráćia moi y wy iesteście vmartwieni
zakonowi przez ćiáło Christusowe: áby-
śćie sie stáli inszeg̃ ktory powstał z mar-
twych/ ábyśmy owoc przynośili Bogu.
Abowiem gdyśmy byli w ćiele/ namię- 5
tnośći grzechow/ ktore były przez zá-
kon płużyły w członkách nászych/ áby o-
woc przynośiły śmierći. Lecz teraz ie- 6
steśmy wyzwoleni od zakonu śmierći/ w
ktorym iesmy byli zátrzymáni: ták ábyś-
my służyli w nowośći duchá/ á nie w stá-
rośći pismá. Coż tedy rzeczemy? zá- 7
konli iest grzechem? Boże vchoway. B
Alem grzechu nie poznał/ iedno przez zá-
2.Mo:20. kon: Bo bych był pożądliwośći nie po-
c 17. znał/ gdyby zakon nie mowił: Nie pożą-
5. Moy:5. day. Lecz grzech/ wziąwszy przyczynę 8
c 21.

przez

przez *ono* zákazánie spráwił we mnie wszelaką pożądliwość. Abowiem bez za-
9 konu był grzech martwy. ⁹ Ja żyłem
niekiedy bez zakonu. Lecz gdy przyszło
10 roskazánie; grzech ożył. ⁹ A iam był v-
márł: y roskazánie ono ktore było ku ży-
11 wotowi/ nálázło mi się ku śmierci. ⁹ Bo
grzech wziąwszy przyczynę przez przyka-
zánie/ zwiodł mię/ y przez nie zábił *mię.*
12 ⁹ A ták zakonći w prawdźie *iest* święty/ 1. Tim: 1. b 8.
y przykazánie święte/ y spráwiedliwe y
13 dobre. ⁹ A tedy dobre sstáło mi się śmier-
ćią? Bynamniey. Owszem grzech/ áby
się grzechem pokazał/ spráwił mi śmierć
przez *ono* dobre: áby się sstał náder grze-
szącym grzechem przez *ono* przykazánie.
14 ⁹ Bo wiemy iż zakon iest duchowny: á Zac: 95.
C iam iest ćielesny/ záprzedány pod grze-
15 chem. ⁹ Abowiem tego co czynię/ nie ro-
zumiem: gdyż nie czynię *tego* dobrego
ktore chcę: ále złe ktore nienawidzę to
16 czynię. ⁹ A ieśli czego niechcę/ to czynię;
17 przyznawam zakonowi/ że dobry iest. ⁹ A
teraz iuż nie ia to czynię/ ále grzech we
18 mnie mieszkáiący. ⁹ Bo wiem że nie mie-
szka we mnie/ to iest/ w ćiele moim/ do-
bre. Abowiemći chcenie przy mnie iest;

ále wyko-

ále wykonánia dobrego *w sobie* nie náy-
duie. ° Bo nie czynię dobreğ ktore chcę: 19
ále czynię to złe / ktorego niechcę. ° A ie- D
śliż to czynię czego niechcę: iuż nie ia to 20
czynię / ále grzech we mnie mieszkáiący.
° Znáyduię tedy *przez* zakon / gdy ia chcę 21
czynić dobrze / że mi iest złość przylegla.
° Abowiem kocham się w zakonie Bo- 22
żym według wnętrznego człowieká.
° Lecz widzę inszy zakon w członkách 23
moich / walczący przećiw zakonowi v-
mysłu moiego / y ktory mię podawa w
niewolą zakonowi grzechu / ktory iest w
członkách moich. ° Nieszczęsny ia czło- 24
wiek / ktoż mię wybáwi od tego ćiáłá ś-
mierći? ° Łáská Boża przez Jesusá Chri- 25
stusá Páná nászego. Przetoż tedy ia
sam vmysłem ći służę zakonowi Boże-
mu / lecz ćiáłem zakonowi grzechu.

ROZDZIAŁ VIII.

Za:96: TEraz tedy nie mász żadnego po- 1
tępienia tym ktorzy są w Chri- A
stusie Jesusie: ktorzy nie wedle
ćiáłá chodzą. ° Abowiem zakon duchá 2
żywotá *ktory iest* w Christusie Jesusie /
wyzwolił mię od zakonu grzechu z śmier-

ći. Bo

3 ći. [?] Bo co niepodobnego było zakono-
wi/ w czym *on* słáby był dla ćiáłá: Bog
posławszy Syná swego w podobieństwie
4 grzesznego ćiáłá/ y przez grzech potępił
grzech w ćiele. [?] áby vspráwiedliwienie
zakonu wypełniło się w nas/ ktorzy nie
podług ćiáłá chodźimy/ ále według du-
5 chá. [?] Abowiem ktorzy są wedle ćiáłá:
B *ći* co iest ćielesnego rozumieią. lecz kto-
rzy są wedle duchá/ *to* co iest duchowne-
6 go rozumieią. [?] Bo mądrość ćielesna/
iest śmierć: á mądrość duchowna/ ży-
7 wot y pokoy. [?] Gdyż mądrość ćielesna/
iest nieprzyiaćiołką Bogu: bo nie iest
poddána zakonowi Bożemu: ábowiem
8 też nie może. [?] A ktorzyć są w ćiele/ Bo-
9 gu się podobáć nie mogą. [?] Lecz wy nie
iesteśćie w ćiele/ ále w duchu: wszákże
iesli Duch Boży w was mieszka. A ieslić
kto Duchá Bożego nie ma; tenći nie
10 iest iego. [?] Lecz iesli Christus w was
iest: tedyć ćiáło iest vmárłe dla grzechu/
á Duch żywie dla vspráwiedliwienia.
11 [?] A iesli Duch onego ktory Jezusá wzbu-
C dźił z martwych/ w was mieszka: ktoryć
wzbudźił Christusá Jezusá z martwych/
ten ożywi y ćiáłá wásze śmiertelne dla

Duchá

Duchá ſwoiego w was mießkáiącego.
* ' A tákże brácia / powinni ieſteſmy/ 12
nie ćiáłu/ábyſmy podług ćiáłá żyli. ' A- 13
bowiem ieſli podług ćiáłá żyć będźiećie/
tedy pomrzećie: ále ieſli Duchem ſpráwy
ćiáłá vmartwićie/ *tedy* żyć będźiećie.
Za: 97. ' Bo ktorekolwiek Duch Boży rzą- 14
2.Tim: 1. dźi / ći ſą ſynmi Bożymi. ' Bośćie nie 15
b 7. wźięli duchá niewolſtwá znowu ku bo-
Galat: 4. iáźni: áleśćie wźięli duchá ſynowſkiego
a 5. przywłaßczenia / przez ktorego wołamy/
Abbá (Oycze) ' Abowiem tenże Duch/ 16
poświadcza duchowi náßemu iżeſmy ſą
ſynámi Bożymi. ' A ieſlić ſynámi / tedyć 17
y dźiedźicmi: dźiedźicmi mowię Boży-
mi/á ſpołu dźiedźicmi z Chriſtuſem: ☞
Wßákoż ieſli z nim ćierpimy / ábyſmy
też z nim byli vwielbieni.
* ' Abowiem mam zá to/ iż vtrapienia 18
tego czáſu ninieyßego/nie ſą godne oney
przyßłey chwały / ktora ſię w nas obiá-
wić ma. ' Ponieważ y *ſámo* ſtworzenie z 19
wielką chućią oczekawa obiáwienia ſy-
now Bożych. ' Gdyż prożnośći poddá- 20
ne ieſt ſtworzenie / nie dobrowolnie / ále
dla tego ktory ie poddał pod nádźieią:
' bo y ſámo ſtworzenie będźie wyſwo- 21

bodzone

bodzone z niewolstwá skáżenia / ná wol-
ność chwały synow Bożych.
2 ⁹ Gdyż wiemy iż wszytko stworzenie Za: 98.
23 *społu* wzdycha / y *społu* boleie áż dotad. ⁹ A
nie tylko inne *stworzenie*, ále y my ktorzy
mamy pierwiastki Duchá / y my (*mowie*)
sámi w sobie wzdychamy / oczekawáiac
przyspsobienia synow Bożych / odku-
pienia ćiáłá náßego. ☞
24 ⁹ Abowiem nádźieia iesteśmy zbáwie-
ni. A nádźieiá widźiána nie iestći ná-
dźieiá. bo co kto widźi / przecz sie *tego* ná-
25 dźiewa? ⁹ Ale ieśli sie tego nádźiewamy /
czego nie widźimy; przez ćierpliwość
26 oczekawamy. ⁹ Tákże też y Duch dopo-
maga krewkośći náßey. ábowiem tego
o cobyśmy prośić mieli / iákoby potrze-
bá niewiemy: ále samże Duch prośi zá
námi wzdychánim niewymownym. ⁹ A
en ktory wypátruie sercá / wie czego
uch pożada: iż według Bogá prośi
świetymi.
A wiemy że tym ktorzy miłuia Bo- Za: 99.
ßytko dopomaga ku dobremu / tym
są wezwáni podług postánowie-
ego świeći. ⁹ Abowiem ktore *on*
ł / *te* też przeznáznáczył / áby byli

podobni

podobni obrázowi Syná iego : żeby on
był pierworodnym miedzy wielą brá-
ćiey. A ktore przeznáczył/ ty też we- 30
zwał: á ktore wezwał/ ty też vspráwie-
dliwił: á ktore vspráwiedliwił/ ty też v-
wielbił. Coż tedy rzeczemy ná to? Je- 31
śli Bog zá námi/ ktoż przećiwko nam?
ktory też włásnemu Synowi swemu 32
nie przepuśćił/ ále go zá nas wszytkie
wydał: iáko też nam wszytkiego z nim
nie dárował? Ktoż będźie skárżył ná 33
wybráne Boże? Bog *iest* ktory vspráwie-
dliwia. Ktoż iest coby potępił? Chri- 34
stus Jesus *iest* ktory vmárł/ y owszem
ktory y *z martwych* wstał/ ktory *też* iest ná
práwicy Bożey/ ktory się też wstáwia
zá námi.

Ktoż tedy nas odłączy od miłośći 35
Christusowey? vtrapienie? czyli vćisk?
czyli głod? czyli nágość? czyli niebespie-
czeństwo? czyli prześládowánie? czyli
Psal: 43. d 23. miecz? (iáko nápisano: Iż dla ciebie 36
cáły dźień bywamy martwieni: iesteśmy
poczytáni iáko owce ná rzeź.) Ale w
tym wszytkim przewyciężamy dla tego kto-
ry nas vmiłował. Abowiem pewienem
tego/ iż áni śmierć/ áni żywot/ áni

yołowie/áni kśięſtwá/áni mocárſtwá/á-
ni teráźnieyße *rzeczy*, áni przyßłe/áni moc/
39 áni wyſokość/ áni głebokość / áni inße
ſtworzenie / nie będźie nas mogło odłą-
czyć od miłośći Bożey / ktora ieſt w
Chriſtuśie Jeſuśie Pánu náßym.

ROZDZIAL IX.

1 PRawdę mowię w Chriſtuśie/ Za:110.
A nie kłámam: gdyż mi poświad-
czá ſumnienie moie w Duchu
2 świętym: że mam wielki ſmętek / y v-
3 ſtáwiczne bolenie ſercá moiego. Abo- Dzie: 9. a 2.
wiem ia ſam żądałem odrzuconym być
od Chriſtuſá zá bráćią moię/ ktorzy ſą 1.Kor:15. b 9.
4 krewni moi według ćiáłá / ktorzy ſą
Jſráelczycy/ktorych ieſt przyſpoſobienie
ſynowſkie / y chwałá/ y teſtáment / y zá-
konu dánie / y ſłużbá *Boża*, y obietnice/
5 ktorych oycowie / y z ktorych ieſt Chri-
B ſtus *ile* wedle ćiáłá / ktory ieſt nád wßyt-
kim Bog błogoſłáwiony ná wieki. Amẽ.
6 Lecz to być nie może áby miáło ná Za:101.
wſtecz páść ſłowo Boże. Abowiem nie
wßyſcy ktorzy *ſą* z Jſráelá / ći ſą Jſráel-
7 czycy: áni ktorzy ſą plemieniem Abrá- 1.Mo: 21.
hámowym/ wßyſcy *ſą* ſynámi: ále w J- b 12.

záaku bedźie tobie plemię názwáne: to 8
ieſt/ nie ſynowie ćiáłá/ ſą ſynmi Bożymi
Galat: 4. mi: ále ſynowie obietnice/ bywáią w
d 28. plemię policzeni. Abowiem to ieſt ſło- 9
2.Mo:18. wo obietnice: Tegoż czáſu przyidę: á C
b 10. będźie Sará ſyná miáłá. A nie tylko o- 10
1.Mo: 25. ná/ ále y Rebeká zá iednym rázem z Izá-
c 21. áká oycá náſzego brzemienną zoſtaw-
ſzy. Abowiem gdy ſię oni ieſzcze nie 11
národźili byli/ áni co dobrego ábo złego
vczynili (áby ſię zoſtáło poſtánowienie
Boże według wybránia) nie z vczyn- 12
kow/ ále z tego ktory wzywa rzeczono
1.Mo: 25. iey: Ze więtſzy będźie ſłużył mnieyſzemu/
c 23. iáko ieſt nápiſano: Jákobám vmiło- 13
Mala: 1. wał/ á Ezaegom nienawidźiał. Coż te- 14
a 2. y 3. dy rzeczemy? ieſtże nieſpráwiedliwość
v Bogá? Boże vchoway. Abowiem 15
2.Mo:33. Moyzeſzowi mowi: Zmiłuię ſię nád tym D
d 19. komum ieſt miłośćiw: á zlituię ſię nád
kim ſię zlituię. A przetoż nie należy ná 16
chcącym/ áni bieżącym; ále ná Bogu
ſię zmiłuiącym. Abowiem mowi piſmo 17
2.Mo: 9. Pháráonowi: Zem ćię ná to wzbudźił/
c 16. ábych okazał moc moię ná tobie: y żeby
było opowiádáne imię moie po wſzyt-
kiey ziemi.

Nád kim

18 ᵛ Nád kim tedy chce/ nád tym sie zmi- Za:102.
19 łuie: á kogo chce/ tego zátwárdzi. ᵛ Rze-
czeß mi tedy: Przeczże sie ießcze vskar-
ża? bo ktoż sie sprzeciwi woley iego?
20 ᵛ O człowiecze/ coś ty ieſt/ ktory sie ſpie-
E raß z Bogiem? Zali lepionká rzecze le- Iſa: 45.
piarzowi; Przeczżeś mie ták vczynił? b 9.
21 ᵛ Zali gárnczarz gliny w mocy nie ma/ Iere: 18.
áby z teyże bryły vczynił iedno naczynie a 6.
ku vczćiwośći/ á drugie ku zelżywośći? Mąd: 15. b 7.
22 ᵛ A ieſli Bog chcąc gniew okázáć/ y o-
znaymić możność swoię/ znośił w wiel-
kiey ćierpliwośći naczynia gniewu ná
23 ſtrácenie zgotowáne/ ᵛ iżby oznaymił
bogáctwo chwały swey nád naczyniem
miłośierdzia ktore ku chwale przygoto-
24 wał. ᵛ Nas ktorych też wezwał: nie tyl-
25 ko z Zydow/ ále z Pogánow/ ᵛ iáko v
F Ozeaßá mowi: Názowę lud nie moy/ Oze: 2.
ludem moim: á nie vmiłowána/ vmiło- d 23.
wána: á tę ktora byłá miłośierdzia nie 1. Piot: 2.
26 otrzymáłá/ do miłośierdzia przyięta. ᵛ A b 10.
będźie; ná mieyſcu gdźie im powiádá- Oze: 1.
no/ Wy nie ieſteśćie ludem moim: tám b 10.
názwáni będą synámi Bogá żywego. Iſa: 10. c 22.
27 ᵛ A Izáiaß zá Iſráelem woła: By liczbá Oze: 1.
synow Iſráelſkich byłá iáko piaſek mor- d 10.

ſki/oſtátek záchowan będźie. ꝰ Abowiem 2
słowo ſkończáiąc y ſkracáiąc w ſpráwie-
dliwośći: iż słowo ſkrocone vczyni Pan
ná źiemi. ꝰ y iáko przedtym powiedźiał 2
Isa: 1. Jſáiaſz; By był Pan zastępow naśienia
c 9. nam nie oſtáwił: ſtálibyſmy ſię byli iá-
ko Sodomá/ y bylibyſmy Gomorze po-
dobni. ꝰ Cóż tedy rzeczemy? Iż Pogá- 3
ni ktorzy nie ſzukáli ſpráwiedliwośći/
doſtąpili ſpráwiedliwośći/ á ſpráwiedli-
wośći ktora ieſt z wiáry. ꝰ A Jſráel ſzu- 3
káiąc zakonu ſpráwiedliwośći/ nie do-
ſzedł zakonu ſpráwiedliwośći. ꝰ Dla cze- 3
goż? Iż nie z wiáry/ ále iáko z vczyn-
kow. ábowiem ſię otrąćili o kámień o-
Isa:8 c 14 bráżenia/ ꝰ iáko nápiſano: Oto kłádę w 3
y 28. d 16 Syonie kámień obráżenia/ y ſkałę zgor-
1. Piot: 2. ſzenia: á wſzelki ktory weń wierzy/ zá-
b 7. wſtydzon nie będźie.

ROZDZIAŁ X.

Za:103. BRáćia/ wolą chętliwa ſercá me- 1
go/ y modlitwá do Bogá ieſt zá A
nimi ku zbáwieniu *ich*. ꝰ Abo- 2
wiem świádectwo im dawam iż máią
chuć ku Bogu; ále nie według vmieie-
tnośći. ꝰ Bo ſpráwiedliwośći Bożey 3

nie zná-

nie znáiąc/á chcąc włąsną *spráwiedliwość*
postáwić; spráwiedliwości Bożey nie
4 byli poddáni. [4] Gdyż Christus iest ko-
niec zakonu: ku spráwiedliwości wszel-
5 kiemu wierzącemu. [5] Abowiem Moy-
żesz nápisał: Iż spráwiedliwość ktora
iest z zakonu ktoryby człowiek czynił w 3.Mo: 18.
6 niey będźie żył. [6] A spráwiedliwość kto- a 5.
B ra iest z wiáry/ ták mowi: Nie mow w Ezec: 20. b 11.
sercu twoim; ktoż wstąpi do niebá? 5.Mo: 30.
Toć/iest Christusá sprowádźić *z wysoko-* c 14.
7 *śći.* [7] Abo kto zstąpi do przepáśći? toć
iest Christusá z martwych wywodźić.
8 [8] Ale coż pismo powiáda? Blisko iest 5.Mo: 30.
słowo w vstách twoich/ y w sercu two- c 14.
im. toć iest słowo wiáry ktore przepo-
wiádamy. [9] Że ieślibyś wyznał vsty two-
9 imi Páná Jesusá/ y vwierzyłbyś w sercu
twoim że go Bog z martwych wzbu-
dźił; zbáwion będźiesz.
10 * [10] Abowiem sercem bywa wierzono
C ku spráwiedliwości; á vsty sie wyznánie
dźieie ku zbáwieniu.
11 [11] Gdyż pismo powiáda: Wszelki kto Za:104.
12 weń wierzy/ pohánbion nie będźie. [12] A- Isa: 28.
bowiem nie mász rozności Żydá y Gre- d 16.
czyná: bo tenże *iest* Pan wszytkich/ hoy-

nie bogáty ná wßytki ktorzy go wzywá-
Ioel: 2. g 22. ią. Abowiem wßelki ktorybykolwiek 13
Dzie: 2. c 21. wzywał imienia Páńſkiego / zbáwion
bedźie. Jákoż tedy wzywáć będą tego 14
w ktorego nie vwierzyli? Abo iáko v-
wierzą temu o ktorym nie ſłyßeli? A iá-
ko vſłyßą oprocz przepowiádáiącego?
Jákoż też będą przepowiádáć ieſliby 15
Iſa: 52. b 7. nie byli poſłáni? iáko nápiſano ieſt: Iá-
ko ślieżne ſą nogi opowiádáiących po-
Nahu: 1. d 15. koy / opowiádáiących dobrá! Alec nie 16
wßyſcy ſą poſłußni Ewángeliey. Abo- D
wiem Izáiaß mowi: Pánie ktoż vwie-
Iſa: 53. a 1. rzył powieśći náßey? Wiárá tedy ieſt z 17
Ian 12. f 38. ſłuchánia: á ſłuchánie przez ſłowo Chri
ſtuſowe. Ale mowię / Zali nie ſłyßeli? 18
Pſal: 18 a 5. A owßem po wßytkiey źiemi rozßedł ſie
głos ich: y ná kráie świátá ſłowá ich.
Ale mowię; Zali Iſráel nie poznał? 19
Pierwßy Moyzeß mowi: Ja przez niená
5. Mo: 32. c 21. rod ku zazdrośći was przywiodę / przez
narod nierozumny zágniewam was.
A Izáiaß śmie / y mowi: Jeſtem nále- 20
Iſa: 65. a 5. źion od tych ktorzy mie nie ßukáli: iáw-
niem ſie okazał tym ktorzy ſie o mnie nie
pytáli. A do Iſráelá mowi: Cáły dźień 21
Iſa: 65. a 2. wyćiągałem ręce moie do ludu niewier-
nego y ſprzećiwiáiącego. ROZ-

ROZDZIAL XI.

1 Mowie tedy: Izali odrzucił Bog
A lud swoy? Boże vchoway. A-
bowiem y iam iest Israelczyk/
z plemienia Abrahamowego/ z pokole-
nia Beniaminowego.
2 Nie odrzucił ci Bog ludu swego Za:105.
ktory przeyźrzał. Azaż niewiecie co pi-
smo o Heliaszu mowi: iako do Bogá
rzecz czyni przećiwko Isráelowi *mowiąc.*
3 Pánie/ Proroki twoie pobili/ ołtarze 3. *Kro:19*
twoie poobalali: á iam sam został/ y szu- *b 10.*
4 káią duszę moiey. Ale coż mu mowi Bo-
ska odpowiedź? Zostawiłem sobie siedm 3. *Kro:19*
tysiecy meżow/ ktorzy nie vczynili po- *d 18.*
5 kłonu Báálowi. Tákże tedy y czásu te-
go/ ostatki według wybránia łaski ostały
6 sie zbáwione. A ieslić z łaski; iużci nie
B z vczynkow: bo ináczey łaská iużby nie
7 byłá łaską. Coż tedy? czego Isráel szu- *Isa:6.c 9.*
kał/ tego nie dostał: á wybránie dostało/ *Matt:13.*
8 lecz drudzy záslepieni są. Iáko iest na- *b 14.*
pisano: Dał im Bog duchá zdretwie- *Ian: 12.*
nia: oczy áby nie widziały: y vszy/ áby *f 40.*
nie słyszały áż do dźisieyszego dnia. A *Dzie: 28.*
9 Dawid mowi: Niechay bedźie stoł ich *f 26.*
sidłem/ y vłowieniem/ y obráżeniem y *Psal: 68.*
c 23.

zapłátá im. ˀ Niech beda záćmione oczy
ich áby nie przeyźrzeli: á grzbietu ich zá=
wżdy náchylay. ˀ Mowie tedy: Azaż sie
ták otráćili áby pádli? Nie day tego Bo=
że. Ale przez ich przestepstwo/ sstáło sie
zbáwienie Pogánom/ áby ich násládo=
wáli. ˀ A iesli ich przestepstwo iest bo=
gáctwem świátá/ á vmnieyszenie ich bo=
gáctwem Pogánow: iákoż dáleko wie=
cey *bedźie* ich nápełnienie?
Za:106 ˀ Abowiem powiádam wam Pogá=
nom/ poki*m* iest Apostołem Pogánow/
iz ia vsługowánie moie czćić bede/ ˀ áza= 14
bym iáko pobudźił ćiáło moie ku zazdro=
śći/ y zbáwił niektore z nich. ˀ Abowiem
iesli ich odrzucenie iest ziednánim świá=
tá: iákież *bedźie* przyiećie/ iedno żywot z
martwych? ˀ A iesli záczynienie iest świe= 16
te/ *tedyć* y ćiásto: á iesli korzeń święty/
tedyć y gáłeźie. ˀ A iesli niektore z gáłeźi 17
vłomione sa; á ty bedac płonna oliwa/ C
iesteś w nie wszczepion/ y sstałeś sie v=
czestnikiem korzeniá y tłustośći oliw=
ney: ˀ nie chlubżeſ sie przećiw gáłeźiom. 18
Bo iesli sie chlubisz/ nie ty korzeniá no=
sisz/ ále korzeń ćiebie. ˀ Rzeczesz tedy: 19
Wyłamáne iest gáłeźie/ ábym ia był w=

sczepion.

20 ßczepion. ° Dobrze: dla niedowiárſtwá
wyłamáne ſą. á ty wiárą ſtoiß; nie wy-
21 noßze ſię / ále ſię boy. ° Abowiem ieſli
Bog przyrodzonemu gáłęziu nie przepu
22 ścił: by ſnać y tobie nie przepuścił. ° O-
báczże tedy dobroć y ſrogość Bożą: to
ieſt / przećiwko tym ktorzy vpádli / ſro-
gość: á przećiwko tobie dobroć Bożą /
ieſlibyś trwał w dobroći: bo ináczey y ty
23 będźieß wyćięt. ° Aleć y oni ieſli nie będą
trwáć w niedowiárſtwie / będą wßcze-
pieni. gdyż mocen ieſt Bog záſię ie w-
24 ßczepić. ° Abowiem ieſliś ty ieſt wyćię-
ty z oliwy z przyrodzenia płonney / á prze-
ćiwko przyrodzeniu ieſteś wßczepion w
práwą oliwę: iákoż dáleko więcey ći
ktorzy ſą według przyrodzenia / będą w
właſną oliwę wßczepieni?
25 ° Abowiem niechcę bráćia ábyśćie nie Za:107
mieli wiedźieć tey táiemnice (żebyśćie
nie byli ſámi v śiebie rozumnemi) iż zá-
ślepienie po częśći przyßło ná Iſráelá /
26 áżby zupełność Pogánow weßłá: ° á ták
D wßytek Iſráel byłby zbáwion / iáko ná-
piſano: Przyydźie z Syonu Zbáwićiel / Iſa: 59. d 20.
27 y oddali niezbożnośći od Iákobá. ° A
ten teſtáment będą mieć odemnie: gdy

odeyme grzechy ich. ° Jestći ták iż we- 28
dług Ewángeliey / są nieprzyiacioły dla
was: lecz podług wybránia / vmiłowáni
dla oycow. ° Abowiem Bog dárow y 29
wezwánia swegō nie żáluie *y ná wstecz nie*
wraca. ° Bo iáko y wy niekiedy nie vwie- 30
rzyliśćie Bogu / á teraz dostáliśćie mi-
łośierdźia dla ich niedowiárstwá: ° ták 31
y oni teraz nie vwierzyli dla miłośier-
dźia wam *okazánego*, áby y oni miłośier-
dźia dostáli. ° Abowiem zámknął Bog 32
wszytko w niedowiárstwie: áby się zmi-
łował nád wszytkimi.
* ° O głębokośći bogáctwá / mądro- 33
śći y wiádomośći Bożey: iáko są nie do-
ścignione sądy iego / y niewybádáne dro-
Mad: 9. c 13. gi iego? ° Bo ktoż poznał vmysł Páński? 34
Isa: 40. c 13. ábo kto był ráycą iego? ° Abo kto mu pir- 35
wey dał / á będźie mu oddano? ° Gdyż z 36
1. Kor: 2. d 16. niego / y przezeń / y w nim są wszytkie
rzeczy: Jemu chwałá ná wieki. Amē. ☞

ROZDZIAL XII.

Za: 108 PRoszę was tedy bráćia przez mi- 1
Psal: 4. d 18. łośierdźie Boże / ábyśćie wydá- A
wáli ćiáłá wásze ofiárą żywią-
cą / święta / przyiemną Bogu / rozumną

służbę

2 ſłużbe wáſzę. ² A nie bądźcie podobnemi
temu świátu: ále ſię przemieńcie z od-
nowieniem vmyſłu wáſzego/ ábyśćie do- Ephe: 5.
świádczáli ktora ieſt wola Boża dobra/ d 17.
3 y przyięmna/ y doſkonáła. ³ Abowiem z 1.Theſ:4.
łáſki ktora mi ieſt dána/ powiádam káż- a 3.
demu miedzy wámi będącemu/ żeby nie
więcey *o ſobie* rozumiał/ niżli potrzebá
rozumieć: ále iżby rozumiał z vmiárko- 1.Kor:12.
wánim/ iáko káżdemu Bog vdźielił miá- b 11.
rę wiáry. Epheſ:4. b 7.
4 ⁴ Abowiem iáko w iednym ćiele wiele Za: 109
B członkow mamy/ á wſzytkie członki nie
5 iedneż ſpráwe máią: ⁵ tákże wiele nas
ieſt iednym ćiáłem w Chriſtuśie/ á wſzy-
ſcy z oſobná iedni drugich członkámi.
6 * ⁶ A máiąc rożne dáry/ wedle łáſki Za: 110.
ktora nam ieſt dána: bądź proroctwo Amos 5.
7 wedle ſznuru wiáry/ ⁷ bądź poſługowá- d 15.
nie w vſługowániu/ bądź kto vczy w ná- Ephe: 4.
8 uce/ ⁸ kto nápomina w nápominániu/ a 3.
C kto vżycza w proſtośći/ kto przełożony 1. Piot: 2.
ieſt w pilnośći/ kto czyni miłośierdźie z d 22. y 2. c 17.
9 weſelem. ⁹ Miłość bez obłudnośći. Brzy- Zyd: 13.
dząc ſię złym; przyſtawáiąc ku dobremu. a 1.
10 ¹⁰ Bráterſką miłośćią iedni drugich chę- 1. Piot:5.
tliwie miłuiąc. Vczćiwośćią ieden dru- b 5.

giego

giego vprzedzáiąc. ¶ W pilności bądźcie 11
nie leniwemi. Duchem pałáiącemi. Pá-
nu służącemi. ¶ W nádziei się weselący- 12
mi. W vtrapieniu cierpliwemi. W mo-
dlitwie vstáwicznemi. ¶ Potrzebam 13
świętych vdzieláiącemi. Do przyimowá-
nia gości ochotnemi. ¶ Błogosławcie 14
prześláduiącym was: błogosławcie á
nie przeklinayćie. ¶ Weselcie się z wese- 15
lącymi: płáczcie z płáczącymi. ¶ Jedná- 16
kiey myśli ieden przeciw drugiemu bę-
dąc. Wysoko nie rozumieiąc, ále się z
pokornymi zgadzáiąc. ☞
* Nie bądźcież rozumnymi sámi v
siebie. ¶ Żadnemu złym zá złe nie odda- 17
wáiąc. Przemyslawáiąc to coby było
dobrego nie tylko przed Bogiem, ále też
y przed wszytkimi ludźmi. ¶ Jeśli można 18
rzecz, ile z was iest ze wszytkimi ludźmi
pokoy máiący. ¶ Nie mszcząc się sámi, 19
námileyszy: ále dayćie miejsce gniewo-
wi: ábowiem nápisano iest: Mnie pom-
stá: ia oddam, mowi Pan. ¶ Ale ieśli łák- 20
nie nieprzyiaciel twoy, nákarmi go: ieśli
prágnie, nápoy go. Bo to czyniąc, węgle
ogniste zgromádzisz ná głowę iego. ¶ Nie 21
day się zwyciężyć złemu: ále zwyciężay
złe w dobrym. ☞

Zyd: 13. a 2. 1. Piot: 4. b 9. Matt: 5 g 44. 1. Kor: 3. c 13. Przy: 3. a 7. Isa: 5. c 21. Przy: 20 d 22. 1. Piot: 3 b 9. 2. Kor: 8. d 21. Zyd: 12. d 14. Syr: 28. a 1. Matt: 5 f 39. 5. Mo: 32. c 35. Zyd: 10. f 30. Przy: 25. c 21.

ROZDZIAL XIII.

1 Kaźda duszá niechay bedźie pod- Za: III.
A dána wyższy zwierzchnośćiam. Mad: 6.
Abowiem nie mász zwierzchno- a 4.
śći iedno od Bogá. A te ktore są zwierz- Tit:3.a 1.
2 chnosci, od Bogá są postánowione. Prze- 1. Piot:2.
to kto sie sprzećiwia zwierzchnośći / 6 13.
sprzećiwia sie postánowieniu Bożemu.
A ktorzy sie sprzećiwiáią / potepienie so-
3 bie odnoszą. Abowiem przełożeni nie
są ná postrách dobremu vczynkowi / ále
złemu. A chcesz sie nie bać vrzedu? czyń
co iest dobrego: á bedźiesz miał chwałe
4 od niego. Abowiem iest sługa Bożym
B tobie ku dobremu. Lecz iesli vczyniß co
złego / boy sie. boć nie dármo miecz nośi.
Abowiem iest sługa Bożym: mśćićie-
lem ku gniewu przećiwko źle czyniace-
5 mu. Przetoż z potrzeby bądźćie pod-
dáni / nie tylko dla gniewu / ále też dla
6 sumnienia. Abowiem też dla tego po-
bory dawaćie. gdyż są sługámi Bożymi /
7 tego pilnuiacy. Oddawayćież tedy Matt:22.
wszytkim cośćie powinni: pobor komu 6 21.
pobor: cło komu cło: boiaźń komu bo-
iaźń: cześć komu cześć.
8
C * Nie bądźćie nikomu nic winni / ie-

dno to,

2.Mo:20. dno *to*, ábyśćie śię społecznie miłowáli.
b 14. bo kto miłuie bliźniego/*ten* zakon wypeł-
5.Moy: 5. nił. Gdyż/ Nie cudzołoż/ Nie zábiiay/
b 18. Nie krádni/ Nie świádcz fałszywie/ Nie
Matt: 19. pożąday: y ieśli ktore ieſt inſze przykazá-
c 18. nie: w tym słowie krotko śię zámyka/
3.Mo:19. Miłuy bliźniego twego iáko śiebie sá-
d 18. mego. Miłość bliźniego/ złośći nie
Matt:22. wyrządza. Wypełnienie tedy zakonu
d 39. ieſt miłość.☞
Mar: 12. * Zwłaſzczá wiedząc o czáśie/ iż przy-
c 31. ſzłá godziná ábyſmy ze ſnu powſtáli. A-
Galat: 5. bowiem teraz bliżſze ieſt náſze zbáwie-
c 14. nie/ niż kiedyſmy vwierzyli. Noc prze-
Iak:2.b8. minęłá/ á dźień śię przybliżył. Odrzuć-
Za: 112. myſz tedy vczynki ćiemnośći/ á oblecżmy
śię w zbroię świátłośći. Chodźmy vczćiwie/ iáko we dnie: nie w biesiádách y
Luk: 21. w piiáńſtwách: nie w ćieleſnośćiách y
f 34. roſpuſtnośćiách: nie w zwádźie áni w
Galat: 5. zazdrośći: Ale śię oblecżćie w Páná
c 16. Jeſu Christá:☞
1. Piot:2. á nie mieyćie ſtáránia o ćiele ku pożą-
c 11. dliwośćiom.

ROZDZIAŁ XIIII.

A Tego ktory ieſt ſłáby w wierze/
przyimuyćie: nie wdawáiąc śię w

2 spory. Bo ieden wierzy *iż może* pożywáć
wßelákich *pokármow*: á ow záś słáby iá-
3 rzyny niech iada. Ten ktory ie/ nie-
chay lekce nie waży tego ktory nie ie: á
ktory nie ie/ niechay tego nie posadza
4 ktory ie. Abowiem go Bog przyiał. Ty Iak: 4.
ktoś iest/ co sadziß sługę cudzego? Pá- c 13.
nuć swemu stoi ábo vpada. á ostoi się:
ábowiem może go Bog postáwić.
5 Więc ieden rożność czyni między Za: 113.
dniámi: á drugiemu káżdy dzień iedná-
ki. Zostań káżdy przy mniemániu swo-
6 im. Ktory dniá pilnuie/ Pánu pilnuie:
B A kto ie/ Pánu ie: bo dziękuie Bogu. A
kto nie ie/ Pánu nie ie/ á dziękuie Bogu.
7 Abowiem żaden z nas sobie nie żywie:
8 y żaden sobie nie vmiera. Bo chociá
żywiemy/ Pánu żywiemy: chociaż v-
mieramy/ Pánu vmieramy. Przeto te-
dy choć żywiemy/ choć też vmieramy/
Páńscy iesteśmy.
9 Gdyż ná to Christus vmárł/ y zmar- Za: 114.
twychwstał/ áby y nád vmárłymi y nád
10 żywiącymi pánował. A ty przecżże sa-
dziß brátá twego? ábo też ty czemu so-
bie lekce ważyß brátá twego? Abowiem 2.Kor: 5.
wßyscy stániemy przed stolicą Christu- b 10.
sową.

Iſa: 45. d 23. Philip: 2. b 10. ſowa. bo ieſt nápiſano; Zywe ia/ mowi
Pan/ iż mi ſie wßelkie koláno pokłoni: y
wßelki iezyk da chwałe Bogu. Przeto
tedy káżdy z nas zá ſie liczbe da Bogu.
A ták dáley nie ſądzmy iedni drugich:
ále ráczey to poſtánowćie/ żebyśćie nie
dawáli obráżenia ábo zgorßenia brátu.
Wiem y vfánie mam w Pánu Jeſuśie/
iż nie máß nic przez ſie nieczyſtego: ie-
dno temu ktory mniema co być nieczy-
ſtym/ *to* temu nieczyſtym ieſt.
Za: 115. Bo ieſli dla pokármu brát twoy by-
wa záſmucon/ iuż nie wedle miłości po-
1. Cor: 8. ſtepuieß. Nie zátrácay pokármem two-
d 11. im tego/ zá ktorego Chriſtus vmárł.
Niechayże tedy dobro náße bluźnione
nie będźie. Abowiem kroleſtwo Boże
nie ieſtći pokarm áni picie: ále ſpráwie-
dliwość/ y pokoy/ y weſele w Duchu ś.
Bo kto w tym ſłuży Chriſtuſowi/
przyiemny ieſt Bogu/ á ludźiom do-
świádczony. Przetoż tedy ſtáraymy
ſie o rzeczy ktore pokoiowi należą/ y tego
co ieſt ku zbudowániu ſpołecznie ſtrzeż-
my. Dla pokármu nie pſuy ſpráwy
Bożey. Wßytkoć w prawdźie *ieſt* czyſte:
Tit: 1. d 15 ále źle ieſt człowiekowi ktory ie z obrá-

żenim.

21 żenim. ⁹ Dobra iest *rzecz* nie ieść mięsá/ y 1. Kor: 8.
nie pić winá/ áni *żadney rzeczy* w ktorey d 13.
śię brát twoy obráża ábo pogárszá/ ábo
22 słábieie. ⁹ Ty masz wiárę? mieyże *ią* v
śiebie sámego przed Bogiem: Szczęśli-
wy ktory sámego śiebie nie sądźi w tym
23 co ma zá dobre. ⁹ Lecz kto wątpi/ ieśliby
iadł/ potępion iest: iż nie *ie* z wiáry. A
cokolwiek nie iest z wiáry/ grzech iest.

ROZDZIAL XV.

1 MY ktorzyśmy mocnieyszy/ po- Za:116.
A winniśmy znośić krewkośći słá-
bych/ á nie spodobáć śię sámym so-
2 bie. ⁹ Káżdy z was ma bliźniemu swemu
spodobáć śię ku dobremu/ dla zbudowá-
3 nia. ⁹ Bo y Christus nie spodobał śię sam
sobie/ ále iáko iest nápisano; Vrągánia Psal: 68.
vrągáiących tobie/ ná mię przypádły. b 10.
4 *⁹ Abowiem cokolwiek nápisano/ *to*
ku nászey náuce nápisano: ábyśmy/ przez
ćierpliwość y poćiechę pismá nádźieię
5 mieli. ⁹ A Bog ćierpliwośći y poćiechy
B *spráwcá*, niech wam da ábyśćie iednoż 2. Kor: 1.
miedzy sobą rozumieli wedle JEsusá b 10.
6 Christusá: ⁹ ábyśćie iednomyślnie/ ie-

dnymi vſty ſławili Bogá y Oycá Páná
náßego Jeſu Chriſtá.
Zac:117. Przeto przyimuyćie iedni drugie / 7
iáko y Chriſtus przyiął was ku chwale
Bożey. Abowiem powiádam / iż Je- 8
ſus Chriſtus był ſługą obrzezánia / dla
prawdy Bożey / áby vtwierdźił obietni-
ce oycow. Lecz Pogáni żeby zá miło- 9
śierdźie chwalili Bogá / iáko nápiſano:
Pſal: 17 d 50. Dla tego będę ćię chwalił miedzy Pogá-
ny / Pánie: y będę śpiewał imieniowi
2.Krol:22 d 50. twemu. A záśię mowi: Weſelćie ſię 10
Pſal:116. a 1. Pogáni z ludem iego. A záśię: Chwal- 11
ćie Páná wßyſcy Pogáni: á wyſławiay-
Iſa: 11. c 10. ćie go wßyſcy ludźie. A záśię Izáiaß 12
mowi: Będźie korzeń Jeſſego / á ktory
powſtánie pánowáć nád Pogány / w
tym Pogáni nádźieię pokłádáć będą. A 13
Bog nádźieie niech was nápełni wße-
lákiey rádośći y pokoiu w wierzeniu: á-
byśćie obfitowáli w nádźiei / y w mocy
Duchá świętego. ☞
Lecz pewienem tego / bráćia moi / y 14
ia ſam o was; iż wy ieſteśćie pełni mi-
łośći nápełnieni wßelákiey vmieiętno-
śći / ták iż też możećie iedni drugich ná-
pomináć. A piſałem wam bráćia po- 15

niekąd

niekad przysmielszym / iákoby wam ná
pámięć przywodząc: wzgledem łáski ktorą
16 ra mi iest daná od Bogá / ábych był słu-
gą Christusá Jesusá miedzy Pogány:
świetobliwie száfuiący Ewángelią Bo-
żą / áby byłá ofiárá Pogánow przyięm-
na / y poświecona przez Duchá świete-
17 go. Mam tedy z czego się pochwalić
w Christusie Jesusie ku Bogu.
18 Abowiem nie śmiem nic mowić / cze- Za: 118.
go Christus nie spráwuie przez mię ku
posłuszeństwu Pogánow / słowem y v-
19 czynki / przez moc známion y cudow /
E przez moc Duchá świetego: ták iż od
Jerusálem y około áż do Jliriku nápeł-
niłem *wszytki mieyscá* Ewángelią Christu-
20 sową. A tákem opowiádał tę Ewán-
gelią / nie gdźie był miánowan Chri-
stus / ábych ná cudzym fundámenćie nie
21 budował. Ale iáko iest nápisano / Kto-
rym nie iest oznaymiono o nim / ogladá-
22 ią: á ktorzy nie słycháli / zrozumieią. Y *Isa: 52.*
dla tego rozmáićiem był zátrudnion / *d 13.*
żem do was przyść nie mogł / y byłem zá-
23 wśćiagnion áż do tego czásu. Lecz te-
raz nie máiąc wiecey mieyscá w tych
kráinách á máiąc chuć przyść do was

od wiela przeszłych lat: Kiedykolwiek 24
poyde do Hiszpániey/ spodziewam sie że
támtedy idąc vyźrze was: y támże od
was odprowádzon bede/ gdy sie pierwey
społeczności wászey poczęści násycę. A 25
teraz poydę do Jerusálem postugowáć F
świetym. Bo sie spodobáło Mácedo- 26
niey z Achái złożyć spolnie nieco ná v-
bogie świete ktorzy są w Jerusálem. A- 27
bowiem *mowię* spodobáło sie im/ y są im
1. Kor: 9. b 11. powinni. Bo ieśli duchownych *dobr* ich
Pogáni vczestnikámi sie stáli/ powin-
ni też są w cielesnych vsługowáć im.
To tedy wykonawszy/ y oddawszy im 28
ten owoc/ wstąpie do was iádąc do Hi-
szpániey. A wiem iż przyszedszy do was/ 29
z hoynym błogosłáwieństwem Ewán-
geliey Christusowey przyidę.

Za:119. Prosze was tedy brácia/ przez Páná 30
nászego Jesu Christá/ y przez miłość G
Duchá świetego/ ábyście mie wspomá-
gáli w modlitwách *wászych* zá mną do
Bogá: ábych był wyzwolon od tych 31
ktorzy niewiernymi są w Judskiey zie-
mi: á iżby postugowánia moiego ofiárá
przyiemna byłá w Jerusálem świetym.
ábych z weselim przyszedł do was zá 32

wola Boża / ábych społu z wámi śie v-
33 cieszył. A Bog pokoiu niechay będźie
z wámi wszytkimi. Amen.

ROZDZIAL XVI.

1 Zálecam wam Phebe śiostrę ná- Za:120
A sze / ktora iest służebnicą kośćiołá
2 Kenchrenskieg: Abyśćie ią przy-
ieli w Pánu iáko przystoi świętym: y stá-
li przy niey w ktoreybykolwiek spráwie
was potrzebowáłá. Abowiem y oná wie-
lom byłá ná pomocy / y mnie sámemu.
3 Pozdrowćie Pryszkę y Akwillę pomo- Dzie: 18.
4 cniki moie w Christusie Jesusie. (kto- a 2. g 26.
rzy zá dusze moie szyie swoiey nástáwili:
ktorym nie ia sam dźiękuię / ále y wszyt-
5 kie kośćioły Pogáńskie) y zgromádze-
nie ich domowe. Pozdrowćie Epenethá
mnie miłego: ktory iest pierwiasnkiem
6 Azyey w Christusie. Pozdrowćie Má-
7 rią / ktora wiele prácowáłá dla was. Po-
B zdrowćie Andronyká y Junią krewne
moie y towárzysze więźienia moiego:
ktorzy znácznymi są miedzy Apostoły /
ktorzy też przedemną byli w Christusie.
8 Pozdrowćie Ampliatá mnie namilsze-
9 go w Pánu. Pozdrowćie Vrbaná po-

mocniká náßego w Christusie Jesusie/
y Stáchiná mnie miłego. Pozdrowcie 10
Apelle doświádczonego w Christusie.
Pozdrowcie ty ktorzy ſą z domu Ariſto-
bolowego. Pozdrowcie Herodioná kre- 11
wnego moiego. Pozdrowcie ty ktorzy
ſą z Nárciſſowego domu/co ſą w Pánu.
Pozdrowcie Tryphene y Tryphoſę: 12
ktore prácuią w Pánu. Pozdrowcie Per-
ſydę miłą/ ktora wiele prácowáłá w Pá-
nu. Pozdrowcie Rufá wybránego w 13
Pánu/ y mátkę iego y moię. Pozdrow- 14
cie Aſſynkrytá/ Phlegontá/ Hermaßá/
Pátrobę/ Hermená/ y bráciá ktorzy ſą z
nimi. Pozdrowcie Philologá y Juliá/ 15
Nereußá y ſioſtrę iego/ y Olimpiádę/ y
wßytki święte ktorzy z nimi ſą. Pozdro- 16
wcie iedni drugie z pocáłowániem świe-
tym. Pozdrawiáią was wßytki kośćio-
ły Christuſowe.
Za: 121. A proßę was bráciá/ ábyśćie vpátro- 17
wáli ty ktorzy czynią rozruchy y pogor-
ßenia/ mimo náukę ktoreyeśćie ſię wy-
náuczyli: y chrońcie ſię ich. Abowiem 18
tákowi Pánu náßemu Christuſowi nie
ſłużą/ ále brzuchowi ſwemu: á przez łá-
godne mowy y pobłażánia zwodzą ſer-

cá nie-

19 cá niewinnych *ludzi.* ᵀ Bo wáße postu-
ßeństwo rozsławiło sie po wßytkich miey-
scách. Przeto sie z was weselę. Ale chce
ábyście byli mądrymi ná dobre/ á pro-
20 stymi ná złe. ᵀ A Bog pokoiu niechay
zetrze ßátáná pod nogámi wáßymi w
rychle. Łáská Páná náßego JEsusá
Christusá z wámi.
21 ᵀ Pozdrawia was Tymotheuß pomo- Dzie: 16. a 1.
cnik moy/y Lucius/ y Jázon / y Sosipa-
22 ter krewni moi. ᵀ Pozdrawiam was w Philip: 2. c 19.
Pánu ia Tertius / ktorym *ten* list pisał.
23 ᵀ Pozdrawia was Gáius gospodarz moy/
D y wßytek kościoł. Pozdrawia was Erá-
stus ßáfarz mieyscki y Quártus brát.
24 ᵀ Łáská Páná náßego Jesusá Christusá
25 z wámi wßytkimi. Amen. ᵀ A temu ktory Ephe: 3. d 20.
może was vtwierdźić/według Ewánge-
liey moiey y przepowiádánia Jesu Chri-
stusowey/według obiáwienia táiemnice
26 od czásow wiecznych zámilczáney: ᵀ á
teraz obiáwioney przez pismá Prorockie
według roskazánia wiecznego Bogá/ku
posłußeństwu wiáry / miedzy swemi na-
27 rody oznaymioney: ᵀ sámemu mądremu
Bogu/przez Jesusá Christusá/ ktoremu
cześć y chwała ná wieki wiekow. Amen.

LIST PIERWSZY PAWŁA S. APOSTOŁA DO KORYNTHIAN.

ROZDZIAŁ I.

Za: 122. PAwel powołány Apo- 1
ſtoł Jeſu Chriſtuſow / przez
wolą Bożą / y Soſthenes
brát / [2] kośćiołowi Bożemu 2
ktory ieſt w Koryncie / poświeconym w
Chriſtuśie JEſuśie / powołánym świę-
tym / ze wßytkimi wzywáiącymi imię
niá Páná náßego Jeſu Chriſtá / ná wßel-
kim mieyſcu y ich y náßym. [3] Łáſká wam 3
y pokoy od Bogá Oycá náßego y Páná
Jeſu Chriſtá.

*[4] Dźiękuię Bogu moiemu záwße zá 4
was z łáſki Bożey ktora ieſt wam dána
w Chriſtuśie Jeſuśie / [5] iż we wßytkim 5
ieſteśćie vbogáceni w nim / w káżdym
słowie y w káżdey vmieiętnośći / [6] (iáko 6
świádectwo Chriſtuſowe vtwierdzone
ieſt w was) [7] ták iż wam ná żadney łá- 7

ſce nie

ſce nie ſchodzi / oczekawáiącym ziáwie-
8 nia Páná náſzego Jeſu Chriſtá. ⁸ ktory
B też was vmocni áż do końcá nie nágá-
nionych / w dzień przyſzćia Páná náſze-
go Jeſuſá Chriſtuſá. ☞
9 ⁹ Wierny *ieſt* Bog: przez ktorego ieſte- 1. Teſ: 5. d 24.
śćie wezwáni do ſpołeczności Syná ie-
go Jeſu Chriſtá Páná náſzego.
10 ¹⁰ Lecz proſzę was bráćia / przez imię Za: 123.
Páná náſzego Jeſu Chriſtá / ábyśćie toż
mowili wſzyſcy / á iżby nie były miedzy
wámi rozerwánia: ále bądźćie doſkoná-
li w iednákimże rozumieniu y w iednym
11 zdániu. ¹¹ Abowiem mam tę wiádomość
o was bráćia moi / od domownikow
12 Chloey / iż poſwarki ſą miedzy wámi. ¹² A
to powiádam / iż káżdy z was mowi:
Jam ieſt Páwłow / á ia Apollow / á ia Dzie: 18. f 24.
13 Cephin / á ia Chriſtuſow. ¹³ Azaż rozdzie-
lony ieſt Chriſtus? Azaż Páweł ieſt zá
was vkrzyżowan? ábo w imię Páwłowe
14 ieſteśćie okrzczeni? ¹⁴ Dziękuię Bogu /
iżem żadnego z was nie krzćił / iedno
15 Kryſpá y Gáiuſá: ¹⁵ áby kto nie mowił / Dzie: 18. c 8.
16 żeśćie w imię moie okrzczeni. ¹⁶ Okrzći-
C łem też y dom Stephany. Nád to nie-
17 wiem ieſlim kogo drugiego okrzćił. ¹⁷ Boć

Christus mie posłał mię krzćić / ále E-
2.Piot: 1. wángelią przepowiádáć: nie w mądro-
c 16. śći mowy / áby sie nie stał prożnym
krzyż Christusow.
Za: 124. Abowiem mowá o krzyżu / tym kto- 18
rzy giną iest głupstwem: lecz tym kto-
rzy zbáwienia dostępuią / to iest nam /
Nii: 2. iest mocą Bożą. Bo iest nápisano: 19
a 4. Wniwecz obrocę mądrość mądrych: á
Rzym: 11. dowćip rozumnych odrzucę. Gdźież 20
b 16. mądry? gdźież Doktor? gdźież bádácz
Isa: 29. świátá tego? Izali nie głupią vczynił
c 14. Bog mądrość świátá tego? Abowiem 21
Isa: 33. gdyż w mądrośći Bożey świát nie po- D
a 18. znał Bogá przez mądrość: podobáło sie
Bogu przez głupie przepowiádánie zbá-
wić wierzące. Ponieważ y Zydowie 22
cudow sie domagáią / y Grækowie mą-
drośći szukáią: á my przepowiádamy 23
Christusá vkrzyżowánego / Zydom w
prawdźie zgorszenim / á Grækom głup-
stwem / lecz sámym wezwánym y Zy- 24
dom y Grækom *przepowiádamy* Christusá
mocą Bożą y mądrośćią Bożą. Po- 25
nieważ głupstwo Boże / iest mędrsze
nád ludźi: á mdłość Boża iest mocniey-
sza nád ludźi.

Bo przy-

26 ˀ Bo przypátrzcie sie / bráćia / wáße-
mu powołániu / iż nie wiele mądrych
wedle ćiáłá / nie wiele możnych / nie wie-
27 le zacnego rodu: ˀ ále wybrał Bog głup-
stwá świátá tego / áby záwstydził mą-
dre: á mdłe świátá Bog wybrał / áby zá-
28 wstydził mocne: ˀ y podło vrodzone ná
świećie / y wzgárdzone wybrał Bog / y te
ktorych nie máß / áby znißczył te ktore
29 są: ˀ áby sie żadne ćiáło przed nim nie
30 chlubiło. ˀ Ale z niego wy iesteście w
Christusie Jesusie: ktory sie nam sstał Iere: 23.
mądrośćią od Bogá y spráwiedliwoś- a 5. 6.
31 ćią y poświęcenim y odkupienim: ˀ áby / Iere: 9.
iáko iest nápisano; Kto sie chlubi / w f 23.
Pánu sie chlubił. 2. Kor: 10 d 17.

ROZDZIAL II.

1 A
A Ja przyßedßy do was bráćia /
przyßedłem nie z wyniosłą mową
ábo mądrośćią / opowiádáiąc Wyj: 1.
2 wam świádectwo Christusowe. ˀ Abo- c 17.
wiem nie miałem sie zá tego żebym miał
co vmieć miedzy wámi / iedno JEsusá
3 Christusá / y tego vkrzyżowánego. ˀ A Dzie: 18. a 1.
byłem ia ze mdłośćią y z boiáźnią y ze Wyj: 1.
4 B drżenim wielkim v was: ˀ á mowá mo- c 17.

iá y prze-

iá y przepowiádánie moie nie było w przyłudzáiących mądrośći ludzkiey słowiech / ále w okazániu duchá y mocy: áby wiárá wáſzá nie byłá w mądrośći ludzkiey / ále w mocy Bożey. A powiádamy mądrość miedzy doſkonáłymi:

Za:126. A mądrość nie wieku tego / áni kśiążąt wieku tego ktorzy niſzczeią: ále powiádamy mądrość Bożą w táiemnicy / one zákrytą / ktorą Bog przenáznáczył przed wieki ku chwale náſzey. Ktorey żaden z kśiążąt wieku tego nie poznał: Bo gdyby byli poználi / nigdyby byli Páná chwały nie vkrzyżowáli.

Za:127. Ale *przepowiádamy* iáko ieſt nápiſano:
Iſa: 64. a 4. Czego oko nie widziáło / y vcho nie ſłyſzáło / y w ſerce człowiecze nie wſtąpiło / co nágotowáł Bog tym ktorzy go miłuią. lecz nam Bog obiáwił przez Duchá ſwoiego. Abowiem Duch wſzytko wypátruie / y głębokośći Boże. Bo ktoż z ludzi wie co ieſt człowieczego / iedno duch człowieczy ktory w nim ieſt: tákże też co ieſt Bożego nikt niewie / iedno Duch Boży. A my nie wźieliſmy duchá tego świátá / ále duchá ktory ieſt z Bogá: ábyſmy wiedźieli co nam Bog dárował.

13 dárował. ° Co też opowiádamy nie przez 2. Piot: 1. c 16.
wyuczone powieśći ludzkiey mądrośći:
ále przez náukę Duchá/ duchownym du-
14 chowne rzeczy przyſtosuiąc. ° A człowiek
D ćieleſny nie poymuie tych *rzeczy* ktore ſą
Duchá Bożeg: ábowiem ſą iemu głup-
ſtwem / y nie może *ich* rozumieć: iż du-
15 chownie bywa rozſądzon. ° Lecz ducho- Iſa: 40. c 13.
wny rozſądza wßytko; á ſam od żadne-
16 go nie bywa rozſądzon. ° Abowiem ktoż Mąd: 9. c 13.
poznał vmyſł Páńſki ktoryby go náu- Rzym: 11. d 34.
czył? lecz my vmyſł Chriſtuſow mamy.

ROZDZIAL III.

1 MJa bráćia nie mogłem wam mo-
A wić iáko duchownym / ále iáko
ćieleſnym. Jáko málutkie w Chri-
2 ſtuśie / ° nápawałem was mlekiem / á
nie pokármem: bośćie ießcze nie mogli
znośić: áleć y teraz ießcze nie możećie: bo
3 ießcze ćieleſni ieſteśćie. ° Abowiem gdyż
miedzy wámi ieſt zazdrość y ſwar; ąza-
żeśćie nie ćieleſni / y nie według człowie-
4 ká chodźićie? ° Abowiem gdy ieden mo-
wi; Jam ieſt Páwłow; á drugi / Apol-
low: ążażeśćie nie ludźmi? Coż tedy ieſt
5 Apollo? á co Páwel? ° *iedno* ſłudzy tego
B

ktoremu-

ktoremuście vwierzyli / á iáko káżdemu
Pan dał. ꝰJam szczepił / Apollo polewał:
ále Bog dał pomnożenie. ꝰ A ták áni
ten co szczepi iest czym / áni ten co pole-
Psal: 61. wa: ále Bog ktory pomnożenie dawa.
b 13. ꝰA ten ktory szczepi / y ten co polewa /
Galat: 6. iedno są. A káżdy swoię zapłátę weźmie
b 5. według prace swoiey.
Za: 128. ꝰ Abowiem iesteśmy pomocnikámi Bo-
żymi: rolą Bożą zoráną iesteście / budo-
wánim Bożym iesteście. ꝰ Wedle łáski
Bożey ktora mi iest daná / iáko mądry
budowniczy záłożyłem fundáment: á
drugi ná nim buduie. Lecz káżdy niech
baczy iáko ná nim buduie. ꝰ Abowiem
fundámentu innego nikt záłożyć nie mo-
że / okrom tego ktory záłożon iest / ktory
iest Christus Jesus. ꝰ A ieśli kto ná tym
fundámenćie wybuduie złoto / śrebro /
kámienie drogie / drwá / siáno / słomę;
ꝰ káżdego robotá iáwna będźie: Bo dźień
Páński iáwną ią vczyni: gdyż się w o-
gniu obiáwi: á káżdego roboty iáka iest /
ogień sprobuie. ꝰ Jesli ktorego robotá
zostánie ktorą przybudował / zapłátę
weźmie. ꝰ Jesli ktorego robotá zgore /
szkodę odniesie: lecz sam będźie zbá-

wion /

15 wion; wßákże ták iáko przez ogień. Nie
wiećie iżeśćie kośćiołem Bożym/ á Duch
17 Boży mießka w was? A ieſli kto ko-
D śćioł Boży zgwałći/ tego Bog zátráći. Nis: 6. d 19.
Abowiem kośćioł Boży świety ieſt/ kto- 2. Kor: 6. d 16.
rym wy ieſteśćie.
18 Niech żaden ſámego śiebie nie zwo- Zac: 129.
dźi. Jeſli kto zda ſie *ſobie* być mądrym
miedzy wámi ná tym świećie/ niech ſie
19 ſſtánie głupim/ áby był mądrym. Abo-
wiem mądrość świátá tego/ głupſtwem
ieſt v Bogá. Bo nápiſano ieſt: Poi- Iob 5. c 13
mam mędrce w chytrośći ich. Y záſie:
Pan zna myśli mędrcow iż ſą prożne. Pſal: 93. b 11.
20 A ták niech ſie nie chełpi żaden w lu-
dźiách. Abowiem wßytko ieſt wáße:
21 bądź Páweł/ bądź Apollo/ bądź Ce-
phás/ bądź świát/ bądź żywot/ bądź
śmierć/ bądź teráznieyße *rzeczy*, bądź
22 przyßłe: boć wßytko wáße ieſt: á wy
Chriſtuſowi: á Chriſtus Boży.

ROZDZIAL IIII.

1 TAk niechay człowiek o nas ro-
A zumie iáko o ſługách Chriſtuſo- 2. Kor: 6. a 4.
wych/ y ßáfárzách táiemnic Bo-
2 żych. Tu iuż *wiec* ßukáią miedzy ßáfárz-
mi/ áby

ni / áby ktory náleziõn był wiernym.
² Ale v mnie to iest namnieysza żebych
był od was sądzony/ábo od dniá ludzkie-
go. lecz y sam śiebie nie sądzę. ⁴ Abo-
wiem sie w ni wczym nie czuię: wszákoż
nie w tym iestem vspráwiedliwion: ále
Pan iest ten ktory mię sądźi.
Za:130. ⁵ A tákże nie sądźćie przed czásem/áż-
by Pan przyszedł/ktory też oświeći zákry-
ćia ćiemnośći / y obiáwi rády serc: á te-
dy chwałá będźie káżdemu od Bogá.
⁶ A tomći bráćia obroćił ná się y ná A-
pollá / dla was: ábyśćie sie náuczyli z
nas/ żeby sie nád to co iest nápisano / ie-
den zá drugim nie nádymał przećiwko
drugiemu. ⁷ Abowiem ktoż ćię rozsą-
dza? Coż też masz czegobyś nie wźiął?
A iesliżeś wźiął / przeczże sie chlubisz iá-
kobyś nie wźiął? ⁸ Iużeśćie násyceni/
iużeśćie vbogáceni: oprocz nas krolu-
iećie: á bodaieśćie krolowáli / żebysmy
y my z wámi krolowáli.
Za: 131. * ⁹ Bo mniemam iż Bog nas ostá-
tnie Apostoły náznáczył / iákoby ná
śmierć skazáne.
* Abowiem sstáliśmy sie dźiwowi-
skiem świátu / y ányołom / y ludźiom.

My głupi

10 ⁹ My głupi dla Chriſtuſá; á wy roſtro-
pni w Chriſtusie. myſmy ſłábi / á wy
11 mocni: wy zacni / á my beze czći. ⁹ Aż
do tey godźiny y łáknięmy / y prágniemy /
y nádzy ieſteſmy / y bywamy policzkowá-
12 ni / y tułamy ſię / ⁹ y prácuiemy robiąc Dzie: 20.
włáſnymi rękomá. gdy nas háńbią / bło- g 34.
goſłáwimy: gdy nas prześláduią / tedy 1. Teſ: 2. b 9.
13 ćierpimy: ⁹ gdy nam złorzeczą / modlimy 2. Teſ: 3. b 8.
ſię. Sſtáliſmy ſię iáko plugáſtwá tego
świátá / *iáko* śmieći wſzytkich áż dotąd.
14 ⁹ Nie piſzę wam tego żebym was zá-
wſtydźił; ále nápominam iáko dźiatki
moie miłe. ☞
15 ⁹ Abowiem chočbyśćie mieli dźieśięć
tyśięcy náuczyćielow w Chriſtuśie /
wſzákże nie wiele oycow. bomći ia was
w Chriſtuśie Jeſuśie przez Ewángelią
vrodźił. ☞
16 ⁹ Proſzę was tedy / bądźćie náśládow-
cámi moimi / iákom y ia Chriſtuſow.
17 ⁹ Dla tegomći poſłał do was Timo- Za: 132.
D theuſzá / ktory ieſt ſyn moy namilſzy y
wierny w Pánu: ktory wam przypomni
drogi moie ktore ſą w Chriſtuśie Jeſu-
śie / iáko wſzędy w káżdym kośćiele vczę.
18 ⁹ Jákobych nie miał przyśćdo was / ták

ſię niektorzy nádęli. Alec rychło przyy- 19
dę do was/ ieſli Pan będźie chćiał: y do-
znam nie mowy tych nádętych/ ále mo-
cy. Abowiem nie w mowieć ieſt krole- 20
ſtwo Boże/ ále w mocy. Coż wolićie: 21
z rozgáli mam przyść do was; czyli z mi-
łośćią/ y z duchem ćichośći?

ROZDZIAL V.

KOniecznie ſłycháć miedzy wá- 1
mi porubſtwo/ á tákie porub- A
ſtwo/ iákie ſię y miedzy Pogány
3.Mo:18. nie náyduie/ ták iż ſnadź ktoryś ma oycá
b 8. y 20. ſwego żonę. A wyśćie ſię nádęli; á nie- 2
b 11. ráczeyieśćie tego z żáłośćią vżyli/ áby
był wyięt z pośrzodku was ktory tego
Koloſ: 2. vczynku ſię ważył. Ja iśćie *ácz* nieprzy- 3
a 5. tomny ćiáłem/ ále duchem przytomny/ B
iużem iáko przytomny oſądził/ áby ten
ktory ták vczynił/ gdy ſię w imię Páná 4
náßego Jeſu Chriſtá zgromádźićie y z
duchem moim/ z mocą Páná náßego Je-
ſuſá/ áby *mowię* ten był oddan ßátáno- 5
wi ná zátrácenie ćiáłá: áby duch był zá-
chowan w dźień Páná náßego JEſuſá
Chriſtuſá.
Za: 133 Nie dobrać *to* ieſt chlubá wáßá. A- 6 C

zaż nie-

zaż niewiecie iż trochá kwásu wszytko Galat: 5. b 9.
záczynienie zákwasza?
7 * Wyczyśććieſz stáry kwás / ábyśćie
byli nowym záczynieniem / iáko bez kwá-
ſu ieſteśćie. Abowiem Páſchá nászá ieſt
8 ofiárowána Chriſtus. A tákże vżyway-
my nie w stárym kwáśie / áni w kwáśie
złośći áni przewrotnośći: ále w prza-
śnikách sczerośći y prawdy.
9 Piſałem wam w liśćie / ábyśćie ſię
10 nie mieszáli z wszetecznymi. á nie zgołá
D z wszetecznymi świátá tego / ábo z łáko-
mymi / ábo z drapieżnymi / ábo z báłwo-
chwálcámi: Bo ináczey muśielibyśćie
z tego świátá wyniść.
11 Lecz teraz piſałem wam ábyśćie ſię Za: 134.
nie mieszáli: ieſli ten ktory ſię brátem
miánuie / ieſt wszetecznikiem / ábo łáko-
mym / ábo báłwochwálcą / ábo złorzecząą-
cym / ábo piiánicą / ábo drapieżcą / żeby-
12 śćie z tákowym áni iedli. Bo ázaż mo-
iá rzecz ſądźić obce? Azaż wy ſwoich nie
ſądźićie? Bo obce Bog ſądźić będźie.
Wyrzuććie złoſniká z pośrzodku śiebie.

ROZDZIAL VI.

1 S Mieſz ktory z was máiąc ſpráwę
A przećiw drugiemu / ſądźić ſię

przed niespráwiedliwemi / á nie przed
świetymi? Azaż niewiećie iż świeći bę- 2
dą ten świát sądźić? A iesliż wy świát
sądźić maćie: nie godniżeśćie sądźić *rze-*
czy namnieyszych. Niewiećie iż ányoły 3
sądźić będźiemy? nierzkąc rzeczy docze-
sne? Przeto tedy maćieli sądy o rzeczy 4
doczesne / wysadźćież te ná sąd / ktorzy
są podleyszy w kośćiele. Mowięć ku zá- 5
wstydzeniu wászemu. Tákże nie mász mie B
dzy wámi mądrego żadnego / ktoryby
mogł rozsądźić miedzy brátem swoim?
Ale się brát z brátem práwuie: y to 6
przed niewiernymi? Przeto tedy iuż 7
koniecznie iest w was wystepek / że sądy
Matt: 5. miedzy sobą miewaćie. Czemuż ráczey
f 39. krzywdy nie ćierpićie? czemu ráczey
Luk: 6. szkody nie podeymuiećie? Ale wy krzyw- 8
d 29. *Rzym:12.* dźićie y szkodźićie / á ieszcze bráćią. Azá 9
d 19. niewiećie iż niespráwiedliwi nie odźie-
1.Tes: 4 dźiczą krolestwá niebieskiego? Nie mylćie
a 6. się / áni wszetecznicy / áni bálwochwál-
cy / áni cudzołożnicy / áni psotliwi / áni
Sodomczycy / áni złodźieie / áni łáko- 10
mi / áni piiánice / áni złorzeczący / áni C
drapieżce nie odźierżą dźiedźictwá kro-
lestwá niebieskiego. A tymiśćie nie- 11

ktorzy byli: áleście omyci/ áleście poświeceni/ áleście vspráwiedliwieni w imię Páná náßego JEſu Chriſtá/ y w Duchu Bogá náßego.
12 Wßytko mi wolno/ ále nie wßytko Za: 135.
pożyteczno. Wßytko mi wolno/ ále ſię ia Syr: 37.
13 w moc niczemu nie poddam. Pokarm d 31.
ſłużý brzuchowi/ á brzuch pokármom: Nis: 10.
lecz Bog y ten y one zepſuie: A ciáło nie f 22.
ma ſłużyć wßeteczeńſtwu/ ále Pánu/ á
14 Pan ciáłu. A Bog y Páná wzbudźił/ y
15 nas wzbudźi przez moc ſwoię. Niewie-
D cie iż ciáłá wáße ſą członkámi Chriſtu-
ſowymi? wźiąwßy tedy członki Chriſtu-
ſowe/ vczynię ie członkámi wßeteczni-
16 ce? Nie day tego Boże. Aza niewie-
cie/ iż ten co ſię złącza z wßeteczńicą/
ſtáie ſię iednym ciáłem? Abowiem (mo- 1. Moy: 2.
17 wi) będą dwá w iednym ćiele. A kto d 24.
ſię złącza z Pánem/ iednym duchem ieſt. Matt: 19. a 5.
18 Strzeżćie ſię porubſtwá. Wßelki Mar: 10. a 8.
grzech ktoryby człowiek vczynił/ nie ieſt
ná ćiele: ále porubſtwo płodzący/ prze- Ephe: 5.
19 ciwko włáſnemu ciáłu grzeßy. Azá nie- g 31.
wiećie/ iż członki wáße ſą kośćiołem Wyś: 3. d 17.
Duchá ś. ktory w was ieſt/ ktorego má- 2. Kor: 6.
20 ćie od Bogá/ á nie ieſteśćie ſwoi? Abo- d 16.

Nii: 7. d 23. wiemeście kupieni zapłátą wielką. Chwalćież y noście Bogá w ćiele wáſzym.
1. Piot: 1. c 18.

ROZDZIAL VII.

Za:136. Lecz o tym coście mi pisáli: Do- 1
brzeć iest człowiekowi nie tykáć A
sie niewiásty. ¹ wszákże dla po- 2
rubstwá / niech káżdy ma swoie żonę / á
1. Piot: 3. b 7. káżda niech ma swego męża. ¹ Mąż nie- 3
chay żenie powinność oddáie: tákże też
y żoná mężowi. ¹ Żoná nie ma w mocy 4
ćiáłá swego / ále mąż. Tákże y mąż nie
ma w mocy swey ćiáłá swego / ále żoná.
¹ Nie wymawiayćie sie ieden drugiemu; 5
chybáby z spolnego zezwolenia do czá-
su / ábyśćie wolnieyſzy byli ná modlitwę:
á záśie wracayćie sie do tegoż / áby was
ſzátan nie kusił / dla wáſzey niewstrzyma-
wáłośći. ¹ A toć mowię według pozwol- 6
gowánia / nie według roſkazánia. ¹ Abo- 7
wiem chćiałbym áby wſzyscy ludźie byli
tákom y ia: ále káżdy ma własny dar od
Bogá: ieden ták / á drugi owák. ¹ Lecz 8
mowię nie żonátym y wdowam: Dobrze B
im iest ieſliżeby ták trwáły iáko y ia. ¹ A- 9
le ieśli sie nie wstrzymawáią: niech w
małżeństwo wstąpią. Bo lepiey iest w

małżeń-

małżeństwo wstąpić / niżli gorzeć.
10 Lecz w małżeństwie bedącym roſkázu- Matt: 5.
ie nie ia / ále Pan; iżby ſie żoná od meżá e 32. ʒ 19.
nie odłączáłá. A ieſliby ſie odłączyłá / b 9.
11 niechayże trwá bez małżeńſtwá / ábo ſie Mar: 10.
niech z meżem poiedna. A mąż żony b 9.10.11.
niech nie opuſzcza. Luk: 16.
d 18.
12 Bo inſzym / ia mowie / nie Pan. Je- Za:137.
ſli ktory brát ma żone niewierna / á tá z
nim zezwala mieſzkáć: niechay iey nie
13 opuſzcza. A żoná ieſli ktora ma meżá
C niewiernego / á on zezwala mieſzkáć z
14 nia: niechay nie opuſzcza meżá. Abo-
wiem poświecon bywa mąż niewierny
przez żone wierna: y żoná niewierna by-
wa poświecona przez meżá wiernego.
bo ináczey dziatki wáſze byłyby nieczy-
15 ſtymi: á teráz świetymi ſa. A ieſli nie-
wierny odchodźi / niechże odchodźi. A-
bowiem nie ieſt zniewolon brát ábo śio-
ſtrá w tákowych *rzeczách.* áno ku poko-
16 iowi wezwał nas Bog. Abowiem co
wieſz żono / ieſli meżá zbáwiſz? ábo co
17 wieſz meżu / ieſli żone zbáwiſz? Jednák
iáko káżdemu vdźielił Bog / iáko káżde-
go wezwał Pan / ták niech poſtepuie; Y
18 iáko w káżdym kośćiele vcze. Obrze-
D

záńcem kto wezwány ieſt: niechayże nie
przywodźi nieobrzezki. W nieobrzezce
kto wezwány ieſt: niechayże ſie nie obrze-
zuie. Obrzezánie nic nie ieſt / y nieo-
brzezká nic nie ieſt: ále záchowánie Bo-
Ephe: 4. a 1. żego przykazánia. Káżdy w wezwániu
ktorym ieſt wezwan / w tymże niechay
trwa. Jeſteś wezwan niewolnikiem:
nie dbayże. ále ieſli też możeß być wol-
nym / ráczey *tego* vżyway. Abowiem
niewolnik wezwány w Pánie / ieſtći Pá-
Wyj: 6. d 20. nu oſwobodzonym: tákże też ktory ieſt
1. Piot: 1. c 18. wezwan wolnym / ieſt niewolnikiem
Chriſtuſowym. Drogośćie kupieni /
nie bądźćieß niewolniki ludzkimi.
Za: 138. Káżdy w czym ieſt wezwan / bráćia /
w tym niech trwa przed Bogiem.
* A o pánnách ácz nie mam roſká-
zánia Páńſkiego: wßákoż ráde dáię / iá-
ko ten ktorym od Páná miłośierdźia do-
ſtąpił ábych był wiernym. Mniemam
tedy to być *rzeczą* dobrą / dla terázniey-
ßey potrzeby / iż dobra ieſt *rzecz* człowie-
kowi ták być. Przywiązaneś do żony:
nie ßukayże rozwiązánia. Rozwiązányś
od żony: nie ßukayże żony. A ieſlibyś
ſie *też* ożenił / nie zgrzeßyłeś. Jeſliby też

pánná

pánná ßłá zá mąż/nie zgrzeßyłá. Wßák⸗
że trapienie ciáłá mieć będą tákowi. A
29 iać wam folguię. ? To tedy powiádam
bráćia iż czás krotki iest: to zostáie / áby
y ći co żony máią/byli iákoby *ich* nie mie⸗
30 li: ? á ktorzy płáczą/ iákoby nie płákáli:
á ktorzy się weselą / iákoby się nie wese⸗
lili: á ktorzy kupuią/ iákoby nie dźierże⸗
31 li: ? á ktorzy vżywáią świátá tego / iá⸗
F koby nie vżywáli. boć przemija kßtałt
32 świátá tego. ? A chcę ábyśćie byli bez
kłopotu. Nieżonáty stára się o rzeczách
33 Páńskich/iákoby się podobał Bogu. ? A
ktory się ożenił/stára się o rzeczách świe⸗
ckich / iákoby się podobał żenie: y roz⸗
34 dźielon iest. ? A białagłowá niemężáta
y pánná/myśli o rzeczách Páńskich: áby
byłá świętá y ćiáłem y duchem. ☞
A ktora ßłá zá mąż/ myśli o rzeczách Za: 139
świeckich: iákoby się podobáłá mężowi.
35 ? A toć mowię ku pożytkowi wáßemu/
nie ábym ná was śidło wrzućił / ále ku
temu co iest poczćiwego/y coby was spo
sobiło do modlenia się Pánu bez rostár⸗
36 gnienia. ? A ieśli to sobie kto zá sromotę
G ma iż pánná iego iest dorosłá / á *iuż* ták
muśi być: co chce niech czyni. nie grze⸗

ßy / ieſli poydźie zá mąż. Bo kto po- 37
ſtánowił mocnie w ſercu ſwym / potrze-
by nie máiąc / á máiąc w mocy ſwą wła-
ſną wolą / y to poſtánowił w ſercu ſwym /
áby záchował pánnę ſwą; dobrze czyni.
A ták y *ten* ktory dáie zá mąż pánnę 38
ſwoię / dobrze czyni: y ktory nie dáie zá
Rzym: 7. á 2. mąż / lepiey czyni. Zoná związána ieſt 39
z zakonem / poki żywie mąż iey. á ieſliby
záſnął mąż iey / wolna ieſt: niech idźie
zá kogo chce: tylko *áby* w Pánie. Ale 40
ßcześliwßa będźie / ieſliby ták zoſtáłá /
wedle moiey rády. A mniemam żeć y ia
mam Duchá Bożego.

ROZDZIAL VIII.

LEcz o rzeczách báłwanom ofiá- 1
rowánych / wiemy iż wßyſcy v- A
mieiętność mamy. Vmieiętność
nádyma / á miłość buduie. A ieſli kto 2
mniema żeby co vmiał / ießcze niewie /
iáko mu vmieć potrzebá. Lecz ieſli kto 3
miłuie Bogá / ten poznan ieſt od niego.
O pożywániu tedy rzeczy báłwanom 4
ofiárowánych / wiemy iż báłwan nic nie B
ieſt ná świećie / á iż żaden inßy Bog
nie ieſt iedno ieden. Abowiem choć ſą 5

ci ktore

ći ktore bogi zowa/ badź w niebie/ badź
ná ziemi (iákoż iest wiele bogow / y wie-
6 le pánow) ' ále v nas ieden iest Bog/
Oćiec/z ktorego wßytko/á my ku niemu:
y ieden Pan/ Jesus Christus/ przez kto-
7 rego wßytko/á my przezeń. ' Ale nie we
C wßytkich iest wiádomość. Abowiem
niektorzy do tychmiast sumnienie má-
iac z strony báłwaná/ przedśie iáko rzecz
báłwanom ofiárowána iadáia: á sum-
nienie ich bedac mdłe / pokaláne bywa.
8 ' Lecz nas pokarm nie záleca Bogu: Za: 140
Bo choćbyśmy iedli / nic nam nie przy-
bywa: á choćbyśmy nie iedli / nic nam
9 nie vbywa. ' Jednák pátrzćie áby snadź
tá wolność wáßá nie byłá ku zgorßeniu
10 mdłym. ' Abowiem iesliby kto vyźrzał
D tego ktory ma wiádomość / á on w bál-
wochwálnicy pożywa: izali sumnienie
iego bedac mdłe / nie weźmie pochopu
do iadánia rzeczy báłwanom ofiárowá-
11 nych? ' Y zginie zá ona twoia wiádo- Rzym:14.
mośćia brát mdły/dla ktorego Christus c 15.
12 vmárł? ' A grzeßac ták przećiw bráćiey/y
obrażáiac ich mdłe sumnienie; przećiw
13 Christusowi grzeßyćie. ' A przeto iesli Rzym:14.
pokarm obraża brátá mego: nie bede d 21.
iadł mie-

iadł mieſá ná wieki / ábym bratá mego
nie zgorßył.

ROZDZIAŁ IX.

IZalim nie ieſt wolnym: Izalim
nie ieſt Apoſtołem: Izalim Chri-
ſtuſá IEſuſá Páná náßego nie
widział: Izali wy nie ieſteście robotá
moiá w Pánu:
Za:141. A ieſli innym nie ieſtem Apoſtołem:
ále wżdy wam ieſtem, ábowiem pieczęć
Apoſtolſtwá mego wy ieſteście w Pá-
nu. Táć ieſt obroná moiá v tych ktorzy
mię pytáią: Izali nie mamy wolności
ieść y pić: Izali nie mamy wolności
wodźić z ſobą ſioſtry niewiáſty, iáko y dru-
dzy Apoſtołowie y bráćia Páńſcy / y Ce-
phás: Czyli ia ſam y Bárnábaß nie
mamy wolności tego czynić: Ktoż kie-
dy żołnierſką ſwym koßtem ſłużył: ktoż
ſádźi winnicę: á z owocu iey nie pożywa:
Ktoż trzodę páśie: á mleká z trzody nie
pożywa: Izali według człowieká to
mowię: Izali też zakon tego nie mowi:
Abowiem w zakonie Moyzeßowym
5.Mo:25. nápiſano ieſt; Nie záwiezuy gęby wo-
a 4. łowi zboże wymłacáiącemu. Izali Bog
1.Tim: 5. o wolech pieczą ma: Czyli to koniecz-
c 18.

nie dla

nie dla nas mowi? Abowiem dla nas
ieſt nápiſano: iż w nádziei ma oráć *ten*
co orze: á ktory młoći w nádzieie wzię-
11 ćia pożytku *młoći.* ? Jeſliſmy wam du- *Rzym:15. f 27.*
chowne *dobrá* śiali/co zá wielka rzecz że-
12 byſmy też wáſze cieleſne żeli? ? Jeſli in-
ſzy *tey* wolnośći nád wámi vżywáią/cze-
muż nie ráczey my? Leczeſmy tey wol-
nośći nie vżywáli: ále wſzytko znaſzá-
my/ ábyſmy przyczyny iákiego wſtrętu
Ewángeliey Chriſtuſowey nie dáli.
13 ? Niewiećie iż ći ktorzy w świątnicy *Za:142.*
robią/ rzeczy z świątnice pożywáią: á *5.Mo:18. a 1.*
ktorzy ołtarzowi vſługuią/ vczeſtniká-
14 mi ſą ołtarzá? ? Ták też Pan poſtáno-
wił tym ktorzy Ewángelią opowiádá-
15 ią/ áby z Ewángeliey żyli. ? A iam żá-
C dney z tych *rzeczy* nie vżywał. Y nie piſa-
łem tego/ áby ſie ták zemną ſtáło: bo
mnie lepiey vmrzeć/ niżby kto pochwałę
16 moię miał wyniſzczyć. ? Bo ieſli Ewán-
gelią opowiádam/ nie mam ſię przecz
chlubić: gdyż mię potrzebá przyćiſka:
ábowiem biedá mnie ieſlibym Ewán-
17 geliey nie przepowiádał. ? Bo ieſli to
dobrowolnie czynię/ mam zapłátę. lecz
ieſli poniewolnie; ſzáfárſtwá mi zwie-

rzono. Ktoraż tedy moiá iest zapłátá?
Abych náuczáiąc Ewángeliey / bez ná-
kłádu wystáwił Ewángelią / żebych nie
názbyt wolności moiey vżywał w E-
wángeliey.
Za: 143. Abowiem będąc wolnym od wszyt-
kich / vczyniłem się niewolnikiem wszyt-
kich / ábych tym więcey *ludzi* pozyskał. Y
stałem się Żydom iáko Żyd / ábych Żydy
pozyskał. tym co pod zakonem są; iá-
kobych był pod zakonem (choćiam sam
nie był pod zakonem) ábym ty co pod zá-
konem są pozyskał. tym ktorzy byli bez
zakonu / iáko bezzakonny (choćiam nie
był bez zakonu Bożego; álem był w zako-
nie Christusowym) ábym pozyskał bez-
zakonnych. Stałem się mdłym *iáko*
mdły: ábych mdłych pozyskał. Wszytkim
stałem się wszytko: ábych wszytkie zbá-
wił. A wszytko czynię dla Ewángeliey:
ábym się stał iey vczestnikiem.
* Azaż niewiećie / iż ći ktorzy w zá-
wod biegáią / ácz wiec wszyscy bieżą /
ále *przećie* ieden zakład bierze? Tákże bie-
gayćie ábyśćie otrzymáli. Káżdy tedy
ktory ná plácu boiuie / od wszytkiego się
powśćiąga. A oni iednák áby wźięli wie-

niec ſkázitelny; my lepák nie ſkázitelny.
26 Ja tedy ták bieżę / nie iáko ná niepe-
wną: ták ſzermuię / nie iáko wiátr biiąc:
27 ále karzę ćiáło moie / y zniewalam: bym
ſnadź inſzym przepowiádáiąc / ſam ſię
nie sſtał odrzuconym.

ROZDZIAL X.

1 A Bowiem niechcę bráćia ábyśćie 2.Mo: 13. d 21.
A wiedźieć nie mieli iż oycowie ná- 4.Mo: 9.
ſzy wſzyſcy pod obłokiem byli / y c 18.
2 wſzyſcy przez morze przeſzli / y wſzyſcy 2.Mo.14.
byli okrzczeni w Moyzeſzu / w obłoku y c 22.
3 w morzu: y wſzyſcy iedli tenże pokarm 1.Mo: 16.
4 duchowny / y wſzyſcy pili toż pićie du- d 15.
B chowne: (á pili z ſkáły duchowney / kto- 2.Mo: 17 b 6.
rá zá nimi ſzłá: á ſkálá byłá Chriſtus.) 4.Mo: 20
5 Wſzákże wiele ſię z nich Bogu nie b 10. 11.
podobáło. ☞ Za: 144
Abowiem polegli ná puſzczy. 4.Mo: 26 g 65.
6 * A te rzeczy były w figurze náſzey /
ábyſmy złego nie pożądáli / iáko y oni po- 4.Mo: 11. a 4. b 5.
7 żądáli. Ani bądźćie báłwochwálcámi / Pſal: 105.
iáko niektorzy z nich: iáko nápiſano: b 14.
8 Siadł lud ieść y pić / y wſtáli igráć. A- 2.Mo: 32.
ni ſię wſzeteczeńſtwá dopuſzczaymy / iá- b 6.
ko niektorzy z nich wſzeteczeńſtwá ſię 4.Mo: 25 a 1.

dopu-

dopuszczáli: y zostáło ich ná plácu dniá
iednego trzy y dwádzieśćiá tyśiecy. ? A- 9
ni kuśmy Christusá/iáko niektorzy z nich
4.Mo: 21. kuśili/ y od wężow pogineli. ? Ani ße-
b 5. 6. mrzyćie: iáko niektorzy z nich ßemráli/
4. Mo. 11. y pogineli od zátráćićielá. ? A to wßyt-
g 33. y 14. ko przydáło sie im w figurze: á iest ná-
f 37. pisano dla nápomnienia náßego/ ná
ktore przyßły końce wiekow.
? Przeto kto mniema żeby stał/ niech
Za: 145 pátrzy áby nie padł. ? Pokußenie was
niechay nie zeymuie/ iedno ludzkie. lecz
wierny iest Bog/ ktory nie dopuśći ku-
śić was nád śiłe wáße: ále z pokuße-
nim vczyni też wyßćie/ ábyśćie znośić
mogli. ☞
? Dla tego namilßy moi/ vćiekayćie
od bálwochwálstwá. ? Mowiec iáko
mądrym: wy sámi rozsądzćie co mowie.
? Kielich błogosłáwienia ktoremu bło-
gosłáwimy/ izali nie iest vczestnictwem
krwie Christusowey? y chleb ktory łamie-
my/ izali nie iest vczestnictwem ćiáłá
Páńskiego? ? Bo iednym chlebem/ ie-
dnym ćiáłem nas wiele iestesmy/ wßyscy
ktorzy z iednego chlebá spolnie vżywá-
my. ? Pátrzćie ná Israelá według ćiá-

łá. izaż ći ktorzy pożywáią ofiar / nie ſą
19 vczeſtniki ołtarzá? Coż tedy? mowię
áby rzecz báłwanom ofiárowána / miá-
łá czym być? ábo żeby báłwan miał
20 czym być? owßem to mowię, iż to co Po-
gánie ofiáruią / czártom ofiáruią / á nie
Bogu. A niechce ábyśćie byli vczeſtni-
21 kámi czártow. Nie możećie pić kieli-
chá Páńſkiego / y kielichá czártowſkiego:
nie możećie być vczeſtnikámi ſtołu Páń-
22 ſkiego / y ſtołu czártowſkiego. A wiec Syr: 37. d 31.
F drażnimy Páná? izaliśmy mocnieyßy Wyi: 6. c 12.
niżli on? Wßytko mi wolno / ále nie
wßytko pożyteczno.
23 Wßytko mi wolno / ále nie wßytko Za: 146.
24 ieſt ku zbudowániu. Niechay nikt nie
ßuka co ieſt iego: ále co ieſt drugiego.
25 Cokolwiek w iátce predawáią / iedz-
ćie: nic ſie nie pytáiąc dla ſumnienia.
26 Páńſkać ieſt ziemiá y wſzytko czym ieſt Pſal: 23. a1. y 49.
27 nápełniona. Ieśli kto z niewiernych b 17.
was wzywa / á chcećie iść: wßytko co
przed was położą iedzćie / nic nie pytá-
iąc dla ſumnienia.
28 Lecz ieſliby kto rzekł; Toć ieſt báł- Za:147.
G wanom ofiárowano: nie iedzćieß dla o-
nego ktory oznaymił / y dla ſumnienia:

[29] á powiádam dla sumnienia nie twego/ 29
ále *onego* drugiego. Abowiem przecz wol-
ność moiá ma być sądzona od sumnie-
nia cudzego? [30] Jesli ia z dźieką pożywam: 30
czemuż mam być bluźnion zá to
Kolos: 3. c 17. iż dźiekuie? [31] Chociá tedy iećie/ choć pi- 31
iećie/ choć co innego czynićie: wszytko
ku chwale Bożey czyńćie. [32] Bądźćie bez 32
obráżenia y Zydom y Pogánom/ y kośćiołowi
Bożemu: [33] iáko sie y ia wszem 33
we wszytkim podobam: nie szukáiac pożytku
mego/ ále wiela *ludźi*: áby byli zbáwieni.

ROZDZIAL XI.

B Adźćie násládowniki moimi/ iá- 1
ko y ia Christusowym. [2] A chwale 2
was brácia/ iż we wszytkim ná- A
mie pámiętaćie: á iákom wam podał
roskazánia moie trzymaćie. [3] Ale chce 3
Ephe: 5. c 23. ábyśćie wiedźieli/ iż káżdego mężá głowa
iest Christus: á głowá niewiásty
mąż: á głowá Christusowá Bog. [4] Ká- 4
żdy mąż modlacy sie ábo prorokuiacy
zákrywszy głowe/ sromoći głowe swoie.
[5] A káżda niewiástá modlaca sie ábo 5
prorokuiaca nie nákrytą głową; sro- B

moći głowę swą: Boć to iedno iest iá-
6 koby też ogolona byłá. [6] Abowiem nie-
wiáſtá ieśli ſię nie nákrywa/ niechże ſię
też ſtrzyże. Lecz ieśli ſromotá niewieśćie
ſtrzydz ſię ábo golić: niechże nákrywa
7 głowę ſwoię. [7] Mąż iednák nie ma zá-
krywáć głowy ſwoiey: gdyż ieſt wyo-
bráženim y chwałą Bożą: á niewiáſtá
8 ieſt chwałą mężowa. [8] Bo mąż nie ieſt
z niewiáſty/ ále niewiáſtá z mężá.
9 [9] Abowiem nie ieſtći ſtworzon mąż Za:148.
C dla niewiáſty/ ále niewiáſtá dla mężá. 1. Moy:2.
10 [10] (A przetoż niewiáſtá ma mieć zwierz- Act:1.22.
11 chność ná głowie dla ányołow.) [11] Wſzá-
koż áni mąż bez niewiáſty; áni niewiá-
12 ſtá ieſt bez mężá w Pánu. [12] Abowiem iá-
ko niewiáſtá z mężá ieſt/ ták też mąż
przez niewiáſtę. á to wſzytko z Bogá.
13 [13] Wy ſámi oſądźćie; przyſtoili niewie-
ſćie nie przykrywſzy ſię modlić ſię Bo-
14 gu? [14] Azaż ſámo przyrodzenie was nie
vczy/ iż mąż gdyby włosy zápuſzczał/ ieſt
15 mu ku zelżywośći: [15] lecz niewiáſtá ieśli
D zápuśći włosy/ ieſt iey ku chwale: przeto
16 iż włosy ſą iey zá przykryćie dáne? [16] A ie-
śli ſię kto zda być ſwarliwym: my nie
mamy tákiego obyczáiu/ áni kośćioł Boży.

A to roſkázuie: nie chwaląc iż ſię nie
ku lepßemu / ále ku gorßemu ſchadzaćie.
Abowiem naprzod gdy ſię ſchodźićie
do kośćiołá / ſłyße iż rozerwánia bywáią
miedzy wámi: y po częśći wierzę. Boć
muſzą być y kácerſtwá: áby y ći ktorzy ſą
doświádczeni/ byli iáwni miedzy wámi.
*Gdy ſię tedy weſpoł ſchodźićie/ iuż
to nie ieſt vżywánie wieczerzey Páńſkiey.
Bo káżdy wieczerzą ſwą w przod ſtáwi
ku iedzeniu. á wiec ieden łáknie / á drugi
ieſt pijány. Zali domow nie maćie do
iedzenia y pićia? ábo kośćiołem Bożym
gárdźićie: y záwſtydzaćie te ktorzy nie
máią? Coż wam rzekę? Chwalę was?
w tym nie chwalę.
Za:149. *Abowiem ia wźiąłem od Páná /
com też wam podał: iż Pan Jeſus te'y
nocy ktorey był wydan / wźiął chleb: á
Matt:26. dźięki vczyniwßy łamał / y rzekł: Bierz-
c 26. ćie á iedzćie: toć ieſt ćiáło moie ktore
Mar:14 zá was będźie wydáne: to czyńćie ná mo-
c 22. ię pámiątkę. Tákże y kielich / po wie-
Luk: 22. czerzy/ mowiąc: Ten kielich / ieſt nowy
b 19. teſtáment we krwi moiey. To czyńćie
ilekroć pić będźiećie/ ná pámiątkę moię.
Abowiem ilekroć będźiećie ten chleb

iedli/ y

iedli / y kielich pili / śmierć Páńską be-
27 dźiećie opowiádáć / áż przyydźie. ˀ A ták Ian 6.
ktobykolwiek iadł ten chleb / ábo pił kie- f 59.
lich Páński niegodnie ; będźie winien
28 ćiáłá y krwie Páńskiey. ˀ Niechayże do- 2.Kor:13.
świádczy sámego siebie człowiek : á ták b 15.
niech ie z chlebá tego / y z kielichá pije.
29 ˀ Abowiem ktory ie y pije niegodnie /
sąd sobie ie y pije / nie rozsądzáiąc ćiáłá
Páńskiego. ☞
30 ˀ Dla tegoć miedzy wámi wiele cho-
rych y słábych / y wiele ich záſnęło.
31 ˀ Bo byśmy śię sámi sądźili : nie byli- Za: 150.
32 byśmy sądzeni. ˀ Lecz gdy bywamy są-
dzeni / od Páná bywamy karáni; ábyśmy
nie byli z tym świátem potępieni. ☞
33 ˀ A ták bráćia moi / gdy śię schodźićie
ku iedzeniu / oczekaway ćie iedni drugich.
34 ˀ Jeśli kto łáknie / niechże ie domá : áby-
śćie śię ná sąd nie schodźili. Lecz inne
rzeczy gdy przyydę / postánowię.

ROZDZIAL XII.

1 A O duchownych *dárzech*, bráćia / nie
chcę ábyśćie wiedźieć nie mieli.
2 * ˀ Wiećie iż gdyśćie Pogány by-
li / iáko do niemych bałwanow prowádzo-

ni ßliscie. Przetoż oznáymuie wam / 3
iż żaden w Duchu Bożym mowiąc / nie A
Mar: 9. f 39. mowi przeklectwá Jesuſowi. A żaden
nie może rzec / Pan Jesus / iedno w Du-
Rzym: 12. b 6. chu świętym. A ſąć rożnośći dárow: 4
lecz tenże Duch. A ſą rożnośći poſług: 5
2. Piot: 4 c 10. ále tenże Pan. A ſą rożnośći ſpraw: 6
ále tenże *ieſt* Bog / ktory ſpráwuie wßy-
tko we wßytkich.
Za: 151. A káżdemu bywa dáne okazánie Du- 7
chá ku pożytkowi. Abowiem iednemu 8
przez Duchá bywa dána mowá mądroś- B
ći: á drugiemu mowá vmieiętnośći/ we-
dług tegoż Duchá: á inßemu wiárá / w 9
tymże Duchu: drugiemu dar vzdrawiá-
nia w tymże Duchu: á drugiem[u] czynie- 11
nie cudow: drugiemu proroctwo / dru-
giemu rozeznánie duchow / inßemu ro-
zmáitość iezykow / á drugiemu tłumá-
Rzym: 12. a 3. czenie mow. A to wßytko ſpráwuie ie- 11
den á tenże Duch / vdzieláiąc zoſobná
Ephes: 4. b 7. káżdemu iáko chce. ☞
Za: 152. Abowiem iáko ćiáło iednoż ieſt / ále 12
Rzym: 2. a 4. członkow ma wiele; á wßytkie członki
ćiáłá *iednego* choć ich wiele ieſt / wßákże
ſą iednym ćiáłem: tákżeć y Chriſtus.
Ponieważ w iednym Duchu my wßy- 13

ſcy wie-

ſcy w iedno ćiáło ieſteſmy okrzczeni/
bądź Zydowie/ bądź Pogáni; bądź nie-
wolnicy/bądź wolni: á wſzyſcy iednym-
14 że Duchem ieſteſmy nápoieni. Boy
ćiáło nie ieſt ieden członek/ ále wiele.
15 Ieſliby rzekłá nogá/ Iżem nie ieſt rę-
ką/ nie ieſtem z ćiáłá: izali dla tego z ćiá-
16 łá nie ieſt? A ieſliby rzekło vcho/ Iżem
C nie ieſt okiem/ nie ieſtem z ćiáłá: izali
17 dla tego nie ieſt z ćiáłá? Ieſliż wſzytko
ćiáło okiem: gdźież ſłuch? Ieſli wſzytko
18 ſłuchem/ gdźież woniánie? A teraz
Bog położył członki/ káżdy z nich z oſo-
19 bná w ćiele iáko chćiał. A gdyby wſzy-
tkie były iednym członkiem/ gdźież ćiá-
20 ło? Lecz teraz ácz wiele członkow/ ále
iedno ćiáło. A nie może rzec oko ręce:
21 Nie potrzebá mi ćię. ábo záśię głowá
22 nogom; Nie potrzebuię was. Owſzem
dáleko więcey *one* członki ćiáłá ktore ſię
zdádzą być naimdleyſze/ ſą potrzebniey-
23 ſze: á członkom ćiáłá ktore mniemamy
być niepoććiwſze/ tymże więtſzey poćći-
wośći przydawamy: á ſromotne *członki*
24 náſze/ obfitſzą poććiwość máią. A poć-
ćiwe *członki* náſze/ niczego nie potrzebu-
ią: ále Bog ſpolu vmiárkował ćiáło/

 niedoſtá-

niedoſtátecznemu *członkowi* więtßą cześć
dawßy: áby nie było rozerwánie w ćie- 25
le / ále iżby iedne członki o drugich toż
ſtáránie miáły. A ieſli co ćierpi ieden 26
członek; ſpołu ćierpią wßytkie członki. D
choć bywa vczczon ieden członek; we-
ſpoł ſie ráduią wßytkie członki.
Za: 153. * Lecz wy ieſteśćie ćiáłem Chriſtu- 27
Rzym: 12. b 5, ſowym / y członkámi z członku. A Bog- 28
ći poſtánowił niektore w kośćiele / ná-
Ephe: 4. b 11. przod Apoſtoły / powtore Proroki / trze-
ćie náuczyćiele / potym mocy / k temu dá-
ry vzdrawiánia / podpomagánia / rządze-
nia / rożnośći iezykow / mow wykłádá-
nia. Izali wßyſcy Apoſtołmi? Izali 29
wßyſcy Proroki? Izali wßyſcy náuczy-
ćielmi? Izali wßyſcy mocámi? Izali w- 30
ßyſcy dáry máią vzdrawiánia? Izali wßy
ſcy iezyki mowią? Izali wßyſcy tłumá-
czą? Prágniećieß co lepßych dárow. ☞ 31
A ia wam ießcze przeważnieyßą dro-
ge vkáżuię.

ROZDZIAL XIII.

Dybych mowił iezykámi ludz- 1
kimi y ányelſkimi / á miłośći- A
bych nie miał; oſtałem ſie iáko
miedz

miedź brząkáiąca/ abo cymbał brzmiący.
2 A choćiabych miał proroctwo/ y wie-
działbych wszytkie táiemnice/ y wszytkie
náuki: y miałbym wszytkę wiárę/ ták iż-
bych gory przenośił/ á miłośćibych nie
3 miał: nicem nie iest. A choćbym wszy-
B tkie máiętnośći moie rozdał ná żyw-
ność vbogich/ y choćbym wydał ćiáło
moie ták iżbych był spalon/ á miłośći-
bych nie miał; nic mi nie pomoże.
4 Miłość iest *długo* ćierpliwa/łáskáwa Zac.154.
iest: Miłość nie zayźrzy/ złośći nie wy-
5 rządza/ nie nádyma śię: nie iest czći
prágnąca/ nie szuka swego/ nie wzrusza
6 śię *ku gniewu*, nie myśli złego: nie rádu-
ie śię z niespráwiedliwośći; ále śię weseli
7 z prawdy: wszytko znośi/ wszytkiemu
wierzy/ wszytkiego śię nádźiewa/ wszyt-
8 ko wyćierpi. Miłość nigdy nie ginie:
C choć y proroctwá zniszczeią/ choćiaż ię-
zyki vstáną/ choćiaż vmieiętność bę-
9 dźie zepsowána. Abowiem po częśći
10 znamy/ y po częśći prorokuiemy. Ale
gdy przyidźie co iest doskonálego/ *tedy to*
11 co iest po częśći zniszczeie. Gdym był
dźiećięćiem/ mowiłem iáko dźiećię/ ro-
zumiałem iáko dźiećię/ rozmyślałem iá-

ko dziećię. Lecz gdym sie sstał meżem;
wyniszczyłem to co było dziećinnego.
[12] Teraz widzimy przez zwierćiádło pod 12
zásłoną: lecz w on czás twarzą w twarz. D
Teraz znam poczęśći: lecz w on czás
poznam iákom iest poznány. [13] A teraz 13
trwáią wiárá/ nádźieiá/ miłość; te trzy
rzeczy: lecz z nich większa miłość.

ROZDZIAL XIIII.

Násláduyćie miłośći/ żądayćie 1
dárow duchownych: lecz wiecey A
ábyśćie prorokowáli. [2] Abowiem 2
kto mowi iezykiem *obcym*/ nie ludźiom
mowi/ ále Bogu: gdyż żaden nie słucha.
Lecz duchem mowi táiemnice. [3] Bo kto 3
prorokuie/ mowi do ludźi ku zbudowá-
niu/ y nápominániu/ y poćieszeniu. [4] Kto 4
iezykiem mowi/ sámego śiebie buduie:
lecz kto prorokuie/ zgromádzenie wier-
nych buduie. [5] Chcę *ia* ábyśćie wy w- 5
szyscy mowili *obcymi* iezykámi: ále wiecey
ábyśćie prorokowáli. Abowiem większy
iest ten co prorokuie/ niż ten co iezyki
mowi: chybá iesliby wykłádał/ áby ko-
śćioł wźiął zbudowánie.

La: 155. [6] A teraz bráćia/ gdybych przyszedł do 6
B

was

was iezykámi mowiac: coż wam pomo-
ge/ iesli wam nie bede mowił ábo przez
obiáwienie/ ábo przez vmieietność/ ábo
7 przez proroctwo/ ábo przez náuke? ᵃ Wß-
ßák y rzeczy bezdußne ktore dźwiek czy-
nia / choć fletnia / choć lutnia: iesliby
dźwiekow rożnych nie dawáły / iákoż
bedźie poznano to co ná fletni ábo ná
8 lutni gráia? ᵃ Abowiem iesliby niepew-
ny głos trabá dáłá / ktoż sie ná woyne
9 gotowáć bedźie? ᵃ Tákże y wy iesliby ście
iezykiem nie dáli mowy znáczney; iákoż
bedźie rozumiano co sie mowi? bo be-
10 dźiecie ná wiáre mowiacemi. ᵃ Jáko ná
przykład / ták wiele iest głosow ná tym
11 świećie: á nie máß nic niemego. ᵃ Je-
C śliby ch tedy niewiedźiał co znáczy głos/
bede v tego ktoremu mowie obcego ie-
zyká człowiekiem: á ten co mowi/ bedźie też
12 v mnie zá obcego. ᵃ Tákże y wy / gdyż
duchow żadaćie: ßukayćieß ábyśćie w
nich ku zbudowániu kośćiołá obfitowá-
13 li. ᵃ A dla tego kto mowi iezykiem: niech
14 sie modli áby wykłádał. ᵃ Bo ieslibych
sie modlił iezykiem / duch ći sie moy mo-
dli; lecz rozum moy bez pożytku zostáie.
15 ᵃ Coż tedy iest? Modlić sie bede duchem/

modlić sie bede y wyrozumieniem. Bede
śpiewał duchem / bede śpiewał y wyro-
zumieniem. [16] Bo iesliby's błogosławił 16
duchem: ten co iest ná mieyscu nieu- D
kow iákoż rzecze; Amen / ná twe dzie-
kowánie: gdyż niewie co mowisz. [17] Abo- 17
wiem ácz ty dobrze dziekuiesz; ále sie
drugi nie buduie. [18] Dziekuie Bogu mo- 18
iemu / iż iezykiem was wszytkich mowie.
[19] Ale w kościele wole pieć słow według 19
wyrozumienia mego powiedzieć ábych
y drugie náuczył: niżeli dziesieć tysiecy
słow *obcym* iezykiem.
Za: 156. [20] Bráćia nie badźcie dziećmi wyrozu- 20
mieniem; ále badźcie dziećmi złośćia:
á wyrozumieniem doskonáłymi badźcie.
Isa: 28. [21] W zakonie nápisano; Iż przez obce 21
& 11. iezyki / y obcymi vsty bede mowił ludowi
temu: á przedsie mie y ták nie wysłuchá-
ią / mowi Pan. [22] A przetoż iezyki sa ná 22
znák nie tym ktorzy wierza / ále niewier-
nym: á proroctwá nie niewiernym / ále
wierzacym. [23] Iesliby sie tedy zeszło wszy- 23
tko zgromádzenie wiernych wespołek / á E
wszyscyby iezyki mowili / á weszliby nie-
wszyscyby iezyki mowili / á weszliby nie-
uczeni ludźie ábo niewierni; izali nie
rzeka / że száleiećie? [24] Lecz iesliby wszyscy 24

prorokowáli / á wszedłby ktory niewier-
ny ábo nieuczony: wszyscy go strofuią/
25 wszyscy go sądzą: ⁊ skrytości sercá iego
bywáią obiáwione: á ták vpadszy ná o-
blicze pokłoni się Bogu / odpowiádáiąc
że Bog w was iest prawdziwie.
26 ⁊ Coż tedy iest bráćia: gdy się schodźi- Za:157.
ćie / káżdy z waz ma Psalm / ma náukę/
ma obiáwienie / ma ięzyk / ma wykłádá-
nie: wszytko niech będźie ku zbudowá-
27 niu. ⁊ Choćiaż kto ięzykiem mowi: *niech*
F *to bedźie* po dwu/ábo nawięcey po trzech
y *to* ná przemiány / á ieden niechay tłu-
28 máczy. ⁊ A iesliby tłumáczá nie było /
niechże w kośćiele milczy: á niech mowi
29 sobie á Bogu. ⁊ Prorocy też niech mo-
wią dwá ábo trzey / á inszy niechay roz-
30 sądzáią. ⁊ A iesliby inszemu śiedzącemu
było obiáwiono / pierwszy niechay mil-
31 czy. ⁊ Bo możećie wszyscy po iednemu
prorokowáć; áby się wszyscy vczyli / y
32 wszyscy nápomnieni byli. ⁊ A duchowie
33 Prorokow/ poddáni są Prorokom. ⁊ A-
bowiem Bog nie iest *Bogiem* rostyrkow/
ále pokoiu: iáko też we wszytkich kośćie
34 lech świętych náuczam. ⁊ Niewiásty 1. *Tim*: 2. *d* 12.
G niech milczą w kośćielech: ábowiem nie

dopuszczą

1 Mo: 3. dopuszcza sie im mowić / ále máią być
c 26. poddáne/iáko y zakon mowi. A ieśli sie 35
czego chcą náuczyć/niechże domá swych
mężow pytáią. Abowiem sromotá iest
niewieście w kościele mowić. Izali od 36
was wyszło słowo Boże? ábo do was sá-
mych przyszło? Jeśli kto zda sie być 37
Prorokiem / ábo duchownym / niechże
pozna iż to co wam piszę / są Páńskie ro-
skazánia. Lecz ieśli kto niewie / o nim 38
też wiedzieć nie będą. A ták bráciá zá- 39
daycie *tego* ábyście prorokowáli: á mo-
wić iezykámi nie zábraniaycie. Ale w- 40
szytko niech będzie vczciwie y porządnie.

ROZDZIAL XV.

Za: 158. Oznáymuię wam/bráciá/ Ewán- 1
Galat: 1. b 11. gelią ktoram wam opowiedział/ A
1. Piot: 2. ktoreście też przyięli / y w ktorey
d 24. stoicie / przez ktorą też zbáwienia do- 2
Isa: 53. stępuiecie: ieśli pámiętacie iákim oby-
b 5. c 8. czáiem przepowiádałem wam/ chybáby-
Ion: 2. a 2 ście prozno vwierzyli. Bo naprzod po- 3
Matt: 12. dałem wam com też wziął: iż Christus
c 40. vmárł zá grzechy násze według pismá:
Matt: 28. a 6. á iż był pogrzebion/iż też powstał *z mar-* 4
Mar: 16. a 6. *twych* trzeciego dniá/według pismá: á 5

iż sie dał

iż sie dał widźieć Cephie/ á potym onym Luk: 24.
6 iedennaśćiom. [6] Potym był widźian a 6. e 34.
wiecey niżli od piąći set bráciey wespo= Ian 20.
łek: z ktorych wiele trwa áż dotad / á c 19.
7 niektorzy *też* záſnęli. [7] *A* potym był wi=
dźian od Jákubá/ potym od wßytkich
8 Apoſtołow. [8] A ná końcu po wßytkich Dzie: 9.
B był widźian y odemnie/ iákoby od poro= a 3.
9 nionego płodu. [9] Bom ia ieſt namniey= Ephe: 3.
ßy miedzy Apoſtoły: ktorym nie ieſt go= b 8.
dźien áby mie zwano Apoſtołem/ iżem
10 prześládował kośćioł Boży. [10] Lecz to
com ieſt/ z łáſkim Bożey ieſt: á łáſká ie=
go ku mnie prozna nie byłá: ☞
álem wiecey prácował niż oni wßyſcy:
wßákże nie ia/ ále łáſká Boża zemną.
11 [11] Abowiem choćiaż ia/ choćiaż oni/ ták
przepowiádamy/ y tákeśćie vwierzyli.
12 [12] A ieſliż o Chriſtuśie powiádáią iż Za: 159
zmartwychwſtał: iákoż mowią niekto=
rzy miedzy wámy/ że zmartwychwſtánia
13 nie máß? [13] Lecz ieſli zmarwychwſtá=
nia nie máß: *tedyć* áni Chriſtus nie pow=
14 ſtał *z martwych.* [14] A ieſliż Chriſtus nie po=
wſtał/ *tedyć* prozne ieſt przepowiádánie
15 náße/ prozna ieſt y wiárá wáßá. [15] y znáy=
C duiemy ſie też fałßywymi świádki Bo=

żymi: iżeśmy świádczyli przećiw Bogu/
że Christusá wzbudźił: ktoregoć nie w-
zbudźił / ieśliże vmárli nie powstáią.
Bo ieśliż vmárli nie powstáią/ *tedyć* y 16
Christus nie powstał. Lecz ieśli Chri- 17
stus nie powstał: *tedyć* prozna iest wiá-
rá wászá: bo ieszcze iesteśćie w grzechách
wászych. A tákże y ći poginęli / ktorzy 18
záśnęli w Christusie. Iesliż tylko w tym 19
Za 160 żywoćie / w Christusie nádźieię mamy:
Obia: 1. b 7. iesteśmy nędznieyszy niżli wszyscy ludźie.
Kolos: 1. c 18. Lecz teraz Christus z martwych- 20
1. Moy: 3. a 6. wstał pierwiastkiem tych ktorzy záśnęli.
Rzym: 5. c 12. y 6. d 23. ponieważ przez człowieká śmierć / y 21
1. Tes: 4. d 15. przez człowieká powstánie vmárłych.
Psal: 109. a 2. A iáko w Adámie wszyscy vmieráią; 22
Zyd: 1. d 13. y 10. c 13. ták y w Christusie wszyscy ożywieni bę-
Psal: 8. b 8. dą. A káżdy w swym rzędźie: Christus 23
Zyd: 2. b 8. pierwiastkiem / potym ći ktorzy są Chri-
stusowi / ktorzy vwierzyli w przyszćie ie-
go. Potym koniec: gdy poda krolestwo 24
Bogu y Oycu / gdy zniszczy wszeláką D
zwierzchność / y władzą y moc. A ma 25
krolowáć: ażby położył wszytkie nieprzy-
iaćioły pod nogi iego. A ostátni nie- 26
przyiaćiel śmierć będźie zniszczona. Bo
wszytko poddał pod nogi iego. A gdy
mowi;

27 mowi; ⁷ Że mu wßytko *ieſt* poddano: iá-
ſna rzecz ieſt / iż okrom tego ktory mu
28 poddał wßytko. ⁷ Lecz gdy mu wßytko
poddano będźie: tedy y ſam Syn będźie
poddan temu ktory mu poddał wßytko:
áby Bog był wßytko we wßytkich.
29 ⁷ Bo ináczey coż vczynią ći ktorzy ſię Za: 161.
krzczą zá vmárłe / ieſliże koniecznie v-
márli nie powſtáią? Przeczże ſię y krzczą
30 zá nie? ⁷ Przecz y my káżdey godźiny w
31 niebeſpieczeńſtwie ieſteſmy? ⁷ Káżdy
dźień vmieram przez wáße pochwałę brá-
ćia / ktorą mam w Chriſtuśie Jeſuśie
32 Pánie náßym. ⁷ Jeſlizem ſię (według
człowieká *mowię*) ze źwierzem potykał w
Ephezie / coż mi zá pożytek / ieſli vmárli
nie powſtáią? Jedzmy y piymy / boć iu- *Iſa*: 22.
33 tro pomrzemy. ⁷ Nie daycie ſię zwodźić / *d* 13. y 56.
d 12.
34 Złe rozmowy pſuią dobre obyczáie. ⁷ O- *Mad*: 2.
E cuććieß ſię ſpráwiedliwi / á nie grzeßćie. *b* 6.
boć niektorzy nie máią znáiomośći Bo-
35 żey: mowięć wam ku záwſtydzeniu. ⁷ A-
le kto rzecze; Jákoż wzbudzeni bywáią
36 vmárli? á w iákim ćiele wynidą? ⁷ Głu-
pi / co ty śieieß *to* nie bywa ożywiono / ie-
37 ſli pierwey nie obumrze. ⁷ A co śieieß /
nie śiecieß ćiáłá ktore ma wynidź / ále go-

le ziárno/ iáko ná przykład/ pszeniczne á-
bo z inszych ktore. ‸ A Bog dáie mu ciá- 38
ło iáko chce: á káżdemu nasieniu/ *iego*
własne ciáło.
Za:162. ‸ Nie káżdeć ciáło/ tymże *iest* ciáłem: 39
ále insze ludzkie/ insze bydlęce/ insze ptá-
sze/ *á* insze rybie. ‸ *Sąy* ciáłá niebieskie/ y 40
ciáłá ziemskie: álec insza iest ozdobá nie-
bieskich/ á insza ziemskich. ‸ Insza iá- 41
sność słońcá/ insza iásność księżycá/ á in-
sza iásność gwiazd. Abowiem gwiazdá
od gwiazdy rożna iest w iásności: ‸ Ták 42
ći y zmartwychwstánie. Bywa wśiane
ciáło w skáżitelności: *á* powstánie w nie-
skáżitelności. ‸ Bywa wśiane w szkárá- 43
dości: á powstánie w chwálebności. By-
wa wśiane w słábości: *á* powstánie w
chypkości. ‸ Bywa wśiane ciáło bydlę- 44
ce: *á* powstánie ciáło duchowne. Jesli
iest ciáło bydlęce/ iest też duchowne:
1.Moy: 2. b 7. ‸ iáko nápisano: Stał sie pierwszy czło- 45
wiek Adam w duszę żywiącą; á poslednij
Adam w duchá ożywiáiącego. ‸ Lecz 46
nie pierwsze *ciáło* duchowne/ ále dusza ży-
wiące: potym duchowne.
Za: 163. ‸ Pierwszy człowiek z ziemie/ ziemski: 47
wtory człowiek z niebá/ niebieski. ‸ Já- 48
ki ziem-

ki ziemſki / tácy też ziemſcy : á iáki niebie-
49 ſki/tácy też niebieſcy. Przetoż iákoſmy
nośili wyobráżenie ziemſkiego : noſmy
50 też wyobráżenie niebieſkiego. A toć mo-
wię bráćia/iż ćiáło y krew króleſtwá Bo-
żego ośięgnąć nie mogą: y ſkáźá w nie-
ſkáźitelnośći dźiedźiczyć nie będźie.
51 * Otoć wam táiemnicę powiádam:
G Zeć wßyſcy z martwych wſtániemy; á-
le nie wßyſcy przemienieni będźiemy.
52 Bárzo prędko we mgnienie oká/ná trą-
bę oſtáteczną (ábowiemći zátrąbi) á v-
márli powſtáną nieſkáżonymi / á my bę-
53 dźiemy przemienieni. Boć muśi to ſká-
żitelne przyoblec nieſkáżitelność : y to
śmiertelne przyoblec nieśmiertelność.
54 A gdy to śmiertelne przyoblecze nie-
śmiertelność: tedy ſię ſſtánie mowá *oná*
nápiſána : Smierć ieſt pożárta w zwy- Oze: 13. d 14.
55 ćięſtwie. Gdźież ieſt zwyćięſtwo twe
o śmierći ? Gdźież ieſt śmierći ośćień Zyd: 2. d 14.
56 twoy ? A ośćień śmierći/ieſt grzech: á 1. Ian: 5. a 5.
57 moc grzechu/ zakon. Lecz dźięká Bo-
gu/ ktory nam dał zwyćięſtwo przez Pá-
ná náßego Jeſuſá Chriſtuſá.
58 A ták bráćia moi mili / bądźćie ſtá- Za:164.
teczni á nieporußeni / obfituiąc w ro-

bocie Pańskiey záwße: wiedząc iż praca
wáßá nie iest prożna w Pánu.

ROZDZIAL XVI.

A O skłádániu ktore bywa ná świe- 1
te / iákom postánowił kośćiołom A
Gáláckim / ták też y wy czyńćie.
² Pierwßego dniá po Sobocie káżdy z 2
was niech odkłáda v śiebie / chowáiąc
co mu śie podoba: áby niedopiero gdy
przyidę / skłádánia były. ³ A gdy przyidę: 3
ktorebyśćiekolwiek vchwalili przez li-
sty / te pośle áby odnieśli ßczodrobli-
wość wáße do Jerusálem.
Za: 165. ⁴ A ieśliby słußna byłá żebych y ia ßedł: 4
ziemną poydą. ⁵ Lecz przyidę do was / 5
gdy przeydę przez Mácedonią. boć poy-
dę przez Mácedonią. ⁶ A podobno po- 6
mießkam v was / ábo też przezimuię: á- B
byśćie wy mnie przeprowádźili / kędykol-
wiek poydę. ⁷ Abowiem niechce was te- 7
raz widźieć mijáiąc: bo śię spodźiewam
iż pomießkam z wámi czás niektory / ie-
śli Pan dopuśći. ⁸ A pomießkam w E- 8
phezie áż do Swiątek. ⁹ Abowiem drzwi 9
mi są

mi ſą otworzone wielkie y iáwne: y wie-
10 le przeciwnikow. ⁹ A ieſliby przyſzedł
Tymotheuſz / pátrzcie áby bez boiáźni
mieſzkał z wámi. bo Páńſką robotę ro-
11 bi / iáko y ia. ¹ Niechayże go tedy nikt ſo-
bie lekce nie waży: ále odprowadźcie go
w pokoiu / áby do mnie przyſzedł: boć
12 go czekam z bráćią. ⁹ A o bráćie Apol-
C lu oznáymuię wam / żem go bárzo pro-
śił / áby ſzedł do was z bráćią: ále zgołá
nie miał teraz woley iść: lecz przyidźie
gdy czás po temu mieć będźie.
13 ⁹ Czuyćieſz / ſtoyćie w wierze / mężnie Za:166.
ſobie poczynayćie / y zmacniayćie ſię.
14 ⁹ wſzytko wáſze niech będźie w miłości.
15 ⁹ A proſzę was bráćia / znaćie dom Ste-
phany y Fortunatá / y Acháiká / iż ſą
pierwiaſtki Acháiey / á iż ſię podáli ná
16 poſługowánie świętym: ⁹ ábyśćie y wy
poddawáli ſię tákowym / y káżdemu po-
17 magáiącemu y prácuiącemu. ⁹ A rádu-
D ię ſię z przyſzcia Stephaná y Fortunatá
y Acháiká / iż to czego nam z was nie
18 doſtawáło / nágrodźili. ⁹ Bo ochłodźi-
li y duchá mego y wáſzego. Poznaway-
19 ćieſz tedy tákowe. ⁹ Pozdrawiáią was

kościoły Azyiskie. Pozdrawiáią was
wielce w Pánu / Aquillás y Pryscillá / z
zgromádzenim swym domowym / v kto-
rych też mam gospode. ⁹ Pozdzawiáią 20
was wszyscy bráćia. Pozdrowćie iedni
drugie w świetym pocáłowániu. ¹ Po- 21
zdrowienie reką moią Páwłowa. ¹ Je- 22
śli kto nie miłuie Páná nászego Jesusá
Christusá / niech będźie przeklectwem
Máránáthá. ⁹ Láská Páná nászego Je- 23
susá Christusá z wámi. ¹ Miłość mo- 24
ią z wámi wszytkimi w Chri-
stusie Jesusie.
Amen.

List Pá-

LIST PAWLA S. APOSTOLA DO KORYNTHIAN WTORY.

ROZDZIAL I.

1 A Pawel Apostol Jesusá Za:167.
Christusá przez wolą Bożą/
y Tymotheusz brát: kośćio-
łowi Bożemu ktory iest w
Koryncie/ ze wszytkimi świetymi ktorzy
2 są we wszytkiey Acháiey. ⁹ Láská wam
y pokoy od Bogá Oycá nászego/ y Pá-
ná Jesusá Christusá.
3 *⁹ Błogosłáwiony Bog y Oćiec Pá- Ephe: 1. a 3.
ná nászego Jesusá Christusá/ Oćiec mi-
łośierdźia/ á Bog wszelákiey poćiechy/ 1. Piot: 1. a 3.
4 ⁹ ktory nas ćieszy we wszelákim vtrapie-
niu nászym: ábyśmy y my mogli ćieszyć
te/ ktorzy są w káżdym vćisku/ przez ná-
pominánie/ ktorym nas sáme Bog ná-
5 pomina. ⁹ ábowiem iáko w nas obfitu-
ią vtrapienia Christusowe: ták też przez
6 Christusá obfituie y poćiechá nászá. ⁹ A-
B

choc bywamy vtrapieni / dla wáßego
nápominánia y zbáwienia: choc bywá-
my pocießeni/dla wáßey pociechy: choc
nápomináni bywamy / dla wáßego ná-
pominánia y zbáwienia / ktore spráwuie
cierpliwość tegoż vtrapienia ktore y
my cierpimy: [a] áby nádzieiá náßá o was 7
mocna byłá: wiedząc iż iáko iesteście v-
cząstnikámi vtrapienia / ták będziecie y
pocießenia. ☞
Za:168. [a] Abowiem niechcemy áby wam było 8
táyno brácia / o vćisku náßym / ktory nas
potkał w Azyey: iżeśmy byli názbyt ob-
ciążeni nád śiłe / ták że nam był ten ży-
wot omierzł. [a] Aleśmy sámi w sobie mie- 9
li wyrok śmierći; ábyśmy nie vfáli sámi
w sobie / ále w Bogu ktory wzbudza v-
márłe / [a] ktory z ták wielkich niebespie- 10
czeństw wyrwał nas y wyrywa: w kto-
rym nádzieię mamy iż też ießcze wyr-
wie / [a] gdy sie wy też do tego modlitwą 11
zá námi przyczyniáć będziecie: áby zá
dar przez *modlitwę* wiela osob nam dány /
dźięki też były od wielu zá nas czynione.
Za:169. [a] Abowiem tác iest pochwałá náßá / 12
świádectwo sumnienia náßego; iż w C
prostośći sercá y ßczerośći Bożey / á nie
w mądro-

w mądrości cieleſney/ále w łásce Bożey
obcowáliſmy ná tym świecie: á nawię-
13 cey miedzy wámi. ¶ Bo nie inße *rzeczy*
pißemy wam/ nizli ktoreście czytáli y
poználi. A nádziewam ſię/ iż *też* áż do
14 końcá poznacie: ¶ iákoście też poználi
nas poczęści/ iż ieſteſmy pochwałą wá-
ßą/iáko y wy náßą/ w dzień Páná náße-
15 go Jeſuſá Chriſtuſá. ¶ Y z tą vfnością
chciałem był iść do was pierwey/ ábyś-
16 cie wtore dobrodzieyſtwo mieli: ¶ y przez
was prześć do Mácedoniey/ y záſię z
Mácedoniey przyść do was/ y od was
być doprowádzon do Judſkiey ziemie.
17 ¶ A gdym to rozmyślał/izalim vżył *iákiey*
lekkomyślności? Abo to co rozmyślam/
zali według ciáłá rozmyślam/áby v mnie
18 było TAK y NIE *ták?* ¶ Alec wierny ieſt
Bog/iż mowá náßá ktora byłá do was/
19 nie ieſt w niey IEST, y NIE *ieſt.* ¶ Abo-
wiem Syn Boży Jeſus Chriſtus/ ktory
miedzy wámi przez nas był przepowiá-
dány przez mię y Sylwaná y Tymothe-
ußá/nie był IEST y NIE: ále IEST: w
20 nim było. ¶ Bo ile ieſt obietnic Bożych/
w nim ſą IEST: przetoż y przezeń Amen
Bogu/ku chwale náßey.

Za:170. ⁹ A ktory nas potwierdza z wámi w 21
Christusie / y ktory nas pomázał / *iestći*
Bog: ⁹ ktory też zápieczętował nas / y 22
dał zadátek Duchá w sercách nászych.
⁹ A ia świádkiem sobie wzywam Bogá 23
ná dusze moie / iż folguiąc wam ieszczem
nie przyszedł do Koryntu: ⁹ nie / iżeby- 24
smy pánowáli wierze wászey: ále *iż* ieste-
smy pomocniki wesela wászego: Abo-
wiem wiárą stoićie.

ROZDZIAŁ II.

A Lem to v siebie postánowił / ábych 1
powtore nie przyszedł z zásmuce- A
nim do was. ⁹ Bo iesli ia was zá- 2
smucam: á ktoż iest coby mie rozwese-
lił / iedno ten ktory iest ze mnie zásmu-
cony? ⁹ A tomći wam nápisał / ábych 3
przyszedszy nie miał smutku ná smutek *z*
tych, ktoremibych sie był miał vćieszyć:
vfáiąc o was wszytkich / że wesele moie
wszyscy zá swe poczytáćie.

Zac:171. ⁹ Bomći wam nápisał z wielkiego v- 4
trapienia y śćisnienia sercá wiele łez
wylewáiąc: nie przeto ábyśćie sie zásmu-
ćili: ále ábyśćie vználi ktorą miłość
mam obfićiey ku wam. ⁹ A iesliż kto zá- 5
smućił / B

smućił/ niemniej záſmućił/ ále po czę-
śći/ ábych was wßytkich nie obćiążył.
6 Dosyć ći temu ktory tákowy ieſt/ ná
ſtrofowániu tym ktore bywa od wielu:
7 ták iżby ſię przećiwnym obyczáiem go-
dźiło ráczey odpuśćić y ćießyć/ by ſnadź
zbytnim ſmutkiem tákowy pożárt nie
8 był. Przetoż was proßę ábyśćie miłość
9 przećiwko niemu potwierdźili. Abo-
wiemći też dla tegom był nápiſał/ ábym
przez doświádczenie was doznał/ ieſliże
10 we wßytkim ieſteśćie poſłußni. A ko-
C muśćie co odpuśćili/ y ia. Bo y ia com
odpuśćił/ieſlim co odpuśćił/dla waſem
11 *to vczynił*, w oſobie Chriſtuſowey. áby-
ſmy ośukáni nie byli od ßátáná: ábo-
12 wiem nie ſą nam táyne myśli iego. Lecz
gdym przyßedł do Troády dla *przepowiá-
dánia* Ewángeliey Chriſtuſowey/á drzwi
13 mi były otworzone w Pánu: nie miá-
łem vſpokoienia duchowi memu/ iżem
nie ználazł Tytuſá brátá mego/ ále póże-
gnawßy ſię z nimi/ poßedłem do Má-
cedoniey.
14 A dźięká Bogu/ ktory nas záwße Za: 172.
D zwyćiężcámi czyni w Chriſtuśie Jeſu-
śie/ y wonność znáiomośći ſwey obiá-

wia przez nas ná káżdym mieyſcu. ° bo
ieſteſmy dobrą wonnośćią Chriſtuſową
Bogu w tych ktorzy zbáwieni bywáią/
y w tych ktorzy giną. ° iednymći wonią
śmierći ná śmierć: á drugim wonią ży-
wotá ku żywotowi. A do tego ktoż ieſt
ták ſpoſobny? ° Bo nie ieſteſmy iáko
wiele ich / fałſzuiący słowo Boże: ále z
ſczerośći/ále iáko z Bogá/ przed oblicz-
nośćią Bożą/w Chriſtuśie mowiemy.

ROZDZIAL III.

A Wiec poczynamy záſię zálecáć ſá-
mych śiebie? Czyli potrzebuiemy
(iáko niektorzy) liſtow zaletnych
do was/ ábo też od was? ° Liſtem ná-
ſzym wy ieſteśćie / nápiſánym ná ſercách
náſzych / ktory znáią y czytáią wſzyſcy
ludźie: ° oznaymieni że ieſteśćie liſtem
Chriſtuſowym / od nas ſpráwionym / y
nápiſánym nie czernidłem / ále Duchem
Bogá żywego: nie ná tablicách kámien-
nych/ále ná tablicách ſercá ćieleſnych.
Za:173. * ° A mamy tákie vfánie ku Bogu przez
Chriſtuſá: ° nie iżebyſmy byli doſtáte-
czni ſámi z śiebie co myslić iáko ſámi z
śiebie: ále doſtáteczność náſzá z Bogá

6 ieſt. ° ktory też vczynił nas godnymi ſłu-
B gámi nowego Teſtámentu / nie literą á-
le Duchem. bo literá zábija: á duch ożywia.
7 wia. ° A ieſlić poſługowánie śmierći li-
terámi wyrázone ná kámieniách / było
we czći: ták iż ſynowie Iſráelowi nie
mogli pátrzyć ná oblicze Moyzeſzowe /
dla iáſnośći oblicza iego / ktora miáłá
8 zniſzczeć: ° iákoż nie dáleko wiecey po-
9 ſługowánie duchá we czći będźie? ° Bo
ieſlić poſługowánie potępienia / ieſt we
czći: dáleko wiecey poſługowánie ſpráwiedliwośći *ma być* we czći.
10 ° Abowiem y to co vwielbiono było w
C tey mierze / nie byłoć vwielbiono / dla o-
11 ney przewyżſzáiącey iáſnośći. ° Bo ieſliż
to co miáło zniſzczeć / w chwale ieſt: dá-
leko wiecey to co trwa / ieſt w chwale. Za:174.
12 ° Máiąc tedy táką nádźieię / wielkiey 2.Mo:34.
13 beſpieczności vżywamy: ° á nie iáko d 33.
Moyzeſz kładł zaſłonę ná oblicze ſwoie /
áby ſynowie Iſráelowi nie pátrzyli ná
14 twarz iego co miáło zniſzczeć: ° ále zá-
D twárdzone były ſmyſły ich. Abowiem áż
do dźiśieyſzego dniá táż zaſłoná w czy-
tániu ſtárego Teſtámentu trwa nie bę-
dąc odkryta (ponieważ w Chriſtuśie

nißczeie:) ále áż do dźiśieyßego dniá/ 15
gdy Moyzeßá czytáią/ zasłoná leży ná
sercu ich. A gdy się náwroći do Páná/ 16
Ian 4. będźie odięta zasłoná. A Pan iestći 17
d 24. Duch. A gdźieć Duch Páński; tám wol=
ność. A my wßyscy/ odkrytym obli= 18
czem chwałę Páńską iáko w źwierćie=
dle vpátruiąc/ w toż wyobráżenie prze=
mienieni bywamy z iásnośći w iásność/
iáko od duchá Páńskiego.

ROZDZIAL IIII.

Zá: 175. DLa tego máiąc to vsługowá= 1
nie: ták iákośmy otrzymáli mi= A
łośierdźie; nie vstawamy/ ále 2
odrzucamy pokrywánia sromotne/ nie
obchodząc się chytrośćią/ áni fałßuiąc
słowá Bożego: ále okazánim prawdy
zálecáiąc się sámych do wßelkiego sum=
nienia ludźi przed Bogiem. A iesli też 3
iest zákryta Ewángelia náßá; *tedy* iest
zákryta tym ktorzy giną/ w ktorych 4
Bog świátá tego oślepił smysły nie=
wiernych/áby *im* nie świećiłá świátłość
Ewángeliey chwały Christusowey/ kto=
ry iest obrázem Bogá. Bo nie sámi śie= 5
bie opowiádamy; ále Jezusá Christusá B

Páná nászego: á sámi siebie sługámi
wászymi przez Jesusá.
6 [?] Abowiem Bog ktory rzekł áby z ćie- Za:176.
mnośći świátłość záświećiłá ten zá-
świećił w sercách nászych / ku oświece-
niu vznánia chwały Bożey / w obliczu
7 Jesusá Christusá. [?] Lecz mamy ten skarb
w naczyniu skorupiánym: áby wywyższe-
8 nie było mocy Bożey / á nie z nas. [?] We
wszytkim iesteśmy vćiśnieni / áleśmy nie
vtłoczeni: wątpiemy / ále nie zwątpia-
9 my: [?] prześládowánie ćierpimy / ále nie
bywamy opuszczeni: vpadamy / ále nie
10 giniemy: [?] záwsze vmartwienie Jesuso-
C wo nosząc w ćiele nászym; áby y żywot
Jesusow w nászych ćielech był okazány.
11 [?] Abowiem my ktorzy żywiemy / záwsze
bywamy wydáni ná śmierć dla Jesusá:
áby też żywot JEsusow był okazan w
12 śmiertelnym ćiele nászym. [?] A tákże w
nas okázuie śmierć skutek swoy / á ży-
wot w was.
13 [?] Lecz máiąc tegoż Duchá wiáry / iá- Za:177.
ko iest nápisano; Vwierzyłem / przeto- Psal: 115. b 10.
żem mowił: y my wierzymy / przeto też
14 mowimy: [?] wiedząc iż ten ktory wzbu-
dźił Jesusá / y nas wzbudźi z Jesusem / y
postáwi z wámi.

Abowiem wßytko *ieſt* dla was: áby 15
łáſká obfituiąca/ zá dźiekowánim wie- D
lu/bárźiey ſie rozmnożyłá ku chwale Bo-
żey. Dla tegoć nie vſtawamy: ále cho- 16
ćia ſie náß zewnetrzny człowiek pſuie:
iednák ſie wnetrzny odnawia dźień ode
dniá. Abowiem prędźiuczko przemijá- 17
iące y lekkie to náße vtrapienie/ náder y
wyſoce wielką ná wyſokośći wagę chwa-
ły wiekuiſtą w nas/ſpráwuie/ gdyż nie 18
vpátruiemy rzeczy widźiálnych/ ále nie-
widźiálnych. Abowiem rzeczy ktore wi-
dźiemy/ ſą docześne: lecz ktorych wi-
dźieć nie możemy/ſą wieczne.

ROZDZIAL V.

Za:178. BO wiemy że ieſliby źiemſki dom 1
náß tego mießkánia był zepſo- A
wány/ iż budowánie mamy od
Bogá/dom nie rękomá robiony wiekui-
ſty w niebieſiech. Boć też w tym wzdy- 2
chamy/ żądáiąc być przyobleczeni mie-
Obia: 16. ßkánim náßym ktore ieſt z niebá: ie- 3
c 15. ſliż iedno przyoblecżonemi/á nie nágimi
będźiemy náleźieni. Bo y my ktorzy ie- 4
ſteſmy w tym przybytku/ wzdychamy bę-
dąc obćiążeni: przeto że nie żądamy

być zwle-

być zwleczeni / ále przyobleczeni: áby
pożárta byłá śmiertelność od żywotá.
5 A ten ktory nas ná to spráwuie / *iestći*
Bog / ktory nam dał zadátek Duchá.
6 Dufáiąc tedy záwße / y wiedząc że po-
kiśmy w ćiele / pielgrzymuiemy od Pá-
7 ná. (Abowiem przez wiárę chodźimy /
8 á nie przez widzenie.) lecz dufamy / y
B dobrą wolą mamy wyniść ráczey z ćiá-
9 łá / á przytomnemi być Pánu. Przetoż
vsiłuiemy / choćiaż przytomnemi / cho-
ćiaż odległymi będąc / ábyśmy śię iemu
vpodobáli.
10 Bo śię wßyscy muśimy okázáć przed Za: 179.
stolicą Chrystusową / áby káżdy odniosł Rzym: 14.
własne *vczynki* ćiáłá / według tego co v- b 10.
11 czynił / lub dobre lub złe. Wiedząc te-
dy strách Páński ludźie námawiamy:
lecz Bogu iáwnemi iesteśmy. A nádźie-
wamy śię iż też w sumnieniách wáßych
12 iesteśmy iáwnemi. Nie znowu sámi
śiebie wam zálecamy: ále wam dáiemy
przyczynę ábyśćie śię chlubili z nas: że-
byśćie mieli *co rzec* przećiwko tym ktorzy
śię zálecáią zwierzchu *tylko*, á nie z sercá.
13 Bo choć od śiebie odchodźimy / Bogu
C *odchodźimy*: choć przy baczeniu iesteśmy /
wam *iesteśmy*.

Za:180. ¹ Abowiem miłość Christusowá przy- 14
ćiska nas: vważáiacych to/ iż ieśli ieden
zá wszytkie vmárł/ tedy wszyscy byli v-
márłymi. ¹ á zá wszytkie vmárł Chri- 15
stus/ áby y ći ktorzy żywią/ iuż nie sámi
sobie żyli/ ále temu ktory zá nie vmárł y
zmartwychwstał. ¹ A ták my/ od tych- 16
miast nikogoż nie znamy wedle ćiáłá. A
ieślismy ználi Christusá wedle ćiáłá: ále
iuż teraz wiecey nie znamy. ¹ A ták ieśli 17
kto w Christusie nowym *iest* stworze- D
Isa: 43. nim: stáre *rzeczy* przeminęły/ oto sie wszy-
c. 19. tkie nowe sstáły. ¹ A wszytko z Bogá/ 18
Obia: 21. ktory nas z sobą poiednał przez Christu-
b. 5. sá: y dał nam vrząd iednánia. ¹ ábo- 19
wiem Bog był w Christusie świát so-
bie iednáiąc/ nie przyczytáiąc im grze-
chow ich: y zlećił nam *to* słowo ziedná-
nia. ¹ Miásto Christusá tedy poselstwo 20
spráwuiemy/ iákoby *was* Bog przez nas
nápominał: Prosimy miásto Christu-
sá/ poiednayćie sie z Bogiem. ¹ Tego 21
ktory nie vznał grzechu/ vczynił grze-
chem zá nas: ábysmy sie my sstáli sprá-
wiedliwośćią Bożą w nim.

ROZDZIAL VI.

1 Wspomagáiąc nápominamy / ábyście nádáremno łáski Bożey nie Za: 181.
A
2 przyięli. ² (Bo ták mowi: Czásu Isa: 49.
przyiemnego wysłuchałem cię: á w dzień c 8.
zbáwienia rátowałem cię. Otoż teraz
czás przyiemny: oto teraz dzień zbáwie-
3 nia.) ³ Nie dawáiąc nikomu żadnego 1. Kor: 10.
zgorszenia / áby nie było nágánione po- g 32.
4 sługowánie násze. ⁴ Ale we wszytkim 1. Kor: 4.
stawmy sámych siebie iáko słudzy Boży / a 2.
w cierpliwośći wielkiey / w vtrapie-
5 niach / w potrzebách / w vćiskách; ⁵ w
ráziech / w więzieniu / w rozruchách / w
6 prácách / w niespániach / w pośćiech: ⁶ w
B czystośći / w vmieiętnośći / w nieskwápliwośći / w łágodnośći / w Duchu świe-
7 tym / w miłośći nieobłudney: ⁷ w mowie
prawdziwey / w mocy Bożey / przez broń
spráwiedliwośći po práwicy / y po lewi-
8 cy: ⁸ przez chwałę y zelżywość / przez o-
stáwienie y dobrą sławę: iákoby zwodnicy / áno prawdziwi: iáko nieznáiomi /
9 áno znáiomi: ⁹ iáko vmieráiący / á oto
żywiemy: iáko pokaráni / á nie vmorzeni:
10 ni: ¹⁰ iáko smętni / lecz záwsze weseli: iá-
ko vbodzy / á wielu vbogacáiący: iáko

nic nie máiący/ áno wßytko máiący.
Za: 182 ¶ Vstá náße Korynthiánie otworzo- 11
ne ſą ku wam / ſerce náße ieſt rozßerzo-
ne. ¶ Nie ieſteście ściśnieni w nas: lecz 12
ściśnieni ieſteście w wnętrznościách C
wáßych. ¶ A máiąc też nagrodę (mowię 13
iáko ſynom) roſprzeſtrzeńcie ſię y wy.
¶ Nie ſprzągayćieß ſię z niewiernemi. 14
Abowiem coż zá towárzyſtwo ſpráwie-
dliwości z niepráwością? Abo co zá
ſpołeczność świátłości z ciemnością?
¶ Abo co zá zgodá Chriſtuſowi z Beliá- 15
lem? Abo co zá vczeſtnictwo wierne-
mu z niewiernym?
Za: 183. ¶ A co zá zgodá kośćiołowi Bożemu 16
1. Kor: 3. z báłwanámi? Abowiem wy ieſteście ko- D
d 17. y 6. śćiołem Bogá żywego/ iáko mowi Bog:
d 19. Iż będę mießkał y przechadzał ſię w
3. Mo: 26. nich/ y będę Bogiem ich / á oni będą lu-
b 12. dem moim. ¶ Przeto wynidźcie z poy- 17
Iſa: 52. ſrzodku ich/ y oddźielćie ſię/ mowi Pan/
c 11. á nieczyſtego ſię nie dotykayćie: á ia
Iere: 31. was przyimę. ¶ Y będę wam zá oycá/ á 18
a 1. 9. wy będźiećie mi zá ſyny y corki / mowi
Pan wßechmogący.

ROZ-

ROZDZIAL VII.

1 Maiąc tedy / namileyszy / te obie-
A tnice; oczyśćiaymyż sámi śie-
bie od wszelákiey zmázy ćiáłá y
duchá / wykonywáiąc poświącenie w
2 boiáźni Bożey. Przyymićie nas. Zadne-
gosmy nie vkrzywdźili / żadnegosmy nie
3 skáźili / żadnegosmy nie oszukáli. Nie
mowięc ku posądzeniu wászemu. bom
przedtym powiedźiał / iż w sercách ná-
szych *ták* iesteśćie / żebysmy rádźi z wá-
mi społecznie vmárli y społecznie żyli.
4 Mam wielkie bespieczeństwo v was /
mam wielką pochwałę z was: pełenem
poćiechy / náder obfituię weselem w ká-
5 żdym vtrapieniu nászym. Abowiem y
B gdysmy przyszli do Mácedoniey / ćiáło
násze żadnego odpoczynienia nie miáło /
álesmy vćierpieli wszelkie vtrapienie:
zewnątrz / bitwy: á wewnątrz / stráchy.
6 Ale ktory ćieszy vniżone / poćieszył nas
7 Bog / przyszćiem Tytusowym. A nie
tylko przyszćiem iego / ále też poćiechą /
ktorą vćieszony iest z was; oznáymuiąc
nam chęć wászę / płácz wász / wászę prze-
ćiwko mnie vprzeymość: ták żem śię
8 tym więcey weselił. Iż choćiam was
C

záſmućił w liśćie / nie żal mi: á choćia-
bym też żáłował / widząc iż on liſt (cho-
ćiaż ná chwilę) záſmućił was: [9] *wßákże* 9
teraz ráduię ſię: nie iżeśćie ſię ſmućili /
ále iżeśćie ſię záſmućili ku pokućie. Abo-
wiem byliśćie záſmuceni wedle Bogá /
żebyśćie w ni wczym nie ßkodowáli z nas.
Za:184. [9] Bo ſmutek ktory ieſt wedle Bogá / 10
1. Piot: 2. pokutę ku zbáwieniu nieodmienną ſprá-
d 19. wuie: lecz ſmutek świecki śmierć ſprá-
wuie. [9] Abowiem o to ſámo to / żeśćie 11
wedle Bogá byli záſmuceni / iáko wiel-
ką pilność w was ſpráwiło: owßem ob-
mowę / owßem zágniewánie / owßem
boiaźń / nádto vprzeymą chęć *do popráwy:*
owßem żarliwość / owßem pomſtę. we
wßytkim okazáliśćie ſię być czyſtymi w
tey ſpráwie. [9] A ták choćiażem do was 12
piſał / nie dla tegoć ktory był krzywdę v-
czynił / áni dla tego ktoremu ſię krzywdá
ſtáłá: ále żeby ſię wąm pokazáło pilne
ſtáránie náße ktore mamy o was przed
Bogiem / [9] dla tegoſmy ſię vćießyli. A 13
w náßym poćießeniu / nawięceyieſmy ſię D
rádowáli z weſela Tytuſowego / iż ochło
dzon ieſt duch iego od was wßytkich.
[9] Nieſlim v niego z was ſię w czym prze- 14
chwalał /

chwalał / nie záwstydziłem śię : ále iáko-
śmy wam wszytko w prawdźie mowili /
ták też przechwalánie násze przed Tytu-
15 sem / prawdźiwym śię stáło : á wnętrz-
nośći iego tym chętliwsze są ku wam /
gdy wspomina ná posłuszeństwo wszyt-
kich was / iákośćie go z boiáźnią y ze
16 drżenim przyięli. Ráduię śię *tedy* iż
wam we wszytkim dufam.

ROZDZIAŁ VIII.

1 Oznáymuiemy wam / bráćia / łá- Za: 185.
A skę Bożą ktora iest dána w koś-
2 ćielech Mácedońskich: iż gdy
byli doświádczeni wielkim vtrapie-
niem / obfitość wesela ich śię pokazáłá / y
ostáteczne vbostwo ich obfitowáło w
3 bogáctwo prostoty ich. Iż wedle mo-
żnośći (dáię im świádectwo) y nád mo-
4 żność ochotnymi śię pokazáli / z wiel-
kim nápominánim prosząc nas *ábysmy*
przyięli szczodrobliwość y społeczność po-
sługowánia ktore bywa przećiw świę-
5 tym. A nie iákosmy śię spodźiewáli / ále
sámi siebie oddáli / naprzod Pánu / po-
6 tym nam przez wolą Bożą : ták iżesmy
B też prosili Tytusá / áby iáko począł / ták

dokonáły v was teyże ßczodrobliwośći.
Za: 186 ? Ale iáko we wßytkim obfituiećie w 7
wierze y w mowie / y w vmieiętnośći / y
wßeláktiey pilnośći / nádto / y w miłośći
wáßey przećiwko nam ; ábyśćie y w tey
ßczodrobliwośći obfitowáli. ? Nie mo- 8
wię iáko roskázuiąc : ále przez stáránie
innych / y wáßey wrodzoney miłośći do-
świadczáiąc. ? Abowiem znaćie łáskę 9
Páná náßego Jezusá Christusá / że dla
was stał śię vbogim / będąc bogátym :
ábyśćie wy zbogáćieli z vbostwá iego.
? A w tey rzeczy rádę dawam : ábowiem 10
to wam iest pożyteczno / ktorzy nie tylko
czynić / ále y chćiećeśćie *pirwey* poczęli od
roku przeßłego : ? á teraz y vczynkiem *to* 11
wykonayćie : áby iáko iest ochotne ono
chcenie / ták też było y wykonánie z tego
co maćie. ? Abowiem ieśli iest ochotna 12
wola : wedle tego co ma / iest przyięmna /
nie wedle tego czego nie ma. ? Bo nie 13
iżeby inßym miáło być vlżenie / á wam C
vćiśnienie : ále wedle porownánia. ? Ná 14
ten czás wáßá obfitość / niech rátuie ich
niedostátku / áby też ich obfitość byłá
porátowánim wáßego niedostátku / áby
było porownánie : ? iáko iest nápisano ; 15

Ktory wiele *názbierał*, nie miał názbyt: 2. Mo:16.
á kto máło; nie miał mniey. d 18.
16 *[?] A dzięká Bogu/ ktory dał toż stárá- Za:187.
17 nie o was do sercá Tytusowego/ [?] iż ná-
pominánie przyiał: ále pilnieyszym bę-
18 dąc/ dobrowolnie do was wyszedł. [?] Po-
słálismy też z nim brátá/ ktorego chwałá
iest w Ewángeliey po wszytkich kościo-
19 łách: [?] á nie tylko *to*, ále też obrán iest od
D kościołow zá towárzyszá drogi nászey/ ku
tey łásce ktora bywa száfowána od nas
ku chwale Páńskiey y vmyśloney woley
20 nászey: [?] strzegąc się tego/ áby nas kto
nie nágánił w tey obfitości ktorey vsłu-
21 gowánie przez nas się spráwuie. [?] Abo- Rzym:12.
wiem przemyślawamy dobrá nie tylko d 17.
22 przed Bogiem ále też przed ludźmi. [?] A
posłálismy z nimi y brátá nászego/ ktore-
gośmy wielekroć w wielu rzeczách do-
świádczyli że iest pilny: á teraz dáleko
pilnieyszy/ dla wielkiey vfności przeciw-
23 ko wam/ [?] choćiaż dla Tytusá ktory iest
moim towárzyszem y pomocnikiem v
was/ choćiaż dla bráćiey nászey Aposto-
łow do kośćiołow/ *ktorzy są* chwałą Chri
24 stusową. [?] okazánie tedy miłośći wá-
szey y przechwalánia nászego z was/

okażcie przeciw nim przed oblicznością
kośćiołow.

ROZDZIAL IX.

BO o posłudze ktora się dźieie,
świętym zda mi się zá niepotrze- A
bna pisáć do was. ˀ Znam bo- 2
wiem ochotne serce wásze: ktorym się
przechwalam z was v Mácedończy-
kow. Iż y Achaia gotowa iest od roku
przeszłego/ á vprzeymość wászá wiele ich
pobudźiłá. ˀ Y posłałem *te* bráćia/ iżby 3
przechwalánie násze o was nie było pro-
zne w tey mierze: ábyśćie (iákom powie-
dźiał) gotowymi byli: ˀ áby snadź gdyby 4
zemną przyszli Mácedończycy á náleźli B
was niegotowe/ nie záwstydźáliśmy się
my/ iż nie rzekę wy/ około pewności tey
sprawy. ˀ Zdáło mi się tedy zá rzecz po- 5
trzebną prośić bráciey/ áby do was w
przod poszli/ y pierwey zgotowáli wásze
szczodrobliwość przedtym obiecáną/ áby
byłá gotowa ták iáko szczodrobliwość/ á
nie iáko łákomstwo. ˀ A to powiádam: 6
Za: 188 * Kto skąpie śieie/ skąpie też żąć bę-
dźie: á kto śieie w błogosłáwieństwie/
w błogosłáwieństwie też żąć będźie.

Káżdy

7 Kàżdy iáko vmyślił w sercu swoim/ nie
C z zámarſzczeniem áni z przymuſzenia. á- Syr: 35. b 11.
bowiem ochotnego dawcę Bog miłuie.
8 A Bog mocen ieſt vczynić áby obfito-
wáłá w was wſzytká ſzczodrobliwość: á-
byście we wſzytkim záwſze máiąc wſzy-
tek doſtátek/ obfitowáli ku wſzelkiemu
9 vczynkowi dobremu/ iáko nápiſano
ieſt: Roſproſzył/ dał vbogim: ſpráwiedli- Psal: 111. b 9.
10 wość iego trwa ná wieki wiekow. A
ktory dodáie naśienia śieiącemu; doda
też chlebá ku iedzeniu: y rozmnoży zá-
śiewki wáſze/ y przyſporzy vrodzáiow
ſpráwiedliwośći wáſzey.
11 Abyście ná wſzytkim vbogáceni ob-
D fitowáli ku wſzelkiey proſtośći/ ktora
przez nas ſpráwuie dźięki Bogu.
12 Abowiem vſługowánie vrzędu tego Za:189.
nie tylko wypełnia czego nie doſtawa
świętym/ ále też obfituie przez wiele
13 dźiękowánia Pánu. gdy przez doświád
czenie tey poſługi/ Bogá chwalą zá po-
ſłuſzeńſtwo wyznánia wáſzego ku Ewán-
geliey Chriſtuſowey/ y zá ſzczerość w v-
dźielániu przećiwko nim/ y przećiw wſzy-
14 tkim/ w ich też prośbie zá was/ prá-
gnąc was dla łáſki Bożey obfituiącey
w was.

w was. [r] Bogu chwałá zá niewysło- 8
wiony dar iego.

ROZDZIAL X.

A Ja sam Páwel proszę was przez 9
ćichość y łágodność Christuso- 10 C
wę / ktory ácz obecnie iestem po-
dły miedzy wámi / ále w niebytności ie- 11
stem śmiáły przećiwko wam. [r] A proszę /
niechbych będąc obecny nie był śmiáły
tą dufnośćią ktorą myslę być śmiáły ná 12
niektore: ktorzy o nas rozumieią żeby-
śmy według ćiáłá chodźili. [r] Abowiem
chodząc w ćiele / nie według ćiáłá wal-
czymy. [r] Bo broń żołnierstwá nászego
nie iest ćielesna: ále Bogiem mocna ná 13
zburzenie mieysc obronnych / *ktorą* rády
burzemy: [r] y wszeláką wysokość wyno-
szącą się przećiw poznániu Bożemu / y
w niewolą podbiiamy wszelki rozum 14 D
podposłuszeństwo Christusowe / [r] y po-
gotowiu mamy pomstę ná wszelákie nie-
posłuszeństwo / gdy się wypełni posłuszeń- 15
stwo wásze. [r] Ná rzeczy obecne pátrzćie.
Za:190 Jeśli kto sobie dufa / iż iest Christu-
sow: niech záśię to sam v siebie vważa /
iż iáko on iest Christusow / ták też y my.

Abowiem

8 Abowiem ieſlibych ſię ia też co wię-
cey chełpił z zwierzchnośći nászey / kto-
rą nam dał Pan ná zbudowánie / á nie
ná zepſowánie was / nie záwſtydzę ſię.
9 A iżbym ſię nie zdał iákobych was ſtrá-
10 ſzył przez liſty / (ábowiem / mowią / li-
C ſtyć ważne ſą y potężne: ále obecność
11 ćiáłá ſłába / y mowá wzgárdzona/) to
niechay vważa tákowy / iż iácy ieſteſmy
mową przez liſty w niebytnośći / tácy
12 też obecnie w vczynku. Abowiem nie-
śmiemy ſámych śiebie w poczet kłáść á-
bo porownywáć z niektorymi / ktorzy ſá-
mi śiebie zálecáią: ále ſámi włáſną miá-
rą nas ſámych mierzymy / y porownywa-
13 my ſię ſámi z ſobą. Lecz y my nie bę-
dziem ſię chlubić bez miáry / ále według
práwidłá miáry / ktorą nam Bog wy- Ephe:4.
mierzył / ábyſmy áż y do was dośiegli. b 7.
14 Abowiem nie rośćiągamy ſię iákoby-
D ſmy doſięgnąć do was nie mieli. Boſmy
też áż do was przyſzli w Ewángeliey
15 Chriſtuſowey: nie chlubiąc ſię bez miá-
ry w cudzych pracách: lecz máiąc ná-
dzieię iż gdy ſię rozmnoży wiárá wászá /
wielkimi ſię ſſtániemy miedzy wámi we-
dle práwidłá nászego ku obfitowániu /

ku prze-

¶ ku przepowiádániu Ewángeliey też y 16
w onych *stronách* ktore sa zá wámi: nie
chlubiac sie z tego co iuż gotowo iest w
cudzym práwidle.

Ier: 9. b 23. 1. Kor: 1. d 31.
* ¶ Lecz kto sie przechwala / niech sie 17
w Pánu przechwala. ¶ Abowiem nie ten 18
co sam śiebie záleca/ iest doświadczony;
ále *ten* ktorego Bog záleca.

ROZDZIAL XI.

Za: 191.
NAdbym ábyśćie troche wytrwá- 1
li głupstwu memu: ále mie też A
znaszayćie. ¶ ábowiem was go- 2
raco miłuie vprzeyma miłośćia Bożą.
Bom was poslubił czysta pánna stáwić
iednemu meżowi Christusowi.

1. Mo: 3. a 4.
¶ Lecz sie boie by snadź iáko wąż oszu- 3
kał Ewe chytrośćia swą: nie były tákże
skáżone smysły wásze/ y nie odpádły od
prostoty oney ktora iest w Christusie.
¶ Bo iesliby kto przyszedszy inszego Chri- 4
stusá opowiádał ktoregosmy nie opo-
wiádáli/ ábo bierzećie duchá inego ktore-
goście nie wźięli; ábo insza Ewángelia
ktoreyieśćie nie przyięli: słusznie byśćie
go ćierpieli. ¶ Boć mniemam żem ia nic 5
mniey nie czynił niżli wielcy Apostoło-
wie.

Bo cho-

6 ª Bo choćiam też iest prostak w mo- Za:192
B wie/ ále nie w vmieietności. Lecz we
7 wszytkim okazálismy sie v was. ª Abo
izalim zgrzeszył/ sámego siebie vniżá-
iac/ ábyście wy byli wywyższeni: iżem
wam dármo Ewángelia Boża przepo-
8 wiádał: ª Inszem kośćioły złupił/ bio-
rac opátrzenie ku vsługowániu wam.
9 ª A bedac v was/ y ćierpiac niedostátek/
nie obćiażyłem nikogo: ábowiem niedo-
státek moy záłożyli bráćia ktorzy przy-
szli z Mácedoniey: y we wszytkim strze-
głem sámego siebie ábych wam był bez
10 vćiażenia/ y strzedz bede. ª Jestći práw-
C dá Christusowá we mnie/ iż to przechwa-
lánie nie bedźie zwatlone przećiwko
11 mnie w kráinách Acháieyskich. ª Cze-
12 mu? iż was nie miłuie? Bog wie. ª A co
czynie; *to y nápotym* czynić bede/ ábym
odćiał przyczyne tym ktorzy przyczyny
żadáia: áby w tym czym sie chlubia/ by-
13 li náleźieni iáko y my. ª Abowiem táko-
wi fałszywi Apostołowie/ sa robotnicy
zdrádliwi/ przemieniáiacy sie w Aposto-
14 ły Christusowe. ª A nie dźiw: ábowiem
sam szátan przemienia sie w ányołá świá-
15 D tłośći: ª Nie wielka tedy iesli też sludzy

iego przemieniáią się iákoby *byli* sługámi
spráwiedliwośći: ktorych koniec będźie
podług vczynkow ich. ? Powtore po- 16
wiádam (by mię kto nie mniemał być
bezrozumnym: á iesliż więc / tedy iáko
bezrozumnego przyimićie mię / ábym się
ia też máluczko co przechwalał) ? co 17
mowię / nie mowię wedle Bogá / ále iá-
ko w głupstwie / w tey pewnośći prze-
chwalánia. ? Gdyż wiele się ich prze- 18
chwala wedle ćiáłá: y ia się przechwa-
láć będę.
* ? Abowiem rádźi znośićie bezrozum- 19
ne: będąc sámi rozumnemi. ? Bo zno- 20
śićie iesli was kto zniewala / iesli kto
wyiada / iesli kto bierze / iesli się kto wy-
nosi / iesli was kto policzkuie.
Za:193. ? Mowię według zelżywośći / iákoby- 21
smy *to* my słábymi byli w tey mierze. *Lecz*
w czymbykolwiek kto śmiał (w głup-
stwie mowię) śmiem y ia. ? Zydowie są: 22
y ia. Jsráelczycy są: y ia. Plemię Abrá-
hámowe są: y ia. ? Słudzy Christusowi 23
są: (iáko głupiec mowię) więcey ia: W
pracách rozlicznych / w ćiemnicách ob-
fićiey / w rázjech nád miárę / w śmier-
ćiách wielekroć. ? Od Zydow wźiąłem 24

po pięć

po pięć kroć/ *po* czterdźieśći *plag* bez ied- 5. Mo:25.
25 ney. ° Trzykroć byłem bit rozgámi/ ra- a 3.
zem był vkámionowan/ trzykroćiem się Dzie:16.
z okrętem rozbił/ przez dźień y przez noc e 22. Dzie:14.
26 byłem w głębokośći morskiey: ° w dro- c 18.
gách częstokroć/ w niebespieczeństwách Dzie. 27.
rzek/ w niebespieczeństwách rozboyni- a 2. g 41.
kow/ w niebespieczeństwách od *swego*
narodu/ w niebespieczeństwách od Po-
gánow/ w niebespieczeństwách w mie-
śćie/ w niebespieczeństwách ná pusty-
niey/ w niebespieczeństwách ná morzu/
w niebespieczeństwách miedzy fałszywą
27 bráćią: ° w pracy y w kłopoćie/ w nie-
dosypiániu wielkim/ w głodźie y w prá-
gnieniu/ w pośćiech częstych/ w zimnie
28 y nágośći: ° á oprocz tych rzeczy ktore ze-
wnatrz *przypadáią*: nábiegánie ná mię
co dźień/ stáránie o wszytkie kośćioły.
29 ° Ktoż choruie/ á ia nie choruię? ktoż się
G zgarsza/ á mnie to nie pali? ° Jesli się
30 potrzebá przechwaláć: z krewkośći mo-
ich przechwaláć się będę.
31 ° Bog y Oćiec Páná nászego JEsu Za:194.
Christá/ ktory iest ná wieki błogosławio-
32 ny/ wie iż nie kłámam. ° W Damaszku- Dzie: 9.
narodu onego stárostá krolá Arety/ osá- d 24.

dźił był strażą miásto Dámásceńskie / ch-
cąc mię poimáć : A byłem przez okno 33
w koszu z muru spuszczon / y tákem v-
szedł rąk iego.

ROZDZIAŁ XII.

IEśliż sie chwalić potrzebá (nie 1
przystoi w prawdzie) iednák A
przyide do widzenia y obiáwie-
Dzie : 9. nia Páńskiego. Znam człowieká w 2
13. y 22. Chrystusie przed czternaśćią lat (ieśli
17. w ćiele nie wiem : ieśli procz ćiáłá / nie
wiem : Bog wie :) iż tákowy był zá-
chwycony áż do trzećiego niebá. A 3
znam tákowego człowieká (ieśli w ćie-
le / ieśli procz ćiáłá / nie wiem : Bog wie :)
iż był záchwycon do Ráiu : y słyszał tá- 4
iemne słowá / ktorych sie człowiekowi
nie godźi mowić.
Za:195. Z tegoż się będę przechwalał : lecz 5
śiebie sámego nie będę sie przechwalał B
iedno z krewkośći moich. Abowiem 6
choćbym sie chćiał przechwaláć / nie bę-
dę głupim : bo prawdę powiem. lecz fol-
guię : áby kto o mnie nie rozumiał wię-
cey nád to co widźi we mnie / ábo co sły-
szy ode mnie. A iżbych sie zacnośćią ob- 7

iáwienia nie wynosił / dan mi iest bo-
dziec ciáłu memu ányoł ßátánow / áby
8 mię záßyikowáł. ' Dla tego trzykroćiem
9 Páná prosił / áby ode mnie odstąpił: ' y
C rzekł mi; Dosyć ty maß ná łásce moiey:
ábowiem moc w słábośći bywa potę-
żnieyßa. Rad się tedy przechwaláć bę-
dę w krewkośćiách moich; áby we mnie
mießkáłá moc Chrystusowá.
10 ' Dla tego się kocham w krewkośćiách
moich / w potwarzách / w potrzebách / w
prześládowániach / w vćiskách dla Chri-
stusá. Abowiem gdy nie mogę / tedym
11 iest mocny. ' Zstałem się głupim: wy-
D śćie mię przymusili. Bomći ia od was
miał być zálecon: ábowiem w niwczym
mem nie był podleyßy niżli oni bárzo
wielcy Apostołowie: choćiażem nie nie
12 iest. ' Jednák znáki Apostolstwá mego
wykonáne są v was we wßelkiey ćier-
pliwośći / w známionách / y w cudách y
13 w mocách. ' Bo cóż iest w czymbyśćie
mniey mieli nád inße kośćioły: iedno i-
żem ia sam was nie obćiążał? Odpuśćć-
14 ćieß mi tę krzywdę. ' Oto trzeći ten raz
E iestem gotow przyść do was: á nie ob-
ćiążę was. Abowiem nie ßukam wá-

ſzych *rzeczy*, ále was. Boć nie dźiátki má-
ią rodźicom ſkárbić/ ále rodźicy dźiat-
kom. A iáć bárzo rad náłożę y nád- 15
zwyż ſię wydam ſam zá duſze wáſze: ácz-
kolwiek obfićie was miłuiąc mniey ie-
ſtem miłowan. Ale niech ták będźie: 16
iam was nie obćiążył: ále będąc chy-
trym/ chytrośćiam was podſzedł. Iza- 17
li przez ktorego z tych ktorem do was
poſłał/ oſzukałem was? Prośiłem Ty- 18
tuſá: y poſłałem z nim brátá. Izali was F
Tytus oſzukał? Izaliſmy nie tymże du-
chem poſtępowáli? Izali nie tymiż ſto-
pámi? Záſię mniemaćie iż ſię wam wy- 19
mierzamy? Przed oblicznośćią Bożą/
w Chriſtuśie mowimy: á wſzytkoć na-
milejſzy dla wáſzego zbudowánia.
Za:196. Abowiem ſię boię bych ſnać przyſzed- 20
ſzy/ nie nálazł was iákimibych niechćiał: G
á ia żebych też nie był náleźion od was/
iákiegobyśćie niechćieli: áby ſnać ſpo-
ry/ zazdrośći/ gniewy/ zwády/ obmowy/
ſzemránia/ nádymánia/ roſtyrki nie były
miedzy wámi. by mię záſię Bog/ gdy 21
przyidę/ nie poniżył v was: żebych nie
żáłował wielu z tych ktorzy przedtym
grzeſzyli/ á nie pokutowáli z nieczyſto-

ści y wßeteczeństwá / y niepowśćiągli-
wośći ktorą popełnili.

ROZDZIAL XIII.

1 A Do ten trzeći raz ide do was: W vśćiechći dwu ábo trzech świádkow stánie wßelkie słowo. 5.Mo: 19. d 15. Matt: 18. b 16.
2 Powiedźiałem przedtym y opowiá- Ian 8. b 17
dam / iáko sam obecnym będąc ták y te- Zyd: 10.
raz choćiażem tám nie iest / tym ktorzy c 28.
przedtym grzeßyli / y wßytkim inßym;
że ieśliż záśię przyide / nie przepuśćzeć.
3 Czyli chcećie doznáć Christusá we Za: 197
mnie mowiącego? ktoryć w was nie iest
4 słáby / ále w was iest mocny? Bo áczći
B iest vkrzyżowan ze mdłośći; ále żywie
z mocy Bożey. Abowiem y my mdłymi
iesteśmy w nim: ále żyć będźiemy z nim
5 z mocy Bożey dla was. Doświadczay- 1. Kor: 11 f 28.
ćie sámych śiebie ieśli iesteśćie w wie-
rze: sámych śiebie doznawayćie. Abo
nie znaćie sámych śiebie że w was iest
Christus Iesus? chybábyśćie snać od-
6 rzuconymi byli. Lecz śię nádźiewam
że poznaćie / iż my nie iesteśmy odrzuco-
7 nymi. A prośimy Bogá / ábyśćie nic
C złego nie czynili: nie iżebyśmy śię my do

świádczonymi okazáli / ále ábyśćie wy
co ieſt dobrego czynili / á mybyſmy byli
iáko odrzuconymi. Bo nie możemy 8
nic náprzećiwko prawdźie : ále zá prá-
wdą. Abowiem ſię ráduiemy / że my 9
ieſteſmy niemocnymi / á wy ieſteśćie mo-
cnymi. A tego y żądamy / zupełney ná-
práwy wáſzey. Dla tegoż co w nieby- 10
tnośći piſzę : ábych przytomnym będąc D
nie vżywał ſrogośći według władzey
ktorą mi Pan dał ná zbudowánie / á nie
ná zepſowánie.
Náoſtátek bráćia / weſelćie ſię / bądź- 11
ćie doſkonáli / nápominayćie ſię / toż ro-
zumieyćie : ſpokoyni bądźćie: á Bog po-
koiu y miłośći będźie z wámi. Pozdro- 12
wćie ſię ſpołecznie w świętym pocáło-
wániu. Pozdrawiáią was święći wſzy-
ſcy. Láſká Páná náſzego Jeſuſá Chri- 13
ſtuſá / y miłość Boża / y ſpołeczność
Duchá świętego niech będźie
z wámi wſzytkimi.
Amen.

Liſt Páwłá

LIST PAWLA S. APOSTOLA DO GALATOW.

ROZDZIAL I.

1 A PAwel Apostol nie od Za.198.
ludźi / áni przez człowieká /
ále przez Jesusá Christusá /
y Bogá Oycá ktory go wz-
2 zbudźił z martwych / y wszyscy brácia
ktorzy są ze mną / kośćiołom Gálátskim.
3 Łáská wám y pokoy od Bogá Oycá Za:199.
4 y Páná nászego Jesusá Christusá / ktory
sámego siebie wydał zá grzechy násze / á-
by nas wyrwał z teráznieyszego wieku
złego / wedle woley Bogá y Oycá násze-
5 go: ktoremu iest chwałá ná wieki wie-
6 kow. Amen. Dźiwuie sie / iż ták pręd-
B ko przenośićie sie od tego ktory was we-
zwał ku łásce Christusowey / do inszey E-
7 wángeliey: ktorać nie iest insza / iedno
są niektorzy co wámi trwożą / y chcą wy-
8 wroćić Ewángelią Christusowę. Ale
choćby y my / ábo ányoł z niebá przepo-

wiádał wam mimo to cośmy wam prze-
powiádáli / niech będźie przeklęctwem.
Jákośmy przedtym powiádáli / y teraz 9
záśie mowię: Jeśliby kto wam opowiá-
dał mimo to coście wźięli / niech będźie
przeklęctwem. Bo izali teraz przed lu- 10
dźmi spráwę mam: czyli przed Bogiem?
Czyli szukam ábym sie ludźiom podobał?
Jeśliby ch sie ieszcze ludźiom podobał /
nie byłćibych sługą Chrystusowym.
Za:200 * Abowiem oznáymuię wam bráćia / 11
2.Kor:15. iż Ewángelia przepowiádána odemnie /
a 1. nie iest wedle człowieká. Bom iey ia 12
Ephe: 3. nie wźiął ánim sie náuczył od człowieká:
a 3. ále przez obiáwienie Jezusá Chrystusá.
Boście słyszeli o moim obcowániu nie- 13
kiedy w Żydowstwie: iżem srodze prze-
śládował kośćioł Boży / y burzyłem gi /
y postępowałem w Żydowstwie nád 14
wiele rowienników moich w narodźie
moim / będąc vprzeymym miłośnikiem
vstaw moich oyczystych. Lecz gdy sie 15
podobáło temu / ktory mię był odłączył
z żywotá mátki moiey / y wezwał z łáski
swoiey; áby mi obiáwił Syná swego / 16
ábych go przepowiádał miedzy Pogány:
nátychmiast nie dokłádałem sie ciáłá y

krwie:

17 krwie: ᵞ ánim poszedł do Jerusálem do
tych ktorzy przedemną byli Apostołow;
álem szedł do Arábiey / y wroćiłem śię zá-
18 śie do Dámászku. ᵞ Zátym po trzech le-
D ćiech poszedłem do Jerusálem ábym o-
glądał Piotrá: y zmieszkałem v niego
19 pietnaśćie dni. ᵞ A inszego z Apostołow
żadnegom nie widźiał; iedno Jákubá
20 brátá Páńskiego. ᵞ A co wam piszę / oto
przed Bogiem / żeć nie kłámam. ☞
21 ᵞ Zátym przyszedłem do kráiow Syriey
22 y Cyliciey. ᵞ á byłem nieznáiomy z twá-
rzy kośćiołom Zydowskim ktore były w
23 Christusie: ᵞ ále tylko vsłyszeli byli / Iż
ten ktory prześládował nas niekiedy / te-
raz opowiáda wiárę / ktorą przedtym
24 borzył: ᵞ y chwalili Bogá ze mnie.

ROZDZIAL II.

1 A POtym po czternaśćie lat / sze-
dłem záśie do Jerusálem z Bár-
nábászem / wźiawszy z sobą y Ty-
2 tusá. ᵞ A szedłem z obiáwienia: y znászá-
łem z nimi Ewángelią ktorą przepo-
wiádam miedzy Pogány / y z osobná z ty-
mi ktorzy śię zdáli być czym: ábym snać
ná dáremno nie biegł ábo też nie biegał.

ᵃ Aley Tytus ktory zemną był / będąc 3
Pogáninem / nie był przymuſzon obrze-
záć ſie / ᵃ ále dla pokrycie wprowádzo- 4
ney fałſzywey bráciey / ktorzy ſie wkrádli
áby wyſzpiegowáli wolność náſze / ktorą
mamy w Jeſuſie Chriſtuſie / áby nas
zniewolili. ᵃ ktorymeſmy y ná chwile 5
poddánośćią nie vſtąpili: áby prawdá
Za:201. Ewángeliey trwáłá v was.
5.Mo:10. ᵃ A od tych ktorzy ſie zdáli być czym / 6
d 17. (iákiemi kiedy byli / nic mi ná tym. Bog B
2.Kro: 19 nie ma względu ná oſobę człowieczą)
c 7. Bo ktorzy ſie zdáli być czym mnie ſię ni-
Iob 34. czym nie przyłożyli. ᵃ Owſzem przećiw- 7
b 19. nym obyczáiem / vyźrzawſzy że mi ieſt
Mąd: 6. zwierzona Ewángelia nieobrzezánia /
b 8: iáko Piotrowi obrzezánia / ᵃ (ábowiem 8
Syr: 35. ten ktory dał moc Piotrowi ná Apoſtol-
b 16. ſtwo obrzezánia: dał moc y mnie miedzy
Rzym: 2. Pogány) ᵃ A poznawſzy łáſkę mnie dá- 9
b 11. ną / Jákub y Cephás y Jan / ktorzy ſię
Ephe: 6. zdáli być filarámi / dáli mi y Bárnábie
b 9. práwice ſpołecznośći / áby my miedzy
Koloſ: 3. Pogány / á oni miedzy obrzezánymi *prze-*
d 25. *powiádáli*: ᵃ tylko ábyſmy pámiętáli ná v- 10
Dzie: 10. bogie: com też z pilnośćią czynił.
c 34.
1. Piot: 1.
c 17.
Za:202. ᵃ A gdy przyſzedł Cephás do Antyo- 11

chiey; sprzećiwiłem śię mu w twarz / iż
12 był godźien nágánienia. ᵃ Abowiem
C przedtym niż przyszli niektorzy od Jáku-
bá / wespoł z Pogány iadał: á gdy przy-
szli / zchraniał śię y odłączał śię *od nich* / bo-
iąc śię tych ktorzy byli z obrzezánia.
13 ᵃ Y pomagáli mu tego zmyślánia ini Za:203.
Zydowie / ták iż też y Bárnábasz był v-
wiedźion od nich do tegoż zmyślánia.
14 ᵃ Ale gdym obaczył iż nie prosto szli we-
dług prawdy Ewángeliey / rzekłem Ce-
phásowi przed wszytkimi: Jeśli ty będąc
Zydem po Pogáńsku żywiesz / á nie po Zy-
dowsku: czemuż Pogány przymuszasz żyć
15 po Zydowsku? ᵃ My z narodu Zydowie /
16 á nie z Pogánow grzesznicy. ᵃ Lecz wie- Rzym: 3.
dząc iż nie bywa vspráwiedliwiony czło- c 19. c 20.
wiek z vczynkow zakonu / iedno przez
wiárę Jezusá Christusá: y my w Chri-
stusá Jezusá wierzymy ábyśmy byli vsprá
wiedliwieni z wiáry Christusowey / á nie Rzym: 3.
z vczynkow zakonu: przeto iż żadne ćiá- c 20.
ło nie będźie vspráwiedliwione z vczyn-
17 kow zakonu. ᵃ A ieśliż szukáiąc ábyśmy
D byli vspráwiedliwieni w Christusie /
bywamy nálezieni y sámi grzesznymi: i-
záli Christus iest sługą grzechu? Nie
day Bo-

day Boże. Abowiem ieśli záśie buduię 18
to com zepsował: czynię sámego śiebie
przestępcą. Bom ia przez zakon záko- 19
nowi vmárł/ ábym Bogu żył: z Christu-
sem iestem vkrzyżowan. A żywię/ iuż 20
nie ia: ále żywie we mnie Christus. A
co teraz żywię w ćiele: w wierze Syná
Bożego żywię/ ktory mie vmiłował/ y
wydał sámego śiebie zá mię. Nie od- 21
miátam łáski Bożey. Bo ieśli przez zá-
kon *iest* spráwiedliwość/ tedyć Christus
prozno vmárł.

ROZDZIAL III.

Za:204 O Bezrozumni Gálátowie/ ktoż 1
was omamił/ ábyśćie prawdźie A
nie byli posłuszni/ ktorych przed
oczymá Jesus Christus przedtym *ták*
był wymálowan/ *iákoby* miedzy wámi był
vkrzyżowan? Tego śię tylko chcę náu- 2
czyć od was; Z vczynkow li zakonnych
wźieliśćie Duchá/ czyli z słuchánia wiá-
ry? Tákeśćie bezrozumni/ że poczaw- 3
szy duchem/ teraz ciáłem dokonywaćie?
Tákżeśćie wiele ćierpieli dármo? ieśli 4
wżdy im y dármo. Ktory tedy wam do- 5
dawa Duchá/ y spráwuie mocy w was

z vczyn-

z vczynkowli zakonu / czyli z słuchánia
6 wiáry?[a] Iáko nápisano: Abráhám vwie- 1.Moy. 15
rzył Bogu / y poczytano mu ku spráwie- b 6
7 dliwości. [b] Poznaycieß tedy iż ktorzy z Rzym: 4.
wiáry sa/ći sa synmi Abráhámowymi. a 3. c 18.
Iak: 2d23
8 [c] A vpátruiac pismo iż z wiáry Bog Za 205.
B vspráwiedliwia Pogány/przedtym opo- 1.Moy: 12.
wiádálo Abráhámowi / Iż beda błogo- a 3. y 22.
9 sláwione w tobie wßytkie narody. [d] A d 18. y 26.
ták ktorzy z wiáry sa / beda błogosláwie- a 4.
10 ni z wiernym Abráhámem. [e] Abowiem Syr: 44.
ile ich iest z vczynkow zakonu / pod prze- d 20.
kleclwem sa. Bo nápisano iest: Prze- 5.Mo: 27.
klety káżdy ktoryby nie trwał we wßyt- d 26.
kim co nápisano w kśiegách zakonu / á-
A 11 by ono czynił. [f] A iż przez zakon żaden Abak: 2.
nie bywa vspráwiedliwion v Bogá / iá- a 4.
wno iest *stąd*: iż spráwiedliwy z wiáry ży- Rzym: 1.
12 wie. [g] A zakon nie iestći z wiáry; ále kto- b 17
ryby ie czynił/w nich żyć bedźie. 3.Mo: 18.
a 5.
13 [h] Christus nas wykupił od przeklectwá Za: 206
zakonu/ sstawßy sie zá nas przeklectwem
(ábowiem nápisano / Przeklety káżdy 5.Mo: 21.
14 ktory wiśi ná drzewie) [i] áby do Pogá- d 23.
now błogosláwieństwo Abrahámowe
przyßło w Christuśie Iezuśie: ábyśmy
obiectnice Duchá wźieli przez wiáre.

Brácia

Za: 207 Bráćia (mowieć wedle człowieká) 15
yd: 9. á wßák człowieczego teſtámentu v- C
17. twierdzonego nikt nie łamie / áni k nie-
mu przydawa.
*Abráhámowi opowiedźiáne ſą o- 16
bietnice / y plemieniowi iego. Nie mo-
wi / A plemieniom / iákoby o wielu: ále
iáko o iedynym / A plemieniowi twoiemu
ktory ieſt Chriſtus. A toć powiádam 17
iż teſtámentu *przed tym* od Bogá vtwier-
dzonego zakon ktory po czterech ſet y
trzydźieśći lat náſtał / nie watli ku ze-
pſowániu obietnice. Abowiem ieſliż 18
z zakonu *ieſt* dźiedźictwo / tedyć nie z o-
bietnice. Lecz Abráhámowi przez obie-
tnice Bog dárował. Coż tedy zakon? 19
Przydan ieſt dla wyſtepkow áżby przyßło
ono plemie ktoremu obiecał rozrządzony
przez ányoły w rece pośrzedniká. A po- 20
śrzednik nie ieſtći iednego: lecz Bog ie-
denże ieſt. Zakon tedy *ieſt* przećiwko o- 21
bietnicam Bożym? Nie day Boże. Abo- D
wiem gdyby był dan zakon ktoryby mogł
obżywiáć: prawdźiwieby z zakonu byłá
Rzym: 3. ſpráwiedliwość. Ale piſmo zámknęło 22
b 9. wßytko pod grzechem / áby obietnicá z
wiáry Jeſuſá Chriſtuſá byłá daná wie-

23 *[r] A przedtym niż przyszłá wiárá; by- Za: 208
liśmy pod zakonem strzeżeni bedac zámk-
knieni ku tey wierze ktora miáłá być ob-
24 iáwiona. [r] A przetoż zakon/ dziećinnym
wodzem nászym był do Christusá: ábyśch-
25 my z wiáry byli vspráwiedliwieni. [r] Lecz
gdy przyszłá wiárá: iuż nie iesteśmy pod
26 dziećiowodzem. [r] Abowiem wszyscy sy-
námi Bożymi iesteście przez wiárę w
27 Christuśie Jesuśie. [r] Bo ktorzykolwiek
iesteśćie okrzczeni w Chistuśie: oblekli-
28 śćie się w Christusá. [r] Nie iest Zyd áni Rzym: 6.
Græczyn: nie iest niewolnik/ áni wol- a 3.
ny: nie iest meżczyzná/ áni niewiástá.
Abowiem wszyscy wy iedno iesteśćie w
29 Christuśie Jesuśie. [r] A iesliśćie wy Chri-
stusowi: tedyśćie plemienię Abráhámo-
wym/ y dziedzicámi wedle obietnice.

ROZDZIAL IIII.

A Mowię to, iż do ktorego czásu dzie
dzic iest dziećiećiem/ nic nie iest
rozny od sługi/ bedac pánem w-
2 szytkiego: [r] ále iest pod opiekuny y szá-
fárzmi áż do zámierzonego czásu od oycá:
3 [r] Tákże y my/ gdyśmy byli dziećmi/ byliś-
my pod elementy świátá znieworoleni.

Lecz gdy

Za:209. ⁹ Lecz gdy przyszło wypełnienie czásu/ 4
zesłał Bog syná swego vczynionego z
niewiásty/ vczynionego pod zakonem:
⁹ áby te ktorzy pod zakonem byli/ wyku- 5
pił/ żebyśmy przyspośobienia synowskie-
go dostáli. ⁹ A iż iesteście synowie: ze- 6
Rzym: 8. słał Bog Duchá Syná swego w sercá
c 15. wáße wołáiącego Abbá/ Oycze. ⁹ A ták 7
iuż wiecey nie iest sługą/ ále synem: á
iesli synem: tedyć y dźiedźicem przez
Bogá. ☞

Za:210. ⁹ Alec ná on czás nie znáiąc Bogá/ 8
służyliśćie tym ktorzy z przyrodzenia nie
są Bogowie. ⁹ A teraz poznawszy Bo- 9
gá/ y owszem poznáni będąc od Bogá: B
iákoż śię zás náwracaćie ku elementom
mdłym y niedostátecznym/ ktorym záśię
znowu służyć chcećie? ⁹ Pilnuiećie dni/ 10
y mieśięcy/ y czásow/ y rokow. ⁹ Boię śię 11
o was/ bym snadź dármo nie prácował
około was. ⁹ Bądźćież iáko ia/ gdyżem 12
y ia iáko wy: Bráćia/ proszę was/ w ni
wczymeśćie mię nie obráźili. ⁹ A wiećie 13
iżem iuż dawno przez krewkość ćiáłá
przepowiádał wam Ewángelią: ⁹ á po- 14
kusy wáßey *ktora byłá* wćiele moim nie
lekceśćie ważyli/ ániśćie odrzućili: ále-
śćie mię

ſćie mię przyięli iáko ányołá Bożego /
15 iáko Chriſtuſá Jezuſá. Gdźież tedy
ieſt błogoſłáwieńſtwo wáſze? Abowiem
świádczę wam / iż / by byłá rzecz możná /
dálibyśćie mi byli wyłupiwſzy oczy ſwo-
16 ie. A tákżem ſię ſtał nieprzyiaćielem
17 wáſzym prawdę wam mowiąc? Miłu-
C iąć was nie dobrze; owſzem was chcą
18 wyłączyć / ábyśćie ie miłowáli. A dobrze
miłuyćie záwżdy w dobrym: á nie tylko ná
19 ten czás gdym ieſt obecny v was. Dźia-
tki moie / ktore zás boleiąc rodzę / áżby
20 był Chriſtus w was wykſztałtowan. A
chćiałbym teraz być v was / y odmienić
21 głos moy; przeto iż wątpię o was. Po-
wiedzćie mi ktorzy pod zakonem chce-
ćie być / zaśćie zakonu nie czytáli?
22 * Abowiem nápiſano / iż Abráhám
miał dwu ſynu: iednego z ſłużebnice / á 1.Mo: 16.
23 drugiego z wolney. Lecz ktory był z ſłu- d 15.
żebnice / według ćiáłá ſię národźił: á kto- 1.Mo: 21.
24 ry z wolney / przez obietnice. Co záśię a 2.
D coś inſzego znáczy. Abowiem te ſą dwá
teſtámenty. Jeden ná gorze Synáy-
ſkiey / ktory rodźi w niewolą: ktory Agá-
25 rą znáczy. (Abowiem Syná ieſt gorá
w Arábiey: á ſtoſuie ſię z tą teráznieyſzą

Jerosolima) y służy z dziatkámi swoimi.
Lecz oná wysoka Jerosolimá / wolna 26
iest: ktora iest mátká nászá. Abowiem 27
Isa: 54. a. 1. nápisano: Wesel sie niepłodna / ktora
nie rodźisz: zákrzykni á záwołay ktora
brzemieniem nie boleiesz: gdyż dáleko
wiecey dźiatek opuszczoney / niż tey kto-
ra ma meżá.
Za: 21. A my bráćia według Izáaká ieste- 28
Rzym: 9. b. 8. smy dźiatkámi obietnice. Lecz iáko ná 29
on czás ten ktory sie był národźił wedle
ćiáłá / prześládował tego ktory *był* wedle
duchá: tákże y teraz. Ale co mowi pi- 30
1. Moi: 21. a. 10. smo? Wyrzuć służebnicę y syná iey. ábo-
wiem nie będźie dźiedźiczył syn służebni-
ce z synem wolney: A ták bráćia / nie ie-
steśmy synámi niewolnice / ále wolney:
tą wolnośćią ktorą nas Christus o-
swobodźił.

ROZDZIAL V.

Stoyćie: á nie poddáyćie sie zno- 1
wu pod iárzmo niewoley. Oto 2
Dzie: 15. a. 1. ia Páweł powiádam wam / iż ie- A
śli będźiećie obrzezáni / Christus wam
nic nie pomoże. A oświadczam sie zá- 3
sie káżdemu człowiekowi obrzezuiące-

mu sie /

mu ſię / iż powinien ieſt wßytek zakon
4 pełnić. ˀ Wynißczeni ieſteśćie z Chri-
ſtuſá / ktorzykolwiek w zakonie ſię vſprá-
5 wiedliwiaćie: z łáſkiśćie wypádli. ˀ A-
bowiem my Duchem / z wiáry / nádzieie
6 ſpráwiedliwośći oczekawamy. ˀ Bo w Niż: 6. 15.
B Chriſtuśie JEſuśie nic nie waży áni o-
brzezánie / áni nieobrzezká: ále wiárá /
7 przez miłość dzielna. ˀ Bieżeliśćie do-
brze: ktoż wam przekáźił ábyśćie nie by-
8 li poſłußnymi prawdźie? ˀ Namowá tá
9 nie ieſtći z tego ktory was wzywa. ˀ Tro- 1. Kor: 5. b 6.
chá kwáſu wßytko zádźiáłánie zákwá-
10 ßa. ˀ Ja duſam o was w Pánie / iż nic
inßego rozumieć nie bedźiećie: á ten
ktory wámi trwoży / odnieśie ſąd / kto-
ryżkolwiek on ieſt.
11 ˀ A ia bráćia / ieſli ießcze obrzezánie Za: 212.
opowiádam: czemuż ießcze prześládo-
wánie ćierpię? Tedyć znißczone ieſt
12 zgorßenie krzyżowe. ˀ Bodayże y odćię-
13 ći byli ktorzy was wzrußáią. ˀ Abowiem
wy wezwáni ieſteśćie ku wolnośći brá-
ćia: tylko żebyśćie tey wolnośći nie o-
brácáli ku pozwalániu ćiáłu: ále przez
miłość Duchá ſłużćie ieden drugiemu.
14 ˀ Bo wßytek zakon w *tym* iednym ſię ſło-
C

3.Mo:19 wie wypełnia; Miłuy bliźniego twego
d 18. iáko sámego siebie. Lecz iesli ieden 15
Matt:22. drugiego kąsaćie y pożyraćie; pátrzćieß
d 39. ábyśćie sie sámi społem nie poiedli.
Mar: 12. d 31. * Mowię tedy; Duchem sie sprá- 16
Rzym:13. wuyćie/ á pożądliwośći ćiáłá nie wypeł-
c 8. c 9. nićie. Abowiem ćiáło pożąda przećiw- 17
Iak:2. b 8. ko duchowi: á duch przećiw ćiáłu. Bo
Rzym:13. d 14. to *oboie* społu sie sobie sprzećiwiáią: áby-
1.Piot: 2. śćie nie wßytko co chcećie czynili. Lecz 18
c 11. iesli was duch rządźi/ nie iesteśćie pod
zakonem. A iáwneć są vczynki ćiáłá/ 19
ktore *te* są; porubstwo/ nieczystość/ nie-
wstydliwość/ wßeteczeństwo: báłwo- 20
chwálstwo/ czárowánie/ nieprzyiáźni/
swary/ zawiśći/ gniewy/ niesnaski/ ro-
styrki/ kácerstwá: zazdrośći/ morder- 21
stwá/ pijáństwá/ biesiády/ y tym podo- D
bne. O ktorych opowiádam wam/ iákom
y przedtym opowiádał; iż ktorzy táko-
we *rzeczy* czynią/ krolestwá Bożego nie
dostąpią.
Zac: 213. A owoc Duchá iest/ miłość/ wesele/ 22
pokoy/ ćierpliwość/ dobrotliwość/ do-
broć/ nieskwápliwość/ ćichość/ wiárá/ 23
mierność/ wstrzymięźliwość/ czystość.
Przećiwko tákowym nie máß zakonu.

A ktorzy

24 A ktorzy ſą Chriſtuſowi / ćiáło ſwe v-
krzyżowáli z namietnośćiámi y z pożą-
dliwośćiámi.
25 *Jeſli żywiemy duchem/duchem też
26 poſtępuymy. Nie bądźmy chćiwi prô-
żney chwały / iedni drugich drażniąc /
iedni drugim zayzrząc.

ROZDZIAL VI.

1 BRáćia/ ieſliby też człowiek do ią-
A kiego vpadku był vniesion / wy
duchowni náprawuyćie tákiego
w duchu ćichośći: obaczáiąc *káżdy* ſáme-
go śiebie/ ábyś y ty nie był kuſzon.
2 Jedni drugich brzemioná nośćie: á Za:214.
3 ták wypełnićie zakon Chriſtuſow. A-
bowiem ieſli kto mniema żeby czym był/
gdyż ni czym nie ieſt / ſam śiebie oſzuka-
4 wa. A káżdy niech ſpráwy ſwoiey do-
B świadcza / á tedy w ſámym ſobie tylko
przechwalánie mieć będźie: á nie w dru-
5 gim. Bo káżdy właſne brzemie ponie- 1. Kor: 3.
6 śie. A niech vżycza wſzytkich dobr ten b 8.
ktory bywa náuczan w ſłowie/ temu kto-
7 ry go náucza. Nie błądźćie: z Bogác
trudno ſię śmiać. Abowiem cokolwiek
będźie śiał człowiek / to też będźie żął.
8 Bo kto śieie ná ſwym ćiele / z ćiáłá też
żąć będźie ſkáżenie. á kto śieie ná duchu/

1. Teſ: 3. z Duchá żąć bedźie żywot wieczny. Lecz 9
& 12. dobrze czyniąc nie vſtawaymy. ábo- C
wiem czáſu ſwego żąć bedźiemy nie v-
ſtawáiąc. A przeto poki czás mamy/ 10
czyńmy dobrze wßytkim/ á nawiecey do-
mownikom wiáry.☞
Za:215. Báczćie iákim wam liſt piſał reką mo- 11
ią. Bo ktorzykolwiek chcą ſie *wam* po- 12
dobáć w ćiele; ći was przymußáią obrze-
zowáć ſie/ tylko áby *dla* krzyżá Chriſtuſo-
wego prześládowánia nie ćierpieli. A- 13
bowiem y ći co ſie obrzezuią/ zakonu nie
záchowywáią. ále chcą ábyśćie ſie wy
obrzezáli: żeby ſie z ćiáłá wáße° chlubili.
* A ia nie day Boże ábym ſie chlubić 14
miał/ iedno w krzyżu Páná náßego Je- D
ſu Chriſtá: przez ktorego mnie świát ieſt
vkrzyżowan/ á ia świátu. Abowiem w 15
Chriſtuśie Jeſuśie nic nie waży áni o-
brzezánie/ áni nieobrzezká: ále nowe
Wyi:5.6. ſtworzenie. A ktorzykolwiek według 16
tego práwidłá poſtepowáć bedą/ pokoy
nád nimi/ y miłośierdźie/ y nád Jſráelem
Bożym. A zátym niech mi ſie żaden nie 17
przykrzy. Abowiem ia piątná Páná Je-
ſuſowe ná ćiele moim noßę. Łáſká Pá- 18
ná náßeğ Jeſuſá Chriſtuſá/ z Duchem
wáßym brácia. Amen.☞

List

LIST PAWLA S. APOSTOLA DO EPHEZIAN.

ROZDZIAL I.

1 A PAwel Apostol Jesusá Za 216.
Christusá przez wola Boża:
wszytkim świetym ktorzy sa
w Ephezie: y wiernym w
2 Christusie Jesusie. ² Láská wam y po-
koy od Bogá Oycá nászego/y Páná Jesu
3 Christá. ³ Blogostáwiony Bog y Oćiec 2. Kor 1
Páná nászego Jezu Christá/ ktory nam a 5.
blogostáwil wszelákim blogostáwień- 2. Piot.
stwem duchownym w niebieskich *rze-* a 3.
4 *czách* przez Christusá: ⁴ iáko nas wybrał
w nim przed záłożenim świátá/ ábyśmy
byli świetymi y niepokalánemi przed
5 nim w miłośći. ⁵ Ktory nas przenázná-
B czył ku przyspośobieniu zá syny/przez Je-
susá Christusá/ku sobie: wedle vpodobá
6 nia woley swoiey: ⁶ ku chwale slawney
láski swoiey/ przez ktora nas przyiemny-
mi vczynił w namilszym Synie swoim.
7 ⁷ W ktorym mamy odkupienie przez Za: 217.

krew iego (odpuszczenie grzechow) we-
dle bogátey łáski iego. ktora obfitowá- 8
łá przećiw nam we wszelákiey mądrośći
y rostropnośći / áby nam oznaymił tá- 9
iemnicę woley swoiey / wedle vpodobá-
nia swoiego / ktore był postáwił w nim /
w rozrządzeniu zupełnośći czásow / á- 10
by w Christusie wszytko nápráwił / y to
co *iest* ná niebiesiech / y co *iest* ná ziemi / w
nimże. W ktorym też my wezwáni ie- 11
steśmy: będąc przenáznáczeni wedle po-
stánowienia iego ktory spráwuie wszy-
tko / wedle rády woley swoiey: ábyśmy 12
byli ku sławney chwale iego my / ktorzy-
śmy wprzod nádzieię pokłádáli w Chri-
stusie: w ktorym *vfaćie* y wy / vsłyszaw- 13
szy słowo prawdy / (Ewángelią zbáwie- C
nia wászego:) w ktorego też vwierzyw-
szy / iesteśćie zápieczętowáni Duchem o-
bietnice świętym / ktory iest zadátkiem 14
dziedzictwá nászego / ná okup nábytey
wolnośći / ku chwale sławy iego. Dla 15
tego y ia vsłyszawszy wiárę wászę ktora
iest w Pánie Jesuśie / y miłość ku wszy-
tkim świętym:
Za: 218. Nie przestawam dziękowáć zá was / 16
zmiánkę o was czyniąc w modlitwách
moich /

17 moich/ ᵃ áby Bog/Páná nászego JEſu
Christá Oćiec/ chwały/ dał wam Duchá
mądrości y obiáwienia/ w vznániu ie-
18 go/ ᵃ oświecone oczy sercá wászego/ á-
byśćie wiedźieli ktora ieſt nádźieiá we-
zwánia iego/ y ktore bogáctwo chwały
19 dźiedźictwá iego w świętych/ ᵃ y ktora
D ieſt przewyższáiąca wielkość mocy iego
przećiwko nam/ ktorzy wierzymy: we- Niż: 3.
20 dług dźielności mocy śiły iego/ ᵃ ktorą b 7.
spráwił w Christuśie/ wzbudźiwszy go
z martwych/ y posádźiwszy ná práwicy
21 swoiey ná niebieśiech: ᵃ náde wszytkie
kśięſtwá y zwierzchności y mocy/ y pá-
nowánia/ y *nád* wszelkie imię ktore śię
miánuie nie tylko w tym wieku/ ále też
y w przyszłym.
22 ᵃ A wszytko poddał pod nogi ieg: á iego Za: 219.
23 dał głową nád wszytkim kośćiołem/ ᵃ kto- Psal: 8.
ry ieſt ćiáłem iego/ y nápełnienim tego/ b 8.
ktory wszytko we wszytkich nápełnia.

ROZDZIAL II.

1 Was ktorzyśćie byli vmárli dla Koloſ: 2.
A N wyſtępkow y grzechow wászych/ c 13. y 3.
2 ᵃ (w ktorycheśćie niekiedy chodźi a 3.
li wedle wieku świátá tego/ według kśią

żeciá zwierzchność máiącego ná tym
powietrzu / duchá ktory teraz moc po-
kázuie w synách nieposłusznych) ³ w kto- 3
rych y my wszyscy obcowáliśmy niekiedy
w pożądliwościách ciáłá nászego / czy-
niąc wolą ciáłá y myśli / y byliśmy z przy-
rodzenia synmi gniewu iáko y drudzy.
Zą:220. ⁴ Lecz Bog (ktory iest bogátym w mi- 4
łośierdziu) dla wielkiey miłości swoiey
ktorą nas vmiłował / ⁵ y gdyśmy byli v- 5
márłymi przez grzechy / ożywił nas spo-
łem w Christusie / (ktorego łáską iesteś-
cie zbáwieni) ⁶ y wzbudził pospołu / y we- 6
społek posádził ná niebiesiech w Chri- B
stusie Jesusie / ⁷ áby okazał w przyszłych 7
wiekách obfite bogáctwo łáski swoiey /
w dobrotliwości przeciwko nam w Chri-
stusie Jesusie. ⁸ Abowiem łáską ieste- 8
ście zbáwieni przez wiárę (y to nie z was /
bo *to* dar Boży iest) ⁹ nie z vczynkow / 9
áby się kto nie chlubił. ¹⁰ Abowiem stwo- 10
rzenim iego iesteśmy / stworzeni w Chri-
stusie Jesusie ku vczynkom dobrym / kto-
re przedtym Bog zgotował ábyśmy w
nich chodzili.
Zą:221. ¹¹ Przetoż pámiętayćie / żeśćie wy nie- 11
kiedy byli Pogány w ciele / ktorzyśćie by-
li zwáni

li zwáni nieobrzezką od onego ktore zwá-
no obrzezánim w ciele rękomá vczynio-
12 nym: ° iżeście byli ná on czás bez Chri-
C stusá/ oddaleni od społeczności Jsrá-
elskiey/ y obcemi od testámentow/ nie
máiąc nádzieie obietnice/ y bez Bogá
13 ná tym świecie. ° A teraz w Christu-
sie Jesusie wy ktorzyście niekiedy byli
dáleko/ sstáliście się blizko we krwi Chri-
14 stusowey. ° Abowiem on iest pokoiem
nászym; ktory oboie iednym vczynił/ y
nieprzyiaźń ktora byłá iáko przegrodze-
nie śrzedniey ściány/ rozwálił w ciele
15 swoim: ° skáziwszy zakonne przykazánia
w vstáwách należące: áby dwu stwo-
rzył w sámym sobie w iednego nowego
16 człowieká/ czyniąc pokoy. ° y poiednał
z Bogiem obudwu w iednym ciele przez
krzyż/ vmorzywszy nieprzyiáźni w sá-
17 mym sobie. ° y przyszedszy opowiedział
pokoy wam ktorzyście byli dáleko/ y po-
18 koy tym ktorzy blizko. ° Abowiem prze- *Rzym: 5.*
D zeń mamy przystęp oboy w iednym Du- a 2.
chu do Oycá.
19 *° A przeto iuż *więcey* nie iesteście go- Za: 222.
ście y przychodnie: áleście spółmieszczá-
20 nie z świętymi y domownicy Boży/° wy-

budowá-

budowáni ná fundámencie Apostołow
y Prorokow/ *w ktorym iest* przedniey*szym*
węgłowym kámieniem sam Jesus Chri-
stus: ° ná ktorym wszytko budowánie 21
spoione/ roście w kościoł świety w Pá-
nu: ° ná ktorym też y wy pospołu budu- 22
iecie się ná mieszkánie Bogu w Duchu
świetym.

ROZDZIAL III.

DLa tego/ ia Páweł więzień Je- 1
su Christow/ zá was Pogány: A
° iesliście iedno słyszeli o száfo- 2
wániu łáski Bożey/ ktora mi iest do was
daná/ ° iż mi oznaymił táiemnice przez 3
obiáwienie/ iákom wąm przedtym pisał
ná krotce: ° iáko czytáiąc możecie obá- 4
czyć wyrozumienie moie w táiemnicy
Christusowey: ° ktora inszych wiekow 5
nie byłá oznaymiona synom ludzkim/ iá-
ko teráz obiáwiona iest świetym Apo-
stołom iego y Prorokom przez Duchá.
° Iż Pogáni są społu dziedzicmi y społ- 6
nym ciáłem y społecznymi vczestniki o-
bietnice iego w Christusie Jesusie przez
Ewángelią: ° Ktoreiem się sstał sługą 7
wedle dáru łáski Bożey/ ktora mi iest B
daná wedle skutku mocy iego.

Wyż: 1. d 19.
1 Kor: 15. b 9.

Mnie

8 ? Mnie namnieyszemu ze wszystkich Zac: 223.
świetych/dana iest łáská tá/ábym miedzy
Pogány przepowiádał niedościgłe bo-
9 gáctwo Christusowe: ? á izbym obiá-
śnił wszytkim ktory iest száfunek táiem-
nice zákrytey od wiekow w Bogu/ kto-
10 ry wszytko stworzył: ? áby była przez ko-
śćioł oznaymiona kśiestwam/ y zwierz-
chnośćiam/ ná niebiosách/ rozliczna
11 madrość Boża: ? wedle postánowienia
wiekow/ ktore vczynił w Christuśie Je-
12 suśie Pánie nászym. ? W ktorym ma-
C my bespieczność y przystep z vfánim/
przez wiáre iego.
13 *? Przetoż proszę ábyśćie nie vstawáli
dla vćiskow moich zá was/ ktora iest
14 chwałá wászá. ? Dla tego klekam ná ko-
láná moie ku Oycu Páná nászego Jesu
15 Christá/ ? z ktorego wszelkie oycostwo
16 ná niebie y ná ziemi iest názywáne/ ? áby
wam dał wedle bogáctwá chwały swey/
żebyśćie moca byli vtwierdzeni przez
Duchá iego we wnetrznego człowieká.
17 ? Aby mieszkał Christus przez wiáre w
sercách wászych/*bedac* w miłośći wkorze-
18 nieni y vgruntowáni/ ? żebyśćie mogli
D dośćignać ze wszytkimi świetymi/ ktora

ieſt ßerokość / y długość / y wyſokość / y
głębokość / ¶ y poznáć przewyżßáiącą 19
wßelki rozum miłość Chriſtuſowę / áby-
śćie byli nápełnieni wßeláktey zupełno-
Rzym:16. śći Bożey. ¶ A temu ktory może dáleko 20
d 25. obfićiey vczynić nád to o co prosimy á-
bo myślimy / wedle mocy ktora ſię w nas
Rzym:16. ſkutkiem pokázuie: ¶ iemu chwałá w ko- 21
d 27. śćiele / y w Chriſtuśie Jeſuśie ná wßy-
tkie rodzáie wieku wiekow. Amen. ☞

ROZDZIAL IIII.

Za:224. PRoße was tedy ia więźień w 1
Philip:1. Pánu / ábyśćie żyli przyſtoynie A
d 27. *temu* powołániu ktorymeśćie po
Kolos:1. b 10. wołáni / ¶ ze wßeláką pokorą y ćichośćią / 2
1.Teſ: 2. z ćierpliwośćią / znoßąc ieden drugiego
c 12. y 4. w miłośći / ¶ ſtáráiąc ſię ábyśćie záchó- 3
a 1. wáli iedność duchá w zwiąẓce pokoiu.
Rzym:12. c 10. ¶ Jedno ćiáło / y ieden duch: iáko ieſte- 4
1. Kor:7. śćie wezwáni w iedney nádźiei wezwá-
b 10. nia wáßego. ¶ Jeden Pan / iedná wiá- 5
5.Moy:4. rá / ieden krzeſt. ¶ Jeden Bog y Oćiec 6
f 35. wßytkich / ktory ieſt náde wßytkim / y po
Mala: 2. wßytkich / y we wßytkich nas. ☞
b 10. * ¶ Lecz káżdemu z nas dána ieſt łáſká 7
Rzym:12. a 3. wedle miáry dáru Chriſtuſowego. ¶ Dla B
tego 8

tego mowi: Wſtąpiwſzy ná wyſokość/ 1.Kor:12.
wiódł więzienie poimáne; dał dáry lu- b 11.
9 dźiam. (á to że wſtąpił/ coż ieſt/ iedno 2.Kor:10
iż pierwey był zſtąpił do niżſzych częśći d 13. Pſal: 67.
10 źiemie: Ktoryć zſtąpił/ tenżeć ieſt kto- c 19.
ry też wſtąpił nád wſzytkie niebioſá/ áby
11 nápełnił wſzytko.) A tenże dał iedne 1.Kor:12.
Apoſtoły/ drugie záś Proroki/ á drugie d 28.
Ewángeliſty: inne záś páſterze y náu-
12 czyćiele: ku napráwie świętych/ ku ro-
boćie poſługowánia/ ku budowániu ćiá-
13 łá Chriſtuſowego: ążbyſmy ſię wſzyſcy
C ſkupili w iedność wiáry y poznánia Sy-
ná Bożeg̃/ w męża doſkonáłego/ w miá-
rę zupełnośći lat Chriſtuſowych: ☞
14 Abyſmy więcey nie byli dźiećmi vno- Za: 225.
ſzącemi ſię/ y chwieiącemi od káżdego
wiátru náuki przez zdrádę ludzką/ przez
15 chytrość ku záwiedźieniu w błąd. Ale
záchowywáiąc prawdę w miłośći/ rość- Zach: 8.
my w onego we wſzytkim/ ktory ieſt gło- c 16.
16 wá/ Chriſtus: Z ktorego wſzytko ćiáło
zgodnie złożone y ſpoione będąc/ przez
wſzytkie ſtáwy społecznego dodawánia/
wedle dźielnośći káżdego członká po-
dług miárki ſwey/ czyni wzroſt ćiáłá ku
zbudowániu ſámego śiebie w miłośći.

Za:226. To tedy powiádam y oświadczam 17
Rzym: 1. śię w Pánu: ábyśćie śię więcey nie sprá- D
a 9. wowáli iáko śię Pogánie spráwuią w
1.Piot: 4. prożnośći vmysłu swegó / zácmiony má- 18
a 3. iąc rozsądek / będąc oddaleni od żywotá
Rzym: 1. Bożego dla nieumieiętnośći ktora w
c 21. nich iest / dla záślepienia sercá ich: kto- 19
rzy przyszedszy w rospácz / vdáli sámych
śiebie ná niepowśćiągliwość / ku popeł-
niániu wszelákiey nieczystośći / ku łákom-
stwu. Lecz wy nie tákeśćie śię Christu- 20
sá náuczyli: iesliżeśćie go iedno słu- 21
Kolos: 3. cháli / y w nim iesteśćie wyuczeni (iáko E
b 8. iest prawdá w Jezusie.) Abyśćie zło- 22
Zyd: 12. żyli według pierwszego obcowánia stá-
a 1. rego człowieká / ktory śię psuie według
1.Piot: 4. a 2. obłędliwych pożądliwośći.
Rzym: 6. * A odnowćie śię duchem vmysłu wá- 23
a 4. y 12. szego: y oblecżćie śię w nowego czło- 24
a 2. Kolos: 3. wieká ktory wedle Bogá stworzony iest
b 12. w spráwiedliwośći / y świętobliwośći
Zac:227. prawdźiwey.
1.Piot: 2. A przetoż odrzućiwszy kłamstwo / mow- 25
a 1. ćie káżdy prawdę z bliźnim swoim: gdy- F
Zach: 8. żeśmy członkámi iedni drugich. Gnie- 26
c 16. Psal: 4. wayćie śię / lecz nie grzeszćie: Słońce
a 5. niechay nie záchodźi ná rozgniewánie

wászę.

27 wáße. ? Nie dawaycie mieyscá dyabłu. Iak: 4. b 7.
28 ? Ten ktory kradł niechay iuż nie krá-
dnie: lecz ráczey niechay prácuie / robiac
rękomá swymi co iest dobrego / áby miał
skad vdzielić potrzebuiacemu.
29 ? Wßelka mowá zła niech z vst wá-
ßych nie pochodźi: áleiesli ktora *iest* do-
bra ku zbudowániu wiáry / áby łáskę zie-
30 dnáłá słucháiacym. ? A nie zásmucay-
G ćie Duchá świetego Bożeg; przez ktore-
go zápieczetowáni iesteście ná dźień od-
31 kupienia. ? Wßeláka gorzkość / y gniew /
y zápálczywość / y wrzaśk / y bluźnienie
niech będźie odięte od was z wßeláka
32 złościa. ? Ale badźcie dobrotliwemi ie- Kolos: 3. b 12.
dni przećiw drugim / miłośierni / odpu-
ßczáiac sobie iáko y Bog w Chrystusie
wam odpuśćił.

ROZDZIAL V.

1 BAdźcież tedy náśládowcámi Bo- Za: 228.
2 żymi: iáko synowie namilßy: ? á Ian 13. d 34. y 15. b 12.
A chodźcie w miłośći / iáko y Chri-
stus vmiłował nas / y wydał sámego sie- 1. Ian 4. c 13.
bie zá nas ná ofiárę y ná zábićie Bogu
3 ku wdźieczney wonnośći. ? A porubstwo Kolos: 3. a 5.
y wßelka nieczystość / ábo łákomstwo /

niechay nie bedźie áni pomieniono mie-
dzy wámi / iáko świętym przystoi: ˈ áni 4
sprosność / ábo głupia mowá / ábo żárto-
wánie ktore nie przystoi: ále ráczey dźię-
kowánie. ˈ Bo to wiedźćie rozumieiąc / 5
iż wszelki wszetecznik / ábo nieczysty / ábo B
Matt: 24. łákomiec (co iest báłwochwálstwo) nie
a 4. ma dźiedźictwá w krolestwie Christu-
Mar: 13. sowym y Bożym. ˈ Niechayże was nikt 6
a 5. nie zwodźi proznemi słowy. ábowiem
Luk: 21. dla tegoć przychodźi gniew Boży ná sy-
b 8. ny niewierne. ˈ Nie bądźcież tedy vcze- 7
Kolos: 2. stnikámi ich. ˈ Abowiemeśćie byli nie- 8
d 18. kiedy ćiemnośćią: lecz teraz świátło-
2. Tes: 2. a 3. śćią w Pánu.
Za: 229. Spráwuyćież się iáko synowie świá-
tłośći / ˈ (boć owoc świátłośći / iest we 9
wszelákiey dobrotliwośći / y w spráwie-
dliwośći / y w prawdźie.) ☞
ˈ Doświadczáiąc co iest wdźięczne- 10
go Bogu: ˈ á nie społkuyćie z vczynkámi 11
niepożytecznymi ćiemnośći / ále *ie* ráczey C
strofuyćie. ˈ Abowiem co się od nich po- 12
táiemnie dźieie / sromotá y powiádáć.
ˈ Wszákoż *to* wszytko co ma być strofo- 13
wano / od świátłośći bywa obiáwiono.
Bo *to* wszytko co obiáwiono bywa / iest
świátło.

14 świátło. ' Dla tego mowi: Ocuć się
ktory śpiß / y powstań z martwych / á o-
świeći ćię Christus.
15 * ' Pátrzćieß tedy bráćia / iákobyśćie
D ostrożnie się sprawowáli: nie iáko nie Kolos: 4.
16 mądrzy / ále iáko mądrzy: ' czás odkupu- a 5.
17 iąc / przeto iż dni złe są. ' A przetoż nie
bądźćie nierozumnymi: ále rozumieią- 1. Tes: 4.
18 cymi ktora iest wola Boża. ' A nie vpi- a 9.
iayćie się winem w ktorym iest nieczy-
stotá / ále bądźćie nápełnieni Duchem
19 świętym: ' rozmawiáiąc sobie w Psál-
miech / y w pieśniách / y w śpiewániach
duchownych / śpiewáiąc y gráiąc w ser-
cu swoim Pánu:
20 ' Dziękuiąc záwße zá wßytko / w imię Za 230.
E Páná náßego JEsu Christá Bogu y
21 Oycu. ' Będąc poddánymi iedni dru-
gim / w boiáźni Christusowey.
22 ' Zony niechay będą poddáne mężom 1 Moy: 3.
23 swym / iáko Pánu: ' ábowiem mąż iest c 16.
F głową żony / iáko Christus iest głową Kolos: 3.
kośćiołá: On że *iest* zbáwićielem ćiáłá d 18.
24 iego. ' Ale iáko kośćioł poddány iest 1 Piot: 3.
Christusowi / ták też żony swoim mę- a 1.
żom we wßytkim. 1. Kor: 11.
a 3.
25 ' Mężowie miłuyćie żony wáße / iáko Za: 231.

Koloſ: 3. d 19. y Chriſtus vmiłował kośćioł / y ſámego
śiebie wydał zań; ° áby gi poświęćił / o- 26
czyśćiwſzy gi omyćiem wody w słowie
żywotá: ° áby ſam ſobie wyſtáwił kośćioł 27
chwálebny / ktoryby nie miał zmázy / ábo
zmárſzku / ábo czego tákowego: ále iżby
był świety y niepokaláńy. ° Tákći y mę- 28
żowie powinni ſą miłowáć żony ſwoie /
iáko ſwoie ćiáłá. Kto miłuie żonę ſwo-
ię: ſámego śiebie miłuie. ° Abowiem ni- 29
gdy żaden ćiáłá ſwego nie miał w nie- G
náwiśći: ále ie wychowywa y ogrzewa /
iáko y Chriſtus kośćioł: ° gdyżeſmy 30
członkámi ćiáłá iego / z ćiáłá iego y z ko-
1.Moy: 2. d 24. śći iego. ° Dla tegoż opuśći człowiek 31
Matt: 19. a 5. oycá ſwego y mátkę ſwoię: y przyłączy
śię ku żenie ſwoiey. y będą dwoie w ie-
Mar: 10. a 7. dnym ćiele. ° Sákrámęt to wielki ieſt. 32
1. Kor: 6. d 16. lecz ia mowię w Chriſtuśie y w kośćie-
le. ° Wſzákże y káżdy z was zoſobná / nie- 33
chay *ták* miłuie żonę ſwoię / iáko śiebie ſá-
mego: á żoná niech śię boi mężá ſwego.

ROZDZIAL VI.

Za: 232. Koloſ: 3. d 20. DZiatki / bądźćie poſłuſzne rodźi- 1
com wáſzym w Pánu: Boć to
ieſt ſprawiedliwa. ° Czći oycá 2
A

twego y mátkę twoie: (ktore ieſt pierw- 2.Mo:20.
3 ße przykázánie z obietnicą) ábyć ſię do- c 12.
brze działo/ y ábyś był długiego czáſu ná 5.Moy:5. c 16.
4 ziemi. A wy oycowie nie pobudzayćie Syr: 3.
ku gniewowi dziatek wáßych: ále ie wy- b 9. y 7.
chowywayćie w kárnośći y w groźie c 29.
5 Páńſkiey. Słudzy poſłußni bądźćie Matt: 15.
pánom wedle ćiáłá/ z boiáźnią y ze drże- a 4. Mar: 7.
niem/ w proſtośći ſercá wáßego / iáko b 10.
6 Chriſtuſowi: nie ná oko ſłużąc/iákoby Koloſ: 3.
ludźiom ſię podobáiąc/ ále iáko ſłudzy d 22.
Chriſtuſowi/ czyniąc z ſercá wolą Bo- Tit: 2.c 9.
7 żą: z dobrą wolą ſłużąc/ iáko Pánu á 1.Piot: 2 c 18.
8 nie ludźiam. wiedząc iż káżdy cokol-
B wiek vczyni dobrego/to odnieśie od Pá-
9 ná/ choć niewolny/ choć wolny. A wy
pánowie tákże ſię záchowayćie przeći-
wko nim/ odpußczáiąc groźbę: wiedząc
iż y ich y wáß Pan / ieſt w niebieśiech: á Za: 233.
nie máß v niego względu ná oſoby. 5.Mo:10. d 17.
10 * Náoſtátek bráćia / zmacniayćie 2. Kron:
11 ſię w Pánu/y w śile mocy iego. Oblecz- 19. c 7.
ćie ſię w zupełną zbroię Bożą: ábyśćie Iob 34.
mogli ſtáć przećiwko záſadkam dyabel- b 19. Mad: 6.
12 ſkim. ponieważ nie mamy boiu prze- b 8.
ćiwko krwi y ćiáłu / ále przećiwko kśię- Syr: 35.
ſtwam y mocárſtwam / przećiwko dźier- b 16.

Rzym: 2. b 11. żawcam świátá tych ciemności / prze-
Galat: 2. b 6. ciwko duchownym złościam / ná niebio-
Kolos: 3. d 25. śách. [13] A przetoż weźcie zupełną zbroię
C
Dzie: 10. e 34. Bożą: ábyście mogli sprzeciwić się w
1. Piot: 1 b 17. dzień zły / y we wßytkim doskonáli stá-
nąć. [14] Stoycieß tedy przepásawßy bio-
drá wáße prawdą / á oblokßy páncerz
spráwiedliwości / [15] y obuwßy nogi w
gotowość Ewángeliey pokoiu: [16] we
wßytkim biorąc tarczą wiáry / ktorąby-
ście mogli wßytki strzały ogniste onego
Isa: 59. d 17. złego pogásić. [17] przyłbicę też zbáwien-
ną weźmićie / y miecz duchá (ktore iest
słowo Boże.) ☞
Za:234. [18] W káżdey modlitwie y prośbie mo-
1. Tes: 5. b 8. dląc się ná káżdy czás w duchu: y dla te-
Luk: 18. a 1. goż czuiąc ze wßeláką pilnością / y pro-
Kolos: 4. a 2. bą zá wßytkie święte: [19] y zá mię / áby
2. Tes: 3. a 1. mi byłá daná mowá w otworzeniu vst
D
moich z bespieczeństwem / ábym oznay-
miał táiemnicę Ewángeliey / [20] dla kto-
rey poselstwo spráwuię w łáncuchu / á-
bym o niey bespiecznie mowił / iáko mi
mowić potrzebá. [21] A iżbyście y wy wie-
dzieli o moich rzeczách / co czynię: wßy-
tko wam oznaymi Tychikus / namilßy
brát y wierny sługá w Pánie: [22] ktore-

gom posłał do was nátoż / ábyśćie wie-
dźieli co sie z námi dźieie / á izby poćieszył
23 sercá wásze. ꝰ Pokoy bráćiey y miłość z
wiárą od Bogá Oycá / y Páná Jesusá
24 Christusá. ꝰ Láská ze wszytkimi ktorzy
miłuią Páná nászego Jesu Christá w
nieskáżitelnośći. Amen.

LIST PAWLA S. APOSTOLA DO PHILIPPOWIAN.

ROZDZIAL I.

1 PAwel y Tymotheusz Za: 235.
Á sludzy Jesu Christá: wszy-
tkim świetym w Christusie
Jesusie / ktorzy są w Phili-
2 powie / z Biskupy y z Diákonámi. ꝰ Lá-
ská wam y pokoy od Bogá Oycá násze-
3 go / y Páná Jesu Christá. ꝰ Dźiekuie Bo-
gu memu w káżdym przypominániu
4 was ꝰ (záwżdy we wszelkich prosbách
moich zá wszytkich was / modląc sie z we-
5 selem) ꝰ zá społeczność wászę w Ewán-

geliey Christusowey od pierwszego dniá
áż dotąd:
*[ᵖ] Máiąc tę nádzieię / iż ten ktory po- 6
czął w was dobrą spráwę / wykona ią áż
do dniá Jesusá Christusá. [ᵖ] iákoż iest słu- 7
szna / ábych ia to rozumiał o was wszy- B
tkich / dla tego iż was mam w sercu y w
więźieniu moim / y w obronie / y w v-
twierdzániu Ewángeliey / że wy wszyscy
vczestniki iesteście wesela mego.
Za:236. [ᵖ] Abowiem świádkiem mi iest Bog / 8
iáko wam tego wszytkim życzę ábyśćie
byli we wnętrznośćiách Jesusá Christu-
sá. [ᵖ] A o to proszę / áby miłość wászá ie- 9
szcze więcey á więcey obfitowáłá w v-
mieiętnośći y we wszelákim zrozumie-
niu: [ᵖ] ábyśćie doświadczáli tego co iest 10
pożyteczniejszego / żebyśćie byli szczyry-
mi y bez obráżenia ná dźień Christusow.
[ᵖ] będąc nápełnieni owocu spráwiedli- 11
wośći przez Jesusá Christusá / ku chwa-
le y czći Bożey. ☞
Za:237. [ᵖ] A chcę bráćia ábyśćie wiedźieli / iż 12
to co sie zemną dźieie / więcey sie obroćiło
ku pomnożeniu Ewángeliey. [ᵖ] ták iż też 13
okowy moie w Christusie znácznie sie
stáły po wszytkim páłacu / y v wszytkich
inszych.

14 inßych. ⁊ iż też wiele ich z bráciey w Pá-
nie/ potuchę wźiąwßy z okow moich/ ob-
fićiey śmieli bez boiáźni słowo Boże o-
15 powiádáć. ⁊ Niektorzyć y dla zazdrośći
y sporu: á niektorzy też z dobrey woli
16 Christusá opowiádáią. ⁊ Jnni záś z mi-
C łośći: wiedząc iżem iest postánowion ku
17 obronie Ewángeliey. ⁊ A drudzy też z
sporu Christusá opowiádáią nie ßcze-
rze: mniemáiąc iż przydawáią vćisku
18 związkom moim. ⁊ Bo coż? By iedno
wßelkim sposobem/ choć pod pokrywką/
choć prawdźiwie/ Christus był opowiá-
dan: y w tym sie wesele/ ále y weselić bę-
19 dę. ⁊ Bo wiem iż mi to wynidźie ku zbá-
wieniu/ zá wáßą modlitwą y pośilánim
20 Duchá Jesu Christowego/ ⁊ według o-
czekawánia y nádźieie moiey/
Jż sie w ni wczym nie záwstydzę/ ále Za: 238.
z wßelákim bespieczeństwem iáko zá-
wße ták y teraz wielce będźie wsławion
Christus w ćiele moim/ choć przez ży-
21 wot/ choć przez śmierć. ⁊ Abowiem mnie
22 żyć iest Christus: á vmrzeć zysk. ⁊ A iesliż
żywym być w ćiele/ to mi iest owocem
prácey/ iednák niewiem cobym obráć
23 miał. ⁊ Nie iestem śćiśnion ze dwu *stron*:

prágnac żebym był rozwiązan y był z
Christusem/ *coby* dáleko lepiey. [a] ále zo- 24
stáć w ciele/ potrzebniey iest dla was.
[a] A będąc tego pewien/ wiem iż zostánę 25
y zetrwam wszytkim wam/ ku wáſzemu
pomnożeniu y weselu wiáry: [a] áby ob- 26
fitowáło przechwalánie wáſze w Chri-
ſtuśie JEſuśie we mnie/ gdy do was
záſię przybędę.
Za:239. [a] Tylko się spráwuyćie iáko przystoi E- 27
Ephe: 4. wángeliey Christusowey: ábym chociaż
a 1. przybywszy/ y oglądawszy was/ chociaż
Koloſ: 1. w niebytności słyszał o was iż stoićie w
b 10. iednym duchu/ iednomyślnie/ prácuiąc
1.Teſ: 2. około *pomnożenia* wiáry Ewángeliey. [a] A- 28
c 12. ni w czym nie dayćie się vstráſzáć prze-
ćiwnikom/ co onym iest przyczyną zginie-
nia/ á wam zbáwienia/ y to od Bogá:
[a] iż wam dárowano iest dla Christusá/ 29
nie tylko ábyśćie weń wierzyli/ ále iżby-
śćie też dla niego ćierpieli; [a] tenże boy 30
máiąc iákiśćie y widźieli we mnie/ y te-
ráześćie o mnie słyszeli.

ROZDZIAŁ II.

JEśli tedy ktore poćieszenie w 1
Christuśie/ ieśli ktore vćieszenie
miłośći/

miłośći / ieſli ktora ſpołeczność duchá /
2 ieſli ktore wnetrznośći vlitowánia: ⁹ ná-
pełnćieſz weſele moie / ábyśćie toż rozu-
mieli / też miłość máiąc / iednomyślni /
3 iednoż rozumieiąc. ⁹ nie przez poſwarki /
áni przez prozną chwałe: ále w pokorze /
ieden drugiego máiąc zá wyżſzego nád 1. Kor: 10. f 24 y 13. b 5.
4 ſie: ⁹ nie pátrząc káżdy ſwego / ále tego
co ieſt drugich.
5 ✝ ⁹ Abowiem tá chęć niech bedźie w Za: 240
was / ktora *byłá* y w Chriſtuśie Jeſuśie:
6 ⁹ ktory bedąc w poſtáći Bożey / nie po-
czytał *tego* zá drapieſtwo że był rownym
7 Bogu: ⁹ ále wyniſzczył ſámego śiebie /
przyiąwſzy poſtáć ſługi / ſſtawſzy ſie po-
dobny ludźiom / y poſtáwą nálezióny iá-
8 ko człowiek. ⁹ Sam ſie poniżył / ſſtawſzy Zyd: 2. b 9.
ſie poſłuſznym áż do śmierći: á śmierći
9 krzyżowey. ⁹ Dla tego też Bog *wyſoce* go
B wynioſł / y dárował mu imie ktore ieſt
10 nád wſzelákie imie: ⁹ áby ná imie Jeſu- Iſa: 45. d 23.
ſowe wſzelkie koláno klekáło / niebieſkich /
11 ziemſkich / y podźiemnych. ⁹ á izby wſzel- Rzym: 14. b 11.
ki iezyk wyznawał / iż Pan Jeſus Chri-
ſtus ieſt w chwale Bogá Oycá.
12 ⁹ Przetoż namilſzy moi (iákośćie zá- Za: 241.
wſze poſłuſzni byli:) nie tylko iáko przy

moiey

moiey bytności / ále teraz dáleko więcey
w niebytności moiey / z boiáźnią y ze
drżenim zbáwienie wáße spráwuyćie.
Abowiem Bog iest ten ktory spráwu- 13
ie w was y chcenie y wykonánie wedle
1.Piot:4. dobrey woley. A wßytko czyńcie krom 14
e 9. ßemránia y poswárkow. ábyśćie byli 15
bez przygány / y ßczerymi dźiatkámi Bo-
żymi / nienágánionymi w pośrzodku ná-
rodu złego y przewrotnego / miedzy kto-
remi świećićie iáko świátłá ná świećie:
záchowywáiąc słowo żywotá ku prze- 16
chwalániu moiem ná dźień Christusow / C
Za:242. Iżem dármo nie biegał / ánim dármo
Dzie:16. prácował. Ale chocby też krew moie 17
a 1. wylano ná ofiárę y ná posługę wiáry
wáßey / weselę się y pomagam wßytkim
wam wesela. Tákże y wy się weselćie y 18
pomagaycie mi wesela. A spodźiewam 19
się w Pánie Iesuśie / iż rychło Tymothe-
ußá poślę do was: ábym y ia był dobrey
myśli / dowiedźiawßy się co się z wámi
dźieie. Abowiem nie mam żadnego ták 20
iednomyślnego / ktoryby się vprzeymie
1.Kor:10. o was stáráł. Bo wßyscy swego ßuká- 21
f 24. y 13. ią: nie Iesu Christusowego. A *stąd* po- 22
b 5. znaycie doświádczenie iego / iż iáko syn

oycu/

23 oycu/zemną służył w Ewángeliey. Spo-
dziewam się tedy iż tego do was posle/
skoro obacze co się zemną dziać ma.
24 Alec dufam w Pánie iż y sam rychło Za:243.
25 do was przybede. Wßákżem rozumiał
D zá potrzebną/ posłáć do was Epáphro-
dytá brátá y pomocniká y społ zemną
boiuiacego á wáßego Apostołá/ y sługe
26 w potrzebie moiey. Poniewaz vprzey-
mie prágnał was wßytkich/ y fráſował
27 się/ żeście słyßeli że chorował. Boć iście
chorował áż blizko śmierci: ále Bog
zmiłował się nád nim: á nie tylko nád
nim/ ále też nádemną/ iżbym nie miał
28 smutku ná smutek. Tym rychley tedy
posłałem go: ábyście go vyźrzawßy/ záś
się weselili/ á ia bym nie był smętny.
29 Przyimiećieß go tedy w Pánu z wßelá-
kim weselem: á tákowe we czći mieyćie.
30 Boć dla spráwy Christusowey blizko był
śmierći: odważywßy zdrowie swe/ áby
wypełnił to czego nie dostawáło do po-
sługi wáßey przećiwko mnie.

ROZDZIAL III.

1 NAostátek bráćia moi/ weselćie
A się w Pánu. Toż wam pisáć/
mnieć

mnieć nie ćiężko / á wam potrzebno.
Upátruyćie psy / upátruyćie złe robo-
tniki / upátruyćie porzezánie. Abo-
wiem my iesteśmy obrzezánim / ktorzy
duchem służymy Bogu: y chlubimy sie
w Christusie Jesusie / á w ćiele nie ufá-
my. áczkolwiekćibych ia miał ufánie y
w ćiele. Jesli kto inszy zda sie ufáć w ćie-
le: wiecey ia. Obrzezány ośmego dniá /
z narodu Jsráelskiego / z pokolenia Be-
1.Kor: 11. niáminowego / Zyd z Zydow / wedle zá-
e 22. konu Pháryseusz / według uprzeymey
Dzie: 23. chući prześláduiac kośćioł Boży: we-
b 6. dług spráwiedliwośći ktora iest w zako-
nie obcuiac bez przygány.
* Ale co mi było zyskiem / tom poczy-
tał dla Christusá być szkodą.
Nowszem poczytam sobie wszytko zá
szkodę dla wysokiego poznánia JEsusá
Christusá Páná mego: dla ktoregom so-
bie wszytko poczytał zá utrátę / y mam
sobie zá gnoy / ábym Christusá zyskał: y
był náleziony w nim nie máiac spráwie-
dliwośći moiey ktora iest z zakonu: ále
tę / ktora iest przez wiárę Christusá Jesu-
sá / spráwiedliwość z Bogá przez wiárę:
żebym go poznał / y moc zmartwych-

wſtánia iego / y społeczność vtrapienia
11 iego: przypodobány śmierći iego / owa-
bym ktorym ſpoſobem zábieżał ku pow-
12 ſtániu zmartwych. Nie iżbym iuż wźiął /
C ábo iuż doſkonáłym był: ále gonię / owa-
bym vchwyćił / dla czegom ieſt od Chri-
ſtuſá Jeſuſá vchwyconym. ☞
13 Bráćia / iać o ſobie nie rozumiem iż-
bych *iuż* vchwyćił. Lecz iedno *czynię*, że
tego co názad ieſt zápámiętywáiąc / á do
14 tego ſię co przede mną ćiągnąc / dogá-
niam do kreſu ku zapłáćie wezwánia
wyſokiego Bożego w Chriſtuśie Jeſu-
15 śie. Ktorzyſmy kolwiek tedy doſkoná-
li / toż rozumiemy: á ieſli co ináczey rozu-
16 miećie / y toć wam Bog obiáwi. Wßá-
koż do czegoſmy przyßli / ábyſmy toż ro-
zumieli / w tymże prawidle trwaymy.
17 * Bądźćieß náśládowcámi moimi /
D bráćia: á vpátruyćie te ktorzy ták poſtę-
18 puią iáko maćie wzor náß. Boć wiele Rzym: 16. c. 17.
ich chodźi / o ktorych częſtom wam po-
wiádał (á teraz y płácząc powiádam) *iż*
ſą nieprzyiaćielmi krzyżá Chriſtuſowegó:
19 ktorych koniec / zátrácenie: ktorych
Bog / ieſt brzuch: y chwałá w ſromoćie
ich / ktorzy ziemſkie *rzeczy* miłuią.

Lecz

Za:245. [?] Lecz náße obcowánie iest w niebie- 20
siech: skąd też zbáwiciela oczekawamy/
Páná náßego Jesu Christá/ [?] ktory prze- 21
mieni ciáło náße podłe/ áby sie podo-
bnym stáło chwálebnemu ciáłu iego/
wedle skuteczney mocy ktora też wßy-
tko podbić sobie może.

ROZDZIAL IIII.

A Przetoż bráćia moi namilßy y po- 1
żądáni/ wesele moie y korono mo- A
iá: ták stoyćie w Pánu/ namilßy.
[?] Euodiey żadam/ y Syntychi proße/ áby 2
toż rozumiáły w Pánie. [?] A proße y cie- 3
bie towárzyßu własny/ pomagay tym
ktore w Ewángeliey społu zemną prá-
cowáły/ z Klementem/ y z innymi pomo-
cniki moimi/ ktorych imioná są w księ-
gách żywotá.

Za:246. *[?] Weselćie sie záwße w Pánu. pow- 4
tore mowie/ weselćie sie. [?] Skromność 5
wáßá niech będźie wiádoma wßytkim
ludźiom. Pan blizko iest. [?] Nie troßcz- 6
ćież sie nicz: ále w káżdey modlitwie y B
prośbie z dźiękowánim niech żądánia
wáße będą v Bogá oznaymione. [?] A po- 7
koy Boży ktory przewyżßa wßelki smysł/

miechay

niechay ſtrzeże ſerc wáſzych y myśli wá-
ſzych w Chriſtuśie Jeſuśie.
8 ⁹ Náoſtátek bráćia/cokolwiek ieſt prá-
wdziwego / cokolwiek pocżćiwego / co-
kolwiek ſpráwiedliweg / cokolwiek świe-
tego / cokolwiek przyiemnego / cokol-
wiek dobrey ſławy; ieſli ktora cnotá / ie-
ſli ktora chwałá kárnośći / to obmyslay-
9 ćie. ⁹ Czegośćie ſię też náucżyli/ y przy-
ieli / y ſłyſzeli/y widźieliśćie we mnie/ toż
czyńćie: á Bog pokoiu będźie z wámi.
10 ⁹ Lecz vweſeliłem ſie wielce w Pánu/ Zaczá-
C iżeśćie wżdy kiedy roſkwitneli w ſwoim lo 247.
ſtárániu o mnie : iákoż y ſtáráliśćie ſię:
11 áleśćie czáſu nie mieli. ⁹ Nie żebym mo-
wił dla niedoſtátku. ábowiem náucży-
łem ſię ia przeſtáwáć ná tym co mam.
12 ⁹ Vmiem y vniżáć ſię/ vmiem y obfito-
wáć : (wſzedy / y we wſzem ieſtem wy-
ćwiczony) y náſyconym być y łáknąć; y
13 obfitowáć y niedoſtátek ćierpieć. ⁹ wſzy-
tko mogę w tym ktory mię vmacnia.
14 ⁹ Wſzákże dobrześćie vczynili / vżycżyw-
15 ſzy vćiſkowi moiemu. ⁹ A wiećie y wy
Philippowiánie/ iż ná pocżatku Ewán-
geliey/gdym wyſzedł z Mácedoniey / żá-
den mi kośćioł nie vżycżał co ſię tycże

dawánia y brania / iedno wy sámi: 16 po-
nieważ y do Thessáloniki / raz y dtugi
posyłáliście mi ná potrzeby. 17 Nie iż- 17
bym ßukał datku: ále ßukam owocu D
ktoryby obfitował ná liczbie wáßey. 18 A 18
mamći wßytko / y obfituie: iestem ná-
pełnion / wziąwßy od Epáphroditá co-
ście posłáli / wonność dobrey woniey /
Rzym:12. ofiárę przyiemną / Bogu miłą. 19 A Bog 19
a 1. moy niechay nápełni wßelkie żądánie
wáße według bogáctwá swoiego w chw-
wale / w Christusie Jesusie. 20 A Bogu 20
y Oycu náßemu chwałá ná wieki wie-
kow. Amen. 21 Pozdrowćie káżdego ś- 21
więtego w Christusie Jesusie. 22 Poz- 22
drawiáią was bráćia ktorzy są zemną.
Pozdrawiáią was wßyscy świeći: á
zwłaßczá ktorzy są z Cesárskiego domu.
23 Láská Páná náßego Jesusá Chri- 23
stusá z Duchem wáßym.
Amen.

List Páwłá

LIST PAWLA S. APOSTOLA DO KOLOSSAN.

ROZDZIAL I.

1 A PAwel Apostol JEsu Za:248.
Christá przez wola Boża/ y
2 Tymotheusz brát: [2] tym kto-
rzy sa w Kolosie świetym /
y wierney bráciey w Christusie Jesusie.
3 [3] Láská wam y pokoy od Bogá Oycá ná-
szego/ y Páná Jesu Christá. Dziekuiemy
Bogu y Oycu Páná nászego Jesu Chri-
4 stá/ záwsze modlac sie zá was: [4] vsłyszá-
wszy wiáre wásze w Christusie Jesusie/
y miłość ktora maćie ku wszytkim świe-
5 tym / [5] dla nádzieie ktora iest wam odło-
żona w niebie/ ktoraśćie słyszeli w prze-
6 powiádániu prawdy Ewángeliey/ [6] kto-
B ra przyszłá do was/ iáko y ná wszytkim
świećie iest/ y owoc przynośi / y pomna-
ża sie iáko y v was / od dniá tego ktore-
gośćie vsłyszeli y poználiśćie łáske Bo-
ża w prawdźie.
7 [7] Jákośćie sie náuczyli od Epáphrá Za: 249

miłego towárzyszá nászego / ktory iest
wiernym sługą Christusowym dla was:
ktory też nam oznaymił miłość wászę 8
w Duchu.
* Dla tego y my od dniá ktoregosmy 9
vsłyszeli/nie przestawamy zá was sie mo-
dlić y prośić / ábyśćie byli nápełnieni
znáiomośći woley iego / we wszelákiey
mądrośći y wyrozumieniu duchownym:
ábyśćie chodźili przystoynie / Bogu sie 10
we wszem podobáiąc: w káżdym vczyn-
ku dobrym owoc przynosząc / y rosnąc w
znáiomośći Bożey: vmocnieni wszelá- 11
ką mocą według możnośći iásnośći ie-
go / we wszelákiey ćierpliwośći y nie-
skwápliwośći z weselem.
Za:250. Dźiękuiąc Bogu Oycu ktory nas go- 12
dnymi vczynił abysmy byli vczestnikámi
dźiedźictwá świętych / w świátłośći:
ktory nas wyrwał z mocy ćiemnośći / y 13
przeniozł w krolestwo Syná swego mi-
łego / w ktorym mamy odkupienie przez 14
krew iego / odpuszczenie grzechow. ☞
Ktory iest obrázem Bogá niewidźiál- 15
nego / národzony przed wszytkim stwo-
Ian 1.a 3. rzeniem. ábowiem przezeń wszytkie rze- 16
czy są stworzone ná niebie y ná źiemi/ C

widźiálne

widźiálne y niewidźiálne / choć máiestáty / choć páństwá / choć kśięstwá / choć
zwierzchności: wszytko przezeń / y w nim
17 iest stworzono: ° á on iest przed wszytkimi / á wszytko w nim stoi.
18 ° A on iest głowá ciáłá kośćielnego / Za: 251.
ktory iest początkiem / pierworodnym z 1. Kor: 15. c 21.
vmárłych: áby on miedzy wszytkimi Obia: 1. b 5.
19 przodkował: ° iż sie vpodobáło / áby wszytká zupełność mieszkáłá w nim: ° á żeby przezeń ku sobie poiednał wszytko vspokoiwszy / przez krew krzyżá iego / ták to co ná ziemi / iáko y to co w niebieśiech
21 iest. ° A was ktorzyśćie niekiedy byli oddaleni y nieprzyiaćiele vmysłem / w
22 złośliwych vczynkách: ° teraz też poiednał w ćiele człowieczeństwá swegó przez śmierć / áby wás wystáwił święte y niepokaláne y nieobwinione przed oblicz-
23 nośćią swoią. ° ieśliże wiec trwaćie w wierze vgruntowáni y vtwierdzeni / á nie poruszeni od nádźieie Ewángeliey ktoraśćie słyszeli / ktora obwołána iest wszelkiemu stworzeniu / ktore iest pod niebem / ktorey ia Páwel sstałem sie sługą.
24 ° Ktory sie teraz ráduie w doległośćiách zá was / y to czego nie dostawa v- Za: 252.

trapieniam Christusowym / wypełniam
w ciele moim zá ciáło iego / ktore iest ko-
ściół: ° ktorego ostałem sie ia sługą we- 25
dle szafowánia Bożego / ktore mi iest dá-
ne do was / ábych wypełniał słowo Bo-
że / ° táiemnice ktora byłá zákryta od 26
wiekow y od rodzáiow / á teraz oznay-
miona iest świętym iego / ° ktorym ch- 27
ciał Bog oznaymić bogáctwo tey chwá-
lebney táiemnice miedzy Pogány / kto-
ry iest Christus / miedzy wámi nádzieiá
chwały / ° Ktorego my przepowiádá- 28
my / vpomináiąc káżdego człowieká / y
náuczáiąc káżdego człowieká we wsze-
lákiey mądrości / ábyśmy wystáwili ká-
żdego człowieká doskonáłym w Christu-
sie Jesusie: O co sie też pilnie stáram /
boiuiąc według mocy iego / ktora we
mnie potężnie spráwuie.

ROZDZIAL II.

Za: 253. ALbowiem chcę ábyście wiedzieli 1
iáko wielkie stáránie mam o was A
y o tych ktorzy są w Láodyceiey / y
ktorzykolwiek nie widzieli oblicza mego
w ciele: ° áby pocieszone były sercá ich / 2
spoiwszy sie w miłości / ku wszemu też bo-

gáctwu

gáctwu zupełne⁰ wyrozumienia / ku po-
znániu táiemnice Bogá Oycá y Chri-
3 stusá Jesusá / ᵗ w ktorym skryte są wszy-
4 tkie skárby mądrości y vmieietności.ᵗ A
toć powiádam / áby was nikt nie pod-
5 chodźił przez wystáwną mowę.ᵗ Bo ácz- 1. Kor. 5.
B kolwiekem nie iest obecny ćiáłem / ále a 3.
duchem iestem z wámi : weseląc się y wi-
dząc porządek wász / y vtwierdzenie wiá-
6 ry wászey / ktora iest w Christusie. ᵗ Já-
kośćie tedy przyieli Jesu Christá Páná /
7 w nimże chodźćie / ᵗ wkorzenieni y wy-
budowáni w nim / y vmocnieni wiárą /
iákośćie się też náuczyli / obfituiąc w
nim w dźiękowániu.
8 ᵗ Pátrzćieś by kto was nie oszukał Za:254.
przez Philozophią / y prozne omámienie:
wedle vstáwy ludzkiey / podług elemen-
tow świátá tego / á nie według Christu-
9 sá: ᵗ gdyż w nim mieszka wszytká zupeł-
10 ność Bostwá ćielesnie : ᵗ y iesteśćie w
nim nápełnieni / ktory iest głową wszel-
11 kiego kśięstwá y zwierzchności : ᵗ w
ktorym też obrzezáni iesteśćie obrzezá-
nim nie ręką vczynionym / gdyśćie zewle-
kli ćiáło ćielesne / ále w obrzezániu Chri-
12 stusowym / ᵗ pogrzebieni z nim we

krzcie: w ktorymeście też spolnie pow-
stáli przez wiárę potężności Bogá / kto-
ry go wzbudźił z martwych.
Za: 255. [9] Y was gdyśćie byli vmárli w grze- 13
Ephe: 2. chách y w nieobrzezce ćiáłá wáſzego o- C
a 1. żywił z nim pospołu: odpuśćiwſzy wam
wſzytkie grzechy / [9] zmázawſzy on przećiw 14
nam cyrográph dekretu / ktory był nam
przećiwny / zniozł gi z pośrodku / przy-
biwſzy gi do krzyżá: [9] y złupiwſzy kśięst- 15
wá y mocárstwá / wywiodł ie śmiele ná
podziw / iáwnie tryumph z nich czyniąc
sam przez się. [9] Niecháyże was tedy nikt 16
nie sądźi w pokármie ábo w [illegible]ćiu / ábo
w cześći święta / ábo w ná[illegible]ániu kśię-
życá / ábo ſábbátow: [9] ktore są ćieniem 17
rzeczy przyſzłych / lecz ćiáło iest Christu-
Matt: 24 sowo. [9] Niecháy was nikt nie podcho- 18
a 4. dźi / chcąc przez pokorę y nabożeństwo
ányołow / hárdźie postępuiąc w tym cze-
go nie widźiał / prozno się nádymáiąc z
vmysłu ćiáłá swego: [9] á nie trzymáiąc 19
się głowy Christusá, z ktorego wſzytko ćiá-
ło przez spoienia y związánia zrządzone
y spolnie złączone / rośćie ná pomnoże-
nie Boże.
Za: 256. [9] Jesliśćie tedy vmárli z Christusem / 20
od elemen- D

od elementow tego świátá: przecżże ie-
ście iákoby żywiąc ná świecie skázuie-
21 ćie: Nie dotykayćie sie/ áni kosztuyćie/
22 áni ruszayćie: Co wszytko idźie ku ská-
żeniu sámym vżywánim/ *iż iest* wedle v-
23 stáwy náuk ludzkich. ktore máiąc po-
zor mądrośći w zabobońiech y w vpo-
korzeniu/ y w niefolgowániu ćiáłu/ nie
we czći iákiey ku nápełnieniu ćiáłá.

ROZDZIAL III.

1 A JEsliżeśćie tedy powstáli z Chri- Za: 257.
stusem: zwierzchnich rzeczy szu-
kayćie: gdźie Christus iest ná
2 práwicy Bożey śiedzący. O te sie stá-
rayćie/ ktore są wzgorę; nie ktore są ná
3 ziemi. Abowiemeśćie vmárli: y żywot
wász skryty iest z Christusem w Bogu.
4 Gdy sie Christus żywot wász okaże: te-
dy y wy z nim okażećie sie w chwale. ☞
5 Vmártwiayćież tedy członki wásze Ephe: 5. a 3.
ktore są ná ziemi/ porubstwo/ nieczysto-
tę/ wszeteczeństwo/ złą pożądliwość/ y
łákomstwo/ ktore iest báłwochwálstwem.
6 dla ktorych przychodźi gniew Boży ná
7 syny niewierne. w ktorycheśćie sie y
wy niekiedy obieráli/ gdyśćie żyli w

Rzym: 6. a 4. b 12. nich. ᵃ Lecz teraz odłożćie y wy to wszyt- 8
Ephe: 4. f 23. ko: gniew / popędliwość / złość / bluź- B
nierstwo / skáradą mowę z vst wászych.
Żyd: 12. a 1. ᵃ Nie kłamayćie iedni drugim: zwlokszy 9
z siebie stárego człowieká z vczynkámi
1. Piot: 2. a1. 14. a2. iego / ᵃ á oblokszy nowego tego ktory się 10
odnawia w znáiomośći / podług wyo-
bráżenia tego ktory go stworzył. ᵃ Gdźie 11
nie mász Pogániná y Zydá / obrzezánia y
nieobrzezki / *człowieká* obcego y Tátárzy-
ná / niewolniká y wolnego: ále wszytko /
y we wszech Christus.
Za: 258. Ephe. 6. b 11. *ᵃ Przyoblecżćież się tedy (iáko wy- 12
bráni Boży / święći / y vmiłowáni) we
wnetrznośći miłośierdźia / w dobrotli-
wość / w pokorę / w ćichość / w ćierpli-
wość / ᵃ iedni drugich znosząc: y odpusz- 13
czáiąc sobie ieśliby kto miał skárgę prze- C
ćiw komu. iáko też Pan odpuśćił wam;
tákże y wy. ᵃ A nád to wszytko / mieyćie 14
miłość / ktora iest zwiazką doskonáłośći.
ᵃ A pokoy Christusow niech przewyższa 15
w sercách wászych / ku ktoremu też we-
zwáni ieśteśćie w iednym ćiele: á wdźię-
czni bądźćie. ᵃ Słowo Christusowe nie- 16
chay mieszka w was obfićie / z wszeláką
mądrośćią / náucżáiąc y sámi siebie ná-

pominájąc /

pomináiąc/przez psalmy/ pieśni/y śpie-
wánia duchowne/ w łásce śpiewáiąc w
sercách wászych Bogu.
17 [1] Wszytko cokolwiek czynićie mową Za: 259.
D ábo vczynkiem/ wszytko w imię Páná 1. Kor: 10
Jezusá Christusá/ dźiękuiąc Bogu y g 31.
Oycu przezeń.
18 [1] Zony bądźćie poddáne mężom/ iáko Ephe: 5.
19 przystoi/ w Pánu. [1] Mężowie/ miłuyćie c 22.
żony wásze: á nie bądźćie gorzkimi prze- 1. Piot: 3.
20 ćiwko nim. [1] Dźiatki posłuszne bądźćie a 1.
rodźicom we wszytkim. ábowiem sie to Ephe: 5.
21 podoba w Pánu. [1] Oycowie nie pobu- f 25.
dzayćie ku gniewu dźieći wászych: áby Ephe: 6.
22 sercá nie tráćili. [1] Sludzy bądźćie po- a 1.
słuszni we wszytkim pánom wedle ćiáłá/ Ephe: 6.
nie służąc ná oko/ iákoby ludźiom sie po- a 4.
dobáiąc/ ále w szczerośći sercá/ Bogá Ephe: 6
23 sie boiąc. [1] Cokolwiek czynićie/ z dusze a 5.
24 czyńćie iáko Pánu/ á nie ludźiam: [1] wie- Tit: 2. c9
dząc iż od Páná weźmiećie odpłátę dźie- 1. Piot. 2
dźictwá. Pánu Christusowi służćie. c 18.
25 [1] Bo ten co krzywdę czyni/ odnieśie to Rzym: 2
co vkrzywdźił: á nie mász względu ná b 11.
osoby v Bogá. Dźie: 10. f 34.

ROZDZIAL IIII.

1 PAnowie co sprawiedliwego y
słußnego iest / oddawaycie słu- A
gom : wiedząc że y wy macie
Pana w niebie.
Zaczalo 260. 2 W modlitwie trwaycie : czuyni bę- 2
dąc na niey z dziekowánim. 3 modląc się 3
Luk : 18. a 1. społecznie y zá nas / áby nam Bog otwo- B
1. Tes: 5. c 12. rzył drzwi mowy ku opowiádániu táie-
mnice Christusowey (dla ktorey też ie-
Ephe: 6. c 18. stem zwiazány) 4 ábych ią oznaymiał 4
mowiąc iáko iest potrzebá. 5 Mądrze się 5
2. Tes: 3 a 1. obchodzćie z obcymi : czás odkupuiąc.
Ephe: 5. d 15. 6 Mowá wáßá niech záwße będzie przy- 6
iemna / solą okraßona : ábyście wiedźieli
iáko macie káżdemu z osobna odpowie-
dźieć. 7 Co się zemną dźieie / wßytko wam 7
oznaymi Tychikus namilßy brát / y wier-
ny sługá / y towárzyß w Pánu : 8 ktore- 8
gom posłał do was dla tego áby się wy-
wiedźiał co się dźieie z wámi / y poćießył
sercá wáße / 9 z Onezymem namylßym á 9
wiernym brátem / ktory iest z was. Wßy-
tko wam oznáymią co się tu dźieie.
Za: 261 10 Pozdrawia was Arystárchus ktory 10
iest zemną w poimániu / y Márek Brátá-
nek Bárnábaßow (o ktorym wźieliście

roskazá-

roſkazánie. Jeſliby przyſzedł do was
11 przyimiećie go) y Jezus ktorego zową
C Juſtem: ktorzy ſą z obrzezánia. Ci ſámi
ſą pomocnicy moi w kroleſtwie Bożym:
12 ktorzy mnie byli poćiechą. Pozdrawia
was Epáphrás ktory z was ieſt / ſłu-
gá Chriſtuſá Jezuſá / záwſze prácuiąc zá
was w modlitwách / ábyśćie ſtali doſko-
nałymi y pełnymi we wſzelákiey woli Bo
13 żey. Bo ieſtem mu świádkiem / że ma
wielkie ſtáránie o was / y o tych ktorzy ſą
14 w Láodycei / y ktorzy w Hierápolu. Po-
zdrawia was Lukaſz lekarz miły / y De- 2. Tim. 4.
15 más. Pozdrowćie bráćią ktorzy ſą w b 11.
Láodyceiey: y Nimpháſá / y zgromádze-
16 nie ktore ieſt w domu iego. A gdy v
was przeczytan będźie *ten* liſt / ſpráwćie
to áby też czytány był w kośćiele Láody-
ceńſkim: á iżbyśćie wy też przeczytáli
17 ten ktory ieſt Láodyceyſki. A powiedz-
ćie Archipowi; Doglądáy poſługowá-
nia ktores wziął w Pánu / ábyś ie wypeł-
18 niał. Pozdrowienie / ręką moią Pá-
włową. Pámiętayćie ná więźienie
moie. Láſká z wámi.
Amen.

LIST PAWLA S. APOSTOLA DO THESSALONICZAN PIERWSZY.

ROZDZIAL I.

Za:262. PAwel y Sylwan y Ty- 1
motheuß kośćiołowi Tessá- A
lonickiemu w Bogu Oycu/
y w Pánie Jesusie Christu-
sie. Láská wam y pokoy.
*[?] Dźiekuiemy Bogu záwße zá was 2
wßytkie: wspomináiac was w modli-
twách náßych bez przestánku: [?] wspo- 3
mináiac vczynnosć wiáry wáßey/ y prá- B
ce/ y miłość/ y ćierpliwość nádźieie w
Pánie náßym Jesusie Christusie/ przed
Bogiem y Oycem náßym: [?] Wiedzac 4
brácia vmiłowáni od Bogá/ o wybrá-
niu wáßym: [?] gdyż Ewángelia náßá 5
nie byłá v was tylko w mowie/ ále *tez* y
w mocy/ y w Duchu świetym/ y w zupeł-
nośći wielkiey: iáko wiećie iákiemiśmy
byli miedzy wámi dla was.
Za:263. [?] A wy sstáliśćie sie násládowcámi 6
C

nászymi / y Páńskimi : przyiąwszy słowo
w wielkim vćiśnieniu / z weselem Du-
7 chá świętego : ¹ ták iżeśćie się sstáli
wzorem wszytkim wierzącym w Máce-
8 doniey y w Achaiey. ¹ Abowiem od was
D zábrzmiáło słowo Páńskie: nie tylko w
Mácedoniey y w Achaiey / ále się też ro-
zeszłá ná wszelkim mieyscu / wiárá wászá
ktora iest ku Bogu : ták iż też nam nie
9 trzebá nic mowić. ¹ Bo sámiż o nas o-
powiádáią iákowysmy przystęp do was
mieli : y iákośćie się náwroćili do Bogá
od báłwanow / ábyśćie służyli Bogu ży-
10 wemu y prawdziwemu / ¹ y oczekiwáli
Syna iego z niebios (ktorego wzbudził
z martwych) Jezusá / ktory nas wybá-
wił od gniewu przyszłego. ☞

ROZDZIAL II.

1 ABowiem sámi wiećie bráćia / iż Zaczá-
A nie prozne było przyszćie násze do lo 264.
2 was : ¹ ále przedtym vćierpiawszy
y zelżeni będąc w Philippowie / (iáko Dzie: 19.
wiećie) śmieleśmy *iednák* sobie poczęli w d 18. d 22.
Bogu nászym / przepowiádáiąc v was
Ewángelią Bożą z wielkim stáránim.
3 ¹ Abowiem nápominánie násze nie *było*

z oszuká-

z oszukánia / áni z nieczystośći / áni w
zdrádźie : [4] ále iákośmy doświádczeni 4
byli od Bogá / żeby nam byłá zwierzona
Ewángelia / ták mowiemy: nie iáko sie
ludźiom podobáiąc / ále Bogu / ktory
doświadcza serc nászych. [5] Abowiem ni- 5
gdyśmy nie byli *doznáni* w powieśći po-
chlebney / iáko wiećie: áni w podeyźrze-
niu łákomstwá / Bog świádek iest: [6] áni 6
szukáiąc chwały od ludźi / áni od was /
áni od inszych. [7] Mogąc być wam ob- 7
ćiążliwi iáko Apostołowie Christusowi: B
ále sstáliśmy sie máluczkimi miedzy wá-
mi / iákoby mámká ogrzewáiąc dźiatki
swoie: [8] Ták was polubiwszy / żądali- 8
śmy wam vżyczyć nie tylko Ewángeliey
Bożey / ále też y dusz nászych : dla tego
iżeśćie nam miłymi byli.

Ła:265. [9] Abowiem pámiętáćie bráćia prácą 9
Dźie:20. násżę y trudzenie: *gdyż* w nocy y we dnie
g 34. robiąc / ábyśmy żadnego z was nie obćią-
. Kor: 4. żyli / przepowiádáliśmy v was Ewánge-
c 12. lią Bożą. [10] Wyśćie świádkámi y Bog / 10
2. Tes: 3. iáko świętobliwie / y spráwiedliwie y bez
b 8. nágánienia byliśmy miedzy wámi kto-
rzyśćie vwierzyli. [11] Jákoż wiećie iże- 11
śmy káżdego z was (iáko oćiec dźiatki

swoie)

12 swoie) napominali y cieszyli/ y oświad-
czáli sie ábyście postepowáli przystoy-
nie w Bogu/ ktory was wezwał do swe-
go krolestwá y chwały.
13 * Dla tego y my dziekuiemy Bogu
C bez przestánku / iż *wy* przyiawszy słowo
Boże ktoreście słyszeli od nas / przyieli-
ście ie nie iáko słowo ludzkie/ ále (iáko
iest prawdziwie) słowo Bogá ktory sprá-
wuie w was ktorzyście vwierzyli.
14 Abowiem wy bráćia sstáliście sie ná- Za: 266
śládowcámi kośćiołow Bożych ktore
są w Judskiey ziemi / w Christusie Je-
susie: iżeśćie y wy toż ćierpieli od naro-
15 du swego/iáko y oni od Zydow. ktorzy
y Páná Jesusá zábili y Proroki/ y nas
prześládowáli / y Bogu sie nie podo-
báia / y wszytkim ludziom są przećiwni:
16 broniąc nam żebyśmy nie mowili Po-
gánom iżby byli zbáwieni: áby záwsze
wypełniáli grzechy swe. ábowiem ná nie
przyszedł gniew Boży áż do końcá.
17 A my bráćia będąc osieroćiáłemi bez
D was twarzą / nie sercem/ ná krotki czás:
vprzeymieśmy sie stáráli widzieć oblicze
18 wásze z wielką chućią. Abowiemeśmy
chćieli przyść do was (zwłasczá ia Pá-

wel) y raz y drugi: ále przekázil nam szá-
tan. ¹ Abowiem ktoraż iest nádzieiá ná- 19
szá/ ábo wesele/ ábo koroná przechwalá-
nia? Izali nie wy przed Pánem nászym
JEsusem Christusem iesteście w przy-
ściu iego?
Zaczalo 267. ¹ Abowiem wy iesteście chwałá nászá 20
y wesele.

ROZDZIAL III.

PRzetoż nie mogąc się więcey w- 1
strzymáć/ vpodobáło się nam A.
ábyśmy sámi zostáli w Athe-
Dzie: 16 a 1. niech: ¹ á postáliśmy Tymotheuszá brá- 2
tá nászego/ y sługę Bożego w Ewánge-
liey Christusowey/ áby was potwierdźił
y nápominał z strony wiáry wászey: ¹ á- 3
by żaden sobą nie trwożył w tych vći-
skách: ábowiem sámi wiećie/ żeśmy ná
to postáwieni. ¹ Bo też gdyśmy byli v 4
was/ opowiádáliśmy wam żeśmy mieli
ćierpieć vćiśnienie/ iákoż się ták stáło/
y wierzćie *to*. ¹ Dla tego y ia nie mogąc 5
się więcey wstrzymáć/ posłałem ábym B
się dowiedźiał o wierze wászey/ by was
snadź nie skusił ten co kuśi/ á żeby nie by-
łá dáremna praca nászá. ¹ Lecz teraz gdy 6

Tymothe-

Tymotheuß od was przyßedł do nas / y
oznaymił nam wiáre y miłość wáße / á
iż nas macie w dobrey pámięći záwße/
żadáiąc nas widźieć / iáko y my was:
7 ⁷ Dla tegoż bráćia iesteśmy poćießeni / z
C was / w káżdey doległośći y vtrapieniu
8 náßym przez wiárę wáßę: ⁸ boć teraz
żywiemy/ iesli wy stoićie w Pánu.
9 ⁹ Abowiem ktoraż dźiękę możemy od- Za:268.
dáć Bogu zá was / z wßelkiego wesela
ktorym śię weselimy dla was przed Bo-
10 giem náßym: ¹⁰ w nocy y we dnie bárzo
pilno prosząc ábyśmy was oglądáli/y do
pełnili czego nie dostáie wierze wáßey.
11 ¹¹ Lecz sam Bog y Oćiec náß/ y Pan náß
D Jesus Christus niech spráwi drogę ná-
12 ßę do was. ¹² A Pan niechay was pomno-
ży/y obfitą vczyni miłość wáßę iednego
ku drugiemu / y ku wßytkim: iáko y my
13 iesteśmy ku wam: ¹³ áby sercá wáße nienága-
nione vtwierdźił/w świątobliwośći/
przed Bogiem y Oycem náßym/w przy-
ßćie Páná náßego Jesu Christá ze wßy-
tkimi świętymi iego. Amen.

ROZDZIAL IIII.

1 A Wostátek tedy bráćia / prośimy Zac:269
was y nápominamy przez Pá-

ná JEsusá / áby iákośćie wźieli od nas/
iáko sie maćie spráwowáć / y Bogu sie
podobáć / ták ábyśćie sie też spráwo-
wáli / ábyśćie tym więcey obfitowáli.
² Bo wiećie ktore roskazánia dałem 2
wam przez Páná Jesusá. ³ Abowiem 3
Rzym: 12. táć iest wola Boża / poświecenie wásze:
a 2. żebyśćie sie powśćiągáli od porubstwá/
Ephe: 5. ⁴ áby vmiał káżdy z was naczynie swe 4
d 17. chowáć w świątobliwośći y vczćiwo-
śći: ⁵ nie w popedliwośći żądze / iáko y 5
Pogáni ktorzy nie znáią Bogá / ⁶ á żeby 6
kto nie podchodźił áni oszukiwał w sprá B
wie brátá swego: ábowiem sie Pan mśći
wszytkiego tego / iákosmy wam przedtym
powiádáli / y oświadczáli. ⁷ Boć nas 7
Bog nie wezwał ku nieczystośći: ále ku
poświeceniu.☞
⁸ A przeto ktory to odrzuca / nie odrzu- 8
cać człowieká / ále Bogá / ktory też w
nas dał Duchá swego świetego. ⁹ A o 9
Ian 13. bráterskiey miłośći nie potrzebá ábysmy
d 34. y 15. wam pisáli: ábowiem wy sámi od Bogá
c 17. iesteśćie náuczeni ábyśćie iedni drugie
1. Ian 2. miłowáli. ¹⁰ Bo też to czynićie ku wszyt- 10
b 10. y 4 kiey bráćiey *ktorzy są* we wszytkiey Máce- C
c 13. doniey. Lecz was prosimy bráćia / izby-
śćie wie-

11 dźie więcey obstowáli: ⁹ y vprzeymie się
stáráli ábyśćie spokoynymi byli/ á káżdy
swey spráwy pilnowáli/ y rękámi swemi
12 robili/ iákośmy wam nákazáli: ⁹ á iżby-
śćie się z obcemi vczćiwie obchodźili: á
niczyiegoż nie potrzebowáli.
13 * ⁹ Lecz niechcemy bráćia ábyśćie wie- Za: 270
dźieć nie mieli o tych ktorzy zásnęli/ iż-
byśćie się nie smućili/ iáko y drudzy kto-
14 rzy nádźieie nie máią. ⁹ Abowiem iesli
wierzymy iż Jezus vmárł y zmartwych-
wstał: ták też Bog te ktorzy zásnęli
15 przez Jezusá przyprowádźi z nim. ⁹ Abo-
D wiem to wam powiádamy w słowie
Páńskim/ iż my żywiący/ ktorzy pozostá- 1. Kor: 15.
niemy ná przyśćie Páńskie/ nie vprzedźi- e 23. g 51.
16 my tych ktorzy zásnęli. ⁹ Gdyż sam Pan
z okrzykiem y z głosem Archányelskim y
z trąbą Bożą zstąpi z niebá: á pomárli
17 w Christusie/ powstáną pierwey. ⁹ Po-
tym my żywi/ ktorzy pozostániemy: po-
chwyceni będziemy pospołu z nimi w o-
błokách/ ábyśmy się z Christusem potká-
li ná powietrzu/ á ták záwsze z Pánem
18 będziemy. ⁹ A przetoż ćieszćie się społem
tymi słowy.

ROZDZIAL V.

Za: 271 A O czásiech y o chwilách bráćia/ 1
2. Piot: 3 nie potrzebniećie ábyśmy wam pi- A
c 10. sáli. ² Abowiem sámi dostátecznie 2
Obia: 3. wiećie/ iż dźień Páński ták przyidźie/ iá-
a 3. y 16. ko złodźiey w nocy. ³ bo gdy rzeką/ Po- 3
c 15. koy y bespieczeństwo: tedy nagle zginie-
nie przyidźie ná nie/ iáko bol *niewieśćie*
brzemienney/ á nie vćieką. ⁴ Lecz wy brá- 4
ćia/ nie iesteśćie w ćiemnośći: áby on
dźień was miał iáko złodźiey záſtáć. ⁵ ábo- 5
wiem wszyscy wy/ iesteśćie synowie świá-
tłośći/ y synowie dniá: nie iesteśmy no-
cy áni ćiemnośći. ⁶ Przeto tedy nie spi- 6
my iáko y inszy: ále czuymy y bądźmy
trzeźwymi. ⁷ Abowiem ktorzy śpią/ w 7
nocy śpią: á ktorzy się vpiiáią/ w nocy się B
Isa: 59. vpiiáią. ⁸ Lecz my będąc dniowi/ bądź- 8
c 17. my trzeźwi/ oblekszy páncerz wiáry y mi-
Ephe: 6 łośći/ á przyłbicę nádźieię zbáwienia.
c 17.
Za: 272. ⁹ Gdyż Bog nie postáwił nas ku gnie- 9
wu/ ále ku nábyćiu zbáwienia przez Pá-
ná nászego Jesu Christá/ ¹⁰ ktory vmárł 10
zá nas: ábyśmy/ choćiaż czuiemy/ cho-
ćiaż śpimy/ społu z nim żyli. ¹¹ Przetoż 11
ćieszćie się społecznie: y buduyćie ieden
drugiego/ iáko też czynićie. ¹² A prosimy 12

was C

was bráćia / ábyśćie poználi te ktorzy
prácuią miedzy wámi / y ktorzy są przeło-
żonymi wászymi w Pánu / y nápominátą
13 was: ꝰ iżbyśćie ie tym wiecey ważyli w
miłośći prze ich roboty. pokoy záchowa-
wayćie z nimi.
14 * ꝰ A prośimy was bráćia / karzćie nie- Za:273.
spokoyne / ćieszćie lekliwe / znászayćie nie-
mocne / ćierpliwymi bądźćie ku wszyt-
15 kim. ꝰ Páczćie áby kto złym zá złe ko- Przyp:17.
D mu nie oddawał: ále záwżdy dobrego b 13. y 20.
náśláduyćie / ku wam społecznie y ku w- d 22.
16 szytkim. ꝰ Záwsze sie weselćie. ꝰ Bez prze- Rzym:12.
17 stánku sie modlćie. ꝰ We wszytkim dźie- d 17.
18 kuyćie. ábowiem tá iest wola Boża przez 1. Piot: 3.
Christusá JEsusá ku wam wszytkim. b 9.
19 ꝰ Duchá nie gáśćie. ꝰ Proroctw nie lek- Syr: 18.
20 ce ważćie. ꝰ A wszytkiego doświadczay- c 22.
21 ćie: dobrego sie trzymayćie. ꝰ Od wszelá- Luk: 18.
22 kiego podobieństwá złośći sie powśćią- a 1.
23 gayćie. ꝰ A sam Bog pokoiu niech was Koloss: 4.
zupełnie poświeći: áby cáły duch wász / a 2.
y duszá y ćiáło bez nágánienia / w przy-
śćiu Páná nászego Jesu Christá było zá-
chowáne.
24 ꝰ Wiernyć iest ktory was wezwał / kto- 1. Kor: 1.
25 ry też vczyni. ꝰ Bráćia modlćie sie zá b 9.

nas. Pozdrowćie bráciá wszytkę w pocá 26
łowániu świętym. Poprzysięgam was 27
przez Páná/ áby ten list przeczytan był w-
szytkiey świętey bráciey. Láská Páná ná- 28
szego Jesu Christá z wámi. Amen.

LIST PAWLA S. APOSTOLA DO THESSALONICZAN WTORY.

ROZDZIAL I.

Za: 274 PAwel y Sylwan y Ty- 1
motheusz: kośćiołowi Thes-
sálonickiemu w Bogu Oy-
cu nászym/ y w Pánu Jesu-
śie Christusie. Láská wam y pokoy 2
od Bogá Oycá nászego y Páná Jesu
Christá. Bráciá/ powinniśmy Bo- 3
gu záwsze dziękowáć zá was/ iáko się go-
dzi/ iż się bárzo pomnaża wiárá wászá/
y obfituie miłość káżdego z was przećiw
drugim. ták iż y my sámi przechwala- 4
my się z was w kośćielech Bożych/ z
ćierpli-

cierpliwośći wáſzey / y wiáry we wſzel-
kim prześládowániu wáſzym y w vci-
5 ſkách/ktore odnośićie ná pewne okazá-
nie ſpráwiedliwego ſądu Bożego / áby-
śćie byli godni poczytáni krolestwá Bo-
6 żego/ dla ktoreḡ teʒ ćierpićie. ieſli wiec
ſpráwiedliwa ieſt v Bogá żeby oddał
7 vćiśnienie tym ktorzy was vćiſkáią: á
C wam vćiśnienie ćierpiącym odpoczy-
nienie z námi w obiáwieniu Páná Je-
ſuſá z niebá z ányoły możnośći ſwoiey /
8 w płomieniu ogniſtym/ gdy będźie od-
dawał pomſtę tym ktorzy Bogá nie zná-
ią / y ktorzy nie ſą poſłuſzni Ewángeliey
9 Páná náſzego Jeſu Chriſtá. Ktorzy ká-
żni odnioſą zátrácenia wiecznego od o-
blicznośći Páńſkiey / y od chwały mocy
10 iego; gdy przyidźie áby był vwielbion
D w świętych ſwoich/ y dźiwnym ſię poká-
zał we wſzytkich ktorzy vwierzyli/
(Iż wiárá ieſt dána świádectwu ná- Za:275.
11 ſzemu v was) w on dźień. Dla czego
też modlimy ſię záwſze zá was: áby was
Bog náſz vczynił godnymi wezwánia
ſwego / y wypełnił wſzytko vpodobánie
dobrotliwośći / y ſpráwę wiáry z mocą /
12 áby było rozſławione imię Páná náſze-

go JEſu Chriſtá w was / á wy w nim
podług łáſki Bogá náßego / y Páná Je-
ſu Chriſtá.

ROZDZIAL II.

Za:276 A Prosimy was bráćia przez przy-
ßćie Páná náßego Jeſu Chriſtá /
y náße zgromádzenie ku niemu:
ˀ ábyśćie ſie nie łatwie dáli vnośić od
rozumu wáßego / áni ſtráßyć áni przez
duchá / áni przez powieść / áni przez liſt
iákoby od nas posłány / żeby iuż nádeyść
Ephe: 5. b 6. miał dźień Páńſki. ˀ Niech was nikt nie
zwodzi żadnym ſpoſobem. ábowiem *nie*
przyidźie dźień Páńſki, ieſli pierwey nie
przyidźie odſtąpienie / y będźie obiáwion
on człowiek grzechu / ſyn zátrácenia: ˀ Kto-
ry ſie ſprzećiwia y wynośi ſię nád to w-
ßytko co zowią Bogiem / ábo co zá Bo-
gá chwalą: ták iżeby vśiadł w kośćiele
Bożym okázuiąc ſię iákoby był Bogiem.
ˀ Jzali *nie* pámiętaćie iż ießcze v was bę-
dąc / tom wam powiádał? ˀ A teraz wie-
ćie co zátrzymawa: áby był obiáwion
czáſu ſwego. ˀ (Abowiem ſię iuż ſprá-
wuie táiemnicá niepráwośći: tylko áby
ten ktory trzyma teraz / niech trzyma /

ßz odie

8 áż odiet będźie z pośrzodku.) ⁹ A tedy
obiáwion będźie on złośnik: ktorego
Pan zábiie duchem vśt swoich: y zátrá- *Isa: 11. a 4.*
ći obiáwieniem przyśćia swego / tego
9 ⁹ ktorego przyśćie iest wedle spráwy ßá-
táńskiey/z wßeláka możnośćia/y znáki y
10 cudámi kłamliwemi/⁹ y z wielkim omá-
C mienien niepráwośći w tych ktorzy gi-
na/przeto iż miłośći prawdy nie przyieli
11 áby byli zbáwieni. ⁹ Dla tego pośle im
Bog skutek ośukánia / áby wierzyli
12 kłamstwu: ⁹ iżby byli osadzeni wßyscy
ktorzy nie vwierzyli prawdźie / ále przy-
zwolili ná niepráwość.
13 ⁹ Lecz my powinniśmy Bogu dźięko- *Za: 277*
wáć záwße zá was bráćia vmiłowáni
od Bogá/iż was wybrał Bog pierwiast-
kámi ku zbáwieniu / przez poświecenie
14 duchá y wiáre prawdy: ⁹ ná ktora też
D was wezwał przez Ewángelia náße/ ku
nábyćiu chwały Páná náßego JEsu
15 Christá. ⁹ Przeto tedy bráćia stoyćie: á
trzymayćie podánia ktorycheśćie sie ná-
uczyli / choć vstnie / choć przez list náß.
16 ⁹ A sam Pan náß JEsus Christus/ y
Bog á Oćiec náß ktory nas vmiłował /
y dał poćießenie wieczne/ y nádźieie do-
bra przez

brá przez łáskę: ' niech pobudza sercá
wásze/ y vtwierdza we wszelákim vczyn-
ku y w mowie dobrey.

ROZDZIAL III.

Ephe: 6. c 18. Kolos: 4. a 3.

NAostátek bráćia/ modlćie się zá
nas/ áby się słowo Boże szerzyło
y było iásne/ iáko y v was: ' y á-
byśmy byli wyrwáni od niespokoynych y
złośliwych ludźi. ábowiem nie wszytkich
iest wiárá. ' Alec wierny iest Pan/ kto-
ry was vtwierdźi y strzedz będźie od złe-
go. ' A dufamy o was w Pánu/ iż to co
wam roskázuiemy/ y czynićie/ y czynić
będźiećie. ' A Pan niech spráwuie ser-
ce wásze ku miłośći Bożey/ y ku ćierpli-
wośći Chrystusowey.

Za:278.

' A opowiádamy wam bráćia w imie
Páná nászego Jesu Christá/ iżbyśćie się
odłączyli od káżdeg bráta nieporządnie
chodzącego/ á nie według podánia kto-
re wźięli od nas. ' Abowiem sámi wie-
ćie iáko nas potrzebá náslådowáć: gdy-
żeśmy nie byli niespokoyni miedzy wá-
mi: ' ániśmy chlebá dármo od ktorego
pożywáli/ ále z prácą y z vtrudzenim w
nocy y we dnie robiąc/ ábyśmy ktorego

Dzie:20. g 34. 1. Kor: 4. c 12. 1. Tes: 2. b 9.

z was

9 z was nie obciążyli. ᵗ Nie żeby nam to
C wolno nie było: ále żebyśmy wam sámi
siebie ná wzor dáli / ábyście nas náslá-
10 dowáli. ᵗ Abowiem gdyśmy byli v was /
tośmy wam opowiádáli: iż ieśliby kto
11 niechciał robić / niechże też nie ie. ᵗ Bo
słyszeliśmy iż niektorzy niespokoynie się
spráwuią miedzy wámi / nic nie robiąc /
ále się cudzymi spráwámi niepotrzebnie
12 báwiąc. ᵗ Lecz tákowym opowiádamy /
y vpominamy przez Páná nászego Jesu
Christá / áby z pokoiem robiąc / pożywá-
13 li chlebá swego. ᵗ A wy brácia nie ostá- Galat. 6.
D biaycie dobrze czyniąc. ᵗ Lecz iesli kto 6 9.
14 iest nieposłuszny słowu nászemu / tego
przez list oznaymicie: á nie mieszaycie się
15 z nim / áby się záwstydził: ᵗ á nie poczy-
taycie go zá nieprzyiaciela / ále vpomi-
16 naycie iáko brátá. ᵗ A sam Pan pokoiu
niech wam da pokoy wieczny ná wszel-
kim mieyscu. Pan niechay będzie z wá-
17 mi wszytkimi. ᵗ Pozdrowienie / ręka mo-
ia Páwłowa: ktory iest znák w kázdym
18 liście. ták pisze: ᵗ Láská Páná násze-
go Jesu Christá z wámi wszyt-
kimi. Amen.

LIST PAWLA S. APOSTOLA DO TYMOTHEVSZA PIERWSZY.

ROZDZIAL I.

Zac:279

Pawel Apostol Jesusá 1
Christusá podlug roskazá-
nia Bogá zbáwiciela násze-
go / y Christusá Jesusá ná-
dźieie nászey: Tymotheuszowi milemu 2
synowi w wierze. Láská/ milosierdźie/ y
pokoy od Bogá Oycá / y Christusá Je-
susá Páná nászego. Jákom cie prosil 3
ábyś zmieszkal w Ephezie gdym szedl do
Mácedoniey/ ábyś opowiedźial niekto-
rym żeby ináczey nie vczyli/ áni sie bá- 4
wili básniámi y nieskończonemi mowá-
mi okolo rodzáiow: ktore rádszey gadki
przynoszą niż zbudowánie Boże ktore
iest w wierze. Ano koniec przykazánia 5
iest milość z czystego sercá/ y sumnienia
dobrego/ y wiáry nieobludney. Od kto- 6
rych niektorzy odstrzeliwszy sie / odwro-

Dzie: 16. a 1.

cili sie

ćili ſie ku proznomownośći / chcąc być
náuczyćielmi zakonu / nie rozumieiąc á-
ni co mowią / áni o czym twierdzą.
8 Á wiemy że dobry ieſt zakon / ieſliby Za:280
9 go kto przyſtoynie vżywał: wiedząc to Rzym: 7.
iż zakon nie ieſt poſtánowion ſpráwie- b 11.
dliwemu / ále nieſpráwiedliwym / y nie-
poddánym / niepobożnym y grzeſznym /
złośliwym y ſproſnym / oycomordercom
10 y mátkomordercom / meżoboycom / wſzetecznikom / Sodomczykom / wolne lu-
dźi w niewolą przedáiącym / kłamcom /
krzywoprzyśieżcom / y ieſli co innego
11 ieſt przećiwnego zdrowey náuce / kto-
C ra ieſt wedle chwálebney Ewángeliey
błogoſłáwionego Bogá / ktora mnie ieſt
12 zwierzona. Dźiękuie temu ktory mie
vmocnił Chriſtuſowi JEſuſowi Pánu
náſzemu / iż mię zá wiernego poczytał /
13 ná vſługowánie poſtánowiwſzy. kto-
rym był pierwey bluźnierzem / y prześlá-
dowcą / y gwałtownikiem: álem otrzy-
mał miłośierdźie Boże / żem niewiedząc
14 czynił *będąc* w niewiernośći. Lecz bár-
zo obfitowáłá łáſká P... zo z wiá-
rą y z miłośćią / ktora ieſt w Chriſtuśie
15 Jeſuśie. Wiernáć *ieſt tá* powieść / y

wſzelkie-

Matt: 9. b 13. Mar: 2 c 17. wszelkiego przyięcia godna / iż Christus
Jesus przyszedł ná ten świát grzeszne
zbáwić / z ktorych iam iest pierwszym.
' Alem dla tego miłośierdźie otrzymał:
áby we mnie naprzod okazał Jesus Chri-
stus wszeláką ćierpliwość / ná náukę
tym ktorzy máią vwierzyć weń ku żywo-
towi wiecznemu. ' A krolowi wiekow
nieśmiertelnemu / niewidźiálnemu / sá-
memu Bogu cześć y chwałá ná wieki
wiekow. Amen.
Za: 281. ' To roskazánie poruczam tobie synu
Tymotheuszu: wedlug proroctw ktore
vprzedźiły o tobie ábyś wedle nich boio-
wał dobry boy / ' máiac wiárę y dobre
sumnienie / ktore odrzućiwszy niektorzy /
wiárę stráćili. ' z ktorych iest Hymene-
usz y Alexánder: ktorem oddał szátáno-
wi / áby się náuczyli nie bluźnić.

ROZDZIAL II.

Za: 282. NApominam tedy napierwey / á-
by były czynione prosby / modli-
twy / przyczyniánia / dźiękowá-
nia zá wszytkie ludźie: ' zá krole y wszyt-
kie ná przełożeństwie będące: ábyśmy
ćichy y spokoyny żywot wiedli we wsze-

láktey

3 łákiey pobożnośći y czystośći. ábowiem
to iest dobra y przyiemna przed Bogiem
4 zbáwićielem nászym / ktory chce áby
wszyscy ludźie byli zbáwieni / y przyszli
5 ku vznániu prawdy. Boć ieden iest
B Bog / ieden też pośrzednik Bogá y lu-
6 dźi / człowiek Christus Jesus: ktory sá-
mego śiebie dał ná okup zá wszytki / świá-
7 dectwo czásow swych. ná co ia iestem 2.Tim: 1.
postánowion káznodźieią y Apostołem c 11.
(prawdę mowię / nie kłámam) náuczy-
ćielem Pogánow w wierze y w praw-
8 dźie. Chcę tedy áby mężowie modlili
C się ná káżdym mieyscu: podnosząc czyste
9 ręce / bez gniewu y swarow. Tákże y 1. Piot:3.
niewiásty w vbierze ochędożnym / áby a 3.
się vbieráły ze wstydem y miernośćią / á
nie z tráfionemi włosy / ábo złotem / ábo
10 perłámi / ábo w kosztownych szátách: á-
le iáko przystoi *tym* niewiástam / ktore o-
biecuią pobożność przez vczynki dobre.
11 Niewiástá niech się vczy w milczeniu /
D z wszelákim poddáństwem. Lecz náu- 1.Kor:14.
12 czáć niewieśćie nie dopuszczam / áni pá- f 34.
nowáć nád mężem: ále być w milczeniu.
13 Bo Adam pierwszy stworzon iest; po- 1.Mo: 1.
14 tym Ewá. Adam też nie był zwiedźion: d 27.

1.Mo: 3. lecz niewiáſtá zwiedziona byłá ná prze-
b 6. ſtepſtwo. Ale zbáwiona będźie przez 15
rodzenie dźiatek: ieſliby trwáłá w wie-
rze y w miłości y w świątobliwości z
trzeźwością.

ROZDZIAL III.

Za: 283. Wjerna to ieſt powieść. Ieſli kto 1
biſkupſtwá pożąda / dobrego A
Tit:1.b 7. vczynku żąda. Ma tedy bi- 2
Tit:1.b 6. ſkup być bez przygány/mąż iedney żony/
trzeźwi/ roſtropny/ vczćiwy/ czyſty/ go-
śćie ochotnie przyimuiący / ku náucza-
niu ſpoſobny/ nie opiły/ nie biiący/ ále 3
ſkromny / nie ſwarliwy/ nie chćiwy/ ále 4
w domu ſwym rządny: ktoryby dźiatki B
miał w poddáńſtwie z wſzeláką czyſtoś-
ćią. Lecz ieſli kto nieumie domu ſwe- 5
go rządźić: iákoż piecza będźie mogł
mieć o kośćiele Bożym? Nie nowotny: 6
áby ſpyſzniawſzy / nie wpadł w potępie-
nie dyabelſkie. A ma też mieć dobre 7
świádectwo od obcych: áby nie wpadł
w vrągánie y śidło dyabelſkie. Dyáko- 8
nowie tákże czyśći / nie dwoiſtego ſło- C
wá / nie piiánicy / nie ſzukáiący ſzkárade-
go zyſku: máiący táiemnicę wiáry w 9
czyſtym

10 czystym sumnieniu. ¶ A ći też niechay
pierwey beda doświádczeni: á potym
11 niech służa bedac bez nágánienia. ¶ Nie-
wiásty tákże vczćiwe / nie obmownice /
12 trzeźwie / wierne we wszytkim. ¶ Dyáko-
nowie niech beda meżowie iedney żony:
ktorzyby dźiatki swe dobrze rzadźili / y
swe domy.
13 ¶ Bo ktorzyby dobrze posługe swa od- Za:284.
D prawili / ziednáia sobie stopień dobry / y
wielkie vfánie w wierze / ktora iest w
14 Christuśie Jesuśie. ¶ To tobie piszę: spo-
dźiewáiac sie że rychło do ćiebie przybe-
15 de. ¶ A iesli omieszkam: ábyś wiedźiał
iáko sie masz spráwowáć w domu Bo-
żym / ktory iest kośćioł Bogá żywego /
16 filar y vtwierdzenie prawdy. ¶ A bez
watpienia wielka iest táiemnicá pobo-
żnośći / ktora iest oznaymiona w ćiele /
vspráwiedliwiona iest w duchu / okazá-
łá sie ányołom / obwołána iest Pogá-
nom / wiáre iey dano ná świećie / wźieta
iest w chwale.

ROZDZIAL IIII.

1 NEcz Duch iáwnie powiáda / iż 2. Tim:3.
A w ostáteczne czásy odstapia nie- a 1.

2.Piot:3. ktorzy od wiáry / przystawáiąc do du-
a 3. chow obłedliwych y náuk czártowskich/
Iud:d 18. w pokrytości kłamstwo mowiących/y
piątnowáne máiących sumnienie swo-
ie/ zákázuiących małżeństwá/ y *roskázu-*
iących wstrzymáwáć się od pokármow
ktore Bog stworzył ku vżywániu z dzię-
ką / wiernym / y ktorzy poználi prawdę.
Bo wßelkie Boże stworzenie dobre iest/
á nic nie ma być odrzucano co z dzięko-
wánim bywa przyimowano. obowiem
poświęcono bywa przez słowo Boże y
modlitwę. To przekłádáiąc bráciey/
dobrym będzieß sługą Christusá Jesusá/
wychowánym w słowách wiáry y náuki
2.Tm:2. dobrey ktoreyeś doßedł. Lecz świeckie
d 23. y bábie báśni odrzucay / á ćwicz się ku
Tit:3.c 9 pobożności. Abowiem cielesne ćwicze-
nie/do máłá iest pożyteczne: lecz pobo-
żność do wßytkieg iest pożyteczna: máiąc
obietnicę żywotá ninieyßeg y przyßłego.
Za:285. Wiernać *to* powieść y godna wßego
przyięcia. Abowiem przetoć też prácu-
iemy y zelżeni bywamy / że nádzieię po-
kłádamy w Bogu żywym/ktory iest zbá-
wićielem wßytkich ludzi/ á nawięcey
wiernych. To powiáday y náuczay.

12 Żaden młodośćią twą niech nie gár-
dźi: ále bądź przykłádem wiernych w mo
wie / w obcowániu / w miłośći / w wie-
13 rze / w czystośći. Póki nie przyidę / pil-
D nuy czytánia / nápominánia / y náuki.
14 Nie zániedbaway łáski ktora iest w to-
bie: ktorać daná iest przez prorokowá-
15 nie / z kłádźieniem rąk kápłáńskich. O
tymże rozmyślay / w tym śię obieray: áby
16 postępek twoy był wszytkim iáwny. Pil-
nuy sámego śiebie y náuki: trway w
tych *rzeczách*. Bo to czyniąc / y sámego
śiebie zbáwisz / y tych ktorzy ćię słucháią.

ROZDZIAL V.

1 STárszego nie fukay: ále iáko oycá
A nápominay: młodsze / iáko brá-
2 ćią: Stársze *niewiásty*, iáko má-
tki: młodsze / iáko śiostry z wszeláką
czystośćią.
3 * Wdowy czći / ktore prawdźiwie
4 wdowy są. Lecz ieśli ktora wdowá dźie-
ći ábo wnuczętá ma: niech śię pierwey
vczy swoy dom rządźić / y wzaiem oddá-
wáć rodźicom. ábowiem to iest przyie-
5 mno przed Bogiem. A ktora prawdźi-
wie wdowá iest y ośierocźiáłá: niech ma

nádźieie w Bogu/ y niechay trwa ná
prosbách y ná modlitwách w nocy/y we
dnie. ˀ Bo ktora w roſkoßách ieſt/ ży=
wiąc vmárła ieſt. ˀ A opowiáday to áby
bez nágánienia były.ˀ A ieſli kto o ſwych/
á nawiecey o domowych pieczy nie ma;
záprzał ſie wiáry/ y ieſt gorßy niżli nie=
wierny. ˀ Wdowá niech będźie obierá=
na niemniey niżli w ßeśćidźieśiąt lat/
ktora byłá żoná iednego mężá/ ˀ máią=
cą świádectwo w dobrych vczynkách/
ieſli dźieći wychowáłá/ieſli gośćie przyi=
mowáłá/ ieſli świętych nogi vmywáłá/
ieſli vtrapionym pomagáłá/ ieſli ſię w
káżdym vczynku dobrym obieráłá. ☞
Za:286. ˀ Lecz wdow młodßych nie przyimuy:
Bo zbeſtwiwßy ſię w Chriſtuśie chcą zá
mąż iść: ˀ máiąc potępienie/ iż pierw=
ßą wiárę w niwecz obroćiły. ˀ á ktemu
też proznuiące vczą ſię chodźić dom od
domu: á nie tylko proznuiące/ ále też
świegocące y niepotrzebnymi rzeczámi
ſię báwiące/ mowiąc co nie przyſtoi.
ˀ Chcę tedy áby młodße ßły zá mąż: dźie=
ći rodźiły/ dom rządźiły: przećiwnikowi
nie dawáły żadney przyczyny ku złorze=
czeniu. ˀ Abowiem ſię iuż niektore názad

obroćiły

16 obroćiły zá szátánem. ¶ Jesli ktory wier-
C ny ma wdowy/ niechże ich opátruie/ á
niechay kośćioł nie będźie obćiążony: á-
by dostáło tym ktore są prawdźiwie wdo
17 wy. ¶ Kápłani ktorzy się w przełożeń-
stwie swym dobrze spráwuią/ niech bę-
dą miáni godnymi dwoiákiey czći: á ná-
więcey ktorzy prácuią w słowie y w náu-
18 ce. ¶ Abowiem mowi pismo: Wołowi 5.Moy:25
wymłacáiącemu *zboże*, nie záwiążesz gę- a 4.
by. y/ Godny iest robotnik zapłáty swo- 1. Kor: 9. b 9.
19 iey. ¶ Przećiwko kápłanowi nie przyy- Matt:10.
muy skárgi: wyiąwszy zá dwiemá ábo b 10.
20 trzemá świádkámi. ¶ Grzeszące strofuy Luk: 10.
przed wszytkimi: áby się y drudzy bali. b 7.
21 ¶ Oświadczam się przed Bogiem y Chri-
D stusem Jezusem y ányoły wybránymi/ á-
byś tego strzegł oprocz vbliżenia/nic nie
czyniąc z przychylnośći ku ktorey stronie.
22 ¶ Ręku ni ná kogo nie wkłáday rych- Za: 287.
ło/ áni bądź vczestnikiem grzechow cu-
dzych. Sámego siebie czystym záchowuy
23 way. ¶ Wody ieszcze nie piy: ále vżyway
potroszę winá dla żołądká twego y czę-
24 stych chorob twoich. ¶ Grzechy niekto-
rych ludźi są iáwne/ vprzedzáiące ná
sąd: á zá niektorymi też pozad idą. Ták-

że też dobre vczynki/ iáwne bywáią: á te
ktore ſą inákſze nie mogą ſię zátáić.

ROZDZIAL VI.

SLudzy ktorzykolwiek ſą pod iárz- 1
mem / niech rozumieią pány ſwe A
godne *być* wſzelákiey czći: áby
imię Páńſkie y náuká nie byłá bluźnio-
na. [2] A ktorzy máią pány wierne/ niech 2
ich nie wzgárdzáią iż ſą brácia: ále tym
więcey niech ſłużą/ iż ſą wierni y vmi-
łowáni / ktorzy *tegoż* dobrodźieyſtwá ſą
vczeſtnikámi. Tego náuczáy/ y nápomi- 3
nay. [3] Ieſli kto ináczey vczy/ á nie prze-
ſtawa ná zdrowych mowách Páná ná-
ſzego Ieſu Chriſtá/ y ná tey náuce ktora
ieſt wedle pobożnośći: [4] *ten* pyſzny ieſt / 4
nic nieumieiący / ále czwierzący ſię oko-
ło gadek y ſporow o ſłowiech: z ktorych
pochodzą zazdrośći / ſwary / bluźnier-
ſtwá / złe podeyźrzenia: [5] przewrotne 5
wykrety ludźi vmyſłu ſkáżonego / y kto- B
rzy vtrácili prawdę / ktorzy pobożność
zyſkiem poczytáią. [6] Lecz wielki ieſt zyſk/ 6
pobożność z przeſtawánim ná ſwym.
Iob 1.d 21 Eccle: 5. c 14. [7] Abowiem nie przynieſliſmy nic ná ten 7
świát/ bez wątpienia że też wynieść nic

nie może.

8 nie możemy. 8 Ale máiąc żywność y o- Przyp:27
9 dźieżą/ ná tym przestawaymy. 9 Bo kto- d 26.
rzy sie chcą zbogáćić / wpadáią w poku- Matt: 6.
szenie y w sidło dyabelskie/ y w wiele nie- d 25.
pożytecznych y szkodliwych pożądliwo-
śći/ ktore pogrążáią ludźi ná zátrácenie
10 y zginienie. 10 Abowiem korzeń wszego
złego iest chćiwość: ktorey niektorzy prá-
gnąc/ pobłądźili od wiáry / y sámi sie v-
wichłáli w wiele boleśći.
11 11 Lecz ty / o człowiecze Boży/ chroń Za:288
C sie tych *rzeczy*: á náśláduy spráwiedliwo-
śći/ pobożnośći/wiáry/miłośći/ćierpli-
12 wośći/ ćichośći: 12 Boiuy dobry boy wiá-
ry: chwytay żywotá wiecznego/ do kto-
rego iesteś wezwan / y wyznałeś dobre
13 wyznánie przed wielą świádkow. 13 Ro-
skázuięć przed Bogiem ktory ożywia
wszytko/ y *przed* Chrystusem Jesusem kto- Matt:27.
ry dał świádectwo przed Pontskim Pi- b 10.
14 łatem dobrego wyznánia: 14 ábyś záchow- Ian 18.
wał *to* roskazánie bez zmázy/ bez nágány d 37.
áż do przyszćia Páná nászego Jesu Chri-
15 stá. 15 Ktorego czásow swoich okaże bło-
gosłáwiony y sam możny Krol krolują- Obia: 17.
16 cych y Pan pánuiących: 16 ktory sam ma d 14 y 19.
nieśmiertelność/y mieszka w świátłośći g 16.

Iani.c18. niepřzyſtępney/ ktorego żaden z ludźi
1. Ian 4. nie widźiał/ lecz áni widźieć może/ kto-
c 12. remu cżeść y pánowánie wieczne. Am̄.
° Bogaczom tego świátá roſkázuy á- 17
Za 289. by o ſobie wyſoce nie rozumieli/ áni po- D
Luk: 12. b 15. kłádáli nádźieie w bogáctwie niepew-
nym/ ále w Bogu żywym (ktory nam
vżycza wſzytkiego obfićie ku vżywániu)
° áby dobrze czynili/ w vczynki dobre bo- 18
gátymi byli/ rádźi dawáli/ vżyczáli/ ° á- 19
by ſkárbili ſobie grunt dobry ná przyſzły
czás/ áby doſtąpili żywotá prawdźiwe-
go. ° O Tymotheuſzu/ ſtrzeż náuki to- 20
bie powierzoney: wiáruiąc ſię prożnych
nowośći słow/ y ſprzeczánia fałecznie
miánowáney vmieiętnośći/ ° ktorą ſię 21
niektorzy popiſuiąc/ odpádli od
wiáry. Łáſká z tobą.
Amen.

LIST PAWLA S. APOSTOLA DO TYMOTHEVSZA WTORY.

ROZDZIAL I.

1 A PAwel Apostol JEzusa Za:290
Christusá przez wolą Bo=
żą według obietnice żywo=
tá ktory iest w Christusie
2 Jezusie: ᵖ Tymotheuszowi namilszemu
synowi / łáská / miłosierdźie / pokoy od
Bogá Oycá / y Christusá Jezusá Páná
3 náßego. ᵖ Dźiękuię Bogu / ktoremu słu=
żę z przodkow w czystym sumnieniu / iż
bez przestánku ciebie wspominam w
4 prosbách moich / w nocy y we dnie ᵖ żą=
dáiąc ćię widźieć / pámiętáiąc ná łzy two
5 e / ábym był rádośći nápełnion / ᵖ przy=
wodząc *sobie* ná pámięć onę wiárę ktora
iest w tobie nieobłudna / ktora pierwey
mießkáłá w bábce twoiey Loidzie / y w
mátce twoiey Eunicey / á iestem tego
6 pewien że y w tobie. ᵖ Dla ktorey przy=
B
czyny

czyny nápominam ćię ábyś wzniecał łá-
ske Bożą/ktora iest w tobie przez włoże-
Rzym: 8. c 15. nie rąk moich. Abowiemći Bog nie 7
dał nam duchá boiáźni: ále mocy/ y mi-
łośći/ y trzeźwośći.
Za:291. Nie wstydayże śię tedy świádectwá 8
Páná nászego/áni mnie więźniá iego/ále
pospołu rob około Ewángeliey wedle
mocy Bożey/ ktory nas zbáwił y wezwał 9
Tit:3.b 5. wezwánim swym świętym / nie według C
vczynkow nászych/ ále według postáno-
wienia swego y łáski / ktora nam iest dá-
Tit:1.a 2 ná w Christuśie Jesuśie przed czásy wie-
kuistymi. A obiáwiona iest teraz przez 10
oświecenie zbáwićielá nászego JEsusá
Christusá / ktory iáko śmierć skáził / ták
żywot y nieśmiertelność oświećił przez
1. Tim: 2. b 7. Ewángelią: dla ktorey ia postánowio- 11
ny iestem káznodźieią y Apostołem y ná-
uczyćielem Pogánow. Dla ktorey przy- 12
czyny to też ćierpię: ále śię nie wstydam.
Gdyż wiem komum vwierzył/ y pewie-
nem tego iż mocen iest pokłádu mego
strzedz do onego dniá. Miey wzor zdro- 13
wego przepowiádánia/ ktoreś odemnie D
słyszał w wierze y w miłośći *ktora iest* w
Christuśie Jesuśie. Strzeż pokłádu 14

dobrego

dobrego przez Duchá ś. ktory w nas mie-
15 szka. ⁊ Wiesz to/ iż mię odstąpili wszyscy
ktorzy są w Azyey: z ktorych iest Phigel-
16 lus y Hermogenes. ⁊ Niech da Pan miło Niż: 4. d 19.
sierdźie Onezyphorowemu domowi: iż
mię części ochłodził/ y łáncuchá się mego
17 nie wstydźił. ⁊ Ale przyszedszy do Rzymu/
18 bárzo mię pilno szukał/ y ználazł. ⁊ Niech
mu Pan da áby nálazł miłosierdźie v
Páná w on dźień. A ty lepiey wiesz/
iáko mi wiele w Ephezie vsługował.

ROZDZIAL II.

1 TY tedy synu moy/ bądź vmo- Za:292.
A cnion w łásce ktora iest w Chry-
2 stuśie JEsuśie: ⁊ á coś słyszał
odemnie przez wiele świádkow/ toż zle-
cay wiernym ludźiom/ ktorzy też sposo-
3 bni będą ku náuczániu drugich. ⁊ Prá-
cuy iáko dobry żołnierz JEsu Christu-
4 sow. ⁊ Żaden służąc żołnierską Bogu/
nie báwi się spráwámi świeckimi: áby
się temu podobał ktoremu się oddał.
5 ⁊ Bo y w gonitwách prácuiący nie bie-
6 rze wieńcá/ áżby práwnie wygrał. ⁊ O-
racz ktory prácuie ma naprzod owocu
7 záżywáć. ⁊ Rozumiey co mowię: bo da
tobie

tobie Pan we wszytkim wyrozumienie.
ʼ Pámiętay/ iż Pan Jesus Christus po- 8
wstał z martwych/ *ktory iest* z plemienia
Dawidowego / wedle Ewángeliey mo-
iey/ ʼ w ktorey ćierpię vtrapienie iákoby 9
złoczyńcá áż do więzienia : álec słowo
Boże nie iest zwiazáne. ʼ A przetoż wszy- 1
tko ćierpię dla wybránych: áby y oni zbá-
wienia dostąpili ktore iest w Christusie
Jesusie z chwałą niebieską.
Za: 293 ʼ Wierna *to iest* powieść. Abowiem ie- 1
Matt: 10. slismy z nim vmárli: z nim też żyć będzie-
d 33. my. ʼ ieśli vćierpimy: z nim też krolo- 1
Mar: 8 wáć będziemy. ieśli się *go* záprzemy: y on
d 38. się nas záprzy. ʼ ieśli nie wierzymy: on 1
Rzym: 3. wiernym zostawa / záprzeć sámego sie-
a 3. bie nie może ʼ To przypominay: oświad- 1
czáiac przed Pánem. Nie spieray się
słowy / bo się *to* ninacz nie przygodźi/ ie-
dno ná skáże słucháiacych. ʼ Stáray się 1
pilnie ábyś się stáwił doświádczonym
Bogu / robotnikiem nie nágánionym/
dobrze rozbieráiacym słowo prawdy.
ʼ A świeckich rzeczy y prożnomownośći 1
strzeż się / ábowiem przymnażáią więcey
niepobożnośći : ʼ á mowá ich szerzy się 1
iáko káncer : z ktorych iest Himeneusz y

18 Philetus: Ktorzy od prawdy odpádli/
powiádáiąc iż sie iuż sstáło zmartwych-
wstánie / y wywrocili wiáre niektorych.
19 Alec mocny stoi grunt Boży / máiąc
C tę pieczęć: Zna Pan ktorzy są iego / y/
Niech odstąpi od niespráwiedliwośći
wszelki ktory miánuie imię Páńskie.
20 Lecz w wielkim domu / nie tylko są Za: 294
naczynia złote y srebrne / ále też drze-
wiáne y skorupiáne: iedne ku vczćiwo-
21 śći/á drugie ku zelżywośći. Jesliby sie
tedy kto od tych oczyśćił: będzie naczy-
nim ku vczćiwośći poświeconym y vży
tecznym Pánu / zgotowánym ná wszel-
22 ką spráwę dobrą. Chrońże sie chćiwo-
D śći młodzieńskich: á násláduy spráwie-
dliwośći/ wiáry/ miłośći/ y pokoiu z ty-
mi ktorzy wzywáią Páná z czystego ser-
23 cá. A wiáruy sie gadek głupich y nie- 1.Tim: 1. a 4.
umieietnych: wiedząc iż rodzą zwády-
24 A służe Páńskiemu nie trzebá sie swá- 1.Tim: 4. b 7.
rzyć: ále vkłádnym być ku wszytkim / Tit: 3. c 9
sposobnym ku náuczániu / ćierpliwym/
25 w ćichośći strofuiącym te ktorzy sie
sprzećiwiáią prawdźie: ázaby im kiedy
dał Bog vpámiętánie ku poznániu pra-
26 wdy: áby sie vpámiętáli z sideł dyabel-
skich/od

ſkich/ od ktorego ſą poimáni ku *czynieniu* woli iego.

ROZDZIAL III.

Za: 295. A Wiedz to/ iż w oſtátnie dni náſtá-
1.Tim: 4. a 1. ną czáſy niebeſpieczne. ' A będą
ludźie ſámi siebie miłuiący/ łáko-
2.Krol:3. a 5. mi/ hárdźi/ pyſzni/ bluźnierze/ rodźicom
nieposłuſzni/ niewdźięczni/ niepobożni/
Iud:d 18. ' przyrodzonych nie miłuiący/ przymie-
rza nie trzymáiący/ potwarcy/ niepow-
śćiagliwi/ nieſkromni/ bez dobrotliwo-
śći/ ' zdrayce/ vporni/ nádęći/ y roſkoſzy
więcey miłuiący niżli Bogá: ' máiąc
poniekąd pozor pobożnośći/ lecz ſię mo-
cy iey zápieráiący. A tych ſię chroń. ' á-
bowiem z tych ſą ktorzy wrywáią ſię w
domy: y poimáne wiodą niewiaſtki grze-
chámi obćiążone/ ktore vnoſzą rozmáite
pożądliwośći: ' ktore ſię záwżdy vczą/
á nigdy ku vznániu prawdy nie przycho-
2.Moy:7. b 11. c 22. dzą. ' A iáko Jánnes y Mámbres ſprze-
ćiwiáli ſię Moyżeſzowi: ták ſię też ći
ſprzećiwiáią prawdźie/ ludźie rozumu
ſkáżonego/ z fałſzowáney wiáry. ' álec
więcey nie wſkuráią: ábowiem ich ſza-
leńſtwo iáwne będźie wſzytkim/ iáko y

onych

10 onych było. [9] Lecz ty dostąpiłeś moiey
C náuki/ ćwiczenia/ przedsięwźięćia/ wiá-
ry/ wytrwánia/ miłośći/ ćierpliwośći/
11 [9] prześládowánia/ vćiskow: iákie ná Za:296.
mię przychodźiły w Antyochiey/ w Jko-
niey/ w Listrze: iákiem prześládowánia
podeymował: á ze wszytkich mię Pan
12 wyrwał. [9] Y wszyscy ktorzy chcą pobo-
żnie żyć w Christusie Jesusie/ prześlá-
13 dowánie będą ćierpieć. [9] A źli ludźie y
zwodzce pomnożą się w gorsze: w błąd
wpadáiąc/ y *drugie* w błąd wwodząc.
14 [9] Lecz ty trway w tym czegoś się náu-
D czył/ y czegoć się zwierzono: wiedząc od
15 kogoś się náuczył. [9] á iż z dźiećińśtwá v-
miesz pismá świete/ ktore ćię mogą w-
práwić ku zbáwieniu/ przez wiárę kto-
ra iest w Christusie Jesusie.
16 [9] Wszelkie pismo od Bogá nátchnio- Za:297.
ne/ iest pożyteczne ku náuce/ ku strofo- 2. Piot: 1.
wániu/ ku napráwie/ ku ćwiczeniu w d 20.
17 spráwiedliwośći: [9] áby człowiek Boży
był doskonáły/ ku wszelkiey spráwie do-
brey wypráwiony.

ROZDZIAL IIII.

1 Swiadczam się przed Bogiem
A y JEsu Christem ktory będźie

sadźił żywe y vmárłe/ y przez przyszćie ie-
go/ y krolestwo iego: przepowiáday
słowo. nálegay w czás/ nie w czás: karz/
sukay/ nápominay z wszeláką ćierpliwo-
śćią y náuką. Abowiem będźie czás gdy
zdrowey náuki nie śćierpią: ále według
swoich pożądliwośći nágromádzą so-
bie vczyćielow máiąc świerzbiące vszy:
á iáko odwrocą vszy od prawdy/ ták się
ku básniom obrocą.

Za: 298 Ale ty czuy/ we wszytkim prácuy/ sprá-
wuy vczynek Ewángelisty/ vsługowá-
nie twoie wypełniay. Bądź trzeźwim.
Boć mnie iuż ofiárowáć máią/ y nád-
chodźi czás rozwiązánia mego. Goni-
twem dobrą odpráwił/ zawodum doko-
nał/ wiárem záchował. Náostátek/
zgotowan mi iest wieniec spráwiedli-
wośći/ ktory mi odda Pan sędźia sprá-
wiedliwy w on dźień: á nie tylko mnie/
ále y tym ktorzy miłuią przyszćie iego.

Za: 299 Spiesz się ábyś do mnie rychło przy-
był. Abowiem Demás mię opuśćił/ v-
miłowawszy wiek teráźnieyszy/ y poszedł
do Thessáloniki: Krescent do Gálácyey/

Kolos: 4. d 14. Tytus do Dálmáciey. Łukasz sam iest
zemną. Márká wźiąwszy przyprowadź

z sobą:

z sobą: bo mi iest pożyteczny ku posłu-
12 dze. [r] A Tychiká posłałem do Ephezu.
13 [s] Opończą ktorąm zostáwił w Troádźie
v Kárpá/gdy przyidźiesz przynieś z sobą/
14 y księgi/á zwłasczá párgáminy. [t] Ale-
C xánder mosiężnik wiele mi złego pokazał:
odda mu Pan według vczynkow ie-
15 go: [v] ktoregoż sie y ty strzeż: ábowiem bár-
16 zo sie sprzećiwił słowom nászym. [x] W pier-
wszey obronie moiey żaden przy mnie nie
stał/ále mie wszyscy opuśćili: niechay im
17 *to* nie będźie poczytano. [y] Alec Pan stał
przy mnie/ y vmocnił mie: áby sie przez
mie przepowiádánie wypełniło/ á iżby
vsłyszeli wszyscy Pogáni: Nieśtem wyr-
18 wan z pászczeki lwiey. [z] Wybáwił mie
D Pan od wszelákiego vczynku złego/ y zá-
chowa do krolestwá swego niebieskiego.
ktoremu chwałá ná wieki wiekow. Amen.
19 [a] Pozdrow Pryszkę y Aquilę/ y dom One-
20 zyphorow. [b] Erástus został w Koryn- *wyż: 1. d 16.*
ćie: á Trofimám zostáwił w Milećie
21 chorego. [c] Spiesz sie ábyś przyszedł przed
źimą. Pozdráwiáią ćie Eubulus/ y Pu-
dens/y Linus/ y Klaudia/ y bráćia wszy-
22 scy. [d] Pan JEsus Christus z duchem
twoim. Láská z wámi. Amen.

 List

LIST PAWLA
S. APOSTOLA
DO TYTUSA.

ROZDZIAL I.

Zaczáło 300. PAwel ſługá Boży/ á A- 1
poſtoł Jeſu Chriſtuſow we- A
dług wiáry wybránych Bo-
żych y vznánia prawdy: kto-
ra ieſt według pobożnośći ku nádźiei 2
żywotá wiecznego / ktorá Bog ktory nie
kłáma obiecał przed czáſy wiekuiſtymi:
2.Tim: 1. c 9. á obiáwił czáſow ſwoich słowo ſwe 3
przez przepowiádánie / ktore mi ieſt zwie-
rzone według roſkazánia zbáwićielá ná- 4
ſzego Bogá: Tytuſowi miłemu ſynowi B
według ſpolney wiáry / łáſká / y pokoy od
Bogá Oycá / y Jeſu Chriſtá zbáwićielá
náſzego. Dla tegom ćie zoſtáwił w Kre- 5
ćie / ábyś czego ieſzcze nie doſtawa po-
práwił / y poſtánowił kápłany po miá-
ſtách / iákom y ia tobie był przykazał.
1.Tim: 3. a 2. Jeſli kto ieſt bez nagány / mąż iedney 6
żony / ſyny wierne máiący / nie obwino-

wánew

7 wáne w zbytku/ábo nie poddáne. ⁷ Abo- 1. Tim: 3. a 2.
C wiem Biſkup ma być bez przygány/ iáko
ſzáfarz Boży: nie pyſzny/ nie gniewliwy/
nie opiły/ nie bijący : nie chciwy zyſku
8 ſzkárádeo. ⁸ ále wdzięcznie goście przyi-
muiący/dobrotliwy/trzeźwy/ſpráwiedli-
9 wy/ święty/ powściągliwy: ⁹ ktoryby ſię
trzymał wiernych ſłow ktore ſą wedle
náuki/iżby mogł nápominác przez zdro-
wą náukę / y przekonác tych ktorzy ſię
10 przeciwiáią. ¹⁰ Abowiemci ieſt wiele
nieposłuſznych/proznomownych y zwo-
dźicielow / á nawięcey ktorzy ſą z obrze-
11 zánia. ¹¹ ktorych trzebá przekonywáć/ kto-
rzy cáłe domy podwrácáią / vcząc co nie
12 potrzebá/dla zyſku ſproſnego. ¹² Powie-
dział niektory z nich/włáſny ich Prorok:
Záwżdy ſą kłamliwemi ſproſni Kreten-
ſowie : Ná kſztałt beſtiy żywiący / leni-
13 wi brzuchowie. ¹³ To świádectwo ieſt
D prawdziwe. Dla ktorey przyczyny oſtrze
14 ie karz / áby zdrowi byli w wierze. ¹⁴ nie
báwiąc ſię Zydowſkimi báśniámi / y
mándatámi ludźi ktorzy ſię od prawdy
odwrácáią.
15 ¹⁵ Wſzytkoć czyſte czyſtym : lecz poká- Za: 301. Rzym: 14. d 20.
lánym y niewiernym nie máſz nic czy-

ſtego/ ále pokaláný ieſt ich vmyſł y ſum-
mnienie. Wyznawáiąc iż Bogá znáią:
lecz ſię vczynkámi zápieráią/ będąc o-
brzydłymi y niepoſłuſznymi/ á do káżde-
go vczynku dobrego nieſpoſobnemi.

ROZDZIAL II.

A Ty mow co przyſtoi zdrowey náu- 1
ce. Stárcy/ áby byli trzeźwi/ 2
wſtydliwi/ roſtropni/ zdrowi w
wierze/ w miłości/ w ćierpliwości.
Tákże ſtáre niewiáſty/ w vbierze ktory 3
świętym przyſtoi/ *áby były* niepotwarli-
we/ nie opiłe: ná dobre vczące/ áby mło- 4
de *pánie* ćwiczyły w roſtropnośći/ żeby
męże y dźiatki ſwoie miłowáły/ roſtro- 5
pne *były* czyſte/ trzeźwe/ domu pilne/ do-
brotliwe/ mężom ſwym poddáne: áby
słowo Boże nie było bluźnione. Mło- 6
dzieńce tákże nápominay áby byli trze-
źwi. Sámego śiebie we wſzytkim po- 7
dáway wzorem dobrych vczynkow/ w
náuce/ w ſzczerośći/ w powadze: Sło- 8
wo zdrowe/ nienágánione *záchowyway*:
áby ſię przećiwnik záwſtydźił/ nie máiąc
Ephe: 6. nic coby o nas miał mowić złego. Słu- 9
a 5. dzy áby pánom ſwym byli poddáni/ żeby

ſię im

ſie im we wßytkim vpodobáli / nie od- Koloſ: 3. d 22.
10 mawiáiąc: ⁹ nie oßukawáiąc / ále we
wßytkim dobrą wierność pokázuiąc: 1. Piot: 2. 6 18.
áby v wßech ozdobili náukę zbáwićielá
náßego Bogá.
11 * ⁹ Abowiem okazáłá ſię łáſká Bogá Za: 302.
zbáwićielá náßego wßytkim ludziom:
12 ⁹ náuczáiąc nas ábyſmy záprzawßy ſię
niepobożnośći y świeckich pożądliwo-
śći / trzeźwie / y ſpráwiedliwie / y pobo-
13 żnie żyli ná tym świećie / ⁹ oczekawáiąc
D błogoſłáwioney nádźieie y przyßćia chwa
ły wielkiego Bogá y zbáwićielá náße-
14 go JEſu Chriſtá / ⁹ ktory dał ſámego
siebie zá nas / áby nas wykupił od wße-
lákiey nieprawośći / á żeby oczyśćił ſo-
bie lud przyiemny / chętliwie ſię obierá-
15 iący w vczynkách dobrych. ⁹ To mow /
y nápominay / ☞
Y ſtrofuy / z wßeláką powagą. Żaden
tobą niech nie gárdźi.

ROZDZIAL III.

1 NApominay ie / áby przełożeńſt-
wam y zwierzchnośćiam pod-
A dánymi byli / poſłußnymi / ná
2 káżdy dobry vczynek gotowymi / ⁹ niko-

go nie bluźnili/ nie zwádliwymi byli/ ále
vkłádnymi: wszelką łágodnosć okázu-
iac przeciwko wszem ludźiom. ⁹ Abo-
wiem y my byliśmy niekiedy głupi/ nie-
wierni/ błądzący/ służący pożadliwo-
śćiam y rośkoszam rozmáitym/ w złośći
y w zazdrośći mieszkáiący/ przemierżli/
iedni drugich nienawidzący.

*⁹ Lecz gdy sie okazáłá dobrotliwość
y miłość ku ludźiom Bogá zbáwićielá
2. Tim. 1. náßego: ⁹ nie z vczynkow spráwiedli-
b 9. wośći ktoreśmy my vczynili/ ále podług
miłośierdźia swego zbáwił nas przez o-
myćie odrodzenia/ y odnowienia z Du-
chá świetego/ ⁹ ktorego wylał ná nas
obfićie przez Jesusá Christusá zbáwićie-
lá náßego: ⁹ ábyśmy *będąc* vspráwiedli-
wieni łáską iego/ zostáli sie dźiedźicámi
według nádźieie żywotá wiecznego. ☜

⁹ Wiernećto iest słowo: á chce ábyś
to twierdźił: iżby sie stáráli iákoby w
dobrych vczynkách przodkowáli/ ktorzy
wierzą Bogu. Teć rzeczy są dobre y po-
1 Tim. 4. żyteczne ludźiom. ⁹ A głupich gadek/ y
b 7. wyliczánia rodzáiow/ y sporow/ y swa-
2. Tim. 2 row zakonnych odstępuy. ábowiem są
d 23. niepożyteczne y prozne. ⁹ Człowieká hæ-

retyká po

retyká po iednym y drugim ſtrofowániu
11 ſię ſtrzeż: ¹ wiedząc iż tákowy ieſt wy-
wrócony / y grzeſzy / będąc włáſnym ſá-
12 dem potępiony. ¹ Gdy poſlę do ćiebie
D Artemaná ábo Tychiká / ſpieſz ſię ábyś
do mnie przyſzedł do Nikopolá: ábo-
13 wiem támem vmyślił zimowáć. ¹ Ze-
náſá Doktorá zakonnego y Apollá pil-
nie przed ſobą poſli / áby im ni ná czym
14 nie ſchodziło. ¹ A niech ſię vczą y náſzy
w dobrych vczynkách przodkowáć ku ná-
ległym potrzebam: iżby nie byli nievży-
15 tecznymi. ¹ Pozdrawiáią ćię ći ktorzy
ſą zemną wſzyſcy. Pozdrow te ktorzy
nas miłuią w wierze. Láſká
Boża ze wſzytkimi wá-
mi. Amen.

LIST PAWLA S. APOSTOLA DO PHILE- MONA.

Za 302. PAwel więźień Chri- 1
ſtuſá Ieſuſá / y Tymotheuß A
brát: Philemonowi miłemu
á pomocnikowi náßemu / y 2
Appiey śieſtrze miłey / y Archippowi to-
wárzyßowi náßemu y zgromádzeniu
ktore ieſt w domu twoim. Láſká wam 3
y pokoy od Bogá Oycá náßego / y Páná
Ieſuſá Chriſtuſá. Dziękuię Bogu me- 4
mu / záwße pámiętáiąc ná ćię w modli-
twách moich / ſłyßąc o twoiey miłośći 5
y wierze / ktorą máß ku Pánu Ieſuſowi /
y ku wßem świętym: áby ſpołeczność 6
wiáry twey byłá iáwna w poznániu w- B
ßego vczynku dobrego ktory ieſt w was
w Chriſtuśie Ieſuśie. Abowiem weſe- 7
le wielkie miałem y poćiechę z miłośći
twey bráćie / iż wnętrzności świętych ſą
przez ćię ochłodzone. Przetoż máiąc 8

wielka beſpiecznoſć w Chriſtuśie Je-
9 ſuśie roſkázáć ći co przyſtoi: *iednák* dla
miłośći rádſzey proſzę / gdyżeś tákim ieſt
iáko *to* Páwel ſtáry / á teraz y więźień Je-
10 ſu Chriſtuſow. Proſzę ćię zá ſynem mo-
im Onezymem / ktoregom zrodźił w wię-
11 źieniu moim / ktory tobie niekiedy był
niepożytecznym / á teraz y mnie y tobie
12 *bárzo* vżytecznym / ktoregomći odeſłał.
C A ty przyimi go iáko wnętrzności moie.
13 ktoregom ia chćiał przy ſobie zátrzy-
máć / áby mi zá ćię ſłużył w więźieniu *dla*
14 Ewángeliey: wſzákże bez twey rády nie
chćiałem nic czynić / áby dobrodźieyſtwo
twoie nie było iáko z przymuſzenia / ále z
15 dobrey woley. Abowiem ſnadź dla tego
vſtąpił ná chwilę od ćiebie / ábyś go przy-
16 iął wiecznym: iuż nie iáko ſługę / ále
miáſto ſługi brátá namilſzego / zwłaſzczá
mnie; iákoż dáleko więcey tobie y w ćie-
17 le y w Pánu: Jeſli mię tedy maſz to-
18 wárzyſzem: przyimi go iáko mnie. A ie-
śli ćię w czym vkrzywdźił ábo *co* wi-
19 nien: to mnie przyczytay. Jam Páwel
D nápiſał ręką moią: ia nágrodzę: żebym-
ći nie rzekł / iżeś mi y ſámego śiebie wi-
20 nien. ták bráćie. Niech ćię w tym vży-
ię w Pá-

ie w Pánu. Ochłodź wnetrznośći mo-
ie w Pánu. Piſałemći duſáiac poſłu-
ßeńſtwu twemu: wiedzac iż też nád to
co mowie/ vczyniß. A záraz też zgotuy
mi goſpode ábowiem ſpodziewam ſie iż
przez modlitwy wáße bede wam dáro-
wan. Pozdrawia ćie Epáphrás towá-
rzyß moy w poimániu w Chriſtuſie Je-
ſuſie/ Márek/ Ariſtárchus/ Demás y
Lukaß pomocnicy moi. Láſká Pá-
ná náßego Jeſu Chriſtá z du-
chem wáßym.
Amen.

LIST PAWLA S. APOSTOLA DO ZYDOW.

ROZDZIAL I.

1 A ROzmáicie y wiela ſpo- Za:303.
ſobow mawiał przed tym
Bog Oycom przez Prorokí:
2 ² náoſtátek tych dni mowił
do nas przez Syná/ ktorego poſtánowił
dziedzicem wßytkiego / przez ktorego też
3 y wieki vczynił. ³ Ktory bedac iáſnoſcia Mad: 7.
chwały / y wyrázonym obrázem iſtnośći d 26.
iego / á noßac wßytko słowem mocy
ſwey/ ſpráwiwßy oczyśćienie grzechow/
śiedzi ná práwicy máieſtatu ná wyſoko-
4 śćiách: ⁴ tym zacnieyßym zoſtawßy nád Philip: 2. 9.
ányoły; im oſobliwße nád nie imie odzie-
5 dziczył. ⁵ Bo ktoremuż kiedy z ányołow
B rzekł: Tyś ieſt ſyn moy / iam ćiebie dziś Pſal: 2. b 7.
vrodził: Y záśie; Ja mu bede Oycem: 2. Krol: 7.
6 á on mnie bedzie ſynem: ⁶ A gdy záśie b 14.
wprowadza pierworodnego ná świát/
tedy mowi: A niech śie mu kłániáia wßy- Pſal: 96.
7 ścy ányołowie Boży. ⁷ A ku ányołom ći b 8.
mowi:

Psal:103. a 4. mowi: Ktory posłámi swemi czyni du-
chy: á sługámi swymi / płomień ogniá.
Psal: 44. b 7. ° Lecz ku Synowi: Stolicá twoiá Bo- 8
że ná wiek wiekow / laská práwości laská
krolestwá twego. ° Vmiłowałeś sprá- 9
wiedliwość / á nienawidziałeś niepra-
wości: dla tegoż pomázał cię Boże /
Bog twoy / oleykiem rádości nád vcze-
stniki twoie.
Za:304 Psal: 101. d 26. ° Y / Tyś Pánie ná poczatku vgrun-
tował ziemię: á niebiosá dziełem są rąk
twoich. ° Oneć pogina / á ty zostániesz: á
wszytki iáko szátá zwiotszeią. ° A iáko o-
dzienie zmienisz ie / y odmienią się: ále ty
tenżes iest / y látá twoie nie vstáną. ☞
Psal:109. a 1. 1.Kor:15. d 25. ° A ku ktoremuż kiedy z ányołow rzekł:
Siedź po práwicy moiey / áż położę nie-
przyiacioły twoie podnożkiem nog two-
ich? ° Izali wszyscy / nie są duchowie
vsługuiacy: ktorzy ná posługę bywáią
wysyłáni dla tych ktorzy dziedzictwá
zbáwienia dostąpić máią?

ROZDZIAL II.

Za:305. DLa tego trzebá nam tym więcey pilnowáć tego cośmy słyszeli: iżbysmy kiedy nie przeciekáli. ° A-

bowiem

bowiem ieśli *ono* słowo powiedźiáne
przez ányoły było trwáłe / á káżde prze-
stępstwo y nieposłuszeństwo spráwiedli-
3 wą zapłátę bráło: ³ iákoż my się vchro-
niemy / ieśli zániedbamy ták wielkiego
zbáwienia? ktore wźiąwszy początek
przepowiádánia przez Páná / od tych
ktorzy słyszeli / miedzy námi potwierdzo-
4 ne było: ⁴ gdy Bog społu poświádczał
známiony / y cudámi / y rozlicznymi mo-
cámi / y vdźielánim Duchá świętego we-
5 dług woley swoiey. ⁵ Abowiem nie án-
yołom ći poddał Bog świát przyszły / o
6 ktorym mowimy. ⁶ A świádczył ktoś ná
B niektorym mieyscu / mowiąc: Coż iest Psal: 8. a 5.
człowiek iż nań pámiętasz: ábo syn czło-
7 wieczy iż go náwiedzasz? ⁷ Vczyniłeś
go máło co mnieyszym niżli ányoły: vko-
ronowałeś go chwałą y czćią / y postá-
nowiłeś go nád dźiełem rąk twoich.
8 ⁸ Poddałeś wszytko pod nogi iego. Abo- Matt: 28. d 18.
wiem w tym że mu wszytko poddał: ni-
czego nie zostáwił coby iemu poddano 1 Kor: 15. d 26.
być nie miáło. A teraz iesżcze nie widźi- Ephe: 1. d 22.
9 my żeby wu wszytko poddano było. ⁹ Lecz
C tego ktory máło co niżli ányołowie mniey- Philip: 2. b 8.
szym iest vczyniony / widźimy Jezusá dla
boleśći

boleśći śmierći / czći y chwałą vkoro-
nowánego: áby z łáski Bożey / zá wßyt-
ki śmierći skosztował. Abowiem go-
dźiło się áby ten dla ktorego *iest* wßytko/
y przez ktorego *iest* wßytko / *tego* ktory
wiele synow do chwały był przywiodł/
spráwcę zbáwienia ich / przez vćierpie-
nie doskonáłym vczynił.

Zaczá- Bo *y ten* ktory poświęca / y *ći* ktorzy
lo 306. bywáią poświęceni; z iednego *są* wßy-
scy. Dla ktorey przyczyny nie wstyda się
Psal: 21. bráćią ich názywáć / mowiąc: Opo-
c 23. wiem imię twoie bráćiey moiey / w po-
śrzodku kośćiołá wysłáwiáć ćię będę.
Psal: 17. Y zásię: Ja w nim dufáć będę. Y nieß-
a 3. cze: Oto ia y dźieći moie / ktore mi dał
Isa:8.d18 Bog. Ponieważ tedy dźieći społecz-
ność miáły ćiáłá y krwie: tymżeć sposo-
bem y on tychże vczestnikiem był: áby
przez śmierć zniszczył tego ktory miał
Oze: 13. władzą śmierći / to iest dyabłá: á iżby
d 14. wyzwolił te / ktorzy dla boiáźni śmierći
1.Kor:15. przez wßytek żywot podlegli byli nie-
g 54. woli. Bo nigdzie ányołow nie przyi-
muie: ále plemię Abráhámowe przyimu-
ie. Skąd powinien był we wßytkim
być podobny bráciey: áby się stał miło-

sierny

siernym y wiernym Arcykápłanem do
18 Bogá/áby vbłagał grzechy ludu. ° Abo-
wiem w czym sam vćierpiał y kuszon był/
może y w pokuśách bedacych rátowáć.

ROZDZIAL III.

1 S Tadże bráćia świeći / vczestnicy Za:307.
A wezwánia niebieskiego/obáczćie
Apostołá y Arcykápłaná wyzná-
2 nia náßego Jesusá: ° ktory wiernym iest
temu ktory go vczynił / iáko y Moyzeß 4. Mo: 12
3 we wßytkim domu iego. ° Abowiem ten b 7.
iest godny vczyniony *tym* wietßey chwa-
ły niżli Moyzeß; im wietßa cześć ma
4 niż dom/ten ktory gi zbudował. ° Boć
kàżdy dom bywa budowan od kogo: lecz
ten ktory wßytko spráwił/Bog iest.
5 ° Prawdáć że Moyzeß wiernym był Za:308.
we wßytkim domu iego iáko sługá ná
świádectwo tych *rzeczy* co miáły być mo-
6 wione: ° ále Christus iáko syn w domu
B swym: ktory dom my iesteśmy / ieśliże
vfność y chwałe nádźieie áż do końcá
7 mocnie záchowamy. ° Przetoż iáko mo- Psal: 94.
wi Duch świety: Dźiś ieślibyśćie głos b 8.
8 iego vsłyßeli / ° nie zátwárdzayćieß serc
wáßych iáko gdyśćie mie obráźili w

go nie bluźnili/ nie zwádliwymi byli/ ále
vkłádnymi : wßelką łágodność okázu-
iąc przećiwko wßem ludźiom. Abo-
wiem y my byliśmy niekiedy głupi/ nie-
wierni/ błądzący/ służący pożądliwo-
śćiam y rozkoßam rozmáitym/ w złośći
y w zázdrośći mießkáiący/ przemierźli/
iedni drugich nienawidzący.
* Lecz gdy sie okazáłá dobrotliwość
y miłość ku ludźiom Bogá zbáwićielá
2. Tim. 1. b 9. náßego : nie z vczynkow spráwiedli-
wośći ktoreśmy my vczynili/ ále podług
miłośierdźia swego zbáwił nas przez o-
mycie odrodzenia/ y odnowienia z Du-
chá świętego/ ktorego wylał ná nas
obfićie przez Jezusá Christusá zbáwićie-
lá náßego : ábyśmy *będąc* vspráwiedli-
wieni łáską iego/ zstáli sie dziedźicámi
według nádźieie żywotá wiecznego. ☞
Wiernećto iest słowo : á chcę ábyś
to twierdźił : iżby sie stáráli iákoby w
dobrych vczynkách przodkowáli/ ktorzy
wierzą Bogu. Teć rzeczy są dobre y po-
1 Tim. 4. b 7. żyteczne ludźiom. A głupich gadek/ y
wyliczánia rodzáiow/ y sporow/ y swa-
2. Tim. 2 d 23. row zakonnych odstępuy. ábowiem są
niepożyteczne y prozne. Człowieká hæ-

retyká po

retyká po iednym y długim ſtrofowániu
11 ſie ſtrzeż: [9] wiedząc iż tákowy ieſt wy-
wrocony / y grzeßy / bedąc własnym ſą-
12 dem potępiony. [9] Gdy poslę do ciebie
D Artemaná ábo Tychiká / spieß ſię ábyś
do mnie przyßedł do Nikopolá: ábo-
13 wiem támem vmyślił zimowáć. [9] Ze-
náſá Doktorá zakonnego y Apollá pil-
nie przed ſobą posli / áby im ni ná czym
14 nie ſchodziło. [9] A niech ſię vczą y náßy
w dobrych vczynkách przodkowáć ku ná-
ległym potrzebam: iżby nie byli nievży-
15 tecznymi. [9] Pozdrawiáią cię ći ktorzy
ſą zemną wßyścy. Pozdrow te ktorzy
nas miłuią w wierze. Láſká
Boża ze wßytkimi wá-
mi. Amen.

LIST PAWLA S. APOSTOLA DO PHILEMONA.

Za: 302. PAwel więźień Chri- 1
stusá Jesusá / y Tymotheusz A
brát: Philemonowi miłemu
á pomocnikowi nászemu / [2] y 2
Appiey śiestrze miłey / y Archippowi to-
wárzyszowi nászemu y zgromádzeniu
ktore iest w domu twoim. [3] Láská wam 3
y pokoy od Bogá Oycá nászego / y Páná
Jesusá Christusá. [4] Dziekuię Bogu me- 4
mu / záwsze pámiętáiąc ná ćię w modli-
twách moich / [5] słysząc o twoiey miłośći 5
y wierze / ktorą masz ku Pánu Jesusowi /
y ku wszem świętym: [6] áby społeczność 6
wiáry twey byłá iáwna w poznániu w- B
szego vczynku dobrego ktory iest w was
w Christuśie Jesuśie. [7] Abowiem wese- 7
le wielkie miáłem y poćiechę z miłośći
twey bráćie / iż wnętrznośći świętych są
przez ćię ochłodzone. [8] Przetoż máiąc 8

wielką beſpiecżność w Chriſtuſie Je-
9 ſuśie roſkázáć ći co przyſtoi: ˀ *iednák* dla
miłośći rádſzey proſzę/ gdyżeś tákim ieſt
iáko *to* Páwel ſtáry/ á teraz y więźień Je-
10 ſu Chriſtuſow. ˀ Proſzę ćię zá ſynem mo-
im Onezymem/ktoregom zrodźił w wię-
11 źieniu moim/ ˀ ktory tobie niekiedy był
niepożytecżnym/ á teraz y mnie y tobie
12 *bárzo* vżytecżnym/ ˀ ktoregomći odeſłał.
C A ty przyimi go iáko wnętrznośći moie.
13 ˀ ktoregom ia chćiał przy ſobie zátrzy-
máć/áby mi zá ćię ſłużył w więźieniu *dla*
14 Ewángeliey: ˀ wſzákże bez twey rády nie
chćiałem nic cżynić/áby dobrodźieyſtwo
twoie nie było iáko z przymuſzenia/ ále z
15 dobrey woley. ˀ Abowiem ſnadź dla tego
vſtąpił ná chwilę od ćiebie/ábyś go przy
16 iął wiecżnym: ˀ iuż nie iáko ſługę/ ále
miáſto ſługi brátá namilſzego/zwłaſzczá
mnie; iákoż dáleko więcey tobie y w ćie-
17 le y w Pánu? ˀ Jeſli mię tedy máſz to-
18 wárzyſzem: przyimi go iáko mnie. ˀ A ie-
ſli ćię w czym vkrzywdźił ábo *co* wi-
19 nien: to mnie przycżytay. ˀ Jam Páwel
D nápiſał ręką moią: ia nágrodzę: żebym-
ći nie rzekł/ iżeś mi y ſámego śiebie wi-
20 nien. ˀ ták bráćie. Niech ćię w tym vży-
ię w Pá-

ie w Pánu. Ochłodź wnetrznośći mo-
ie w Pánu. ° Pisałemći dufáiąc posłu- 21
szeństwu twemu: wiedząc iż też nád to
co mowię/ vczyniß. ° A záraz też zgotuy 22
mi gospodę/ ábowiem spodźiewam śię iż
przez modlitwy wáße będę wam dáro-
wan. ° Pozdrawia ćię Epáphrás towá- 23
rzyß moy w poimániu w Christusie Je-
susie/ ° Márek/ Aristárchus/ Demás y 24
Lukaß pomocnicy moi. ° Łáská Pá- 25
ná náßego Jesu Christá z du-
chem wáßym.
Amen.

LIST PAWLA S. APOSTOLA DO ZYDOW.

ROZDZIAL I.

1 A ROzmáićie y wielą ſpo- Za:303.
ſobow mawiał przed tym
Bog Oycom przez Proroki:
2 náoſtátek tych dni mowił
do nas przez Syná/ ktorego poſtánowił
dziedzicem wſzytkiego/ przez ktorego też
3 y wieki vczynił. Ktory będąc iáſnośćią Mąd: 7. d 26.
chwały/ y wyrázonym obrázem iſtnośći
iego/ á noſząc wſzytko słowem mocy
ſwey/ ſpráwiwſzy oczyśćienie grzechow/
śiedzi ná práwicy máieſtatu ná wyſoko-
4 śćiách: tym zacnieyſzym zoſtawſzy nád Philip:2. 9.
ányoły; im oſobliwſze nád nie imię odźie-
5 dziczył. Bo ktoremuż kiedy z ányołow
B rzekł: Tyś ieſt ſyn moy/ iam ćiebie dziś Pſal: 2. b 7.
vrodził? Y záśię; Ja mu będę Oycem: 2.Krol:7. b 14.
6 á on mnie będźie ſynem? A gdy záśię
wprowadza pierworodnego ná świát/
tedy mowi: A niech śię mu kłániáią wſzy- Pſal:96. b 8.
7 ſcy ányołowie Boży. A ku ányołom ci

mowi:

Psal:103. a 4. mowi: Ktory postámi swemi czyni du-
chy: á slugámi swymi / płomień ogniá.
Psal: 44. b 7. [?] Lecz ku Synowi: Stolicá twoiá Bo-
że ná wiek wiekow / laská práwośći laská
krolestwá twego. [?] Vmiłowałeś sprá-
wiedliwość / á nienawidźiałeś niepra-
wośći: dla tegoż pomázał ćie Boże /
Bog twoy / oleykiem rádośći nád vcze-
stniki twoie.
Za:304 [?] Y / Tyś Pánie ná poczatku vgrun-
Psal: 101. d 26. tował źiemie: á niebiosá dźiełem sa rak
twoich. [?] Oneć pogina / á ty zostánieß: á
wßytki iáko ßátá zwiotßeia. [?] A iáko o-
dźienie zmieniß ie / y odmienia sie: ále ty
tenżes iest / y látá twoie nie vstána. ☞
Psal:109. a 1. [?] A ku ktoremuż kiedy z ányołow rzekł:
Siedź po práwicy moiey / áż położe nie-
1.Kor:15. d 25. przyiaćioły twoie podnożkiem nog two-
ich? [?] Izali wßyścy / nie sa duchowie
vsługuiacy: ktorzy ná posługe bywáia
wysyłáni dla tych ktorzy dźiedzictwá
zbáwienia dostapić máia?

ROZDZIAL II.

Za:305. DLa tego trzebá nam tym wiecey
pilnowáć tego cośmy słyßeli: iż-
byśmy kiedy nie przećiekáli. [?] A-

bowiem iesli *ono* słowo powiedźiáne
przez ányoły było trwáłe / á káżde prze-
stepstwo y niepostuszeństwo spráwiedli-
3 wą zapłáte bráło: iákoż my sie vchro-
niemy / iesli zániedbamy ták wielkiego
zbáwienia? ktore wziawszy poczatek
przepowiádánia przez Páná / od tych
ktorzy słyszeli / miedzy námi potwierdzo-
4 ne było: gdy Bog społu poświadczał
známiony / y cudámi / y rozlicznymi mo-
cámi / y vdźielánim Duchá świetego we-
5 dług woley swoiey. Abowiem nie án-
yołom ći poddał Bog świát przyszły / o
6 ktorym mowimy. A świádczył ktoś ná
B niektorym mieyscu / mowiac: Coż iest *Psal: 8. a 5.*
człowiek iż nań pámietasz: ábo syn czło-
7 wieczy iż go náwiedzasz? Vczyniłeś
go máło co mnieyszym niżli ányoły: vko-
ronowałeś go chwałą y czcią / y postá-
nowiłeś go nád dźiełem rąk twoich.
8 Poddałeś wszytko pod nogi iego. Abo- *Matt: 28. d 18.*
wiem w tym że mu wszytko poddał: ni-
czego nie zostáwił coby iemu poddano *1 Kor: 15. d 26.*
być nie miáło. A teraz ieszcze nie widźi- *Ephe: 1. d 22.*
9 my żeby wu wszytko poddano było. Lecz
C też ktory máło co niżli ányołowie mniey- *Philip: 2. b 8.*
szym iest vczyniony / widźimy Jezusá dla
boleśći

boleści śmierći / czćią y chwałą vkoro-
nowánego: áby z łáski Bożey / zá wszyt-
ki śmierći skosztował. Abowiem go-
dziło sie áby ten dla ktorego *iest* wszytko /
y przez ktorego *iest* wszytko / *tego* ktory
wiele synow do chwały był przywiodł /
sprawcę zbáwienia ich / przez vćierpie-
nie doskonáłym vczynił.
Zaczá- Bo *y ten* ktory poświęca / y *ći* ktorzy
lo 306. bywáią poświęceni; z iednego *są* wszy-
scy. Dla ktorey przyczyny nie wstyda sie
Psal: 21. bráćią ich názywáć / mowiąc: Opo-
e 23. wiem imię twoie bráćiey moiey / w po-
śrzodku kośćiołá wysłáwiáć ćię będę.
Psal: 17. Y záśie: Ja w nim dufáć będę. Nie-
a 3. cze: Oto ia y dźieći moie / ktore mi dał
Isa: 8. d 18 Bog. Ponieważ tedy dźieći społecz-
ność miáły ćiáłá y krwie: tymżeć sposo-
bem y on tychże vczestnikiem był: áby
przez śmierć zniszczył tego ktory miał
Oze: 13. władzą śmierći / to iest dyabłá: á iżby
d 14. wyzwolił te / ktorzy dla boiáźni śmierći
1. Kor: 15. przez wszytek żywot podlegli byli nie-
g 54. woli. Bo nigdzie ányołow nie przyi-
muie: ále plemię Abráhámowe przyimu-
ie. Skąd powinien był we wszytkim
być podobny bráciey: áby sie stał miło-

sierny

siernym y wiernym Arcykápłanem do
18 Bogá/áby vbłagał grzechy ludu. ° Abo-
wiem w czym sam vćierpiał y kußon był/
może y w pokuśách bedących rátowáć.

ROZDZIAL III.

1 Swiadże bráćia świeći / vczestnicy Za:307.
A wezwánia niebieskiego/obáczćie
Apostołá y Arcykápłaná wyzná-
2 nia náßego Jesusá: ° ktory wiernym iest
temu ktory go vczynił / iáko y Moyzeß 4. Mo: 12 b 7.
3 we wßytkim domu iego. ° Abowiem ten
iest godny vczyniony *tym* więtßey chwa-
ły niżli Moyzeß; im więtßą cześć ma
4 niż dom/ten ktory gi zbudował. ° Boć
kàżdy dom bywa budowan od kogo: lecz
ten ktory wßytko spráwił/Bog iest.
5 ° Prawdáć że Moyzeß wiernym był Za:308.
we wßytkim domu iego iáko sługá ná
świádectwo tych *rzeczy* co miáły być mo-
6 wione: ° ále Christus iáko syn w domu
B swym: ktory dom my iesteśmy / ieśliże
vfność y chwałe nádźieie áż do końcá
7 mocnie záchowamy. ° Przetoż iáko mo- Psal: 94. b 8.
wi Duch święty: Dźiś ieślibyśćie głos
8 iego vsłyßeli / ° nie zátwárdzayćież serc
wáßych iáko gdyśćie mie obráźili w

dźień kuszenia ná puszczy / gdźie mię
kuśili oycowie wászy: doświádczyli / y
widźieli spráwy moie przez czterdźieśći
lat. A dla tegoż rozgniewałem śię ná
ten narod / y rzekłem: Záwsze błądzą
sercem. A oni nie poználi dróg moich/
ktorymem przyśiągł w gniewie moim/
iż nie wnidą do odpoczynienia moiego.
Za:309. Pátrzćież bráćia / iżby nie było kie-
dy w ktorym was serce złośćiwe / niedo-
wiárstwá / ku odstąpieniu od Bogá ży-
wego. ále nápominayćie ieden drugie-
go ná káżdy dźień / poki śię Dźiśia názy-
wa: iżby ktory z was nie był zátwárdzon
oszukánim grzechu. Abowiem stáliśmy
śię vczestnikámi Chrystusowymi: ieśli
tylko początek gruntu iego áż do końcá
mocny záchowamy. Poki bywa mo-
wiono / Dźiś ieslibyśćie głos iego vsły-
szeli / nie zátwárdzayćież serc wászych iá-
ko w onym obráżeniu. Abowiem nie-
ktorzy vsłyszawszy obráźili *Bogá*: wszákże
nie wszyscy ktorzy byli wyszli z Egyptu
przez Moyzeszá. A ná ktoreż śię roz-
gniewał przez czterdźieśći lat? Izali nie
4 Mo:14. ná te ktorzy byli zgrzeszyli; ktorych tru-
f 37. py podległy ná puszczy; A ktorymże

przyśiągł

przyśiągł iż nie mieli wniść do odpoczy- 4.Mo: 14.
nienia iego: iedno tym/ ktorzy niewier- d 21. 23.
19 ni byli? y widźimy/że nie mogli wniść
dla niedowiárstwá.

ROZDZIAL IIII.

1 NRzetoż śie boymy áby kiedy zá- Za:310.
A niechawszy obietnice weśćia do
odpoczynienia iego/ nie zdał śie
2 ktory z was że pozostał. Abowiem y
nam opowiedźiano/ iáko y onym. ále
nie pomogłá onym mowá ktorey słu-
cháli/ *przeto* iż nie byłá złączona z wiárą
3 tych ktorzy słyszeli. Abowiem wnidźie-
my do odpoczynienia ktorzyśmy vwie-
rzyli: iáko powiedźiał/ Jákom przyśiągł Psal: 94
w gniewie moim/ ieśliż wnidą do odpo- c 11.
czynienia moiego: á to choć iuż od zá-
łożenia świátá spráwy były dokończone.
4 Abowiem rzekł ná niektorym mieyscu
B o śiodmym dniu tym sposobem: Y od- 1 Moy: 2.
poczynał Bog dniá śiodmego od wszy- a 2.
5 tkich spraw swoich. A tu záś; Jeśliż
6 wnidą do odpoczynienia moieg. Gdyż
tedy *to* zostawa że niektorzy wchodzą
do niego/ á ći ktorym pierwey opowie-
dźiano było/ nie weszli dla niedowiár-

stwá: záśię náznacza dźień niektory: 7
Dźiśia / mowiąc przez Dawidá / po ták
długim czáśie / iáko śię wyższey rzekło /
Wyż: 3. Dźiś ieśliby śćie głos iego vsłyszeli: nie
b 7. zátwárdzaycieſz serc wászych. Abo- 8
wiem ieśliby Jezus spráwił im był od-
poczynienie / nigdyby o inszym potym
dniu nie mowił. A ták zostawa *ieszcze* 9
odpoczywánie ludowi Bożemu. Abo- 10
wiem ktory wszedł do odpoczynienia ie-
go / ten też odpoczynął od spraw swych /
iáko Bog od swoich. Spieszmyż śię te- 11
dy ábysmy weszli do onego odpoczynie-
nia: iżby kto w tenże przykład niedo-
wiárstwá nie wpadł. Boć żywe iest 12
słowo Boże y skuteczne / y przeráźliwsze
niżeli wszeláki miecz po obu stron ostry:
y przenikáiące áż do rozdźielenia dusze y
duchá / y stáwow / y szpikow / y rozezná-
wáiące myśli y przedśięwźięćia serdecz-
Psal: 33. ne. A nie mász żadnego stworzenia 13
c 16. niewidźiálnego przed oblicznośćią ie-
Syr: 15. go: lecz wszytkie rzeczy obnáżone są y
d 20. odkryte oczom iego / o ktorym mowimy.
Za: 311. Máiąc tedy Arcykápłaná wielkiego 14
ktory przeszedł niebiosá Jezusá Syná
Bożego: trzymaymy śię wyznánia. A- 15

bowiem

bowiem nie mamy Arcykápłaná ktory-
by ſie nie mogł vlitowáć nád krewkoś-
ćiámi nászymi: lecz tákiego ktory był
kuszon we wszytkim ná podobieństwo
16 *nászé* oprocz grzechu. [16] Przyſtąpmyſz te-
dy z vfnośćią ku ſtolicy łáſki: ábyſmy o-
trzymáli miłośierdźie / y łáſkę náleźli ku
pomocy czáſu pogodnego.

ROZDZIAL V.

1 Abowiem káżdy Arcykápłan z lu-
A dźi wźięty / dla ludźi bywa poſtá-
nowion w tym co ku Bogu nale-
ży: áby ofiárował dáry y *krwáwe* ofiáry
2 zá grzechy. [2] Ktoryby ſie mogł vżalić
nieumieiętnych y błądzących: gdyż y on
3 obłożon ieſt krewkośćią: [3] á dla tego
powinien ieſt / iáko zá lud / tákże y ſam
4 zá ſie ofiárowáć zá grzechy. [4] A żaden 2. Kron:
B ſobie *tey* czći nie bierze; iedno ktory by- 26. 6 18.
wa wezwan od Bogá / iáko Aaron.
5 [5] Ták y Chriſtus nie ſam ſobie tey czći
przywłaſzczył żeby ſie ſtał Arcykápła-
nem: ále *ten* ktory k niemu mowił / Tyś Pſal: 2.
ieſt Syn moy / iam ćiebie dźiś vrodźił. b 7.
6 [6] Iáko y indźie powiáda: Tyś ieſt ká- Pſal: 109.
płanem ná wieki / wedle porządku Mel- a 4.
chiſedechowego.

ᵀ Ktory zá dniow ciáłá swego/modli-
twy y pokorne prosby z wielkim wołá- 1
niem y łzámi ofiárowawszy onemu ktory A
go mogł záchowáć od śmierći/ był wy-
słuchan dla swey vczćiwośći. ᵀ A iednák
choćia był Synem Bożym/ *wszákże* sie
náuczył posłuszeństwá z tego co ćierpiał: 2
ᵀ á doskonáłym zostawszy/ stał sie przy-
czyną zbáwienia wiecznego wszytkim 3
ktorzy go słucháią. ᵀ Názwány od Bo- 4
gá Arcykápłanem wedle porządku Mel-
chisedechá.
Za:312. ᵀ O ktorymiby nam wiele mowić y tru- 5
dno wysłowić y wypráwić: gdyżeśćie sie
ostáli niesposobni ku słuchániu. ᵀ Abo- 6
wiem gdyśćie mieli podług *dawnośći* czá- B
su być náuczyćielámi: zásie potrzebuie-
ćie áby was vczono ktore są pierwsze po- 7
czątki mow Bożych: y ostáliśćie sie *iáko-*
ći ktorzy mleká potrzebuią/ á nie státe-
cznego pokármu. ᵀ Bo káżdy co sie mle- 8
kiem karmi/ nie świádom iest mowy
spráwiedliwośći: gdyż iest dźiećięćiem.
ᵀ Lecz státeczny pokarm iest doskoná- 9
łych: tych ktorzy przez zwyczáienie smy- 10
sły máią wyćwiczone ku rozeznániu *y*
złego y dobrego.

Rozdział

ROZDZIAL VI.

1 PRzetoż zániechawßy mowy o
A początku *wiáry* Christusowey/
mieymy śie ku doskonáłośći: nie
znowu zákłádáiąc gruntu pokuty od v-
czynkow martwych / y wiáry w Bogá/
2 náuki krzczenia/ y rąk wkłádánia/ y po-
wstánia z martwych / y sądu wiekuiste-
3 go. A vczynimy to ieśli Bog dopuśći.
4 Abowiem niepodobna iest áby ći kto- Matt: 12 d 45.
rzy raz są oświeceni / y skoßtowáli dá- Niż: 10. e 26.
ru niebieskiego / y vczestniki śie zstáli
5 Duchá świętego/ y skoßtowáli dobrego 2. Piot: 2. d 20.
słowá Bożego/y mocy przyßłego wieku/
6 á znowu by odpádli: áby zás być mogli
B odnowieni ku pokućie/ *gdyż* znowu krzy-
żuią sámi sobie Syná Bożeg/y sromocą
7 *go.* Bo ziemiá ktora deßcz często ná śię
pádáiący piie / y rodźi źiele vżyteczne
tym ktorzy ią spráwuią; bierze błogosłá-
8 wieństwo od Bogá. lecz *tá* ktora rodźi
ćiernie y osty / wzgárdzona iest / y bliska
przeklectwá/ktorey koniec ku spaleniu.
9 Alec námileyßy tußymy sobie o was Za: 313.
coś lepßego y zbáwienia bliżßego / cho-
10 ćiaż ták mowimy. Abowiemći nie iest
Bog niespráwiedliwy / áby zápámiętał

roboty wáßey y miłośći ktoraśćie oká-
záli ku imieniu iego / gdyśćie posługo-
wáli świętym y posługuiećie. Lecz żá- 11
damy áby káżdy z was toż stáránie oká- C
zał ku wypełnieniu nádźieie áż do koń-
cá: ábyśćie nie byli gnuśnymi / ále ná- 12
śládowcámi tych ktorzy przez wiárę y
ćierpliwość odźiedźicą obietnice.
La: 314. Abowiem Bog obiecawßy Abráhá- 13
1.*Mo*:22. mowi / gdy nie miał przez kogo więtße-
6 16. go przyśiądz / przyśiągł przez sámego sie-
1.*Moy*:12. bie / mowiąc / Błogosłáwiąc błogosłá- 14
a 3. y 18. wić ćię będę / y rozmnażáiąc rozmnożę
c 18. y 22. ćię. A ták długo ćierpliwie czekawßy / 15
d 17. dostał obietnice. Abowiem ludźie ná 16
więtßego niż sámi przyśięgáią: á káżde-
go sporu ich koniec ku potwierdzeniu /
iest przyśięgá. W czym chcąc Bog dźie- 17
dźicom obietnice obfićiey okázáć nieod- D
mienność rády swey / przyśięgę *ná to* v-
czynił: ábyśmy przez dwie rzeczy nieod- 18
mienne / w ktorych być nie może żeby
Bog kłamał / namocnieyßą poćiechę mie-
li / ktorzyśmy się ku odźierżeniu wystá-
wioney nádźieie vćiekli / ktorą mamy 19
iáko kotwicę duße bespieczną y mocną /
y wchodzącą áż wewnątrz zá zasłonę /

gdźie

20 [9] gdźie przewodnik zá nas wszedł Jezus/
zostawszy Arcykápłanem ná wieki we-
dług porządku Melchisedechowego.

ROZDZIAL VII.

1 A Bowiem ten Melchisedech / krol Za: 315.
A Sálemski / kápłan Bogá nawyż- 1. Mo 14.
szego / ktory záßedł Abráhámowi d 18.
wrácáiącemu się od porażki krolow / y
2 błogosławił go: [9] ktoremu też dźieśię-
ćiny ze wszytkiego wydźielił Abráhám:
ktory naprzod wykłáda się krol spráwie-
dliwośći: potym też y krol Sálemá / to
3 iest/krol pokoiu. [9] bez oycá/bez mátki/bez
rodu/ nie máiąc áni początku dniow áni
końcá żywotá: ále przypodobány Syno-
wi Bożemu / trwa kápłanem ná wieki.
4 [9] A przypátrzćie się iáko to wielki / ktore-
mu też dźieśięćinę z korzyśći dał Abrá-
5 hám Pátryárchá. [9] A ćić ktorzy są z sy- 4. Mo: 18.
now Lewiego/vrząd kápłáński przyimu- c 21.
iący / roskazánie máią áby bráli dźieśię- 5 Mo: 18.
ćinę od ludu wedle zakonu / to iest / od a 1. a 3.
bráćiey swoiey: choćiaż y oni wyszli z Iozu: 14.
6 biodr Abráhámowych. [9] Lecz ten kto- a 4.
B rego narod nie bywa poczytan miedzy
nimi/dźieśięćinę brał od Abráhámá/y o-

nego ktory miał obietnice / błogosławił.
Za: 316. ⁷ A bez wszelákiego sporu to co mniey- 7
szym iest / od zacnieyszego bierze błogo-
sławieństwo. ⁸ A tu iednák / ludźie kto- 8
rzy vmieráią dźieśięciny biorą: lecz tám
ten / ktory ma świádectwo iż żywie. ⁹ A 9
(iż ták rzec mam) y Lewi ktory brał dźie-
śięciny / przez Abráhámá / *sam Melchise-*
chowi oddał dźieśięcinę. ¹⁰ Abowiem ie- 10
szcze był w biodrách oycowych / gdy mu
zászedł Melchisedech. ¹¹ Jeśliż tedy do- 11
skonáłość byłá przez kápłáństwo Lewie- C
go (bo pod nim dan iest zakon ludowi)
coż więcey było potrzebá áby nástał in-
szy kápłan wedle porządku Melchisede-
chowego / á ktoryby nie był rzeczon we-
dle porządku Aaronowego? ¹² Bo zá prze- 12
niesienim kápłáństwá / musi też być zá-
konu przenieśienie. ¹³ Bo ten o ktorym 13
śie to mowi / z inszego iest pokolenia / z
ktorego żaden nie stał v ołtarzá. ¹⁴ Abo- 14
wiem iáwna iest iż z pokolenia Judá
poszedł Pan nász: w ktorym pokoleniu
nic o kápłanách nie mowił Moyzesz. ¹⁵ A 15
ieszcze dáleko więcey iáwna rzecz iest: ie-
sliże ná podobieństwo Melchisedechá
nástawa inszy kápłan / ¹⁶ ktory śie nie 16

ſtał wedle zakonu ktorego roſkazánie
ieſt cieleſne / ále wedle mocy żywotá kto-
17 ry ſkáżon być nie może. ⁱ Abowiem ták
świádczy: Iż ty ieſteś kápłanem ná wie- Pſal: 109. a 4.
ki / wedle porządku Melchiſedechowe
18 ⁱ Abowiemci ſtáie ſie odrzucenie prze- Za: 317.
ßłego zakonu: dla ſłáboſći niepożytku
19 iego. ⁱ bo zakon niczego nie przywiodł
ku doſkonáłośći: ále *tylko był* wprowá-
dzenim do lepßey nádźieie / przez ktorą
20 przybliżamy ſie ku Bogu. ⁱ A im wie-
cey / ieſt nie bez przyśięgi (Boć inni bez
21 przyśięgi kápłany zoſtáli: ⁱ á ten z przy-
D śięgą przez tego ktory k niemu mowił:
Przyśiągł Pan / á nie będźie żáłował: Pſal: 109. a 4.
22 tyś ieſt kápłanem ná wieki) ⁱ Tym dá-
leko lepßego teſtámentu zoſtał IEſus
rękoymią.
23 *ⁱ Atemu onych wiele ſie kápłany ſtá-
wáło / dla tego iż im śmierć nie dopuśći-
24 łá przetrwáć: ⁱ ále ten iż ná wieki trwa /
25 ma kápłáńſtwo wiekuiſte. ⁱ Przetoż y
zbáwić ná wieki może / przyſtępuiące
przezeń do Bogá: záwßе żywiąc áby ſie
wſtáwiał zá námi.
26 ⁱ Abowiem przyſtało áby táki był náß
Arcykápłan / święty / niewinny / niepo-

kaláný/ odłączony od grzeſznikow/ y kto-
ry ſie ſtał wyżſzy nád niebioſá. ktory 27
nie potrzebuie ná káżdy dźień (iáko *inni*
3. Moy: 9. Arcykápłani) pierwey zá grzechy ſwoie
b 7. y 16. ofiáry ſpráwowáć/ potym zá ludzkie.
b 6. bo to vczynił raz/ ſámego siebie ofiá-
rowawſzy.
Za: 318. Abowiem zakon poſtánawiał Arcy- 28
kápłany/ ludźie krewkośći podległe:
lecz mowá przyśiegi ktora ieſt po zako-
nie/ Syná *ſtánowi* ná wieki doſkonáłego.

ROZDZIAL VIII.

A Summá tego co ſie mowi/ *tá ieſt, iż* 1
tákiego mamy Arcykápłaná/ kto- A
ry vśiadł ná práwicy ſtolice wiel-
możnośći ná niebieśiech: ſługá *miey-* 2
ſcá naświętſzego/ á prawdźiwego przyby-
tku/ ktory rozbił Pan á nie człowiek. A- 3
bowiem káżdy Arcykápłan bywa poſtá-
nowion ku ofiárowániu dárow y ofiar
zábitych: Zá czym potrzebá było áby ten
też miał coby ofiárował. Jeſliby tedy 4
był ná źiemi/ nie byłćiby kápłanem: gdyż
ſą *ći kápłani* ktorzy według zakonu dáry
ofiáruią/ ktorzy ſłużą wizerunkowi y 5
ćieniowi *rzeczy* niebieſkich. Jáko powie- B
dźiano

dźiano było *od Bogá* Moyzeszowi / gdy
miał dokończyć przybytku: Pátrzayże 2.Mo:25.
(práwi) ábyś vczynił wszytko według a 9.d 40.
wizerunku ktory iest tobie ná gorze oká-
6 zan. [6] Ale teraz *nász kápłan* dostał tym zá- Dzie: 7.
cnieyszego vrzędu; im też iest pośrzedni- f 44.
kiem lepszego testámentu / ktory w lep-
szych obietnicách iest postánowiony.
7 [7] Abowiem gdyćby on pierwszy był bez Za: 319.
przygány: tedyćby wtoremu mieyscá nie
8 szukano. [8] Abowiem przygániáiąc im
mowi: Oto dni przyidą / mowi Pan / á Ier: 31.
wykonam nád domem Isráelskim / y f 31.
nád domem Judskim testáment nowy /
9 [9] nie według testámentu ktorym vczynił
C oycom ich w dźień w ktorym viął rękę
ich ábym ie wywiodł z źiemie Egypt-
skiey: ábowiem oni nie wytrwáli w mo-
im testámenćie: á iam ich *też* zániedbał /
10 mowi Pan. [10] Boć ten iest testáment
ktory vczynię z domem Isráelskim po
onych dniách / mowi Pan: Podáiąc prá-
wá moie w myśli ich / y ná sercu ich ná-
piszę ie: y będę im Bogiem / á oni mnie
11 będą ludem: [11] A nie będźie vczył káżdy
D bliźniego swego / y káżdy brátá swe-
go / mowiąc: Poznay Páná. Abowiem
wszyscy

wszyscy mię poznáią od namnieyszego z
nich áż do nawiętszego: [?] Abowiem *ia* 12
będę miłościw nieprawościom ich: y
grzechow ich więcey nie wspomionę. [?] A 13
w tym gdy mowi Nowy *testáment*: pier-
wszy wiotchym vczynił. A to co wiotsze-
ie y stárzeie się: blizko iest skáżenia.

ROZDZIAL IX.

Za:320. Niálci y pierwszy / vspráwiedli- 1
2.Mo:25. wienie nabożeństwá y świątni-
a 8. y 26. ce świecka. [?] Abowiem sprá- 2
a 1. y 36. wiony był przybytek pierwszy / w ktorym
a 8. były liktarze / y stoł / y położenie chlebow /
ktory zową świątnicą. [?] A zá wtorą zá- 3
słoną / *był* przybytek / ktory zową przyby-
tek Naświętszy: [?] máiąc złotą kádźidl- 4
nicę / y skrzynię testámentu zewsząd zło-
tem powleczoną: w ktorey *było* wiádro
złote máiące mánnę / y laská Aaronowá
3.Krol:8. ktora zákwitnęłá / y tablice testámentu /
a 9. [?] á nád nią byli Cherubinowie chwały 5
2.Kron: záćmiáiący vbłagálnicę / o czym teraz
5. c 10. nie trzebá z osobná mowić. [?] A gdy to 6
2.Mo:25. ták było przygotowano / tedy do pierw- B
c 22. szego przybytku vstáwicznie wchadzáli
kápłani / ktorzy ofiáry odpráwowáli.

Ale do

7 Ale do wtorego raz w rok ſam Arcyká- 2.Mo:30.
płan / *y to* nie bez krwie ktorą ofiáruie zá b 10.
ſwe y zá ludzkie niewiádomości. 3.Mo:16.
8 Przez co dáie znáć Duch święty / iż a 2. f 30. Za:321.
ieſzcze nie byłá obiáwiona drogá świę-
tych / poki ieſzcze ſtał pierwſzy przybytek.
9 Co było popobieńſtwem ná czás terá-
znieyſzy: wedle ktorego dáry y krwáwe
ofiáry ofiáruią / ktore nie mogą ná ſu-
mnieniu doſkonáłym vczynić chwalcę
10 *Bożego,* ponieważ w pokármiech tylko y
w piciu / y w rożnych omywániach y v-
ſpráwiedliwieniach cieleſnych áż do czá-
ſu náprawienia ſą záſádzone. Dzie: 20.
11 * Ależ Chriſtus przyſtąpiwſzy Arcy- f 28
kápłan dobr przyſzłych przez więtſzy y 1. Piot: 1.
doſkonálſzy przybytek nie ręką vczynio- c 19.
12 ny / to ieſt / nie tego ſtworzenia: áni 1. Ian 1. c 7.
C przez krew kozłow ábo cielcow / ále przez Obia: 1.
właſną krew wſzedł raz do Naświętſze- b 5.
go *przybytku*, nálazſzy wieczne odkupie- 3.Moy:9. b 8. y 16.
13 nie. Abowiem ieſli krew kozłow y ciel- b 6. c 14.
cow y popioł iáłowice pokropiony/ſplu- 4.Mo:19.
gáwione poświęca ku oczyśćieniu ćiá- a 4.
14 łá: iákoż dáleko więcey krew Chriſtu- Luk: 1.
ſowá ktory przez Duchá świętego ſáme- g 77.
go śiebie ofiárował niepokalánym Bo- Rzym: 5. a 5. a 6.

gu/oczy-

gu / oczyści sumnienie náße od mar-
twych vczynkow / ku służeniu Bogu ży-
wemu? A dla tegoć iest nowego testá-
mentu pośrzednikiem: żeby zá przystą-
pienim śmierći / ná odkupienie występ-
kow tych ktore były pod pierwßym te-
stámentem / obietnicę wźieli *ći* ktorzy
wezwáni są wiecznego dźiedźictwá.☞
Galat: 3. Abowiem gdźie testáment iest / *támżeć*
c 15. musi być śmierć tego ktory testáment
czyni. Bo testáment w vmárłych mo-
cny iest: poniewaž ießcze nie iest wa-
żny / gdy żywie ten co gi vczynił. Skąd
y on pierwßy bez krwie nie był poświę-
cony. ábowiem gdy Moyzeß wßytko
przykazánie zakonne przeczytał wßemu
ludowi: wźiawßy krew ćielcow y ko-
złow z wodą y wełną ßárłatową y z Izo-
pem: y sáme kśięgi y lud wßytek pokro-
2.Mo:24. pił / mowiąc: Tác *iest* krew testámentu /
c 8. ktory do was Bog nákazał. Ktemu y
Matt:26. przybytek y wßytko naczynie służby *świę-*
c 28. *tey* krwią tákież pokropił. A niemal wßy-
tko we krwi według zakonu bywa oczy-
śćiono: á bez rozlania krwie nie bywa
grzechow odpußczenie. Potrzebá tedy
było áby wżdy kßtałty onych *rzeczy* ktore

ſą ná niebie/tymi były oczyśćione: á ony
niebieſkie/ lepßymi ofiárámi niżli te.
24 ¶ Abowiem Chriſtus nie wßedł do Za: 322.
Naświętßego *przybytku* reką vczynione-
go / ktory był wizerunkiem prawdźiwe-
go: ále do ſámego niebá / áby ſię teraz
okázował przed oblicznośćią Bożą zá
25 námi. ¶ A nie izby często ofiárował ſá-
meg śiebie/iáko Arcykápłan wchodźi do
przybytku Naświętßego co rok ze krwią
26 cudzą: ¶ boćby mu trzebá było często
G ćierpieć od záłożenia świátá: lecz teraz
przy ſkończeniu wiekow raz ſię okazał
ku zgłádzeniu grzechu / przez ofiárowá-
27 nie ſámego śiebie. ¶ A iáko poſtánowio-
no ludźiom raz vmrzeć / á potym ſąd *bę-*
28 *dzie:* ¶ ták y Chriſtus raz ieſt ofiárowan *Rzym:* 5.
áby grzechy wielu zgłádźił: drugi raz *a* 6. *b* 8.
krom grzechu okaże ſię tym ktorzy go o- *1.Piot:* 3.
czekawáią/ku zbáwieniu. *c* 18.

ROZDZIAL X.

1 A Bowiem zakon máiąc ćień przy- Za: 323.
A ßłych dobr / nie ſam obraz rzeczy: 5.*Mo:* 16.
nigdy nie może tymi ofiárámi *c* 14.
ktore ná kázdy rok vſtáwicznie ofiáru-
ią/doſkonáłymi vczynić tych ktorzy *k nim*

przystępuia: inączey przestanoby ie o- 2
fiárowáć / dla tego iżby więcey nie mieli
żadnego sumnienia o grzech ci ktorzyby
przez nie Bogu służyli / będąc raz oczyścio-
nymi. Lecz w nich bywa przypominá- 3
nie grzechow ná káżdy rok. Abowiem 4
nie iest rzecz podobna áby krew wołow
y kozłow miáłá głádźić grzechy. Prze- 5
Psal: 39. toż wchodząc ná świát mowi: Niech-
b 7. ćiałeś ofiáry y obiáty: áleś mi ćiáło sprá-
wił. Cálopalenia / y zá grzech *ofiáry* / nie 6
vpodobáłyć się. Tedym rzekł: Oto idę: 7
ná początku kśiąg nápisano iest o mnie: B
Abym czynił o Boże wolą twoię. Gdy 8
wyższey powiedźiał / Ześ niechćiał ánis
polubił ofiáry / y obiáty / y cálopalenia / y
ofiáry zá grzech / ktore wedle zakonu by-
wáią ofiárowáne: tedym rzekł: Otoż 9
idę / ábym czynił o Boże wolą twoię: O-
deymuie pierwsze / áby wtore postáwił.
Przez ktorą wolą iesteśmy poświęceni 10
przez ofiárę ćiáłá IEsusá Christusá raz
vczynioną. A káżdy iednák kápłan stoi co 11
dźień vrząd swoy odpráwuiąc / y też o-
fiáry *zábite* częstokroć ofiáruiąc / ktore ni-
gdy nie mogą grzechu zgłádźić. Lecz 12
ten ofiárowawszy iednę *zábitą* ofiárę zá G
grzechy /

grzechy/ ná wieki śiedźi ná práwicy Bo-
13 żey. ‡ nákoniec czekáiąc/ áżby nieprzyiá- Psal: 109. a 5.
ćiele iego położeni byli podnożkiem nog 1. Kor: 15.
14 iego. ‡ Abowiem iedną ofiárą/ doſkoná- d 25.
łymi vczynił ná wieki te ktorzy bywáią
15 poświęceni. ‡ A świádczy nam *o tym* y
sam Duch święty. Abowiem gdy *wprzod*
16 powiedźiał: ‡ Tenći ieſt teſtáment kto- Ier: 31.
ry poſtánowię z nimi po onych dniách/ f 33.
mowi Pan; Podáiąc práwá moie w ſer- Wyj: 8.
17 cáich/ y nápiſzę ie w myślách ich: ‡ y pá- b 8.
miętáć więcey nie będę grzechow y nie-
18 práwośći ich. ‡ A gdźieć *ieſt* odpuſzczenie
tych: iużći ofiáry nie máſz zá grzech.
19 ‡ Máiąc tedy bráćia vfność weſzćia Za:324
D do *przybytku* Naświętſzego przez krew
20 Chriſtuſowę. ‡ tą drogą ktorą nam po-
święćił nową y żywą przez záſłonę/ to
21 ieſt przez ćiáło ſwoie; ‡ y kápłaná wiel-
kiego *przełożonego* nád domem Bożym:
22 ‡ przyſtąpmyſz z prawdźiwym ſercem w
zupełnośći wiáry/ máiąc ſercá pokropie-
nim oczyśćione od ſumnienia złego/ y
23 ćiáło omyte czyſtą wodą: ‡ trzymaymy
wyznánie nádźieie náſzey nie chwieiące
ſię (boć wierny ieſt ten ktory obiecał)
24 ‡ y przypátrzaymy ſię iedni drugim ku

pobudzániu miłośći y dobrych vczyn-
kow: ˀ nie opuſzczáiąc ſpołecznegő zgro- 2
mádzenia náſzego / iáko máią obyczay
niektorzy: owſzem nápominaiąc: á to
tym wiecey im widźićie że ſię on dźień
Wyi: 6. przybliża. ˀ Bo ieſlibyſmy vmyslnie grze- 2
a 4. ſzyli po wźieću znáiomośći prawdy / iuż
5.Mo:17. nam dáley nie zoſtawa ofiárá zá grzech:
b 6. y 19 ˀ lecz ſtráſzliwe iákieś oczekawánie ſą- 2
d 15. du y zápalenie ogniá ktory pożrzeć ma
Matt:18. przećiwniki. ˀ Ktoby zakon Moyżeſzow 2
b 16. wzgárdźił: bez wſzelkiego miłośierdźia
Ian8.c17. zá świádectwem dwu ábo trzech gár-
2. Kor:13 dło tráći. ˀ iákoż mniemaćie dáleko ſroż- 2
a 1. ſze záſłuży karánia / ktoryby Syná Bo-
żego podeptał / y krew teſtámentu / przez
ktorą był poświecony / pokalána być ro-
zumiał / y Duchá łáſki zelżył? ˀ Abowiem 3
5.Mo:35. znamy *tego* ktory powiedźiał: Mnie pom- F
e 35. ſtá / á ia oddam. Rzáſię: Iż Pan ſądźić
Rzym:12. będźie lud ſwoy. ˀ Stráſzno ieſt wpáść 3
d 19. w ręce Bogá żywego.
Psal:134 *ˀ Roſpominayćieſz *ſobie* dni pierwſze: 3
c 14. w ktorych będąc oświeceni / wytrwáli-
Za:325. śćie wielką potyczkę trapienia. ˀ czę- 3
śćią gdy z lekkośćiámi y vćiſki byliśćie
ludźiom ná oczy wyſtáwieni: częśćią też

gdyśćie

gdyśćie śie sstáli towárzyszmi tych z kto-
24 rymi śie ták obchodzono. ⁊ Abowiemeś-
G śćie y z więźniámi społu vtrapieni byli:
y złupienie máiętnośći wászych przyięli-
śćie z weselem / wiedząc iż wy maćie
máiętność w niebie lepszą y trwáiącą. Za:326.
35 ⁊ Nie trąććieś tedy vfánia wászego /
36 ktore ma wielką zapłátę. ⁊ Abowiem
ćierpliwość wam iest potrzebna: ábyś-
śćie czyniąc wolą Bożą / otrzymáli o-
37 bietnice. ⁊ Boć ieszcze máluczko y kro- Abak: 2. a 3.
ćiuchno / *á oto* ktory ma przyść przyidźie / 1. Piot: 1. a 6.
28 y nie omieszka: ⁊ á spráwiedliwy moy
z wiáry żywie. ☞ Rzym: 1. c 17.
á ieśli śie schroni: nie kocha śie w nim Galat: 3. b 11.
29 duszá moiá. ⁊ Lecz my nie iesteśmy syno-
wie schraniáiący śie ku zginieniu: ále
wierzący ku otrzymániu dusze.

ROZDZIAL XI.

1 A Jestći wiárá gruntem rzeczy tych
A ktorych śie nádźiewamy / wywo-
2 dem rzeczy niewidźiánych. ⁊ Abo-
wiem przez tę świádectwo otrzymáli
3 stárszy. ⁊ Wiárą dochodźimy iż są sprá- 1. Moy: 1. a 1. a 3.
wione wieki słowem Bożym: áby z nie-
4 widziálnych sstáły śie widźiálne. ⁊ Wiá-

1 Moy. 4 rą Abel obfitßą ofiárę ofiárował Bogu
a 4. nizli Kaim: przez ktorą świádectwo o-
Matt: 23. trzymał iż był spráwiedliwy: gdyż Bog
d 34. świádectwo dał o dárzech iego / y vmár-
1. Moy: 5. wßy przez nię ießcze mowi. Wiárą He- 5
c 24. noch był przeniesion / áby śmierći nie o-
Syr: 44 glądał / y nie *był* nálezion: przeto iż go
c 16. y 49. przeniosł Bog: ábowiem przed przenie-
d 16. śieniem otrzymał świádectwo iż sie
Bogu podobał. A bez wiáry niepodo- 6
bna iest spodobáć sie Bogu. Abowiem
temu co do Bogá przystępuie / potrzebá
wierzyć iż iest *Bog* / á iż zapłátę oddáie
1. Moy: 6. tym ktorzy go ßukáią. Wiárą Noe ob- 7
c 13. wießczonym bedąc o tym czego ießcze
Syr: 44. nie było widáć / boiąc sie / przygotował
c 17. korab ku záchowániu domu swegó / przez
ktory potępił świát: y sstał sie dzie-
dzicem spráwiedliwośći tey ktora iest
przez wiárę.
Za: 327. Wiárą / mianowány Abráhám vstu- 8
1. Mo: 12. chał áby wyßedł ná mieysce ktore w dzie-
a 4. y 13. dzictwo wziąć miał: y wyßedł / niewie-
a 1. dząc dokąd ßedł. Wiárą przeprowá- 9
dził sie do źiemie obiecáney / iáko do cu-
dzey / mießkáiąc w namiećiech z Izáá-
kiem y Iákobem spolnymi dźiedzicmi

teyże

10 teyże obietnice. ° Abowiem oczekawał
C miástá *onego* fundámenty máiącego: kto
rego rzemieśnik y budowniczy iest Bog.
11 ° Wiárą / y sámá Sará będąc niepło- Za 328.
dna wźięłá moc ku przyięćiu naśienia / y 1. Mo: 17.
mimo czás wieku *swego*: iż wiernym być c 19. y 18.
12 rozumiáłá tego co obiecał. ° Przetoż z b 10. y 21.
iednego (á k temu z obumárłego) náro- a 2.
dźiło śię *potomkow* ták wiele iáko gwiazd Syr: 44.
ná niebie / y iáko piasku niezliczonego d 22. d 23.
13 ktory iest ná brzegu morskim. ° Wedle
wiáry vmárli ći wszyscy / nie dostawszy
obietnic / ále z dáleká ie vpátruiąc / y po-
zdrawiáiąc / y wyznawáiąc iż są gośćmi
14 y przychodniámi ná źiemi. ° Bo ktorzyć
to mowią: okázuią iż oyczyzny szukáią.
15 ° A ieśliby *ná* onę pámiętáli z ktorey byli
16 wyszli / mielić wżdy czás wroćić śię. ° lecz
D teraz lepszey żądáią / to iest / niebieskiey.
Przetoż nie wstyda śię Bog nzáywáć śię Za: 329.
Bogiem ich / gdyż im miásto zgotowął. 1. Mo: 22.
17 ° Wiárą / Abráhám gdy był doświádo- b 9.
czan / ofiárował Izááká: á ofiárował Syr: 44.
iednorodnego / tenże ktory był wźiął o- d 21.
18 bietnice: ° (do ktorego rzeczono / Iż w 1. Mo: 21.
Izááku tobie będźie názwano plemię.) b 12.
19 ° vważywszy *to* iż Bog może y z vmár- Rzym: 9. b 7.

 łych wzbu-

łych wzbudzić. skąd go też w podobień-
1.Mo: 27. stwo wziął. Wiárą / y w przyszłych *rze-*
d 27. f 36. *czách*/ błogosłáwił Jzáák Jákobá y Ezá-
1.Mo: 48. c 15. uszá. Wiárą / Jákob vmieráiąc / káż-
1.Mo:47. demu z synow Josephowych błogosłá-
g 31. wił : y pokłonił się wierzchowi laski ie-
1.Mo: 50. go. Wiárą / Joseph vmieráiąc / o wy-
d 24. 25. ściu synow Jsráelskich wspominął / y
2.Moy: 2. około kości swoich roskazał. Wiárą /
a 2. Dzie: 7. Moyżeszá národzonego kryli trzy mie-
c 20. siące rodzicy iego : przeto iż go widzieli
2.Moy: 1. pięknym dzieciątkiem / y nie bali się wy-
c 16. roku krolewskiego. Wiárą / Moyżesz
2.Moy:2. b 11. stawszy się wielkim / nie znał się być sy-
nem corki Pháráonowey : więcey obie-
ráiąc być vtrapionym wespoł z ludem
Bożym; niżli mieć doczesną roskosz z
grzechu / zá więtsze bogáctwo poczy-
táiąc vrągánie Christusowe / niż skárby
Egyptskie. bo się oglądał ná odpłátę.
Wiárą / opuścił Egypt : nie boiąc się
gniewu krolewskieg°. ábowiem *onego* nie-
widziálnego iákoby widząc státecznie
2.Moy:12 oczekawał. Wiárą / spráwił Pásche/y
b 1. d 21. wylanie krwie : áby ten ktory pierwo-
2.Mo:14. rodne tráćił / ich się nie dotknął. Wiá-
c 22. rą przeszli morze czerwone iáko po su-

chey ziemi: czego kusiwszy się Egypcy-
30 ánie/byli zátopieni. [r] Wiárą/ mury Je- Iozu: 6. c 20.
rychá vpádły/ gdy ie obeszto przez siedm
31 dni. [s] Wiárą/ Ráháb nierządna nie zgi- Iozu: 6. d23. d25.
nęłá wespoł z niewiernymi: przyiąwszy Iozu: 2. a 3.
32 z pokoiem do gospody szpiegi. [t] A coż ie-
szcze mam mowić? Boć mi czásu nie
sstánie gdybym rospowiádał o Gedeo-
nie/o Báráchu/o Sámsonie/o Jephćie/
o Dawidzie/ Sámuelu/y o Prorocech: Za: 330.
33 *[v] Ktorzy przez wiárę zwalczyli krole-
G stwá/ czynili spráwiedliwość/ dostąpili
34 obietnic/ záwárli lwie pászczeki/ [x] zágá-
sili moc ogniá/ vszli ostrych mieczow/
zmocnili się z niemocy/ mężnymi się sstá-
li ná woynie/ obozy obcych odwracáli:
35 [y] niewiásty wzięły swoie vmárłe z zmar-
twychwstánia. á drudzy byli ciągnieni/
nie przyiąwszy *ofiárowánego* wybáwienia/
áby lepszego zmartwychwstánia dostą-
36 pili. [z] A drudzy doználi posmiewisk y bi-
czowánia/ nádto y więzienia y ciemnic:
37 [a] byli kámionowáni/ przecináni/ do-
świadczáni/ mieczem zábići pomárli/
błąkáli się w owczych y koźich skorách/
38 opuszczeni/ vćiśnieni/ vtrapieni: [b] kto-
rych nie był godźien świát/ tułáiąc się

po pußczách / po gorách y iámách / y w
iáskiniách ziemie. A ći wßyscy świá-
dectwem wiáry doświádczeni / ☞
obietnice nie odnieśli. Iż Bog o
nas coś lepßego przeyźrzał / áby bez nas
doskonáłey zapłáty nie wźięli.

ROZDZIAL XII.

Za: 331. Przetoż tedy y my máiąc ták
wielki około nas leżący obłok
Rzym: 6. świádkow: złożywßy wßeláki
a 4. ćiężar y grzech ktory nas zewßąd obstą-
Kolos: 3. pił / w ćierpliwość bieżmy w zawodźie
b 8. Ephe: 4. ktory nam iest záłożony / pátrząc ná
c 23. Iezusá przodká y kończyćielá wiáry / kto-
1. Piot: 2. ry máiąc przed sobą wesele podiął krzyż /
a 1. y 4. wzgárdźiwßy sromotę / y śiedźi ná prá-
a 1. wicy stolice Bożey. Abowiem vwa-
żayćie tego ktory tákowe przećiwień-
stwo od grzeßnikow podeymował prze-
ćiw sobie: ábyśćie nie vstawáli / ostábia-
wßy ná dußách wáßych. Bośćie ießcze
śię áż do krwie nie zástáwiáli / walcząc
przećiwko grzechowi: á zápámiętáli-
Przy: 3. śćie poćiechy / ktora do was / iáko do sy-
b 11. now mowi / rzekąc: Synu moy / nie wz-
Iob 5. c 17. gárdzay karánia Páńskiego: áni ostá-

biay gdy

6 biay gdy cię on ſtrofuie. ꝰ Abowiem ko- Obia: 3.
go Pan miłuie / *tego* karze : á biczuie ká- d 19.
7 zdego ſyná ktorego przyimuie. ꝰ W kár-
ności trwayćie. Ofiáruieć ſię wam Bog
iáko ſynom. Abowiem ktoryż *ieſt* ſyn /
8 ktoregoby Oćiec nie karał ? ꝰ A ieſli ie-
ſteśćie bez karánia / ktorego ſtáli ſię w-
ſzyſcy vczeſtnikámi : tedyśćie bękárty / á
9 nie ſynámi. ꝰ Nád to ćieleſne oyce náſze /
C mieliſmy vczyćielmi / y baliſmy ſię ich.
zaż nie dáleko więcey poſłuſzni będziem
10 Oycowi duchow / á żyć będziemy ? ꝰ A-
bowiem oni ná máło dni / według woli
ſwoiey nas karáli : lecz ten ku pożytkowi
náſzemu ná toábyſmy byli vczeſtniki świą-
11 tobliwośći iego. ꝰ A wſzelkie karánie
D ácz teráznieyſzego czáſu nie zda ſię być
weſołe / ále ráczey ſmutne : wſzákże po-
tym ſpokoyny owoc ſpráwiedliwośći od
da tym ktorzy przez nie ſą wićwiczeni.
12 ꝰ Przetoż ręce opuſzczone y koláná oſłá-
13 bione wyproſtuyćie: ꝰ á czyńćie koleie pro-
ſte nogámi wáſzymi : áby ktory chramiąc
nie zábłądził / ále rádſzey był vzdrowion.
14 ꝰ Náſláduyćie pokoiu ze wſzytkimi / y Za: 323.
świątobliwośći : bez ktorey żaden nie Rzym: 12.
15 oglądá Bogá. ꝰ Doglądáiąc żeby kto d 18.

nie odſtąpił od łáſki Bożey: áby ktory
korzeń gorzki wzgorę wyraſtáiąc nie
przekażał / á przezeń wiele ſię nie pokalá- 25
ło. ˀ By nie był kto wßeteczny ábo ſpro- G
1. Mo: 25. d 33. ſny iáko Ezau: ktory zá potráwę iedne
przedał pierworodztwo ſwoie: ˀ Bo
1 Mo: 27. f 38. wiedźćie iż potym gdy chćiał być dźie- 26
dźicem błogoſłáwieńſtwá / był odrzu-
con. Bo nie nálazł mieśćá pokuty / choć
2. Mo: 19. c 12 y 20. d 21. iey ze łzámi ßukał. ˀ Bośćie nie przyſtą-
pili do gory ktorey ſię dotknąć może / y 27
ogniá gorąiącego / y wichru / y mgły / y bu-
rzy / ˀ y brzmienia trąby / y głoſu słow / 28
ktory ći co ſłyßeli / zbrániáli ſię áby im
więcey nie mowiono. ˀ (ábowiem nie zno-
2. Mo: 19. c 13. śili tego co im nákázowano / Jeſli ſię y
bydlę dotknie gory / będźie vkámionowá- 29
no. ˀ A ták ſtraßliwe było ono okázowá-
nie / *że też* Moyzeß powiedźiał: Przeſtrá-
ßony ieſtem y zádrżałem.) ˀ Aleśćie przy-
ſtąpili do gory Syońſkiey / y miáſtá Bo-
gá żywego / Jeruſálem niebieſkiego / y *do*
wiela tyśięcy zgromádzonych ányołow:
ˀ y *do* kośćiołá pierworodnych / ſpiſánych
w niebie / y *do* Bogá ſędźiego wßytkich /
y *do* duchow ſpráwiedliwych doſkoná-
łych. ˀ A *do* Jeſuſá pośrzedniká nowego

testámentu / y *do* pokropienia krwie le-
piey mowiącey niżli Ablowá.
25 ° Pátrzayćie ábyśćie nie pogárdźili Za: 333.
G tym ktory mowi. Bo ieśliż oni nie vszli/
ktorzy pogárdźili tym co ná ziemi mo-
wił: dáleko więcey my/ ktorzy się odwrá-
26 camy od tego ktory z niebá mowi. ° kto-
rego głos zátrząsnął ná on czás ziemią/
á teraz opowiedźiał/ mowiąc: Jeszcze
raz: á ia zátrząsnę nie tylko ziemią/ ále
27 też y niebem. ° A to co mowi/ Jeszcze *Agg: 2.*
raz: znáczy przeniesienie rzeczy rucho- *b 7.*
mych iáko vczynionych/ áby zostáły ty
28 ktore się nie chwieią. ° A przeto przyimu-
iąc krolestwo niechwieiące się / mamy
łáskę: przez ktorą służmy podobáiąc się 5.*Moy:4.*
29 Bogu/ z boiáźnią y z vczćiwośćią. ° Abo- *d 24.*
wiem Bog nász iest ogniem trawiącym. *Rzym:12.* *c 10.*

ROZDZIAL XIII.

1 Miłość bráterska niechay trwa
2 miedzy wámi. ° A nie zápomi- *Rzym.12.* *c 13.*
A naycie przyimowánia gośći: á- 1.*Piot:4.*
bowiem przez to nie wiedźieli niektorzy/ *c 9.*
3 ányoły zá gośćie przyimuiąc. ° Pámię- 1.*Mo:18.*
tayćie ná więźnie *ták* iákobyśćie byli we- *a 3. y 19.*
społ z nimi więźniámi: y ná vtrapione/ *a 2.*

iákobyśćie

iákobyśćie y sámi będąc w ćiele *temuż pod*
legli. Vczćiwe *niech będźie* małżeństwo
we wszytkim / y łoże niepokaláne. Bo
wszeteczniki y cudzołożniki Bog będźie
5.Moy:31. b 8. sądźił. Obyczáie niech będą bez łákom
stwá: przestawáiąc ná tym co teraz iest.
Iozu: 1. a 5. Boć sam powiedźiał: Nie zániechám
Psal: 55. ćię / áni *ćię* opuszczę. Tákiż śmiele mo
c12. y117. a 6. wimy: Pan mi *iest* pomocnikiem: nie bę
dę się bał coby mi człowiek vczynił.
Za:334. * Pámiętayćie ná przełożone wásze
ktorzy wam mowili słowo Boże: kto
rych przypátruiąc się dokonániu obco
wánia / násláduyćie wiáry. Jesus Ch
ristus wczorá y dźiś: tenże y ná wieki.
Náukámi rozmáitymi y obcymi nie v
nośćie się. Abowiem nalepsza iest serce
vtwierdźić łáską / nie potráwámi: kto
re nie pomogły tym co się imi báwili.
Mamy ołtarz: z ktorego nie godźi się
3.Moy:4. ieść tym ktorzy przybytkowi służą. A
c 12. y 6. bowiem ktorych bydląt krew bywa w
d 30. y 17. noszona do świętych *przybytkow* przez Ar
f 27. cykápłaná / tych ćiáłá bywáią palone
przed obozem. Dla tego y Jesus / áby
poświęćił lud przez własną krew / przed
miástem vćierpiał. Wynidźmyż tedy

do niego

do niego przed oboz: noßąc vrągánie ie-
14 go. Abowiem nie mamy tu miástá trwá- Mich: 2.
15 iącego: ále przyßłego ßukamy. Przez c 10.
niego tedy vstáwicznie ofiáruymy Bo-
gu ofiárę chwały / to iest / owoc vst wy-
16 znawáiących imieniowi iego. A dobro-
czynnośći y vdźielánia społnegó nie prze-
pominayćie. Abowiem tákowymi ofiá-
rámi zásługuiemy sie Bogu.
17 Bądźcie posłußni przełożonym wá- Za: 335.
ßym / y bądźcie im poddáni. Abowiem
oni czuią iáko ći ktorzy zá duße wáßę
liczbę oddáć máią: ☞
Aby to z weselem czynili / á nie wzdy-
cháiąc. boć to wam nie pożyteczno.
18 Modlćie się zá námi. ábowiem vfamy
D iż mamy dobre sumnienie: we wßem
19 chcąc vczćiwie obcowáć. A tym wię-
cey proßę ábyśćie to czynili / iżbym wam
20 rychley był przywrocon. A Bog poko-
iu ktory wywiodł od vmárłych wielkie-
go onego pásterzá owiec we krwi testá-
mentu wiecznego / Páná Jezusá Chri-
21 stusá: niechay was doskonáłymi vczy-
ni we wßem dobrym/ ábyśćie czynili wo-
lą iego / spráwuiąc w was to coby było

przyiemne-

przyiemne[o] przed nim przez Jeſuſá Chri-
ſtuſá: ktoremu ieſt chwałá ná wieki wie-
kow. Amen. [y] A proſzę was bráćia áby-
śćie zá dobrze przyieli słowo poćieſzenia.
Bomći do was krotko nápiſał. [y] Wiedz-
ćie iż brát náſz Tymotheuſz wypuſzczon:
z ktorym (ieſli rychło przyidźie) oglą-
dam was. [y] Pozdrowćie wſzytki przeło-
żone wáſze / y wſzytki święte. Pozdrá-
wiáią was bráćia ze Włoch. [y] Łá-
ſká z wámi wſzytkimi.
Amen.

LIST POWSZE= CHNY S. IAKVBA APOSTOLA.

ROZDZIAL I.

1 A IAkub / Boży y Pána ná= Zac: 51
ßego Jesu Christá sługá/ dwie=
mánaśćie pokoleniom ktore sá
w rosproßeniu/ zdrowia.
2 * Bráćia moi/ mieyćie *to sobie zá* wße=
láka rádość/ gdy w rozmáite pokusy wpá=
3 dniećie. Wiedząc iż doświádczenie Rzym: 5.
4 wiáry wáßey spráwuie ćierpliwość. A a 3.
ćierpliwość ma doskonáły vczynek: áby=
śćie byli doskonáli y zupełni/ żeby wam
5 ni ná czym nie schodźiło. A iesli ktory Matt: 7.
z was potrzebuie mądrośći/ niechże pro= a 7. y 21.
si v Bogá ktory obfićie wßytkim dawa/ b 22.
6 á nie wymawia: á będźie mu daná. A Mar: 11.
B niech prosi z wiárą nic nie wątpiąc. c 24.
Bo ktoć wątpi/ *ten* podobny iest wáłu Luk: 11.
morskiemu/ wiátrem wzrußonemu y b 9.
7 miotánemu. przetoż niech on człowiek Ian 14.
nie mniema áby co miał wźiąć od Pá= b 13. y 16. c 23. 24.

ná. Mąż vmyſłu dwoiſtego nieſtáte- 8
czny ieſt we wßech drogách ſwoich. A 9
niech ſię brát podły chlubi/ w podwyż-
Pſal:102. ßeniu ſwoim. á bogáty/ w podłośći 10
c 15. ſwoiey: boć przeminie iáko kwiát traw-
Syr: 14. ny. Abowiem weßło słońce z vpalenim/ 11
c 18. y vſußyło trawę/ y kwiát iey opadł/ y
Iſa: 40. zginęłá oná śliczność oblicza iego: ták
b 6. też bogáty w drogách ſwoich vwiędnie.
1. Piot: 1. d 24. Iob 5. c 17. *Błogosłáwiony mąż ktory wytrwa 12
pokuſę: bo gdy będźie doświádczony/
weźmie koronę żywotá/ ktorą obiecał
Bog tym ktorzy go miłuią. ☞
Żaden gdy bywa kußon/ niech nie 13
mowi że od Bogá bywa kußon. Abo-
wiem Bog nie ieſt kuśićiel złych *ludzi*:
á ſam nikogo nie kuśi. Lecz káżdy by- 14
wa kußony od włáſney pożądliwośći
pociągniony y przynęcony. Zá tym po- 15
żądliwość poczawßy/ rodźi grzech: á
grzech wykonány/ rodźi śmierć. Nie 16
mylćieß ſię tedy brácia moi mili.
*Wßelki datek dobry/ y wßelki dar 17
doſkonáły/ z wyſoczá ieſt/ ſſtępuiący od
Oycá świátłośći/ v ktorego nie máß od-
miány/ áni záćmienia ná przemiánę.
Dobrowolnie bowiem porodźił nas 18
słowem

słowem prawdy / żebyśmy byli nieiákim
początkiem stworzenia iego. ☞
19 Wiećie bráćia moi mili / A niech w- Przy: 17.
szelki człowiek będźie prędki ku słuchá- d 27.
niu: á leniwy ku mowieniu / y leniwy ku
gniewowi.
20 Bo gniew mężá nie spráwuie sprá- Zac: 52.
21 wiedliwośći Bożey. Przetoż odłożyw-
D szy wszelákie plugástwo y obfitość złośći/
przyimićie w ćichośći słowo wszczepione
w was, ktore może zbáwić dusze wásze. ☞
22 * A bądźćie czynićielmi słowá / á nie Matt: 7.
słucháczmi tylko: oszukawáiącymi sá- b 12. e 21.
23 mych śiebie. Bo ieśli kto iest słuchá- Rzym: 2.
czem słowá / á nie czynićielem: ten podo- b 13.
bny będźie mężowi oglądáiącemu obli-
cze národzenia swego we źwierćiádle.
24 bo się obeyrzał / y odszedł / y wnet zápo-
25 mniał iákowy był. Lecz ktoby *pilnie*
weyźrzał w zakon doskonáły wolnośći/
y wytrwał w nim / nie będąc słucháczem
zápámiętliwym / ále czynićielem vczyn-
ku: ten błogosłáwiony będźie w sprá-
26 wie swoiey. A ieśli kto zda się być ná-
bożnym niepowśćiągáiąc ięzyká swe-
go / ále záwodząc serce swe: tego nabo-
27 żeństwo prożne iest. Nabożeństwo

czyſte y niepokaláne v Bogá y Oycá to
ieſt/ Náwiedzáć śieroty y wdowy w v-
ćiſku ich: á śiebie ſámego záchowáć nie-
zmázánym od tego świátá.

ROZDZIAL II.

Zac:53. BRáciá moi/ nie z bráłowánim o-
1. Mo:19. ſob mieyćie wiárę Páná náßego
c 15. Jeſu Chriſtá chwálebnego. ˀ A-
5. Moy:1. bowiem gdyby wßedł do zgromádzenia
c 16. c 17. wáßego mąż máiący złoty pierśćień w
y 16. d 19. ßáćie świetney/ wßedłby też y vbogi w
Przy:24. podłym odźieniu/ ˀ y pátrzálibyśćie ná
c 23. tego co nośi świetną ßátę/ y rzeklibyś-
Syr: 42. ćie mu: Ty śiedź tu dobrze: á vbogie-
a 1. mu byśćie rzekli/ Ty ſtoy tám: ábo śiedź
pod podnożkiem nog moich: ˀ ázażeśćie
nie rozſądźili ſámi miedzy ſobą/ y nie
ſtáliśćie ſię ſędźiámi myśli złośćiwych?
ˀ Słuchayćieß bráćia moi mili: Azaż
Bog nie obrał vbogich ná tym świećie/
áby byli bogátemi w wierze/ y dźiedźicmi
kroleſtwá ktore Bog obiecał tym kto-
rzy go miłuią? ˀ A wyśćie zelżyli vbo-
giego. Azaż bogacze gwałtem was nie
vćiſkáią: y ćiż was do ſądow nie poćią-
gáią? ˀ Azaż oni nie bluźnią *onego* zacne-

go imie-

go imienia ktorego wzywano nád wá-
8 mi? ⁸ Wßákże ieśli zakon krolewski pełnicie według pisma: Miłuy bliźniego
swego iáko sámego śiebie: dobrze czyni- 3. Mo: 19. d 18.
9 ćie: ⁹ lecz ieśli osobámi brákniećie / grze-
ßyćie / y karánie od zakonu iáko przeste- Matt: 22.
10 pcy odnośićie. ¹⁰ A ktobykolwiek záchował d 39.
wał wßytek zakon / á w iednymby vpadł / Mar: 12.
sstał śię winien wßytkiego. ¹¹ Bo ktory e 31.
11 rzekł / Nie cudzołoż; rzekł ći też / Nie zá- Rzym: 13.
bijay. A ieślibyś nie cudzołożył / álebyś c 9.
zábijał: sstałeś śię przestępcą zakonu. Galat: 5.
12 ¹² Ták mowćie / y ták czyńćie iáko ći kto- b 14.
rzy maćie być sądzeni przez zakon wol- 3. Mo: 19. c 15. g 37.
13 nośći. ¹³ Abowiem sąd bez miłośierdźia 5. Moy: 1. d 18.
C *będzie* temu ktory miłośierdźia nie czynił. Matt: 5.
A miłośierdźie przewyżßa sąd. c 20.
14 ¹⁴ Coż zá pożytek bráćia moi / gdyby kto Za: 54.
mowił iż ma wiárę: á vczynkowby nie
15 miał? Izali go może wiárá zbáwić? ¹⁵ A 1. Ian 3.
ieśliby brát ábo śiostrá byli nádzy / y nie c 17.
dostawáłoby im powßedniey żywnośći:
16 ¹⁶ á rzekłby im ktory z was: Idźćie w po-
koiu / zgrzeyćie śię á násyććie śię: á nie dá-
libyśćie im rzeczy potrzebnych ćiáłu: coż
17 *tego* zá pożytek? ¹⁷ Tákżeć y wiárá / ieśliby
nie miáłá vczynkow / martwa iest sámá

w sobie. Ale rzecze kto: Ty wiáre masz/
á ia mam vczynki. okaż mi wiáre twą
bez vczynkow: á ia tobie okáżę wiáre
moię z vczynkow. Ty wierzysz iż iest ie-
den Bog. Dobrze czynisz: y czártći wie-
rzą/ y drżą. A chcesz wiedźieć o czło-
wiecze prozny/ iż wiárá bez vczynkow
martwa iest? Abrahám oćiec nász izali
nie z vczynkow vspráwiedliwiony iest/
1. Mo: 22. b 9. ofiárowawszy Izáaká syná swego ná oł-
tarz? Widźisz iż wiárá spolnie robiłá
z vczynkámi iego: á z vczynkow wiárá
się wykonáłá? Y wypełniło się pismo/
5. Mo: 15. b 6. ktore mowi/ Vwierzył Abrahám Bo-
Rzym 14. a 3. gu/ y poczytano mu iest ku spráwiedli-
wośći/ y názwan iest przyiaćielem Bo-
Galat: 3. a 6. żym. Widźićie iż z vczynkow bywa
vspráwiedliwiony człowiek: á nie z wiá-
Iozu: 2. a 1. a 4. y 6. d 25. ry tylko? Tákże też Ráháb nierządni-
cá/ izali nie z vczynkow iest vspráwie-
Zyd: 11. f 32. dliwioná przyiawszy posły/ y ínszą drogą
wypuśćiwszy? Abowiem iáko ćiáło bez
duchá iest martwe: ták y wiárá bez v-
czynkow martwa iest.

ROZDZIAL III.

Zac: 55. Matt: 23. a 8. Niechay was nie wiele bedźie
náuczyćielmi bráćia moi/ wie-

dząc iż

2 dząc iż więtszy sąd odniesiećie. Abo-
wiem w wielu vpadamy wszyscy. Jesli
kto w mowie nie vpada : ten iest mąż
doskonáły. ktory też może powśćiągáć
3 wszytko ćiáło. A iesliż koniom wędźi-
dłá w gęby wpráwujemy / przeto áby
nam posłuszne były / y wszytko ich ćiáło
4 obrácamy. A oto / okręty / ták wielkie
będąc / y gdy ie srogie wiátry pędzą : *ie-
dnák* obrácáne bywáią od málutkieg[o] ste-
ru / gdźie iedno iest wola sternikowá.
5 Tákći y ięzyk ácz iest członek málutki/
ále wielkie rzeczy podnośi. Oto iáko
6 máły ogień / iáko wielki las spala! Y
B ięzykći / iest ogień / powszechność niepra-
wośći. Język postánowiony iest miedzy
członkámi nászymi / ktory plugáwi wszy-
tko ćiáło / y zápala koło národzenia ná-
szego zápalony od ogniá piekielnego.
7 Abowiem wszelkie przyrodzenie źwie-
rząt y ptakow y gádźin y innych dawa
sie vskromić / y okrocone iest przyrodze-
8 nim ludzkim. lecz ięzyká żaden z ludźi
nie może okroćić: złe niespokoyne pełne
9 iádu śmiertelnego. Przezeń błogosłá-
wimy Bogá y Oycá : y przezeń przekli-
namy ludźi ktorzy ná podobieństwo Bo-

że spráwieni są. Z tychże vst wycho-
dźi błogosłáwieństwo y przeklectwo.
Nie mać to ták być bráćia moi.
Za:56. Izali stok z iednegoż źrzod i wypu-
szczá słodką y gorzką wodę? Izali mo-
że / bráćia moi / figá winne iágody ro-
dźić: ábo winna máćicá figi? Ták też
áni słona *krynicá*, słodkiey wody wypusz-
czáć nie może. Ktoryż z was mądry y
ćwiczony? Niechże pokaże z dobrego
obcowánia vczynki swe łágodney mą-
drośći. Lecz iesli zazdrość gorzką ma-
ćie / y spory są w sercách wászych: nie
chlubćiesz sie áni kłámayćie przećiwko
prawdźie. ábowiem nie iestći tá mą-
drość z gory sstępuiąca: ále *iest* źiemska/
ćielesna / dyabelska. Bo gdźieć zaz-
drość y spor; támći niestáteczność / y
wszeláka zła spráwá. Lecz mądrość kto-
rá iest z gory / naprzod iestći czysta: po-
tym spokoyna/ skromna/ powolna/ przy-
zwaláiąca dobrym / pełna miłosierdźia
y owocow dobrych / nie szánuiąca / áni
obłudna. A owoc spráwiedliwośći /
w pokoiu bywa śiany / tym ktorzy po-
koy czynią.

Rozdźiał

ROZDZIAL IIII.

1 SKadże walki y zwády miedzy
A wámi? Izali nie ſtąd? z pożądli-
woſći wáſzych ktore wóiuią w
2 członkách wáſzych. ˀ Pożądaćie: á nie
maćie. zábijaćie / y zawiśni ieſteśćie: á
nie możećie doſtáć. wádźićie ſię y wal-
czyćie: á nie maćie / dlatego iż nie pro-
3 śićie. ˀ Prośićie / á nie bierzećie: przeto
iż źle prośićie: ábyśćie ná pożądliwoś- 1. Moy: 6.
4 ćiách wáſzych trawili. ˀ Cudzołożnicy / a 5. y 8.
B nie wiećieſz iż przyiaźń tego świátá / ieſt d 21.
nieprzyiaćiołka Boża? Ktobykolwiek 1. Ian 2.
tedy chćiał być przyiaćielem tego świá- c 15.
tá: ſtawa ſię nieprzyiaćielem Bożym. Ian 15. c 19.
5 ˀ Abo mniemaćie iż prozno piſmo mo- 1. Piot: 5.
wi: Ku zazdrośći pożąda duch ktory w b 5.
6 was mieſzka? ˀ Lecz więtſzą łáſkę dáie. Przy: 3.
Przeto mowi: Bog pyſznym ſię ſprzeći- d 34.
7 wia; á pokornym łáſkę dawa. ˀ Podda- Ephe: 4.
wayćież ſię tedy Bogu / á przećiwćie ſię f 27.
dyabłu / á vćiecze od was. 1. Piot: 5. c 9.
8 ˀ Przybliżayćie ſię ku Bogu: á przy- Zac: 57.
C bliży ſię ku wam. Ochędożćie ręce / grze-
ſznicy: y oczyśććie ſercá / wy vmyſłu dwo-
9 iſtego. ˀ Dręczćie ſię / y żáłuyćie / y płácz-
ćie: śmiech wáſz niech ſię obroći w żá-

1. Piot: 5. b 6. łość / á weſele w ſmutek. Vniżcie ſię
przed oblicznośćią Páńſką: á podwyż-
ßy was. Nie omawiayćie ieden dru-
giego bráćia moi. Kto omawia brátá/
ábo ktory ſądzi brátá ſwego: omawia
zakon/ y ſądźi zakon. A ieſli ſądźiß za-
kon: nie ieſteś czynićielem zakonu/ ále
ſędźią. Jeden ieſt zakonodawcá/ y ſę-
dźia/ ktory może zágubić y záchowáć.
A ty ktoś ieſt co ſądźiß bliźniego? Oto
Rzym:14. a 4. teraz *wy* co mowićie; Dźiś ábo iutro po-
iedźiemy do tego miáſtá/ y zmießkamy
tám rok/ y będźiem kupczyć/ y zyßczemy.
(ktorzy niewiećie co iutro będźie. Bo
coż ieſt żywot wáß? Párá ieſt/ okázuią-
ca ſię ná máły czás/ á potym nißczeią-
ca) miáſto tego cobyśćie mieli mowić:
Będźieli Pan chćiał: y/ Jeſli będźiem
żywi/ vczynimy to ábo owo. A teraz
chlubićie ſię w hárdośćiách wáßych.
Wßelkie chlubienie tákie złośliwe ieſt.
Kto tedy wie co dobrze czynić/ á nie
czyni; ieſt mu *to* grzechem.

ROZDZIAŁ V.

Vż teraz bogacze/ płáczćie/ ná-
rzekáiąc ná nędze wáße ktore
przyydą ná was. Bogáctwo

wáße zbotwiáło: á ßáty wáße mole po-
3 gryzły. ⁊ Złoto y śrebro wáße pordzewiá-
ło: á rdzá ich będzie wam ná świádec-
ctwo / y pożrze ćiáłá wáße iáko ogień.
Skárbiliśćie sobie gniew w ostátnie
4 dni. ⁊ Oto zapłátá robotnikow ktorzy
żeli polá wáße / od was zátrzymána / wo-
łá: y wołánie ich weßło do vßu Páná
5 zástępow. ⁊ Zyliśćie w roskoßách ná źie-
B mi / y w zbytkách wytuczyliśćie sercá wá-
6 ße w dźień zábijánia. ⁊ Skazáliśćie y
zámordowáliśćie spráwiedliwego / á nie
7 sprzećiwił śie wam. ⁊ Przetoż ćierpliwy-
mi bądźćie bráćia / áż do przyśćia Pań-
skiego. Oto / oracz oczekiwa drogiego
owocu źiemie: ćierpliwie czekáiąc ážby
8 otrzymał zaránny y odwieczorny: ⁊ y wy
bądźćie ćierpliwymi / y vtwierdzayćie ser-
cá wáße: ábowiem przybliżyło śie przy-
9 śćie Páńskie. ⁊ Nie wzdychayćie iedni
C przećiw drugim bráćia: ábyśćie nie byli
sądzeni. Otoć / sędźia przede drzwiámi
10 stoi. ⁊ Bráćia bierzćie *sobie* ná przykład
ześćia złego / vtrapienia / y ćierpliwośći /
Proroki: ktorzy mowili imieniem Pań-
11 skim. ⁊ Oto tych co ćierpieli zá błogosłá-
wione mamy. Jobowę ćierpliwość sły-
ßeliśćie /

ßeliśćie/ y koniec Páńſki widźieliśćie / iż
Matt: 5. f 34. lutośćiwy ieſt Pan y miłosierny. ° A ná-
przod bráćia moi/ nie przysięgaycie / áni
ná niebo/ áni ná źiemię/ áni żadną inną
przysięgą. Ale wáßá mowá niech bę-
dźie/ Jeſt/ieſt: Nie/nie: ábyśćie nie wpá
dli w ſąd. ° Vtrapiony ieſt kto miedzy
wámi? niechże ſię modli. Ma poćiechę
ná ſercu? niechayże śpiewa.

° Choruie kto miedzy wámi? niechże
wzowie kápłanow kośćielnych / á niech
Mar: 6. b 13. ſię modlą nád nim / pomázuiąc go ole-
iem w imię Páńſkie. ° á modlitwá wiá-
ry vzdrowi niemocnego / y vlży mu
Pan: á ieſliby w grzechách był/ będą
mu odpußczone.

*° Spowiádaycieß ſię tedy iedni dru-
gim grzechow wáßych: y modlćie ſię ie-
dni zá drugimi ábyśćie byli zbáwieni. á-
bowiem wiele może vſtáwiczna prośbá
3. Krol: 17 a 1. ſpráwiedliwego. ° Eliaß / był człowiek
nam podobny ćierpiętliwy: á modlitwą
Luk: 4. d 25. modlił ſię żeby deßcz nie pádał ná źie-
mię / y nie pádał trzy látá y ßeść mieśię-
3. Krol: 18 g 41. g 45. cy. ° Y záſię modlił ſię: á niebo ſpuśći-
ło deßcz/ y źiemiá wypuśćiłá owoc ſwoy.
° Bráćia moi / ieſliby ſię ktory miedzy

wámi

wámi obłądził od prawdy / á náwroćiłby go kto:
20 [y] niechay wie / iż ten co náwroćił grzesznika od błedney drogi iego / zbáwi duszę iego od śmierći / y zákryie wielkość grzechow.

LIST S. PIOTRA APOSTOLA PIERWSZY.

ROZDZIAL I.

1 A Piotr Apostoł JEsusá Christusá / wybránym przychodniom rosproszonym po Pontćie / Galáciey / Káppá-
2 dociey / Aziey y Bithiniey / [y] wedle przeyrzenia Bogá Oycá / ku poświęceniu Duchá / ku posłuszeństwu y pokropieniu krwie Jesusá Christusá: Łáská y pokoy niech się wam rozmnoży.
3 *[y] Błogosłáwiony Bog y Oćiec Páná nászego Jesu Christá / ktory wedle wielkiego miłośierdźia swego odrodźił nas ku

2. Kor: 1. a 3. Ephe: 1. a 3.

nas ku nádziei żywey / przez zmartwych-
wstánie Jezusá Christusá / ⁷ ku dziedzi- 4
ctwu nieskáżitelnemu / y niepokaláne-
mu / y nie zwiedłemu / ná niebiesiech prze
was záchowánemu / ⁷ ktorych Bog mo- 5
cą swoią strzeże przez wiárę ku zbáwie-
niu / zgotowánemu áby się okazáło czásu
ostátecznego. ⁷ W czym rádowáć się bę- 6
dziecie podeymuiąc teraz ieśliże potrze-
bá troszkę vtrapienia w rozmáitych po-
kusách: ⁷ áby doświádczenie wiáry wá- 7
szey dáleko kosztownieysze nád złoto (kto-
rego przez ogień probuią) było náleziō-
ne *wam* ku chwale y czći y sławie gdy się
obiáwi Jesus Christus: ☞
⁷ ktorego nie widziawszy / miłuiećie: w 8
ktorego też teraz nie widząc go wierzy-
ćie á wierząc ráduiećie się weselim nie-
wymownym y chwálebnym: ⁷ odnosząc 9
koniec wiáry wászey / zbáwienie dusz. ⁷ O 10
ktorym zbáwieniu wywiádowáli się y
bádáli Prorocy / ktorzy o przyszłey ná
was łásce prorokowáli; ⁷ bádáiąc się ná 11
ktory ábo ná iáki czás vkázował / ktory
w nich był duch Christusow: świádcząc
pierwey o vtrapieniach tych ktore *miáły*
przyść ná Christusá / y o chwałách zá tym

12 *idących*: Ktorym obiáwiono było/ iż nie
ſámym ſobie/ ále wam tym vſługowáli
co ſię teraz wam opowiáda przez ty kto-
rzy wam Ewángelią przepowiádáli/
przez Duchá S. z niebá poſłánego/ ná
13 ktorego prágną pátrzyć ányołowie. Prze-
toż przepáſawßy biodrá vmyſłu wáße-
go/ trzeźwimi *będąc*, doſkonále mieyćie
nádźieię o łáſce wam ofiárowáney/ przez
14 obiáwienie Chriſtuſá Jeſuſá: iáko po- 3. Mo: 11.
słußne dźieći/ nie przypodobáiac ſię prze- g 44. y 19.
ßłym pożadliwośćiom *ktore były* w nieu- a 2. y 20.
15 mieiętnośći wáßey: ále według onego b 7.
Swiętego ktory was wezwał; y wy bądź- 5. Mo: 10.
ćie świętymi we wßelákim obcowániu: d 17. Rzym: 2.
16 ponieważ nápiſano ieſt: Bądźćie świę- b 11.
17 tymi/ iżem ia ieſt święty. A ieſli wzy- Galat: 2.
waćie Oycá tego ktory bez względu ná b 6.
oſoby ſądźi wedle vczynku káżdego: w 1 Kor: 6.
boiáźniż trawćie czás przemießkawá- d 20. y 7. d 23.
18 nia wáßego. Wiedząc iż nie *rzeczámi* ſká- Dzie: 20.
źitelnymi złotem ábo śrebrem ieſteśćie f 28.
wykupieni od prożnego obcowánia wá- Zyd: 9.
19 ßego od oycow podánego: ále drogą c 12. d 14.
krwią iáko báránká nienágánionego y 1. Ian 1. c 7.
20 niepokalánego Chriſtuſá/ ácz przey- Obia: 1.
rzánego przed záłożenim świátá; ále b 5.

tych czá-

tych czásow ostátecznych oznaymionego
dla was / ꝰ ktorzy przezeń wiernymi ie-
steście Bogu ktory go wzbudźił z mar-
twych / y dał mu chwałe / áby wiárá y ná-
dźieiá wászá w Bogu byłá. ꝰ Oczyśćiw-
szy dusze wásze w posłuszeństwie miłośći
ku nieobłudney bráterskiey miłośći / z
szczerego sercá iedni drugie miłuyćie v-
przeymie: ꝰ odrodzeni nie z nasienia
skáźitelnego / ále skázy nie znáiącego /
przez słowo Bogá żywego y trwáiące-
Isa: 40. b 6. go ná wieki. ꝰ Poniewasz wszelkie ćiáło
iáko trawá: á wszelka chwałá iego iáko
Syr: 14. c 18. kwiát trawy. vschłá trawá / y kwiát iey
Iakub 1. b 10. vpadł. ꝰ Lecz słowo BOże trwa ná
wieki. A toć iest słowo / ktore y wás
iest przepowiádáne.

ROZDZIAL II.

Rzym: 6. a 4. Ephe: 4. c 22. Kolos: 3. b 8. Zyd: 12. a 1.

Złożywszy tedy wszeláką złość / y
wszeláką zdrádę / y obłudnośći / y zá-
zdrośći / y wszytkie obmowiská / ꝰ iá-
ko dopiero národzone dźiateczki / rostro-
pnego bez zdrády mleká pożądayćie: á-
byśćie w nim vrośli ku zbáwieniu. ꝰ ie-
śliśćie iedno skosztowáli iż słodki iest
Pan. ꝰ Do ktorego przystąpiwszy / ká-

mienia żywego/ ácz od ludzi odrzucone-
go/ ále od Bogá wybránego y vczone-
5 go: ꝰ y wy iáko żywe kámienie buduyćie
sie dom duchowny/ kápłáństwo święte/
ku ofiárowániu duchownych ofiar/ przy-
iemnych Bogu przez Iesusá Christusá.
6 ꝰ Przeto w pismie stoi: Oto kłáde w *Isa: 28.*
Syonie kámień przednieyszy węgielny *d 16.*
wybrány/ kosztowny/ á kto weń vwie- *Rzym: 9.*
7 rzy/ nie będźie záwstydzon. ꝰ Wam tedy *g 33. Psal: 117.*
B wierzącym vczćiwośćią iest: á niewier- *c 22.*
nym kámień ktory odrzućili buduiący/ *Matt: 21.*
8 ten sie stał zá głowę węgielną: ꝰ y ká- *d 42.*
mieniem obráżenia/ y opoką zgorszenia/ *Dzie: 4.*
tym ktorzy sie o słowo obrażáią/ y nie *b 11.*
9 wierzą/ ná co też postánowieni są. ꝰ Lecz *Isa: 8. c 14 2. Mo: 19.*
wy *iesteśćie* rodzáiem wybránym/ krole- *a 6.*
wskim kápłáństwem/ narodem świętym/
ludem nábytym: ábyśćie cnoty opowiá-
dáli tego ktory was wezwał z ćiemno-
śći ku swoiey przedziwney świátłośći.
10 ꝰ Ktorzyśćie niekiedy *byli* nie ludem: á *Oze: 2.*
teraz ludem Bożym. Ktorzyśćie nie do- *d 23.*
ználi miłośierdzia: á teraześćie miłośier *Rzym: 9.*
dzia doználi. ☞ *f 25.*
11 * ꝰ Namileyszy/ proszę was iáko obcych *Rzym: 13.*
C y przychodniow/ ábyśćie sie wstrzyma- *d 14.*

Galat: 5. c 16. d 19. wáli od pożądliwośći ćielesnych ktore 12
Nii: 3. c 16. walczą przećiwko duszy: ' máiąc obco-
wánie wásze poczćiwe miedzy Pogány:
áby w tym w czym was pomawiáią iá-
ko złoczyńce / z dobrych vczynkow przy-
pátrzywszy sie wam / chwalili Bogá w
Rzym:13. a 1. dźień náwiedzenia.' Bądźćież tedy pod 13
dáni wszelkiemu ludzkiemu stworzeniu
dla Páná: choćiaż krolowi / iáko prze-
wyższáiącemu:' choćiaż stárostam / iá- 14
ko przezeń postánym ku pomśćie złoczyń
cow / á ku chwale dobrze czyniących.
' Gdyż ták iest wola Boża / ábyśćie do- 15
brze czyniąc vstá záткáli nieumieiętnym
á głupim ludźiom. ' Jáko wolni / á nie 16
iákoby máiąc wolność zásłoną złośći /
ále iáko sludzy Boży. ' Wszytki cźćićie. 17
Rzym: 12. c 10. Bráterstwo miłuyćie. Bogá sie boyćie. D
Ephe: 6. a 5. Krolá cźćićie. ' Sludzy / bądźćie poddá- 18
Kolos: 3. d 22. ni pánom we wszytkiey boiáźni / nie tyl-
ko dobrym y skromnym / ále też y przy-
krym. ' Bo toć łáská. ☞ 19
Tit:2. c 9. Jesli kto dla sumnienia Bożego odno-
2. Kor: 7. c 10. śi frásunki / ćierpiąc bezwinnie. ' Bo co 20
zá chwałá iesli grzesząc / á policzkowáni
będąc ćierpićie? Ale iesli dobrze czy-
niąc / ćierpliwie znośićie: toć iest łá-

ská v Bo-

21 ſká v Bogá. Abowiem ná to wezwá-
ni ieſteśćie:
*Boć y Chriſtus vćierpiał zá nas zo- Zac:59
ſtáwuiąc wam przykład ábyśćie náslá-
22 dowáli ſtop iego. Ktory grzechu nie Iſa: 53.
vczynił/ áni ználeziona byłá zdrádá w v- c 9.
23 śćiech iego. ktory złáiány bedąc/ nie 1. Ian 3.
odłáiał: vtrapienie ćierpiąc/ nie groźił: a 5.
ále ſię podawał temu ktory go nieſprá-
24 wiedliwie ſądźił. ktory ſam ná ćiele Iſa: 53.
ſwym grzechy náſze nośił ná drzewie: á- a 4. b 5.
byſmy vmárwſzy grzechom/ żyli ſpráwie-
dliwośći: ktorego śiniáłośćią ieſteśćie
25 vleczeni. Bośćie byli iáko owce błą-
dzące: ále teraz ieſteśćie náwroceni do
páſterzá y biſkupá duſz wáſzych.

ROZDZIAL III.

1 TAkże y żony niech bedą poddá- Ephe: 5.
A ne mężom ſwoim: áby też ieśli c 22.
ktorzy nie wierzą słowu *Bożemu*, Koloſ: 3.
przez ſpolne z żonámi mieſzkánie bez sło- d 18.
2 wá pozyſkáni byli/ obaczywſzy czyſte w
3 boiáźni obcowánie wáſze. Ktorych o- 1. Tim: 2.
chędoſtwo niech będźie nie ono zwierz- c 9.
chowne w tráfieniu włoſow/ ábo w no-
ſzeniach złotych/ ábo w vbieraniu w ſzá-

ty: ále skryty on serdeczny człowiek / w 4
nieskáżeniu spokoynego y skromnego du
chá / ktory iest przed oblicznośćią Bożą
kosztowny. Abowiem ták niekiedy y 5
święte niewiásty vfáiące w Bogu / vbie
ráły się / będąc poddáne mężom swoim.
1.Mo: 18. Jáko Sárá posłuszna byłá Abráhámo- 6
b 12. wi / názywáiąc go pánem: ktorey ieste-
śćie corkámi / czyniąc dobrze / á nie boiąc
1.Kor: 7. się żadnego postráchu. Tákże mężo- 7
a 3. wie / mieszkáiąc z nimi wedle vmieietno-
śći / wyrządzáiąc vczćiwość iáko słáb-
szemu naczyniu niewieśćiemu / iáko też
spolnym dźiedźiczkam łáski żywotá: áby
się nie przerywáły modlitwy wásze.
Przyp.17. * A nákoniec wszyscy *bądźćie* iednákie- 8
c 13. y 20. go rozumienia / społem ćierpiąc doległo-
d 22. śći / bráterstwo miłuiąc / miłośiernemi /
Matt: 5. f 39. skromnymi y pokornymi *będąc*: nie od- 9
Rzym:12. dawáiąc złym zá złe / ábo złáiánim zá złá-
d 17. iánie: lecz przećiwnym obyczáiem błogo-
1. Tes: 5. sławiąc: gdyż ná to iesteśćie wezwáni /
c 15. ábyśćie błogosławieństwo odźiedźiczyli.
Za: 60. Abowiem kto chce żywot miłowáć / 10
Psal: 33. y oglądáć dni dobre: Niechże pohámu-
b 13. ie ięzyk swoy od złego / y vstá iego niech
nie mowią zdrády. Niech się oddala 11

od złego/ á niech czyni dobrze: niech ßu- Psal: 33.
12 ka pokoiu/ y niechay go ściga: ? Gdyż c 15. y36.
C oczy Páńſkie nád ſpráwiedliwymi/ á v- a 8. Iani.d 16
ßy iego ku prośbie ich: Lecz twarz Páń-
13 ſka przećiwko dźiáłáiącym złośći. ? Y
ktoż wam záßkodźi/ ieſli ſię dobrego ná-
14 sládowcámi ſtániećie? ? ále choćiaby- Matt: 5.
śćie też co ćierpieli dla ſpráwiedliwo- a 10.
śći: błogosłáwieni *ieſteśćie*. A ſtráchu ich
nie ſtráchayćie ſię/ áni ſobą trwożćie.
15 ? Lecz Páná Chriſtuſá świeććie w ſer-
cách wáßych/ ☞

Záwżdy gotowymi będąc ku doſyć v-
czynieniu káżdemu domagáiącemu ſię
od was odpowiedźi/ około tey nádźieie
16 ktora w was ieſt: ? ále z ćichośćią y z Wyś: 2.
boiáźnią/ máiąc ſumnienie dobre: áby c 12.
w tym w czym was pomawiáią/ záwſty-
dźili ſię ći ktorzy potwarzáią obcowá-
17 nie wáße dobre w Chriſtuśie. ? Abo-
D wiem lepiey ćierpieć dobrze czyniąc (ie-
ſliby wola Boża byłá) niżli źle czyniąc.
18 * ? Gdyż y Chriſtus raz vmárł zá grze- Rzym: 5.
chy náße/ ſpráwiedliwy zá nieſpráwie- a 6.
dliwe: áby nas ofiárował Bogu/ ácz v- Zyd: 9.
martwiony ćiáłem/ ále ożywiony du- d 14.g 28.
19 chem. ? w ktorym też ßedßy duchom prze

powiádał tym / ktorzy byli w ćiemnicy:
1. Mo: 6. c 14. ktorzy niekiedy niewierni byli / kiedy 2
Matt: 24. d 37. czekáli ćierpliwośći Bożey zá czásu No-
ego / gdy korab budowano: w ktorym
Luk: 17. f 26. máło / to iest / ośm dusz záchowáne były
przez wode. ktoremu też krzest podo- 2
bny będąc wás też zbawia: nie skłádá-
nie ćielesnego plugástwá / ále zopytánie
sumnienia dobrego przed Bogiem / przez
zmartwychwstánie JEsusá Christusá.
ktory iest ná práwicy Bożey / ☞ 2
połknawszy śmierć / ábysmy sie stáli
dziedźicmi żywotá wiecznego: szedszy
do niebá / poddawszy sobie ányoły y
zwierzchnośći y mocy.

ROZDZIAŁ IIII.

Zac: 61. Gdyż tedy Christus vćierpiał w 1
ćiele / wy też tąż mysłą sie v-
zbroyćie: gdyż ten ktory vćier-
piał w ćiele / poprzestał od grzechow:
áby ostátek czásu żył w ćiele / nie iuż 2
więcey ludzkim pożądliwośćiam / ále
Ephe: 4. e 23. woley Bożey. Abowiem dosyć *wam*, iże- 3
śćie przeszłego czásu *żywotá pełnili* wolą
Pogáńską / chodząc w niepowśćiągliwo
śćiách / pożądliwośćiách / opilstwách /

biesiádách/piiáństwách/y sprosnych bál
4 wochwálstwách. Zá czym dziwuią się
iż wy nie schadzacie się z nimi ku teyże
zbyteczney rospustności/złorzecząc *was.*
5 ktorzy dádzą liczbę temu/ ktory gotow
B iest sądzić żywe y pomárłe. Abowiemći
6 y pomárłym dla tego opowiádano E-
wángelią: áby iednák sądzeni byli we-
dle ludźi w ćiele/ á żyli wedle Bogá w
7 duchu. Lecz koniec wszytkiego przy-
bliżył się.
* Przetoż rostropni bądźcie: y czuy-
8 ćie w modlitwách. A náde wszytko/
mieyćie vstáwiczną miłość iedni ku dru-
gim: gdyż miłość zákrywa wielkość Przy: 16. b 12.
9 grzechow. Gośćie rádźi przyimuyćie
10 iedni drugie bez szemránia. Káżdy iá- Rzym: 12. c 13.
C ko wźiął łáskę/ vsługuiąc ią ieden dru- Zyd: 13.
giemu: iáko dobrzy száfárze rozliczney a 2.
11 łáski Bożey. Jesli ktory mowi: *niech* Philip: 2.
mowi iáko słowá Boże. iesli ktory posłu- b 14.
guie: *niechay posługuie* iáko z siły ktorey Rzym: 12.
Bog dodawa: áby we wszem był Bog b 6.
pochwalon przez Jesusá Christusá: ☞ 1.Kor: 4.
ktoremu iest chwałá y pánowánie ná a 2.
wieki wiekow. Amen.
12 Namileyszy/ nie dźiwuyćie się iáko Za: 62.

nowinie / temu vpaleniu ktore was po-
tykaku wászemu doświádczeniu / iákoby
co nowego ná was przychodziło:
*[13] Ale sie weselćie iż z Christusem w v-
ćiskách społkuiećie: ábyśćie sie y w ob-
iáwienie chwały iego weselili z rádoś-
ćią. [14] Jesli was sromocą dla imieniá
Christusowego / błogosłáwieni będźie-
ćie: gdyż cześć / chwałá / y moc Bożá / y
duch iego nád wámi odpoczywa. [15] A
żaden z was niechay nie ćierpi iáko mę-
żoboycá / ábo złodźiey / ábo złomowcá /
ábo *iáko* cudzego prágnący. [16] Lecz iesli
iáko Chrześćiánin: niech sie nie sromá /
owszem niech chwali Bogá dla imieniá
tego. [17] Gdyż czás iest / áby sie sąd począł
od domu Bożego. A iesli napirzod od
nas: ktoryż koniec tych co nie wierzą
Prz: 11. Ewángeliey Bożey? [18] A iesli spráwie-
d 31. dliwy ledwo zbáwion będźie: niezbożny
y grzeszny / gdźież sie okáże? [19] A ták y ći
ktorzy ćierpią wedle woley Bożey: wier-
nemu stworzyćielowi niech dusze swe
polecáią w dobrych vczynkách.

ROZDZIAL V.

S Társzych tedy ktorzy są miedzy
wámi proszę / *ia* tákże stárszy y

świádek vćiſkow Chriſtuſowych / y v-
czeſtnik chwały oney ktora ſie ma obiá-
2 wić: ¹ Páśćie ſtádo Boże ktore ieſt v
wás / doglądáiąc go nie poniewolnie / á-
le dobrowolnie wedle Bogá / áni dla
3 ſzkárádego zyſku / ále z dobrey woley: ² áni
iáko pánuiący nád kśiężą / ále wzormi
4 będąc ſtádá z chući. ³ A gdy ſie okaże on
B Arcypáſterz / odnieśiećie nie więdnący
5 wieniec chwały. ⁴ Tákże młodſzy pod-
dawayćie ſie ſtárſzym. A wſzyſcy iedni Rzym: 12. c 10.
drugim pokorę pokázuyćie / gdyż Bog Iak: 4. b 6
pyſznym ſie ſprzećiwia; á pokornym łá-
ſkę dawa.
6 * ⁵ Vniżayćież ſie tedy pod mocną rę- Za: 63.
C ką Bożą / áby was wywyżſzył czáſu ná- Iak: 4.
7 wiedzenia: ⁶ wſzytko troſkánie wáſze c 10.
ſkłádáiąc náń / gdyż on ma pieczą o was. Pſal: 54. d 23.
8 ⁷ Trzeźwymi bądźćie / á czuyćie: boć Matt: 6.
przećiwnik wáſz dyabeł iáko lew ryczą- c 25. d 28
9 cy krąży / ſzukáiąc áby kogo pożárł. ⁸ Kto- Luk: 12.
remu ſie ſprzećiwiayćie mocni w wie- c 22.
rze: wiedząc iż też vtrapienia potykáią
bráterſtwo wáſze / ktore ieſt ná świećie.
10 ⁹ A Bog wſzelákiey łáſki / ktory wezwał
D nas do wieczney ſwey chwały w Chriſtu
sie Jeſuśie / máluczko vtrapione on ná-

práwi/ vtwierdzi/ y vgruntuie. Jemu
chwałá y moc ná wieki wiekow. Am.
Pisałem ná krotce przez Sylwaná/
iáko rozumiem/ wam wiernego brátá:
nápominaiąc y świádcząc/ iż tá iest
prawdziwa łáská Boża/ w ktorey stoi-
ćie. Pozdrawia was kośćioł ktory iest
w Bábilonie/ tákże wybrány: y Márek
syn moy. Pozdrowćie ieden drugiego
w pocáłowániu świętym. Łáská wam
wßytkim ktorzyśćie w Christusie
Jesusie. Amen.

LIST S. PIOTRA APOSTOLA WTORY.

ROZDZIAL I.

SYmon Piotr/ sługá y
Apostoł Jesusow Christusow/
tym ktorzy rowną z námi wiá-
rę otrzymáli przez spráwie-
dliwość Bogá náßego/ y zbáwićielá
JEsu Christá. Łáská y pokoy niech

Za: 64.

się wam

ſię wam rozmnoży w vznániu Bogá y
3 Chriſtuſá Jeſuſá Páná náßego: ' iákoż
iego moc Boſka wßytko nam dárowá-
łá co *należy* ku żywotowi y pobożnośći /
przez poznánie tego / ktory nas wezwał
4 właſną ſławą y cnotą / ' przez ktorego
nawiętße y nakoßtownieyße obietnice
nam dárował: ábyśćie ſię przez nie ſtáli
vczeſtnikámi Boſkiego przyrodzenia/od-
bieżawßy ſkáżenia pożądliwośći ktora
5 ieſt ná świećie.' A wy *też k temu* pilnośći
B wßelákiey przykłádáiąc/ dodawayćie w
wierze wáßey cnotę/ á w cnoćie vmieięt-
6 ność: ' á w vmiejętnośći powśćiągli-
wość/ á w powśćiągliwośći ćierpli-
7 wość/á w ćierpliwośći pobożność/ ' á
w pobożnośći bráterſką miłość/á w brá-
8 terſkiey miłośći vmiłowánie. ' Abo-
wiem ieśli to przy was ſię náyduie / y ob-
fituie: wyſtáwi was nie proznymi áni
niepożytecznymi w poznániu Páná ná-
9 ßego Jeſu Chriſtá. ' Bo kto tego nie
ma: ſlepy ieſt / y rękomá mácáiący *ktory*
zápámiętał oczyśćienia *od* ſtárych grze-
chow ſwoich.
10 ' A przeto tym więcey bráćia ſtáraycie Zac:65.
ſię żebyśćie przez dobre vczynki pewne

czynili

czynili wezwánie y wybránie wáße. ábo-
wiem to czyniąc nigdy nie zgrzeßyćie.
ˀ Bo ták hoynie wam spráwione będźie
weśćie do wiecznego krolestwá Páná
náßego y zbáwićielá Jesusá Christusá.
ˀ Przetoż nie omießkam was záwße v-
pomináć około tego/ chociażeśćie vmie-
iętni y vtwierdzeni w teráznieyßey prá-
wdźie. ˀ Rzdą mi sie słußna/ ábym was
(pokim iest w tym przybytku) pobudzał
przez nápominánie: ˀ wiedząc iż przed-
Ian 12. d 19. kie iest złożenie przybytku moiego / iáko
y Pan náß Jesus Christus oznaymił mi.
ˀ A stáráć sie będę/ y często mieć was po
ześćiu moim / ábyśćie ná te rzeczy pá-
miętáli.
1. Kor: 1. c 17. y 2. c 13. y 3. d 20. * ˀ Abowiem oznaymiliśmy wam moc
y przyśćie Páná náßego / nie vwiedźie-
ni básniámi misternie wymyślonemi:
ále przypátrzywßy sie sámi wielmożno-
śći iego. ˀ Bo wźiął od Bogá Oycá
cześć y chwałę / gdy mu był przyniesion
głos tákowy od wielmożney chwały.
Matt: 17. a 5. Ten iest Syn moy namileyßy/ w ktorym
sie mnie vlubiło/ iegoż słuchayćie. ˀ A
głos ten myśmy słyßeli z niebá przynie-
śiony / będąc z nim ná gorze świętey.

19 ¶ A mamy mocnieyße ſłowo Prorockie:
ktorego ſie dźierżąc/ iáko świece w ćie-
mnym mieyſcu świecącey/ dobrze czy-
nićie/ áżby dźień oświtnął/ á iutrzenká
weßłá w ſercách wáßych. ☞
20 ¶ To naprzod wiedząc/ iż káżde piſmo Za: 66.
Prorockie nie dźieie ſie wykłádem włá- 2.Tim:3.
21 ſnym. ¶ Abowiem wola ludzka nigdy d 16.
proroctwo nie ieſt przynieśione: ále Du-
chem świętym nátchnieni mowili lu-
dźie święći Boży.

ROZDZIAL II.

1 LEcz byli y fałßywi prorocy mie-
dzy ludem / iáko y między wámi
będą fałßywi náuczyćiele/ktorzy
chytrze wprowádzą odßczepieńſtwá zá-
trácenia/ y záprzą ſie tego Páná ktory
ie kupił: ſámi ná ſie przywodząc prędkie
2 zginienie. ¶ A wiele ich náśládowáć bę-
dą roſpuſty ich: przez ktore drogá prá-
3 wdy będźie bluźniona. ¶ á przez łákom-
ſtwo zmyślonymi ſłowy wámi kupczyć
będą. Ktorym ſąd zdawná nie omießka-
4 wa/ y zátrácenie ich nie drzemie. ¶ Abo- Iob 4.d18
wiem ieſli Bog ányołom gdy zgrzeßyli Iud: a 6.
nie przepuśćił/ ále łáncuchámi piekiel-

nymi śćią-

nymi ściagnawßy ie do piekłá podał n
meki/ ná ſad ie ſchowawßy: ⁵ A ſtáre
1.Moy: 7. mu świátu nie przepuścił: ále Noeg
4 1. ſámo oſmego opowiádácza ſpráwiedli
wośći záchował / przywiodßy potop n
1.Mo: 19. świát niepobożnych. ⁶ A miáſtá So
6 24. domczykow y Gomoreyczykow w po
pioł obroćiwßy / wywrocenim potepil
dáiac *ie* ná przykład tym ktorzy niepo
bożnie żyć mieli: ⁷ ſpráwiedliwego Lo
thá vćiśnionego z nieſpráwiedliwośći
y plugáwego obcowánia niezbożnikow
wyſwobodził. ⁸ Abowiem widzenim y
ſłyßenim *on* ſpráwiedliwy był: mießká
iac miedzy temi ktorzy dźień po dźień
trapili duße ſpráwiedliwa niezbożnymi
vczynkámi.
Za: 67. ⁹ Vmieć Pan pobożnych z pokußenia
wyrwáć; á nieſpráwiedliwych ná dźień
ſadny ná ſkaránie chowáć: ¹⁰ A nawiecey
tych / ktorzy zá ćiáłem w plugáwey po
żadliwośći chodza / á zwierzchnośćia
gárdza/zuchwáley/ w ſobie ſie kocháia
cy: nie boia ſie wprowádzáć ſekt bluź
niac. ¹¹ Gdyż ányołowie/śiła y moca wie
kßymi bedac/nie znoßa przećiwko nim ſa
du bluźnierſkiego. ¹² A ći táko bydło bez

rozumne

rozumne/ z przyrodzenia ná vłowienie y
skáże/ bluźniąc to czego niewiedzą w zá-
13 tráceniu swym záginą/ odnosząc zá-
płátę niespráwiedliwośći/ roskosz máiąc
zá powszednie kochánie/ smrodowie y
plugáwcy: kocháiący sie/ w bieśiádách
14 swych rospustuiąc z wámi. Oczy má-
iąc pełne cudzołostwá y grzechu nieu-
stawáiącego. Przyłudzáiąc dusze niestá-
teczne/ máiąc serce wyćwiczone łákom-
15 stwem/ synowie przeklectwá: *ktorzy* o-
puśćiwszy prostą drogę obłądźili sie/ ná- 4. Mo: 22. d 23.
śláduiąc drogi Báláámá z Bosorá/ kto-
ry vmiłował zapłátę niespráwiedliwo- Iud: b 11.
16 śći/ ále miał strofowánie głupstwá
swego. *gdyż* nieme bydlę pod iárzmem bę-
dące głosem człowieczym mowiące/ zá-
hámowáło szaleństwo *onego* Proroká.
17 Ci są stoki bez wody/ y obłoki od wi- Iud: c 12.
chru pędzone/ ktorym chmurá ćiemno-
18 śći iest záchowána. Abowiem hárdo-
śći prozne mowiąc/ przyłudzáią przez
pożądliwośći ćiáłá przez niepowśćią-
gliwośći/ tych co trochę odbiegli byli w
19 błędźie obcuiących: wolność im obie- Ian 8 d 24
cuiąc/ gdyż sámi są niewolnicy skázy. A- Rzym: 6.
bowiem kto iest od kogo zwyćiężon: te- d 20.

go też

Zyd: 6. go też niewolnikiem iest. [20] Bo iesliby
a 4. y 10. odbieżawszy plugástwá świátá przez po-
c 26. znánie Páná y zbáwićielá Jesusá Chri-
Matt: 12. stusá//á tymiż sie zás vwikłáwszy zwyćie-
d 45. żeni byli: stáły sie im ostáteczne *rzeczy ich*
gorsze niż pierwsze. [21] Boby im lepiey by-
ło nie vznáć drogi spráwiedliwośći/ ni-
żli poznawszy/ wroćić sie nazad od po-
dánego im rozkazánia świetego. Abo-
wiem sie im przydáło wedle prawdźi-
Przyp: 25 wey przypowieśći; Pies wroćił sie do
b 11. zrzucenia swego: y/ Swinia vmyta do
walánia sie w błoćie.

ROZDZIAL III.

Zac: 68 Namileyszy / iuż ten wtory list do
was piszę/w ktorych *liscieck* szcze-
ra myśl wáśę przez nápominá-
nie wzbudzam: [2] ábyśćie pámietáli ná
to com przedtym powiedźiał / ná słowá
świetych Prorokow y Apostołow wá-
1. Tim: 4. szych/*y ná* roskazánie Páná y zbáwićielá.
a 1. [3] to naprzod wiedząc/ iż we dni ostáte-
2. Tim: 3. czne przyida pod zdradą naśmiewcy/
a 1. ktorzy będą chodźić w swoich własnych
Iud: d 18. pożądliwośćiách/ [4] mowiąc: Gdźież
Ezec: 12. iest obietnicá ábo przyśćie iego? Abo-
g 27.

wiem od

wiem odtąd iáko oycowie záſnęli / wßy=
tko ták trwa od początku ſtworzenia.
5 ꝰ Bo tego chcęcy nie widzą / iż niebioſá
B zdawná były / y źiemiá z wody y przez wo=
6 dę ſtánęłá ſłowem Bożym: ꝰ przez ktore /
świát ktory ná on czás *był* zátopiony
7 wodą zginął. ꝰ Lecz niebioſá ktore teraz
ſą / y źiemiá / tymże ſłowem *iego* poſtáwio
ne ſą / záchowáne ogniowi ná dźień ſądu
8 y zginienia niepobożnych ludźi. ꝰ A ie=
dno to namileyßy niech wam táyno nie
będźie / iż ieden dźień v Páná iáko tyśiąc
9 lat / á tyśiąc lat iáko ieden dźień. ꝰ Nie
C odwłacząć Pan obietnice ſwoiey iáko
niektorzy mniemáią: ále ćierpliwie czę=
ka dla was / niechcąc áby ktorzy zginęli /
ále żeby ſię wßyſcy do pokuty náwroći=
10 li. ꝰ Lecz on dźień Páńſki przyidźie iáko *1. Teſ: 5.*
złodźiey: w ktory niebioſá z wielkim ßu= *a 2.*
mem przeminą / á żywioły roſpalone ro= *Obia: 3*
ſpußczą ſię / á źiemiá y rzeczy ktore ná *a 3. y 16.*
11 niey ſą / popalone będą. ꝰ Gdyż tedy to *c 15.*
wßytko rozſtáie: iákimiż wam potrze=
bá być w świętym obcowániu y w pobo
12 żnośćiách: ꝰ oczekiwáiąc y śpießąc ſię
ná przyßćie dniá Páńſkiego / przez ktore
niebioſá goráiące roſpußczą ſię / y ży=

Obia: 21. wioły pałáiące ſtopnieią: ? Lecz no-
a 1. wych niebios y nowey ziemie wedle obie
Iſa: 65. tnic iego oczekiwamy / w ktorych ſprá-
e 17. y 66. wiedliwość mieſzka. ? Przeto namiley-
g 22. ſzy ná to czekáiąc / ſtáraycie ſie / ábyście
bez zmázy y náruſzenia od niego náleźie-
Rzym: 2. ni byli w pokoiu: ? á nieſkwápliwość
a 4. Páná náſzego / rozumieycie *byc* zbáwie-
niim: iáko y namilſzy brát náſz Páwel we
dle dáney iemu mądrości do was piſał:
? iáko y we wſzytkich liściech / o tym w
nich mowiąc: w ktorych ſą niektore *rze-
czy* trudne ku wyrozumieniu / ktore nieu-
mieiętni y nieſtáteczni wykrácáią / iáko
y inne piſmá / ku ſwemu właſnemu zátrá
ceniu. ? Wy tedy Bráćia wiedząc *to* przed
tỹ / ſtrzeżćie ſie / ábyście dawſzy ſie zwieść
błędem niezbożnikow / nie wypádli z
właſney ſtáteczności. ? Owſzem rośćcie
w łáſce y w vznániu Páná náſzego y zbá
wićielá Jeſuſá Chriſtuſá. Jemuż
chwałá / y teraz / y do dniá
wieczności. Amen.

List Janá

LIST IANA S. APOSTOLA PIERWSZY.

ROZDZIAL I.

1 A CO było od początku / Za: 69.
cosmy słyszeli / cosmy widzie-
li oczymá nászymi / cosmy
ogladáli / y czego rece násze
2 dotykáły o słowie żywotá: (ponieważ
żywot oznaymiony iest: y widźieliśmy / y
świádczymy / y opowiádamy wam *on* ży-
wot wieczny / ktory był v Oycá / y ziáwił
3 sie nam) Cosmy widźieli y słyszeli / wam
B opowiádamy: ábyśćie y wy społeczność
mieli z námi; á społeczność nászá byłáby
z Oycem y z Synem iego Jesusem Chri-
4 stusem. A toć wam piszemy ábyśćie sie
rádowáli / á żeby rádość wászá zupełna
5 byłá. A toć iest poselstwo ktoresmy sły-
szeli od niego / y opowiádamy wam: Iż *Ian 8.*
Bog iest świátłośćia: á żadney ćiemno- *b 12.*
6 śći w nim nie mász. Jeslibyśmy rzekli
C iż społeczność mamy z nim / á w ćiemno
śći chodzimy; kłámamy / á prawdy nie

Zyd: 9. czynimy. Lecz ieſli w świátłośći cho- 5
d 14. dzimy iáko y on ieſt w świátłośći; ſpo-
1. Piot: 1. łeczność mamy miedzy ſobą/ á krew Je-
d 19. ſuſá Chriſtuſá Syná iego oczyśćia nas 6
Obia: 1. od wßelkiego grzechu.
a 5.
Za: 70. Jeſlibyſmy rzekli iż grzechu nie ma- 7
3. Krol: 8. my; ſámi śiebie zwodzimy/ á prawdy w
c 46. nas nie máß. Jeſlibyſmy ſie ſpowiedá-
2. Kron: li grzechow náßych; wierny ieſt y ſprá- 8
6 g 36. wiedliwy/ áby nam odpuśćił grzechy B
Przy: 20. náße/ y oczyśćił nas od wßelákiey nie-
b 5.
Eccle: 7. práwośći. Jeſlibyſmy rzekli żeſmy nie
c 21. zgrzeßyli; kłamcą go czynimy/ y nie máß 9
w nas słowá iego.
10

ROZDZIAL II.

SYnaczkowie moi/ toć wam pi- 11
ße/ ábyśćie nie grzeßyli. Lecz ie-
ſliby kto zgrzeßył/ rzecznika ma-
my v Oycá/ Jeſuſá Chriſtuſá ſprawie- 12
dliwego: á on ieſt vbłagánim zá grze-
chy náße: á nie tylko zá náße/ ále y zá 13
wßego świátá. A przez to wiemy iże-
ſmy go poználi/ ieſli przykazánia iego
záchowywamy. Kto mowi że go po-
znał/ á przykazánia iego nie chowa; 14
kłamcą ieſt/ á prawdy w nim nie máß.

Lecz kto

5 Lecz kto záchowywa słowo iego; práw-
dźiwie sie w tym miłość Boża wykoná-
łá / przez to wiemy iż w nim iesteśmy.
6 Kto mowi iż w nim mieszka; powinien
iáko on chodźił / y sam tákże chodźić.
7 Namileyszy / nie piszę wam roská- Zac:71.
zánia nowego / ále roskazánie stáre kto-
reśćie mieli od początku. Stáre roskazá-
8 nie iest *ono* słowo ktoreśćie słyszeli. Zá- Ian 13.
B sie roskazánie nowe piszę wam / co práw- d 34. y 15.
dá iest y w nim / y w was: iż ćiemność b 12.
przeminełá / á prawdźiwa świátłość iuż
9 świeći. Kto mowi iż iest w świátło-
śći / á brátá swoiego nienawidźi; áż do-
10 tąd iest w ćiemnośći. Kto miłuie brá- Nii: 3.
tá swego / w świátłośći mieszka / á zgor- c 14.
11 szenia w nim nie mász. Lecz kto niena-
widźi brátá swego; w ćiemnośći iest / y w
ćiemnośći chodźi / á niewie gdźie idźie /
12 iż ćiemność záślepiłá oczy iego. Piszę
wam synaczkowie / iż wam bywáią od-
13 puszczone grzechy dla imienia iego. Pi-
szę wam oycowie / żeśćie poználi tego
ktory iest od początku. Piszę wam młodźieniászkowie / iżeśćie zwyćiężyli *onego*
14 złośniká. Piszę wam dźiateczki / iżeśćie
poználi oycá. Piszę wam młodźieńcy /

iżeśćie mocni / á słowo Boże mieſzka w
was / y zwyćiężyliśćie *onego* złośniká.
ᵛ Nie miłuyćieſz świátá / áni tego co 15
ieſt ná świećie. Jeſli kto miłuie świát /
nie máſz w nim oycowſkiey miłośći. ᵛ á- 16
bowiem wſzytko co ieſt ná świećie / ieſt
pożądliwość ćiáłá / y pożądliwość oczu /
y pychá żywotá ktora nie ieſt z Oycá /
ále ieſt z świátá. ᵛ A świát przemija / y 17
pożądliwość iego. Lecz kto czyni wolą
Bożą / trwa ná wieki.

Za: 72. ᵛ Synaczkowie / oſtáteczna ć ieſt go- 18
dziná: á iákośćie ſłyſzeli iż Antychriſt
idzie: y teraz wiele Antychriſtow ná-
ſtáło. ſkąd wiemy iż ieſt oſtátnia godzi-
ná. ᵛ Z naść i wyſzli: ále nie byli z nas. 19
Bo gdyby z nas byli / wżdyćby z námi
byli wytrwáli: ále *nas odbiegli*, áby ſię o-
kazáli iż nie wſzyſcy z nas ſą. ᵛ Lecz wy 20
pomázánie maćie od świętego / y wiećie
wſzytko. ᵛ Nie piſałemći wam iáko nie- 21
znáiącym prawdy / ále iáko ią znáiącym:
á iż káżde kłamſtwo nie ieſt z prawdy.
ᵛ Ktoż ieſt kłamcą / iedno ten ktory przy- 22
iż Jeſus ieſt Chriſtuſem ? Tenći ieſt An-
tychriſt ktory przy Oycá y Syná. ᵛ Ká- 23
żdy co ſię przy Syná / y Oycá nie ma. Kto

wyzna-

24 wyznawa Syná; y Oycá ma. Wy *tedy*
coście słyszeli od poczatku / *to* niechay w
was trwa. Jesliby w was trwáło co-
ście słyszeli od poczatku; wy też w Sy-
25 nie y Oycu trwáć bedziecie. A táć iest
obietnicá ktora on nam obiecał / żywot
26 *on* wieczny. Tomći wam nápisał o tych
27 ktorzy was zwodza. A pomázánie kto-
reście wzieli od niego niechay w was
trwa. A nie potrzebuiecie áby was kto
vczył: ále iáko *toż* pomázánie vczy was
o wszytkim / y iest prawdziwe / á nie iest
kłamstwo. A iáko náuczyło was; *tákże też*
28 w nim trwaycie. A teraz synaczkowie
trwaycie w nim: ábyśmy gdy sie okaże /
vfánie mieli / á nie byli záwstydzeni od
29 niego w przyszciu iego. Jesli wiecie iż
spráwiedliwy iest: wiedzcież iż y káż-
dy czyniacy spráwiedliwość / z niego sie
národził.

ROZDZIAL III.

1 A PAtrzcie iáka miłość dał nam O-
ciec / ábyśmy náząwáni byli synámi Bożymi y byli *imi*. Dla tegoć
świát nie zna nas: iż onego nie zna.
2 Namileyszy / teraz synámi Bożymi ie-

ſteſmy: á ieſzcze ſie nie okazáło czym bę-
dziemy. *Lecz* Wiemy iż gdy ſie okaże/ po-
dobni mu bedziemy: iż go vyrzymy iáko
ieſt. A wſzelki ktory ma te nádzieie w 3
nim/ poświąca ſie/ iáko y on świety ieſt.
Kàżdy co grzech czyni / czyni też nie- 4
práwość: á grzech ieſtći niepráwość.
Iſa: 53. a 4. A wiecie iż ſie on okazał áby grzechy 5
1.Piot:2. d 22. náſze zgłádził: á grzechu w nim nie máß.
Wſzelki ktory w nim mieſzka / nie grze- 6
Iſa: 53. c 9. ſzy: á ktokolwiek grzeſzy; nie widział go/
áni go poznał. Synaczkowie/ niechay 7
was żaden nie zwodźi. Kto czyni ſprá- B
wiedliwość/ ſpráwiedliwy ieſt: iáko y on
Ian 8. f 44. ieſt ſpráwiedliwy. Kto czyni grzech; 8
ze dyabłá ieſt: gdyż od początku dyabeł
grzeſzy. Ná toć ſie okazał Syn Boży;
áby zepſował dzieła dyabelſkie. Wſzel- 9
ki co ſie národził z Bogá / grzechu nie
czyni: iż náśienie iego w nim trwa: y nie
może grzeſzyć/ iż z Bogá národzony ieſt.
Za: 73. Po tym poznáć ſyny Boże/ y ſyny dy- 10
abelſkie. Wſzelki ktory nie ieſt ſpráwie-
dliwy nie ieſt z Bogá / y ktory nie miłuie
Ian 13. d 34. y 15. b 12. brátá ſwego. Abowiem to ieſt poſel- 11
ſtwo ktoreśćie ſłyſzeli od początku / áby-
śćie iedni drugich miłowáli. Nie iáko 12 C
Kaim/

Kaim/ ktory był z *onego* złośniká/ y zábił 1. Moy: 4.
brátá ſwe°. á przeczże go zábił? Iż vczyn- b 8.
ki iego złe były: á brátá ieg° ſpráwiedliwe.
13 * Nie dziwuyćie ſię bráćia/ ieſli wás
14 świát nienawidźi. My wiemy iżeſmy Ian 5.
przenieśieni z śmierći do żywotá/ iż mi- d 24.
łuiemy bráćią. Kto nie miłuie: trwa w Wyż: 2. b 10.
15 śmierći. Káżdy co nienawidźi brátá 2. Mo: 19.
ſwego; mężoboycá ieſt. A wiećie iż wßel- d 17.
ki mężoboycá nie ma żywotá wiecznego Matt: 5.
16 w ſobie trwáiącego. W tymeſmy po- d 22.
ználi miłość Bożą/ iż on duße ſwą zá Ian 15.
nas położył: y myſmy powinni kłáść du- b 13. Iakub 2.
17 ße zá bráćią. Ktoby miał żywność c 15. c 16.
świátá tego/ á widźiałby brátá ſwego
potrzebuiącego/ á záwárłby wnętrzno-
śći ſwe przed nim/ iákoż w nim przeby-
18 wa miłość Boża? Synaczkowie moi/
D nie miłuymy ſłowem áni ięzykiem; ále v-
czynkiem y prawdą. ☞
19 Po tym znamy iż z prawdy ieſteſmy:
20 y przed nim vſpokoimy ſercá náße. Bo Za: 74.
ieſli nas winuie ſerce náße/ wietßyć ieſt Mat: 7. a
Bog niż ſerce náße/ y wie wßytko. 7. 21. b 22.
21 Námileyßy/ ieſli nas ſerce náße nie Ian 14. b 13. y 15.
22 winuie/ vfánie mamy ku Bogu: y ocz- a 7. y 16.
kolwiekbyſmy proſili/ weźmiemy od nie- c 24.

Niż: 5. go: iż przykazánia iego chowamy / y to
c 14. co ſie mu podoba czynimy. ¶ A toć ieſt
Ian 6. przykazánie iego / Abyſmy wierzyli w i-
d 29. y 17. mię Syná iego Jezuſá Chriſtuſá: y miło-
a 3. wáli ieden drugiego / iáko nam roſkazał.
Ian 13. d 34. y 15. ¶ A ktoć chowa przykazánia iego; w nim
b 12. mieſzka / á on w nim. A iż mieſzka w nas
Ian 14. c 23. y 15. poznawamy / z Duchá ktorego nam dał.
b 10.

ROZDZIAL IIII.

NAmileyſzy / nie káżdemu ducho-
wi wierzćie: ále doświadczay-
ćie duchow ieſli z Bogá ſą: gdyż
wiele fałſzywych prorokow wyſzło ná
świát. ¶ Po tym znáć Duchá Bożego.
Káżdy duch ktory wyznawa iż JEſus
Chriſtus przyſzedł w ćiele / z Bogá ieſt:
¶ A káżdy duch ktory rozwiezuie Jezuſá;
z Bogá nie ieſt / á ten ieſt Antychriſt o
ktorymeśćie ſłyſzeli iż idźie / y teraz ći iuż
ieſt ná świećie. ¶ Synaczkowie / wy z
Bogá ieſteśćie / y zwyćiężyliśćie go gdyż
więtſzy ieſt ten co w was ieſt / niż ten co
ná świećie. ¶ Oni ſą z świátá: dla te-
Ian 8. go wedle świátá mowią / á świát ich ſłu-
f 47. y 10. cha. ¶ My z Bogá ieſteſmy. Kto zna
c 27. Bogá; ſłucha nas. Kto nie ieſt z Bogá;

nie ſłu-

nie ſłucha nas. ſtąd znamy duchá práw-
7 dy/y duchá błędu. Namileyßy/miłuy-
my iedni drugie: gdyż miłość ieſt z Bo-
gá. A káżdy co miłuie/ z Bogá ieſt vro-
8 dzony/ y zna Bogá. Kto nie miłuie/
nie zna Bogá:
9 * Gdyż Bog ieſt miłość. W tym ſię Ian 3.
okazáłá miłość Boża w nas; iż Syná b 16.
ſwego iednorodnego poſłał Bog ná ś-
10 wiát/ ábyſmy żyli przezeń. W tymći ieſt
miłość: nie iżbyſmy my vmiłowáli Bo-
gá: ále iż on pierwßy nas vmiłował/ y
poſłał Syná ſwego vbłagánim zá grze-
11 chy náße. Namileyßy/ ieſli nas Bog
C ták vmiłował: y myſmy powinni iedni
12 drugie miłowáć. Bogá żaden nigdy Ian 1. c 18.
nie widział. Jeſli miłuiemy iedni dru- 1. Tim: 6.
gie; Bog w nas mießka/ á miłość iego c 16.
13 doſkonáła ieſt w nas. Przez to pozna-
wamy iż w nim mießkamy/ á on w nas:
14 iż z Duchá ſwego dał nam. A myſmy
widzieli/ y świádczymy iż Oćiec poſłał
15 Syná ſweg̃ Zbáwićielem świátá. Kto-
bykolwiek wyznał iż Jeſus ieſt Syn Bo-
ży: Bog w nim mießka/ á on w Bogu.
16 A myſmy poználi/ y vwierzyli miłośći
ktorą Bog ma ku nam. Bogći ieſt mi-
łość: á

łość: á kto mieſzka w miłości; w Bogu
mieſzka/á Bog w nim. W tym wyko-
nána ieſt miłość Boża z námi/ ábyſmy
vfność mieli w dzień ſądny: iż iáki on
ieſt; y my ieſteſmy ná tym świećie. W
miłośći nie máß boiáźni: ále miłość do-
ſkonáła precz wyrzuca boiaźń: gdyż bo-
iaźń ma vtrapienie. á kto ſię boi; nie ieſt
doſkonáły w miłości. My tedy miłuymy
Bogá; iż Bog nas pierwey vmiłował.
Zac:75. Jeſliby kto rzekł/iż miłuie Bogá: á
brátáby ſweğ nienawidźiał; kłamcá ieſt.
Abowiem kto nie miłuie brátá ſwego
Ian 13. d ktorego widźi: Bogá ktorego nie wi-
34. y 15. dźi iáko może miłowáć? A roſkazánie
b 12. to mamy od Bogá: áby ten co Bogá
Ephe: 5. miłuie/miłował też brátá ſwego.
a 2.

ROZDZIAL V.

Szelki co wierzy iż Jeſus ieſt
Chriſtuſem; z Bogá ſię náro-
dźił. A wßelki co miłuie tego
ktory vrodźił; miłuie też tego ktory z
niego ieſt národzony. W tym znamy
iż miłuiemy ſyny Boże: gdy Bogá miłu-
iemy/y przykazánia iego czynimy. Abo-
wiem táć ieſt miłość Boża; ábyſmy przy-
kazánia

kázánia iego chowáli: á przykazánia ie- *Matt: 11. d 30.*
go nie ſą ćiężkie.
4 * ° Bo wſzytko co ſie národźiło z Bogá;
zwyćięża świát. á zwyćięſtwo to ktore
5 zwyćięża świát/ieſt wiárá náſzá. ° Ktoż *1. Kor. 15. g 57.*
ieſt co zwyćięża świát / iedno ktory wie-
6 rzy iż Jeſus ieſt Synem Bożym? ° Tenći
B ieſt ktory przyſzedł przez wode y krew/
Jeſus Chriſtus: nie w wodźie tylko; á-
le w wodźie y we krwi. A Duch ieſt kto-
ry świádczy / iż Chriſtus ieſt prawdá.
7 ° Abowiem trzey ſą ktorzy świádczą ná
niebie; Oćiec / Słowo / y Duch święty.
8 á ći trzey iedno ſą. ° A trzey ſą ktorzy
świádczą ná ziemi; Duch / y wodá / y
9 krew / á ći trzey iedno ſą. ° Jeſli świá-
dectwo ludzkie przyimuiemy: więtſzeć
ieſt świádectwo Boże. ponieważ to ieſt
świádectwo Boże ktore więtſze ieſt / iż
10 świádczył o Synie ſwym. ° Kto wierzy
C w Syná Bożego; ma świádectwo Bo-
że ſam w ſobie. ☞
Kto nie wierzy Synowi: kłamcą go *Ian 3. d 36.*
czyni: iż nie vwierzył świádectwu kto-
11 re Bog świádczył o Synie ſwoim. ° A
toć ieſt świádectwo / iż żywot wieczny
dał nam Bog. A ten żywot ieſt w Sy-

nie iego

nie iego. Kto ma Syná; ma żywot. kto
nie ma Syná Bożego / żywotá nie ma.
To wam piſze: ábyſćie wiedzieli iż ży-
wot wieczny maćie ktorzy wierzyćie w
imie Syná Bożego. A toć ieſt vfánie
Wyſ: 3. ktore mamy do niego: Iż oczkolwiek-
d 21. byſmy prosili wedle woley iego; ſłucha
nas. A wiemy iż nas ſłucha / czegoby-
ſmy kolwiek żadáli: wiemy iż mamy pro-
ſby ktorych od niego prośimy. Kto
wie że brát iego grzeſzy grzechem nie do
śmierći / niechay prośi / y będźie mu dan
żywot / grzeſzącemu *mowie* nie do śmier-
ći. Ieſtći grzech do śmierći: zá tym nie
mowię áby kto prośił. Wſzelka niepra-
wość ieſtći grzech: á ieſt grzech do ś-
mierći. Wiemy / iż wſzelki národzony
z Bogá / nie grzeſzy: ále vrodzenie Bo-
że záchowuie go: á *on* złośnik nie doty-
ka ſie go. Wiemy iż z Bogá ieſteſmy: á
Luk: 24. świát wſzytek ná złośniku záśiadł. Lecz
g 45. wiemy iż Syn Boży przyſzedł / y dał nam
zmyſł / ábyſmy poználi prawdziwego Bo-
gá; á *izbyſmy* byli w prawdziwym Synie
iego. Tenći ieſt prawdziwy Bog y ży-
wot wieczny. Synaczkowie / ſtrzeż-
ćie ſie báłwanow. Amen.

Liſt Ia-

LIST IANA S. APOSTOLA WTORY.

1 S Társzy / Wybráney pá- Za: 76.
A niey / y dźiatkam iey / ktore ia
miłuię w prawdźie / á nie ia
tylko / ále y wszyscy ktorzy po-
2 ználi prawdę: dla prawdy ktora trwa
3 w nas/y z námi będźie ná wieki. Niech
będźie z wámi łáſká/miłosierdźie/pokoy
od Bogá Oycá / y od Christusá Jezusá
Syná Oycowego w prawdźie y w miło-
4 ści. Vweseliłem ſię bárzo/iżem nálazł
B z dźiatek twych chodzące w prawdźie /
5 iákoſmy roſkazánie wźięli od Oycá. A
teraz proszę ćię páni / nie iáko przykazá-
nie nowe piszącći / ále ktoreſmy mieli od
początku / ábyſmy iedni drugie miłowá- Ian 13. d 34. y 15.
6 li. A táć ieſt miłość / ábyſmy chodźili b 12.
według przykazánia iego. Abowiem to 1. Ian 3.
ieſt przykazánie; iákośćie słyszeli od po- b 11.
7 czątku/ ábyśćie w nim chodźili. Gdyż
C wiele zwodźićielow wyszło ná świát /
ktorzy nie wyznawáią iż Jezus Christus
przyszedł

przyßedł w ćiáło: ten *káżdy* iest zwodźićielem y Antychristem. ⁷ Pátrzćie sámych śiebie/ żebyśćie nie stráćili cośćie wyrobili: ále żebyśćie zupełną odpłátę wźięli. ⁸ Wßelki ktory odstępuie/ á nie trwa w náuce Christusowey; Bogá nie ma. Kto trwa w náuce/ ten y Oycá/ y Syná ma. ⁹ Jeśli kto przychodźi do was/ á tey náuki nie przynośi; nie przyimuyćie go do domu/ áni go pozdrawiayćie. ⁹ Abowiem kto go pozdrawia; vczestnikiem iest vczynkow iego złośćiwych. ⁹ Máiąc wam wiele pisáć; niechćiałem przez pápier y inkaust: ábowiem spodźiewam się przybyć do was/ y mowić *z wámi* vstnie: áby wesele wáße było zupełne. ⁹ Pozdrawiáią ćię dźiatki śiostry twoiey Wybráney. *Amen.*

LIST IANA S. APOSTOLA TRZECI.

1 STárszy/ Gáiowi namil- Za:77.
A szemu/ ktorego ia miluie w
2 prawdźie. ² Namilszy/ proszę
PánáBogá ábyć sie ná wszytkim
dobrze powodźiło/ y ábyś zdrow był/ iáko
3 sie dobrze powodźi duszy twoiey. ³ Wiel-
cem sie vrádował gdy przyszli brácia/ y
dáli świádectwo prawdźie twoiey/ iáko
4 ty w prawdźie chodźisz. ⁴ Wietszey nád
tę poćiechy nie mam; iedno gdy słyszę iż
5 dźiatki moie chodzą w prawdźie. ⁵ Na-
milszy/ wiernie czynisz cokolwiek dźiá-
6 łasz dla bráciey/ á to dla gośći. ⁶ Ktorzy
B świádczyli o miłośći twey przed kośćio-
łem: ktore odprowádźiwszy przystoynie
7 wedle Bogá/ dobrze vczynisz. ⁷ Abo-
wiem dla imieniá iego wyszli/ nic nie
8 biorąc od Pogánow. ⁸ My tedy táko-
we powinniśmy przyimowáć: ábyśmy
9 byli pomocnikámi prawdy. ⁹ Pisałbym
C był snać kośćiołowi: ále Diotrepes/ kto-

ry miedzy nimi chce być przednieyszym/
nie przyimuie nas. Przeto iesli przyi- 10
dę/przypomnię vczynki iego ktore czyni:
słowy złośćiwymi szczebiecac ná nas: á
iákoby ná tym dosyć nie miał/ áni sam
przyimuie bráciey; y tym co przyimuią/
zábrania/y z kośćiołá ie wyrzuca. Na- 11
milszy/ nie násláduy złego/ ále co iest
dobrego. Ktoć dobrze czyni: z Bogá
iest: Kto źle czyni/ nie widźiał Bogá.
Demetryuszowi świádectwo dáią wszy- 12
scy/y też sámá prawdá: lecz y my świá-
dectwo dawamy: á wiesz iż świádectwo
násze prawdźiwe iest. Miałemći wiele 13
pisáć: álemći niechćiał pisáć inkaustem
y piorem. Lecz się nádźiewam rychło 14
ćię vyźrzeć/ á vstnie mowić będziemy.

Pokoy tobie. Pozdrawiáią ćię przy-
iaćiele. Pozdrow miánowi-
ćie przyiaćioły.

IVDY S. APO-STOLA LIST DO WSZECH WOBEC.

1 JVdás sługá JEzusow Za:78.
A Chrystusow / á brát Jáku-
bow: tym ktorzy są w Bo-
gu Oycu vmiłowáni / á w
Jezusie Chrystusie záchowáni y wezwá-
2 ni. Miłośierdźie / y pokoy y miłość
3 niech sie wam rozmnoży. Namileyszy /
wszeláka pilność czyniąc ábym do was
pisał o społecznym wászym zbáwieniu /
miałem zá potrzebną pisáć wam: pro-
sząc ábyście boiowáli o wiárę raz świę-
4 tym podáną. ábowiem wtráćili się
niektorzy ludźie (dawno przedtym ná
to potępienie naznáczeni) niezbożni /
ktorzy Bogá nászego łáskę obrácáią w
rospustność / y przą się sámego Pánuiá-
cego / y Páná nászego Jezusá Chrystusá.
5 A chcę wam przypomionąć / gdyż raz
B wszytko wiećie / iż Jezus wybáwiwszy
lud z źiemie Egiptskiey / záśie te potráćił

4.Mo.14. ktorzy nie wierzyli. A ányoły ktorzy 6
f 37. nie záchowáli zacnośći swey / ále mieszkánie swoie opuśćili / ná sąd dniá wielkiego / związkámi wiecznymi pod chmurą záchował.
1.Mo: 19. c 24. Iáko Sodomá y Gomorrá / y inne około nich miástá tymże sposobem zwszetecżniawszy / y vdawszy się zá cudzym ćiáłem / wystáwione są ná przykład / ogniá wiekuistego karánie odnosząc. Tákżeć też y ći y ćiáło plugáwią / 8
y zwierzchność odrzucáią / y przełożeństwá bluźnią.
Zach: 3. a 1. Gdy się Michał Archányoł z dyabłem rospierał / rozmawiáiąc o ćiele Moyzeszowym: nieśmiał *przećiw niemu* podnieść sądu bluźnierskiego : ále rzekł : Niechći Pan roskaże. 9
A ći czegokolwiek niewiedzą / *to* bluźnią : á cokolwiek z przyrodzenia / iáko nieme bydło / rozumieią ; w tym się psuią. 10
Za: 79. 1.Mo: 4. b 8. 4.Mo:22. c 23. 24. Biedá im / iż się drogą Káimową vdáli : á zwiedźieniem Báláámowym zapłátą rospuśćili się / á w przećiwieństwie Korego poginęli. 11
4.Mo: 16. a 1. e 32. y 27. a 3. 2.Piot. 2. d 17. Ćić są smrodowie ná bieśiádách swoich spolnie bieśiáduiący bez boiáźni / sámych śiebie pásący / obłoki bezwodne od wiátrow tám y sám obnoszone / drzewá iesienne / nieużytecżne / dwá- 12

ne / dwákroć pomárłe / wykorzenione /
13 ˀ wáły srogie morskie / przez piány *swe*
zelżywośći swoie wyrzucáiące / gwiaz-
dy błąkáiące się / ktorym chmurá ćiem-
14 nośći ná wieki iest záchowána. ˀ Lecz
o tych prorokowáł Enoch śiodmy od A-
dámá / mowiąc / Oto przyszedł Pan z ty- *Obia: 1.*
15 śiącmi świętych swoich / ˀ áby czynił sąd *b 7.*
przećiwko wszytkim / y strofowáł wszyt-
ki niezbożniki / ze wszytkich vczynkow
ich niezbożnych ktore niezbożnie pło-
dźili / y ze wszytkich przykrośći ktore mo-
wili przećiw Bogu niezbożni grzeszni-
16 cy. ˀ Ciż są szemrácze / nárzekácze / cho-
dzący wedle pożądliwośći swych / á vstá *Psal: 16*
ich mowią nádętośći / dźiwuiący się o- *c 10.*
17 sobam dla pożytku. ˀ Lecz wy namiley-
szy pámiętayćie ná słowá ktore są przed-
tym powiádáne od Apostołow Páná ná-
18 szego Jesu Christá / ˀ ktorzy wam po- *1. Tim: 4.*
wiádáli / że w ostáteczny czás przyidą *a 1.*
naśmiewcy / chodzący według swych *2. Tim: 3.*
19 pożądliwośći w niezbożnośćiách. ˀ Ciż *a 1.*
są ktorzy się sámi odłączáią / ćieleśni / *2. Piot: 3.*
20 Duchá nie máiący. ˀ Lecz wy namilszy / *a 3.*
buduiąc się sámi ná naświętszey wierze
21 wászey / w Duchu S. modląc się / ˀ sámi
D

 się w mi-

sie w miłości Bożey záchowaycie / ocze-
kiwáiąc miłośierdźia Páná nászego Ie-
su Christá ku żywotowi wiecznemu. A 22
iedne z rozsądkiem karzcie: á drugie 23
záchowaycie/ wyrywáiąc z ogniá. A in-
nych lituyćie w boiáźni; máiąc w nie-
náwiśći y one ktora ćielesna iest poká-
lána suknia. A temu ktory was może 24
záchowáć bez grzechu/ y postáwić przed
oblicznośćią chwały swoiey nienágá-
nione w rádośći w przyszćiu Páná ná-
szego Iesu Christá. Sámemu Bogu 25
zbáwićielowi nászemu przez Iesusá Chri
stusá Páná nászego chwałá y wielmo-
żność / moc y zwierzchność przede
wszemi wieki/ y teraz/ y ná wszy-
tkie wieki wiekow.

Amen.

OBIAWIENIE S. IANA APOSTOLA.

ROZDZIAL I.

1 OBiáwienie JEsVsá
A Chriſtuſá / ktore iemu dał
Bog / áby okazał ſługom
ſwym co ſie ma dziać w ry-
chle: y oznaymił *to*/ poſławſzy przez án-
yołá ſwoiego ſłudze ſwemu Janowi /
2 ktory świadectwo wydał słowu Boże-
mu / y świádectwu Jeſu Chriſtuſowe-
3 mu/ cokolwiek widział. Błogosłáwio-
ny ktory czyta / y ſłucha słow proroctwá
tego: y záchowywa to co w nim ieſt ná-
4 piſano: ábowiem czás ieſt blizko. Jan
siedmi kościołom ktore ſą w Azyey. Łá-
ſká wám y pokoy od tego ktory ieſt / y 2. Moy. 3. d 14.
ktory był / y ktory przyidzie / y od siedmi
duchow ktorzy ſą przed oblicznościa sto-
5 lice iego / y od Jeſuſá Chriſtuſá ktory
B ieſt wierny świádek / pierworodny z v-

1. Kor: 15. márłych / y ksiaże nád krolmi ziemie/
c 20. ktory nas vmiłował / y omył nas z grze-
Kolos: 1. chow nászych we krwi swoiey / ☞
c 18. y vczynił nas krolestwem y kápłany
Zyd: 9. Bogu y Oycu swemu / iemuż chwała y
c 12. d 14. moc ná wieki wiekow. Amen. Oto idzie
1. Piot: 1 z obłokámi / y vyźrzy go wszelkie oko / y ci
d 19. ktorzy go zbodli / y nárzekáć beda nád
1. Ian 1. nim wszytkie pokolenia ziemie: Ták / Amen.
c 7. Jám iest Alphá y Omega / poczatek y
Isa: 3. koniec / mowi Pan Bog / ktory iest / y kto-
c 14. ry był / y ktory przyidzie wszechmogacy.
Matt: 24. Ja Jan / brát wász y towárzysz w vci-
c 30. sku / y w krolestwie / y w cierpliwości w
Iud: c 14. Christusie Jesusie / byłem ná wyspie /
Isa: 44. ktora zowa Pátmem / dla słowá Boże-
a 6. go / y *dla* świádectwá Jesusá. Byłem
Niż: 21. w duchu w dzień Páński / y słyszałem głos
b 6. y 22. zá soba wielki iáko traby mowiacy:
c 13. Co widzisz / nápisz w księgi: y posli sie-
dmi kościołom ktore sa w Azyey / *do* E-
phezu / y *do* Smirny / y *do* Pergámu / y *do*
Thiátyry / y *do* Sárgu / y *do* Philádelphi-
ey / y *do* Láodyciey. Nobrociłem sie / á-
bym obaczył głos ktory mowił zemna.
A obrociwszy sie vyźrzałem siedm świe-
cznikow złotych: á w posrzodku *onych*

śiedmi świecżnikow złotych podobne-
go Synowi człowieczemu/ obleczonego
w długą ßátę/ y przepasánego v pierśi
14 pásem złotym. ᵃ á głowá iego y włosy
były białe iáko wełná biała/ y iáko śnieg/
15 á oczy iego iáko płomień ogniá. ᵃ á nogi
iego podobne mośiądzowi/ iákoby w
piecu rospalonemu. á głos iego iáko
16 głos wiela wod: ᵃ á miał ná swey prá-
D wey ręce śiedm gwiazd. á z vst ieg miecz
z obu stron ostry wychodźił: á oblicże ie-
go/ iáko *gdy* słońce świeći w swey mocy.
17 ᵃ A gdym go vyźrzał/ vpadłem do nog
iego iáko martwy. Y włożył práwą rękę
swoię ná mie/ mowiąc: Nie boy śię.
18 Jamći iest pierwßy y ostáteczny/ ᵃ y ży- Isa: 41.
wy/ y byłem vmárły/ á oto iestem żywią- b 4. y 44.
cy ná wieki wiekow/ y mam klucże śmier- a 6.
19 ći y piekłá. ᵃ Nápißże tedy coś widźiał/
20 y co iest/ y co śię dźiać ma nápotym. ᵃ Tá-
iemnice śiedmi gwiazd ktoreś widźiał/
ná práwicy moiey/ y śiedm świecżni-
kow złotych. Siedm gwiazd; są ányo-
łowie śiedmi kośćiołow. á śiedm świe-
cżnikow; są śiedm kośćiołow.

ROZDZIAL II.

ANyołowi kośćiołá Ephezkiegö ná 1
piß / toć mowi *ten* ktory trzyma A
śiedm gwiazd w práwicy ſwey /
ktory chodźi miedzy śiedmia ſwieczni-
kow złotych : Wiem ſpráwy twoie / y 2
praca / y ćierpliwość twoie : á iż nie mo-
żeß ćierpieć złych / y doświadczałes tych
ktorzy ſie mienia być Apoſtoły á nie ſa /
y nálazłeś ie kłamcámi : y maß ćierpli- 3
wość / y znaßałeś dla imienia mego ; á
nie vſtałeś. Ale mam nieco przećiw 4
tobie ; żeś miłość twoie *one* pierwßa o-
puśćił. Pámietayże tedy ſkadeś wy- 5
padł : y pokutuy / á vczynki pierwße czyń. B
A ieſli nie *vczyniß* ; przyideć tobie / á po-
ruße świecznik twoy z mieyſcá ſwego /
ieſli nie bedźieß pokutował. Ale *wzdy* 6
to maß / iż nienawidźiß vczynkow Ni-
kolaitow / ktorych y ia nienawidze. Kto 7
ma vcho / niech ſłucha co Duch mowi
kośćiołom / Zwyćieżcy dam ieść z drze-
wá żywotá / ktore ieſt w Ráiu Bogá
moiego. A ányołowi kośćiołá Smyr- 8
neńſkiegö nápiß / Toć mowi pierwßy y o-
ſtátni / ktory był vmárł / y żywie : Znam 9
vćiſk twoy / y vboſtwo twoie / áles ieſt

bogáty: y bluznią cię ći ktorzy się po-
wiádáią być Zydmi/ á nie są; ále są bo-
10 źnicą ßátáńska. [9] Nic się nie boy tego
C co maß ćierpieć. Oto ma wrzućić dya-
beł niektore z was do ćiemnice ábyśćie
byli kußeni: y będźiećie mieć vćisk przez
dźiesięć dni. Bądź wierny áż do śmier-
11 ći: á dámći wieniec żywotá. [9] Kto ma
vcho/ niech słucha co Duch mowi ko-
śćiołom: Kto zwyćięży; nie będźie obrá-
12 żon od wtorey śmierći. [9] A ányołowi
kośćiołá Pergámskiego nápiß: To mo-
wi ten ktory ma miecz z obudwu stron
13 ostry: [9] Wiem gdźie mießkaß/ gdźie iest
D stolicá ßátáńska: á trzymaß imię moie/
y nie záprzałeś się wiáry moiey. Y w one
dni/ Antypás świádek moy wierny/ kto-
ry zábyt iest v was/ gdźie ßátan mießka.
14 [9] Ale mam przećiwko tobie trochę: iż
tám maß trzymáiące náukę Báláámo- 4. Mo: 24.
wę/ ktory vczył Báláká áby wrzucał c 14. y 25.
zgorßenie przed syny Israelskie/ żeby ie- 4 2. y 31.
15 dli y wßeteczeństwo płodźili: [9] tákże c 16.
maß y ty trzymáiące náukę Nikolái-
16 tow. [9] Tymże sposobem pokutuy: A ieśli
nie *będźieß pokutował*; przyidę tobie ry-
chło/ y będę walczył z nimi mieczem vst
moich.

moich. ° Kto ma vcho/ niech słucha co
Duch mowi kośćiołom: Zwyćieżcy dam
mánnę skrytą: y dam mu kámyk biały;
y ná kámyku/ imię nowe nápisáne kto-
rego nikt nie zna/ iedno ten ktory *ie* bie-
rze. ° A ányołowi Tyátyrskiego kośćiołá
nápisz: Toć mowi Syn Boży/ ktory ma
oczy iáko płomień ogniowy/ á nogi iego
podobne mośiądzowi. ° Znam vczynki
twoie/ y wiárę y miłość twoię/ y posłu-
gowánie y ćierpliwość twoię/ y vczynki
twoie ostátnie obfitsze niż pierwsze. ° A-
le mam przećiwko tobie trochę: iż nie-
wieśćie Iezábelli/ ktora się mieni być
prorokinią/ dopuszczasz vczyć y zwodźić
sługi moie/ żeby wszeteczeństwo płodźi-
li/ y rzeczy báłwanom ofiárowáne iedli.
Iob 24. ° Y dałem iey czás áby pokutowáłá: á
d 23. nie chce pokutowáć z wszeteczeństwá
swego. ° Oto porzucę ią ná łoże: á kto-
1. Krol: 16 rzy z nią cudzołożą/ w vćisku wielkim
b 7. będą/ iesliby nie pokutowáli z vczynkow
Psal: 7. swoich: ° á dźieći iey pobiię ná śmierć:
b 10. y poznáią wszytkie kośćioły iżem ia iest
Iere: 11. ktory bádam się nerek y serc; y dam káż-
d 20. y 17. demu z was według vczynkow iego. ° A-
b 10 y 20.
c 12. wam y drugim *ktoryśćie* w Thyátyrze

mowię: Ktorzykolwiek nie máią tey
náuki / y ktorzy nie poználi głębokośći
ßátáńſkich / iáko mowią; nie włożę ná
25 was innego brzemienia. wßákże to co
26 macie / trzymayćie áż przyidę. A ktoby
zwyćiężył y záchował áż do końcá vczyn
ki moie: dam mu zwierzchność nád Po- Pſal: 2. b 8.
27 gány / y będźie ie rządźił laską żeláżną /
28 á iáko ſtátek zduńſki będą ſkruſzeni: iá-
kom ia też wźiął od Oycá moiego: y dam
29 mu gwiazdę zaránną. Kto ma vcho /
niech ſłucha co Duch kośćiołom mowi.

ROZDZIAL III.

1 A Anyołowi kośćiołá Sárdyiſkiego /
nápiß: toć mowi *ten* ktory ma
śiedm Duchow Bożych / y śiedm
gwiazd: Znam vczynki twoie; iż maß
2 imię / że żywieß / áleś ieſt vmárły. Bądź
czuyny / á vtwierdzáy inne co vmrzeć
miáło. Abowiem nie náyduię vczynkow
twoich zupełnych przed Bogiem moim.
3 Pámiętay tedy iákoś wźiął y ſłyßał: á
chowáy / y pokutuy. Jeſliż tedy czuć nie
będźieß; przyidęć do ćiebie iáko złodźiey / Nik: 16. b 15.
á nie poznaß ktorey godźiny przyidę do 1. Teſ: 5. a 2.
4 ćiebie. Ale maß máło imion w Sár-

dźiech /

1. Piot: 3. c 10. dziech / ktorzy nie pokaláli ßat swoich:
y chodźić będą ze mną w białych ßátách;
iż godni są. Kto zwyćięży / ták będźie
obleczon w ßáty białe / y nie wymáżę i-
mienia iego z kśiąg żywotá / y wyznam
imię iego przed Oycem moim / y przed
ányoły iego. Kto ma vcho / niech słu-
cha co Duch kośćiołom mowi. A ányo-
łowi kośćiołá Philádelphskiego nápiß:
Isa: 22. f 22. To mowi Swięty y Prawdźiwy / *on* kto-
Iob 12. b 14. ry ma klucz Dawidow: ktory otwiera /
á żaden nie záwiera: záwiera / á żaden
nie otwiera. Wiem vczynki twoie. O-
tom dał przed tobą drzwi otworzone
ktorych żaden nie może zámknąć: iż masz
máłą moc / y záchowałeś słowo moie / y
nie záprzałeś się imienia moiego. Oto
dam z bożnice ßátáńskiey *niektore* / co się
powiádáią być Zydámi / á nie są; ále kłá-
máią. Oto vczynię im iżby przyßli / y po-
kłonili się przed nogámi twymi: y po-
znáią iżem ia ćiebie vmiłował. Iżeś zá-
chował słowo ćierpliwośći moiey; ia
też ćiebie záchowam od godźiny poku-
ßenia / ktora przyść ma ná wßytek świát
kusić mießkáiące ná źiemi. Oto idę
rychło: trzymay co masz; áby żaden nie

12 wźiął korony twoiey. ' Kto zwyćięży;
vczynię go słupem w kośćiele Bogá me-
go: á więcey z niego nie wynidźie: y ná-
piszę ná nim imię Bogá mego / y imię
miástá Bogá mego nowegó Jeruzálem/
ktore zstępuie z niebá od Bogá mego / y
13 imię moie nowe. ' Kto ma vcho / nie-
chay słucha co Duch mowi kośćiołom.
14 ' A ányołowi kośćiołá Láodyckiego ná-
D piß: To mowi Amen/ świádek *on* wier-
ny y prawdźiwy / ktory iest początkiem Syr: 24.
15 stworzenia Bożegó. ' Znam spráwy two- 19. b 14.
ie / iżeś nie iest áni źimny / áni gorący. Koloss: 1.
16 bodaybyś był źimny / ábo gorący. ' ále 6 15.
iżeś ostydły / á áni źimny áni gorący; po-
17 cznę ćię wyrzucáć z vst moich. ' iż mo-
wiß; Żem iest bogáty y zbogáćiłem / á
niczego nie potrzebuię. á niewieß iżeś
ty nędzny / y mizerny / y vbogi / y ślepy / y
18 nági. ' Rádzęć ábyś sobie kupił v mnie
złotá w ogniu doświádczonego / żebyś
się zbogáćił: y száty białe *żebyś* oblokł / á-
C by się nie okázowáłá sromotá nágośći
twoiey: á námaß máśćią lekárską oczy
19 twoie / ábyś widźiał. ' Ja ktore *kolwiek* Przy: 3.
miłuię; strofuię y karzę. Bądźże tedy b 11.
20 żarliwym / á pokutuy. ' Oto stoię v Zyd: 12. b 6.

dźrzwi y

drzwi y kołácę. ieſliby kto vſłyſzał głos
moy/y otworzył mi drzwi; wnidę do nie-
go/ y będę z nim wieczerzał; á on ze
mną. Kto zwyćięży; dam mu śiedźieć z
ſobą ná ſtolicy moiey: iákom ia też zwy-
ćiężył/y vſiadłem z Oycem moim ná ſto-
licy iego. Kto ma vcho / niechay ſłu-
cha co Duch kośćiołom mowi.

ROZDZIAL IIII.

Potymem widźiał: á oto drzwi o-
tworzone w niebie; á głos pier-
wſzy ktorym ſłyſzał iákoby trąby
gadáiącey ze mną mowił: Wſtąp ſam;
á pokáżęć to co śię ma dźiać rychło po-
tym. A nátychmiaſt byłem w duchu:
á oto ſtolicá poſtáwiona byłá ná niebie/
á ná ſtolicy siedzący. A ten śiedzący/
był poyźrzenim podobny kámieniowi
Jáſpiſowi / y Sárdynowi: á tęczá byłá
około ſtolice/poyźrzenim podobna Smá-
rágdowi. A około oney ſtolice ſtolic
dwadźieśćiá y cztery: á ná ſtolicách/
dwádźieśćiá y czterech ſtárſzych śiedzą-
cych/obleczonych w ſzáty białe; á ná gło-
wiech ich korony złote. A z ſtolice wy-
chodźiły łyſkáwice / y głoſy / y gromy: á

siedm

siedm lamp goráiących przed ſtolicą/
6 ktorzy ſą śiedm Duchow Bożych. A
przed ſtolicą iáko morze ſkláne podobne
kryßtałowi: á w pośrzodku ſtolice y o-
koło ſtolice czworo źwierząt pełne oczu
7 z przodku y z tyłu. A źwierzę pierwße/
C podobne *było* lwowi: á wtore źwierzę/
podobne ćielcowi: á trzećie źwierzę/
miáło oblicze iáko człowiek: á czwarte
źwierzę podobne orłowi latáiącemu.
8 A *to* czworo źwierząt/ káżde z nich z o-
ſobná miáły po ßeśći ſkrzydeł około: á
wewnątrz pełne ſą oczu á odpoczynku
nie miáły we dnie y w nocy/ mowiąc:
Swięty/ Swięty/ Swięty Pan Bog w- *Iſa: 6. a 3*
ßechmogący/ ktory był/ y ktory ieſt/ y kto-
9 ry ma przyść. A gdy one źwierzętá dá-
D wáły chwałę y cześć y dźiękowánie śie-
dzącemu ná ſtolicy/ żywiącemu ná wie-
10 ki wiekow: vpádli czterzey á dwádźie-
śćiá ſtárßych przed onym ktory ſiedźi ná
ſtolicy/ y kłániáli ſię żywiącemu ná wie-
ki wiekow/ y porzucáli korony ſwe przed
11 ſtolicą/ mowiąc; Godźieneś ieſt Pá-
nie Boże náß wźiąć chwałę y cześć y
moc: gdyżeś ty ſtworzył wßytkie rzeczy/
y dla woli twoiey były y ſtworzone ſą.

ROZDZIAŁ V.

Y Widziałem ná práwicy śiedzą-
cego ná ſtolicy / kśięgi nápiſáne
wewnątrz y zewnątrz / zápieczę-
towáne śiedmią pieczęći. [2] Y widźiá-
łem ányołá mocnego / głoſem wielkim
obwoływáiącego : Ktoż ieſt godźien o-
tworzyć kśięgi / y rozwiązáć pieczęći ich?
[3] A żaden nie mogł áni w niebie / áni ná
źiemi / áni pod źiemią otworzyć kśiąg /
áni ná nie pátrzyć. [4] A iam wielce płá-
kał; iż żaden nie był nálezion godny o-
tworzyć kśięgi / áni ná nie pátrzyć.
[5] Lecz ieden z ſtárßych rzekł mi: Nie
płácz; oto zwyćiężył lew *on* z pokolenia
Judowego / korzeń Dawidow; áby o-
tworzył kśięgi / y rozwiązał śiedm ich
pieczęći.
* [6] Y widźiałem; á ono w pośrzod ſto-
lice y czworga źwierząt / y w pośrzodku
onych ſtárßych / báránek ſtał iáko zábity /
máiąc śiedm rogow y oczy śiedm: ktore
ſą śiedm Duchow Bożych / posłánych
ná wßytkę źiemię. [7] Y przyßedł / y wźiął
kśięgi z práwice śiedzącego ná ſtolicy.
[8] A gdy otworzył kśięgi, *ono* czworo źwie-
rząt y *oni* czterzey á dwádźieśćiá ſtárßy

vpádli

vpádli przed Báránkiem; máiący káż-
dy z nich árfy/ y czáße złote pełne won-
9 nosci/ ktore sa modlitwy świętych: [9] Y
C śpiewáli nowa pieśń/ mowiąc: Go-
dzienes iest Pánie wziąć księgi/ y otwo-
rzyć pieczęći ich/ iżes był zábit/ y odku-
piłes nas Bogu przez krew twoię/ ze
wßelákiego pokolenia/ y ięzyká/ y ludu/
10 y narodu; [10] y vczyniłes nas Bogu ná-
ßemu krolestwem y kápłanmi/ y będzie-
11 my krolowáć ná ziemi. [11] Y widziałem y
słyßałem głos wielu ányołow około sto-
lice/ y *onych* źwierząt/ y *onych* stárßych/ á
12 byłá liczbá ich tyśiące tyśięcow/ [12] mo-
D wiących głosem wielkim: Godzien iest
Báránek ktory iest zábity/ wziąć moc y
boſtwo/ y mądrość/ y siłę/ y cześć/ y
chwałę/ y błogosłáwieństwo.

Dan: 7. c. 10.

13 [13] A wßelkie stworzenie ktore iest ná
niebie/ y ná ziemi/ y pod ziemią; y co w
morzu iest/ y co wnim: wßytkie słyßałem
mowiące: Siedzącemu ná stolicy/ y Bá-
ránkowi/ błogosłáwieństwo/ y cześć/ y
14 chwałá/ y moc ná wieki wiekow. [14] A
czworo źwierząt mowiło; Amen. A *oni*
czterzey á dwádzieśćiá stárßy vpádli ná
oblicze swoiey kłániáli się żywiącemu ná
wieki wiekow.

ROZDZIAL VI.

Widziałem iż otworzył báránek 1
iedne z siedmi pieczęći: y słyßá- A
łem iedno ze czterech źwierząt
mowiące/ iákoby głos gromu: Chodź/
á pátrzay. Y widziałem; á oto koń biá- 2
ły/ á ten co ná nim śiedźiał/ miał łuk; y
dano mu koronę/ y wyßedł zwyćiężáiąc
áby zwyćiężył. A gdy otworzył wtorą 3
pieczęć; słyßałem wtore źwierzę mowią-
ce; Chodź á pátrzay. Y wyßedł drugi 4
koń rydzy: á temu co ná nim śiedźiał/
dano mu áby odiął pokoy z ziemie/ á iż-
by iedni drugie zábiiáli/ y dano mu miecz
wielki. A gdy otworzył trzećią pieczęć/ 5
słyßałem trzećie źwierzę/ mowiące; B
Chodź/ á pátrzay. A oto koń wrony: á
ten co ná nim śiedźiał/ miał ßale w ręce
swoiey. Y słyßałem iákoby głos w po- 6
śrzodku czworgá źwierząt mowiących:
Miárká pßenice zá groß/ á trzy miárki
iecżmieniá zá groß/ á nie ßkodź oliwy y
winá. A gdy otworzył czwartą pie- 7
częć; słyßałem głos czwartego źwierzę-
ćiá mowiącego: Chodź/ á pátrzay. A 8
oto koń blády: á tego ktory śiedźiał ná
nim/ imię było Smierć/ á piekło ßło zá

nim / y daná mu iest moc nád cztermi
częściámi ziemie / zábiiáć mieczem / gło-
dem / y śmierćią / y przez źwierzętá ziem-
9 skie. A gdy otworzył piątą pieczęć;
C widziałem pod ołtarzem dusze pobitych
dla słowá Bożego / y dla świádectwá
10 ktore miáły. y wołáły głosem wielkim /
mowiąc: Dokądże Pánie (święty / y
prawdziwy) nie sądźisz y nie mśćisz się
krwie nászey nád tymi co mieszkáią ná
11 ziemi? Y dano káżdemu z nich po szá-
ćie białey: y powiedziano im / áby ieszcze
odpoczęły *ná* máły czás / áżby sie *też* wy-
pełnili towárzysze ich / y bráćia ich kto-
12 rzy máią być pobići iáko y oni. Y wi-
D działem / gdy otworzył szostą pieczęć; á-
liści sie sstáło wielkie trzęsienie ziemie /
y słońce sie sstáło czarne iáko wor wło-
siány: y księżyc wszytek sstał sie iáko
13 krew: á gwiazdy z niebá vpádły ná zie-
mię / iáko drzewo zrzuca nie doyźrzáłe
figi gdy od wiátru wielkiego bywa zá-
14 trzęsione: á niebo odstąpiło iáko księ-
gi zwinione: á wszelka gorá / y wyspy z
15 swoich mieysc poruszone są: á krolowie
ziemie y książętá / y Rotmistrze / y bogá-
ći / y mocarze / y káżdy niewolnik / y wol-

Iſa: 2. ny pokryli ſie w iámy y w ſkáły gor. ʳ y
d 19. rzekli gorám y ſkáłam: Vpádnićie ná
Oze: 10. nas / y zákryićie nas od oblicza śiedzą-
b 8. cego ná ſtolicy / y od gniewu báránko-
Luk: 23. wego: ʳ iż przyſzedł dźień *on* wielki gnie-
d 30. wu ich. á ktoż ſie oſtáć będźie mogł?
Nie: 9. b 6.

ROZDZIAŁ VII.

Potymem widźiał czterech ányo-
łow ſtoiacych ná czterech we-
głách źiemie / trzymáiacych czte-
ry wiátry źiemie áby nie wiały ná źie-
mię / áni ná morze / áni ná żadne drzewo.
*ʳ Y widźiałem drugiego ánioła wſte-
puiacego od wſchodu słońcá / máiacego
pieczęć Bogá żywego: y záwołał głoſem
wielkim *ku* czterem ániołom / ktorym
dano ieſt ſzkodźić źiemi y morzu / ʳ mo-
wiac: Nie ſzkodźćie źiemi y morzu / áni
drzewam / áż popieczętuiemy sługi Bo-
gá náſzego ná czołách ich. ʳ Y ſłyſzałem
liczbę pieczętowánych / ſto y czterdźieśći
y cztery tyśiace pieczętowánych ze w-
ſzech pokolenia ſynow Iſráelſkich. ʳ Z
pokolenia Iudowego / dwánaśćie ty-
śiecy pieczętowánych. Z pokolenia Ru-
benowego / dwánaśćie tyśiecy pieczęto-
wánych.

wánych. Z pokolenia Gádowego/ dwá-
6 náśćie tyśięcy pieczętowánych. Z po-
kolenia Asserowego/ dwánaśćie tyśięcy
pieczętowánych. Z pokolenia Nephtá-
limowego/ dwánaśćie tyśięcy pieczęto-
wánych. Z pokolenia Mánásséssowego/
7 dwánaśćie tyśięcy pieczętowánych. Z
pokolenia Symeonowego / dwánaśćie
tyśięcy pieczętowánych. Z pokolenia Le-
wiowego/ dwánaśćie tyśięcy pieczęto-
wánych. Z pokolenia Izáchárowego/
8 dwánaśćie tyśięcy pieczętowánych. Z
pokolenia Zábulonowego/ dwánaśćie
tyśięcy pieczętowánych. Z pokolenia
Josephowego / dwánaśćie tyśięcy pie-
czętowánych. Z pokolenia Beniámino-
wego / dwánaśćie tyśięcy pieczętowá-
9 nych. Potymem widźiał rzeszę wielką
C ktorey nie mogł nikt przeliczyć / z káżde-
go narodu y pokolenia / y ludźi / y ięzy-
kow: stoiącą przed stolicą/ y przed oblicz-
nośćią báránká / przyobleczeni w száty
10 białe/ á pálmy w ręku ich/ y wołáły gło-
sem wielkim mowiąc: Zbáwienie Bo-
gu nászemu śiedzącemu ná stolicy/ y bá-
11 ránkowi. A wszyscy ányołowie stáli o-
koło stolice y stárszych y czworgá źwie-

rząt: y pádli przed stolicą ná oblicza
swe/y pokłon vczynili Bogu/' mowiąc;
Amen. Błogosłáwienie/y chwałá/y mą-
drość/y dziękowánie/cześć y moc/y siłá
Bogu násze[v] ná wieki wiekow. Amen. ☞
*' Y odpowiedział ieden z stárszych/y
rzekł mi: Ci ktorzy są obleczeni w száty
białe/ktorzyż są: y skąd przyszli? ' Y rze-
kłem mu: Pánie moy/ty wiesz. Y powie-
dział mi: Ci są ktorzy przyszli z vćisku
wielkiego/y omyli száty swoie/y wybieli-
li ie we krwi báránkowey. ' Dlá tegoć
są przed stolicą Bożą/ y służą mu we
dnie y w nocy w kościele iego: á siedzą-
cy ná stolicy mieszkáć będzie nád nimi.
Isa: 49. c 10. ' nie będą więcey łáknąć áni prágnąć/
áni ná nie słońce przypádnie/ áni żadne
Isa: 25. c 8. gorąco. ' Abowiem báránek ktory iest
w pośrzodku stolice/ będzie ie rządził/ y
Niż: 21. b 4. poprowádzi ie do źrzodeł wod żywotá: y
otrze Bog wszelką łze z oczu ich. ☞

ROZDZIAL VIII.

A Gdy otworzył śiodmą pieczęć/
sstáło się milczenie ná niebie/ iá-
koby puł godziny. ' Y widziałem
onych śiedm ányołow ktorzy stoią przed
Bogiem:

3 Bogiem: á dano im siedm trąb. A
drugi ányoł przyszedł/ y stánął przed ołtá-
rzem/ máiąc kádźilnicę złotą: y dano
mu wiele kádzenia/ áby oddał z modli-
tew wszech świętych ná ołtarz złoty/
4 ktory iest przed stolicą Bożą. Y wstą-
pił dym kádzenia z modlitew świętych z
5 ręki ányelskiey przed Bogá. Y wźiął
B ányoł kádźilnicę/ y nápełnił ią ogniem z
ołtarzá/ y wrzućił ná źiemię: y stáły się
gromy y głosy/ y łyskáwice/ y trzęśienie
6 źiemie wielkie. A siedm ányołow máią-
cych siedm trąb/ nágotowáli się áby trą-
7 bili. Y zátrąbił ányoł pierwszy/ y stał
się grad y ogień/ zmieszány ze krwią/ y
zrzucon iest ná źiemię: y trzećia część
źiemie zgorzáłá/ y trzećia część drzew
zgorzáłá/ y wszelka trawá źielona zgo-
8 rzáłá. Y zátrąbił wtory ányoł: á iá-
C koby wielka gorá ogniem páláiąca/ w-
rzucona iest w morze/ y stáłá się krwią
9 trzećia część morzá: y pozdycháłá trze-
ćia część stworzenia żywiącego w mo-
rzu/ y trzećia część okrętow zginęłá.
10 Y zátrąbił ányoł trzeći/ y spádłá z nie-
bá gwiazdá wielka/ goráiąca iáko po-
chodnia/ y vpádłá ná trzećią część rzek/

y ná źrzodłá wod: á imię gwiazdy/ ná- 11
zywáią piołyn: y obrociłá sie trzecia D
częśc wod w piołyn: á wiele ludzi po-
márło od wod/ iż zgorzkniáły. A zátrą- 12
bił ányoł czwarty/ y zárážona iest trze-
cia częśc słońcá/ y trzecia częśc kśięży-
cá/ y trzecia częśc gwiazd/ ták iż sie ich
trzecia częśc záćmiłá/ y trzecia częśc
dniá nie świeciłá/ y nocy tákże. A wi- 13
działem/ y słyszałem głos iednego orłá
lecącego w pośrzod niebá/ mowiącego
głosem wielkim: Biádá/ biádá/ biádá
mieszkáiącym ná ziemi: od inych głosow
trzech ányołow ktorzy zátrąbić máią.

ROZDZIAL IX.

A Zátrąbił piąty ányoł/ y widziá- 1
łem gwiazdę áno spádłá z niebá A
ná ziemię/ á dano iey klucz stu-
dnie przepáśći. A otworzyłá studnią 2
przepáśći: y wstąpił dym studnie/ iáko
dym piecá wielkiego: y záćmiło sie słoń-
ce y powietrze od dymu studniey. A wy- 3
szły z dymu studniey száráńcze ná ziemię.
y dano im moc/ iáko máią moc miedź-
wiadkowie ziemscy: A roskazano im 4
żeby nie psowáły trawy ziemie/ áni wszel

kiey zielonośći / áni wßelkiego drzewá:
oprocz sámych ludźi ktorzy nie máią pie-
5 częći Bożey ná czołách swoich. ⁊ A dá-
no im áby ich nie zábiiáli: ále áby ie mę-
czyli pięć miesięcy: á męczenie ich / iáko
męczenie niedźwiadkowe gdy człowie-
6 ká vkąśi. ⁊ A w one dni ßukáć będą lu- Isa: 2. d 19.
B dźie śmierći / á nie naydą iey: y będą żą- Oze: 10. d 8.
dáć vmrzeć / á vćiecze śmierć od nich.
7 ⁊ A podobieństwá ßáráńczey / *były* podo- Luk: 23. d 30.
bne koniom zgotowánym ná woynę: á
ná głowách ich iákoby korony podobne Wyi: 6. d 16
złotu: á twarzy ich iáko twarzy człowie-
8 cze. ⁊ Y miáły włosy iáko włosy niewie- Mad: 16. b 9.
9 śćie; á zęby ich / były iáko zęby lwie. ⁊ á
miáły páncerze iáko páncerze żelázne: á
głos skrzydeł ich iáko głos wozow wie-
10 lu koni bieżących ná woynę. ⁊ y miáły o-
gony podobne niedźwiadkom / á w ich
ogoniech żądłá były: á ich moc *iest* ßko-
11 dźić ludźiom przez pięć miesięcy. ⁊ á miá-
ły nád sobą krolá ányołá przepáśći / kto-
remu imię po Zydowsku Abáddon / á po
Grecku Apollion / á po Láćinie Exter-
12 minans, *to iest zátrácáiący.* ⁊ Biádá iedná
C przeßłá / á oto idą ießcze dwie biedy po-
13 tym. ⁊ Y zátrąbił ányoł ßosty: y słyßałem
głos

głos ieden ze czterech rogow ołtarzá zło-
tego / ktory iest przed oczymá Bożymi /
mowiący szostemu ányołowi ktory miał
trąbę: Rozwiąż *onych* czterech ányołow /
vwiązánych v wielkiey rzeki Euphráty.
A rozwiązáni są *oni* czterey ányołowie /
ktorzy byli zgotowáni ná godzinę / ná
dzień y ná miesiąc y ná rok: áby pobili
trzecią część ludzi. A liczbá konnego
woyská byłá po dwákroć sto tysięcy mi-
lionow. A słyszałem liczbę ich. A ták-
żem widział konie w widzeniu: á sie-
dzący ná nich / mieli páncerze ogniste / y
Hyácyntowe / y siárczáne. á głowy *onych*
koni były iáko głowy lwie: á z gęby ich
wychodzi ogień / y dym / y siárká. A od
tych trzech plag pobita iest trzecia część
ludzi / od ogniá y od dymu y od siár-
ki / ktore wychodziły z gąb ich. Abo-
wiem władza koni iest w gębách ich / y
w ogonách ich. Bo ogony ich / wężom
są podobne / máiąc głowy: á tymiż szko-
dzą. A inni ludzie ktorzy nie są pobici
tymi plagámi / áni pokutowáli zá vczyn-
ki rąk swych / áby sie nie kłániáli czártom
y báłwánom złotym y srebrnym y mie-
dziánym y kámiennym y drzewiánym / kto-

rzy áni widźieć mogą/ áni słyszeć/ áni cho
21 dźić/ y nie pokutowáli zá mężoboystwá
swoie/ áni zá czáry swoie/ áni zá wszete-
czeństwo swe/ áni zá złodźieystwá swoie.

ROZDZIAL X.

1 A Widźiałem drugiego ányołá mo
cnego zstępuiącego z niebá/ w
obłok obleczonego/ á ná głowie
iego tęczá/ á oblicze iego było iáko słoń-
2 ce/ á nogi iego iáko słupy ogniowe. á
miał w ręce swey ksiąžeczki otworzone:
y postáwił nogę swoię práwą ná morzu/
3 á lewą ná źiemi/ y záwołał głosem wiel-
kim/ iáko gdy lew ryczy. A gdy záwołał/
wymowiły śiedm gromow głosy swoie.
4 B A gdy śiedm gromow wymowiły głosy
swoie/ iam był pisáć miał: álem vsłyszał
głos z niebá mowiący mi: Zápieczętuy
co mowiły śiedm gromow: á nie pisz te-
5 go. A ányoł ktoregom widźiał stoiące- Dan: 12.
go ná morzu/ y ná źiemi/ podniosł rękę 6 7.
6 swoię do niebá. Y przysiągł przez žy-
wiącego ná wieki wiekow/ ktory stwo-
rzył niebo y co w nim iest: y źiemię/ y to
co ná niey iest: y morze/ y to co w nim
7 C iest: Ze czásu iuž nie będźie: ále we dni

głoſu ányołá śiodmego / kiedy pocznie
trąbić / dokona ſię táiemnicá Boża / iá-
ko oznaymił przez ſługi ſwe Proroki. A
ſłyßałem głos z niebá záſię mowiący ze-
mną / y rzekący: Idź / á weźmi kśiążeczki
otworzone z ręki ányołá ſtoiącego ná
morzu y ná źiemi. A poßedłem do án-
yołá / mowiąc mu áby mi dał kśiążeczki.
Eze: 3. A rzekł mi: Weźmi kśiążeczki á źiedz ie:
a 1. y gorzkim vczynią żołądek twoy / ále w
vśćiech twoich ſłodkie będą iáko miod.
A wźiąłem kśiążki z ręki ányołá / y źiá-
dłem ie: y były w vśćiech moich ſłodkie
iáko miod. ále gdym ie źiadł / brzuch moy
zgorzkniał. A rzekł mi: Muśiß záſię
prorokowáć pogánom / y narodom / y
ięzykom / y wielom krolow.

ROZDZIAL XI.

MDano mi trzćinę podobną láſce:
y rzeczono mi: Wſtań / á zmierz
kośćioł Boży / y ołtarz / y modlą-
ce ſię w nim. á śień ktora ieſt przed ko-
śćiołem / wyrzuć precz / á nie mierz iey:
ábowiem daná ieſt Pogánom / á miáſto
świętę deptáć będą czterdźieśći y dwá
mieśiące: A dam dwiemá świádkom

moim / y prorokowáć będą tysiąc dwie-
śćie y sześćdźiesiąt dni / obleczeni w wo-
4 ry. Cić są *one* dwie oliwie y dwá świe-
czniki stoiące przed oblicznośćią Páná
5 ziemie. A iesliby im kto chćiał szkodźić;
ogień wynidźie z vst ich / y pożrze nie-
przyiaćioły ich. á iesliby im kto chćiał
6 szkodźić / ten ták ma być zábit. Ci máią
B moc zámykáć niebo / áby deszcz nie szedł
we dni proroctwá ich: y máią moc nád
wodámi obroćić ie w krew / y záráźić zie-
7 mię wszeláką plagą ilebykroć chćieli. A
gdy dokończą świádectwá swoiego: be-
stya ktora wychodźi z przepáśći / stoczy
z nimi bitwę / y zwyćięży ie / y pobiie ie.
8 A ćiáłá ich leżeć będą ná vlicách miá-
stá wielkiego / ktore duchownie názywá-
ią Sodomą y Egyptem / gdźie też Pan
9 ich był vkrzyżowan. A vyźrzą *niektorzy*
z pokolenia / y z ludźi / y z iezykow / y z Po-
gánow ćiáłá ich przez pułczwártá dniá:
á ćiał ich nie dopuszczą kłáść w groby.
10 á mieszkáiący ná ziemi rádowáć się nád
nimi będą / y będą dobrey myśli: y vpo-
minki posłą iedni drugim / iż ći dwá Pro
11 rocy trápili mieszkáiące ná ziemi. A po
C pułczwártá dniá / duch żywotá od Bo-

gá wszedł

gá wßedł w nie. Y ſtáneli ná nogách
ſwoich/ á boiaźń wielka przypádłá ná ty
co ná nie pátrzáli. Y vſłyßeli głos wiel-
ki z niebá/ mowiącym im: Wſtąpćie ſám.
Y wſtąpili ná niebo w obłoku: y pátrzy-
li ná nie nieprzyiaćiele ich. A w oney
godźinie ſtáło ſię wielkie trzęśienie źie-
mie: y vpádłá dźieśiąta część miáſtá:
y pobite ſą w onym trzęśieniu źiemie
śiedm tyśięcy imion ludźi: á drudzy ſię
polękli/ y dáli chwałę Bogu niebieſkie-
mu. Biádá wtora przeßłá: á oto biá-
dá trzećia przyidźie rychło. Y zátrąbił
ányoł śiodmy: y ſtáły ſię głoſy wielkie
ná niebie mowiące: Kroleſtwo tego
świátá ſtáło ſię *kroleſtwem* Páná nåßego
y Chryſtuſá iego/ y będźie krolował ná
wieki wiekow. Amen. A *oni* czterey á
dwádźieśćiá ſtárßy ktorzy przed oblicz-
nośćią Bożą śiedzą ná ſtolicách ſwo-
ich/ vpádli ná oblicza ſwe/ y pokłonili ſię
Bogu/ mowiąc: Dźiękuiemy tobie Pá-
nie Boże wßechmogący/ ktoryś ieſt/ y
ktoryś był/ y ktory maß przyść: iżeś wźiął
moc twą wielką/ y otrzymałeś kroleſt-
wo. Y rozgniewáli ſię Pogáni/ y przy-
ßedł gniew twoy/ y czás vmárłych/ áby

byli sądzeni / y ábyś oddał zapłáte słu-
gam twoim Prorokom y świętym / y
boiącym się imienia twegó máłym y wiel-
kim / y ábyś wytráćił te co popsowáli
19 ziemię. ¹ Y otworzony był kośćioł Bo-
ży ná niebie: y okazáłá się skrzynia te-
stámentu iego w kośćiele iego / y sstáły
się łyskáwice / y głosy / y trzęsienia zie-
mie / y grad wielki.

ROZDZIAL XII.

1 A Y Vkazał się znák wielki ná niebie:
Niewiástá obleczona w słońce /
á księżyc pod iey nogámi / á ná
głowie iey koroná z gwiazd dwunaśćie.
2 ¹ á będąc brzemienną wołáłá boleiąc / y
3 męczy się rodząc. ¹ Y vkazał się drugi
znák ná niebie: á oto smok wielki rydzy /
máiący śiedm głow / y rogow dźieśięć: á
4 ná głowách iego śiedm koron: ¹ á ogon
iego ćiągnął trzećią część gwiazd nie-
bieskich / y zrzućił ie ná ziemię: A smok
on stánął przed niewiástą ktora miáłá
porodźić: áby ziadł dźiećię iey gdyby po-
5 rodźiłá. ¹ Y porodźiłá syná mężczyznę /
B ktory miał rządźić wszytkie Pogány la-
ską żelázną: y porwáne iest dźiećię iey

do Bogá y do ſtolice iego: † á niewiáſtá 6
vćiekłá ná puſtynią gdźie miáłá mieyſce
zgotowáne od Bogá/ áby ią tám żywio-
no tyśiąc dwieśćie ßeśćdźieśiąt dni. † Y 7
sſtáłá ſie wielka bitwá ná niebie. Mi-
chał y ányołowie iego walczyli przećiw
ſmokowi/ ſmok też walczył y ányołowie
iego/ † Lecz nie przemogli/ áni mieyſce 8
ich dáley ználeźiono ieſt ná niebie. † Y 9
zrzucon ieſt on ſmok wielki wąż ſtáro-
dawny/ ktorego zową dyabłem y ßátá-
nem/ ktory zwodźi wßytek świát: y zrzu-
con ieſt ná źiemię/ y ányołowie iego z
nim ſą zrzuceni. † Y ſłyßałem głos wiel- 10
ki ná niebie mowiący: Teraźći ſie sſtáło C
zbáwienie y moc/ y kroleſtwo Bogá ná-
ßego/ y zwierzchność Chriſtuſá iego: iż
zrzucon ieſt oſkárżyćiel bráćiey náßey/
ktory ie oſkarżał przed obecznośćią Bo-
gá náßego we dnie y w nocy. † A oni 11
zwyćiężyli go dla krwie báránkowey/ y
dla słowá świádectwá ſwego/ á nie v-
miłowáli duß ſwoich áż do śmierći. † á 12
przetoż weſelćie ſie niebioſá/ y *wy* ktorzy
mießkaćie ná nich. Biádá źiemi y mo-
rzu: iż sſtąpił dyabeł do was máiąc
wielki gniew/ wiedząc iż máły czás ma.

13 A gdy widział smok iż był zrzucon ná
D ziemię / prześládował niewiástę ktora
14 byłá porodziłá mężczyznę: A dano nie-
wieście dwie skrzydle orłá wielkiego / á-
by leciáłá ná puszczą ná mieysce swoie
gdzie ią żywią przez czás y czásy / y przez
połowicę czásu od oblicznośći wężowey.
15 y wypuśćił wąż z gęby swoiey zá nie-
wiástą / wodę iáko rzekę: áby vczynił że-
16 by ią rzeká porwáłá. A rátowáłá zie-
mia niewiástę / y otworzyłá ziemia vstá
swe / y wypiłá rzekę ktorą był wypuśćił
17 smok z gęby swoiey. A rozgniewał się
smok ná niewiástę / y szedł áby walczył z
drugimi z plemieniá iey / ktorzy záchowy-
wáią przykazánia Boże / y máią świá-
18 dectwo Jezusá Christusá. A stánął ná
piasku morskim.

ROZDZIAL XIII.

1 A Y Widziałem bestyą wychodzącą /
z morzá / máiącą siedm głow / y
rogow dziesięć / á ná rogách iey
dziesięć koron / á ná głowách iey imioná
2 bluźnierskie. A bestya tá ktorąm wi-
dział / podobna byłá rysiowi / á nogi iey
iáko nogi niedźwiedze / á gębá iey iáko

gebá lwowá. A dał iey smok moc swoię
y władzą wielką. A widziałem iednę
z głow iey iákoby ná śmierć zábitą: á
ráná śmierći iey vleczona iest. A dziwo-
wáłá sie wszytká ziemiá *idąc* zá bestyą.
A kłániáli sie smokowi ktory dał wła- 4
dzą bestyey: y kłániáli sie bestyey / mo- B
wiąc: Ktoż podobny bestyey? á kto z nią
walczyć może? A dano iey vstá mowią- 5
ce wielkie *rzeczy* y bluźnierstwá: y dano
iey moc czynić czterdźieśći y dwá mie-
siącá. A otworzyłá vstá swoie ná blu- 6
źnierstwá przećiwko Bogu / á bluźniłá
imię iego / y przybytek iego / y te ktorzy
mieszkáią ná niebie. A dano iey walkę 7
czynić z Swiętymi / y zwyćiężáć ie. A
dano iey władzą nád wszelkim pokole-
niem / y ludem / y iezykiem / y narodem.
A kłániáli sie iey wszyscy mieszkáiący 8
ná ziemi / ktorych imioná nie są nápisá-
ne w księgách żywotá Báránká / zábi-
tego od záłożenia świátá. Jesli kto 9
ma vcho / niech słucha. Kto w poimá- 10
nie wiedźie / w poimánie poydźie. Kto C
1 Moj:9 mieczem zábija / ma być mieczem zábit.
a 6. Tuć iest ćierpliwość y wiárá świętych.
Matt:26. A widziałem drugą bestyą wystepuią- 11
c 52.

cą z źie-

ca z ziemie: á miáłá dwá rogi/ podobne
12 Báránkowym: y mowiłá iáko smok. [v] A
vżywáłá wszytkiey władzey pierwszey be-
styey przed nią: y vczyniłá żeby ziemiá y
mieszkáiący ná niey kłániáli się bestyey
oney pierwszey/ ktorey śmiertelna rána
13 byłá vleczona. [v] A vczyniłá cudá wiel-
kie/ że też y ogień vczyniłá áby zstąpił
14 przed ludźi ná ziemię. [v] A zwodzi mieszká-
iące ná ziemi/ dla znákow ktore iey dá-
no czynić przed bestyą: mowiąc obywá-
telom ziemie/ áby czynili obraz bestyey/
15 ktora ma ránę mieczową/ y ożyłá. [v] A
D dano iey áby dawáłá duchá obrázowi be-
styey: á żeby mowił obraz bestyey: y czy-
nił *to* áby pobići byli ktorzybykolwiek
16 nie kłániáli się obrázowi bestyey. [v] A v-
czyni *to* żeby wszyscy máli y wielcy/ bo-
gáci y vbodzy/ y wolni y niewolnicy mie-
li cechę ná práwey ręce swoiey/ ábo ná
17 czelech swoich. [v] A iżby żaden nie mogł
kupić áni przedáć/ iedno máiący cechę/
ábo imię bestyey/ ábo liczbę imieniá iey.
18 [v] Tuć iest mądrość. Kto ma rozum;
niech obliczy liczbę bestyey. Abowiem
liczbá iest człowieká: á liczbá iego sześć
set sześćdźiesiąt y sześć.

ROZDZIAL XIIII.

Widźiałem / á oto Báránek stał 1
ná gorze Syonie / á z nim sto A
czterdźieśći y cztery tyśiące má-
iących imię iego / y imię Oycá iego nápi-
sáne ná czelech swoich. Y słyszałem głos 2
z niebá / iáko głos wiela wod / y iáko głos
gromu wielkiego: á głos ktorym słyszał /
iáko gędźcow gędących ná árfách swo-
ich. A śpiewáli iákoby nową pieśń 3
przed stolicą y przed czworgiem źwie-
rząt / y stárszymi: á żaden nie mogł oney
pieśni śpiewáć / oprocz onych stá czter-
dźieśći czterech tyśięcy / z źiemie kupio-
nych. Ci są ktorzy się z niewiástámi 4
nie pokaláli. Bo dźiewicámi są. Ci cho-
dzą zá Báránkiem gdźiekolwiek idźie.
Ci kupieni są z ludźi pierwiastkámi Bo-
gu y Báránkowi: á w ich vśćiech nie 5
nálázło się kłamstwo. ábowiem bez zmá-
zy są przed stolicą Bożą. ☞

Y widźiałem drugiego ányołá lecą- 6
cego przez pośrzodek niebá / máiącego B
Ewángelią wieczną / áby ią opowiádał
śiedzącym ná źiemi / y wszelkiemu náro-
dowi / y pokoleniu / y ięzykowi / y ludowi:
mowiąc wielkim głosem; Boyćie się 7

Páná /

Páná/ y chwałę mu dáycie/ iż przyszłá go- Esdr: 16.
dziná sądu iego: á kłániaycie sie temu a 68.
ktory vczynił niebo y ziemie/ morze/ y Eccle: 12. d 13.
8 źrzodłá wod. A zá nim szedł drugi án- Psal: 145.
yoł mowiąc: Vpádłá/ vpádłá Bábilo- a 6.
nia oná wielka: ktora winem popędli- Dsie: 14.
wości wszeteczeństwá swoiego nápoiłá c 14.
9 wszytkie narody. A trzeci ányoł szedł zá Isa: 21.
nimi/ mowiąc głosem wielkim: Jesliby c 9.
sie kto kłániał bestyey y obrázowi iey/ y Ier: 51. a 8.
wziąłby cechę ná swe czoło/ ábo ná rękę Niż: 18. a 2.
10 swoie: y on pić będzie z winá gniewu
Bożego/ ktore zmieszáne iest z szczerym
winem, w kubku gniewu iego: y będzie
męczon ogniem y siárką przed ányoły
11 świętymi/ y przed Báránkiem. A dym
C męki ich wstępowáć będzie ná wieki wie-
kow: á nie máią odpoczynku we dnie y
w nocy/ ktorzy sie kłániáli bestyey y obrá-
zowi iey/ y iesli kto bierze cechę imieniá
12 iey. Tuć iest cierpliwość świętych/
ktorzy chowáią przykázániá Boże y wiá-
rę Jesusowę.
13 * Y vsłyszałem głos z niebá/ mowią-
cymi: Nápisz; Błogosłáwieni vmárli
ktorzy w Pánu vmieráią. Od tąd iuż
mowi Duch/ áby odpoczynęli od prac

 swoich/

swoich / ábowiem vczynki ich zá nimi
idą. ☞
R widziałem/á oto obłok biały: á ná 14
obłoku śiedział podobny Synowi czło-
wieczemu / máiący ná głowie swey ko-
ronę złotą/á w ręce swey sierp ostry. A 15
drugi ányoł wyszedł z kośćiołá / wołáiąc D
głosem wielkim ku śiedzącemu ná obło-
Ioel: 3. ku: Zápuść sierp twoy á żni/gdyż przy-
c 13. szłá godziná żęćia/poniewaź vschło żni-
Matt: 13. wo ziemie. R zápuśćił on śiedzący ná 16
e 39. obłoku / sierp swoy ná ziemię / y pożętá
iest ziemiá. A drugi ányoł wyszedł z ko- 17
śćiołá ktory iest w niebie / máiąc y ten
sierp ostry. R drugi ányoł wyszedł z ol- 18
tarzá/ktory miał moc nád ogniem: y zá-
wołał wielkim głosem ku temu ktory
miał sierp ostry / mowiąc: Zápuść ten
twoy sierp ostry / á zbieray groná win-
nice ziemie: boć doyrzáły iágody iey.
Zápuśćił tedy ányoł sierp swoy ostry 19
ná ziemię / y zebrał winnicę ziemie / y
wrzućił w kádź gniewu Bożego wielką.
R deptano kádź przed miástem / y wy- 20
szłá krew z kádźi áż do wędzidł końskich
przez tyśiąc sześć set stáiań.

ROZDZIAL XV.

1 A Widziałem drugi znák ná niebie
wielki y dziwny: śiedm ányo-
łow/ máiących śiedm plag ostá-
tecznych. Iż w nich wykonány iest
2 gniew Boży. Y widziałem iákoby mo-
rze sklane zmieszáne z ogniem/ á te co
zwyćięstwo otrzymáli nád bestyą y nád
obrázem iey/y nád liczbą imienia iey sto-
iące nád morzem sklánym/ máiące árfy
3 B Boże. á śpiewáli pieśń Moyzeszá słu-
gi Bożego/ y pieśń Báránkowę/ mo-
wiąc: Wielkie y dziwne są spráwy two-
ie/Pánie Boże wszechmogący: spráwie-
dliwe y prawdziwe są drogi twoie Kro-
4 lu wiekow. Ktoż się ćiebie bać nie bę- Ier: 10.
dzie Pánie/ á nie vwielbi imienia twe- a 7.
go: gdyżeś sam dobry iest/gdyż wszytkie
narody przyidą/ y przed tobą się kłániáć
5 C będą/że się okazáły sądy twoie. A po-
tymem widział/ á oto otworzon iest ko-
śćioł przybytku świádectwá w niebie:
6 Y wyszło śiedm ányołow/ máiących
śiedm plag/ z kośćiołá obleczonych pło-
tnem czystym y świetnym/ y przepásá-
7 nych około pierśi złotymi pásy. A iedno

ze czworgá źwierząt dáło śiedmiu ányo-
łom śiedm czasz złotych / nápełnionych
gniewu Bogá żywiącego ná wieki wie-
kow. ' A nápełnił śię kośćioł dymu od 8
máiestatu Bożego / y od mocy iego: á D
nie mogł nikt wniść do kośćiołá / áż śię
skończyły śiedm plag śiedmi ányołow.

ROZDZIAL XVI.

Y Słyszałem głos wielki z kośćio- 1
łá / mowiący *onym* śiedmi ányo- A
łom: Idźćie / á wyleyćie śiedm
czasz gniewu Bożego ná źiemię. ' A 2
wyszedł pierwszy / y wylał czászę swą ná
źiemię: y sstał śię zły y szkodliwy wrzod
w ludźiách máiących cechę bestyey / y w
tych ktorzy śię kłániáli obrázowi iey. ' A 3
wylał wtory ányoł czászę swą ná morze /
y sstáło śię iákoby krew vmárłego: á ká-
żda duszá żywa / zdechłá w morzu. ' A 4
wylał trzeći ányoł czászę swą ná rzeki y
źrzodłá wod: y sstáły śię krwią. ' A sły- 5
szałem ányołá wod mowiącego: Sprá-
wiedliwyś iest Pánie / ktoryś iest / y kto-
ryś był / Swięty / ktoryś to osądźił: ' iż 6
krew Swiętych y Prorokow wylali / y

dałeś im

7 dałes im krew pić: bo godni ſą. Y ſły-
ßałem drugiego z ołtarzá mowiącego:
Ták Pánie Boże wßechmogący praw-
8 dziwe y ſpráwiedliwe ſądy twoie. Y
B wylał czwarty ányoł czáßę ſwą ná ſłoń-
ce/ y dano mu gorącem trapić ludźie y
9 ogniem: y znoili ſię ludźie znoiem wiel-
kim/ y bluźnili imię Boże ktory ma
zwierzchność nád tymi plagámi: á nie
10 vpámiętáli ſię áby mu chwałę dáli. Y
wylał piąty ányoł czáßę ſwą ná ſtolicę
beſtyey: y ſtáło ſię kroleſtwo iey záć-
mione/ y zwáli ięzyki ſwoie od boleśći.
11 Y bluźnili Bogá niebieſkiego od bole-
śći y *od* wrzodow ſwoich/ á nie pokáiáli
12 ſię od vczynkow ſwoich. Y wylał ßoſty
C ányoł czáßę ſwą ná onę wielką rzekę Eu-
phrátę: y wyſußył wodę iey/ áby zgo-
towána byłá drogá krolom od wſchodu
13 ſłońcá. Y widźiałem z vſt ſmokowych/
y z vſt beſtyey/ y z vſt fałßywego proroká
trzy nieczyſte duchy podobne żábam.
14 Abowiem ſą duchy czártow czyniące
známioná/ y wychodzą do krolow wßy-
tkiey ziemie zgromádzáć ie ná walkę ná
dźień wielki Bogá wßechmogącego. Wyk: 3.
15 Oto idę iáko złodźiey: Błogoſłáwiony a 3.

ktory

Matt:24. d42. d44 ktory czuie/ y ſtrzeże ßat ſwoich / áby nie
Luk: 12. c39. 40. chodźił nágo/ áby nie oglądano ſromoty
2. Kor: 5. a 3. iego. A zgromádźili ie ná mieyſce ktore 16
zową po Żydowſku Armágedon. A 17
wylał śiodmy ányoł czáßę ſwą ná po-
wietrze/ y wyßedł głos wielki z kośćiołá
od ſtolice/ mowiący: Sſtáło ſię. A sſtá- 18
ły ſię łyſkáwice/ y głoſy/ y gromy/ y sſtáło D
ſię wielkie trzęśienie źiemie / iákie nigdy
nie było odkąd ludźie byli ná źiemi / tá-
kowe trzęśienie / ták wielkie. A sſtáło 19
ſię miáſto *ono* wielkie ná trzy częśći *rozer-*
wáne: A miáſtá Pogánow vpádły. A
Bábilonia wielka ieſt wſpomnieniona
przed Bogiem / áby iey dał kubek winá
zápálczywośći gniewu iego. A wßelka 20
wyſpá zniknęłá / y gory ſię nie náláżły.
A wielki grad iáko cętnarowy ſpadł z 21
niebá ná ludźi: y bluźnili ludźie Bogá
dla plagi grádu: iż bárzo wielka byłá.

ROZDZIAL XVII.

WPrzyßedł ieden z śiedmi ániołow 1
ktorzy mieli śiedm czáß/ y gádał A
zemną mowiąc: Chodź *ſám*, oká-
żę ć potępienie *oney* wielkiey wßeteczni-

ce/ ktora siedzi nád wodámi wielkimi/
2 z ktorą wszeteczeństwo płodzili krolo-
wie ziemie/ y opili się z winá wszeteczeń-
3 stwá iey obywátele ziemie. Y zániosł
mię w duchu ná puszczą. Y widziałem
niewiástę siedzącą ná czerwoney besty-
ey/ pełney imion bluźnierstwá/ ktora
4 miáłá siedm głow/ y rogow dziesięć. A
B niewiástá oná przyobleczona byłá w
purpurę y w kármázyn/ y vzłocona zło-
tem/ y drogim kámieniem/ y perłámi/
máiąc kubek złoty w ręce swey pełny
brzydliwości y plugástwá wszeteczeń-
5 stwá swoiego. A ná czele swoim imię
nápisáne; Táiemnicá: Bábilonia wiel-
ka/ mátká wszeteczeństw y brzydliwości
6 ziemie. Y widziałem niewiástę *onę* pi-
iáną krwią świętych/ y krwią męczen-
nikow Jezusowych. A widząc ią dziwo-
7 wałem się podziwieniem wielkim. Y
rzekł mi ányoł: Czemu się dziwuiesz? Ja
tobie powiem táiemnicę niewiásty/ y
bestyey ktora ią nosi/ ktora ma siedm
8 głow y rogow dziesięć. Bestya kto-
C rąś widział byłá/ á nie iest/ á ma wstą-
pić z przepáści/ á poydzie ná zginienie:
y zádziwuią się mieszkáiący ná ziemi/

(ktorych

(ktorych imioná nie są nápisáne w księ-
gách żywotá od záłożenia świátá) wi-
dząc bestyą ktora byłá/ á nie iest. A tuć 9
iest rozum/ ktory ma mądrość. *Tá* siedm
głow: są siedm gor ná ktorych niewiá-
stá siedźi/ y krolow siedm iest. Pięć 10
ich vpádło/ ieden iest/ á drugi ieszcze nie
przyszedł: á gdy przyidźie/ ná máły czás
ma trwáć. A bestya ktora byłá á nie 11
iest: á tá iest ósma/ á iest z siedmi/ á idźie
ná strácenie. A dźiesięć rogow kto- 12
reś widźiał: iestći dźiesięć krolow/ kto-
rzy krolestwá ieszcze nie wźięli/ ále we-
zmą moc iáko krolowie ná iednę godźi-
nę zá bestyą. Ci iednę myśl máią y moc 13
y władzą swoię bestyey podádzą. Ci z 14
Báránkiem walczyć będą/ á Báránek
1.Tim: 6. c 15. ie zwyćięży: iż iest Pánem nád pány/ y
Niż; 19. c 16. Krolem nád krolmi/ y ktorzy z nim są/
wezwáni/ y wybráni/ y wierni. Rzekł 15
mi; Wody ktoreś widźiał gdźie wszete-
cznicá siedźi: ludźie są/ y narody y ięzy-
ki. A dźiesięć rogow ktoreś widźiał 16
ná bestyey: ći w nienawiśći mieć będą
wszetecznicę/ y vczynią ią spustoszoną y
nágą/ y ćiáło iey będą ieść/ á sáme o-
gniem spalą. Abowiem Bog dał w 17

serca ich/

serca ich / aby czynili co sie mu podoba/
áby dáli krolestwo swe bestyey / áżby sie
18 wypełniły słowá Boże. ' A niewiástá
ktoras widział / iest miásto ono wielkie/
ktore ma krolestwo nád krolmi ziemie.

ROZDZIAL XVIII.

1 A Potymem widział drugiego ányo-
łá sstępuiacego z niebá / máiace-
go moc wielka: y oświećiłá sie
2 ziemiá od iásnośći iego. ' Y zákrzyknął
w mocy mowiac: Vpádłá / vpádłá Bá- *Isa: 21.*
bilonia *oná* wielka / y stáłá sie mieszká- *c 9.*
niem czártow / y straża wszego duchá *Ier: 51.*
nieczystego / y straża wszelkiego ptástwá *a 8.* *Wyś: 14.*
3 nieczystego y przemierzłego: ' y z winá *b 8.*
popędliwośći wszeteczeństwá iey piły
wszytkie narody: á krolowie ziemie wsze-
teczeństwo z nia płodzili: y kupcy ziem-
4 scy z mocy roskoszy iey zbogáćieli. ' Y
B słyszałem drugi głos z niebá mowiacy:
Wynidźcie z niey ludu moy: ábyśćie nie
byli vczesnikámi grzechow iey / á żeby-
5 śćie nie odnieśli plagi iey. ' Abowiem
grzechy iey weszły áż do niebá / y wspo-
mniał Pan ná niespráwiedliwość iey.

Odday-

Oddaycież iey / iáko y oná wam oddá-
wáłá: á w dwoy naſob dwoiáko odday-
ćie iey wedle vczynkow iey: W kubku
ktorym nálewáłá / nálewayćie iey w
dwoy naſob. Jáko ſię wiele wynośiłá/
y roſkoſzy záżywáłá; tyle iey dayćie męki
Iſa: 47. b 8. y żáłośći: iż w ſercu ſwym mowi: Sie-
dzę krolową: á nie ieſtem wdową / y żá-
łośći nie vyźrzę. Dla tego w ieden
dźień przyidą plagi iey / śmierć / y ſmę-
tek / y głod / y ogniem będźie ſpalona: iż
mocny ieſt Bog ktory ią oſądźi. Y bę-
dą płákáć / y nád nią nárzekáć krolowie
źiemſcy / ktorzy z nią wſzeteczeńſtwo
płodźili / y roſkoſzy záżywáli / gdy vyrzą
dym ſpalenia iey: z dáleká ſtoiąc prze
boiaźń mąk iey / mowiąc: Biádá / biá-
dá / miáſto ono wielkie Bábilonia / miá-
ſto ono mocne: iż w iedney godźinie przy-
ſzedł ſąd twoy. A kupcy źiemſcy płá-
káć będą y nárzekáć nád nią: iż towá-
row ich żaden więcey nie kupi / towá-
ru złotá y śrebrá y kámienia drogiego/
y perel / y biśioru / y purpury / y iedwá-
biu / y kármázynu / y wſzelkiego drzewá
Thyinowego / y wſzelkiego naczynia
Słoniowego / y wſzelkiego naczynia z

kámienia

kámienia kosztownego/ y z miedźi/ y z że-
13 lázá/ y z mármoru/ y Cynámonu/ y ká-
E dzenia/ y máśći/ y kádźiłá/ y winá/ y o-
liwy/ y mąki czystey/ y pszenice/ y bydłá/
y owiec/ y koni/ y kolebek/ y niewolni-
14 kow/ y dusz ludzkich. A owoce pożą-
dliwośći dusze twey odeszły od ćiebie/ y
wszytkie *rzeczy* tłuste y świetne zginęły
od ćiebie/ áni ich iuż dáley znaydą.
15 Kupcy tych *rzeczy* ktorzy sie zbogáćili/
od niey z dáleká stáć będą dla boiáźni
16 mąk iey/ płácząc y żáłuiąc/ á mowiąc:
Biádá/ biádá/ miásto ono wielkie/ kto-
re było obleczone w bisior y w purpurę/
y w kármázyn/ y było vzłocone złotem y
17 kámieniem drogim/ y perłámi: iż ie-
dney godźiny spustoszone iest ták wiel-
kie bogáctwo: y wszelki sternik/ y wszel-
ki po morzu iezdżący/ y żeglarze/ y kto-
rzy*kolwiek* ná morzu robią/ z dáleká stá-
18 neli/ y záwołáli widząc mieysce zápa-
F lenia iego/ mowiąc: Ktoreż podobne
19 miástu temu wielkiemu? A sypáli
proch ná głowy swe/ á płácząc y nárze-
káiąc wołáli/ mowiąc: Biádá/ biádá/
miásto ono wielkie/ w ktorym zbogá-
ćieli wszyscy máiący okręty ná morzu/

z płacey iego : iż iedney godźiny ſpuſto-
ßáło. Rozráduy ſie nád nim niebo y
świeći Apoſtołowie y Prorocy: iż Bog
oſądźił ſąd wáß z niego. A podnioſł ie-
den ányoł mocny kámień iákoby młyńſki
wielki/ y wrzućił w morze/ mowiąc : Tá-
kim pędem wrzucona będźie Bábilonia
miáſto ono wielkie: y iuż dáley nie bę-
dźie náleziona. A głos gędźcow/ y
śpiewakow/ y piſzczkow/ y trębáczow/
dáley w tobie ſłyßan nie będźie/ y wßelki
rzemieśnik wßelkiego rzemięſłá nie z-
naydźie ſie więcey w tobie/ y głos mły-
ná nie będźie dáley ſłyßan w tobie/ A
świátłość lámpy nie będźie ſie dáley
świećiłá w tobie/ y głos oblubieńcá y
oblubienice nie będźie dáley ſłyßan w
tobie: iż kupcy twoi byli kśiążętá ziem-
ſcy/ iż czárámi twymi pomamione były
wßytkie narody. A w nim ſie ználá-
złá krew Prorokow y świętych; y wßyt-
kich pobitych ná ziemi.

ROZDZIAL XIX.

NOtymćm ſłyßał iákoby głos rze-
ßy wielkich ná niebie mowią-
cych ; Allelu-Ja. Chwałá y

częśc y

2 cześć y moc Bogu náßemu iest: [2] iż prá-
wdziwe są y spráwiedliwe sądy iego któ-
ry osądził wßetecznicę one wielką/ ktora
psowáłá ziemię wßeteczeństwem swym/
y pomścił sie krwie sług swoich z rąk iey.
3 [3] A powtore rzekli Allelu-Ja. A dym
4 iey wstąpił ná wieki wiekow. [4] Y vpá-
dli czterzey y dwádzieściá stárßych/ y
czworo źwierząt/ y pokłonili sie Bogu
śiedzącemu ná stolicy/mowiąc; Amen/
5 Allelu-Ja. [5] Y wßedł głos z stolice
mowiący: Chwalćie Bogá náßego wßyscy
ßyścy sludzy iego: y boiący sie go máli y
6 wielcy. [6] Y słyßałem iáko głos rzeßey
wielkiey / y głos wiela wod / y iáko głos
wielkich gromow/ mowiących; Allelu-
Ja: iż krolował Pan Bog náß wßech-
7 mogący. [7] Weselmy sie y ráduymy sie/
B y daymy mu chwałę: iż przyßło wesele
Báránkowe / á małżonká iego zgoto-
8 wáłá sie. [8] Y dano iey / áby sie oblekłá w
bisior czysty y świetny. Abowiem bi-
sior; są vspráwiedliwienia świętych.
9 [9] Y rzekł mi; Nápiß: Błogosłáwieni Matt: 22. a 2. Luk: 14. d 16.
ktorzy ná wieczerzą wesela Báránko-
wego wezwáni są. ☞
Y rzekł mi: Te słowá Boże/ są prawdzi-

Nis: 18. we. [y] A vpadłem przed nogi iego/ábym 10
b 9. śie mu kłániał. A rzekł mi: Pátrz nie
czyń *tego*: iestemći społ sługá twoy/y brá-
ciey twoiey ktorzy máią świádectwo Je-
susowe. Bogu śie kłániay. Abowiem ś-
wiádectwo Jesusowe/iest duch proroc-
twá. [y] A widźiałem niebo otworzone/ 11
á oto koń biały: á śiedzącego ná nim
zwano Wiernym y Prawdźiwym/á sá-
dźi z spráwiedliwośćią y walczy. [y] A o- 12
czy iego iáko płomień ogniowy/á ná
głowie iego wiele koron/máiąc imię ná-
pisáne ktorego nikt niewie iedno sam.
Isa: 63. [y] A obleczony był w száte krwią zmoczo- 13
a 1. 2. 3. na: á zową imię iego Słowo Boże. [y] A 14
woyská ktore są ná niebie szły zá nim ná C
koniách białych/obleczone w biśior biá-
ły y czysty. [y] A z vst iego wychodźi miecz 15
z oboiey strony ostry: áby im bił narody.
Psal: 2. A on ie rządźić będźie laską żelázną: on
c 9. też depce práse winá zápálczywośći
gniewu Bogá wszechmogącego. [y] A ma 16
ná száćie y ná biedrze swoiey nápisano:
Wys: 17. Krol nád krolmi/y Pan nád pány. [y] A 17
d 14. widźiałem ányołá iednego stoiącego w
1.Tim: 6. słońcu: y záwołał głosem wielkim mo-
c 15. wiąc wszem ptakom lątáiącym w po-

śrzod nie-

śrzod niebá: Chodźćie y zgromadźćie
18 ſię ná wieczerzą wielką Bożą: ° ábyśćie
D iedli ćiáłá krolow / y ćiáłá rotmiſtrzow /
y ćiáłá mocarzow / y ćiáłá koni / y śiedzą-
cych ná nich / y ćiáłá wßytkie wolnych y
19 niewolnikow / y máłych y wielkich. ° Y
widźiałem beſtyą *one* y krole źiemſkie / y
woyſká ich zebráne áby ſtoczyły bitwę z
śiedzącym ná koniu y z woyſkiem iego.
20 ° Y poimána ieſt beſtyá á z nią fałßywy
on prorok: ktory czynił cudá przed nią /
ktorymi pomamił te ktorzy przyieli ce-
chę beſtyey / y ktorzy ſię kłániáli obrázo-
wi iey. Ci dwá wrzuceni ſą żywi w ie-
21 źioro ogniá gorąiącego y śiárki. ° A dru-
dzy pobići ſą mieczem śiedzącego ná ko-
niu / ktory pochodźi z vſt iego: á wßyſcy
ptacy náſyceni ſą mięſem ich.

ROZDZIAL XX.

1 WIdźiałem ányołá zſtępuiącego
A z niebá / máiącego klucz przepá-
śći / y łáncuch wielki w ręce ſwo-
2 iey. ° Y vchwyćił ſmoká węża *onego* ſtá-
rego / ktory ieſt dyabeł y ßátan / y zwią-
3 zał go ná tyśiąc lat / ° Y wrzućił go w
przepáść / y zámknął / y zápieczętował

nád nim / áby nie zwodźił dáley narodow / áżby sie wypełniły tyśiąc lat: á potym ma być rozwiązan ná máły czás.
4 ⁴ Y widźiałem stolice: y vśiedli ná nich / á dano im sąd / y duße pośćinánych dla B
świádectwá Jesusowego / y dla słowá Bożego: y ktorzy sie nie kłániáli bestyey / áni obrázowi iey / y nie bráli cechy iey ná czołá ábo ná ręce swoie: y żyli / y krolowáli z Christusem *ono* tyśiąc lat. ⁵ A 5
inszy z vmárłych nie żyli / áż sie skończyły tyśiąc lat. Toć iest zmartwychwstánie pierwsze. ⁶ Błogosłáwiony y świę- 6
ty ktory ma część w pierwszym zmártwychwstániu: nád tymi wtora śmierć mocy nie ma: ále będą káplany Bożymi y Christusowymi: y będą krolowáć z
Eze: 38. nim tyśiąc lat. ⁷ A gdy sie skończą ty- 7
a 1. y 39. śiąc lat / będźie rozwiązan ßátan z ćie- C
a 2. mnice swoiey / y wynidźie / y będźie zwodźił narody ktore są ná czterech węgłách źiemie / Gogá / y Mágogá / y zbierze ie ná walkę / ktorych liczbá iest iáko piasek morski. ⁸ Y wstąpili ná ßeroż 8
kość źiemie / y obtoczyli oboz świętych / y miásto vmiłowáne. ⁹ Y zstąpił ogień 9
od Bogá z niebá / y pożárł ie: ¹⁰ á dyabeł 10

ktory ie zwodził / wrzucon iest w ieziorо
ogniá y siárki / gdźie y *oná* bestya y *on* fał-
szywy Prorok będą męczeni we dnie y w
11 nocy ná wieki wiekow. ¹ Y widziałem
D stolicę wielką / białą / y śiedzącego ná
niey / przed ktorego obliczem vćiekłá źie-
miá y niebo / á mieysce im nie iest znále-
12 źione. ¹ Y widziałem vmárłe wielkie y
máłe stoiące przed oblicznośćią stolice /
á kśięgi otworzone : y drugą księgę o-
tworzono / ktora iest żywotá : y osądzo-
no vmárłe z tego co nápisano było w o-
13 nych księgách wedle vczynkow ich. ¹ y
oddáło morze vmárłe ktorzy w nim byli /
y śmierć y piekło oddáli vmárłe swe kto-
rzy w nich byli / y sądzono káżdego wedle
14 vczynkow iego. ¹ A śmierć y piekło w-
rzucono w ieziorо ogniste. Táć iest
śmierć wtora. Y ktory się nie nálazł ná-
pisány w kśięgách żywotá / wrzucon iest
w ieziorо ogniste.

ROZDZIAŁ XXI.

1 NWidziałem niebo nowe / y źiemię *Isa: 65*
A nową. Abowiem pierwsze nie- *c 17 y 66.*
bo / y pierwsza źiemiá przeminę- *g 22.*
łá / á morzá iuż *wiecey* nie máß. *2 Piot: 3 c 13.*

* A ia Jan widźiałem *ono* święte miá- 2
ſto Jeruſálem nowe zſtępuiące z niebá/
od Bogá zgotowáne / iáko oblubienice
vbrána mężowi ſwemu. Y ſłyßałem 3
głos wielki z ſtolice mowiący: Oto przy-
bytek Boży z ludźmi/ y będźie mießkał z
nimi. A oni będą ludźmi iego: á ſam
Iſa: 25. Bog z nimi będźie Bogiem ich. Y otrze 4
c 8. Bog wßelką łzę z oczu ich: á śmierći dá- B
Wyż: 7. ley nie będźie / áni ſmętku / áni krzyku/
d 17. áni boleśći więcey nie będźie: ábowiem
pierwße *rzeczy* przeminęły. Y rzekł *ten* 5
Iſa: 43. ktory śiedźiał ná ſtolicy: Oto nowe czy-
c 19. nię wßytkie rzeczy. ☞
2. Kor: 5. Y rzekł mi: Nápiß / iż te słowá wier-
d 17. ne ſą y prawdźiwe. Y rzekł mi: Sſtáło 6
ſię. Jam ieſt Alphá y Omegá: początek
Wyż: 1. y koniec. Ja prágnącemu dam dármo
b 8. ze źrzodłá wody żywey. Kto zwyćięży/ 7
Niż: 22. odźiedźiczy to / y będę iemu Bogiem; á
c 12. on mi będźie ſynem. Lecz boiáźliwym/ 8
y niewiernym / y obmierzłym / y mężo- C
boycom / y wßetecznikom / y czárowni-
kom / y báłwochwálcom / y wßytkim
kłamcom/ część ich będźie w ieziorze go-
ráiącym ogniem y śiárką / ktora ieſt
śmierć wtora. Y przyßedł ieden z śied- 9

mi ányo-

mi ányołow ktorzy mieli śiedm czaß ná-
pełnionych śiedmią plag ostátecznych/
y gadał ze mną/ mowiąc: Chodź/ á oka-
żęć oblubienicę małżonkę Báránkowę.
10 A zániosł mię w duchu ná gorę wielką
y wysoką: y okazał mi miásto święte Je-
rusálem sstępuiące z niebá od Bogá/
11 máiące iásność Bożą. á świátłość ie-
D go podobną kámieniowi nakoßtowniey-
12 ßemu iáko Jáspisowi/ iáko kryßtał. A
miáło mur wielki y wysoki/ máiący bran
dwánaście/ á ná bránách dwánaście
ányołow/ y imioná nápisáne/ ktore są i-
mioná dwunaście pokolenia synow J-
13 sráelskich. Od wschodu/ brany trzy: y
od pułnocy/ brany trzy/ y od południá/
14 brany trzy: y od zachodu brany trzy. A
mur miástá miał fundámentow dwána-
ście: á ná nich dwánaście imion dwu-
15 naście Apostołow Báránkowych. A
ten co gadał ze mną/ miał miárę trzci-
nianą złotą/ áby mierzył miásto y brany
16 iego/ y mur. A miásto ná cztery węgły
E położone iest/ á długość iego ták wielka
iest/ iáko y ßerokość. Y mierzył miásto
trzciną złotą ná dwánaście tysiecy stá-
iań: á długość y wysokość y ßerokość

iego iednákie ſą. ¶ Y mierzył mur iego 17
ſto czterdzieśći cztery łokćie / miáry czło-
wieczey ktora ieſt ányołowá. ¶ A było bu- 18
dowánie muru iego z kámieniá Jáſpi-
ſu : á ſámo miáſto złoto czyſte / podobne
ſklu czyſtemu. ¶ A fundámenty muru 19
miáſtá / ozdobione wſzelákim kámienim F
drogim. Pierwſzy fundáment / Jáſpis:
wtory / Száfir : trzeći / Kálcedon: czwar-
ty / Smárágd : ¶ piąty / Sárdonyx : ſzo- 20
ſty / Szárdyuſz : siodmy / Chryſolit: oſmy /
Berillus : dziewiąty / Topázyus : dzie-
śiąty / Chryſoprás : iedennaſty / Jácynt:
dwunaſty / Amethyſt. ¶ A dwánaśćie 21
bram / ſą dwánaśćie perel / káżda z oſo-
bná : á káżda brámá byłá z iedney perły :
á vlicá mieyſcka złoto czyſte / iáko ſklo
przezroczyſte. ¶ A kośćiołá nie widziá- 22
łem w nim. ábowiem Pan Bog wſzech- G
mogący ieſt kośćiołem iego y Báránek.
Iſa: 60. ¶ A to miáſto nie potrzebuie ſłońcá áni 23
d 19. kśiężycá áby świećiły w nim : ábowiem
iáſność Boża oświećiłá ie / á świecá ie-
go ieſt Báránek. ¶ A Pogánie chodźić 24
będą w świátłośći iego : á krolowie
Iſa: 60. ziemſcy chwałe ſwoie y cześć do niego
c 11. przynioſą. ¶ A brány iego nie będą zám- 25

knione

kńione we dnie. ábowiem tám nocy nie
26 bedźie. ¶ A przynioſą do niego chwałę y
27 cześć Pogánow. ¶ Nie wnidźie do nie-
go nic nieczyſtego ábo czyniącego obrzy
dłość y kłamſtwo/ oprocz nápiſánych w
kśięgách żywotá Báránkowych.

ROZDZIAL XXII.

1 Vkazał mi rzekę wody żywotá/
A iáſną iáko kryſtał/ wychodzącą
z ſtolice Bożey y Báránkowey.
2 ¶ W pośrzod vlice iego/ y z obu ſtron *o-*
ney rzeki drzewo żywotá/ rodzące owo-
cow dwánaśćie/ ná káżdy mieśiąc po-
dawáiąc owoc ſwoy/ a liśćie drzewá *tego*
3 ku leczeniu Pogánow. ¶ A nie bedźie
więcey żadne przeklęctwo: ále ſtolicá
Boża y Báránkowá w nim bedźie/ á
4 ſłudzy iego ſłużyć mu bedą. ¶ A oglądáć
ią oblicze iego: á imię iego ná ich czo- *Iſa: 60.*
5 łách *bedźie.* ¶ A nocy więcey nie bedźie: á *d 20.*
nie trzebá im bedźie świátłośći świece/
áni świátłośći ſłoneczney: bo ie Pan
Bog oświecáć bedźie/ y krolowáć bedą
6 ná wieki wiekow. ¶ A rzekł mi: Te ſło-
B wá wierne ſą y prawdźiwe. A Pan Bog
duchow Prorockich poſłał ányołá ſwe-

go áby okazał ſługam ſwym co ſie ma
ſtáć w rychle. ¶ A oto przychodze ry- 7
chło. Błogoſłáwiony ktory záchowywa
Wyś: 19. ſłowá proroctwá kśiąg tych. ¶ A iam 8
b 10. ieſt Ian ktorym to ſłyſzał/ y widział. A
gdym ſłyſzał y widział/ vpadłem ábym
ſie pokłonił przed nogámi ányołá ktory
mi pokázował. ¶ Y rzekł mi: Pátrz nie 9
czyń *tego*/ bomći ieſt ſpoł ſługá twoy/ y
bráciey twey Prorokow/ y tych co cho-
wáią ſłowá proroctwá kśiąg tych. Bo-
gu ſie kłániay. Y rzekł mi: ¶ Nie piecze- 10
tuy ſłow proroctwá kśiąg tych. gdyż
czás blizko ieſt. ¶ Kto ſzkodźi/ niech ie- 11
ſzcze ſzkodźi: á kto ieſt w plugáſtwie/
niech ieſzcze plugáwieie: á kto ſpráwie-
dliwy ieſt/ niech ieſzcze będźie vſpráwie-
dliwion: á świety/ niech ieſzcze będźie
poświecon. ¶ Oto przychodze rychło/ 12
á zápłátá moiá zemną ieſt/ ábym oddał
Iſa: 41. káżdemu według vczynkow iego. ¶ Iam 13
b 4. y 44. ieſt Alphá y Omegá/ pierwſzy y oſtátni/
a 6. Wyś: 1. początek y koniec. ¶ Błogoſłáwieni kto- 14
b 8. y 21. rzy omywáią ſzáty ſwoie: áby władza ich
b 6. byłá nád drzewem żywotá/ á żeby weſzli
przez brány do miáſtá. ¶ A ná dworze 15
pſi y czárownicy/ y wſzeteczniczy/ y me-

żoboyce/

żoboyce/ y báłwochwałce / y káżdy ktory
16 miłuie y ktory czyni kłamstwo. ° Ja Je-
D sus posłałem ányołá mego / áby to wam
świádczył w kośćielech. Jam iest ko-
rzeń y narod Dawidow / gwiazdá iásna
17 y zaránna. ° A duch y oblubienicá mo-
wią; Przydź. A kto słyszy/niech mowi;
Przydź. A kto prágnie / niech przyidźie: Isa: 55.
á kto chce / niech bierze wodę żywotá a 1.
18 dármo. ° Abowiem oświadczam się ká-
żdemu słucháiącemu słow proroctwá
kśiąg tych: Jesliby kto przyłożył do te-
go: przyłoży *też* Bog nań plagi opisáne
19 w tych kśięgách. ° A iesliby kto uiął z
słow kśiąg proroctwá tego / odeymie
też Bog część iego z kśiąg żywotá / y z
miástá świętego / y z tych ktore są nápi-
20 sáne w tych kśięgách. ° Mowi *ten* co o
tym świádczy: Záiste przyidę rychło:
21 Amen. Przydź Pánie Jesu. ° Łá-
ská Páná nászego Jesusá Chri-
stusá z wámi wszytki-
mi. Amen.

Koniec Obiáwienia Janá S.
y wszytkich kśiąg Nowego Te-
stámentu.

Regestr ábo Tablicá Epistol y Ewángeliy / ktore z Nowego Testámentu wyjete / w Niedźiele y w Swiętá / y w Posty w kośćiele według zwyczáiu Rzymskiego czytáia.

Gwiazdká * znáczy poczatek Ewángeliey / álbo Epistoly / á raczká ☞ koniec.

We Wto-

We Srzode

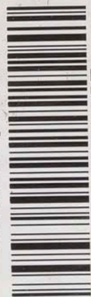
NA SWIETA PRZEDNIEYSZE.

Ná dzień

NA SWIETA VV OBEC.

Ná Swie-

W KRAKOWIE,
Cum Gratia & Priuilegio S. R. M.
W Drukárni Andrzeiá Piotrkow-czyká: Roku Páńskiego/
1 6 0 5.

Biblioteka Jagiellońska
stdr0003057

